PSALMORVM DAVIDIS ET ALIORVM PROPHETARVM, LIBRI QVINQVE.

Argumentis & Latina Paraphrasi illustrati, ac etiam vario carminum genere latinè expressi.

Nunc postremùm recogniti & à variis mendis repurgati.

THEODORO BEZA Vezelio Auctore.

LONDINI,
Excudebat Thomas Vautrollerius Typographus.
1580.

ILLVSTRISSIMAE NOBILITATIS DOMINO, D. HENRICO, HVNTINGTONIÆ COmiti, *Hastinguæ Domino, Regiæ Serenissimæ Maiestati à consilijs, & eiusdem nomine Septentrionali regioni præfecto, Theodorus Beza, Gratiam & pacem à Domino.*

DE Psalmorum præstantia permulti plurima tum veteres tum recentiores verè & apposítè scripserunt: nemo tamē, iudicio meo, satis multa dixit, quòd infinita sit eorum vtilitas, siue consilium in difficultatibus, siue præsidium in periculis, siue consolationem in aduersis petamus, siue denique Dei laudes celebrare eique gratias, sicuti par est, agere studeamus. Mihi verò neque ista aliunde repetere nunc est animus, neque quicquam iis adiicere, sed huius instituti mei rationem paucis explicare. Duo nobis præcipua in sacris libris traduntur: quæ sint nimirum credenda, quæ itidem facienda, inter quæ quum principem locum teneat legitima numinis inuocatio, habent quidē illa Psalmi cum cęteris libris communia (nā & prophetiis abundant insignibus, & pręcipuos veræ fidei locos luculenter explicant, & di-

uinorum præceptorum explicationem continent ab solutissimam (sed hoc habent veluti proprium ac peculiare, quòd in ceteris libris nobiscum loquitur Dominus, in Psalmis vero quid nos vicissim Deo respōdere oporteat diuinissimè traditur. Merito igitur hunc librum inter cæteros publicè ac priuatim semper versarunt, legerunt, cantarunt omnes verè Christiani cætus, quāquam nō eo quo decuit fructu: tam malè videlicet tum græcis ex hebræo sermone, tum latinis ex græco conuersis, vt, quod ex Augustini præsertim commentarijs animaduertere licet, plurimis locis nō modo sit aberratum à genuina Psalmistarum sententia, sed etiam de eruendo aliquo commodo sensu frustra sit à doctissimis doctoribus desudatum: vt perpetuum illud cōsectandarū allegoriarū studium omittam, quo non psalmi duntaxat sed omnes etiam sacri veteris testamenti libri sunt miserrimè profecto contaminati. Ac studuit quidem post Origenis octapla Hyeronimus emendata vulgata versione illi malo mederi, sed in Psalmis præsertim remedium mala consuetudo vicit. Immensum est igitur illud Dei Opt. Max. beneficium nostris temporibus in Ecclesiam Dei collatum, quòd restituta sit Hebræi sermonis cognitio, & quasi cælitus rursū in Ecclesiam effusum linguarum trium donum, ex quibus fontibus hauriri sacra, & puri riuuli in omnes regiones diduci possint. Itaque excusari sanè nullo pacto potest eorū intolerabilis peruicacia qui vitandæ nouitatis specie tantum bonum vsque adeò aspernātur, vt aliis etiam illius vsum interdicant. Contrà verò sūmam laudem merentur eruditissimi homines, qui nostra patrùmque memoria tum veteres versiones emendare,

emendare, tum nouas pro viribus elaboratas Ecclesiis proponere, tum etiam obscuris locis lumen inferre, siue scholiis appositis, siue iustis commẽtariis, siue quâuis alia ratione studuerunt. Illos excipio qui vel temerè vel ambitiosè ausi sunt id facere in Ecclesia quod non nisi ordine ac rite fieri oportet, ac sanè factum esset aut fieret deinceps, si officium facerent quibus id onus præcipuè incumbit. Cessare tamen profectò in hac ἀταξίᾳ non decet qui cõferre aliquid ad hunc vsum Ecclesiæ vel recta voluntate impelluntur, vel etiam sui muneris necessitate cogũtur, in quibus nomen & ipse meũ ausim, pro singulari Dei misericordia, profiteri. Aliorum igitur maximorum virorum ego vestigiis insistens, primum quidem instigante me magno illo D. Iohanne Caluino, psalmorum versionem, Gallicis rithmis à Clemẽte Maroto, Gallorum sui temporis poetarum facilè principe, quò cõmodius in Ecclesiis Gallicis cantari possent, inchoatam, absolui. Postea magis ac magis illorũ lectione ac meditatione delectatus, tentaui quoq; Latinis numeris nonnullos exprimere, minimè id quidẽ quòd assequi me vllo modo posse diuini spiritus illius dignitatem existimarem, sed vt iis quæ legissem altius animo infigendis hæc mihi exercitatio prodesset. Quinetiam fateor me quorũdam pessima carmina legentem (quales nimium multi diuinissimam istam poësim non minus turpiter quàm audacter contaminare non desinunt) non potuisse nõ vehementissimè cõmoueri vt etiam sim ausus an minus malũ aliquid huius generis præstare possẽ experiri: quẽ meum conatum etsi doctissimi & planè cũ veteribus etiam optimis comparandi, meo iudicio,

poetæ Georgij Buchanani editum poema retardauit, amicorum tamen suasu sum ad finem vsque persequutus. Quid enim vetat illud δὶς καὶ τρὶς τὰ καλὰ in istis præsertim vsurpare? Imo etiam sperare ausim, optimorum & doctissimorũ quorundam iudicio fretus, nec iniucunda, nec prorsus inania etiam hæc nostra visum iri: & vt luminibus meis siue Buchananus siue alius quispiam officiat, præterquàm quod abundè mihi satisfactum erit si non inutilis hic meus labor Ecclesiæ fuerit, illud quoque Maronis me cõsolabitur, *Aeneæ magni dextra cadis.* Præterea quum multa desiderari ac merito quidem, viderem in paraphrasi iam olim à Campensi edita, quod optimum interpretandorum Psalmorum & aliorum aliquot sacrorum librorum genus esse existimo, nouam, eamq; breuem simul ac perspicuam paraphrasim magno studio scribere sum aggressus, magnopere quidẽ adiutus doctissimorum Theologorum commentariis, sed in nullius tamen verba iuratus: adeo quidẽ vt interdum à mea quoq; Gallica versione discesserim, tum quod sint δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι, tum quod plures ac diuersas explicationes sæpe vnus idemq; locus admittat. Huic autẽ paraphrasi opposita est è regione Latina versio κατὰ πόδας, qualis est præsertim à doctissimo viro D. Henrico Mollero nuper edita, pauculis tantũ à me immutatis & interdũ emollitis. Singulis deniq; Psalmis, (omissis Hebræis inscriptionibus quæ ad Musicen antiquam nobis adhuc ignotam pertinent, qua ratione quoq; illud Hebraicum SELA præterij) argumenta præfixi, quibus & summam & vsum illorum, atque adeo methodum, quoties opus fuit, sua cuiq; classe attributa,

expli-

explicaui: & alios quidem simpliciter διδακτικοὺς, alios διδακτικοὺς πολιτικοὺς, vel ἐκκλησιαστικοὺς, vel οἰκονομικοὺς: quosdam προφητικούς, quosdam ἐυτικοὺς, nonnullos παραμυθητικούς, alios εὐχαριστικοὺς, ἐγκωμιαστικοὺς etiam aliquos, itemq; ἐπινικίους & πανηγυρικούς, præcipuo cuiusque fine, quanta fieri à nobis diligentia potuit, obseruato, appellaui: qua in re meam saltem diligétiam bonis & minimè maleuolis probatum iri confido. Deniq; cur in tuo potissimum nomine ista mea qualiacunq; apparere vellem non has tantum causas quæ tibi communes sunt cum tot aliis illustribus proceribus & Dominis quibus hodie meritò Anglicanum regnum cæteris orbis terrarum imperiis præstat, eximiam videlicet pietatem cum singulari charitate cæterisq; præclaris virtutibus coniunctam, quarum hodie fructũ tot exteri populi ac præsertim Gallicæ gentis propter Euangelium exules amplissimum percipiunt, sed aliam quoque habui propriam ac peculiarem. Illustrem enim adolescentem Franciscum, fratris tui filium in hac academia ex tuo mandato nunc versantem quotidie intuens, in quo virtutum vestræ illustrissimę familiæ, ac præsertim singularis cuiusdam probitatis expressæ imagines elucent, fateor vsque adeò fuisse me illarum specie pulcherrima delectatum, vt admirabilem vestri nominis amorem in me excitarit, quod meũ studium huius libelli consecratione tibi testatum, vt benigno vultu excipias etiam atque etiam te rogo. Bene vale, Illustrissime Domine, & quàm diutissimè non Anglicano tantùm regno & Serenissimæ Regiæ Maiestati, sed vniuersis quoque veris Ecclesiis incolumis viue. Geneuæ, XVI. Maii anno vltimi temporis CIↃ. IↃ. LXXIX.

חרוז טקרניאל ברטרמוש על התלים אשר הרב
רב תאודורוש בזא היטיב להעתיק בלעז
ובלשון רומי:

בני עבר בינו	בני יון דינו
וכתים יכינו	עלי זאת רעיונם:
הקדמונים קצו	להבין מה רצו
אבות עברים לצו	בנעם נגונם:
והנה רב ההוא	בזא אם גלהו
והיטב הורדהו	כעל כל הגיונם:
בלעז ראשונה	ורומית אחרונה
כלשון עליונה	מתרגם כל אונם:

קרני אל

Εἰς Θεόδωρον τὸν Βῆζαν τοῦ Δαβὶδ ψαλμοὺς
ῥωμαϊστὶ μεθερμηνεύσαντα.

Καὶ τόδ' ἀοιδοπόλοι κληΐζετε, ἠνὶ Δαβὶδ γὰρ
Ῥωμαίων γλώττῃ καλὸν ἀοιδιάει.
Σπεῦδον ἱδρώοντες τόδε πολλοί. νῦν δ' ἄρα μοῦνος
Βῆζας, ὃ καὶ μείζοις ἤνυσε τὸν ἄεθλον.

Φραγκίσκος ὁ Πόρτος.

IN

IN EVNDEM AEMYLII
Fr. Porti Cretenſis. F.

Παρ̀ τοῖς Ἀργείοις θάλλει μέγακῦδος Ὁμήρου,
Καὶ μέγα Οὐϊργιλίου πέλεται κλέος εἰνὶ Λατίνοις,
Αὐτὰρ ἀληθεύειν ὁ θεὸς δωρήσατο δῶρα.
Τεὶν, ἅπερ ἐν πάντων στρωφᾶται μάστακι, πᾶσι
Γνώριμα καὶ τελέθει τοῖς ἄιας ἐνναετῆρσι.
Δεῦρο, δέχου στεφάνους, καὶ δάφνας, ταῖσιν Ἀπόλλων
Αὐτὸς μουσάων ἡγήτωρ τὴν σέο θεῖαν
Ἤθελε κοσμῆσαι κεφαλήν. φάτιν ἄλλος ἀείδη
Τὴν σέθεν, ἤδ᾽ αἴνους, ὅστις τεῒν ἦεν ὁμοῖος.

In ſacros Pſalmos, Latinè à Theodoro Beza expreſſos.

QVò me, Beza, rapis? cælos ſubuectus in altos
  Sydereas iam nunc, te duce, carpo vias.
Hoc faciunt docto fundis quas pectore voces,
  Dauidica recinens carmina pulſa lyra.
Orphea mirentur priſcorum ſecla virorum,
  Immites doctum ducere voce feras.
Venturi Bezam laudent per ſecla nepotes,
  Mortales doctum iungere mente Deo.

Antonius Fayus.

IN EOSDEM.

OPtima nemo negat quin Gallica feceris olim
Hebræis vates quæ cecinêre modis:
Sermone hæc eadem nunc verò, Beza, Latino
Dum condis, fallor ni meliora facis.
Fas igitur mihi mirificum te dicere vatem,
Optima quæ fuerant qui meliora facis.

Dauid Claudus.

IN THEOD. BEZAE PSALMOS,

PAVLI MELISSI SCHEDII *Epigramma.*

EN ſacra iam tandem, votis quam mille petitam
Cernimus, Iſaidæ pſaltria vatis adeſt:
Pſaltria, non Solymam ſed veſtem induta Latinam,
Pieridum caſto ponè ſequente choro.
Cantibus illa præit, reſponſant cantibus iſtæ,
Mutuáque alternis vox ſonat apta modis.
Rector, Apollineo perfungens munere, Beza
Temperat argutæ fila canora lyræ.
Huic Deus eſt carmen, ſummus Deus ille deorum:
Inque Dei laudes quod canit, omne canit.
Hæc nos Muſa beat. vidén' vt modulamine miro
Alliciens homines ſidera in ipſa trahat ?
Quò rapior ? tam dulce melos mihi verberat aures,
Speret vt ætherium mens ſuperare polum.
Non ita vere nouo iucundùm Daulias ales,
Non ita vicino funere cantat olor.
O ſuaues Bezæ ſanctáſque piáſque Camœnas:
Ah pereat, Bezam quiſquis amare nequit.

THEO-

THEODORO BEZAE P. L.

QValis quæ intonsi seruat fastigia montis
Annosa, & ramis procera ingentibus arbor,
Quam notus & gelida decurrens Caurus ab Arcto
Ictibus alternis quatiunt frustráque minantur,
Vicina vasto complentes murmure syluas:
Illa immota suis altè radicibus hæret,
Præcipitésque Iouis turbati despicit iras:
Sic animi sincera tui constantia, (qua tu
Iamdudum infecto pietatem niteris orbi
Asserere, atque animis hominũ depellere quicquid
Vana superstitio ritúsque imitata profanos
Induxit, sensim terras grassata per omnes)
Non regum imperiis fracta est, non victa resedit
Immeritis odiis, sæui aut formidine lethi:
Sed magis illa tuo sententia pectore inhæsit,
Æternum inuitis Christum celebrare tyrannis.
Quid memorem egregias dotes? si fortè lubebit
Carmine secretos Musarum insistere calles,
Dignus qui æterna cingaris tempora lauro,
Præcipuè Ausoniis, Graiis, Gallísque camœnis
Dauidicos aptare modos, & nablia sacra
Aggressus, sacri meritò fers nomina vatis:
Seu sanctas solio leges expandis ab alto,
Consolando pios, vitiisque immanibus asper,
Tullius & Suadæ tibi cesserit ipsa medulla.
Nec minus ignoras, causas exquirere doctus,
Quicquid Aristoteles, quicquid mens dîa Platonis
Extulit in lucem, atque pios depromis in vsus.
Nec verò ipse probas id quod gens barbara garrit,

Docta ſequi tenebras, & caſſa viuere luce,
Et ſtudia & Muſas pietati offundere nubem:
Sed veluti ridenti adamas circumdatus auro,
Purior apparet, maiori exítque nitore,
Quàm plumbi duríve incluſus carcere ferri:
Sic veræ pietatis amor, ſic inclyta virtus,
Siquando docto reſident in pectore, miros
Edunt concentus, maioráque lumina pandunt.
Salue ergo decus ô patriæ, quo vindice tandem
Æthereum radiare iubar, pulſiſque tenebris,
Dulcia ſentimus melioris commoda vitæ.
Hæc tibi pro tantis meritis, quæ pignora noſtri
Sint animi, grato audemus ſuſpendere voto.

PSALMO-

PSALMORVM DAVIDIS, ET ALIORVM PROPHETARVM LIBRI QVINQVE, VARIO CARMINIS genere expreßi, addita duplici latina versione ex Hebræis, vna paraphrastica, altera adstrictiore.

LIBER PRIMVS.

Psalmus primus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi primi.

Psalmus iste concio est de summo hominis bono, cuius hęc sunt capita.

Aberrare prorsus à veræ fœlicitatis scopo quotcunque trita ab hominibus via gradiuntur: quoniam homines suapte natura mali, ex malis scelerati, ac tandem etiam numinis ipsius contemptores euadant.

Ab vno Deo discēdum verū illius iter, idq; ex doctrina nobis ab ipso tradita, quā dies ac noctes meditari nos oporteat.

Hanc viam ingresso plurimas & maximas tempestates occurrere, sed similem eum esse proceræ arbori ad aquarum fluenta consitæ, quæ perpetuo humore irrigata semper vireat, & suo tempore fructificet: eiq; omnia cedere ipsius commodo.

Impios contra quisquiliis similes esse, quas vel minimus auræ flatus disiiciat.

Tum demum appariturum verè hoc discrimen, quum Deus pro tribunali sedens, bonis æternam fœlicitatem impertiet, alij verò ne iudicis quidem conspectum ferent, neque in piorum cœtu insistent.

Stare enim illud, Deum iustum esse, ac proinde bonorum mores comprobare: malorum autem viam ipsos ad sempiternum exitium perducere.

Eiusdem Psalmi primi.

PARAPHRASIS

1 *VIr ille demum beatus est, qui neq; à malis vita consilium petit, neque tritam sceleratis viam insistit, neq; numinis derisoribus assidet.*

2 *Sed cuius delitiæ omnes in doctrina Iehouæ sitæ sunt, quàm dies ac noctes meditatur.*

3 *Similis est iste arbori ad aquarum fluenta satæ, fructum edenti tempore suo, nec vnquã marcescenti, & quicquid agit prosperum exitum habet.*

4 *Longè aliter se habent mali, paleis nimirum similes quas propellit ventus.*

5 *Nec enim mali coram Deo iudice subsistere poterunt, siue scelerati in bonorum cœtu.*

6 *Deus enim iustorum vitam approbat, malorum autem vita, ipsos in exitium ducit.*

INTERPRETATIO.

1 BEatus ille vir, qui nõ accedit ad consilium malorum, & in via peccatorum non insistit, & in sede derisorum non sedet.

2 Sed in lege Iehouę delitiæ ipsius: & in lege eius meditatur die ac nocte.

3 Et est *vir ille* tanquam arbor plantata secundum fluẽta aquarum, quæ fructum suum dabit in tempore suo: & folium eius non marcescit, & quicquid facit prosperum est.

4 Non sic mali: sed sunt velut gluma quam disiicit ventus.

5 Propterea non consistẽt mali in iudicio: neq; peccatores in cœtu iustorum.

6 Nam agnoscit Iehoua viam iustorum: via autem malorum peribit.

Idem Psalmus primus dicolos distrophos.

Prior versus est Iambicus trimeter, acatalecticus.

∪– ∪– ∪– ∪– ∪–∪–

–– ––∪∪∪ ––

∪∪–

Posterior

Posterior Iambicus dimeter, acatalecticus.

◡– ◡– ◡– ◡–
–– ◡◡◡ ––
–◡◡

1 *BEatus ille qui nec incedit malos*
Vitæ magiſtros appetens,
Nec improborum in omne præcipitem ſcelus
Ingreſſus inſiſtit viam.
Nec execrandis mixtus irriſoribus,
Profanus aſsidet comes.
2 *Summi ſed vſque verba ſancta numinis*
Omni anteponit gaudio:
Et illa ſecum, ſorte contentus ſua,
Noctes dieſq́; cogitat.
3 *Qualis virentis læta ripæ margine*
Denſis ſuperbiens comis,
Arbos colono grata ramos porrigit
Ponderibus annuis graues,
Et vim rigentis dura frangens frigoris,
Honore conſtanti viret:
Talis vir ille, quicquid aggreditur, boni
Securus exitus facit.
4 *Non ſic ſceleſti: gluma ſed vt inutilis,*
Iactata venti turbine.
5 *Non iam ſupremi ferre vultum iudicis,*
Nec verba poterunt aſpera:
Nec in bonorum mixta cœtu innoxio,
Sceleſta conſiſtet cohors.
6 *Namq́; vt bonorum facta numen approbat,*
Sic funditus perdit malos.

Psalmus secundus προφητικός.

Argumentum & usus Psalmi secundi.

Psalmus iste verè est propheticus, sub Dauidis typo, interpretibus Apostolis, Act.4.15.& 5.33.& Heb.1.5.& 5.5. Prædicit igitur quemadmodum Dauid post maxima demum certamina promissum regnum adeptus est, finibus imperij longe propagatis: ita Messiam verum Deum & hominem esse regẽ vniuersi terrarum orbis à Deo patre designatum. Fore tamen vt omnium ordinum homines ad illud decretum impediendũ conspirent, sed quibus tamen momento fractis, ille sit in ipsa Ierosolymorum vrbe, in crucis videlicet throno coronandus: ac superata morte resurgens, fines imperij sui ad extremum orbem terrarum propagaturus. Perituros igitur quicunque collum ei vltrò non summiserint, & beatissimos futuros qui debita reuerentia fuerint illum amplexi. Itaque pertinet quoq; hic Psalmus ad singula quæq; Ecclesiæ membra, quatenus videlicet pios omnes oportet capiti Christo fieri conformes.

Eiusdem Psalmi secundi.

PARAPHRASIS.

1 *QVamobrem tumultuantur gentes, & populi res inanes solicitè meditantur?*

2 Quorsum *coeunt Reges terrarum Domini: & aduersus Iehouam ac regem ab ipso designatum principes consilium capiunt?*

3 *Abrumpamus* aiunt *istorum vincula, & iugum eorum excutiamus.*

4 *At ridet eos cælorum incola, Dominus, inquam, cachinnans ludibrio illos habebit.*

5 *Deinde iratus eos compellabit, atque furens compellabit.*

INTERPRETATIO.

1 QVare fremunt gẽtes: & populi meditantur inania?

2 Sistunt se reges terræ: & Principes decernunt aduersus Iehouam, & aduer Christum eius.

3 Dirumpamus *aiunt* vincula eorum: & proiiciamus à nobis funes ipsorũ

4 Qui habitat in cœlis ridebit: & DOMINVS subsannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo perterrebit eos, *his verbis.*

6 Ego

6 *Nam ego ipse* inquit *hunc vnxi qui in Sione, sancto monte meo, regnaret.*
7 Rex autem ipse vicissim *Promulgabo*, inquiet, *quid Iehoua de me statuerit, ista de me loquutus, Tu es filius ille meus, ego hodie genui te.*
8 *Postula à me & gentes tibi tradam poßidendas, & orbis terrarum fines obtinendos.*

9 *Conteres istos ferreo sceptro, & tanquam vas fictile diffringes eos.*
10 *Nunc igitur Reges sapite, erudimini terrarum gubernatores.*

11 *Iehouam colite & reueremini, eumque hilares simul & trepidantes celebrate.*
12 *Adorate hunc ipsius filium, ne quando irascatur, & è medio repente tollamini, vbi videlicet ipsius ira exarserit. o beatos illos qui huic confidunt.*

6 Ego vnxi Regem meum super Sion montem sanctum meum.
7 *Ego autem Rex* enarrabo illud statutum, *dicens* Iehoua dixit ad me, filius meus es tu: ego hodie genui te.
8 Postula à me, & dabo tibi gentes, vt sint hæreditas tua: & vt sint possessio tua terminos terræ.
9 Confringes eos in virga ferrea: & tanquam vas figuli diffringes eos.
10 Nunc igitur Reges, sapite: erudimini Iudices terræ.
11 Seruite Iehouæ in timore: & exultate ei cum tremore.
12 Osculamini filium, ne quãdo irascatur, & pereatis ex via, quando exarserit subito ira eius. beati omnes qui cõfidunt in eo.

Idem Psalmus secundus, μονόκωλος carmine phalæcio hendecasyllabo expressus.

– – – ∪ ∪ – ∪ – ∪ – ∪
– ∪
∪ –

1 *GEntium furor vnde tantus hic est?*
Sic frustra populos tumultuari?
2 *Sic reges properare concitatos?*
Sic vnâ inq; Deum inq; præpotentis
Regis à Domino caput perunctum,

Facta hæc imperia principes mouere?
3 Horum nunc age, nunc iuuabit (aiunt)
Diruptis semel euolare vinclis,
Et curuo iuga mox fugare collo.
4 Sic illi. At Deus ex poli supremo
Ridens vertice spectat hos furores:
Hásque terribiles ferocientum
Minas omnibus excipit cachinnis.
5 Donec horribili furore feruens,
Ipsos præcipiti furore fractos,
Voce terreat intonans tremenda.
» 6 At hunc (inquiet) in Sione Regem
» Designauimus: hunc placet sacrati
» Nobis imperium tenere montis.
7 Tunc ego intrepidus Dei perenne
Edictum memorabo, namq; nobis
Hæc verò pater est locutus ore,
Tu mi Filius: (inquit) hac beata
8 Luce te genui. ecquid est quod optes?
Posce tu modo. Nam tibi vniuersas
Concessum simul vndiquâque gentes,
Et laxi spatia obtinere mundi.
» 9 En sceptro tibi ferreo licebit
» Mentes conterere omnium rebelles:
» Idq; tam facilè ac labore nullo,
» Quàm potest figulus rotata vasa
» Leui frangere, quum libebit, ictu.
» 10 Ergo deposito furore tandem,
» Reges nunc sapite, oro: principesq;
» Qui vasti imperium tenetis orbis,
» 11 Nunc Deum veriti colatis vltro,
» Et vestro pariter Deo exhibete

» Mixtos

Mixtos lætitia & tremore cultus,
12 *Nunc amplexibus obuijs receptum*
Ipsius quoque filium fouete,
Iram ne semel eius asperetis:
Quæ si vel semel arserit, necesse est
Vos mox funditus interire totos.
At contra, omnibus ô modis beatos,
Illos qui Domino Deoq; fidunt!

Psalmus tertius εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tertij.

Tertius hic psalmus, tunc à Dauide decantatus quum repentina Absalomi filij coniuratione ex vrbe ac solio penè nudus deiectus periisse plane videretur, exemplo suo docet tum quoque quum peccata vlciscitur Dominus, quam ardenter simul ac confidenter ipsum inuocare nos in extremis præsertim periculis oporteat, illius partim potentia, partim patefacta nobis in Euangelio beneuolentia fretos.

Eiusdem Psalmi tertii.

PARAPHRASIS.

1 *QVam multi me coarctãt, Iehoua! quàm multi in me consurgunt;*

2 *Quàm multi de me dicunt. Nulla isti salus in Deo suo superest.*

3 *Sed tu Iehoua, clypeus es mihi undiquaque. tu meum es decus. tu caput meum extulisti.*

4 *Iehouam inclamaui, & ille me ex sancto monte suo exaudijt.*

5 *Cubo* igitur *& somnum capio, & euigilo, quoniam tuetur me Iehoua.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua quàm multi sũt qui premunt me! *quàm* multi insurgentes aduersus me!

2 *Quàm* multi dicentes animę meæ, non est salus ei in DEO.

3 Tu verò, Iehoua, clypeus es circa me: gloria mea, & exaltans caput meum.

4 Voce mea ad Iehouam clamaui: & exaudiuit me ex monte sancto suo.

5 Ego cubo & obdormio & euigilo: quia Iehoua sustentat me.

6 *Vt multa me myriades coacta circunsepserint, non expauescam.*
7 *Prodi Iehoua, serua me Deus mi: certè colaphos impegisti omnium hostium meorum maxillis, & dentes istorum obtriuisti.*
8 *Iehoua is demum est qui suos liberat: & populus tuus is est demum qui te beneficum experitur.*

6 Non timebo à multis myriadibus populi: qui vndiq; *sese* opponunt mihi.
7 Exurge Iehoua, serua me DEVS meus: Sanè percute omnes inimicos meos in maxilla, dentes eorum contere.
8 Iehouæ est salus: & supra populum tuum benedictio tua.

Idẽ Psalmus tertius, tricolos tetrastrophos.

Versus primus & secundus Dactylicus Alcaicus Acatalecticus.

– – ◡ – – – ◡◡ – ◡◡

Tertius, Iambicus Archilochius dimeter Hypercatalecticus.

– – ◡ – – – ◡ – –

Quartus, Dactylicus Alcaicus Acatalecticus.

– ◡◡ – ◡◡ – ◡ – –

1 *HEu quam minaces, mi Deus, hostium*
Creuêre vires, & furor impotens!
Solum hinc & istinc me feroci
Quanta premit fremitu caterua!
2 *Quin trita vox est ora per omnium,*
In te relictum prorsus opis nihil,
Mortale robur nedum ab istis
Seruet vt incolumem periclis.
3 *At tu iacentem me clypeo teges,*
Abs te vt receptis rursus honoribus,

Gemmante.

Gemmante sublimis renodem
Conspicuum caput hoc corona.
4 Ergo eiulantem me superûm Pater
Quum sacræ ab arcis culmine inaudiat,
Et pectore ex imo profusis
Optimus annuerit querelis.
5 Curis solutum pectora tetricis,
Nec dormientem nec vigilem pauor
Turbabit vllus sub potentis
Præsidio domini quietum.
6 Imo vt coactas innumerabiles
Cernam phalanges vnius in caput,
Mentem beatam recreabit
Spes, patris in gremium recumbens.
7 At tu resumptis viribus excitus
Prodi, & ruentem robore sustine,
Horúmqne dentes ósque durum
Ictibus, obterito sonoris.
8 Qnippe omnis in te nostra sita est salus,
Et tu vicißim muneribus nouis
Gentem tibi vni consecratam
Aßiduè cumulas benignus.

Psalmus quartus παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi quarti.

Psalmus iste tum Ecclesiam in genere, tum singulos ex Ecclesia docet, sceleratis ingruentibus, non modò non despondere animum, sed etiam aduersarios confidenter increpare, experta toties Dei virtute, & causæ suæ bonitate, firmissimis denique futuræ vitæ promissionibus fretos: in quam vnam intentos esse, neque à caducis istis bonis pendere nos oporteat.

Eiusdem Psalmi quarti

PARAPHRASIS.

1 *RE*spo*nde vociferanti mihi Iehoua, innocentiæ meæ arbiter: ô qui me* toties *ex angustijs eduxisti, miserere mei, & preces meas exaudi.*

2 *Præclari* scilicet *homines, quousque dignitatem meam ignominia afficietis, vanitate gaudebitis, & irrita futura consilia capietis?*

3 *Nam scitote Deo placuisse me supra cæteros euehere quē amore singulari complecteretur. Iehouã me clamantem exaudiet.*

4 *Contremiscite igitur & peccare desistite. expēdite ista apud vos, & in stratis vestris taciti ista meditemini.*

5 *Et Deum ita vti par est colite: & Domino confidite.*

6 *Plerique dictitant, Qua tandem ratione ditescemus? At nobis, Iehoua, tui vultus splēdor affulgeat.*

7 *Nam longè maius est gaudiū quo me intus afficis, quàm quum illorū vindemia & messis redundat.*

8 *Quietus igitur cubabo & som-*

INTERPRETATIO.

1 DVm clamo responde mihi Iehoua *vindex* iustitię meę: In angustia fecisti spaciū mihi. *eduxisti me in latitudinem.* miserere mei, & exaudi orationem meam.

2 Filii viri, *id est, vos illustres & potentes*, vsquequo gloria mea in ignominiam? diligetis vanitatem & quęretis mendacium?

3 At scitote, quòd eximium fecerit me Iehoua gratis acceptum sibi: Iehoua exaudiet, quum clamauero ad eum.

4 Commouemini & ne peccate: loquimini in corde vestro, *id est, expendite apud vos ista:* super cubile vestrum silete.

5 Sacrificate sacrificia iusticiæ, *id est, rite*, & confidite in Domino.

6 Multi dicunt· Quis ostendet nobis bonum? Attolle super nos lumen vultus tui, Iehoua.

7 Dedisti læticiam in corde meo maiorem, quàm quæ est tempore. quo vinum & frumentum ipsorum multiplicantur.

8 In pace simul cubabo & obdor-

num capiam. Tu enim vnus, Iehoua, securum me præstas.

obdormiam: quoniam tu Iehoua solus securè facis me habitare.

Idem Psalmus quartus tricolos, tetrastrophos. Versus primus & secundus Choriambicus Asclepiadeus tetrameter.

– – –∪∪– –∪∪– ∪∪

Tertius, pherecratius trimeter acatalecticus.

– – –∪∪ – –

Quartus, Choriambicus Glyconius trimeter acatalecticus.

– – –∪∪– ∪∪

,, 1 *O Vindex scelerum, iuris ô arbiter,*
Insontis trepidas accipito preces,
2 *Et me rebus in arctis*
Auditum, vt prius, erue.
,, 3 *At vos, ô proceres, dicite, callidi,*
,, *Frustra consilijs quandiu inanibus*
,, *Oppugnabitis istud*
,, *Dignatum imperio caput?*
,, 4 *Certè præ reliquis munificus suo*
,, *Qui lectum arbitrio me Deus extulit,*
,, *Clamantem quoque vindex*
,, *Idem promptus inaudiet.*
5 *Peccatum satis est: nunc trepidos iuuet,*
Noctis per tacitæ muta silentia,
Tota euoluere mente
Tantum præteritum nefas.
,, 6 *Exin legitimis iustitiæ sacris,*

» *Mactata innocui pectoris hostia.*
» *Spes defigite vestras*
» *In solo superûm Patre.*
» 7 *Largas poscat hospes, ætheris immemor,*
» *Terrenis inhians stultum hominum genus:*
» *At tu me æthere ab alto*
» *Splendore irradies tuo.*
8 *Tu curis facies liber vt anxijs,*
Confisúsque tuæ præsidio manus,
Dulcis tempora vitæ
Felix, mi Deus, exigam.

Psalmus quintus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinti.

Hic quoque psalmus est εὐκτικός, & istas ritè precandi regulas docet, quum iniustè quispiam affligitur. Ardenter videlicet precandum: dubitationi de ipsius Dei vel erga nos voluntate vel potentia illud esse opponendum, quòd & Deus noster & Rex noster sit: impatientiam hac cogitatione frenandam, quòd ipsius Dei natura ferre non possit sceleratos inultos, ac proinde quò truculentiores sunt hostes, eò certius ac propinquius esse ipsorum exitium. Denique non ipsas hostium pœnas, non nostra ipsorum commoda, sed vnius Dei gloriam, in huiusmodi petitionibus, spectari à nobis oportere, sicut ille propterea nobis benefacere non desinit.

Eiusdem Psalmi quinti.

PARAPHRASIS.

1 *Audi quæ loquor, Iehoua: percipe quod intus mussito.*

2 *Attende sonoris clamoribus meis, mi Rex & Deus mi: tu enim is demum es cui preces istas offero.*

INTERPRETATIO.

1 Verba mea auribus percipe Iehoua, intellige meditationẽ meã.

2 Attende ad vocem clamoris mei Rex meus, & Deus meus: quoniam ad te oro.

3 Iehoua

3 *Exaudi diluculo vocē meam Iehoua. Nā ipſo diluculo me ipſum ad te precandū cōparo, teq́ velut è ſpecula obſeruo.*

4 *Quoniam non is es, Deus, cui placeat improbitas: vel qui ſceleratos admittas.*

5 *Non conſiſtent coram te arrogantes, odiſti ſceleribus deditos.*

6 *Mendaces perdis, & cadibus contaminatos ac fraudulentos abominaris, Iehoua.*

7 *Itaque bonitatis tua magnitudine fretus adem tuam ingrediar, & te adorabo ac reuerebor in ſancto palatio tuo.*

8 *Tu igitur benigne tuorum aſſertor, oppreſſum me ab hoſtibus deducito, & viam qua tutus coram te incedam complanato.*

9 *Nullus eorum quidquam ſyncerè loquitur: intus mille nocendi artes fouent: guttur eorum eſt veluti ſepulcrum patens: blandis verbis eorū lingua inſidiatur.*

10 *Perage ipſos reos, Iehoua, fac vt ſuis conſiliis excidant: iſtos multitudine ſcelerum coopertos, tibique rebellantes, diſiice.*

11 *Tūc omnes qui ad te perfugerint latabuntur, & quum eos tutatus fueris aternū trium-*

3 Iehoua, mane audies vocē meam: mane diſponam tibi, *praparabo me tibi* & ſpeculabor.

4 Quoniam non es DEVS, qui delectetur impietate: nō morabitur apud te malus.

5 Non conſiſtent gloriabūdi coram oculis tuis: odiſti omnes operātes iniquitatē.

6 Perdes loquentes mendacium: Virum ſanguinum & doli abominabitur Iehoua.

7 Ego vero in multitudine bonitatis tuę ingrediar domum tuam: adorabo in palatio ſanctitatis tuæ, in timore tui.

8 Iehoua deduc me in iuſticia tua, propter aduerſarios meos: complana coram me viam tuam.

9 Quoniam non eſt in ore eius rectitudo: intimum eorum prauitates: ſepulchum apertum guttur ipſorum: lingua ſua blandiuntur.

10 Perage ipſos reos Iehoua: cadant à conſiliis ſuis: propter multitudinem iniquitatum ipſorum diſpelle *abiice* eos: quoniam rebelles ſunt contra te.

11 Et lætabūtur omnes cōfugientes ad te: in æternum ouabunt, & proteges eos,

phum canent, tunc inquam, omnes nominis tui timentes te læti prædicabunt.

12 *Quoniam fauers innocenti, Iehoua: & benignitatis tuæ scuto ipsum circuntexeris.*

& exultabunt in te diligentes nomen tuum.

12 Quoniã tu benedices iusto, Iehoua: beneuolentia tua quasi scuto circundas eum.

Idem Psalmus quintus, monocolos, versu Dactylico, Alcaïco, acatalectico.

– – ◡ – – – ◡ ◡ – ◡ ◡

1 *INtentus audi quæ loquar, ô Deus,*
Ah verba luctus conscia maximi:
2 *Audi querelas quas tibi, quas tibi,*
Mi rex, Deus mi, væh, miser eiulo.

3 *Te mane primo sollicitus voco,*
Tu mane primo sollicitum audias,
4 *O tu hostis omnis perpetuus mali,*
O nulla quîcum fœdera sunt malis.

" 5 *Insana vultus ante tuos cohors*
" *Vanescit omnis. Tu scelus impotens*
" 6 *Perferre, cunctæ perfidiæ & doli,*
" *Fusiq; vindex, ô bone, sanguinis.*

7 *At me ecce sacra ad limina maximæ*
Fretum æquitatis præsidio tuæ,
En me verendi numinis ad pedes
Et mente & ipso corpore supplicem.

8 *Tu me ambulantem dirigito bonus,*
Tu me scelestis assere ab hostibus,

9 *Quorum*

9 *Quorum ora tetram perfidiam vomunt,*
Cor mille fœtum fraudibus æstuat.

Illis hiantis ceu tumuli specus
Fauces, adulans lingua doli artifex.
10 *Illos Deus mi, consilijs suis*
Frustratos, omnes destrue funditus,

Perde hos rebelles mille modis tibi,
11 *Idem tuorum (sola quibus sita est*
Spes omnis in te) certa perennibus
Addens benignus gaudia gaudijs.

Hos tu potenti robore protege,
» 12 *Iustos tueri nanque tuum est opus,*
» *Tutósque contra multiplices minas*
» *Præstare scuti præsidio tui.*

Psalmus sextus ἐυχικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexti.

Hic Psalmus precationem continet, sed argumenti diuersi à superioribus. Ibi enim lucta describitur hominum piorum cum hominibus duntaxat à quibus iniustè vexantur: hic verò proponitur exemplum hominis sic ab hostibus oppressi, vt in primis cum peccato, & morte, adeóque ipsius iræ diuinæ sensu luctetur, quod certamen est omnium maximum ac periculosissimum. Sunt autem ista præcipuè ex hoc Psalmo colligenda: amarissimos esse fructus peccati, tum corpus tum in primis animam grauissimè vulnerantis: residere in sanctis quoque peccati reliquias, quamobrem etiam Deus illos interdum seuerissimè corripiat: vnicum superesse aduersus hoc, alioqui insanabile, vulnus remedium, gratuitam Dei in Christo misericordiam: ad hanc gratiam seria deiectione animi & vera peccati agnitione sanctos deduci, vt fide & ardente assiduáque inuocatione veniam in Christo apprehenso adipiscantur: Omne denique hoc certamen tandem gloriæ Dei

& maximo sanctorum bono cedere, modo altera pœnitentiæ pars, id est emendatio vitæ, consequatur: liberationem denique ab his malis idcirco demum petendam, vt simus diuinæ prædicandæ beneficentiæ instrumenta.

Eiusdem Psalmi sexti.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua, ne me furens arguito, ne me iratus corripito.*

2 *Miserere mei, Iehoua, viribus omnibus destituti: sana me, Iehoua: nam & ipsa ossa mea conquassata sunt.*

3 *Sed & anima mea prorsus est consternata Tu verò, Iehoua, quousque?*

4 *Respice me conuersus Iehoua, libera animam meam, serua me pro gratuita benignitate tua.*

5 *Nec enim possit tui meminisse qui sit mortuus, neque in sepulchro tuas laudes prædicare.*

6 *Fatigatus sum suspirando, lectulus meus natat, singulis noctibus lachrymis meis liquefactus.*

7 *Vultum meum exedit mœror: consenui præ ærumnis quibus opprimor.*

8 *Facessite procul vos scelerati. Meos enim eiulatus exaudijt Iehoua.*

9 *Meas, inquam, preces Iehoua exaudiuit, Iehoua me sibi supplicantem excepit.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

2 Miserere mei Iehoua, quoniam vires me deficiunt: sana me Iehoua, quia conturbata sunt ossa mea,

3 Et anima mea conturbata est valde: & tu Iehoua vsquequo?

4 Conuertere Iehoua, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam.

5 Quia nulla est in morte memoria tui: in sepulchro quis laudē dicet tibi?

6 Fatigatus sum suspirando, natare feci per singulas noctes lectum meū, lacrymis meis stratum meum liquefeci.

7 Corrosa est præ tristitia facies mea: consenuit propter omnes angustiatores meos.

8 Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam audiuit Iehoua vocem fletus mei.

9 Exaudiuit Iehoua deprecationem meam: Iehoua deprecationem meam suscepit.

10 Eru-

10 *Erubescant & conturbentur omnes inimici mei, & terga vertant momento euersi.*

10 Erubeſcant & conturbentur vehementer omnes inimici mei: terga vertant, pudefiant ſubitò.

Idem Pſalmus ſextus, monocolos, carmine phalæcio hendecaſyllabo, vt ſecundus.

2 *NE me, ne (rogo) quamlibet nocentem*
Ira illa opprimito ſeueriore:
Nec me corripe quandiu furoris
AEſtu concitus impotente ferues.
2 *Sed me reſpice iam dolore fractum,*
Et fer lenis opem mihi miſello,
Cuius deuorat intimas medullas
Tetri ſæuities nefanda morbi.
3 *Mens quoque innumeris malis ſubacta*
Tota exæſtuat. Ah, Pater ſupreme,
Quem finem facies acerbitatum?
4 *Age, aduerte oculos ſereniores:*
Seruato hanc animam Deus benigne,
Et malis ſemel hiſce liberato,
Tuæ munere liberalitatis.
5 *Nam qui viuere deſiit, tuarum*
Laudum cogitur immemor ſilere,
Et meta taciti obrutus ſepulchri
Tuas iam nequeat ſonare laudes.
6 *Totus ecce liqueſco lacrymando,*
Ipſis dum gemo conſcijs tenebris
Thoro præ lacrymis meis madente,
Thoro, inquam, in lacrymis meis natante.
7 *Mea en lumina mœrore excauata*

Exedit tineæ voracis instar,
Et tanquam arida iam premat senectus,
Absorpto pereunt liquore ocelli,
Obsesso innumera hostium caterua.
8 *Sed quid pluribus hæc iuuet referre?*
Tu nunc tu procul, ô scelesta cunctis
Pridem assueta malis cohors, facesse.
9 *Accepit Dominus meas querelas,*
Audiuit quoque lacrymationes,
Et mixtam gemitu petitionem.
10 *Ecquid vos igitur pudet scelesti?*
Ecquid nunc trepidatis? ecquid, inquam,
Terga obuertitis, & repentè magno
Perculsi fugitis pauore cuncti?

Psalmus septimus ἐυκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi septimi,

Quum homines soleant contumeliosæ calumniæ maximè commouere, vt tunc perdifficile sit iracundiam, & quæ inde consequuntur mala, cohibere, præsertim quum nihil nobis præsidij in legitima magistratus cognitione superest: docemur hoc Psalmo licere quidem nobis defensionem coram Deo & hominibus opponere, sed ita vt vni Deo seuerissimo calumniantium vltori innocentiam nostram, citra turbidos vllos affectus, commendemus. Sunt autem huius scribendi Psalmi occasiones & circumstantiæ diligenter considerandæ, siue ad Saulem ipsum, siue ad Semei (cuius historia refertur. 2. Sam. 16.) siue ad alium quempiam Saulis cognatum referatur: vt nouerimus in grauissimis etiam calumniis, quibus & fama & vita ipsa petitur, hanc animi moderationem nobis retinendam. Pertinet autem hæc doctrina præcipuè ad Ecclesiam ipsam & eius gubernatores, quos præ cæteris consueuerunt Satan & ipsius ministri, iaculis istis configere.

Eiusdem.

Eiusdem Psalmi septimi.

PARAPHRASIS.

1 *SPero in te, mi Deus Iehoua, serua me omnibus qui me persequuntur ereptum, & libera me.*

2 *Ne me viuum iste quasi leo discerpat, & liberatore destitutum abripiat.*

3 *Iehoua Deus mi, si facinus illud admisi: si scelus istud manus meæ patrarunt.*

4 *Si cuiquam malum rependi: nisi hunc ipsum immeritò me persequentem periculis eripui:*

5 *Persequatur me hostis ad necem: comprehendat me, & prostrato vitam eripiat, & omnem existimationem meam sepeliat.*

6 *Exurge iratus, Iehoua, & sublimis aduersus omnes inimicos meos irrue: euigila mei causa, iuris assertor quod tu mihi tribuisti.*

7 *Circundet te populorum corona, & ad eam ex alto solio te conuerte.*

8 *Iehoua, ius dicito populis: vindica me Iehoua, prout sum insons & innocens.*

9 *Desinat, quæso, malorum improbitas, & iustum stabilito. Scrutaris enim corda & hominis intima, iuste Deus.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua DEVS meus, in te spero: saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.

2 Ne *iste* discerpat vt leo animam meam: rapiat & non sit liberator.

3 Iehoua Deus meus, si feci istud: si est iniquitas in manibus meis.

4 Si reddidi malum pacifico meo *pacificè degenti mecum* sine causa:

5 Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in puluerem deducat.

6 Exurge Iehoua in ira tua, & exaltare contra furores inimicorum meorum: & euigila super me ad iudicium quod mandasti.

7 Cœtus populorum circũdet te: & propter hunc in altum attollitor.

8 Iehoua iudicat populos: iudica me, Iehoua, in iustitia mea, & secundum integritatem meam, quæ est penes me.

9 Finiatur, quæso, malitia impiorum, & stabilias iustũ quia probas corda & renes, Deus iuste.

10 *Scutum meum penes Deum est, qui rectos corde protegit.*

11 *Deus iustum asserit: idē quotidie Deus irascitur.*

12 *Quod ni in viam iste redeat, Deus gladium exacuit, arcum tetendit & obfirmauit.*

13 *Instrumenta sibi quibus illum conficiat comparauit, & sagittas in feruidos illos me opprimentes destinat.*

14 *Ecce parturit iste iniuriam: concepit enim apud se molestiam quam mihi inferret, sed inanis erit eius partus.*

15 *Puteum fodit profundū, sed in eam ipse foueam ruet quam excauauit.*

16 *Malum quod mihi molitus est recidet in ipsius caput, & in ipsius verticem ruet damnum in me comparatum.*

17 *Celebrabo Iehouam, vt ipsius iustitia meretur, & psallam nomini Iehouæ altissimi.*

10 Scutum meum super Deum: qui seruat rectos corde.

11 Deus iudicat iustum: & Deus irascitur quotidie.

12 Si non conuersus fuerit, gladium suum acuit: arcum suum pede pressit & firmauit illum.

13 Et sibi parauit instrumenta mortis: sagittas suas in persecutores parauit.

14 Ecce concepit *iste* iniquitatem: & prægnans est dolore, & pariet rem inanem.

15 Puteum fodit & effodit eum: & cecidit in foueam *quam* fecit.

16 Reuertetur molestia eius in caput eius: & supra verticem eius iniuria ipsius descendet.

17 Celebrabo Iehouam secundum iustitiam eius: & psallam nomini Iehouę altissimi.

Idem Psalmus septimus tricolos tetrastrophos, vt tertius.

1 *IN te recumbit spes mea mi Deus.*
Tu me scelestis hostibus eripe.
2 *Ne forte prorsus destitutum*
Me leo dilaniet cruentus.
3 *Si tale quidquam mi Deus, ædidi,*
Nec gesto puras flagitij manus,

4 Si

4 *Si læsi amicum ter scelestus,*
Immeritis bona ni rependi:
5 *Me sæuus hostis præci piti ruens*
Cursu prehensum sternat humi ferox,
Meq́; & meos istos honores
Proterat hic pedibus superbis,
6 *Ah surge tandem, surge potens Deus,*
Fracturus horum terrificus minas,
Nec iura quæ te auctore posco
Irrita nunc facito supinus.
7 *Sic sede ab alta lumine plurimo*
Mundus coruscum te pauidus tremat:
Et cuncta iustè temperantem
Terra tremens colat vniuersa.
8 *Tu me innocentem & criminis inscium*
9 *Serua: malorum tu cohibe scelus,*
Iustos tuêre, ô qui in profundos
Vsque animi penetras recessus.
10 *Tu fortis vmbo, tu clypeus mihi,*
« *Certum piorum præsidium & salus,*
» 11 *Vindex bonorum, idem superbos*
» *Quotidie feriens furentes.*
12 *Quod ni iste mores induat alteros,*
Nempe ense acuto iam Deus hunc petit,
Arcuq́; fixurus retorto
Lethiferis oculis tuetur.
13 *Ferale telum feruidus è graui*
Promptum pharetra iam manibus tenet,
Stridente iam neruo sonantes
Hostibus ingeminat sagittas.
» 14 *En corde in imo tristia qui mala*
» *Concipit olim, parturiet scelus,*

» *Mendacia irrito, molestus*
» *Ipse sibi, vt pariat labore.*
» 15 *Verum vt laborans qui puteum sibi*
» *Effodit in quem corruat obrutus:*
» 16 *Ita hunc sua opprimet relabens*
» *In caput improbitas scelestum.*
17 *Tunc ipse iusto carmina numini*
Tanto sacrabo iam vacuus metu,
Deiq; laudes in supremi
Cantibus ora pius resoluam.

Psalmus octauus εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi octaui.

Aguntur hoc Psalmo gratiæ Deo de maximis duobus beneficiis in humanum genus collatis, videlicet creatione in Adamo, & instauratione in Christo. Et si enim homo, sua vnius culpa, ab eo præstantiæ gradu excidit in qua fuerat conditus: supersunt tamen adhuc illius dignitatis vestigia, tum in eo quòd suprà bestias omnes eminet, & in easdem habet quandam vitæ ac necis potestatem: tum in illa singulari prouidentia qua Deus genus humanum amplectitur. Sed alter ille status, in quem æternus ille Dei filius assumptam in vnitatem personæ, post depositam eiusdem infirmitatem humanam, naturam euexit, vt eius dignitatis participes faciat omnes credentes (quibus etiam vnis hoc tribuit vt in hac vita præditi sint veræ sapientiæ lumine, & rebus in hoc mundo conditis bona conscientia fruantur) verus est huius Psalmi finis, interprete ipso Spiritu sancto, Matth. 21. 15. 1. Cor. 15, 27. & Hebr. 2. 8.

Eiusdem Psalmi octaui.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua Domine noster, quàm est magnificum nomen tuum in vniuersa terra, gloriam tuam suprà cœlos*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua Deus noster, quàm magnificum est nomen tuum in vniuersa terra, collocans gloriam tuam

ipsos attollens!

2 *Ipsa infantium & vbera sugentium ora tuum robur confirmant, vt euanescere oporteat quotcunque opprimunt alios, aut in teipsum feruntur.*

3 *Enimuerò tuos illos cœlos, digitorum tuorum opus, contemplans, lunam & stellas à te tam concinnè dispositas,*

4 *Quid est, inquam, homo vt eius rationem habeas? quid est mortali patre satus, vt eũ respicias?*

5 *Fecisti eum aliquantulo inferiorem Angelis, gloria & decore ipsum coronasti.*

6 *Præfecisti eum omnibus operibus manuum tuarum: omnia pedibus ipsius subiecisti.*

7 *Pecudes & armenta omnia, ipsasq; adeò feras.*

8 *Aues per aerem volitantes, & pisces maris semitas tranantes.*

9 *Iehoua Domine noster, quam est magnificum nomen tuum in vniuersa terra!*

tuam supra cœlos!

2 Ex ore infantium & lactãtium confirmasti *tuum* robur, propter aduersarios tuos: ad compescendum inimicos & vindictæ cupidos.

3 Quum video cælos tuos opus digitorum tuorum: lunam & stellas quas firmasti, *tunc dico:*

4 Quid est homo quòd memor es eius: aut homine satus, quòd inspicis eum?

5 Tu fecisti eum paulisper subsidere infra Angelos: gloria tamẽ & honore coronasti eum.

6 Constituisti eum dominatorem super opera manuũ tuarum, omnia posuisti sub pedibus eius.

7 Oues & boues omnes: etiam bestias feras.

8 Volucres cœli & pisces maris: quicquid transit semitas maris.

9 Iehoua Domine noster, quàm gloriosum est nomen tuum in vniuersa terra!

Idem Psalmus octauus monocolos, carmine heroico hexametro.

" 1 *O Deus, ô mundi solus qui flectis habenas,*
" *Vt tua se virtus terras diffudit in omnes!*

Vt decor iste tuus cœli super alta coruscat
» *Culmina! Quin etiam qui matrum ex vbere pendent*
» 2 *Elingues pueri, (dictu mirabile) vires*
» *Immensas, numenq́ tuum muto ore fatentur,*
» *Vt taceat victus quantauis concitus ira,*
» *Quantuscunque tui vesanus numinis hostis.*
3 *Ergo tua quoties celsi laquearia cœli*
Structa manu, quoties splendentis lumina lunæ
Conspicio, & puro radiantes æthere flammas,
» 4 *Vah, inquam, quis homo est, quæue est hominum i-*
sta propago,
» *Quos, Deus, & cura, & tanto dignaris honore.*
5 *Dotibus hunc siquidem ornatum decorisq́ corona,*
Iussisti superos infra subsidere paulùm:
6 *Et manibus quæcunque tuis, immense, creasti*
Illius imperio ac pedibus submissa teneri:
7 *Quiq́ ouiumq́ boumq́ greges per rura, per agros*
Pascuntur, nemorumq́ feras per lustra vagantes,
8 *Et volucres pictis scindentes æthera pennis,*
Et liquidi pisces sulcantes æquoris vndas.
9 *O Deus, ô mundi solus qui flectis habenas,*
Vt tua se virtus terras diffudit in omnes!

Psalmus nonus ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi noni.

Propheta hoc nono Psalmo Ecclesiam docet de acceptis olim à Deo beneficiis singularem eius tum potentiam tum beneuolentiam testantibus assiduè gratias agere, & istis exemplis sese tum in præsentibus ærumnis erigere, tum aduersus secuturas calamitates confirmare, certò ruituris quicunque Ecclesiam infestant.

Eiusdem

Eiusdem Psalmi noni.

PARAPHRASIS.

1 *Celebrabo Iehouam toto corde meo, & omnia illa mirifica ipsius facta prædicabo.*

2 *Lætabor & exultabo de te, nomini tuo psallam, Deus altißime.*

3 *Eò quòd hostes mei terga verterunt, corruerunt, & ad tui conspectum perierunt.*

4 *Iustum enim iudicium de mea causa tulisti, tuóque tribunali insidens iustum esse te iudicem comprobasti.*

5 *Increpasti prophanorum copias, & istos exitio sempiterno deleuisti.*

6 *Vastitates illæ quas tu hostis minabaris, nusquam sunt. vrbes scilicet destruxisti, & incolarum memoria vnà cum ipsis desijt.*

7 *At Iehouæ perpetuum est imperium, ad suum cuique tribuendum aßiduè sedentis.*

8 *Is est demum qui terrarum orbem iustè regit, & populos sicuti par est moderatur.*

9 *Is est oppreßis arx sublimis, & opportunum oppreßis perfugium.*

10 *Itaque in te sperant quibuscunque nomen tuum innotuit, quia te quærentes nunquam deseris, Iehoua.*

INTERPRETATIO.

1 Celebrabo Iehouam toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

2 Lætabor & exultabo in te: psallam nomini tuo altissime.

3 Quòd inimici mei cõuersi sint retro: impegerint & perierint à facie tua.

4 Quia es executus iudiciũ meum & causam meam: sedisti super solium iudex iustus.

5 Increpasti gentes: perdidisti malum: nomen eorum deleuisti in perpetuum & semper.

6 Inimice, cõsummatæ sunt *scilicet* vastitates in perpetuum, & ciuitates destruxisti: periit memoria ipsorum cum ipsis.

7 Imò Iehoua in æternũ sedebit, parans ad iudicium sedem suam.

8 Et ipse iudicabit orbem in iustitia, & iudicabit populos rectissimè.

9 Et erit Iehoua exaltatio oppresso: exaltatio oportunis temporibus in tribulatione.

10 Et sperabunt in te, qui norunt nomen tuum: quia nõ deseris quærentes te, Iehoua.

11 *Psallite Iehouæ, Sionis incolæ, res ipsius gestas populis prædicate.*

12 *Inquirit enim in cædes, suorum haud immemor: nec clamantes oppressos obliuiscitur.*

13 *Miserere mei, Iehoua, ó qui me ex ipsis mortis faucibus eruisti, vide quæ mihi vis ab hostibus meis inferatur.*

14 *Vt laudes omnes tuas narrem, & Sionem ingressus te liberatorem exultans prædicem.*

15 *Demersæ sunt hostium copiæ in eam ipsam foueam quam mihi excauarunt, & eo ipso laqueo sunt irretiti quem mihi absconderunt.*

16 *Ex hoc iudicio innotuit Iehoua, impio suis ipsius artibus capto.*

17 *Corruent retrò scelerati in infernum, & quotcunque Deum obliuiscuntur.*

18 *Nec enim inopes perpetuæ obliuioni tradentur, nec eorum expectatio qui opprimũtur semper ipsos frustrabitur.*

19 *Exurge Iehoua, ne mortales isti inualescant: dent tibi iudici pœnas populi.*

20 *Consterna istos, Iehoua: fac vt omnes sese mortales esse intelligant.*

11 Psallite Iehouæ qui habitat in Zion: annunciate in populis gesta eius.

12 Quia requirit sanguines, illorũ recordatur: non obliuiscitur clamoris eorum qui opprimuntur.

13 Miserere mei Iehoua: vide oppressionem meam ab osoribus meis, qui tollis me ex portis mortis.

14 Vt annunciem omnes laudes tuas in portis filiæ Zion: & exultem in salute tua.

15 Demersæ sunt Gentes in foueam *quam* fecerunt: reti quod absconderunt, captus est pes eorum.

16 Innotuit Iehoua iudicio *quod* fecit: opere manuum suarum illaqueatus est malus.

17 Retrorsum agentur itaque in sepulchrum: & omnes gẽtes quæ obliuiscuntur Dei.

18 Quoniam non perpetuò obliuioni tradetur pauper: spes eorum qui opprimuntur non peribit perpetuò.

19 Exurge Iehoua, ne corroboretur iste: iudicẽtur Gẽtes in conspectu tuo.

20 Iniicito Iehoua trepidationem ipsis: cognoscant Gẽtes quòd homines sunt.

Idem

Idem Psalmus nonus, dicolos distrophos, carmine elegiaco.

1 *TE tota, alme Deus, celebrabo mente, tuaq́;*
Mirifica illa canam plurima gesta manu.
2 *Tu mihi delitiæ, tu sola & vera voluptas,*
Tu mihi materies carminis vnus eris.
3 *Nam quòd fusæ acies, quòd te præsente phalanges*
Præcipiti hostiles terga dedêre fuga,
4 *Iudicis hoc opus est, qui purum criminis istud*
Seruasti celsa iustus ab arce caput:
5 *Terribili increpitans populos quum voce fugares,*
Mors quibus æterna lumina nocte premit.
6 *Num verò subuersa iacent cum ciuibus ipsis*
Oppida, non vllo restituenda die?
7 *Imò illud potius firmum æternumq́;, superbe,*
Quod stabis pallens ante tribunal, erit
„ 8 *Hic residet mundum frenat qui legibus æquis*
„ *Et populos summa cum ratione regit.*
„ 9 *Inde bonus miseros solio tutatur ab alto,*
„ *Mittere promisso tempore promptus opem.*
„ 10 *Hinc fit vt ipse suos quum nunquam deserat, illum*
„ *Spe pariter numquam deficiente colant.*
11 *Hunc igitur pulchræ ciues laudate Sionis.*
Et mira ipsius dicite gesta manu.
„ 12 *Hic etenim memori cædes vlciscitur ira,*
„ *Hic inopum attenta suscipit aure preces.*
„ 13 *Perge Deus: toties seruatum hunc denique serua.*
O cuius maneo munere saluus ego.
14 *Sic mihi tu media deinceps celebrêre Sione.*
Tu vitæ vindex, auctor & vne, meæ.
„ 15 *Ecce suam in foueam deprensus concidit hostis,*

Implicitúsque ruit caßibus ipse suis.
16 *Iustitia apparet sic numinis illa, malorum*
Quæ iubet artifices arte perire sua.
17 *Debetur siquidem certæ turba impia morti,*
Et quicunq; Dei non manet vsque memor.
18 *Nanque nec oppressos æternùm deserit ille,*
Nec spes fidentem fallere certa potest.
19 *Surge ô cunctipotens, mortales frange superbos,*
Fac paueant Gentes iudicis ora sui.
20 *Disiice perculsas, humana denique sese*
Fac populi discant conditione satos.

Psalmus decimus παραμυθητικὸς καὶ εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimi.

Graphicè prorsus hoc psalmo describitur hostium Ecclesiæ truculentia, & immanis securitas, cuiusmodi describuntur à poëtis Cyclopes: quorum tamen omnes irriti futuri tandem sint conatus, Deo neque illos sinente inultos, neque Ecclesiam suam deserente.

Eiusdem Psalmi decimi

PARAPHRISIS.

1 *QVare Iehoua procul abscedis, & quum auxilio maximè opus est, in calamitate videlicet, te subducis?*

2 *Ferociter scelerati in bonos sæuiunt: fac vt suis ipsorum machinationibus isti capiantur.*

3 *Placet enim sibi impius in cupiditatibus suis, & sese auarus sic beatum putat, & ipsi Deo insultat.*

INTERPRETATIO.

1 QVARE Iehoua stas procul? *quare* abscondis *te* tempore oportuno, in tribulatione?

2 In elatione impii persecutionem patitur oppressus: comprehendantur in consiliis suis quæ cogitant.

3 Quoniam gloriatur impius super desiderio animæ: & auaro benedicit: insultat Iehouæ.

4 Impius

4 *Elata fronte incedens nihil curat, & nihil aliud quam Deũ nullum esse cogitat.*

5 *Prosperè cadunt eis omnia: iudicia tua procul à suo conspectu quasi in cœlum vsque summouet: omnes sibi aduersantes solo halitu prosternit.*

6 *Statuit apud se perpetuò se immotum futurũ, nec aduersi quidquam sensurum.*

7 *Os eius plenum est execrationibus, molestia & iniuria sub eius lingua delitescunt.*

8 *Occupat insidijs vicorum angiportus, ex latebris insontem interfecturus, & limis oculis ope destitutos obseruans.*

9 *Insidiatur ex latebris sicut ex lustris leo consueuit: insidiatur, inquam, vt miseros in rete pertractos abripiat.*

10 *Demittit sese ac deiicit, & ita miserorum grex ipsius dẽtibus & vnguibus in prædam cedit.*

11 *Statuit apud se Deum ista obliuisci, neque intueri, aut certè non semper obseruare.*

12 *Exurge Iehoua, attolle manũ, ô potens, nec egenorum obliuiscere.*

13 *Cur enim sceleratus Deo insultarit, sibi persuadens nun-*

4 Impius in altitudine naris suæ non inquirit: omnes cogitationes eius *sunt quòd* Deus non sit.

5 Succedunt viæ eius omni tempore: excelsum iudicia tua de coram ipso, *id est longè sunt posita à conspectu eius*, in omnes aduersarios suos sufflat.

6 Dicit in corde suo, non mouebor à generatione in generationem, quia mali expers *ero*.

7 Execratione os eius plenum est & fraudibus atque dolo: sub lingua eius *latet* molestia & iniquitas.

8 Sedet in insidiis vicorum: in latebris occidit innocẽtem: oculi eius in pauperem intenti sunt.

9 Insidiatur in abscondito, sicut leo in spelunca: insidiatur ad abripiendũ pauperem: *discerpit* pauperem attrahẽs eum in rete suum.

10 Deiicit & deprimit *se*, & cadit in vires eius turba pauperum.

11 Dicit in corde suo, oblitus est Deus: abscondit faciem suam: non videbit in perpetuum.

12 Exurge Iehoua Deus: eleua manum tuam: ne obliuiscaris pauperum.

13 Quamobrẽ improbus insultet Deo? dicet in corde

quam fore vt iſta inquiras?

14 *Tu certè iſta intuitus es, obſeruas enim ſiquis alium lædat aut laceſſat: vt eum comprehenſum coram te ſiſtas: in te recumbunt inopes, & pupillos tuendos ſuſcepiſti.*

15 *Confringe iſtius improbi ac ſcelerati robur: inquire in ipſius ſcelus, vt ſtatim è medio ſublatus nuſquam appareat.*

16 *Iehoua Rex æternus prophanos è terra ſua deiectos peſſundabit.*

17 *Inopum vota exaudis Iehoua: confirmas cor eorum: aures illis accommodas.*

18 *Pupillos & oppreſſos aſſere, ne terreni iſti homunculi perpetuam tyrannidem exerceant.*

ſuo, non requires?

14 Vidiſti. quoniam tu moleſtiam & vexationem conſideras, vt ponas in manum tuam: ſuper te relinquetur pauper, pupillo tu eris adiutor.

15 Confringe brachium mali & ſceleſti: quæres malitiam eius & non inuenies.

16 Iehoua Rex *eſt* ſeculi & ſemper: perierunt Gẽtes è terra eius.

17 Deſideriũ pauperũ exaudis Iehoua: confirmas cor eorum: attendis aure tua.

18 Vt aſſeras pupillos & oppreſſos ne pergat amplius terrere homo de terra *id eſt ſumptus de terra, vel terren⁹.*

Idem Pſalmus decimus, monocolos, carmine Iambico trimetro acatalectico.

◡– ◡– ◡– ◡– ◡– ◡–
–– ◡◡◡ ◡◡◡ ◡◡–
◡◡– ––
◡◡◡ –◡◡
◡◡–

1 *IRate quoúſque, ſtabis ô Deus, procul,*
Anguſtiáque miſerum in ipſa deſeres?
2 *En impius inopem ferociter premit,*
Fac ipſe pereat mortis artifex ſuæ.
3 *Ipſius vt qui numinis ſpretor, nefas*
Audax in omne, ſcelere in ipſo gaudeat.
4 *Elatus expendit nihil niſi quod lubet,*

Et numen ipsum ridet impiè vafer.
5 *Rebus secundè sibi cadentibus ebrius,*
Securus ipsi quid mineris cælitus,
Quos odit, halitu posse solo subrui,
6 *Seq; æuum im omne fore beatum somniat.*
Namq; orbis ipse fractus vt præceps ruat,
Extra ruinæ se putat periculum.
7 *Periuriis ora tumet atque fraudibus,*
Iniuriæ & damna eius insident gulæ.
8 *Omnes viarum, instar latronis, exitus,*
Inde innocentes perditurus, obsidet.
Venator arcu qualis intento, feras
Prædator iste talis inhiat pauperem.
9 *Qualis reducta ex valle prorepit leo,*
Sic iste miseris sæuus imminet, imminet.
10 *Expansa qualis seruat auceps retia,*
Iacens modò, modò deprimens; studio caput,
Ita iste furtim inopem allicit, & heu, fortibus
Tandem vnguibus miseros cateruatim rapit.
11 *Dein (qui est furoris cumulus) hæc vel non videt,*
(Inquit) Deus, vel si videt obliuiscitur.
12 *At tu, Deus, consurge, & erecta manu,*
Te pauperum memorem potens ostendito.
13 *Impune vero te impius deriserit?*
Te impune scelerum denegarit vindicem?
14 *Tu cuncta cernis, factaq; malorum annotas*
Suoque sumis tempore vigil in manus.
Hinc pauper in te intentus vnum respicit,
O qui es salus orborum, & vnicus parens.
15 *Agedum scelestum & impium istum contere,*
Vt nec tibi quæsitus vsquam appareat.
16 *Semel profanis vt tuo pulsis solo,*

Colare seclis Rex perennis omnibus.
17 *Age miserorum vota qui exaudis Deus,*
Firmato corda tuorum, & accipito preces.
18 *Inopem & pupillum vindice asserito manu,*
Vasa ista terrea ne amplius nos terreant.

Psalmus vndecimus παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi vndecimi.

Docet Propheta pios in hoc mundo esse auicularum similes, quæ propter venatorum insidias incertis sedibus coguntur oberrare: nec tamen propterea audiendos qui deserendam stationem putant, quasi vel temerè ferantur res humanæ, vel pij sint alioqui perituri. Tandem enim exitum ipsum demonstrare, Dei prouidentia res omnes ac singulas administrari, qui neque in se sperantes deserat, neque sui contemptores inultos sinat. Et videtur Dauid hunc Psalmum edidisse, studentibus aulicis per amicitiæ speciem illum aula extrudere, quasi alioqui à Saule occidendum, quod ille sibi nisi extrema necessitate adacto faciendum non putauit.

Eiusdem Psalmi vndecimi

PARAPHRASIS.

1 *Confido Iehoua: quinam dicitis quasi vitæ meæ consulentes, Auolato in montem vestrum?*

2 *Nam ecce, inquitis, impij apposuerunt pedem arcui, ipsasque adeò sagittas neruo adaptant, rectos cordè clanculùm transfixuri.*

3 *Et quum fundamenta ipsa collabantur, iustus quid agat?*

4 *Iehoua in templo sancto suo residet. Iehoua in cælis thronũ obtinet: oculi ipsius singula*

INTERPRETATIO.

1 In Iehoua confido, quomodo dicitis animæ meæ, profugite in montes vestros sicut auis?

2 Certè ecce mali pede premunt arcum: firmant sagittas suas super neruum vt iaculentur in occulto aduersus rectos corde.

3 Quandoquidem fundamẽta destruuntur: iustus quid agat?

4 Iehoua *est* in templo sancto suo: Iehoua in cœlis solium eius: oculi eius aspiciunt

perspiciunt: palpebris explorat mortales.

5 *Iehoua scrutatur tum bonos tum malos: eum autem qui sceleribus gaudet summo odio prosequitur.*

6 *Sceleratos carbonibus & igne & sulphure & vento adurente compluet, quæ potio est ipsis assignata.*

7 *Iustus enim Iehoua iustitiã diligit, & ob oculos semper eos habet qui rectum sequuntur.*

aspiciunt: palpebræ eius explorãt filios hominis.

5 Iehoua iustum approbat: impium vero & diligentem iniquitatem odit anima eius.

6 Pluet super impios prunas ignem & sulphur, & vẽtum adductionũ, portionem calicis eorum.

7 Quoniam iustus Iehoua iusticiam diligit: rectum vident facies eius.

Idem Psalmus vndecimus, dicolos distrophos. Primus & tertius est trochaicus acalecticus.

–∪ –∪ –∪ –∪ –∪ –∪
– – – – – –

Secundus & quartus sunt trochaici dimetri catalectici.

–∪ –∪ –∪ –
– –

1 MEnte quum tota in Deum tutus recumbam,
Cur fugacis alitis
More, sic necis metu auios recessus
Vultis vt petam celer?
2 Nam suos iam, (dicitis) tetendit arcus,
Iam sagittas impius
Admouet neruo, intimis vt vsque ab antris
Innocentes sauciet:
3 Et labantes ipsius minentur orbis
Quum ruinam cardines,
Perditis rebus quid hic agat, periclum

Iustus accersens sibi?

» 4 *Ecce cœli vertices supra corusci*
» *Aureo Deus ex throno,*
» *Quisque quid paret, quid infra moliatur,*
» *Acribus oculis notat.*
» 5 *Hinc throno ex alto à bonis recto scelestos*
» *Diuidens discrimine,*
» *Vt fauere illis solet, sic hos rebelles*
» *Pectore odit intimo.*
» 6 *Inde pruinas, sulphur, ignes turbinésque*
» *Voluet impetu ruens.*
» 7 *Ista nanque illis Deus propinat ille,*
» *Qui bonus fauet bonis.*

Psalmus duodecimus εὐκτικός.

Redacta interdũ in has angustias Ecclesia, vt quibusuis impune quiduis audẽtibus seu vi seu dolo perpetrare, omnia videri possint deplorata: docet nos hic psalmus nihilominus Deum certa fiducia inuocare. Quum enim ipsius & voluntas & fides sint certissimæ, statuere prorsus oportet ipsum exaudire suorũ gemitus quos oportunè soletur, & vicissim optimè nosse improborum scelera quæ suo tempore vlciscatur.

Eiusdem Psalmi duodecimi.

PARAPHRASIS.

ADes seruator Iehoua, sublati sunt enim charitate præditi, & fidei tenaces versari inter homines desierunt.

2 *Alius alium etiam amicum fraudulenter alloquitur, verbis blandientes, & animis alternantes.*

3 *Excinde, Iehoua, linguas istas assentatrices, & tam superbè*

INTERPRETATIO.

1 SErua Iehoua, quoniam consumptus est pius: quoniam imminuti sunt fideles à filiis hominum.

2 Falsum loquuntur quisque ad proximum suum: labio blanditiarum in corde & corde loquuntur.

3 Excindat Iehoua omnia labia assentationũ & linguas loquentes

sese efferentes:
4 *Nos, inquiunt. loquẽdo quid uis obtinebimus: nobis dicere quicquid libet licet: quis enim nobis dominatur?*
5 *At Iehoua, nunc tandem, inquit, propter istos tam immaniter oppressos, & propter gementes miseros insurgam, & ab istis irretitos in tuto constituam.*
6 *Eloquia Iehouæ, elo quia pura sunt, & velut recoctũ argentum ac septies purgatum.*
7 *Tu igitur Iehoua illos singulos tuere, & aduersus istud hominum genus perpetuò cõserua.*
8 *Passim enim oberrant impij, hominum deterrimis in summum fastigium euectis.*

loquentes magnifica.
4 Qui dicunt lingua nostra præualebimus: labia nostra nobiscum *sunt*: quis Dominus nobis?
5 Propter vastationem eorum qui opprimuntur, propter gemitum egenorum, nunc exurgam dicit Iehoua: ponam in salute eos quos illaqueauit.
6 Eloquia Iehouæ eloquia pura: argentũ coctũ in catino terreo purgatũ septies.
7 Tu Iehoua custodies eos: seruabis eum à generatione ista perpetuò.
8 Circumquaque impij ambulant: dum exaltantur vilissimi inter homines.

Idem Psalmus duodecimus monocolos, carmine Iambico trimetro acatalectico, vt decimus.

1 *SErua Deus. Nam quem innocem mortalium?*
Nec sorte dura quisquam amici tangitur,
Nec est fidem qui nolit vltrò frangere.
2 *Certant sodalem fallat ecquis blandius,*
Sentire mente aliud, loqui aliud, nil pudet.
3 *At tu, Deus, labra ista subdola disseca,*
Tamq; impudenter mentientes destrue.
4 *Nos, inquiunt, quiduis loquemur fortiter,*
Namq; ora quisnam nostra nobis obstruet?
5 *Ego (inquit Deus) obstruam; clamoribus*
Opprobriisq; motus innocentium,

Quos ipse vestris explicabo retibus.
» 6 *Hæc ille, cuius voce mundus nihil,*
» *Qui verba fundit puriora quolibet*
» *Auro, caminis vel recocto septies.*
7 *Tuo innocentes ergo præsidio tege,*
Et omne in æuum ab his tuêre pessimis.
8 *En impios passim, quibus florentibus.*
Veh ter quatérque cæteris mortalibus.

Psalmus decimustertius εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimi tertij.

Docet nos Propheta, quò deploratior est in mundo Ecclesiæ status, eò ardentius Deum inuocare & tanto constantius illi fidere, nunquam irritis futuris sanctorum precibus.

Eiusdem Psalmi decimitertij.

PARAPHRASIS.

1 *QVādiu Iehoua mei prorsus eris immemor? quādiu tuum à me vultum subduces?*

2 *Quandiu consilia sollicitè intus agitabo, & meipsum discruciabo? quandiu meo capiti hostis ille meus imminebit?*

3 *Respice me: exaudi me, Deus mi: restitue lumen oculis meis, ne lethali somno obdormiam.*

4 *Nequando dictitet hostis quòd me superarit, & qui me opprimunt exultent quòd ego corruerim.*

5 *Ego certè bonitati tuæ cōfido, certus futurum vt meum hoc*

INTERPRETATIO.

1 QVousq; Iehoua obliuisceris mei penitus? Quovsque abscondes faciem tuam à me.

2 Quandiu disponam consilia in anima mea? anxietatē in corde meo quotidie? vsquequo exaltabitur inimicus meus supra me?

3 Respice, exaudi me Iehoua Deus meus: illumina oculos meos, ne obdormiā in morte.

4 Ne quando dicat inimicus meus, præualui ei: ne coarctatores mei exultēt, postquam lapsus fuero.

5 Ego autem in bonitate tua confido: exultabit cor meū in

corculum aliquando abs te liberatum gaudio perfundatur, & te canam, Iehoua, cuius benignitatem reipsa fuerim expertus.

in salute tua: cantabo Iehouæ, quia benefecit mihi.

Idem Psalmus decimustertius monocolos, carmine Iambico dimetro acalectico.

◡– ◡– ◡– ◡–
–– ––

1 *AH me quousque negliges?*
Quousque depelles procul?
2 *Quousque mentis anxius,*
Et huc & illuc differar?
Hostis quousque sub iugum
Hoc triste demittam caput?
3 *Ah me Deus mi, respice,*
Commotus his clamoribus:
Mœrore cæca lumina
Splendore læto recrea:
Ne me dolori non parem
Lethalis opprimat sopor:
4 *Neu me subactum iam sibi*
Superbus iste prædicet,
Meisque lætus casibus
Insultet hostis arrogans.
5 *Tua, potens, ab vnica*
Benignitate pendeo:
Malisque in ipsis gaudeo
Tuæ salutis præscius,
Tibique vindex vnice,
Festis lito iam cantibus.

Psalmus decimusquartus διδακτικός

Argumentum & vsus Psalmi decimiquarti.

Continet hic psalmus tristissimam descriptionem hominis ψυχικοῦ, siue non regeniti, vt ipse Paulus explicat Ro. 3. 10: quæ tum intelligentiæ, tum voluntatis deprauatio, præcipuè spectandam se præbet in illo capitali perpetuóque odio quo mũdus Ecclesiam persequitur. Iubet tamen Propheta verum Israelem bono fortíque animo esse: Messiæ venturi expectatione fretum. Idem igitur multò magis nobis nunc præstandum est, quum Christus iam aduenerit & mysterium omne nostræ salutis impleuerit: cuius tamen aduẽtum posteriorem adhuc cum vetere populo expectamus, tum demum videlicet in vera patria nostra collocandi.

Eiusdem Psalmi decimiquarti.

PARAPHRASIS.

1 *Vsque adeo vesanos esse homines vt sibi tandem persuadeãt Deum nullum esse, ex eo constat quòd omnes sunt deprauati: omnes sese reddunt execrabiles: & ne vnus quidem eorum rectè vitam instituit.*

2 *Iehoua ipse, quem nihil latet, cœlo contemplatus homines, vt videret ecquis ipsum nosset ac requireret.*

3 *Comperit omnes ab ipso deflexisse, omnes simul fætere, & ne vnum quidem esse qui rectè vitam instituat.*

4 *An non verò prorsus insaniũt isti scelerati, plebem Deo sacram vorantes tanquam panem, & Iehouam non inuocantes?*

INTERPRETATIO.

1 Dixit insanus in corde suo, nõ est Deus: corrupti sunt, abominabiles facti sunt studio, non est qui bene agat.

2 Iehoua ex cœlo prospexit super filios hominum, vt videret an esset aliquis intelligens *aut* requirens Deum.

3 Omnes deflexerunt, simul fætent: non est qui bene agat, ne vnus quidem.

4 Nonne intelligẽtia carent omnes *isti* scelerati, vorantes plebem meam *sicut* deuorant panem, & Iehouam non inuocantes?

5 Illic

5 *Atqui tempus erit quo non minus trepidabunt quam nūc sunt securi. Deus enim iustorum genus tuetur.*

6 *Ludibrio scilicet habetis consilium eorumquos opprimitis, sed Iehoua est eorū perfugiū.*

7 *Ah, vtinam tandem ex Sione prodeat ille Israelis liberator! Nam tum demum exaltabit Iacob, tunc in lætitiam soluetur Israel, quum Iehoua captiuos suos reduxerit.*

5 Illic trepidabunt trepidatione: quia Deus *est* cum generatione iustorum.

6 Consilium oppressi pudefacitis. Sed Iehoua *est* protector eius.

7 Quis dabit ex Zion salutē Israelis? vbi reduxerit Iehoua captiuos populi sui exultabit Iacob, lætabitur Israel.

Idem Psalmus decimusquartus, dicolos distrophos, priore versu heroico hexametro, altero dimetro Iābico acatalectico.

» 1 *O Quo non homines furor abripis? impius ecce*
Omne Tacitus numen negat.
» *Hinc vitia, hinc quæcūq; homines teterrima patrāt:*
» *Vt sit bonus ne vnus quidem.*
» 2 *Ipse Deus summa cæli qui considet arce,*
» *Et inde cuncta despicit,*
» *Scrutatus, sapiens tot tandem ex millibus ecquis*
» *Studiosus esset numinis,*
» 3 *Defecisse omnes, omnes ad turpia ferri,*
» *Vah, vsque ad vnum comperit.*
Et mox. Quisnā, inquit, stupor hic? quid panis ad instar
Meos vorant crudeliter,
4 *Nec scelus hoc nouisse suum, neque numinis iram*
Mihi deprecari supplices?
5 *Atqui tempus erit, quo iustos asserat ille*
Et vos trematis impij,
6 *Relligio nunc nulla quibus ridere misellos,*

Vndique fidentes Deo.
7 *Ah quando tandem promissa ex arce Sionis*
Salus tua aderit, Israel?
Gaudia tunc liber testabere voce Iacobe,
Tunc Israel letabere.

Psalmus decimus quintus, διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimiquinti.

Propheta descriptis superiore psalmo manifestis Ecclesiæ hostibus, nũc describit quinam à Deo censeantur veri & nunquam expungendi Ecclesiæ, siue æterni regni cælestis ciues, hypocritis oppositi, qui licet in ipso Ecclesiæ sinu versentur, adeoque interdum ad ipsius gubernacula sedeant; tamen ex Ecclesia non sunt, vtcunque sese falsa pietatis opinione, & alios ementita religionis specie decipiant. Docet ergo veros Dei cultores ex iis discerni non quæ sint bonis & malis communia, id est ex cultus externi obseruatione, sed quæ sint verè bonorum propria: mentis videlicet apud Deum integritate, & probitate minime fucata erga homines, quod vttunque non verbis duntaxat, sed sanctè & iustè comparata vita testentur. Deniq; quædam istiusmodi sanctæ & iustæ vitæ præcepta sigillatim tradit: cuiusmodi sunt.
Alienum esse ab omni furto & fraude.
Nemini obtrectare.
Ab omni inferenda iniuria abhorrere.
Calumnias odisse.
Sceleratos auersari.
Dei timentibus sese adiungere.
Iurisiurandi religioni omnia sua posthabere.
Commoda ex cuiusquam damno nunquam captare.
Iudicia incorruptè exercere. Addit denique certam & luculentam promissionem nunquam à Deo deserendos, sed certa ac immota felicitate apud ipsum fruituros, quicunque hunc vitæ cursum tenent.

Eiusdem Psalmi decimiquinti.

PARAPHRASIS.

1 *CEdo Iehoua, quisnam ex tabernaculi tui tot inco-*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua quis commorabitur in tabernaculo tuo?

lis, in isto sancto monte tuo in æternum permanebit?

2 *Qui mente integra, & ab omni fuco aliena, iustitiam colit.*

3 *Cuius lingua non est obtrectatrix: qui proximum neque vi aperta, neque per calumniam lædit.*

4 *Qui sceleratos auersatus, Dei timentes colit: qui damnum potius pati vltrò malit quàm datam fidem fallere.*

5 *Qui pecuniam alterius damno non mutuat, neque munere corruptus insontem damnat.*

6 *Quisquis ita se gerit, certissima & prorsus immota felicitate perfruetur.*

Quis habitabit in monte sancto tuo?

2 Qui incedit integer, & facit iustitiam: & loquitur veritatem in corde suo.

3 Qui nõ detrahit lingua sua: non afficit sodalem suum malo: nec opprobrium excitat contra propinquum suum.

4 Vilis est in oculis eius homo nihili, sed timentes Iehouã honorat: iurat damno suo & non mutat.

5 Argẽtum suum non fænerratur: & munus aduersus innocentem non accipit.

6 Qui facit hoc, non mouebitur in æternum.

Idem Psalmus decimusquintus monocolos, carmine heroico hexametro, vt psalmus octauus.

1 *ECquis erit, Deus alme, tuo qui numine tutus*
Septa colat sacrata tibi, sanctóque receptus
Monte tuo felix æternos exigat annos?
2 *Scilicet integro simplex cui pectore candor,*
Cui iusti stat vita tenax: cui conscia veri
3 *Pectora: cui nullo temerata est crimine lingua:*
Alterius lædi nomen qui ferre recusat,
Insonti nedum vt noceat periurus amico:
4 *Qui scelerum artifices odio auersatus acerbo,*
Mente colit tota veræ pietatis amantes:
Qui simulac promissa fides, incommoda malit
Mille pati, quàm iuratæ periuria linguæ:

» 5 *Infames numerat nullos qui fœnore nummos,*
» *Nec vitam insontis scelerato vendidit auro.*
» *Hac quisquis vitam ratione exegerit, ille*
» *Ille Dei fœlix æternùm monte quiescet.*

Psalmus decimussextus εὐχαριστικὸς. καὶ προφητικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimisexti.

In hoc psalmo Dauid quasi extrà se abreptus agnoscit regnum quo potiebatur sibi immerenti à Deo collatum, cuius etiam vnius ope ritè & sicuti par est illud regere & administrare possit. Deinde quum plerumque soleant homines istiusmodi imperiis ad luxum abuti, duplicem sibi prorsus alium scopum proponit: nempè veram & seriam diuini cultus, abolita omni idolomaniæ specie, instaurationem, & sedulam piorum defensionem. Postremò testatur sese alterius æterni sibi promissi regni memorem, eò semper oculos in ipsa etiam morte conuersurum, atque adeo cum hac spe hilarem in ipsum vsque sepulchrum descensurum: quoniam videlicet Messiæ virtute fretus, morituri quidem, sed prius reuicturi quàm corruptionem vllam in sepulcro sentiat, sit & ipse resurrecturus, & æternæ ipsius beatitudinis particeps futurus. Est igitur hic psalmus inter cæteros planè Spiritu prophetico conscriptus. Continet enim insignem doctrinam de Magistratuum origine, iure & officio: doctrinam Pharisaicam de operum etiam fidem consequentium meritis manifestè coarguit: Christi denique resurrectionem, itémque eius in nobis quoque à morte excitandis efficacitatem (interpretibus Petro ipso Act. 2. 25. & Paulo Act. 13. 34.) non tã vt Propheta prædicit, quam vt Euangelista describit. Et quum Messiam CHASID appellat (id est, vt ego interpretor, eum hominem in quem pater omnem suam gratiam ac beneficentiam plenissimè effudit, quam ex ipso vno per fidem haurimus) vno verbo videtur Euangelicæ doctrinæ summam complexus.

Eiusdem Psalmi decimisexti.

PARAPHRASIS.

1 *CVstodi me Deus. Nã tu is es demum cui confido.*
2 *Tu anima mea Iehouã sic compella, Tu demum es Dominus meus. neque tamen à me quicquam proficisci potest quod tibi commodet.*
3 *Sed sanctis & præclaris illis hominibus iuuandis qui mecum sunt in terris, summa cũ voluptate inuigilo.*
4 *Miseri certè sunt modis omnibus qui numen aliud quæritant. Absit igitur vt eorum immania & cruenta sacra participem, quæ vel ore ipso mihi religio est enuntiare.*
5 *Tu Iehoua portio mea es, tu meum demensum, tu mihi vnus pro omnibus sufficis.*
6 *Et certè amœnissimus locus, & hæreditatis portio longè pulcherrima mihi obuenit.*
7 *Ago & agam tibi de eo gratias, Iehoua, quòd hoc consilium mihi suggesseris, mèque per ipsas etiam singulas noctes intus erudias.*
8 *Habui & habebo te Iehoua semper ob oculos, tantisper nimirum dum mihi ad latus adfueris, immotus futurus.*
9 *Propterea cor mihi salit, & hæc lingua mea exultat, imò & hoc ipsum meũ corpus securum ne mortẽ quidem pertimescit.*

INTERPRETATIO.

1 CVstodi me Deus quoniam in te confido.
2 Dic Iehouæ, *anima mea*, Dominus meus es tu: beneficentia mea non ad te.
3 In Sanctis qui sunt in terra, & honorandis, omnis mea voluptas *sita est*.
4 Multiplicãtur dolores eorum *qui* ad alium festinant non libabo libamina eorum sanguinolenta, nec assumam nomen eorum super labia mea.
5 Iehoua *est* sors portionis meæ & calicis mei: tu sustentas sortem meam.
6 Funes ceciderunt mihi in *locis* amœnis vtique hæreditas pulchra est mihi.
7 Benedicam Iehouæ, qui cõsuluit mihi etiam noctibus *quibus* erudiunt me renes mei.
8 Posui Iehouam in conspectu meo semper: quoniam ad dextrã meam *est*, non mouebor.
9 Propterea lætatum est cor meum: & exultat gloria mea: etiam caro mea quiescit securè.

10 *Nec enim me deseres in sepulcro, vt qui passurus non sis vt tuus ille tibi gratissimus & in quem benignitatē omnem tuam effudisti, corruptionem sentiat.*

10 Quoniam nō derelinques animam meam in sepulcro: nec sines vt tibi acceptus videat corruptionem.

11 *Tu mihi aditum ad veram illam vitam patefacies. Nam gaudiū quo verè expleri possit animus, in tui conspectu situm est, & tuū vnius est sempiternam lætitiam largiri.*

11 Notam mihi facies semitam vitæ: satietas lætitiarum est in conspectu tui: suauitates in dextera tua semper.

Idem Psalmus decimussextus monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *FIdentem tibi, mi Deus, tuêre,*
2 *Dic & tu quoque corculum misellum,*
Vnus tu Dominus mihi, Deúsque,
Nec quidquam tibi gratiæ referre
Aut prodesse tibi queam vicissim.
3 *Sed si quis pietate notus vsquam,*
Si quis integer, hunc amo coloq́,
Toto pectore, & intimis medullis.
4 *At hos numina falsa qui deorum*
Tam colunt auidè, noui dolores
AErumnæq́ manent nouæ subinde.
Horum ergo execror execranda sacra,
Infaméśque putri cruore cultus:
Quorum relligio est mihi, vel ipsa
Solis nomina mussitasse labris.
5 *Tu fundus mihi, tu calix abundè*
Cunctas sufficiens beatitates.
6 *O quæ prædia, quæ mihi obtigerunt*

Opes

Opes, consilium tuum sequuto,
7 *O me qui monitis tuis gubernas*
Noctes, summe Deus, diesq; totos!
8 *Quem modò ante oculos, modò hinc & inde*
Ad latus video meum assidere,
Cunctorum impauidus periculorum.
Hinc cor lætitia salit redundans,
9 *Hinc in gaudia lingua tota fertur,*
Ipsum hinc denique conquiescit omni
Leuatum penitus pauore corpus.
10 *Nam tu me minimè cauo in sepulcro*
Linques, nec tumulo sines edaci
Iacentem in cineres tuum hunc resolui,
Quem tu præcipua benignitate
Vnum præ reliquis, Deus, beasti,
11 *Quin vitæ potius viam perennis*
Te duce ingrediar, beatitate
Vt felix potiar fruárque plena,
Quam vultu placidus sereniore
Benignáque tuis manu refundis.

Psalmus decimusseptimus

εὐκλικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimiseptimi.

Docet nos hic psalmus quum vel ipsam religionẽ vel pios eius professores persequuntur tyranni, rectam tamen consciẽtiam seruare, & à Deo liberationem petere. Docet etiam quod Christus demonstrat in epulonis illius & pauperis vlcerosi Lazari parabola siue historia, nempe diuites sceleratos in hac vita saginari, in altera perituros: contra verò sanctos ærumnis hic premi, vt meliora sperare discant, quæ spes illos non fallet.

Eiusdem Psalmi decimiseptimi

PARAPHRASIS.

1 *AVdi Iehoua quod iustum est, attende clamori meo auribus accipe quas tibi absque vlla simulatione preces fundo.*

2 *Prodeat sententia secundum me a tribunali tuo: & ostēde tibi perspecta esse quæ recta sūt.*

3 *Tu ipse cor meum scrutatus es nocte, exploratum examinasti, neque me in culpa esse deprehēdisti, vel aliter in istos affectum quàm os meum testetur.*

4 *Ego, quod ad istos homines attinet, ita me gessi vt quemadmodum iubes, sedulò cauerem semitam à prædonibus tritam*

5 *Sustenta me igitur vijs tuis gradientem, ne ambulans vacillem.*

6 *Inuoco te, exaudi me Deus: præbe attentas aures, & verba mea exaudi.*

7 *Exere omnem illam mirificam tuam clementiam, tu seruator eorum qui in te sperant aduersus eos qui in tuam ipsius potentiam insurgunt:*

8 *Custodi me quasi oculi pupillam, & alarum tuarum vmbraculo protege.*

9 *Aduersus istos sceleratos qui me destruunt, hostes inquam vndique mihi tanta cum a-*

INTERPRETATIO.

1 AVdi Iehoua iustitiam *iustam causam*, attende clamori meo: auribus percipe orationem meam *quæ sit* absque labiis fraudulentis.

2 A facie tua iudicium meū prodeat, oculi tui aspiciant rectitudines.

3 Probasti cor meum, inspexisti nocte, examinasti me, nihil deprehendisti: cogitatio mea non transgreditur os meum.

4 Quantum ad facta hominum, secundum verbum labiorum tuorum ego abstinui *caui mihi* à semitis latronum.

5 Sustenta gressus meos in semitis tuis: ne moueantur plantæ meæ.

6 Ego inuoco te: itaque exaudi me Deus: inclina aurem tuam mihi & exaudi sermonem meum.

7 Mirificato misericordias tuas, Seruator sperantium: ab his qui insurgunt contra dexteram tuam.

8 Custodi me vt pupillam filiam oculi: vmbra alarum tuarum absconde me.

9 A facie impiorum istorum qui me vastarunt: inimicorum meorū *qui* pro anima

ad

uiditate imminentes

10 *Supernatat ipsorum oculos pinguedo, & ferociter loquuntur.*

11 *Nostra quoque vestigia vndiquaque obseruant, in id vnum intentis oculis vt nos ad terram prosternant.*

12 *Etenim iste leonẽ refert prædæ inhiantem & leunculum ex lustris insidiantem.*

13 *At tu prodi Iehoua, vt eum potius præuentũ deiicias tuóque gladio vitam meam isti scelerato ereptam conserua.*

14 *Eripe me, inquam, manu tua Iehoua, ab istis mortalibus, mortalibus inquam tam diu florentibus, qui præter hanc vitam nihil cogitant, quorum vitam deprompti etiam velut ex tuo penu delitijs ita exatias, vt ipsorum filijs atque adeò nepotibus supersit quod relinquant.*

15 *At ego iniuste ab illo nunc oppressus, tuo conspectu tandem perfruar, & experrectus téque intuens satiabor.*

ad necem circumdant me.

10 Adipe suo occluserunt *faciem suam*, ore suo loquuti sunt superbè.

11 Secundum gressus nostros nunc circumstant me, oculos suos adiecerunt ad *nos* prosternendos in terra.

12 Similitudo eius est quasi leonis desiderantis prædari, & quasi leunculi insidentis *suis* lustris.

13 Surge Iehoua, anteuerte ipsum, deiice eum, libera gladio tuo animam meam ab *isto* improbo.

14 Manu, inquam, tua, à mortalibus Iehoua à mortalibus qui sunt à seculo, quorum portio *sita est* in *hac* vita: & quorum ventrem imples ex tuo penu, qui relinquunt residuum suum paruulis suis.

15 Ego *vero* innoxius videbo faciem tuam, satiabor quũ ad conspectum tuum euigilauero.

Idem Psalmus decimus septimus dicolos distrophos, primus & secundus versus est Iambicus dimeter acatalecticus.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – –

– ⏑ ⏑ – –

– – ⏑ ⏑ –

– ⏑ – – ⏑ ⏑

Tertius est monometer catalecticus.

∪– ∪– –

– –

–∪∪

1 AEqua, Deus, audi postulantem
Audi eiulantem, audi precantem
Mendacijq; purum.
2 En ad tuum tribunal adsum,
Hinc iura quid ferant requiro,
Hinc tute iudicato.
3 Tu cor meum Deus probasti,
Et noctis ipsas per tenebras
Scrutatus es seuerè.
Fornacis examine probatum
Idem loquentem & cogitantem,
Tu me usque comperisti,
» 4 Nil quid agerent reliqui moratus,
» Tuo ab ore dependens, latronum
» Prouidus iter refugi.
» 5 Tu me vijs tege ambulantem
» Tuis, graui ne pes vacillans
» Præceps eat ruina.
6 Certè audies, Deus, vocantem.
Audi ergo, nec meas querelas,
Bone; accipere recusa.
7 Hîc mira sese prodat illa
Bonitas, tuos seruans potenter,
Hostes feros retundens.
8 Tuêre me vt oculi pupillam,
Tuêre me alarum sub vmbra
Absconditum tuarum.
9 Hos impios, inquam, coërce,

Meum in vnius caput furente
Sic impetu ruentes.
10 *Rerum secundarum sagina*
Turgent crepantes, & feroci
Tonant ab ore quiduis.
11 *Leonis instar, rictu hiante,*
Modò irruentis, modò latente
Repentis ex cubili,
12 *Vestigijs euntis instant,*
Vnum hoc studentes, me repertum
Vt obterant proterui.
13 *At tu impium, Deus, anteuerte,*
Sterne hunc priorem, & me potente
Accinctus ense serua.
14 *Ab his tua tu me tuêre*
Manu, bonis quos hæc caducis
Tot vita fouit annos.
Tu dapibus istos pasce opimis,
Quin & similibus quod relinquant
Nepotibus supersit.
15 *At me iuuet recti tenacem,*
Tui vsque conspectus beato
Fulgore recreari,
Et hoc semel somno solutum,
Tuo vnius vultu corusco
Vsque saturum beari.

Psalmus decimusoctauus εὐχαριστικὸς καὶ προφητικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimioctaui.

Quo tempore scriptum fuerit à Dauide hoc ἐπινίκιον constat ex 2. Sam. 22. & ipsius certa ac luculenta inscriptione:

quum videlicet diuictis omnibus hostibus, regnoq; non modo in sua gente constituto, sed etiam longè lateque propagato, in hoc vnum esset intentus vt verè se non sui ipsius sed Dei vnius gloriæ prouehendæ causa regnare ostenderet. Et illud verè fatendum est, nullum scriptum extare eorũ etiam poetarum qui ingenii & eloquentiæ laude floruerunt cum isto comparandum, si vel ipsam vnam phrasin spectemus. Ad sententiam autem ipsam quod attinet, sic illa sua ingentia pericula describit, vt qui illa legit penè in mediis ipsis rebus versari sibi videatur: tam sublimi præterea scribendi genere, Dei in exercendo iudicio gloriam, summamque maiestatem veluti depingit, vt cælum ac terram inter legendum adhuc conquassari sentiamus: sic denique sibi concessas victorias narrat, vt eius triumphos oculis cernere videamur. Hæc autem vni Deo sic refert accepta, vt sibi ne tantillum quidem laudis tribuat, simulque certus ex prophetico spiritu, regnum istud, quantumuis florens, exemplum tamen esse duntaxat ac simulachrum æterni illius regni Messiæ ex ipso nasciturі, ideo illuc vsq; progreditur, & omnes orbis terrarum populos hunc regem amplexaturos prædicit, interprete Paulo, Rom. 15. 9.

Eiusdem Psalmi decimioctaui

PARAPHRASIS.

Triũphale carmẽ Dauidis serui Iehouæ, quo Iehouã affatus est ex omnibus suis hostibus & manu Saulis ereptus. Tunc ergo sic loquutus est.

1 *IEhoua robur meum, diligo te ex intimis visceribus meis.*

2 *Iehoua est petra & arx mea, liberator meus, Deus meus,*

INTERPRETATIO.

Carmen triumphale Dauidis serui Iehouæ, cui carmen istud cecinit quum ab omnibus hostibus ac præsertim à Saule ipsum liberasset.

1 TVnc igitur dixit. Ex intimis visceribus diligo te Iehoua fortitudo mea.

2 Iehoua *est* petra mea, & arx mea, & liberator meus, Deus

& rupes mea, perfugium meum, scutum meum, cornu quo hostem repello, & altum propugnaculum meum.

3 *Iehoua etenim à me collaudatus & inuocatus liberauit me ab hostibus meis.*

4 *Mors ipsa me vinculis suis cõstrinxerat, perditissimi homines instar rapidissimi torrentis expauefactum me circunstabant.*

5 *Iacebam quodammodo fascijs sepulchralibus obligatus & laqueis mortis irretitus.*

6 *Iehouam in his angustijs inuocaui, Deum inquam meum inclamaui, & ille vocem meã ex suo palatio exaudijt, excepto auribus clamore quẽ apud eum effundebam.*

7 *Illico terra conquassari & cõtremiscere: ipsa montium fundamenta concuti, & illo irascente vacillare.*

8 *Ipse verò fumum efflans naribus, ore toto flammas euomens, ignitas prunas eiaculans,*

9 *Cælos ipsos descensurus inclinauit, caligine pedibus ipsius diffusa,*

10 *Pennigeris cælitibus inequitans, & alis ventorum vectus:*

11 *Atra caligine vndique ipsius tabernaculum circũdante,*

Deus meus, rupes mea: ad eum confugiam, scutum meum, & cornu salutis meæ, & sublimem arcem meam.

3 Collaudatum inuocaui Iehouam: & ab inimicis meis fui liberatus.

4 Circundederant me funes mortis: & torrentes Belial terruerant me.

5 Funes sepulchri circumdederant me: præuenerãt me laquei mortis.

6 In angustia mea inuocaui Iehouam, & ad Deum meum clamaui: audiuit ex palatio suo vocem meam: & clamor meus in conspectu eius peruenit ad aures eius.

7 Et commota est & tremuit terra: & fundamenta montium nutarunt, & sese mouerunt, quoniam ira erat illi.

8 Ascendit fumus per nares eius, & ignis vorax ex ore eius: prunæ ardebãt coram eo.

9 Et inclinauit cælos & descendit: & caligo *erat* sub pedibus eius.

10 Et vehebatur super Cherub, & volabat, & agitabatur super alas venti.

11 Posuit tenebras latibulum suum circa se, & tabernacu-

nimbisque densißimis nigerrimis tectus:

12 *Donec eius rutilans splendor nubes ipsas perfringeret, & ignium globi circunsilirent.*

13 *Tandem cælitus intonuit, & sonora illa voce, non sine grãdine & fulgoribus, omnia cõplente.*

14 *Emißis igneis sagittis ac repetitis fulminibus hostes meos cõturbatos disiecit.*

15 *Tum ipsi aquarum gurgites, retectis mundi fundamẽtis apparuerunt, vsque adeò terribilis fuit tua increpatio, Iehoua, & vehemens ille ruens tui furoris impetus.*

16 *Sic igitur ille me, dextera cælitus emissa apprehensum, ex illo profundo gurgite extraxit.*

17 *Ab hoste, inquam, illo præpotente & cæteris hostibus quorum viribus opprimebar.*

18 *Nam illi quidem ex improuisò me prostratum penè contriuerant, sed ille mihi baculi instar fuit me sustinentis.*

19 *Méque ex istis angustijs erutum patente ac spacioso loco collocauit, quoniã sic ei visum est immerentem me complecti.*

20 *Habuit nimirum ille mei immeritò ab istis oppreßi rationem, & ista insonti mihi tribuit.*

lum suum, tenebras *inquam* aquarum, nubes ætheris.

12 Præ splendore coram ipso nubes eius transierunt: grando *adfuit* & prunæ ignitæ.

13 Tũc intonuit ex cœlis Iehoua: & altissimus edidit vocem suam, grandinem & prunas ignitas.

14 Et emisit sagittas suas & dissipauit illos: & fulgura multiplicauit & disiecit illos.

15 Tunc apparuerunt gurgites aquarum & retecta sunt fundamenta orbis: ab increpatione tua Iehoua & à flatu venti iræ tuæ.

16 Emisit manum ex alto, apprehendit me & extraxit me ex aquis multis.

17 Eripuit me ab inimico meo potente, & ab odio habentibus me, quoniam præualebant mihi.

18 Præuenerant me die contritionis meæ: sed fuit Iehoua baculus mihi.

19 Eduxit me in spatiosum locum, & eripuit me, quoniam bene vult mihi.

20 Rependit mihi Iehoua secundum iustitiam meã: secũdum puritatem manuum mearum *ista* tribuit mihi.

21 Quia

21 *Sum enim, quantumuis isti me vrgerent, viam mihi à Iehoua præscriptam sequutus, neq; vllis istorum iniuriis adduci potui vt à Deo sicuti scelerati consueuerũt desciscerẽ.*

22 *Immo ob oculos habui leges ab eo sancitas, nec eius statuta à conspectu meo summoui.*

23 *Sed sine fuco me gessi cum illo, neque affectibus meis alioqui me extra recti semitam abrepturis obtemperaui.*

24 *Habuit igitur ille mei immeritò ab istis oppressi rationem, & insontem me respexit.*

25 *Benignum enim te benignis, & integris integrum exhibes.*

26 *Et sicut ijs qui syncerè incedunt te syncerum præbes, ita callidi callidiorem te experiuntur.*

27 *Nam vt aliquando tui valde vexentur, tu tamen illos seruas, & superbè se gerentes improbos deprimis.*

28 *Hinc ille splendor quo facis vt depulsis tenebris splendescam.*

29 *Fecisti siquidem vt istas difficultates alacriter superarem, & obiecta mihi mœnia transilirem.*

30 *Plana enim via est qua Deus nos ducit: sermo Dei est purgatissimus: omnes ipsi fidentes Deus quasi clypeus tuetur.*

21 Quia obseruaui vias Iehouæ; neque impiè desciui à Deo meo.

22 Omnia iudicia eius coram me: & statuta eius non abieci à me.

23 Et fui integer cum eo: & continui me ab iniquitate mea.

24 Itaque rependit, Iehoua mihi secundum iustitiam meam, secundum puritatẽ manuum mearum, coram oculis eius.

25 Erga benignũ exhibes te benignũ: & erga virũ integrum exhibes te integrum.

26 Erga purum exhibes te purum: & aduersus distortum te distortum præbes.

27 Itaque populum oppressum seruabis: & oculos superbos deiicies.

28 Ideo accendis lucernam meam: Iehoua Deus meus illustrat tenebras meas.

29 Nam per te cucurri expeditus: & per Deum meum transiliui mœnia.

30 Dei integra via est: sermo Iehouæ excoctus, clypeus est omnibus confidẽtibus in ipso.

31 *Nam quis Deus est præter Iehouam? & quis est potens præter Deum nostrum?*

32 *Is me robore accinxit, & viã mihi communiuit.*

33 *Agilitatem mihi ceruis ipsis parem tribuit, méque in tutis & editißimis locis collocauit.*

34 *Manus meas docuit præliari, & tantum mihi robur conciliauit, vt arcum æreum hisce brachiis meis poßim confringere.*

35 *Tu me scuti tui præsidio seruasti, méque dextera tua labentem pro ingenti benignitate tua fulciuisti.*

36 *Tu fecisti vt extra angustias securus incederẽ, & vacillantes plantas meas retinuisti.*

37 *Itaque hostes meos persequutus sum & assequutus, nec prius sum reuersus quàm illis ad internecionem cæsis.*

38 *Sic illos prostraui vt surrigere se non potuerint pedibus meis calcati.*

39 *Quia videlicet tantum mihi robur subministrasti, vt qui in me insurrexerant præcipites ceciderint mihi ad pedes.*

40 *Fecisti vt ceruicem mihi feriendã præbuerint, vtq́; perdiderim qui me persequebãtur.*

41 *Clamarunt tamen, fateor, & quidem ad te Iehoua: sed tu illos non liberasti, neque clamantibus respondisti.*

31 Nam quis *est* Deus præter Iehouam? & quis potens præter Deum nostrum?

32 Is Deus accinxit me robore & cõplanauit viam meã.

33 Ad æquauit pedes meos *pedibus* ceruarum: & super arces meas statuit me.

34 Is est qui instruxit manus meas ad prælium: adeò vt contereretur arcus æreus brachiis meis.

35 Et præbuisti mihi scutum salutis tuæ, & dextera tua fulciuit me: & benignitas tua auxit me.

36 Dilatasti gressus meos subtus me, & non nutarunt tali mei.

37 Persequutus inimicos meos, comprehendi illos: nec sum reuersus, donec consumpsissem eos.

38 Percussi eos, nec potuerũt surgere: ceciderunt subtus pedes meos.

39 Nã præcinxisti me robore ad bellum: fecisti subtus me curuari insurgentes aduersus me.

40 Et inimicorum meorum præbuisti mihi ceruicem: & osores meos perdidi.

41 Clamarunt, nec adfuit *eis* Saluator: ad Iehouam, & non respondit eis.

42 *Itaque cōminui illos, vt pulueri similes fuerint quem dissipat ventus: & illos conculcaui tanquam lutum quod pedibus ambulantium teritur.*

43 *Quinetiam à domesticis & intestinis turbis me liberasti: atque adeò fecisti vt in gentes mihi antea ignotas imperium obtineam.*

44 *Ignoti, inquam, populi iubenti mihi obtemperāt, & alienigenæ præ metu sese mihi inuiti subijciunt.*

45 *Alienigenis conciderunt animi, adeò vt in suis quoque remotissimis præsidijs sint consternati.*

46 *Viuat Iehoua, agnoscatur & colatur ab omnibus, sicuti meretur, præsidiū illud meum: Deus liberator meus vbique prædicetur.*

47 *Deus, inquam, ille meus vindex, & qui tot mihi populos subiecit.*

48 *Tu me asseruisti ab inimicis meis, eruisti me ab ijs qui in me insurrexerant, & illi homini truculento eripuisti.*

49 *Propterea te inter prophanas gentes ipsas celebrabo, & nomini tuo psallam.*

50 *Nam certè Regem tuum magnificè seruasti, neque ipsum duntaxat Dauidem regem abs te vnctum, sed etiam eius sobolem, perpetuò mansuram, singulari beneficio affecisti.*

42 Et comminui illos, vt puluerem coram facie venti: sicut lutum platearum attriui eos.

43 Liberasti me à seditionibus populi: imposuisti me caput gentibus: populus quem non noram, factus est seruus mihi.

44 Ad auditū auris obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur mihi.

45 Alienigenæ emarcuerunt & consternati sunt è penetralibus suis.

46 Viuat Iehoua, & benedicta *sit* rupes mea: & exaltetur Deus *auctor* salutis meæ.

47 Deus qui dat vindictas mihi: & subdit populos sub me.

48 Qui me asseruisti ab inimicis meis, & ab insurgentibus in me eruisti me: *&* à viro violento eripuisti me.

49 Propterea celebrabo te inter gentes, Iehoua: & nomini tuo psallam.

50 Magnifico liberatori regis sui, & qui præstitit misericordiam vncto suo Dauid, & eius soboli in perpetuum.

Idem Psalmus decimus octauus, dicolos tetrastrophos. Versus primus secundus & tertius Choriambicus tetrameter.

– – – ◡ ◡ – – ◡ ◡ – ◡ –

Quartus Coriambicus trimeter.

– – – ◡ ◡ – ◡ –

1 *TE toto, alme Deus pectore diligam,*
Firmum ô præsidium & certa salus mea,
Tu secura mihi arx, inque periculis
Tutum perfugium mihi.
2 *Te vitam incolumis vindice transigo,*
Tu totus meus es, tu velut ædita
Rupes, cuius ego præsidio truces
Mundi despicio minas
Tu scutum solido tergore multiplex,
Tu cornu rigidum, cuius ab impetu
Detrudi, arce velut tutus ab ardua,
Hostiles video globos.
3 *Impendet quoties dura necessitas,*
Laudes ecce tui concino numinis.
Et mox tota fugam corripit hostium
Oris victa phalanx sono.
4 *Præsenti exanimem mortis imagine,*
Vndarum obruerat more furentium
Hostilis rabida concita vi manus
Vnius miseri in caput.
5 *Iam vita indomitis victa doloribus,*
Horrebat tumuli frigora proximi,
Iam mors compedibus cruda tenacibus
Instabat misero mihi.

...is quid facerem rebus in asperis?
...x imis Dominum faucibus inuoco,
...t quanta fieri voce potest, Dei
Supplex subsidium peto.
...llc autem superum sede sedens procul,
...lamores querulæ vocis inaudijt,
...ec nostris precibus præbuit optimus
Aures indociles Pater.
...ommoti subitò sub Domini pedes
...Iugitu horrifico contremuit solum,
...tque immota suo pondere, montium
Moles subsilijt grauis.
...pse atram nebulam naribus igneis
...lammarumq́; globos faucibus euomit,
...t latè pauidum terrifico ruens
Orbem fulgure verberat.
...onuersis trepidans cardinibus solo
...llabi superûm visa potens domus,
...ein celso ipse Pater vertice desilit
Atris nubibus insidens.
...inc fratrum aligerûm terga premens eques,
...entorumq́; furens concitus impete,
...imborum piceo turbine conditus,
Tranauit trepidum aera.
...igrantes nebulas flammea vis micans
...irupit medias, mixtaq́; grandine
...empestas cuneos funditus hostium
Telis contudit igneis.
...Iißis terribili fulminibus manu,
...mmanis patuit tum maris alueus,
...t quicquid penitus parte sub infima
Mundi pondera sustinet.

Tanta est terrifici vis superûm Patris,
Mortales quoties feruidus increpat,
Et mundum horribili cum fremitu ferox
Ira terribili quatit.
16 Tum verò è medijs nubibus Optimus
Exerta arripuit me miserum manu,
Ereptumq́; caui gurgitibus maris,
In tuto statuit Pater.
17 Sic me, terribilis quem furor hostium
Victricis pauidum sæuitiæ metu
Crudæ condiderat iam tenebris necis,
Seruauit superûm Pater.
18 Sic captum medijsq́; implicitum plagis
19 Fulciuit, validaq́; explicuit manu,
Qui me præ reliquis vsque sibi Deus
Charum mirificus fouet.
20 Sic insontem animum nempe remunerat,
Et puras penitus flagitij manus,
21 Eius quippe vias sedulus institi,
Omni perfidia procul.
22 Eius perpetuò legibus incubans,
Defixis in eum luminibus steti,
23 Et frenans animi prouidus impetum
Vixi criminis inscius.
24 Insontem hunc animum nempe remunerat,
Et puras penitus flagitij manus,
25 Præstans vsque bonis se bonum, & integris
Integrum pariter probans.
26 Nam cui pura animi simplicitas placet,
Purum te pariter sentiet, ô Deus.
Et quem praua iuuat calliditas, suis
Hunc tu subruis artibus.

27 *Ergo tu miseros eripies malis,*
Elatorum oculos, ô bone, deprimens,
28 *Meq; istas miserè per tenebras vagum*
Splendore irradians tuo.
29 *Hostiles retudi, te duce, copias,*
Meq; ipse oppositis mœnibus intuli.
30 *Nam quâcunque vocas, tuta via est, tua*
Voce vt purius est nihil.
Sperantes clypeo, tu Deus, obtegis.
31 *Te præter siquidem, maxime mi Deus,*
Quis cœlo Dominus, quis Deus est solo?
Quis vi cunctipotens sua?
32 *Vires ecce mihi suppeditas potens,*
Cœptis vsque meis sollicitè fauens,
33 *Quo ductore, ferus ceu caper, ardui*
Sedi verticis incola.
34 *Per te hæc est habilis dextera prælijs,*
Arcus dextra potens rumpere ferreos.
35 *Sed quod viuo tamen, viuo tuo vnius*
Fretus præsidio, Pater.
Labentem tua me sustinuit manus,
Summis larga manus me cumulans bonis:
36 *Et, ne qua titubans corruerem, viam*
Strauisti facilis mihi.
37 *Victor terga sequens, illicet hostium,*
Comprehensos penitus, te duce, contudi,
Fixosq; innumeris vulneribus, meis
Pressi calcibus impios.
38 *Hos, inquam, ipse tuo robore præditus,*
39 *Morti sub pedibus perdomitos dedi,*
40 *Nudum quum iugulum tutemet hostium*
Cultris subijceres meis.

41 *Clamarunt, ſed enim nullus inaudijt,*
Auſos quinetiam quem toties Deum
Spreuere, in medijs propitium ſibi
Inclamare periculis.
42 *Qualis turbo ruens puluerea m rotat*
Nubem, talis eos feruidus impuli:
Et ſtratos medij ceu triuij lutum
Contriui pedibus feros.
43 *Tu me, quum populus proruerét furens,*
Seruaſti, vt populis præficerer caput,
Ignotiſq; adeò gentibus imperans,
Alto iura darem ex throno.
44 *Quin noſtri ſonitu nominis exciti,*
45 *Ignoti properant, & licet aſpero*
Colla vltro pauidi ſubijciunt iugo,
Blandis non ſine vocibus.
46 *Viue æterne Deus, cunctipotens Deus:*
Te laus namque decet, gloria te decet,
O, qui me toties iam velut obrutum
Seruaſti incolumem, Deus.
47 *O quo vltore caput tollere iam licet,*
48 *O noſtro populos ſubijciens iugo,*
O quo auctore feror liber ab hoſtibus,
Illiq; erutus improbo.
49 *Eia te populos vſque per vltimos,*
AEternum celebri carmine concinam:
Te noſtra ex humero pendula barbitos
AEternis numeris canet.
50 *Te qui vnctum caput hoc vindice dextera*
Seruaſti toties munificus tibi,
Noſtris quin etiam ſecula in vltima
Firmans tanta nepotibus.

Pſalmus

Psalmus decimus nonus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi decimi noni.

Docet nos hic Psalmus vniuersæ veræ Theologiæ summam, cuius finis est, tum Dei ipsius, tum diuini cultus eam habere notitiam qua fiamus æternæ vitæ participes. Ait igitur homines Dei gloriam ac maiestatem, id est (interprete Paulo Rom. 1. 10.) æternam ipsius potentiam ac diuinitatem ex ipso cælorum conspectu, & dierum ac noctium vicibus, ac præsertim Solis aureo splendore terrarum orbem cursu inenarrabili collustrantis doceri, vt nemo possit ignorantiam illius prætexere, quem locum apostolus, tum eo quem citauimus loco, tum Act. 13. 17. pertractat. Sed addit homines alia longè perfectiore patefactione indigere, quæ & eadem illa, & Dei præterea voluntatem perspicuè commonstret: conscientiam denique nostram lethali peccatorum vulnere sauciam tranquillet, sicut docet Apostolus copiosè. 1. Cor. 1. 21. & deinceps. Hæc autem non aliunde doceri nos affirmat quàm doctrina nobis cælitus ab ipso tradita, veram illam sapientiam non modò verbis, sed etiam reipsa nostris animis infigente, vt æterna lætitia nos exhilaret. Hæc autem vis quum tota sit Euangelij, liquet Dauidem præcipuè de hac diuini verbi scripti parte disserere, & de gratuita peccatorum remissione contionari, quæ tunc erat legalibus ceremoniis adumbrata, nunc verò nobis est tum ab ipso Christo, tum apostolicis scriptis plenissimè ac manifestissimè explicata.

Eiusdem Psalmi decimi noni

PARAPHRASIS.

1 *CÆli enarrant Dei gloriam, & expansa illa cælestium orbium machina non ab alio quàm à deo ipso creari se potuisse testificatur.*

2 *Dierum ac noctium alternantes vices sapientissimi illius opificis potentiam, quasi ex amplissima perpetuáque scaturigine nobis hauriendam*

INTERPRETATIO.

1 CAEli gloriam Dei: & opus manuum eius annunciat illa expansio.

2 Dies diei eructat verbum: & nox nocti indicat scientiam.

subministrant.

3 *Quin etiam quasi canoram vocem edunt cæli, quæ ab omnibus cuiuscunque dialecti gentibus percipiatur.*

4 *Nam & illa ipsorum exactissima structura, & constantissimis certisq́; spatijs definitus motus, quo præsertim Solis illud immensum corpus ambitu calorũ quasi tabernaculo tectum circumfertur, omnes mortales, ab vno mundi extremo ad alterum, veluti canora voce compellant.*

5 *Sol quidem ipse sponsi gemmis & auro refulgentis & ex thalamo prodeuntis speciem referens, & veluti robustus quidam athleta sese ad decurrendum stadium vibrans,*

6 *Ab ima immensi illius spatij extremitate ad alteram indefesso & inenarrabili motu decurrit: nec quisquam est qui illius æstum effugiat.*

7 *Sed alium præterea longè excellentiorem, immo prorsus perfectum magistrum huius sapientiæ habemus: doctrinã videlicet cælitus nobis patefactam & à Deo præscriptam, quæ nos planè in integrum restituit: quæ omne salutis nostræ consilium Iehouæ certò nobis patefecit: omnes deniq́;, dummodo suæ insipientiæ sibi conscij, dociles sese præbeant, vera sapientia instruit.*

8 *Doctrinam, inquam, à Deo*

3 Non *est* sermo neque lo-
quutio *vnde* non audiatu
vox illorum.

4 In vniuersam terram exi-
uit regula eorum: & ad ex-
tremitatem orbis verba e-
orum. Soli posuit taberna-
culum in eis.

5 Et ipse egreditur tanquam
sponsus ex thalamo suo:
exultat tanquam vir robu-
stus ad decurrendam viam.

6 Ab vno extremo cælorum
egressus eius: & circuitio
eius *est* super axibus eoru
nec quicquam absconditu
à calore eius.

7 Doctrina Iehouæ *est* per-
fecta, restituens animam:
testimonium Iehouæ cer-
tum sapientes faciens par-
uulos.

8 Statuta Iehouæ *sunt* recta,
exhilarantia

cōstitutam, quæ planè ac perspicuè docet rectam felicitatis viam, animas solido gaudio recreat, & vera luce mentis oculos illustrat.

Hæc enim est quæ purum ac inuariabilem Dei cultum, & planè iustam ac omni labe carentem colendi Iehouæ rationem, commonstrat.

10 *Quiddam certè omni auro quantumuis puro pretiosius, & omnibus mellis fauis suauius.*

11 *Sic enim serui tui, Iehoua, qua via sit eis incedendum eruduntur, & qui illam insistunt, te tandem munificentissimum experiuntur.*

12 *Sed eheu quis tandem errores suos intelligat? Tu me igitur ab istis quæ ne nosse quidem possum clementer absoluito.*

13 *Sed & me seruum tuum ne patitor ab effrenibus illis affectibus superari: facito potius vt integer & à sceleribus immunis hanc vitam exigam.*

14 *Ut nec quicquam loquar, nec animo cogitem, quod tibi (in cuius conspectu consisto) sit ingratum: tibi, inquam, Iehoua, propugnatori & liberatori meo.*

exhilarantia cor: præceptum Iehouæ purum *est* illustrans oculos.

9 Timor Domini sincerus, permanens in seculum: iudicia Iehouæ *sunt* veritas: & pariter iusta comperiuntur omnia.

10 Optabiliora auro & quidē obrizo multo: dulciora melle & faui liquamine.

11 Nam seruus tuus circumspectus redditur in illis: in custodiendis illis merces multa.

12 Errores quis intelligit? ab occultis munda me.

13 Etiam à superbiis contine seruum tuum, ne dominentur mihi: tunc ero integer, & immunis ero à scelere multo.

14 Sint tuæ voluntati accommodata verba oris mei, & meditatio cordis mei coram te, Iehoua, petra mea, & redemptor meus.

Idem Psalmus decimus nonus dicolos tetrastrophos. Versus primus secundus & tertius, sapphicus hendecasyllabus.

–∪ –– –∪∪ –∪ –∪

Quartus Adonius.

−∪∪ −−

1 ILla cœlorum irrequieta moles,
Et solo ex imo superos ad axes
Curua quod mundi spatia vniuersi
Complet inane,
Arte inaudita artificis supremi
Clamitant se se fabrefacta quondam,
Cuius æternum decus vsque totus
Personat orbis.
2 Clara lux lucem, & tenebræ tenebras
Mutuò nexis vicibus prementes,
Inclyti alterno celebrant Parentis
Carmine laudes.
3 Barbaras vsquam regio nec vlla
Sic alit gentes, nequeant vt istas
Assequi toto penitus sonoras
AEthere voces.
4 Quum patens quacunque habitatur orbis,
Legibus certis agitata moles,
Patris æterni resonet canoro
Gutture numen.
5 Quale vernanti pudet ore toto
Prodiens coniux thalamo futurus,
Talis eoa procul aureus Sol
Surgit ab ora.
Quale robustusq́; agilisq́; cursor
Euolat præceps stadium perouans,
Vltimis donec spatijs superbè
Victor anhelet:
6 Tale splendenti properans ab ortu
Sol, rapit sese occiduas in vndas,

Torrid

Torrido latè populos adurens
Feruidus æstu.
Orbe ſed toto ſupero inferoque
Lege nihil purum magis, efficáxque,
Mole curarum recreare feſſas
Vndique mentes.
8 *Fida quæ interpres, ſuperûm Parentis*
Pandit arcanum, ſapientiamq;
Infimis præſtat, tumida feroces
Mente repellens.
Hæc iter recti docet, atque puro
Gaudio mentes cumulare certa
Quamlibet cæcos recreat perennis
Munere lucis
9 *Hæc pium monſtrat Domini timorem,*
Nulla quem poßint abolere ſecla:
Trames hæc certus, penitúſque partes
Rectus in omnes
10 *Hinc opum cedit pretium, & coruſca*
Diuitis cedunt Ophires metalla:
Huic apum cedit labor, & refertæ
Nectare cellæ
11 *Hanc ego intentis oculis tuendo,*
Te colo ſeruus dominum fidelis,
Præmij certus, tua quod ſequuti
Iuſſa reportant.
12 *Sed quis erroris animi euagantis*
Nouit? ah clemens Pater; oro, quicquid
Sordium cordis tego ſub receſſu
Elue promptus.
13 *Impetus mentis cohibe feroces*
Ne ruam faſtu dominante præceps,

Quin ab hoc grandi potius superſim
Crimine purus :
14 *Vt tibi carmen, Pater ac Redemptor,*
Corde quod promptum canimus, probetur :
Sera mors donec tua me canentem
Facta coronet.

Pſalmus viceſimus εὐκτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi viceſimi.

Exemplum precationis piorum ſubiectorum pro ſui Ma
giſtratus ſalute in ſummis præſertim periculis quale iſtud fui
quod occaſionem huic Pſalmo tribuiſſe exiſtimatur, deſcri
ptum 2.Sam.10.& 1.Paralip.19.ex qua precatione hæc quo
que ſunt doctrinæ capita præcipuè eruenda.

Deum eſſe auctorem & conſeruatorem politiarum.

Stare politias ope diuina, non fortuitò nec prudentia me
humana.

Bella quædam eſſe iuſta ac neceſſaria.

Plurimum intereſſe inter impiorum & piorum fiduciam.

Eiuſdem Pſalmi viceſimi.

PARAPHRASIS.

1 *Exaudiat te in iſtis difficultatibus Iehoua, teque inuocatus in tuto collocet.*

2 *Prodeat è ſanctuario tibi opē laturus, teque ex Sionis monte fulciat.*

3 *Declaret ſibi gratas oblationes tuas fuiſſe, holocauſtum tuum cælitus cremans.*

4 *Præſtet tibi quod deſideras, & impleat quod apud te conſtituiſti.*

5 *Vt triumphemus abs te liberati, Iehoua, teq; Deum noſtrū*

INTERPRETATIO.

1 EXaudiat te Iehoua di
anguſtiæ: exaltet t
nomen Dei Iacob.

2 Mittat tibi auxilium ex ſan
ctuario: & ex Sione fulcia
te.

3 Memor ſit omniū oblatio
num tuarum:& holocauſt
tuum in cinerem redigat.

4 Det tibi ſecundum cor tuū
& omne conſilium tuum
impleat.

5 Exultabimus in ſalute tu
& in nomine Dei noſt
vexillu

erectis vexillis celebremus, qui petitiones omnes regis ipsi cõcesseris.

6 *Et certè iam re ipsa regẽ abs te vnctum conseruasti, iam illum ex illo cælesti sacrario tuo exaudiuisti, & potente ac salutifica dextera tua fretum tutatus es.*

7 *Nam isti tum curribus tum equis suis fidunt: nos autem vnicum nomen tuum memoramus.*

8 *Itaq; illi fracti corruerunt, nos autem erecti perstamus.*

9 *Adesto seruator. Rex ille nos ipsum inuocantes exaudiat.*

vexillum erigemus: impleat Dominus omnes petitiones tuas.

6 Iam noui quòd seruauerit Iehoua vnctum suum: exaudiet eum de cælo sancto suo, in robore dexteræ *ipsius est* salus.

7 Hi in equis *sperarunt*: nos autem nomen Iehouæ Domini nostri memorabimus.

8 Illi incuruati sunt & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus.

9 Iehoua serua *nos*: Rex ille exaudiat nós, die quo inuocamus eum.

Idem Psalmus vicesimus monocolos, carmine trimetro iambico acatalectico, vt decimus.

1 *ITo beatus, teq; in his negotijs*
Sanctum Israelis numen illud audiat.
2 *Tibi sacratis adsit ex palatijs,*
Te, inquam, Sionis ab arce fulciat potens.
3 *Priscæq; pietatis tuæ non immemor,*
Mißis ab alto victimam ignibus voret,
4 *Votis benignus denique aspiret tuis,*
Tanta vt coronet cœpta felix exitus:
5 *Reduci vt canamus regi, & his præcibus ratis,*
Vexilla sancto præferamus numini.
6 *Sed quid moramur? regis en sui caput*
Seruauit vnctum liberator optimus.
Cælestis illum ex sede iam sacrarij,

Potente vindicauit assertum manu.

7 *Hi curribus fidant, equisq; fortibus,*
At nos in vno gloriemur numine.

8 *Iam sæuus hostis ictus ad terram ruit,*
Iam nobilis nos erigit victoria.

9 *Serua ô Deus: Rex ô Supreme cælitum,*
Audito voce te inuocantes maxima.

Psalmus vicesimus primus ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi primi.

Dependet hic Psalmus à superiore, continens videlice gratiarum actionem de parta insigni victoria quam Dei vni benignitati acceptam refert Ecclesia, eandem sibi in cæt ris difficultatibus opem pollicens.

Eiusdem Psalmi vicesimi primi.

PARAPHRASIS

1 *NOua letitiæ argumentum Regi tuo præbuisti Iehoua, qui robore tuo sese conseruatum, totis viribus exultans agnoscit.*

2 *Tribuisti enim quod optabat, & quod à te suis precibus postulauit, ipsi concessisti.*

3 *Immo etiam tuis beneficijs eũ & corona ex auro puro puto facta ipsi caput præcinxisti.*

4 *Hoc vnum enim à te petebat vt viuus & incolumis ex hoc bello euaderet. at tu illi vitam nunquam desituram tribuisti.*

5 *Tantam est gloriam hac tua defensione consequutus, & tãtus est huius decoris splendor*

INTERPRETATIO

1 IEhoua, de robore tuo l tatur Rex: & de salu tua quàm vehementiss mè exultat.

2 Desideriũ cordis eius tr buisti ei: & quod protul labiis non recusasti.

3 Quinetiam preuenisti eu benedictionibus beatis: n posuisti capiti eius coro nam auri optimi.

4 Vitam petiit à te: dedisti e ampliationem dierum i seculum & semper.

5 Magna est gloria eius i salute tua: splendorem & decorem adaptasti supe eum

quo tu illum exornasti.

6 Nam certè fecisti vt singulare ac perpetuum benignitatis tuæ exemplum sit omnibus futurum: eumq́ summe sereno tuo vultu intuitus exhilarasti

7 Quum itaq; Rex vni Iehouæ confidat, & ab vna summi illius numinis clementia totus pendeat, solium ipsius certè nunquam labefiet.

8 Comprehendit manus tua, ô Rex hostes tuos, dextera, inquam, tua hostes qui te oderunt assequetur.

9 Tu iratus illos fornacibus flãmantibus iniicies, vt illos Iehoua ardore iræ suæ penitus voratos absumat.

10 Quinetiam illorum sobolem prorsus destrues, vt nunquam inter homines appareant.

11 Tu enim is es aduersus quem mala hæc omnia intentarunt, & cui machinati sunt quod perficere nequiuerunt.

12 Facies vt tibi terga obuertãt, telis in aduersa ipsorum ora directis.

13 Fac, Iehoua, vt magna cum laude tua robur illud tuum appareat, quod decantemus, & psalmis celebremus.

eum.

6 Quia posuisti eum benedictiones in seculum: exhilarasti eum lætitia vultu tuo.

7 Quoniam rex confidit in Iehoua, & in bonitate altissimi: non nutabit.

8 Inueniet manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniet eos qui te oderunt.

9 Pones eos tanquam fornacem ignis in tempore iræ tuæ: Iehoua in ira sua deglutiet eos, & deuorabit eos ignis.

10 Prolem eorum è terra perdes: sobolem eorum ex hominum numero.

11 Quoniam intentarunt tibi malum, cogitauerunt fraudem quam non potuerunt *exequi*.

12 Pone eos humerum *fac tibi terga obuertant*: in funibus tuis dirige *scilicet sagittas* contra faciem illorum.

13 Exaltare Iehoua robore tuo: cantabimus & psallemus tuum robur.

Idem Psalmus vicesimus primus, itidem monocolos, carmine Iambico trimetro acatalectico vt Psalmus decimus.

1 *Virtute saluus, viribus victor tuis,*
Tibi rex solutus fertur hæc in gaudia,
2 *O qui eius omnia vota prosperas Deus,*
Ratumq; præstas ore quicquid protulit.
3 *Cuncta immo superans vota, gemmea caput*
Regis corona illustre deuincis tui.
4 *Immo huius vnam postulans vitæ moram,*
Perennis ecce munus æui retulit.
5 *Tua potente victor vt qui dextera,*
Splendore radiet inclytus victoriæ.
6 *Benignitatis nobile exemplum tuæ,*
Tuiq; vultus recreatus lumine.
7 *Namque vna Regis, tu Deus, fiducia,*
Tuo futuri stabilis vsque munere.
8 *Age ergo, Rex, persequere quos ipsum tibi*
Iam tradit hostes numen omnes in manus.
9 *Fornacis illos flammeæ iratus dato,*
Iamiam vstulandos & vorandos ignibus,
10 *Tecum vltor illos ipse destruat Deus,*
Suæq; flamma absumat iracundiæ.
11 *Illos, & illorum nepotes impios,*
Excinde prorsus vltimam ad propaginem.
12 *Mala machinantes in te, &, irritis licet*
Cæptis, malitiam prodere ausos pessimis.
13 *Tu terga cæde illorum, & admotum arcui*
Aduersa telum ipsorum in ora figito.
14 *Surge ô Deus, tuum istud vt robur potens*
Et voce grata personemus, & manu.

Psalmus vicesimus secundus προφητικός καὶ εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi secundi.

Quum

Quum agonem illum Christi nunquam satis meditari possimus ex quo victoria nostra dependet, & in quo vno tum quàm horribile sit in manum Dei iudicis incidere, tum quàm sit immensa Dei misericordia qua suam Ecclesiam complectitur, quàm sublime sit denique sapientiæ diuinæ mysterium perspicuè contemplari licet: certè Psalmus iste inter cæteros dignus est quem è memoria & manibus ipsis nunquam deponamus. Sic enim exinanitionem Filij Dei nobis depingit vt penè adhuc in cruce pendentem, & in illa cum Satana, peccatis nostris & morte lucta tristissimos illos gemitus emittentem, adeoque velut ex ipso inferorum gurgite eluctantem ipsis oculis cernere & auribus ipsis audire videamur. Præterea etiam illustrem eius resurrectionis victoriam, & perpetuum æterni pontificis ac doctoris munus quo ad finem vsque mundi, per legatos suos colligendæ ex omnibus gentibus & conseruandæ Ecclesiæ suæ causa, Christus defungetur, luculenter & perspicuè describit: sic interpretantibus hunc Psalmum ipsis quatuor Euangelistis in passionis historia, & Apostolo quoque in epistola ad Hebræos.

Eiusdem Psalmi vicesimi secundi.

PARAPHRASIS.

1 *MI Deus, mi Deus, cur me deseris, & teipsum, quominus me liberes, ab eiulatu meo tam procul subducis.*

2 *Clamo interdiu mi Deus, nec tamen exaudis, quamuis noctu quoque sine intermissione vociferer.*

3 *Tu tamen sanctum illud numẽ es, illius sacrarij incola tuis ab Israele celebrandis laudibus dicati.*

4 *Tu is es in quo spem suam omnem, neq; id immeritò, patres illi nostri collocarũt, quos etiam liberasti.*

5 *Clamarunt enim ad te, &*

INTERPRETATIO.

1 DEus mi, Deus mi, quare dereliquisti me? procul abiens à salute mea *&* à verbis rugitus mei?

2 Deus mi, clamo interdiu sed non exaudis: etiam nocte, & non *est* silentiũ mihi.

3 Tu tamen es sanctus ille inhabitans laudes Israelis, locum in Israele tibi laudando destinatum.

4 In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt, & liberasti eos.

5 Ad te clamauerunt & li-

tu illos eruisti: neque spe sua vnquam exciderunt.
6 *At ego tam sum miser vt vermiculus potius quàm homo censeri poßim, paßim quo rumuis ludibrijs & cōtemptui expositus.*
7 *Omnes intuentes me, cachinnantes & caput motitantes scurriliter me irrident.*
8 *Age, etenim, inquiunt, recūbit nunc iste in Iehouam, eruat eum, liberet eum, si tam est illi amicus.*
9 *Atqui tu is es qui me peculiari quadam cura dignatus ex vteri materni claustris extraxisti, adeoq; fecisti vt adhuc à maternis vberibus pendens in te respicerem.*
10 *Simulatq; in lucem prodij tibi fui commendatus, & iam tum mihi Deum te præbuisti.*
11 *At quum adhæreat mihi tanta calamitas, ne procul abesto à me, omni alioqui præsidio destituto.*
12 *Circumstant enim me robusti iuuenci, tauri inquam proceri & præferoces me circumcingunt.*
13 *Et leonis rapacis ac rugientis more aperto rictu me inuadunt.*
14 *Dilabor tanquam aqua, luxata sunt omnia ossa mea, cor meum intus quasi cera colliquatum est.*
15 *Exaruit omnis ille pinguis mei succus, adeò vt testa exsicca-*

berati sunt: in te sperauerunt, & non sunt pudefacti.
6 Ego verò *sum* vermis & nō vir: opprobrium hominum & contemptus populi.
7 Omnes videntes me subsannant me: diducunt labra, mouent caput.
8 Diuoluat *aiunt* sese in Iehouam: eripiat eum, liberet eum, siquidem ei bene vult.
9 Atqui tu extractor meus es ex vtero: faciens me sperare *auctor mihi fiducia* super vbera matris meæ.
10 In te reiectus sum è matrice: ex vtero matris meę, Deus meus tu.
11 Ne procul discedas à me quum angustia propinqua sit: nemo enim est qui *mihi* auxilium ferat.
12 Circundant me tauri validi: tauri Basan cingunt me.
13 Aperiunt super me os suum *sicut* leo rapax & rugiens.
14 Sicut aqua diffluxi: luxata sunt omnia ossa mea: cor meum sicut cera liquefactum est intra viscera mea.
15 Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit

ta sim persimilis: adhæret palato lingua mea, & iam in sepulchri puluere videor exanimis iacere.

16 *Allatrant mihi canes vndique circumstantes: cingor sceleratißimorũ hominum turmis, manus & pedes mihi perfoderunt.*

17 *Facilè fuerit sic distenti corporis ossa omnia dinumerare, quod ipsi securè & otiosè contemplantur.*

18 *Quinetiam vestem meam inter se partiti sunt, & tunicam meam sorti exposuerunt.*

19 *At tu Iehoua ne me deserito, sed potius tu robur meum mihi opitulaturus accurrito.*

20 *Eripe animam meam tanta istorum violentia, eamq́ ab omnibus solam relictam, istorum canum potestati eripito.*

21 *Tu me, inquam, ex leonum faucibus, & ferocißimarum belluarum cornibus eruito.*

22 *Tunc abs te conseruatus celebrem & expertam illam tuam virtutem fratribus meis enarrabo, téque in medio illarum cœtu his verbis celebrabo.*

23 *Adeste Iehouæ cultores, illũ prædicato vniuersa Iacobi soboles, omnes, inquam, Israëlis posteri Iehouam illum collaudate & reueremini.*

24 *Nec enim omnium miserrimum aspernatus reiecit, nec vultum ab eo suum auertit, sed potius ad se vociferantem exaudiuit.*

hæsit faucibus meis: & in puluere mortis collocasti me.

16 Nam circundant me canes: turma improborũ circumdat me: foderunt manus meas & pedes meos.

17 Numerauerim ossa mea: ipsi aspiciunt & intuentur me.

18 Diuidunt vestimenta mea sibi: & super tunicam meã mittunt sortem.

19 At tu, Iehoua, ne procul absis: robur meum ad auxilium meum festina.

20 Eripe ex gladio animam meam: & è manu canis solitariam meam.

21 Serua me ab ore leonis: & è cornibus unicornium exaudias me.

22 Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ laudabo te.

23 Qui timetis Iehouam, laudate eum, vniuersa soboles Iacob: glorificate eum & metuite ab eo omnis soboles Israel.

24 Quoniam nõ spreuit, neq; auersatus est afflictionem afflicti, & non abscõdit faciem ab eo: & quum clamauit ad eum, exaudiuit.

25 *Te Deum in frequentißimo cœtu laudabo, omnibusque te stibus qui te reuertentur vota persoluam.*

26 *Tunc calamitosißimi quique epulis excepti ad satietatem vescentur: tunc qui Iehouam requirunt non ad momentum duntaxat refocillati, sed æterna vita intus recepta illum celebrabunt.*

27 *Illum omnes ad extremos vsque terrarũ fines commemorabunt, ad Iehouam quẽ obliti fuerant conuersi, omnes, inquam, nationes te, Iehoua, adorabunt.*

28 *Tunc enim Iehoua sibi ius regni sui in vniuersas gẽtes vindicabit.*

29 *Denique tum ipsi quoque potentißimi hominum ad eius conuiuium concurrent ipsum adorantes, tum etiam iã moribundi, & quorum desperata vita videbatur eum prostrati colent.*

30 *Neque hoc beneficium cum istorum vita terminabitur, sed eorum quoque posteri seruient Iehouæ, quos ille in familia sua continuata serie recensebit.*

31 *Nam alij alijs succedentes Iehouæ iustitiam narrabunt, & tanti huius operis illum vnum esse auctorem posteris nascituris testabuntur.*

25 De te *erit* laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam coram timentibus Deum.

26 Edent afflicti & saturabuntur: laudabunt Iehouã qui quærũt eum: viuet cor vestrum perpetuò.

27 Recordabuntur & reuertentur ad Iehouam omnes fines terræ: & adorabunt coram te omnes familiæ gentium.

28 Quoniam Iehouæ est regnum: dominatur inter gentes.

29 Comedent & adorabunt omnes pingues terræ: coram facie eius incuruabunt se omnes: qui descendunt in puluerem, & qui animã suam non viuificat *morti adiudicat.*

30 Posteri ipsorum seruient ei: censebuntur Domino in ætates.

31 Venient & narrabunt iusticiam eius, & populo nascituro quod *istud* fecerit.

Idem

Idem Psalmus vicesimus secundus monocolos, carmine heroïco hexametro vt octauus.

1 *MI Deus, eheu! eheu mi Deus, obsecro cur me*
Deseris, auxiliȷque fugis propioris egentem,
Horrendáque feros frendentem voce dolores?
2 *Namque dies clamo totos, nec fessa diurnis*
Questibus ora silent, tristem sed passa repulsam,
Irrequieta suas agitant quoque nocte querelas.
3 *Atqui tu Deus, es tu crimine purus ab omni:*
Felices cuius solio residentis in alto
Isacidæ celebrant laudes, & numen adorant.
4 *Tu spes vna patrum, & constans fiducia quondam*
Quorum nec vocem euentus nec vota fefellit.
5 *Clamantis siquidem, téque vno vindice fretos,*
Audisti facilis, cælo miseratus ab alto.
6 *Ast ego non deinceps hominis me nomine digner.*
Quin potius vilis contemnor vermis ad instar,
7 *Ludibrium populi atque insanæ fabula turbæ*
Ille ego quem quisque occurrens transuersa tuetur
Et ronchos sonat, & diducit turpiter ora,
Irridétque caput motans, hæcque insuper addit,
8 *En qui se Domino totum commiserat vni*
Eruat hunc igitur, circumstantique periclo
Eximat, & charum fidus conseruet amicum.
9 *At tua me certè nascentem matris ab aluo*
Suscepit manus: & nutricis ab vbere pendens,
Nempe tua vnius simul à bonitate pependi.
10 *Iámque tibi sacratus eram, iam paruulus ore*
Vnum te blæso Dominúmque Deúmque sonabam.
11 *Ergo ades, & ne me discrimina in vltima raptum*

Desere. nanque potes solus seruare precantem.
12 Hinc me etenim miserum validi indomitiq; iuuenci,
13 Inde feri immani rictu inuasere leones.
14 Dilapsum instar aquæ robur: metus ossa resoluit:
Et, ceu cera foret, pauidum cor liquitur omne:
15 Quæ viguere prius, nunc vires corporis arent,
Vt solet ardenti multo later igne recoctus:
Et iaceo velut in tumulo iam putre cadauer.
Faucibus in mediis en lingua immobilis hæret.
16 Ecce canes misero rabidis latratibus instant,
Obsessumq; cohors premit obfirmata malorum.
Ecquid sæuitiæ omisere? pedesq; manusq;
17 Fodere, extenti numerarunt corporis ossa.
Et tantos tamen aspiciunt ridentq; dolores.
18 Quinetiam vestes sibi diuisere perempti,
Nec tunicam puduit sorti exposuisse nefandæ.
19 Ne me igitur, Deus, ô miseri spes vna, relinque:
20 At potius facilis propera, gladiiq; furori
Eripito hanc animam: solumq; inopemq; relictum
21 Ne canibus rabidis laniari, néve leonum
Sæuitia immani discerpi, néve ferarum
Eheu perfodier cornu patiaris acuto:
Quin potius miserere dies noctesq; precantis.
22 Tunc laudes nomenq; tuum, Deus alme, sonabo:
Tunc tua facta potens fratrum narrabo cateruæ.
Quinetiam cunctis præfari hæc verba iuuabit:
23 Eia agite ô veri cultores numinis, eia
Isacidæ, sancti soboles germana Iacobi,
Vos mecum summo rerum Dominoq; Patriq;
Æternos cantus, æternas dicite laudes.
24 Nanque nec est oculis inopem auersatus iniquis,
Nec spreuit miserum: at totius miseratus egentem,

Applicuit

Applicuit placidas nostris clamoribus aures.
25 *Ergo tu mihi carmen eris, tu Maxime, laudum*
Argumentum ingens, quas me pia turba canentem
Miretur, laudetq; simul, quum debita cœtu
Vota tibi medio gratus solennia soluam.
26 *Tunc festas tibi ritè dapes, epulumq; sacrabo,*
Quo mecum accumbens iam lætior omnis egentum
Vescatur chorus: & vero te quisquis amore
Diligit, æternæ tanto pro munere vitæ,
Persoluat meritas toto tibi pectore grates.
27 *Certè & tempus erit, posito quum errore beatus*
Ad sese rediens totus tibi seruiat orbis,
Et sua vota ferant curuato poplite gentes,
28 *Namq; tuum imperium est: tu mundi infraq; supraq;*
Iure tuo, Rex omnipotens, moderaris habenas.
29 *Hinc dites, hinc & miseri, queis mortis in ipso*
Limine paupertas vitæ spem sustulit omnem,
Te Dominum pariter fassi, summeq; potentem,
Accumbent simul, & sacras pascentur ad aras.
30 *Quinctiam patrum sectati exempla nepotes,*
Numen idem agnoscent: donec gens integra surgat,
Quæ, Pater alme, tuum felix referatur in album:
31 *Atque, nouo prout in populo succreuerit olim*
Post sobolem soboles, tua fortia facta canantur,
Et tua firma fides venturis ordine seclis.

Psalmus vicesimus tertius εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimitertij.

Dauid ex opilione factus Rex potentissimus, contra Epicureorum errorem qui quod habent vel casu vel sua industria sibi euenisse somniant, & bonis sibi concessis ad turpissima quæque abutuntur, vnius Dei liberalitati hæc omnia accepta refert, duplici vtens similitudine. vna videlicet pasto-

ris gregem suum summa solicitudine curantis, quæ similitu
do Dauidi, olim pastori, est accommodatissima, & Reges vi
cissim admonet ποιμένας λαῶν esse ipsos oportere. altera à
hospitibus viatores ad se diuentantes liberalissimè excipien
tibus desumpta est; quæ & ipsa nostræ conditionis nos com
monefacit, & quomodo, quæcunque nobis ad huius vitæ v
sum subministrat Dominus, verbo Dei & gratiarum actio
nobis sanctificentur ostendit. Postremò docet nos à caduc
istis bonis oportere ad æternas illas & cælestes benedictio
nes assurgere, quum habeat pietas & præsentis & futuræ vi
tæ promissiones.

Eiusdem Psalmi vicesimi tertij

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua est pastor meus, non est quod famen metuam.*

2 *Ille me in herbidis pascuis stabulatum, ad placidarum aquarum riuos deducit.*

3 *Defessum me vita restituit, & plana atque inoffensa via ducit, æternam inde benignitatis laudem promeritus.*

4 *Itaque ne siquidem mihi per vmbrosissimas & ab ipsa morte obsessas valles sit incedendum, quicquam mali reformido virga & pedo istius pastoris fretus.*

5 *Tu mihi videntibus ipsis meis hostibus mensam opiparam instruis, & capite vnguentis delibuto plenum poculum porrigis.*

6 *Et certè tua bonitas ac beneficentia adis tua incolam mediutissimè futurum comitabitur.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua pastor meus est, non egebo.

2 In pascuis herbidis facit me stabulari: ad aquas placidas deducit me.

3 Animam meam restituit, ducit me semitis planis propter nomen suum.

4 Etiam si ambulauero in valle vmbræ mortis, non timebo malum: quia tu mecum *es*, virga tua & pedum tuum me consolantur.

5 Paras in conspectu meo mensam coram hostibus meis: impinguas oleo caput meum, calix meus exuberat.

6 Vtique bonitas & beneficentia *tua* persequẽtur me omnibus diebus vitæ meæ & habitabo in domo Iehouæ plurimis diebus.

Idem

Idem Pſalmus viceſimus tertius mono-colos, carmine trochaïco talectico.

–∪ –∪ –∪ –

– –

1 *IPſe me rerum parens*
Ecce paſcit ſedulus:
Quæ me egeſtas terreat?
2 *Ille me per florei*
Læta prata graminis,
Ille puros laſſulum
Ductitat per riuulos.
3 *Ille languens corculum*
Voce mulcet blandula.
Ille me, ne ſcrupeis
Fortè lædat callibus,
Nominis memor ſui,
Ducit æquo tramite.
4 *Ille me per vallium,*
Ille me per montium
Saltuoſas ſemitas,
Nocte plenas horrida,
Dum bacillo præeat,
Dum pedo me dirigat,
Ducet imperterritum.
5 *Ille, ſæuis hoſtibus,*
Torua me tuentibus,
Ferculis me regijs
Delicatulum fouet.
Quin & iſtud plurimo
Mergit vnguento caput

Pura despumantibus
Vina fundens populis.
6 *Nec dies in pauculos*
Largus ista sufficit,
Sed superstes quandiu
Viuet hoc corpusculum,
Vsque & vsque diuite
In suis sacrarijs
Me beabit copia.

Psalmus vicesimus quartus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi quarti.

Docet nos pulcherimus hic Psalmus esse quidem Deum vniuersitatis rerum vt conditorem, ita etiam Dominum: sed ex hominum cætu certos sibi delegisse quos vnos pro subiectis habeat, & quos solos beare constituerit. Denique quinam isti sint, id est ex quibus notis dignosci possint vera Ecclesiæ membra, ostendit, vt nouerimus non omnes esse ex Ecclesia quicunque in Ecclesia versantur. Quoniam autem & certa vna gens adhuc erat in fœdere comprehensa, (Israelitica videlicet) & certus ac vnicus tum erat locus, in quo conuenire Ecclesiam oporteret: (sacer ille mons nimirum in quo extruendum erat templum) idcirco speciatim Dauid facitistarum mentionem, & de templi exædificandi magnificentia spiritu prophetico disserit: populum tamen exhortans ne in externa ipsa structura & ritibus sacris subsistat: sed vt potius ad ipsum eius templi incolam animum aduertat: quæ doctrina nunc quoque verum sacramentorum vsum ostendit, & ad nos multò etiam magis quam ad veteres nunc pertinet, quibus veritas, abolitis legalibus vmbris, illuxit.

Eiusdem Psalmi vicesimiquarti

PARAPHRASIS.	INTERPRETATIO.
1 *IEhoua terra ac rerum omnium in ea comprehensarũ Dominũ est, orbis inquã, & omnium eius incolarum.*	1 IEhouæ est terra, & quicquid continet: orbis terrarum, & qui habitant in eo.

2 Quia

2 *Is enim est qui solam superstruxit mari, & fluminibus superius collocatum ita vti videmus aptauit.*

3 *Sed montem sibi quẽdam delegit, in quem ecquis ascendet, & loco illo ipsi consecrato cõsistet?*

4 *Cuius manus scelere polluta non sunt, qui purus est animo, nec inanibus rebus inhiat, nec peierat vt quenquam fallat.*

5 *Istiusmodi hominem Iehoua beneficijs cumulabit, denique seruatorem, prout ipse verax promisit, experietur.*

6 *Et hæc demum est germana tua soboles, Iacobe, hominum videlicet genus Deum quærẽtium, tibique, Iehoua, sese sistentium.*

7 *Eia portæ attollite vestra superliminaria, euehemini, inquam, portæ perpetuò mansuræ, vt rex gloriosus introeat.*

8 *Quis verò rex iste est gloriosus? Iehoua fortis ille & potens: Iehoua fortis præliator.*

9 *Attollite portæ superliminaria vestra, euehimini, inquam portæ, vt rex ille gloriosus introëat.*

10 *Quis est iste rex gloriosus? Iehoua armipotens, hic ille rex est gloriosus.*

2 Quia ipse super maria fundauit eam: & super flumina disposuit eam.

3 Quis ascendet in montem Iehouæ: & quis stabit in loco sancto eius?

4 Innocens manibus & mundus corde: qui non extulit ad vanitatem animam suã, & non iurat ad fraudẽ.

5 Hic accipiet benedictionem à Iehoua: & iusticiam à liberatore suo.

6 Hæc est generatio quærẽtium eum, inquirẽtium faciem tuam, Iacob.

7 Attollite ô portæ capita vestra, & eleuamini portæ æternæ: vt ingrediatur Rex gloriæ.

8 Quis est iste Rex gloriæ? Iehoua fortis & potens: Iehoua potens in prælio.

9 Attollite ô portæ capita vestra: & eleuamini portæ æternæ, vt ingrediatur Rex gloriæ.

10 Quis est iste Rex gloriæ? Iehoua armipotẽs, iste est Rex gloriæ.

Idem Psalmus vicesimus quartus, dicolos distrophos, vt Psalmus decimus quartus.

1 *ET terra, & terræ quicquid complectitur orbis,*
Et orbis omnes incolæ,
2 *Imperio subsunt Domini. Nanque ille potente*
Terram creauit dextera:
Inque maris medio tutam stabiliuit ab vndæ
Circumsonantis impetu.
3 *At quemnam ex hominum numero dignabitur isto*
Honore munificus Pater,
Vt domini sacras felix ascendat in arces,
Eiúsque fiat accola?
4 *Cui puræ scelerúmque manus, omnísque nefandi*
Immune pectus criminis.
Qui vanis inhiat nunquam, nec fallere certus
Dei inuocauit numina.
5 *Scilicet hunc Dominus multa mercede beabit,*
Fortiq; proteget manu.
6 *Vera hæc Isacidum soboles, hæc vera Iacobi*
Addicta proles numini.
7 *Eia caput portæ sublime attollite, portæ*
Caput perennes tollite,
Ingenti vt pateant ingentia limina regi,
Summæq; pleno gloriæ.
8 *Quis, cedò, Rex hic est tantus? magnusq; potensq;*
Fortisque bellorum Deus.
9 *Eia caput portæ sublime attollite, portæ*
Caput perennes tollite,
Ingenti vt pateant ingentia limina Regi,
Summæq; pleno gloriæ.
10 *Quis porrò tantus Rex hic est? armipotens Rex,*
Rex plenus hic est gloriæ.

Psalmus vicesimus quintus ἐυκλικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi quinti.

Exemplar quotidianarum precum Ecclesiæ & singulis sanctis præbet hic psalmus: in quo tria petuntur, & quidem ex fide in patefactas nobis promissiones respiciente, ac se se superioribus experientijs confirmante.

Vnum, peccatorum remissio gratuita.

Alterum, vt à Spiritu sancto regamur in reliquo vitæ cursu.

Tertium, defensio aduersus hostium iniurias. quæ tria respondent precationis Dominicæ verbis, quibus petimus remitti nobis peccata, ne inducamur in tentationem, & vt liberemur à malo.

Eiusdem Psalmi vicesimi quinti.

PARAPHRASIS.

1 *AD te, Iehoua, omnem animum meum attollo.*

2 *Spes mea in te demũ sita est, mi Deus: ne, quæso, repulsam passus pudore suffundar, & ab hostibus deridear.*

3 *Et certè nequaquam patieris vt qui abs te pendent erubescere cogantur: quum perfidos istos potius & immerentẽ persequentes pudere oporteat.*

4 *Facito, Iehoua, vt in tantis tamque perplexis difficultatibus quam viam tuis præscribas intelligam, & me semitas tuas doceto.*

5 *Rege gressus meos duce veritate tua, & doce me assiduè. Tu enim is es, mi Deus, à quo cõstanter liberationẽ expecto.*

6 *Memento, Iehoua, miserationũ quas toties tuis exhibuisti, & multiplicis illius bonitatis, quam omnibus seculis demõstrasti.*

INTERPRETATIO.

1 AD te, Iehoua, animã meam attollo.

2 Deus mi, in te confido, ne pudefiam: ne exultent inimici mei propter me.

3 Nulli vtique qui te expectant pudefient: pudefient *autem* qui perfidè agũt sine causa.

4 Vias tuas, Iehoua, fac me scire: semitas tuas doce me.

5 Dirige me in veritate tua & doce me: quoniam tu es Deus liberator meus: te expecto toto die.

6 Recordare miserationum tuarum, Iehoua: & bonitatum tuarum, quia fuerũt perpetuæ.

7 *Contra verò quicquid à prima vsque adolescentia deliqui, & meas transgressiones obliuiscere: mêque pro clementia & bonitate singulari tua respice, Iehoua.*

8 *Et quidni hoc sperem? bonus enim est & minimè fallax, Iehoua, ideoque peccatores aberrantes in viam reuocat.*

9 *Idem subactos & dociles redditos commodè & moderatè instruit, & qua benignitate gubernare suos cōsueuerit demonstrat.*

10 *Quacunque verò Iehoua suos deducat, apparet eius clemētia & quàm cōstanter ijs promissa prastet qui fœdus istud, quod nobiscum pepigit, singulare certè bonitatis ipsius testimonium obseruant.*

11 *Obsecro igitur Iehoua pro tua ipsius bonitate, & vt nomen tuum vbique celebretur, condona mihi iniquitates meas, quas plurimas & maximas esse agnosco.*

12 *O quàm felix est quisquis Iehouā veretur, docet enim quā viam inire ipsum oporteat.*

13 *Animus ipsius vbique ipsum comitante felicitate perfruitur, quam ipsius quoque posteri participant.*

14 *Hi sunt quibus Iehoua consilia sua, alioqui nobis abscondita, pactum, inquam, illud suum retegit, sui nimirū timentibus.*

7 Delictorū iuuentutis me & trāsgressionum mearu ne memineris, sed secu dum clemētiam tuam, me mento mei: propter bon tatem tuam, Iehoua.

8 Bonus & rectus *est* Iehou ideo docet aberrantes i via.

9 Dirigit miseros in iud cio: & docet afflictos via suam.

10 Omnes semitæ Iehou clementia & veritas: cu stodientibus pactum eiu & testimonia eius.

11 Propter nomen tuum Ie houa, vtique propitius e ris iniquitati meę: quia ma gna est.

12 Quis est vir timens Ieho uam? docebit eum via *quam* eligat.

13 Anima eius in bono mora rabitur: & soboles ei hæreditate accipiet te ram.

14 Secretum Iehouæ *destin tur* timentibus eum, vt fo dus suum notum faciat ei

15 Oc

15 *Itaque oculos in vnum Iehouam semper intentos habeo: nã is demum ex istis retibus pedes meos explicabit.*

16 *Respice me, miserere mei, verè calamitosi & ab omnibus deserti.*

17 *Aegritudines longè latéque cor meum occupant. Tu me ex his angustÿs eripe.*

18 *Vide quam miserè angar & excrucier, & peccata mea dele, omnium videlicet istarum miseriarum causam.*

19 *Vide quàm multis sim exosus, & quàm acerbè me isti oderint.*

20 *Tutare me & exime infamia, quoniam in te demum confido.*

21 *Fac vt in simplicitate ac integritate perstem incolumis, quòd à te expecto.*

22 *Denique tu Deus Israelem omnibus angustÿs redimito.*

15 Oculi mei *tendunt* semper ad Iehouam: quia ipse eduxit de reti pedes meos.

16 Respice ad me & miserire mei: quia desertus & afflictus sum ego.

17 Angustiæ cordis mei dilatarunt se: ex angustiis meis educ me.

18 Vide afflictionem meam & cruciatum meum· & remitte omnia delicta mea.

19 Vide inimicos meos, quia multiplicati sunt: odio iniuriæ oderunt me.

20 Custodi animam meam, & erue me ne pudefiam, quoniam ad te protectionis causa confugio.

21 Integritas & rectitudo custodiant me: quia te expecto.

22 Redime Deus Israelem ex omnibus angustiis eius.

Idem Psalmus vicesimus quintus monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo vt secundus.

1 *AD te tollo animum molestiarum*
Oppressum cumulo Deus benigne,
2 *At tu, ô spes mea, mi Deus, perennem*
Hanc ignominiam procul repelle,
Nec meis patere hostibus superbis
Vt ludos ego præbeam subactus.

3 Nánque istos minime decet pudere,
Quorum in te, bone, spes recumbit vnum.
Sed istos potius pudore tota
Suffundi facie par est scelestos,
Queis est ludere ludus innocentes.
4 Tu verò Deus indicato quánam
Pergendum mihi sit via, tuasq;
Me prorsus, rogo, semitas doceto.
5 Fac certum istud iter quoque indicatum
Possim perpetuo tenere cursu.
Nanque tu mihi liberator vnus,
Tu spes vnus in his mihi periclis.
6 Antiquæ esto memor benignitatis,
Tot, inquam, memor, ô Deus, bonorum
Quibus (ceu facere ipse consuesti
Seclis omnibus) ipse me beasti.
7 Obliuiscere quot quibusque memet,
Vitæ à principio meæ tenellæ,
Eheu pollucrim subinde noxis.
Quin tu me bone, tu benigne, sola
Tua respice lenitate fretum.
8 Nam certè bonus es, tenaxq; recti,
Ergo in deuia quos malus vagantes
Error abstulit, in viam reducis:
9 Nec monstrare viam boni atque recti
Vnquam te, bone, pœnitebit illis,
Corde qui tibi supplicant subacto.
Et sese dociles petunt doceri.
10 Illis scilicet vndiquaque mitem,
Illis scilicet vndiquaque fidum
Te, Deus, comitem ducemq; præstas,
Pacti qui memores tui, sacratas

Colunt sollicitè vsque sanctiones.
11 *At tu (sic penitus tua vniuersum*
Orbem gloria permeet celebris)
Maximis, age, plurimísqua nostris
Eheu criminibus, benigne, parce.
12 *Ecquis est, age, quem Dei verendi*
Tangat relligio ? ô modis abundè
Quisquis talis es omnibus beatum!
13 *Dux hic namque tibi, hic erit magister,*
Et certa & solida hic tibi voluptas,
Immo & quæ tibi nascitur propago,
Hæres huius erit beatitatis
14 *Hi sunt quippe quibus suum ipse fœdus*
Arcanúmque Deus recludit vnus,
15 *In te luminibus manere fixis*
Iuuat, dextera cuius vna possit
His me retibus explicare cunctis.
16 *Tu me, mi Deus, ergo destitutum,*
Tu me tam miserum intuêre clemens.
17 *Tu me vrgentibus vndiquaque pressum*
Mille angoribus ergo liberato.
18 *Eheu respice quot quibúsque curis,*
Et quo conficiar miser labore,
Parce criminibus meis, benigne:
Quæ me obsederit hostium caterua,
19 *Et quanta immineant ferocitate,*
Cæli ex vertice, mi Deus, notato.
20 *Et fidens tibi corculum tuetor.*
Nec turpem sinito pati repulsam.
21 *Fac me ab hostibus asserat scelestis*
Innocentia puritásque saluum:
In te vnum siquidem recumbo totus.

22 *Tui denique tot malis sepulti*
Vindex, ô Deus Israelis esto.

Psalmus vicesimus sextus εὐκτικός.

Argumentum & usus Psalmi vicesimi sexti.

Perdifficile est syncerum religionem & vitæ integritatem in aulis retinere, dominantibus: presertim tyrannis & illorum adulatoribus, partim aperta vi, partim per calumniam grassantibus, ac quibusdam etiam prophanum illud prouerbium specie prudentiæ occinentibus, πολύτροπος νόον ἔσχε itaque alij vocationes suas vltro deserunt, sibi cum Reip. detrimento consulentes: alij paulatim cæterorum similes euadunt? Sunt etiam qui propter vitiosos aliquorum mores, aut à sacris cœtibus abstinēt, aut seorsim instituunt cōuētus vt olim Catharj & Nouatiani, & monachi multi quondam, nostris que temporibus Anabaptistæ. Dauid contra, quamuis non alia esset ipsius in aula Saulis conditio, perstat in sua statione, & sacros cœtus nulla idololatria fœdatos eo diligentius frequentat, donec vi extrudatur: nec expulsum eum pœnitet constantiæ, sed sui semper similis causam suam Deo commendat, pergitque malorum consilia & exempla execrarj, & quæcunque ingruant pericula, se se integram fidej professionem & inculpatos mores seruaturum testatur, promissionibus & ope Dei opt. max. fretum.

Eiusdem Psalmi vicesimi sexti

PARAPHRASIS.

1 *TU Iehoua causam meam diiudicato. Nam certè pro viribus studui integris moribus incedere, & in te Iehoua, fiduciam omnem meam collocans, constanter pergere constitui.*

2 *Tute me proba & explora, & intimum cor meum perscrutare.*

INTERPRETATIO.

1 IVdica me Iehoua, nam ego in integritate mea ambulaui: & in Iehouam fiduciam posui, nō vacillo,

2 Proba me Iehoua & explora me: examina renes meos & cor meum.

3 Quoniam

3 *Certè meis oculis obseruata semper est tua bonitas, tuamq́; veritatem mihi vita mea ducem ac magistram proposui.*
4 *Vanissimorum istorum hominum congressus studiosè deuitaui: & versutos istos refugi.*
5 *Malignorum cœtum odi, neq; impijs assedi.*
6 *Manibus non tam aqua exterius ablutis quàm ab omni scelere puris circum altare tuum steti.*
7 *Vt te palam laudibus efferrem, & mirifica gesta tua celebrarem.*
8 *Nihil enim habeo æde illa in qua sedem posuisti tuæq; maiestatis domicilio carius.*
9 *Ne me, quæso, cum istis flagitiosis inuolutito, neque de me vt de cruentis istis homicidis statuito.*
10 *Qui malè cogitata promptè exequuntur, & quorum manus muneribus plena sunt.*
11 *At ego integer pro viribus incessi. Itaque tu mei misertus me redime.*
12 *Quod seruata recti via persto, tibi acceptum refero, Iehoua, teq; hoc nomine in ipsis cœtibus publicis celebrabo.*

3 Quoniam bonitas tua coram oculis meis: & ambulaui in veritate tua.
4 Non sedeo cum hominibus vanis: & cum versutis non ingredior.
5 Odi cœtum improborum & cum malis non sedeo.
6 Abluo innocentia manus meas: & circunsto altare tuum, Iehoua.
7 Vt audire faciam vocem laudis: & enarrem omnia mirabilia tua.
8 Iehoua, diligo habitaculū domus tuæ: & locum domicilij gloriæ tuæ.
9 Ne colligas cum peccatoribus animam meam: & cum viris sanguinolentis vitam meam.
10 In quorum manibus est malum consilium, & quorum dextera plena est muneribus.
11 Ego verò integer ambulo redime me & miserere mei.
12 Pes meus consistit in via plana: in cœtibus benedicam tibi, Iehoua.

Idem Psalmus vicesimus sextus monocolos, carmine trochaïco dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 TV meæ Deus potens
Esto litis arbiter.
Corde nanque simplici
Ambulaui sedulus,
Et te ab vno pendulus
Nil vacillans perstiti.
2 Tute me, Deus, proba,
Tu caminis admoue,
Tute renes intimos,
Ipsa tu præcordia,
Cerne, tenta, perspice.
3 Quæ benignus præcipis,
Quæ tui timentibus
Liberalis sufficis,
Intuendo sedulus,
Rursus ad normam tuæ
Veritatis ambulo.
4 Ergo nec mendacium
Persequor, deliria,
Nec libenter callidis
Me viris admisceo.
5 Quin nocentûm prouidus
Execror commercia,
Impijsq; sedulus
Abdico me cœtibus.
6 En ad aras adfero
Has manus innoxias,
Corq; fraudis nescium:
7 Laudis vt præco tuæ,
Nomen illud nobile
Voce grata concinam.
8 Nanque totus ædium,

Totus en palatij,
Quod tibi soli sacrum
Gloriosus incolis,
Sancto amore ferueo.
9 *Ergo ne me, mi Deus,*
His prophanis aggrega,
Neu cruore innoxio
Addito madentibus.
10 *Hi suis versutijs,*
Hi dolis indulgeant,
Isti auara sordidi
Dona captent dextera:
11 *At iuuet me simplici*
Mente semper progredi.
Tu vicißim me, Deus,
Innocentem libera.
Tu misellum respice,
12 *Vsque recti fortiter*
Insequutum tramite.
Quo, Deus, te nomine
Oratus ipse publicis
Prædicabo cœtibus.

Psalmus vicesimus septimus παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi septimi.

Siue iam liberatum, siue adhuc in mediis periculis versantem Dauidem dicamus hunc Psalmum scripsisse, nihil interest. Aperiuntur autem hic nobis, etiam quum desperata omnia videntur, tres perennes ác inexhausti fontes ex quibus certam consolationem hauriamus. Vnus est, Dei per fidem apprehensi potentia omnibus hostium terriculamentis opposita. Alter est, perpetuum gloriæ Dei studium, recta vbique conscientia seruata, & studiose vsurpatis mediis quibus fides nostra confirmatur, verbi videlicet diuini au-

ditione,& sacramentorum vsu: siquidem id nobis conceditur, sin minus, assidua eorundem meditatione. Tertius, inuocatio cum fiducia & patientia.

Eiusdem Psalmi vicesimi septimi.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua perspecta mihi de me liberando volũtas, quũ mihi in his quantumuis tenebris instar facis lucentissimæ præluceat, quem timebo? quum vita mea nitatur Iehouæ robore, quem reformidabo?*

2 *Expertus loquor. Quoties enim illi improbissimi oppressores & hostes mei in me irruerunt quasi dentibus ipsis me deuoraturi, irritis conatibus corruerunt.*

3 *Deinceps itaque vt hostes aduersum me copijs instructu progrediantur, stabo tamen imperterritus: quòd si pugnam ineant, ex hoc ipso maioris fiduciæ argumentum arripiam.*

4 *Neque verò priuatis commodis meis sic cõsulo, sed hoc vnum à Iehoua peto & efflagito vt mihi liceat ipsius domus incola vitam apud eum transigere, eamq́ omnem contemplanda Iehouæ pulchritudine, & ade ipsius assidue spectanda consumere.*

5 *Nam illic demum sub ipsius ædis tecto ingruente tempestate delitescam, & in adyto ipsius tentorij abscondar, donec sublimi tutaq́ in rupe collocer.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua lux mea, à quo, *id est, quem* timebo? Iehoua robur est vitę meę, à quo trepidabo?

2 Cum appropinquarẽt aduersus me maligni ad vorãdum carnem meam, oppressores & hostes mei in me: ipsi corrueruñt & ceciderunt.

3 *Itaque* vt disposita sint aduersus me castra, non timebit cor meum: si consurgat in me prælium, in hoc ego confidam.

4 Vnum petij à Iehoua, hoc requisiui, vt habitem in domo Iehouæ omnibus diebus vitæ meæ: ad spectandam pulchritudinem Iehouæ, & inspiciendum templum eius.

5 Quoniam occultabit me in tabernaculo suo: in die afflictionis abscondet me in adito tentorij sui: super rupem extollet me.

6 Nunc

6 Immo iam nunc victor emi-
neo, supra hostes qui me cir-
cunstant caput attollens, sa-
cra, inquam, latus faciam in
ipsius tabernaculo. & Iehoua
cantabo & psallam.

7 Solenne ipsi, intra eius tento-
rium, sacrificium, adhibito
buccinarum clangore, persol-
uam, & Iehouam voce ac in-
strumentorũ pulsu celebrabo.

8 Accipe igitur Iehoua clamã-
tis vocem, miserere mei, &
exaudi me.

9 Cor meum assiduè tuum illud
mandatum versat: Requiri-
te faciem meam, id est, vt me-
ipsum patefacio. Itaq; obtem-
pero tibi & tuum conspectum
requiro, Iehoua.

10 Ne me auersare, ne quæso, i-
ratus seruum tuum abijce. Tu
mihi adhuc opitulaturus es, ne
me desere, ne me relinque, mi
liberator.

11 Vt omni humano præsidio, at-
que adeò ab ipsis parentibus
desérar, tu tamen, Iehoua, me
colliges.

12 Doceto me qua via insistam,
& tramitem mihi cui tot ho-
stes insidiantur complanato.

13 Ne me exponito meorum ho-
stium libidini: nam in me in-
surrexerunt quos mentiri &
quiduis audere nihil pudet.

6 Nunc ergo extolletur ca-
put meũ super inimicos me
os qui me circunstant, & sa-
crificabo in tabernaculo e-
ius sacrificia iubilationis:
cantabo & psallam Iehouę.

8 Audi Iehoua vocem meã,
qua clamo: & miserere
mei, exaudi me.

9 Tibi dicit cor meum, re-
quirite faciem meam: fa-
ciẽ tuã, Iehoua, requiram:

10 Ne absc̃odas faciem tuam
à me, ne abiicias in ira ser-
uum tuum: auxilium meũ
es, ne deseras me, & ne de-
relinquas me, Deus serua-
tor meus.

11 Etiamsi pater meus & ma-
ter mea me desererent, ta-
men Iehoua colliget me.

12 Doce me Iehoua viam tu-
am, & deduc me via plana
propter aduersarios meos.

13 Ne dedas me libidini eo-
rum qui me opprimunt.
Nam insurrexerunt in me
testes mendaces, & *qui* au-
dacter de vi mihi inferen-
da loquuntur.

14 *Confido tamen futurum vt saluus & incolumis fruar Dei beneficijs.*

14 Quod nisi credidissem me visurum bona Iehouæ in terra viuentium *actum erat de me.*

15 *Agedum Dauid, expecta Iehouam forti constantiaq; animo Iehouam, inquã, expecta.*

15 Expecta Iehouam, sis fortis, & sit firmum cor tuum, expecta, inquam, Iehouã.

Idem Psalmus vicesimus septimus, carmine trochaïco dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 *Clara me lampas Deus*
Ipse custos quum regat,
Quo metu perterrear?
Quum Deo durissimis
Nitar vno casibus,
Qua tremam formidine?
2 *Vt scelesti dentibus*
Pene me ipsis impetant,
Vt feroces irruant
Qui volunt me perditum,
Irrito mox impetu
Dissipati corruent.
3 *Hinc & inde me premant*
Vt phalanges hostium,
Corde stabo interrito.
Hinc & inde bellicus
Horror vt circumsonet,
Nitar huius numine.
4 *Vnum id intentus peto,*
Vnum id intentus petam,
AEuum vt omne transigam
Eius ædis incola,

Eius

Eius intuens decus
Et sacras mirans domos.
5 *Eius hîc sub pellium*
Parte tutus intima,
Sorte pressus aspera,
Delitebo conditus,
Donec in fastigium
Rursus arcis euehar.
6 *Imò, stratis hostibus,*
Tollo iam victor caput,
Iam sacris altaria
Sunt onusta victimis,
Sacra festis atria
Personant iam cantibus.
7 *Eiulantis tu preces*
Heu, Deus mi, percipe:
Nec malis tot obrutum
Aure surda neglige.
Quin meis clamoribus
Tu benignus annue.
8 *Tute quæri te iubes,*
(Sic anhelans corculum
Nanque de te cogitat)
Hinc tuos, rerum parens,
Vsque vultus pectore
Quæro toto feruidus.
9 *Ergo tu me respice,*
Seruulum ne despice,
Tu, salus olim mea,
Ne misellum desere:
Ne furens me proÿce
Libratum millies,

10 *Vt genetrix me mea,*
Vt pater me deserat,
Tu relictum collige:
11 *Tu tuas per semitas*
Tu per æquos tramites
Hostibus me surripe,
12 *Ne rogo me innoxium*
Dede sæuis hostibus,
Nanque me periurijs
Ecce testes obruunt,
Impetúntque callidis
Hinc & inde fraudibus.
13 *Quod tui ni numinis*
Hoc mihi dictet fauor,
Gloriæ viuum tuæ.
Me futurum compotem,
Scilicet iam millies
Interissem funditus.
14 *Fortis ergo sustine,*
Ergo teipsum robora,
Firmus, inquam, permane,
Fortis, inquam, sustine
Donec adsit numinis
Missa cælo dextera.

Psalmus vicesimus octauus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi octaui.

Dauid hoc Psalmo non vt priuatus, sed personam publi- cam regis á Deo ipso designati sustinens, precatur pro se pro Dei Populo tanta cum fiducia, quamuis ne vt priua- quidem tutò versari in Saulis regno posset, vt etiam de imp- trata petitione gratias agat: adiungit præterea preces pl- propheticas aduersus omnes Ecclesiam, non per ignoranti- aut præcipitem aliquem affectum, sed destinata obduratá- mali-

malitia oppugnantes, quò pertinent quæ scripta sunt. 1. Sam. 23.17.& 24.21.

Eiusdem Psalmi vicesimi octaui.

PARAPHRASIS.

INclamo te Iehoua propugnaculum meum, ne quæso ad meos clamores obmutesce. Nam si fortè obmutueris, nihil ab ijs differam qui mortui terra obruuntur.

Tantisper igitur dum clamare licet preces meas excipe, & me respice manus ad tuum illud sacratissimum adytũ protendentem.

Ne me pari loco atque improbos istos & sceleribus gaudentes habeto, qui verbis quidem amicitiã & officia quæuis testantur, intus verò pessima quæque cogitant.

Tribue illis dignam ipsorum opere mercedem, & quod scelerata ipsorum facinora merentur: tribue, inquam, illis ac repente dignam ipsorum opere mercedem.

Quum enim opus à te destinatum, & quod peragere cõstituisti scientes prudentes impediant, tu scilicet illos euertes, Iehoua, nedum vt illos beneficijs augere pergas.

Gratias igitur ago Iehoua qui preces meas exaudierit.

Iehoua meum robur est, & clypeus meus: hic est quo animus meus innititur opem ipsi-

INTERPRETATIO.

1 AD te Iehoua clamo, petra mea, ne sileas *auersus* à me: ne si fortè me respueris similis fiam descendentibus in foueam.

2 Audi vocem precationum mearum, dum clamo ad te: dum eleuo manus meas ad sacrarium sanctitatis tuæ.

3 Ne trahas me cum impiis & cum operariis iniquitatis· qui pacificè loquuntur cum proximis suis, quum malum sit in corde eorum.

4 Da illis secundum opus eorum, & secundum malitiam facinorum eorum: secundum opus manuum ipsorum da illis, repende retributionem illis.

5 Quoniam non attendunt ad opera Iehouæ, & ad opus manuum eius· destruet eos, & non ædificabit eos.

6 Laus sit Iehouæ, quod audiuerit vocem deprecationum mearum.

7 Iehoua fortitudo mea, & scutum meũ *est*: in illo confidit cor meum, & adiutus

us expertus: hic demum cor meum exhilarat: hunc ego celebrabo.

8 *Iehoua suos corroborat, nec alio quoquam vnctus ille tuus nititur.*

9 *Assere, Deus, populum tuum, & istos peculiari iure tuos fauore tuo dignare: pasce illos & in æternum attolle.*

sum: ideo exultat cor meum & cantico meo ipsum celebrabo.

8 Iehoua robur est *meis* & vis saluifica hic est ... suo.

9 Serua populum tuum, & benedic hæreditati tuæ: pasce eos, & extolle eos in perpetuum.

Idem Psalmus vicesimus octauus mono-colos, carmine choriambico tetrametro

— — — ◡ ◡ — — ◡ ◡ — ◡ —

1 *AD te clamo meum ô præsidium, Deus*
Ah, ne me tacitus despice supplicem,
Neu me proijcito iam miseris parem,
Tetri quos tumuli fossa vorat vorax.
2 *Has eheu querulas accipito preces,*
Quas, inquam, ingemino vociferans preces,
Meq; ad septa tuæ conscia gloriæ,
Tendentem geminas aspicito manus.
3 *Neu tu me scelere inuoluito deditis,*
Néue his annumera qui bona pessimi
Lingua polliciti maxima blandula,
Intus corde premunt pessima perfido.
4 *His tu digna Deus præmia soluito,*
Mercedemq; malis tot studijs parem,
Respondens operæ fac pretium ferant,
Illis denique par tu referas pari.
5 *Nam quum gesta tuæ fortia dexteræ*
Auersis oculis cernere negligant
Ipsos tu penitus scilicet obrues,

Perde-

Perdésque exitio funditus vltimo.
Laus æterne, Deus, sit tibi, supplicis
Audisti querulas qui facilis preces,
O cuius valido robore roboror,
Et cuius clypeo tutus obambulo.
Confisum hocce tibi, tu bone, corculum
Seruasti validæ præsidio manus,
Gestit subsiliens hinc animus tibi,
Et te nostra canit tinnula barbitos.
8 *Quod fortes animis sunt mihi milites,*
Acceptum refero viribus hoc tuis:
Vnxisti caput hoc: te caput hoc, Deus,
Ereptum celebrat mille periculis.
9 *Tu seruato tuos, tu populum tibi*
Addictum afficito muneribus nouis,
Sacratúmque tibi pascito tu pecus,
Ornatoque bonis vsque perennibus.

Psalmus vicesimus nonus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi vicesimi noni.

Quum nulli magis consueuerint superbire, Denique tandem ipsius maiestatem aspernari, quàm ij quibus Dominus alios regendos homines subiecit, adeò vt & diuinos honores sibi attribuant, & sibi in cæteros quicquid libuerit licere arbitrentur: docet Reges ac Principes peculiariter hic Psalmus, ex collatione potestatis ipsorum (quantumcunque tandem sit) cum immensa illa Dei potentia, sese in tonitruis cæterísque tempestatibus, & earum effectis demonstrante, cogitare potius quantum infrà illum subsidant, & quo, & qua conditione istud imperium acceperint, quàm ex eo superbire quòd supra mortales aliquot ad tempus emineant Deinde quum populorum adulationibus sæpe quoque Reges ipsi dementenrur, illos monet vt suis magistratibus obsequi contenti tanquàm Dei ministris, à Deo

tamen vno pendere & beneficiorum omne genus expec
discant.

Eiusdem Psalmi vicesimi noni.

PARAPHRASIS

1 *Reges potentesque omnes cedite Iehouæ, cedite, inquam, Iehouæ, gloriæ & potentiæ laudem.*

2 *Cedite Iehouæ maiestatem illam ipsius nomini propriam, eiq; prostrati in illo pulcherrimo ipsius sacrario adorate.*

3 *Hic ille est Iehoua, cuius vox per medias aquas tonans, Deum illum verè gloriosum esse tã sonora voce testatur, vox, inquam, illa è medijs nimborũ tempestatibus erumpens.*

4 *Vox Iehouæ verò potens. Vox Iehouæ magnificentiæ plena.*

5 *Vox Iehouæ Cedros, Cedros libani quantumuis proceras confringens.*

6 *Et euulsas radicitus instar lasciuientis iuuenci salire iubens: ipsosque quantumuis vastos montes concussos tremefaciens.*

7 *Vox Iehouæ ignes ex ipsis nubibus excisos eiaculatur.*

8 *Vox Iehouæ horrenda deserta & Arabum tesqua succutit.*

9 *Vox Iehouæ ceruas trepidantes abortire facit, & syluas deiectu ingenti cum fragore radicitus arboribus nudat:*

INTERPRETATI

1 Deferte Iehouæ
potẽtum, deferte I
houæ gloriam &
bur.

2 Deferte Iehouæ glori
nomini ipsius debitam,
curuate vos Iehouæ ap
splendidum *eius* sanct
rium.

3 Vox Iehouæ *est* super
quas: Deus gloriosus t
nat: Iehoua *tonat* super
quas multas.

4 Vox Iehouæ robusta
vox Iehouæ magnifica

5 Vox Iehouæ cõfringit c
dros, & confringit *Ieh*
cedros libani.

6 Et exilire facit eas q
iuuencos: Libanum & S
rion sicut vnicornium
tulos.

7 Vox Iehouæ incidit fla
mas ignis.

8 Vox Iehouæ facit cont
miscere desertum: cont
miscere, *inquam*, facit I
houa desertum Cades.

9 Vox Iehouæ facit part
rire ceruas & denudat sy
uas: & in tẽplo eius qu
que dicit gloriam.

10 Iehou

pijs interea gloriam ipsi in eius templo tribuentibus.

10 *Hinc consequuntur horrendæ aquarum eluuiones, sed quas ille insidens ipsis moderatur: est enim Iehoua rex æternus.*

11 *hic est qui populo suo vires subministrat, Iehoua nimirum suos assiduis beneficijs exornans.*

10 Iehoua diluuio præsidet præsidet *inquam* Iehoua rex in æternum.

11 Iehoua robur populo suo præbebit: Iehoua benedicet populo suo in pace.

Idem Psalmus vicesimus nonus dicolos distrophos, priore carmine iambico, trimetro acatalectico, altero iambico, dimetro acatalectico, vt primus.

1 *PRoceres adeste, adeste proceribus sati,*
Honore cincti & gloria.
Et robur omne, & omne gloriæ decus,
Deo potenti cedite,
2 *Omnem potenti cædite Deo gloriam.*
Eiúsque sancto numini
Adeste sacram ad eius aram supplices,
Totóque strati corpore,
3 *Cuius sonora voce terrificis tonans*
AEther corruscat ignibus.
Cuius sonoræ voce plena gloriæ
Mundus vacillat territus.
4 *Quis porro vocis huius, huius quis soni*
Comprehendat amplitudinem?
5 *Vox hæc proceras, libani decus, cedros*
Fragore magno subruit,
6 *Proterua qualis vitula, & vnicornium*
Lasciuiens salit pecus,

Sic Libani, Sirionis altum sic iugum,
Hoc intonante subsilit.
7 *Hac voce ruptis nubibus, trepidum aera*
Sulci pererrant ignei,
8 *Anfractuosæ murmurantes vallium*
Procul remugiunt specus,
9 *Pauidisq; fœtus ante tempus capreis*
Vltro effluentes procidunt.
Densis opacum nuper arborum comis.
Repentè caluesit nemus.
Sacras ad aras dum canentium Deo
Tonitrua reboant altera,
10 *Regnator alta sic in arce cœlitum,*
Throno perenni considens,
Ventos ruentes, & procellarum impetus,
Orbis coercet arbiter.
11 *Hinc sufficit robur, hinc in suos*
Secunda cuncta depluit.

Psalmus tricesimus εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi.

Probabile est Dauidem hunc Psalmum edidisse quum Absalomo & Sæba interfectis, in vrbem regressus (vt narratur 2. Sam. 20.) domum suam incestu filij & aliis sceleribus pollutam vellet repurgare, & Deo quasi de integro consecrare: qua in re fuisse ritum aliquem vsurpatum apparet ex mænium vrbis consecratione in Nehemiæ historia, quod etiam videtur colligi vtrumque posse ex Deut. 20. 5. Agit igitur Deo ingentes gratias, cuius vnius clementiæ hanc restitutionem vsque adeò subitam ac penè momentaneam acceptam refert, simulque, sua vnius stulta securitate factum confitetur, vt Deus pacis publicæ ac cæterorum beneficiorum tenorem abrumperet.

Eiusdem

Eiusdem Psalmi tricesimi.

PARAPHRASIS.

Psalmus cantici dedicationis domus Dauid.

1 *Efferam te laudibus liberatorem meum, Iehoua, vt qui minimè sis passus vt de me hostes mei triumphos agerent.*

2 *Clamaui ad te, Iehoua mi Deus, & tu me vicissim iam moribundum seruasti.*

3 *Ex ipso, inquam, sepulchro, tu me Iehoua eripuisti, & vitam mihi restituisti, alioqui in fossam descensuro.*

4 *Psallite meecum Iehouæ quotcunque sua benignitate complectitur, & sanctam eius memoriam perpetuis laudibus celebrate.*

5 *Nam iram quidem ipsius finit momentum, ipsius autem beneficentia ad extremam vitã perdurat: quòd si vesperè cum tristitia lectum petimus, manè occurrit gaudij argumentum.*

6 *At ego rebus secundis stultè indormiens, statuebam nullam mihi mutationem posse euenire.*

7 *Nam tu certè, Iehoua, singulari quodam beneficio mõtem meum egregiè communieras. Sed simulatq; mea stulta securitate offensus vultum à me auertisti, illico perculsus corrui.*

INTERPRETATIO.

1 Extollam te Iehoua, qui extraxisti me: & non exhilarasti inimicos meos de me.

2 Iehoua, Deus mi clamaui ad te & sanasti me.

3 Iehoua ascendere fecisti ex sepulchro animam meã vitam restituisti mihi, ne descenderem in foueam.

4 Psallite Iehouæ benefici ipsius: & celebrate memoriam sanctitatis eius.

5 Quoniam momentanea est ira eius: perennitas *est* in beneplacito eius: vespere hospitatur fletus, sed mane *est* exultatio.

6 Ego verò dicebam in prosperitate mea: non mouebor in æternum.

7 Iehoua tu pro beneplacito tuo stabiliueras monti meo robur: abscondisti faciem tuam & sum conturbatus.

8 *Tum ego te rursum inclamami, Iehoua, hisce verbis te deprecatus.*

9 *Obsecro verò, si interfectus in sepulchrum descendero, quid inde boni consequetur? num enim meum istud corpus in puluerem redactum laudes tibi canet, & tuam illam in præstandis promissis constantiam prædicabit?*

10 *Iehoua exaudi me, miserere mei, opem fer, Iehoua.*

11 *Et ecce meos istos gemitus in effusissimum gaudium conuertisti, adeò vt deposito cilicio repentè amictus lætitia prodierim.*

12 *Itaque psallet tibi nunquam conticescens hæc lingua, prædicandæ tuæ gloriæ consecrata: te, inquam, Iehoua mi Deus, perpetuò celebrabo.*

8 Ad te, Iehoua, clamaui:
Iehouam sum *his verbis* de-
precatus.

9 Quę vtilitas *prodibit* ex s-
guine meo, descende-
me in foueam? num cele-
brabit te puluis? num pr-
dicabit veritatem tuam?

10 Exaudi Iehoua, & miser-
re mei: Iehoua sis adiut-
mihi.

11 *Tunc* conuertisti luctu-
meum in tripudium mi-
soluisti saccum meum, &
circuncinxisti me lætitia.

12 Propterea psallet tibi glo-
ria *mea* neque conticesce-
Iehoua, Deus mi, perpe-
tuò celebrabo te.

Idem Psalmus tricesimus, dicolos tristrophos: primus & secundus versus est iambicus trimeter acatalecticus: tertius iambicus trimeter acatalecticus.

1 *O Quò caput ego tollo victor vindice,*
Victo nec vllus hostis insultat ferox,
Te carmine efferam, Deus.
2 *Tu me eiulantem, mi Deus, tu perditum*
3 *Sanasti, & ipsis ex sepulchri faucibus,*
Pollente seruasti manu
4 *Adeste quotquot iste mecum amplectitur,*

Seris

Serisque cuncti numen eius inclytum.
Cantu sacrate posteris.
5 *Nanque eius ira vel momento præterit,*
At eius vsque permanet benignitas
Sera in nepotum secula.
Si noctis vmbra fortè mœstos texerit,
Sol lucis almæ rursus efferens iubar,
Mutat dolores gaudijs.
6 *Securus ibam sortis immemor meæ,*
7 *Et, arce fretus munere extructa tuo,*
Cuncta mihi certa pollicens,
8 *Quum me repentè deseri abs te sentiens,*
Mente pauefacta ad te recurri, mi Deus,
Istasq; profudi preces,
9 *Vt iam sepulchro condar, ecquid commodi*
Hinc auferes ? nunquid cadauer putridum
Fidei tenacem te canet?
10 *Audi, Deus, precantem, & afflictum aspice,*
Me, inquam, Deus, miserum misertus adiuua,
11 *Et ista vix dum dixeram,*
Mœrore pulso quum recurrit gaudium,
Luctúsque posita veste, lætus prodij
Sanctos solutus in choros.
12 *Vt te ore cantem, te sonora barbito.*
Gratus celebrem, mi Deus,
Non desituris laudibus.

Psalmus tricesimus primus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi primi.

Sicut calamitatum, quibus & suos explorat, & castigat Dominus, variæ sunt circunstantiæ, ita operæpretium est in legendis Psalmis, quibus continentur preces ab ipso Spiri-

tu sancto dictatæ, considerare quid commune inter se, & qui
proprium habeant, vt illis commodè & apposite vtam
Scriptus est igitur hic Psalmus à Dauide vt satis manifest
apparet, eius temporis respectu quo, quum anteà gloria
auctoritate floreret & alterum à Saule locum obtineret, re
pentè iniusto Regis odio, & quorundam illius furorem acue
tium æmulatione in extremas angustias redactus est: cuius
modi subitis vicissitudinibus perculsos infinitos etiam con
stantissimosque alioqui homines turpissima consilia cæpis
se, ac tandem penitus concidisse constat. Dauid contrà du
plicem errorem confessus, nempè quòd & rebus secundis d
istiusmodi mutabilitate non cogitarit, & ingruente tempesta
te tam repentina penè desperarit: tantò ardentius Deu
precatur, ijs quæ ex Samuele intellexerat & recta quoqu
sua conscientia fretus. Insignes denique illas Dei promissio
nes sibi proponit plurimis certissimisque exemplis confir
matas, quibus Deus tum maximè sibi curæ esse suos demon
strat, quum res planè videntur deploratæ. Denique vt su
exemplo pios omnes doceat huiusmodi præces exaudir
Deo gratias agit, siue quòd ita futurum omnino confideret
quæ spes illum non fefellit: siue quòd hunc Psalmum post li
berationem scripserit.

Eiusdem Psalmi tricesimi primi

PARAPHRASIS.

1 *TVis es Iehoua, ad quem perfugio: eximito me, quæso, isti nunquam delenda infamia, & pro ea iustitia qua præstare promissa consueuisti, me liberato.*

2 *Audi me, & accurre vt me eripias, siquidem in te vno præsidium omne meum, & tota defensio mea sita sunt.*

3 *Tu, inquam, mihi propugnaculum es, & arx munitissima. Deduc igitur & rege me per medias tempestates, minimè id quidem quòd id merear: sed vt gloria tua consulas.*

INTERPRETATIO.

1 AD te Iehoua confu gio, ne quæso pude fiam perpetuò, pro iusticia tua libera me.

2 Inclina ad me aurem tu celeriter eripe me, sis mi hi rupes firma, & dom munita ad seruandum me.

3 Nam rupes mea, & muni tio mea tu *es* tuque pro pter nomen tuum dedu & dirige me.

4 Edu

4 *Fac vt euadam ex reti quod isti mihi capiendo occultarũt, siquidem tuis vnius viribus nitor.*

5 *Depono animã ipsam in tuas manus, quem ego liberatorem & fidei memorẽ semper sum expertus.*

6 *Tu mihi testis es vicißim quòd versutos & mendaces auersatus, abs te vno pependerim.*

7 *Itaque futurum prorsus confido vt de bonitate tua tandem exultem, quòd me miserum & in angustias redactum respexeris & agnoueris.*

8 *Neque me passus ab hostibus circumuentum intercipi, ex angustijs potius in amplum & spatiosum locum eduxeris.*

9 *Itaque Iehoua, miserêre mei tam crudeliter vexati vt non modo vultus & viscera, sed ipsa quoque anima contabuerit.*

10 *Vix enim certè spiritum duco, præ mœrore, & gemendo consenui, adeò vt oßibus ipsis labefactis, robur omne meum conciderit.*

11 *Facit quippe hostium meorum multitudo ac potentia vt omnibus & quidem imprimis propinquis meis detestabilis videar, & qui me probe norunt, siquando foris ipsis occurri, cõspectum meum refugiant.*

4 Educ me è reti quod absconderunt mihi: nam tu robur meum es.

5 In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Iehoua Deus verax.

6 Odio habui obseruantes vanitates fallaces: ego autem in Iehoua confido.

7 Exultabo & lætabor in bonitate tua, quòd respexisti afflictionem meam: agnouisti in angustiis animam meam.

8 Et non concluseris me in manu inimici: *sed* statueris spatioso loco pedes meos.

9 Miserere mei Iehoua, quia vexatio *est* mihi: præ mœrore cõtabuit vultus meus, anima mea & venter meus.

10 Certè defecit in tristitia vita mea, & anni mei in gemitu: concidit in miseria mea robur meum, & ossa mea corrosa sunt.

11 Propter tot hostes meos factus sum probrosus, etiã propinquis meis valde, & horrori *sum* notis meis: videntes me foris, fugiunt à me.

12 *Denique omnium animis excidi perinde acsi essem mortuus: & habeor cuiusuis etiã confracta testa fragmentis vilior.*

13 *Audio iactata in me à potẽtissimis quibusq; probra, quæ faciũt vt totus cohorrescam, iisdem aduersum me consilia sollicitè ineuntibus.*

14 *Ego tamen, Iehoua, in te confido. Sic enim semel apud me statui, quòd tu sis Deus meus.*

15 *Et certè nequaquam penes illos sed penes te sunt vitæ meæ spatia. Eripe me igitur hostium, eorumq; omnium manibus qui me persequuntur.*

16 *Recrea me seruum tuum vultus tui splendore, & pro tua bonitate me libera.*

17 *Fac, inquam, Iehoua ne qui te inuocaui pudefiam, sed vt illorum ora potius mors occludat.*

18 *Et mentiri desinant qui mihi insonti vsque adeò acerbè & superbè & cum tanto cõtemptu obtrectant.*

19 *O quàm multiplex est illa tua bonitas quã experti sunt quicunque te sunt reueriti, & quos nullus hominum terror à tui numinis professione abduxit.*

20 *Nec enim desunt latebræ in quibus illos à sceleratorum arrogantia tutos, & procul à*

12 Obliuioni traditus sum cordi hominum *ac si* essem mortuus, factus sum tanquam vas perditum.

13 Quum audio vituperationem magnatum, pauor me *inuadit* circumquaque, cõsultantibus illis simul contra me, & de capienda anima mea cogitantibus.

14 Ego tamen confido in te Iehoua: dixi, Deus meus es tu.

15 In manu tua *sunt* tempora mea: libera me ex manu hostium meorum, & ab iis qui me persequuntur.

16 Illucêre fac super seruum tuum faciem tuam: serua me pro bonitate tua.

17 Iehoua, ne pudefiam: nam inuocaui te: pudefiant impii, conticescant in sepulchro *inferno*.

18 Obmutescant labia mendacia: loquentia aduersus innocentem durè, cum superbia & despectu.

19 Quam multa bonitas tua, quam sepos uisti timẽtibus & quam exhibuisti confidentibus in te coram filiis hominum!

20 Abscondis eos in latibulo vultus tui *tutos* ab arrogantia omnium: occultas

eos

virulentis ac maledicis occultatos, ac in tabernaculo tuo collocatos tuteris.

eos in tugurio *procul* à cõtentiosis linguis.

21 *Te igitur celebro, Iehoua, mirificam illam tuam bonitatem expertus, haud aliter quàm si fuissem munitißima alicuius vrbis mœnibus defensus.*

21 Laus sit Iehouæ qui mirã exeruit bonitatem suam in me *collocatum* in vrbe munita.

22 *Ego tamen fateor, tam repentina tempestate præceps deiectus, me penitus abs te proiectum esse temerè statuebam: sed tu nihilominus deprecationes vociferantis exaudiuisti.*

22 Ego autem dixeram in præcipitatione mea, proiectus sum conspectu oculorum tuorum: vtique tamẽ exaudisti vocem deprecationũ mearum, dum clamaui ad te.

23 *Vos igitur omnes quos ista gratia sua dignatur, exemplo meo commonefacti, pergite Iehouam diligere, vt qui sibi constanter obsequentes custodiat, & superbè sese gerentibus patrata cumulatè referat.*

23 Diligite Iehouam omnes benefici ipsius fideles custodit Iehoua, & rependit abunde ei qui superbè se gerit.

24 *Fortes, inquã, estote, & vos ipsos magis ac magis obfirmate quicunque in Iehoua spem ac expectationem vestram defixistis.*

24 Fortiter vos gerite, & firmum sit cor vestrum, omnes qui speratis in Iehouam.

Idem Psalmus tricesimus primus, dicolos distrophos, prior versus est heroicus hexameter, alter Iambicus trimeter acatalecticus.

1 *FIdo tibi: ah ne me Deus hæc fiducia fallat,*
Sed iustus ades, estoq; promißi memor.
2 *Exaudi, promptusq; iuua, meque ipse tuêre,*
Munita tu rupes, petra, refugium mihi:

3 *Tu me per tenebras errorem dirige, tu me*
Deduc vagantem nominis memor tui.
4 *O nostræ vires, ô nostra potentia solus,*
Tot inuolutum me explicato retibus.
5 *Ecce tua hanc animam depono in brachia, verax*
O me, Deus, qui liberasti millies.
6 *Ecce tibi fido soli: procul este prophanis*
Qui pascitis animum improbum mendacijs:
7 *Tu laudes, tu lætitiam mihi sufficis vnus,*
Dignatus eheu me intueri perditum,
8 *Atque adeò sæui seruare ex vnguibus hostis*
Plana in loca imis erutum ex angustijs
9 *Ah miserum miserere Deus, caua lumina, cuius*
Et animam, & ipsa viscera absumpsit dolor.
10 *Vita abijt, senium properauit mœror, & omnis*
Exhaustus aret ossibus cum ipsis vigor.
11 *Quippe ipsis etiam nunc sordeo totus amicis,*
Tanta est meorum copia & vis hostium.
Conspectum horrescunt noti, fugiúntque repente,
Occurri vt illis forte factus obuiam.
12 *Effluxi illorum ex animo quasi morte peremptus,*
Illisque tanquam fracta testa euilui.
13 *Magnatum laceror probris: pauor vndique cunctis*
Vnius innocens petentibus caput.
14 *Persto tamen, tota Deus in te mente recumbens,*
15 *Qui cuncta vitæ tempora meæ diuidis.*
Tu me igitur serua truculento ex hoste receptum,
Atque innocentem persequentibus eripe.
16 *O bone, fac vultus recreer splendore sereni,*
Addictus omni tempore tibi seruulus.
17 *Nec tibi me pudeat quod supplex fio, sed istos*
Et pudor, & ipse mortis obruat sopor.

18 *Vt sileant tandem toties mendacibus ausa*
Ora immerentes opprimere calumnijs.
19 *Vah, tua quæ seruata pijs sunt præmia quantis*
Tui timentes tu bonis dignabere!
20 *Illos nempe tuis tutos penetralibus abdis,*
Tuo refulgent quæ corusca lumine:
Securosq́; tui præstas sub tegminis vmbra,
Contentiosis & ferocibus procul.
21 *Iure igitur te canto, Deus, qui me arcis ad instar*
Mirabili sic protegis potentia.
22 *Namque mihi præceps fugiens perijsse videbar*
Miser, repulsaq́; abdicatus vltima,
Et tamen audisti clamantem, & multa querentem:
23 *Hunc ergo amate, istum veremini pij.*
Iste sibi fidos amplectitur, iste superbis
Iustus rependit digna tandem præmia,
24 *Huic agedum quisquis confidis, pergito fortis,*
Namque iste nunquam forte pectus deserit

Psalmus tricesimus secundus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi secundi.

Docet hic Psalmus verè preciosus, præcipuũ & propriũ fidei christianæ caput, teste &, interprete Apostolo. Rom. 4. 6. omnem videlicet nostram beatitatem in gratuita peccatorum remissione sitam esse. Fallunt enim cæteræ religiones homines in eo præcipuè quòd eos docent salutem à sua ipsorum iustitia, quæ nusquam est, petere. Sed in Euangelio demum Christus vnicus μεσίτης ille noster, demonstratur factus esse nobis iustitia à Deo patre. Docet præterea hoc psalmo Propheta, doctrinam istam non parere stultam securitatem sicut calumniantur sophistæ, ac si gratuita iustitiæ Christi imputatio bonorum operum studium aboleret. Nam contra ostendit; cum iustitiæ imputatæ & per fidem apprehensæ dono cohærere perpetuò regenerationis spiritum, qui in iustificatorum mẽtibus seriam peccatorum detestationem, spem,

veram obedientiam, cæteráſque virtutes accendat: vnde ill
conſequitur vt vero perpetuóque gaudio, quæcunque tem
peſtates ingruant, conſcientia pacificata perfruatur. Differ
igitur hic pſalmus à primo quòd ille quidem præcipua effect
demonſtrat ex quibus beatus aliquis eſſe intelligatur hic vero
cauſam iſtius beatitatis & effectorum demonſtrat, quo mod
etiam eſt Paulus cum Iacobo conciliandus.

Eiuſdem Pſalmi triceſimi ſecundi

PARAPHRASIS.

1 *Beatus eſt demum ille quem Dominus mole iniquitatis oppreſſum attollit, & cuius tecta ſunt offenſiones Dei miſericordia.*

2 *Beatus, inquam, demum eſt vir ille cui Iehoua non imputat quod perperam fecit: & cuius animus eſt ſimulationis & falſitatis expers.*

3 *Expertus loquor: ſiquidem meam conſcientiam ſopiendo, & meipſum decipiendo tandem hoc ſum conſequutus vt fruſtra totis diebus eiulando conſumptis, viribusque omnibus proſtratis, conciderim.*

4 *Manus enim tua pondus interdiu & noctu magis ac magis me opprimebat, vſque adeo vt quaſi æſtus ardore torrefactus, exuccus & exanimis iacêrem.*

5 *Tandem igitur omnino apud me decreui meipſum vltrò & ingenuè reum apud te Iehoua profiteri, peccata mea declarare & ſcelus omne meũ ſine vlla diſsimulatione detegere quod ſimulatque feci, tu mihi noxam omnem condonaſti.*

INTERPRETATIO.

1 Beatus *is eſt demum* cu
remiſſa eſt iniquitas,
& cuius tectum e
peccatum.

2 Beatus homo, cui non im-
putat Iehoua transgreſſio-
nem, & in cuius ſpiritu
non eſt dolus.

3 Quando tacui, vetuſtat
collapſa ſunt oſſa mea,
quum rugirem tota die.

4 Quoniam interdiu & no-
ctu ingraueſcebat ſuper
me manus tua: verſus eſt
vigor meus in ſiccitates æ-
ſtatis.

5 *Itaque* peccatum meum ti-
bi notum feci, & iniquitatē
meam non abſcondi. dixi
enim, confitebor aduerſus
me, ſcelus meum Iehoua:
tu vero remiſiſti noxam
peccati mei,

6 Propterea

6 *Sic omnibus faciendũ est, quos gratia tua dignaris, vt te nimirũ deprecentur, arrepta inueniendi tui oportunitate. Sic enim futurum est vt quantũuis sauientes mundantium aquarum procella nunquam ipsos obruant.*

7 *Tu igitur perfugium meum es, in quo delitescens à nullo malo mihi metuam, vt vndique præsidio tuo securus te liberatorem meum canam.*

8 *Adesdũ igitur quisquis beatus esse cupis, Erudiam te & qua vita te progredi oporteat tibi commonstrabo, teq́ optima fide & oculo nusquam à te summoto dirigam.*

9 *Cauete ne equos aut mulos, bestias videlicet rationis expertes & calcitrosas referatis, quas ipsimet, ne vos dentibus impetant, frenis & lupatis coercere consueuistis.*

10 *Sic infinitis pœnis obnoxij sunt, quicũq́ in sceleribus pergunt. Cõtra verò, Iehoua bonitate vndiq́ circumcinguntur quicũq́ ad illũ se recipiũt.*

11 *Lætamini igitur & exultate in Iehoua iusti omnes, omnes, inquam, recti amantes, illius laudes decantate.*

6 Propterea quęcunq; gratia tua dignaris deprecabitur te tempore quo inueniris. certè diluuia aquarum multarum ad ipsum non pertingent.

7 Tu latibulum mihi, à tribulatione custodies me: canticis euasionis circumdabis me.

8 Erudiam te & docebo te, qua via ambules: dirigam te oculo meo.

9 Ne sitis sicut equus, & sicut mulus, *quibus* non est intelligentia: capistro & freno maxillam eorum cõstringis, ne accedant ad te.

10 Multi dolores *erũt* impio: at sperantem in Iehouam bonitas *ipsius* circundabit.

11 Lætamini in Iehoua, & exultate iusti: & cantate omnes recti corde.

Idem Psalmus tricesimus secundus, dicolos distrophos, vt Psalmus primus.

1 B*Eatus ille cui benignus numinis*
Peccata condonat fauor.

2 *Cuius sepulta est noxa, cuius denique*
Deus pepercit crimini.
Et qui vicissim fraudis omnis nescius,
Superest quod æui transigit.
3 *Sic ipse quondam, seu malorum sub graui*
Mutus iacerem pondere,
Seu vi doloris victus, improbis miser
Cælum replerem quæstibus,
4 *Et ossa tabens, & medullas intimas,*
AEstu recoctus torrido,
Noctes diesq; verberatus cælitus,
Nusquam leuamen repperi:
5 *Mei ipse fierem donec index criminis,*
Noxæque proditor meæ.
Veni ergo, & vltrò corde, & ore, numini
Meum ipse patefeci scelus.
Quum me ille cuncta sustinens vix eloqui,
Absoluit omni crimine.
6 *Opem ergo quisquis miseriæ sub pondere*
Totus fatiscens expetis.
Opem hinc require, se rogari dum sinit,
Et inueniri sustinet:
Ab irruentis hinc & inde gurgitis
Securus vt sis impetu.
7 *O latebræ, ô salus mihi: ô qui carmina*
Mihi liberato suggeris!
8 *At te, doceri quisquis optas, optimè*
Fidus magister instruam,
Tuosq; intentus vsque gressus dirigam,
Certam vt sequaris orbitam.
9 *Agrestibus agedum caueto moribus*
Feras referre bestias:

Quales lupata frenáque pati ferrea
Mulos equósque cogimus.
10 *Nam contumacem multi acerbi & asperi*
Manent dolores impium.
At pœnitentem, vniq́; fidentem Deo
Circumdabit benignitas.
11 *Ergo exilite iusti, & alacres optimo*
Cantate laudes numini.
Amore recti vos quibus pectus calet,
Celebrate numen cantibus.

Psalmus tricesimustertius ἐγκωμιαστικός.

Argumentum & vsus Psalmi trcesimitertij.

Nihil potest dici hoc carmine augustius, in quo admonemur canendis Dei laudibus totam vitam consecrare: quod si esset hominibus propositum, nihil esset humana vita beatius in terris, sicut istius doctrinæ contemptu, fit vt nihil sit ea calamitosius. Sed admirabilis est in primis huius carminis dispositio. Primùm enim docet grata Deo non esse laudum sacrificia, nisi cordis puritas oris sermonem antegrediatur, quò spectabant etiam externarum purificationum leges. Addit posteà non perfunctoriè sed seriò & ardenter Deum esse collaudandum. Postea rationes adducit grauissimas, & quibus saxa penè ipsa permoueri oporteat, nedum vt homines, quorum causa condita est ista rerum vniuersitas, officio suo non fungantur. Proponit igitur initio Dei sapientiam ac bonitatem immensam quæ in mundi opificio tripliciter apparet, nempè tum in eius creatione, tum in singularum ipsius partium dispositione, tum in eiusdem gubernatione tam admirabili, vt omnes ipsas res creatas ac præsertim homines intelligentia præditos ad ista penè expauescere oporteat. Deinde transit ad diuinæ prouidentiæ ac bonitatis peculiarem considerationem in humani generis conseruatione. Etsi enim infinitis modis homines tumultuantes semetipsos destruere & euertere student, Deus tamen eos tueri pergit, impeditis & fractis seditiosorum conatibus. Admiscet autem Propheta sententias aduersus eorum furores qui

fortuitò ferri omnia somniant, & aliorum deliria qui in secundis causis hærent, quibus Dei prouidentiam ac potentiam alligant. Sed tertius in primis locus est obseruandus in quo disserit de amore illo peculiari quo Ecclesiam suam à potentissimis ac efferatissimis hostibus pertinacissimè oppugnati, aduersus omnes ingruentes calamitates potentissimè pro sua misericordia Deus conseruat: simulque paucis definit quænam sit vera Ecclesia quam nunquam Deus sit deserturus, eorum nimirum cœtus qui ipsum verè colunt, neq; vlla sua merita iactant: sed in vnam illius misericordiam, animas suas in spe & silentio possidentes, respiciunt.

Eiusdem Psalmi tricesimitertij.

PARAPHRASIS.

1 *Vos qui iustitia studetis Iehouam canite. Nam ab ijs demum qui recti sunt amantes, illum prædicari decet.*

2 *Celebrate igitur Iehouam, & ei psallite omni instrumentorum genere.*

3 *Hymnos, inquam, hymnis cumulate, & quanta maxima fieri voce potest lætitiam vestram testamini.*

4 *Hoc enim à vobis flagitat pulcherrimus iste vniuersitatis ordo, illius verbo & decreto conditus: cuius singulæ partes quanta sit ipsius potentia simul & firmitas, apertissimè testantur.*

5 *Deinde, quæso, eiusdem in mundi gubernatione quanta iustitia & quàm recta moderatio elucet? adeo quidem vt ipsius bonitate ac beneficentia inenarrabili tellus vniuerse redundet.*

INTERPRETATIO.

1 Exultantes in Iehoua iusti canite: rectos enim *hæc* laus decet.

2 Celebrate Iehouã cythara: nabliis, & decachordo psallite ei.

3 Cantate ei canticum nouum: strenuè canite cum iubilatione.

4 Quia rectum *est* verbum Iehouæ & omnia opera eius firma.

5 Diligit iustitiam & iudicium bonitate Iehouę plena *est* terra.

6 Verbo

6 *Quid, quod hæc omnia solo ipsius iussu ac nutu ex nihilo extare cœperunt? cælorum videlicet ille quantumuis immensus ambitus, æterno ipsius Verbo sic iubente, & Spiritus itidem ab ipso prodeuntis inenarrabili virtute vnà cũ innumerabilibus illis stellarum & vtriusq; luminarũ facibus quibus illam cælestem machinam quasi disposita copiarum maximarum acie exornauit, repente efformatus.*

6 Verbo Iehouæ cœli facti sunt: & spiritu oris ipsius omnis exercitus eorum.

7 *Hæc eadem vis est, vt ad res nobis propiores accedam, quæ liquidum illud & instabile aquarum elemẽtum in sese accumulatum suspendit, & imis voraginibus quibusdam conclusum retinet, ac coercet ne rursum terras obruat.*

7 Cõgregauit sicut cumulum aquas maris: posuit in thesauris abyssos.

8 *Agedum igitur, discant omnes orbis incolæ tantum opificem reuereri, & ad eius opera expauescere.*

8 Timeat à Iehoua omnis terra: ab ipso paueant omnes incolæ orbis.

9 *Atque adeo rerum illarum quamuis sensus ac intelligentia expertium exemplum sequi, vtpote quæ simulatque ille loquutus est, ipsi obsequuta extiterint, & nunc quoque ipsius mandato consistant.*

9 Quia ipse dixit, & fuit: ipse mandauit, & stetit.

10 *Idem etiam, quantumuis plerique non tantùm singuli homines sed etiam populi in suã ipsorum perniciem coniurati tumultuentur, & cælum terræ miscère studeant: illorum tamen conatus & praua con-*

10 Iehoua labefactat consilium gẽtium: annihilat cogitationes populorum.

silia labefactat & infringit, politiarum & naturalis æquitatis custos ac vindex, quibus hominum genus conseruatur.

11 *Absit enim vt vmquam irritum esse possit, ac non potius perpetuò & in omnes ætates immotum ac firmum perstet, quicquid Iehoua constituit.*

12 *Sed ò felicem demum ac beatam gentem cui sese Iehoua præ cæteris Deum præbet, singulari videlicet ac peculiari cura illam complexus: Tu nimirum felix popule si tua bona cognoueris, quem iste sibi tanquam peculium asciuit.*

13 *Nec enim otiosus est rerum à se conditarũ speculator Deus, aut illas temerè ferri sinit, sed singula tuetur vigil, & quidem hominum genus in primis obseruat.*

14 *Et ex altißimo suo solio omnes orbis incolas longè latéque collocatos respicit.*

15 *Absit enim vt qui omnium hominum corda condidit & affectuum ac intelligẽtiæ vim illis inseruit, quid ipsi cogitent & moliantur intelligere & animaduertere nequeat.*

16 *Itaque insaniunt quantumcunque potentes & superbi, qui sese suis viribus quiduis efficere posse somniant, quum diuinitus imperia constituantur & euertantur.*

17 *Fallax igitur & inanis est eo-*

11 Consilium *autem* Iehou[æ] in æternum perstat: cogitationis cordis eius in seculum & seculum.

12 Beata gens cui Iehou[a] Deus eius: populus *quem* elegit in hæreditatem sibi.

13 E cœlis respicit Iehou[a]: intuetur omnes homine[s].

14 Ex habitaculo solij prospicit super omnes incola[s] terræ.

15 Qui pariter finxit cor eorum: qui intelligit omni[a] opera ipsorum.

16 Non seruatur rex copi[a] exercitus: fortis non eripitur magnitudine roboris.

17 Res fallax *est* equus ad sa-
lute[m]

rum spes qui facultatibus sibi à Deo concessis abutentes aliunde quàm ab illius vnius virtute pendent, equitibus similes quos equi non semel ipsi euerterunt quorum robore nitebantur.

lutem: neque magnitudine roboris sui equitem seruat.

18 *Sic igitur illi culpa sua pereunt. At illos contrà Dominus oculis in eos defixis verè custodit ac tuetur qui ipsum reuerentur, & in vnam ipsius misericordiam respiciunt.*

18 Ecce oculus Iehouæ est super timentes eum: qui sperant in misericordia eius.

19 *Quantumuis enim illis omni alio præsidio destitutis omnia videantur mortem intentare, ac interdum etiam cælum & terra victum denegent, tamen saluos & incolumes illos præstat, & quantum satis est ad vitæ cursum conficiẽdum ipsis oportunè subministrat.*

19 Vt eripiat à morte animã eorum & viuificet eos in fame.

20 *Totis igitur animis meritò in vnum Iehouam auidè feramur, vnicum defensorem & propugnatorem nostrum.*

20 Anima nostra sperat in Iehouam: auxilium nostrum, & scutum nostrum ipse est.

21 *Neque nos verò fallet ista expectatio. Futurum enim est omninò vt post tam asperas miserias certissimis gaudijs nos exhilaret. Itaque in ipsius promissa nobis patefacta recumbere, & eius sanctum nomen innocare nunquam desinamus.*

21 Itaq; in eo lætabitur cor nostrum: certè in nomine sanctitatis eius sperauimus.

22 *Tu verò vicissim Iehoua, tua toties experta miserecordia nos cælitus tuere, quemadmodum sperare nos iubes, & te facturum confidimus.*

22 Sit misericordia tua super nos, Iehoua: quemadmodum speramus in te.

Idẽ Psalmus tricesimus tertius, tricolos te
traſtrophos vt Psalmus decimus non

1 *CAntibus numen celebrate iuſti,*
Cantibus numen celebrare fas eſt,
His quibus puro pietatis ardet
Pectus amore,
2 *Hoc lyra, hoc pictis cytharis ſonate,*
3 *Hoc poetarum melos erudita*
Turba cantato, quod & ipſa longè
Sydera pulſet.
4 *Huius eſt rectum imperium, huius omne*
5 *Eſt opus firmum, ordine cuncta iuſto,*
Hic gerit: tota eſt bonitatis huius
Conſcia tellus.
6 *Huius ad vocem ſemel intonantis,*
Extitit cœli fabrefacta moles,
Et ſimul totus micuit coruſcans
Ignibus æther.
7 *Huius ad vocem trepidos relabens*
Aequor in ſeſe cumulauit vndas,
Et fremens latè ſpecuum remugit
Gurgite clauſum.
8 *Hunc pauens tellus tremat vniuerſa,*
Incolæ hunc mundi venerentur omnes,
9 *Cuius hic nutu imperióque totus*
Extitit orbis.
10 *Ridet hic vanos hominum apparatus,*
Hic vafri quicquid populo pararunt,
11 *Frangit immotus, ſtabiliſque, & omni*
Tempore firmus.
12 *O nimis felix, nimis ô beata*

Gens

Gens Dei cultrix, & amica veri:
Gens Deus sacro sibi quam sacrauit
Fœdere iunctam.
13 Hic throno ex alto vigil annotatos
Omnium mores hominum tuetur,
14 Hic procul terras superis ab oris
Despicit omnes.
15 Finxit hic mentes hominum vniuersas.
Nouit hic cunctos animi recessus,
Acer hic quicquid geritur notare,
Singula versat.
16 Ecce nec reges satis arma tutos
Militum præstant, sua nec gigantes,
Vt libet vastos simul ac feroces,
Robora seruant.
17 Sic licet fortisque alacrisque sæpe
Quadrupes labens equitem fefellit,
Quin & immiti dominum reliquit
Perfidus hosti.
18 At sibi addictos Deus vndiquâque
Seruat intentis oculis tuendo:
Spes nec ipsius bonitate fretos
Ludit inanis
19 Mortis hic sæuç prohibet pericla,
Hic fame toti minitante mundo,
Liberat iustos, velut è sepulchri
Limine raptos.
20 Ergo ab hoc vno, pia, nos vicissim
Turba pendemus, miseros vt ille
Nos tegit, densi clypei rigente
Tergore tutos.
21 Scilicet nostras bonus hic beato

Gaudio mentes recreabit vnus
Eius vt sacro superamus vno
Nomine freti.
22 *Sic tua tu nos bonitate cinctos,*
O potens serua, prout omnis in te
Nostra spes vnum Deus ô benigne,
Tota recumbit.

Psalmus tricesimus quartus διδακτικὸς ϗ εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi quarti

Psalmus iste à Dauide conscriptus, vt ostendit inscripti[o] de insigni liberatione qua ex Achis Regis manibus, simula[ta] insania, euasit, vt scribitur 1. Sam. 21. ostendit quod sit nostr[um] officium acceptis Dei beneficijs, nempe non tantum De[o] gratias agere & nos ipsos eiusmodi experientia aduersus c[e]teras tentationes in fide & spe confirmare, sed etiam alio[s] propositis istis exemplis, ad idem faciendum cohortari, vt li[be]rationes istas statuant non esse specialia quædam cuipia[m] irrogata priuilegia sed totidem esse veluti conciones quæ tu[m] ad vniuersam Ecclesiam, tum ad singula eius membra per[ti]neant. Sed addit Propheta non ad alios tamen hæc benefic[ia] pertinere quàm ad eos qui ex periculis eruti resipiscere, & Deum seriò reuereri discant. Monet etiam vt piorum libera[ti]onem cum sceleratorum destructione coniungamus, [ne] Deum cũ irrisoribus faciamus μονόφθαλμον, & ita misericor[diæ] dem vt iudiciorũ suorum obliuiscatur. Denique tot tantisq[ue] verborum luminibus, & tanto grauissimarum sententiar[um] splendore exornatus est hic Psalmus, vt planè dignus sit inte[r] alios, quem omnes sancti memoriæ commendent.

Eiusdem Psalmi tricesimi quarti.

PARAPHRASIS.

1 *GRatias agã Iehouæ sine intermissione, nec vnquam ipsius laudes ore quoque desinam prædicare*
2 *Ex intimo, inquã, animo ex-*

INTERPRETATIO.

1 LAudato Iehouam om[-]ni tempore: semper e[-]rit laus eius in ore meo.
2 De Iehoua gloriabitur a[-]nima

tollam beneficia Iehouæ, vt omnes afflicti, vbi hoc audierint, inde quoq; exhilarentur.

3 *Agite igitur, Iehouam vnà mecum magnificè collaudate, & nomem eius meritò celebratū simul coniuncti extollamus.*

4 *Nam requisiui ego Iehouam & ille meo desiderio respondens ex omnibus quæ me perturbabant eripuit me.*

5 *Audebunt igitur illi quoque exemplo meo commoti, ad illum oculos conuertere, & certatim accurrere, neque repulsam patientur.*

6 *Ecce enim, inquient, calamitosus iste exauditus est Iehouam implorans, qui ex omnibus angustijs ipsum eripuit.*

7 *Et certè ita se res habet. Quemadmodum enim Dei timentes vndique oppugnantur non tātùm à cæteris hominibus, sed etiā à Satana & ipsius angelis sic vicißim, Iehoua angelorum copijs inuictis eos vndique circunstat, vt ita seruentur.*

8 *Obsecro igitur ne istam Iehouæ bonitatem oscitanter spectate, sed eam potius etiam atque etiam considerate, & summam eius suauitatem gustate vnà mecum exclamaturi, O beatum illum qui Dei præsidio nititur.*

9 *Reuereamini igitur Iehouam quotcunque ille sibi consecratos segregauit. Timentibus enim ipsum nihil deest.*

nima mea: audient afflicti & gaudebunt.

3 Magnificè attollite Iehouam mecum: & extollamus nomen eius simul.

4 Quæsiui Iehouam, & respondit mihi: & ex omnibus pauoribus meis eripuit me.

5 Respicient in eum, & confluent *afflicti* & facies eorum non confundentur.

6 Iste inops clamauit, & Iehoua *ipsum* exaudiuit: & ex omnibus angustijs eius liberauit eum.

7 Castrametatur Angelus Iehouæ in circuitu timentium eum: & eripiet eos.

8 Gustate & Videte, quàm bonus sit Iehoua: beatus quisquis sui protectionem ponit in eo.

9 Timete Iehouam sancti eius: quia nihil deest timentibus eum.

10 *Spectate, quæso, leones & omnes ex rapto & laniena viuentes eiusmodi beluas, quam illæ sæpe præda destitutæ intereant. Hæc est sceleratorum imago qui ex pauperū oppressione sibi opes & potentiam quærunt, semper famelici donec miserè tabescant. Contrà verò, Iehouam reueritis nihil deest quod ipsis commodum esse possit.*

11 *Adeste filij, audite me. Docebo enim vos piè viuendi regulam.*

12 *Ecquis est vita verè beata & omni vero bono cumulatæ appetens?*

13 *Vide in primis ne ad nocendum cuiquam, aut ad fallendum lingua abutaris.*

14 *Sic abstine à malo vt id quod bonum est facias. stude veræ paci & concordiæ, vsque adeo vt etiam si te fugere videatur, illam persequaris. Quod si dum hanc viam sequeris multa tibi sunt subeūda certamina florentibus interim sceleratis: ne tamen animo frangitor.*

15 *Excubat enim Iehoua intentis in eos oculis qui iustitiæ student, & attentis ad ipsorum clamores auribus.*

16 *Cōtrà verò terribili vultu cælitus intuetur quicunque sceleribus gaudent, vt eos, ipsorumq; memoriam penitus excindat.*

10 Catuli leonum egent & e-
surirunt, timētes autem Ie-
houam non egebunt vll-
bono.

11 Venite filij, audite me: ti-
morem Iehouæ docebo
vos.

12 Quisnā *est* vir appetens vi-
tæ? amās dies, *quibus* vide-
bonum, *id est bono abunda*

13 Cohibe linguam tuam à m-
mala, & labia tua, ne lo-
quantur dolum.

14 Declina à malo, & fac bo-
num: inquire pacē, & per-
sequere eam.

15 Oculi Iehouæ *sunt* super
iustos: & aures eius *intē-*
tæ ad clamorem eorum.

16 Vultus Iehouæ super fa-
cientes malum, vt excin-
dat è terra memoriam eo-
rum.

17 Clama-

17 *Clamant igitur iusti, fateor neque id immeritò: sed anditos eos Iehoua ex omnibus angustijs eruit.*

18 *Nam tum maximè quum ad extrema videntur redacti, ad eos proximè accedit, animo fractos erecturus.*

19 *Denique multis quidem calamitatibus obnoxij sunt qui iustitia student, sed Iehoua ex illis omnibus eos liberat.*

20 *Et quamuis ipsa eorum ossa videantur hostes parati minutatim conterere, Dominus tamen non patitur vel minimum eorum confringi.*

21 *Sceleratos autem perdet suum ipsorum scelus, & peribunt quicunque iustos oderunt.*

22 *Redimit enim Iehoua seruorum suorum animas nec quisquam eorum qui ad ipsum perfugiunt, vnquam damnatus peribit.*

17 Clamant *afflicti* & Iehoua audit: & ex omnibus angustiis eorum, liberat eos.

18 Prope *est* Iehoua confractis corde: & contritos spiritu seruabit.

19 Multa sunt aduersa iustis sed ex iis omnibus liberat vnumquemque eorum Iehoua.

20 Tuetur omnia ossa eius: vnum ex ipsis non frangitur.

21 Occidet impium malitia: & odio habentes iustos perdentur.

22 Redimit Iehoua animas seruorum suorum: nec vt rei peribunt quicunque confidunt in eo.

Idem Psalmus tricesimus quartus, dicolos distrophos vt decimus quartus.

1 *GRatus ego superûm celebrabo Patris honores*
Suaui modulante barbito.
Nec me deficies vox quamuis rauca, sonoris
Deo litantem laudibus.
2 *Hæc mihi sola quies, hæc mentis gaudia nostræ,*
Hoc dulce solamen mali.
Vnius exemplo labor vt quemcunque fatigat,
Mutet dolores gaudijs.
3 *Ergo agite, ô socij, suprema ad sydera patris*

Numen feramus optimi.

4 Hic me clamantem bonus audijt, iste pericli
Seruauit examinem metu.

5 Et certè hunc alacris quicunque tuebitur, illum
Lux recreabit aurea:
Lumine nec tristi suffusus mæsta pudore,
Feret repulsæ infamiam.

6 En etenim hunc miserum Deus exaudiuit ab alto,
Malísque cunctis eruit.

7 Spirituumq́; pios sanctorum hinc inde phalanges
Denso tuentur agmine.

8 Eia gustate, atque Dei sit cernite quanta
Ter optimi benignitas,
O te felicem, te terq́; quaterq́; beatum,
Spes cuius in Deo sita.

9 Vos istum colitote pij: sic horrida nunquam
Vos vrgeat penuria.

10 Est (fateor) rapidos quum per deserta leones
Exagitet impatiens fames:
At quemcunque regit Domini timor, hunc beat vsq
Rerum perennis copia.

11 Hûc agite ô pueri, verumq́; parentis ab ore
Audite cultum numinis.

12 Ecquis erit, iuuenes, longæ qui dulcia vitæ
Beatus optet otia?

13 Pura tibi sceleris sit lingua, nec improbus vllum
Verbis adulans fallito:

14 Praua caue, rectum sequere, & pro viribus vsque
Pacem require sedulus.

15 Obseruat Dominus iustos, oculisq́; tuetur.
Facilis ad illorum preces:

16 Obseruat prauos idem, coramq́; tuetur

Ruitur

Ruituros ipsos funditus:
17 *Clamantes audit iustos pater, atque periclis*
Fouet solutos omnibus,
18 *Confectos curis animos, fractósque dolore*
Præsente subleuans manu.
19 *Vtque bonos mala plerunque infinita fatigent,*
Malis medetur omnibus.
20 *Nec patitur cunctis illorum ex ossibus vllum*
Vllis ruinis obteri.
21 *At contra, quicunque bonos odêre, peribunt*
Scelere suomet obruti,
22 *Nempe suos seruat Deus: hoc qui nititur, omnis*
Securus est periculi.

Psalmus tricesimusquintus ἐυκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi quinti.

Suppeditat hic Psalmus, & vniuersæ Ecclesiæ, & singulis eius membris pulcherrimum precum exemplum, aduersus eos qui si quando res prosperè cedunt bonis, amicitiam simulant, mutatis autem rebus iniusta Regum & Principum odia calumniis accendunt, & ad sæuitiam acuunt: cuius etiam administros sese præbent. Docet igitur pios Propheta in istis casibus ad Deum confugere, cui neque vires desunt ad perdendos istiusmodi adulatores aulicos, neque voluntas ad suos conseruandos. Sed ne precibus istis abutamur, primùm vidẽdum est vt iustam causam tueamur· deinde vt animum non vlciscendæ priuatæ iniuriæ, sed gloriæ Dei asserendæ & illustrandæ cupidum afferamus, denique vt ne voculam quidem nisi nobis præeunte Dei, non carnis, spiritu effundamus.

Eiusdem Psalmi tricesimiquinti.

PARAPHRASIS.

1 *TVere, Iehoua innocentiam meam aduersus eos qui calumnijs me pre-*

INTERPRETATIO.

1 DIscepta Iehoua cum iis qui disceptant mecum: præliare cũ præ-

munt, & ijs qui me armis petunt, vires tuas oppone.

2 *Exurge vt mihi opituleris, ijs omnibus armis instructus, quibus possit illorum impetus sustineri.*

3 *Aggredere etiam illos tum eminus emissis telis, tum comminus quoque istis qui me persequuntur occurrens. Facito vt hæc animula te sibi testantem audiat, quod tu sis illius seruator.*

4 *Iube, inquam, istos qui me ad necem quærunt, euentu frustratos erubescere: & qui tot mihi mala machinantur, rebus infectis, cum ignominia reuerti.*

5 *Mitte angelum cœlitus qui illos propellat, sicut venti turbine cernimus paleas agitari.*

6 *Fac vt quocunque pedem moueant, haud secus hæreant quàm in tenebris versantes, & lubricis locis titubantes, dubios illos & ancipites angelis illis tuis persequentibus.*

7 *Vt qui nulla prorsus de causa mihi insidias apposuerint, & veluti foueam effoderint in qua me interceptum interficerent.*

8 *Ruat iste potius ex insperato, & eo ipso reti captus quod mihi tetendit illaqueatus deijciatur.*

9 *At ego abs te, Iehoua, seruatus, toto corde in sanctũ gau-*

liantibus mecum.

2 Apprehẽde scutum & clypeum: & surge tu auxilium meum.

3 Et exere lanceam, & obsiste occurrens persecutoribus meis: dic animæ meæ, salus tua ego sum.

4 Erubescant & pudefiant, qui quærũt animam meam: vertantur retrorsum, & pudore afficiantur cogitantes malum meum.

5 Fiant quasi palea coram vento: & Angelus Iehouæ propellat *eos.*

6 Sit via eorum caligo & lubricitates, & Angelus Iehouæ persequatur eos.

7 Quia sine causa absconderunt mihi foueam retis sui: sine causa foderunt animæ meæ *foueam.*

8 Veniat ei ruina quam non nouit: & rete eius quod abscondit, capiat eum: in præcipitium cadat.

9 Anima mea exultet in Iehoua: lætetur in salute eius.

dium effusus, te liberatorem meum celebrabo.

10 *Ipsa ossa mea, Iehoua, clamitabunt neminem esse tui similem, qui afflictos iis eripias, quorum vi opprimuntur, & inopes ac miseros à violentis predonibus asseras.*

11 *Insurgunt in me testes ii ipsi qui vim mihi inferunt, & ea mihi obiiciunt de quibus nihil vnquam cognoui.*

12 *Et quum optimè sim de illis meritus, iniuriam mihi pro beneficentia rependunt, vita etiam ipsa, me, nisi tu obsistas, priuaturi.*

13 *Atqui siquando illos laborare animaduerti, vestem mutaui, ieiunio memetipsum maceraui, & demisso capite preces pro ipsis profudi.*

14 *Denique non aliter incessi mæsto & abiecto vultu dolorem testatus, quàm si mihi essent ipsi consanguinei, aut si meam ipsius matrem lugerem.*

15 *At illi contrà vbi nutare me viderunt, consilia contra me simul inierunt: coierunt, inquam, aduersum me nihil tale suspicantem, vilissimi etiam quique, diductisque labiis nullum mihi insultandi finem faciunt.*

16 *Adiunxerunt enim sese perfricta frontis scurris & mensarum asseclis, & simul omnes aduersum me dentes acuerunt.*

ius.

10 Omnia ossa mea dicent, Iehoua quis similis tibi? eripiẽs afflictum ab eo qui robustior est ipso, pauperẽ item & egenum à diripiente eum.

11 Insurgunt testes violenti: quæ ignoro quærunt ex me.

12 Rependunt mihi malum pro bono, vt me orbent anima mea.

13 Ego tamen quum laborarunt indui me sacco, afflixi ieiunio animam meam: & oratio mea in sinum meum versa est.

14 Quasi socius, quasi frater mihi *esset* incessi: sicut lugens matrem pullatus deieci me.

15 At ipsi vacillante me læti sunt. & congregati sunt, congregati sunt aduersus me claudi, me ignorante prosciderunt *me*, neque tacuerunt,

16 Cum hypocritis inter scurras parasitos frendẽdo super me dentibus suis.

17 *Domine quousque tandem ista spectabis? quando in illos animaduertes? erue me ab istis in me tanto cum tumultu irruentibus, & leonibus sæuissimis hanc animulam eripe omni prædio destitutam.*

18 *Eripe me, inquam, teste vniuerso tuorum cœtu, & palàm audiētibus omnibus, tuas laudes celebraturum.*

19 *Ne, quæso, patere vt isti perfidi & ingrati de me superato lætentur, & qui me immeritò oderunt, limis oculis me derideant.*

20 *Ardent enim odio implacabili, & quamuis terra ipsa veluti rimas ducens ruinam minetur, nihil aliud cogitant quàm vt verbis ad fallendum mirificè compositis cuiuis noceant.*

21 *Itaque in risum effusi, euge, euge, inquiunt, cernimus tandem quod videre tam diu cupiuimus.*

22 *Tu quoque Iehoua, & me & illos vides. Ne, quæso, tacitus ista dissimulato, Domine, neque procul à me discedito.*

23 *Experrectus potius prodi mi Deus Domine mi, vt me vindices, & iustæ causæ meæ patrocineris.*

24 *Iehoua mi Deus, quum tu sis iustus, assere innocentiam meam aduersus istos, & facito ne de me exultent.*

17 Domine quousque specta-
bis *ista*? Eripe animam
meam à tumultibus eorum
à leonibus solitariã meam.

18 Celebrabo te in cœtu ma-
gno: apud populum mul-
tum laudabo te.

19 Ne lætētur de me, qui im-
meritò inimici mei sunt,
nec *qui* oderunt me sine
caussa, oculis nictent.

20 Quia non loquuntur pa-
cē, sed contra quietos ter-
ræ verba dolosa cogitant.

21 Et dilatauerũt cõtra me os
suum: dixerunt, ha ha, vidit
oculus noster.

22 Vidisti Iehoua, ne taceas
Domine, ne procul absis
à me.

23 Expergiscere & euigila ad
iudicium meum Deus mi
& domine mi, ad causam
meam diiudicandam.

24 Vindica me secundum iu-
stitiam tuam Iehoua Deus
mi: & ne *isti* lætentur de
me.

25 *Néve apud se dicant, Euge, nunc demum habemus de quo exultemus: & mutuò sibi gratulantes, ecce, dicant, tandem istum vorauimus.*

25 Ne dicant in corde suo, Euge anima nostra: néue dicant, deuorauimus eum.

26 *Pudeat illos potius, & erubescant simul qui ex meis miserijs captant lætitiæ occasionem: & pudore ac ignominia coopertantur qui aduersum me sese tam petulāter efferunt.*

26 Pudefiant & erubescant pariter, qui lætantur malo meo, induantur pudore & ignominia, qui se efferunt contrà me.

27 *Fac contrà vt exultent, & in gaudium soluantur qui iusta mea causa fauent: &, vbi me auxilio tuo seruatum viderint, statuant apud se ac palàm testificentur, dignum esse te maxima laude, qui tibi cordi esse tuorum salutem reipsa demonstraris.*

27 Exultent & lætentur, quibus placet iustitia mea: & dicant semper, magnificetur Iehoua, qui diligit pacem serui sui.

28 *Ego verò tuam istam in seruandis tuis clementiam, & in vlciscendis tui nominis hostibus iustitiam dies ac noctes decantabo.*

28 Et lingua mea meditabitur iusticiam tuam: quotidie laudem tuam.

Idem Psalmus tricesimus quintus monocolos versibus heroicis hexametris vt octauus.

1 *ARma armis, rixisque potens opponito rixas,*
2. 3 *Terribiliq; minax telo, clypeoq; coruscans,*
Hostibus immanem temet venientibus infer.
Hûc ades, examinemq; animam seruato benigne,
Te miseræ gremio insinuans, imisq; medullis.
4 *Fac trepident, multo fac suffusi ora rubore,*

Vertant terga, mei armauit quos vna cupido
Exitij, furijs nimium crudelibus actos.
5 *Quales exagitat cœli per inania culmos*
Ventus agens, tales rapido illos impete verset
Ille tuæ horrendus flagrantis nuntius iræ,
Et cæca inuoluat penitus caligine mersos.
6 *Quin etiam vt tuti figant vestigia nusquam,*
Comminus ipse ruens illis fugientibus insta,
7 *Retia quandoquidem incauto & nil tale merenti*
Struxere insidijs conati includere cæcis.
8 *At tu illum potius nec opina euerte procella,*
9 *Cassibus implicitum proprijs, vt pectore toto*
Te, Deus, exultans seruatus ad æthera tollam.
10 *Tunc ego, sic mecum, penè hoc testantibus ipsis*
Ossibus: ô quisnam rerum pater optime, quisnam
Se tibi contulerit, miseros tenuiq; labantes
Sorte, feros contra sueto immanesq; tyrannos
Asserere, &, cunctis saluos arcere periclis?
11 *En adsunt ignota mihi qui crimina fingant*
Audaces, plenisq; vomant mendacia buccis:
12 *Ingrati, heu, nimium, vita hunc orbare parati*
Quem toties dubijs, sensêre in rebus amicum:
13 *Illorum siquidem lugubri veste dolores*
Sum testatus ego, oblitus somniq; cibiq;,
Impleuiq; sinum lacrimis, & multa precatus
14 *Demisso incessi vultu: quasi denique fratres*
Amissos flerem, vel cassam luce parentem.
15 *Contra illi simulac res forte labascere nostras*
Conspexêre, hilares pariter coiere frequentes.
16 *Hinc ignoti igitur, fæxque ipsius infima vulgi*
Conuitijs miserum proscindunt: perfida rostrum
Hinc in me exacuit balatronum turba, potentum

17 Hæ

17 *Hac captans mercede dapes. At tu. Optime cœli*
Hæccine perpetuò tacitus spectabis ab arce?
Tu potius miseram hanc animam solamq; relictam
Respice, & immanis seruato ex fauce leonis,
18 *Vt medios inter populos te, Maxime, gratus*
Concelebrem, totoq; canam tibi pectore laudes.
19 *Ah Deus, ah faxis ne me derideat hostis*
Ingratus, signetq; oculis ludibria limis.
20 *Ore etenim quot verba sonant, tot iurgia, fraudes,*
Bella ferunt: & fissa licet iam terra labascat,
Nil mala, nil præter fraudes in pectore versant:
21 *Dehinc insultantes diducto turpiter ore,*
Euge, euge, his oculis hunc tandem cernimus, aiunt.
22 *At tu illos oculis itidem qui cernis acutis,*
23 *Ah Deus, ô summa mihi maiestate verende,*
Præsto ades, euigila promptus, sanctumq; tribunal
24 *Erige. Tu miseri iudex audito querelas:*
Tu caput hoc insons saluum, Deus optime, præsta:
Nec patere his fiam ludusq; iocusq; superbis,
25 *Neu mihi prostrato insultent, vel gaudia verbis*
26 *Mutua testentur mendacibus. Immo pudore,*
Immo ignominia lateant maneantq; sepulti,
Qui miseri insontisq; petunt ex morte triumphos.
27 *Tum mihi qui insonti fauêre, in plena soluti*
Gaudia, te, Deus, vsque tuis succurrere promptum
28 *Ore canent: teq; vsque dies noctesq; perennes*
In laudes effusa tuas hæc lingua sonabit.

Psalmus tricesimus sextus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi sexti.

Nihil æquè vrit pios & Dei timentes, & id quidem meritò, atque prophanorum hominum vita, qui palàm sese neque

Deum, neque homines vereri testantur. Monet autem nos Propheta istud intuentes, minimè ex eo colligere Deum ista non curare, sed potiùs inde assurgere ad considerandam immensam illam Dei opt. max. bonitatem, erga eos etiam quibus non est obstrictus: nec enim Dei Iustitiam ac consilia metiri nos nostro modulo opportêre. Docet posteà in his tantis confusionibus elucere manifestissimè Dei prouidentiam, tum in eo quòd nihilominus conseruet hanc rerum vniuersitatem, momento alioqui ruituram, si prophanis illis quicquid libet liceret: tum ex Ecclesiȩ perpetua defensione, quæ etsi valde prematur, tamen præsentium bonorum copia quanta opus est nunquam destituitur, & melioris illius ac sempiternæ fœlicitatis expectatione certa recreatur. Itaque hoc vnum superesse vt ad Dei præsidium confugiamus, qui nos tueri pergat: certò tandem ruituris quicunque sceleribus gaudent.

Eiusdem Psalmi tricesimi sexti.

PARAPHRASIS.

1 *TEstatur mihi introrsum tota sceleratorum vita, quòd omnem Dei timorem abiecerint.*

2 *Tantum enim abest vt vlla scelerum conscientia tangantur, vt contrà sibiipsis blandiantur nouum subinde scelus aliquod comminiscentes vt tandem sese prodant omnibus execrabiles.*

3 *Eò siquidem tendunt omnes eorum sermones, vt aut vi aperta aut fraude alicui noceant: nec adduci possunt vt de vitæ ratione ad alios iuuandos instituenda cogitent.*

4 *Noctes ipsas in excogitandis sceleribus consumunt: pertinaciter in malè agendo perseuerant nullum est tantùm scelus à quo abhorreant*

INTERPRETATIO.

1 DIxit iniquitas impij intra cor meum, non est timor Dei ob oculos eius.

2 Etenim blanditur sibi in oculis suis: *id est sibiipsi placens* donec inueniatur iniquitas eius, quam omnes oderint.

3 Verba oris eius *sunt* iniquitas & dolus, desijt sapere ad bene agendum.

4 Iniquitatem cogitat super cubili suo: insistit in via non bona: malum non abijcit.

5 Iehoua

5 *Itaque cum ista tam patienter toleres, Iehoua, bonitatem tuam fatendum nobis est esse cælis ipsis sublimiorem: & te summè veracem esse, qui ne indignos quidem & fœdifragos patiaris esse tua bonitatis expertes.*

5 Iehoua, *pertingit* vsque ad cœlos bonitas tua: veritas tua vsque ad nubes.

6 *Neque causa vlla est cur propterea iniustus censearis, quòd istiusmodi quoque hominibus benefacias. Est enim incomprehensibilis sublimitas iustitia tua, & iudicia tua quauis maris voragine sunt profundiora, vt illa satis perspicere, & scrutari nemo posit. Elucet autem ista tua moderatio inexplicabilis in eo quòd in tanta rerum perturbatione non hominum genus duntaxat, sed animalia quoq; cætera nihilominus conseruas.*

6 Iusticia tua est vt montes Dei: iudicia tua *sunt* abyssus magna: hominẽ & bestias serua Iehoua.

7 *Sed aliud est in quo præcipuè quanta sit & quanti pretij tua bonitas ostendis, nempe in eorum hominum salute quos ex reliquorum numero segregatos & quasi sub alarum tuarum vmbram receptos, peculiari fauore complecteris.*

7 Quam preciosa est bonitas tua Deus! Itaque filii hominum in vmbra alarum tuarum confidunt.

8 *Saginas enim eos, præter caduca illa bona quæ hostibus etiam tuis non inuides, perennibus illis domus tuæ deliciis, & aquas tuas suauißimas illis abundantißimè potandas præbes.*

8 Saturabuntur pinguedine domus tuæ: & fluuio deliciarum tuarum potabis eos.

9 *Nam penes te vnum est vera vitæ scaturigo, & quòd cæci non sumus, tua vnius lucis beneficio acceptum ferimus.*

10 *Perge igitur tua ista beneficentia prosequi veros numinis tui cultores, & facito magis ac magis vt qui recti studio tenentur, te vindicē ac conseruatorem experiantur.*

11 *Prohibe ne me superbi pedibus conculcent, néue scelerati manu arreptum me prosternant.*

12 *Tempore certè & loco abs te constitutis cadent qui sceleribus gaudent: & iam mihi videor illorum singulos cernere tanto abs te impetu impulsos ac præcipites datos, vt resurgere nunquam possint.*

9 Quia apud te est fons vitæ: per lumen tuum videmus lumen.

10 Proroga bonitatem tuam agnoscentibus te: & iustitiam tuam rectis corde.

11 Ne inuadant me pedes superborum: & ne manus impiorum detrudat me.

12 Illic ceciderunt qui patrāt iniquitatē, propulsati sunt nec poterunt sese erigere.

Idem Psalmus tricesimus sextus, dicolos distrophos vt tricesimus primus.

1 *IMpietas scelerum hortatrix licet vsque, latebras*
Fraudis dolosæ quærat abdito specu:
Attamen hanc videor clara mihi voce loquentem
Audire, apud me sceleris indicem sui,
Scilicet abiecto sensu quòd numinis omni,
In omne præceps facinus impetu ruat.
2 *Nam sibi blanditus frustra tandem impius, illud*
Inuisum oportet prodat omnibus caput.
3 *Ore malus tetro mendacia turpia fundit,*
Nec admoneri docilis in viam redit.
4 *Nocte scelus tacito voluit sub pectore, totus*
Virtutis hostis, prauitatis pertinax.

5 *Quum*

5 *Quum tua summe Deus bonitas micet æthere toto,*
Fidesq́ superet nubilorum vertices,
6 *Et qua cunctipotens hominesq́ ferasq́ gubernas,*
Vis æquitate temperata plurima.
Quoslibet excelsos transcendat culmine montes,
Maris eadem profundior voragine.
7 *Inter at ista tuas quanta est, Deus optime, laudes,*
Fœda quòd oblitus satos propagine,
Mortales, velut alarum sub tegmine fœtus
Ales tenellos, sic tueris & foues:
8 *Delicijsq́ tuis saturos, dimittis ad omnes*
Pleno vbi voluptas pura manat alueo?
9 *Tu siquidem vitæ fons es, tu luminis vsum*
Ciuis benignus sufficis mortalibus.
10 *Hos igitur qui te, Deus, & tua qui bona norunt,*
Recti tenaces, adiuuare pergito.
11 *Nec sine me pedibus calcari immanè superbis,*
Et impia ad terram dari domitum manu.
12 *Certè equidem iam iam cadet improbus, ecce, ruinæ*
Fatale tempus impijs præsagio.

Psalmus tricesimus septimus. διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi tricesimi septimi.

Hic Psalmus eandem doctrinam continet atque superior, sed vberiùs explicatam. Adiicitur enim duplex circunstantia, nempe quòd prophani homines non modò impunè grassentur, sed etiam omnium rerum copiis abundent, contrà verò nihil esse videatur bonis calamitosius. Hanc tentationem tum ex aliis quoque Psalmis, tum ex aliis Prophetis & ipsa experientia grauissimam esse constat: cui sic occurrendum esse docemur hoc Psalmo, vt primùm omnium cogitemus, quod verissimum est, hallucinari nos quum in bonis quidē res sceleratorum prosperas, in malis verò bonorum ærumnas censemus, quum illos miserrimos tum quoque quum beatissimi videntur, istos contrà in summis etiam ærumnis felicissimos

esse non modò rerum exitus, sed etiam ipse vitæ præsentis cursus demonstret, neque rem aliter se habere ipsa Dei natura patiatur. Superesse igitur illud vnum vt quisque in conditione diuinitus sibi attributa, & illa æquissima Dei prouidentia conquiescens, & Deum inuocans suos nunquam deserentem, constanter expectet, dum ille suis quidem manum porrigat, ab impiis verò qui bonis ipsius abusi fuerint rationem reposcat: quod quidem etsi non pro arbitrio nostro, suo tamen tẽpore sit omnino facturus.

Eiusdem Psalmi tricesimi septimi.

PARAPHRASIS

1 *NE in improborum successum intuens prosperis illorũ rebus offenditor, néue illos æmulator.*

2 *Omnis enim illorum felicitas tam citò euanescit, quàm abscissum gramen emortuo virore statim marcescit.*

3 *Fiduciam potius in vno Iehoua sitam retine, & in studio probitatis persenera, sic huius vitæ cursum transacturus, & eius commodis constanter fruiturus.*

4 *Sit tibi Iehoua vnica voluptas, tibi sese precanti nunquã desiturus.*

5 *Omnem actionum & cogitationum tuarum euentum illi committe, & curas omnes in Iehouæ sinum exonera, neque dubita quin omnia quàm optimè perficiat.*

6 *Nam vtcunq; ad tempus videantur non tantùm operam ludere, sed etiam sibi malum accersere qui piè ac rectè vi-*

INTERPRETATIO

1 NE indignator super improbis: neque æmulatione tangitor super ijs qui patrãt iniquitatem.

2 Quoniam sicut gramẽ, subitò excindentur: & sicut viror herbæ, *id est, herba virens*, marcescent.

3 Confide in Iehoua & bene age, incoles terram & pasceris securè.

4 Oblecta te in Iehoua: & dabit tibi petitiones cordis tui.

5 Deuolue super Iehouam viam tuam · & confide in eo, & ipse efficiet.

6 Et educet sicut lucem iustitiam tuam: & iudicia tua quasi meridiem.

tam instituerunt : futurum tamẽ est omninò vt quemadmodũ depulsis noctis tenebris lux paulatim emergens, pleno tandem splendore terras hinc & inde collustrat, sic quoque Deus suo tempore iustitiam & moderationem tuam omnibus conspicuam præbeat.

7 *Teipsum igitur illi tacitus regendum præbe: & in illum intuens, quicquid acciderit fortiter sustine: neque indignator quòd ijs qui quicquid ipsis libuit sibi licere putant omnia videantur ex animi sententia succedere.*

8 *Cohibe, inquam, istiusmodi indignationem & fremitum, ne impatientiæ indulgendo tu quoque ad peccandum impellaris.*

9 *Nam improbos tandem excindi necesse est, & incolumes contra perstare quicunque Iehouam patienter expectarint.*

10 *Certè si vel paululum adhuc sustinueris, perierit sceleratus, idque tam certo exitio vt etiam si locum in quo consistebat quam diligentissimè peruestigaris, nusquam tamen sis eum reperturus.*

11 *Moderati verò & placidi permanebunt, & in summa trãquillitate vitam exigent.*

12 *Nam verum quidem est non desinere sceleratos quiduis cõtra iustos machinari, & dentibus aduersus illos frendere.*

7 Sile Ichouæ, & ipsum sollicitè expecta· nec indigna tor de eo qui prosperè dirigit vitam suam, perpetrãs quicquid decreuit.

8 Desine ab ira, & relinque furorem: ne indigneris vtique ad peccandum.

9 Nam improbi excidentur: sed expectantes Iehouam hæreditate possidebũt terram.

10 Et adhuc paululum & non extabit sceleratus: & attendes ad locum eius, & ipse non extabit.

11 Mansueti verò erunt hæredes terræ: & oblectabũt se copia pacis.

12 Cogitat scelestus contra iustum: & fremit contra eum dentibus suis.

13 *Sed ille viciſsim cuius imperio ſubſunt omnia, vanos illorum futuros conatus irridens, intereà diem illis interitus edicit.*

14 *Et illi quidem gladio diſtricto, & arcu intenſo in eo toti ſunt vt proſtratos miſeros & inopes, piè & rectè viuentes, mactent.*

15 *Sed illi ipſi gladij, quos iuſtis intẽtant, ipſamet illorum corda transfodient, & eorum arcus diſſilient.*

16 *Obijciet alius mihi iuſtorum paupertatem. Sed hic meminiſſe oportet, pauxillum illud iuſti, omni magnatum opulẽtia praſtare.*

17 *Nam omnis illa ſceleratorum potentia infringetur, iuſti verò Iehoua manu ſtabiliuntur.*

18 *Singulos enim iuſtorum vita dies excubans pro illorum ſalute annotat Iehoua, vt eos magis ac magis perpetuò confirmet.*

19 *Hinc fit vt quacunque tempeſtates ingruant, minime tamen ſpe ſua excidentes pudefiant, & vt aſperima quoque famis tempore habeant quod eis abunde ſufficiat.*

20 *Contrà verò pereunt ſceleſti, & quicunque Iehoua ſunt hoſtes. & haud aliter quàm adeps optima victima in fucũ abeunt.*

21 *Quin etiam habent iuſti in*

13 Dominus irridebit eu[m]: quia videt aduenire die[m] eius.

14 Gladium educunt ſceleſ[ti] & pedi appoſitum inte[n]dunt arcum ſuum, vt pro[ſ]ternant pauperem, & ino[]pem: vt mactent rectè in[]cedentes.

15 Gladius eorum intrab[it] cor ipſorum: & arcus eo[]rum confringentur.

16 Melius eſt pauxillum iu[]ſto, quàm opulentia ſcele[]ratorum magnatum.

17 Quia brachia ſceleratoru[m] frangentur: ſuſtentat au[tem] iuſtos Iehoua.

18 Nouit Iehoua dies inte[]grorum: & hæreditas eo[]rum in æternum manebit.

19 Non pudefient in tempo[]re aduerſo: & temporibus famis ſaturabuntur.

20 Sed ſceleſti peribunt, & i[]nimici Iehouæ, ſicut agn[i] optimi conſumentur, vt fu[]mus conſumentur.

21 Mutuatur ſceleſtus & no[n] ſoluit

illa sua tenuitate unde aliorũ inopia, benignè etiam donando, subueniant. Scelesti vero quantumuis opulenti, coguntur mutuũ sumere, quod postea non exoluunt.

22 *Neque id mirum, si quis cogitet, non à rerum copia, sed à Dei benedictione pendere huius vitæ commode transigendæ rationem. Iustis igitur idcirco bene est in hac etiam vita quantumuis egenis, si cum diuitibus illis conferantur, quoniam videlicet Deus eorum tenuitati copiose benedicit. contrà verò ad nihilum rediguntur quibuscunque Deus maledicit.*

23 *Nam quia Iehoua grata est iustorum vita, ideò quacunque incedunt, illorum gressus constanter regit.*

24 *Quod si quando labantur, nunquam tamẽ succumbunt, Iehoua nimirum illos manu prehensos erigente.*

25 *Exemplum requiris? En ego à puero in hac schola educatus consenui, neque me iustitiæ tenacem vidi unquam destitutum, aut liberos meos ad mendicitatem redactos.*

26 *Immò nunquam defuit unde aliis donarem, aliis mutuò darem: & hac Dei benignitas ad liberos etiam meos diffusa est.*

27 *Tantum igitur istud vide ut nemini nocere, omnibus prodesse studeas, neque dubita quin*

soluit: iustus autem miseretur & donat.

22 Quoniã benefici eius possidebunt terram: sed maledicti eius excidentur.

23 A Iehoua gressus viri *iusti* firmantur: & viam eius diligit.

24 Si ceciderit non abiicietur, quia Iehoua sustentat eum manu sua.

25 Puer fui & senui & non vidi iustum derelictum aut semen eius quærens panẽ.

26 Quotidie miseretur, & dat mutuò: & semen eius *est* ad benedictionem.

27 Recede à malo, & fac bonum: & præstabis in seculum.

sub potẽte Dei manu cursum huius vitæ securus conficias.

28 *Delectatur enim Deus recto & iusto, neq; deserit quos beneuolentia sua dignatur: sed eos potius toto vitæ spatio cõseruat: scelerati verò totáq; ipsorum soboles pereunt.*

29 *Iusti, inquam, præsentis etiam vitæ beneficium soli vere possident, & eius commodis soli perfruuntur.*

30 *Tales autem sunt non quicũq; nomẽ iustorum prætexunt: sed ij demum qui honorifice & sicuti par est de Deo sentiunt ac loquuntur, vt sese & alios erudiant, & in omnibus negotijs integros ac synceros sese ostendant.*

31 *Qui denique legem illam diuinam gerũt cordi insculptã, ex cuius præscripto nusquam vacillantes vitam instituunt.*

32 *Et ijs quidem scelerati nihilominus tum per insidias tum aperta vi necem machinãtur.*

33 *Sed Iehoua nequaquam illos deserit improborum libidini expositos, neq; sinit iniquis iudicijs damnatos opprimi.*

34 *Age igitur, Iehouam intentus expecta, nusquam ab ea quam præscripsit via deflectens: quod si feceris, certò scias futurum vt te rursus erigat, & vt incolumis permanens exitium sceleratorum spectes.*

35 *Vidi enim ego ipse tales non*

28 Quia Iehoua amat iudi-
um, & non relinquit be-
ficos suos, in seculum
stodientur: sed semen sc-
leratorum excidetur.

29 Iusti hæreditate possi-
bunt terram: & cohabi-
bunt in perpetuum in e-

30 Os iusti proferet sapien-
am, & lingua eius loqu-
iudicium.

31 Lex Dei in corde eius: n-
nutat gressus eius.

32 Obseruat scelestus iusti-
& quærit interficere ipsu-

33 Iehoua non relinquet eu-
in manu eius: & non dam-
nabit eum quum iudicab-
tur.

34 Expecta Iehouam, & c-
stodi viam eius, & exalta-
bit te, vt hæreditate poss-
deas terram: videbis qu-
excindentur scelesti.

35 Vidi sceleratum ferocien-
tem

36 Sed transiuit, & ecce non erat: & quæsiui eum, & nō est inuentus.

37 Contemplare integrum, & considera rectum hominem: certè finis huius hominis *est* pax.

38 Trānsgressores autem delebuntur simul: finis impiorum excidetur.

39 Salus autem iustorum à Iehoua: *qui est* fortitudo eorum in tempore angustiæ.

40 Et auxiliabitur ipsis Iehoua, & eruet eos: eruet *inquam* eos ab impiis, & seruabit eos: quia sperant in eo.

paucos ferocissimos, & qui ramos quasi patula quadam arbor vndique diffunderent.

36 Qui tamen momento euanescentes existere desierunt, adeò vt mihi sollicite illorum vestigia inquirenti nusquam apparuerint.

37 Certe quisquis integra recteque vita studiosos diligenter considerat, is prosperum ac felicē eorum exitum comperiet.

38 Contrà verò quicunque neglectu Dei legibus sese sceleribus dedunt, miserrimum finem sortitos penitus deleri.

39 Etenim vt paucis omnia complectar, Iehoua est iustorum robur, quod in extremis præcipue illorum angustijs apparet.

40 Tum enim illis opitulatur, & eos ad se vnum confugientes, & sceleratorum manibus ereptos conseruat.

Idem Psalmus tricesimus septimus, dicolos distrophos, vt Psalmus primus.

1 *QVales resectæ falce graminis comæ*
Virore mortuo iacent,
Talis malorum vmbratilis felicitas
Repente tota deperit.
2 *Quæcunque sors igitur malis affulgeat,*
Nec intus animo ringitor:
Nec liuor vllus pectus vrat saucium
Statu impiorum prospero.
3 *Quin corda plenus in Deum fiduciæ*

Seruato recti tramitem,
Vitæ satur futurus, & placidissimi
Potiturus æui commoda.
4 *Vnum te oblectet numen, hinc posce omnia,*
Hinc impetres vt omnia.
5 *In hunc recumbe totus, vnum hunc respice*
Quo spes in vno sunt ratæ.
6 *Nanque vt tenebris emicans Solis iubar*
Lucem reducit auream,
Potente probitas sic Dei victrix manu
Illustre proferet caput,
7 *Quiesce modò dum prodeat superum Pater,*
Secum omnia vehens prospera.
8 *Et cuncta quanuis vota cedant impio*
Scelerum suorum compoti,
Nec commouere, nec animo obsequitor tuo,
Quin potius iram comprime:
Nec te quoque ista abripiat indignatio
Pietatis extra semitas.
9 *Nam tristis exitus malos, lætus bonos*
Deo acquiescentes manet.
10 *Cunctare paulum turba certè funditus*
Tota impiorum corruet:
Quos si requiras, nulla mox superbiæ
Inueneris vestigia,
11 *At fixa certis contra stabit sedibus*
Mitis piorum integritas,
Et pacis altæ perfruetur otio,
Tumultuantibus impijs.
12 *Qui seu scelesta mente concinnent dolos,*
Seu dentibus rabiem fremant:
13 *Supremus illos ridet ex alto pater,*

Mali malorum præscius.
14 *Et siue strictis ensibus, siue arcubus*
Innoxios tensis petant,
15 *Figunt sua ipsi corda versis ictibus,*
Et arcus vltro rumpitur.
16 *Præstat malorum scilicet opibus omnium*
Insons piorum tenuitas.
17 *Quum robur illorum omne subuertat Deus,*
Istos potenter fulciat.
18 *Omnes bonorum Dominus obseruat dies,*
Firma vt sit ipsorum quies.
19 *Bonos sinistra vt sors premat, nunquam opprimet,*
Nec dira conficiet fames.
20 *Interitus autem certus impios manet,*
Numenq́ue quisquis oderit,
Euanidus abit penitus in fumos leues,
Adeps opimæ vt victimæ.
21 *Egenus vsque mutuatur impius,*
Nec soluit vnquam mutuum:
At vsque sanctis suppetit famelico
Quod largiantur pauperi.
22 *Nam quos fauore amplectitur superûm Pater,*
Immobili perstant gradu:
Quotcunque verò iratus idem deuoute,
Pereant necesse est funditus.
23 *Gressus piorum præuius Deus regit,*
Rectam terentes orbitam,
24 *Illos ruinæ aduersus impetum grauis*
Potente subleuans manu.
25 *En me peracta parte vitæ maxima,*
Senecta cana iam premit:
Nec me vsque rectum persequutum tramitem

Meósue sensi deseri,
Querulâue vidi voce diuitum ad ostia,
Miserum rogantes frustulum.
26 Quin iustus vsque vt largiatur plurimis,
Superest abundè hæredibus.
27 Firma ergo longum pace quisquis expetit
Æuum beatus ducere,
Anfractuosum sceleris effugiens iter,
Rectam terat recti viam.
28 Deo placet rectum, suos nec deserit
Probitate vera nobiles.
Manent proinde æternum, at impij cadunt,
Et impiorum posteri.
29 Manet pios, inquam, manet perennitas
Sera in nepotum secula.
30 Labris bonorum considens sapientia
Hinc iusta promit omnia,
31 Et corde in alto fixa lex Dei sacra,
Firmos regit eorum gradus.
32 Quos, siue quisquam vafer insidias struat,
Siue ante vultus iudicum
33 Calumniam paret, Deus nec deserit,
Nec iudicum arbitrio sinit.
34 Intentus ergo perge, dum è cælis Pater
Tandem vocatus prodeat.
Et impiorum saluus exitus malos
Luminibus aspicias tuis.
35 Vidi potentem instar comantis laureæ,
Sublime tollentem caput:
36 Respexi, & ecce fastuosum repperi
Mox subrutum radicitus
37 Certè pios quò inspexeris attentius,

Rectóque corde præditós,
Hoc clariùs videbis eorum exitu
Claudi labores optimo:
38 *Contrà ſemel certa ſceleratis vaſtitas*
Ruináque imminet vltima.
39 *Dei aſſeruntur nanque preſſi anguſtijs*
Potenti iuſti robore.
40 *Hos vnus ille tuetur, vnus liberat.*
Ille vnus, inquam, liberat:
Sitáſq; in illo quotquot vno ſpes habent
Ipſe quoque promptus vindicat.

Pſalmus triceſimus octauus εὐκτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi triceſimi octaui.

Hic Pſalmus præter quàm quòd eximium præbet ardentis precationis exemplum quod ſancti præſertim in maximis, tum corporis, tum animi, cruciatibus ſequantur, multa præterea nos docet quorum cognitio ad fouendam fidem & patientiam requiritur nempe, peccata veram eſſe cauſſam (quãuis neque vnicam, neque perpetuam) miſeriarum quibus diuexemur, vt nulla ſit Dei iudiciis obmurmurandi occaſio. Deinde remitti quidem gratis peccata in Chriſtum credentibus, tum quod ad culpam, tum quod ad pœnam attinet: ſed hanc tamen remiſſionem ne in Sanctorum quidem cordibus ſtatim ſentiri, ac proinde ſupereſſe etiam in illis, ad tempus grauiſſimam diffidentiæ tentationem: quæ tandẽ tum ſeria peccatorum agnitione ac deteſtatione, tum conſtanti inuocatione Diuinæ miſericordiæ ſuperetur. Præterea ſupereſſe graues, etiã poſt remiſſa peccata, temporales pœnas, minimè id quidem quibus vllo modo ſatiſfiat Dei iudicio: ſed quibus caſtigati & domiti magis ac magis ſapere condiſcamus, & diligentiùs quàm antea in timore & tremore ſaluti noſtræ operam dare. Denique ſanctos petentes liberationem, non tam in ſeſe reſpicere, quàm gloriam Dei querere, nimirum vt ipſius clementia ſic appareat, & ne ſcelerati, ſi pios deſeri & penitus opprimi viderint, in impietate confirmentur.

Eiusdem Psalmi tricesimi octaui.

PARAPHRASIS:

1 *EHeu, Hehoua, non recuso coargui & castigari, sed hoc vnũ peto ne me terribili illo tuo furore inflammatus corripias.*

2 *Neq; hoc temerè deprecor. Video enim mihi non cum hominibus sed tecum propriè esse negotium, cuius sagittis trãsfossus, & cuius manu in me impressa prostratus iaceo.*

3 *Itaque tua in me optimo iure accensæ indignationis sensus eousque me totum percellit, vt prorsus videar absorptus, meis ipsis oßibus præ peccatorum meorum magnitudine & multitudine labascentibus.*

4 *Iniquitates enim meæ, vt & iusta pœna quibus me castigas, à calce suprà capitis verticem sese attollunt, méque ponderi tanto sustinẽdo prorsus imparem obruunt.*

5 *Putrem saniem vomunt liuida vulnera quæ tu amenti & insano mihi meritò inflixisti.*

6 *Incuruus & prorsus obstipus, atroq; vultu squalidus, vix corpus traho.*

7 *Ardet coxendix intolerabili cruciatu, nec vlla corpusculi mei pars doloribus vacat.*

8 *Totus langueo tot plagis contusus, quæ rugitum etiam mi-*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua, ne in furore tu[o] arguas me, & ne in i[ra] tua corripias me.

2 Nam sagittæ tuæ impre[ssæ] sunt in me: & manus t[ua] impressa est in me.

3 Nihil *est* integri in car[ne] mea propter iram tuam non est quies ossibus me[is] propter peccatum meum.

4 Nam iniquitates meæ tra[ns]gressæ sunt caput meum sicut onus graue aggra[ua]tæ sunt supra vires meas.

5 Putruerunt & fœtent li[uores mei]: propter amen[tiam] meam.

6 Incuruus sum & deiect[us] valde: quotidie ater inc[e]do.

7 Quoniam ilia mea imple[ta] sunt ardore: nec est integ[ri] quicquam in carne mea.

8 Collisus sum & contus[us] rugio præ fremitu cord[is] mei.

hi ex intimis vsque visceribus extorquent.

9 *Tu, Domine à quo totus pendeo, nosti quid expetam, & quò tendent gemitus omnes mei, tibi perspicuum est.*

10 *Miser animus in varias subinde partes abreptus me deserit: vigor omnis meus abscessit, oculorum vsu, vel ipsismet potius oculis sum orbatus.*

11 *Quinetiam ij quos mihi amicissimos sodales arbitrabar, tot vulneribus saucium procul aspiciunt, nec ad me quisquam ex propinquis meis accedere sustinet.*

12 *Non desunt etiam, quasi tot mala mihi necando non sufficiant, qui vitæ meæ insidientur, & tam acerbè me oderint vt peruersissima quæque mihi perdendo non cessent comminisci, & dolos inter se susurrare.*

13 *Ego verò haud aliter me gero quàm si surdus essem, &, qua si mutus essem, conticesco.*

14 *Contineo me, inquam, quasi nihil istorum audiam, & vt si mihi nihil suppeteret quo calumnias istorum refellam.*

15 *Tacitus enim auxilium tuum expecto Iehoua, minimè dubitans quin opem tuam implorانti tempestiuè respondeas.*

16 *Nam (quòd ego mihi apud te dissimulandum non puto)*

mei.

9 Domine coram te est omne desiderium meum: & gemitus meus abs te non est absconditus.

10 Cor meum circumarctatur & deserit me: virtus mea & lumen oculorum, imo ipsimet oculi non sunt apud me.

11 Amici mei & sodales mei ex aduerso plagæ meę stāt, & propinqui mei procul absistunt.

12 Laqueos etiam mihi tendunt qui quærunt vitam meam: & qui quærũt quomodo noceant mihi, loquuntur praua, & dolos quotidie meditantur.

13 Ego autem tanquam surdus non audio, & *sum* tanquam mutus *qui* non aperit os suum.

14 Et factus sum sicut homo nihil audiens: nec habens in ore suo redargutiones.

15 Quia te expecto Iehoua: tu respondebis mihi Domine Deus mi.

16 Dixi enim, ne forte lætentur de me: *nam* in lapsu pe-

periculum est ne isti de me triumphos agant, quibus nihil contingere possit optatius quàm si me penitus collapsum viderint.

17 *Egò verò iam planè quasi mox casurus vacillo, nec vllũ momentum à doloribus vacuum experior.*

18 *Et ista quidem vltrò fateor peccatis meis meritò rependi: quæ quàm grauia sint, castigationes tuæ & anxietas quæ distorqueor, renuntiant.*

19 *Sed hostes mei intereà florent: &, viribus aucti, magis ac magis ferociunt: augentur, inquam, isti quibus nullo merito meo sum exosus.*

20 *Et qui pro beneficijs iniuriam referẽtes, hoc vno nomine mihi sunt infensi quòd bene viuere studuerim.*

21 *Ne me desere Iehoua, Deus mi, nec procul à me abesto.*

22 *Tu Iehoua, Salus mea, festina, vt mihi opem feras.*

dis mei aduersum me se
efferunt.

17 Nam ego ad claudicatio
nem paratus sum: & dolo
meus coram me est sem
per.

18 Certè iniquitatem me
annuntio, anxius sum
peccato meo.

19 Inimici autem mei viue
tes roborantur: & auge
tur qui me oderunt iniu

20 Et qui rependunt mal
pro bono, aduersantur m
hi eò quòd sequor bon

21 Ne derelinquas me Ieh
ua: Deus mi ne procul
esto à me.

22 Festina in auxilium me
Iehoua salus mea.

Psalmus tricesimus octauus dicolos tetra
strophos: primus & secundus versus
choriambicus trimeter acatalecticus.

– – – ∪ ∪ – ∪ –

Tertius & quartus Iambicus dimeter a
catalecticus.

∪ – ∪ – ∪ – ∪ –
– – – –

1 *NE me mi Deus argue,*
Ne me corripe mi Deus,
Furore tanto percitus,
Iræq; raptus impetu.
2 *En vtrunque tuis traho*
Transfixum iaculis latus,
En totus ad terram feror
Potente stratus dextera.
3 *Noxarum siquidem obrutum*
Iam mergit cumulus caput.
4 *Altaq; mole criminum*
Totus sepultus opprimor.
5 *Liuent lurida iam vlcera*
Et fœdam saniem vomunt,
Quæ iusta certè penditur
Amentiæ merces meæ.
6 *Sic vitam miseram trahens*
Totus curuus inambulo,
Atroq; vultu pectoris
Testor dolores intimi.
7 *Ignis viscera deuorans*
Torret feruidus inguina,
A calce ad vsque verticem
Regnant dolores vndique.
8 *Collisus iaceo miser,*
Attritusq; doloribus.
Cor intus ardens vritur:
Cor rugit intus æstuans.
9 *A te quid Deus expetam*
Perspicuum penitus tibi:
Non nostra te suspiria,
Non hæ latent te lacrymæ,

10 *Mens hinc indeq; voluitur,*
Cassus mæreo viribus,
Quin ipse luminum vigor
Absorptus omnis aruit.
11 *Non est qui miserum iuuet,*
Quin ipsi fugiunt procul,
Nec me intueri sustinent
Quos olim amicos credidi.
12 *At iurata meam in necem*
Nectit tendiculas phalanx,
Nec machinari callida
Fraudes dolosq; desinit.
13 *Ergo hic quid facerem miser?*
Ceu mutus nihil audio,
Velutq; fari nescius,
Nil ore prorsus effero.
14 *Quicquid denique clamitent,*
Quicquid denique garriant,
Nil aure prorsus audio,
Nil ore prorsus effero.
15 *A te pendeo mi Deus,*
O mi cunctipotens Deus,
Num tu precantem negliges?
Num tu vocantem deseres?
16 *Ah ne istis, rogo, præbeam*
Risus materiem malis,
Neu faxis vt me perditum
Hostis cachinnet insolens.
17 *Ingens nec medicabile*
Cerno pro foribus malum,
Et quôquô ocellos contuli,
Sese dolores offerunt.

18 *Vitæ crimina tot meæ*
Quantis ſupplicijs luam,
Vultus pauore concidens
Exanguis ipſe nunciat.
19 *At contra ecce meis recens*
Robur ſuppetit hoſtibus,
Nouáſque vires colligunt
Qui me immerentem prouocant.
20 *Hi ſunt qui mala pro bonis*
Penſant,prauum hominum genus,
Qui me vnum ob iſtud oderunt,
Bonus malos quod oderim,
21 *Ne me deſere,mi Deus,*
Neu diſcedito longiùs:
22 *Succurre promptus,ô Potens*
Vindex q́; noſter vnice.

Pſalmus triceſimus nonus παραμυθητικός.

Argumentum & vſus Pſalmi triceſimi noni.

Huius Pſalmi ſcopus idem eſt atque triceſimi ſexti, & triceſimi ſeptimi, ſed καθ' ὑπόθεσιν hic tractatur quod alibi θετικῶς fuit propoſitum: quibus videlicet rationibus erigi nos & confirmari oporteat quum in optima cauſa, Deo quodammodo ad miſerias noſtras conniuente, à ſceleratis premimur. Docet nos igitur Propheta in primis ſuo exemplo, vel ob eã cauſam in huiuſmodi caſibus frenandos eſſe affectus, quòd alioqui ſoleat plerunque improborum furor ſic augeri,potius quam imminui, qua de re nos admonet etiam Paulus Roman.12.19.& .1 Petr.3.13.Quòd ſi pergant hoſtes manſuetudine noſtra abuti, & periculum ſit ne patientia noſtra ſuperetur, tum eſſe mentem ad Deum conuertendam, & cogitationibus malis hæc argumenta opponenda. Momentaneam eſſe hanc vitam, ac proinde diuturnum eſſe non poſſe iſtud certamen, nec poſſe nobis eripi quicquam ab inimicis niſi quod per ſe fragile & caducum eſt: deinde, vt à malis premamur,

nihilominus tamen Deo non esse nos inuisos, quo nobis pa-
trocinante non est quod dubitemus quin tandem omnia no-
stro bono cedant: præterea grauiores etiam pœnas mere-
peccata quæ commisimus. Quarto loco quum temerè nihil
eueniat, nec quicquam à Deo nisi iustè fiat, æquissimum es-
vt in eius volũtate acquiescamus, sic humani generis ...
iustè punientis. Denique proponenda nobis aliorum sancti-
simorum virorum exempla, quos sic quoque exercuit, nec ta-
men neglexit Dominus. Admiscet autem vbique preces affe-
ctuum plenas, vt doceat non esse nobis ista frigidè, vt in Phi-
losophicis scholis disceptãda, sed adhibendas esse preces ar-
dentissimas, quibus pœnarum mitigationem & fidei perseue-
rantiam à Deo simul petamus.

Eiusdem Psalmi tricesimi noni

PARAPHRASIS.

1 *Stat quidem sceleratus: ego verò conculcatus iaceo sub ipsius pedibus. Sed mihi in ista tanta perturbatione quid nisi temerè & perturbatè possim eloqui? ac proinde quod aliud fecero si loqui velim, quàm lingua peccãdo, nouas mihi molestias accersere? Itaq; tacere prorsus decreui, & ori meo capistrũ inijcere.*

2 *Sic igitur mecum initio, & quod statueram hoc etiã præstiti, vsque adeò vt ne mutire quidem, & ab ijs etiam dicẽdis abstinuerim quæ optimo iure poteram pro mea defensione proferre.*

3 *Sed quum exacerbari meum dolorem sentirem, & animus, quò magis illum represseram, eò magis intus æstuaret, exarsit tandem ignis: &, men-*

INTERPRETATIO.

1 Dixi, obseruabo vias meas, ne peccem lingua mea: apponam ad os meum capistrum, quãdiu *fuerit* sceleratus coram me.

2 Obmutui silentio, tacui à bono: sed dolor meus turbatus est.

3 Incaluit cor meum intra me, in meditatione mea exarsit ignis, *ideo* locutus sum lingua mea, *his verbis*.

4 Notum

te ab hostibus meis auersa, ad Deum verò conuersa, loqui capi qua fueram intus meditatus.

4 *Domine, inquam, facito vt seriò magis ac magis intelligam quàm momẽtanea sit hæc vita, & huius æui mei breuitatem mihi in mentem reuoca.*

5 *Ecce profectò vix palma mensura metitus es huius vitæ meæ spatium, quod proximè coràm te ad nihilum accedit: & ne ij quidem quorum florẽtißimus & firmißimus status videtur, aliud sunt quam res inanißima. Quorsum igitur tantoperè commoueor de re tam nihili periclitans, & quasi vel isti perpetuò sint aduersum me sæuituri, vel ego diutiùs cum istis malis conflictaturus?*

6 *Homines certè non tam per res ipsas quàm per rerum simulachra volutantur, frustrà de rebus nihili plurimùm tumultuantes, quibus curis siquid sibi quispiã acquisierit, nescit tamen cui tandem illa collegerit.*

7 *Absit ergo vt de istis quisquiliis sim anxius. A te potius pendeo, in quem vnum spem omnem meam defigo, vtpote qui, quum sis mihi Dominus, seruulum tuum negligere non poßis.*

8 *Et quorsum de te, quæso, conquerar, qui me peccatorẽ agno-*

4 Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum: vt sciam cuius sim æui.

5 Ecce palmares posuisti dies meos, æuum meum, ac si nihil esset coràm te: certè mera vanitas est omnis homo, dum consistit.

6 Certè inter imagines ambulat quiuis: certè in vanũ tumultuantur: coaceruat, & nescit quisnã sit ea collecturus.

7 Nunc igitur quid expectarim Domine? expectatio mea ad te est.

8 Ab omnibus transgressionibus meis eripe me: op-

scam? Itaq; non obmurmuro rectis iudiciis tuis, sed hoc potius peto vt pro tua clementia iniquitates meas omnes oblitus, mihi hoc tribuas ne sim insanis & amentibus hominibus ludibrio.

9 *Denique cur ego non obmutescerem? cur vel vnam voculã emitterẽ, quum hæc omnia nõ temerè, sed te cõscio, & sic volẽte mihi eueniãt, quẽ optimũ & æquissimum esse constat?*

10 *Sed quæso, remoue paulisper à me manum tuam quæ me assiduè sanciat, adeò vt totus deficiam.*

11 *Nec tamen propterea inficior quin hominum genus meritò pœnis istis iustissimis subieceris, adeò vt quemcunque attigeris, statim omnem eius speciem ac elegantiam concidere oporteat tabefactam, ac si tinea illam erosisset. Denique quiuis homo est in sese ipsamet vanitas.*

12 *Sed tu Iehoua preces & clamores meos, exaudi, & istis lacrymis commotus mihi responde. Sic enim erga maiores illos meos tibi clarissimos olim te gessisti, quorum me simillimum vides, in hoc mundo videlicet hospitem ac peregrinum.*

13 *Desiste, quæso, & spaciũ mihi, ad recipiendum animam meam concede, antequam totus euanescam.*

probriũ insano ne statua[s] me:

9 Obmutui, non aperiam os meum. Nam tu fecisti.

10 Aufer à me plagam tuam: præ exagitatione manus ego defeci.

11 Correptionibus propter iniquitatem castigas homines, & tabescere facis quasi tinea elegantiam eius: certè vanitas *est* omnis homo.

12 Audi deprecationem mei Iehoua, & auribus percipe clamorem meum, ad lacrymas meas ne fileto: nam peregrinus ego sum coram te, *&* inquilinus sicut omnes patres mei.

13 Desiste à me vt roborer, antequam vadam & nusquam sim.

Idem

Idem Psalmus tricesimus nonus dicolos distrophos, vt psalmus primus.

1 *STantem iacens quum cernerem palàm impium,*
Cauebis, inquam, sic tibi,
Vt claustra linguæ prorsus obserans tuæ,
Nil ore temerè effutias.
2 *Obmutui ergo pertinax silentij,*
Bonis ab ipsis abstinens,
3 *Dolore donec multo, & ira exæstuans,*
Cor intus efferuesceret.
Et bile verba suggerente splendida,
Sic rumperem silentium.
4 *Saltem his, Deus mi, terminos angustijs*
Ostende quos præfixeris,
Vt omne vitæ prouidens spatium meæ,
Vtcunque vires colligam,
5 *Vitæ ecce quicquid currimus, tanquam volæ*
Spatio pusillo clauditur.
Mortalium vt sit quamlibet florentium
Nil vanitate vanius,
6 *Vt qui per vmbras, heu, vagentur deuij,*
Ipsique carnifices sibi,
Se mutuò trudant, opes incognitis
Vt congerant hæredibus.
7 *Et nunc, Deus mi, à quo miser pependerim?*
Tu solus vna spes mihi.
8 *Tu cuncta procul auerte, quæ ipsemet mihi*
Sceleribus accerso meis.
Nec me furentum exponito despectui,
Et acribus ludibriis.
9 *Et conticesco, en quæ merenti verbera*

Infligis, vltrò perfero,
10 *Heu vulneratum heu iam seuera sub manu*
Me collabantem respice.
11 *Nanque hac potente stratus ecquis dextera,*
Non, destitutus robore,
Sic colliquescat, dura vt arbor quamlibet
Blattis peresa concidit?
O te caducum! ô futilem hominem! ô te semel
Rerum omnium vanissimum.
12 *Audi precantem, audi eiulantem, mi Deus,*
Nec lacrymantem despice.
Ah tu me auorum instar meorum conspicis,
Et inquilinum, & hospitem:
13 *Facesse Deus & patere respirem priùs,*
Quàm totus euadam nihil.

Psalmus quadragesimus διδακτικὸς, καὶ προφητικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi.

Psalmus iste quamuis gratiarum actionem contineat, maxima tamen ex parte est διδακτικὸς & prophetiam etiã habet illustrem de veteris fœderis abolitione, & Christi officio. Docet igitur nos ista Dauid suo exemplo.

Differri exauditarum etiam precum efficacitatem, quæ doctrina necessaria est in lucta fidei cum diffidentia & impatientia.

Hanc dilationem & Dei gloriæ & nostro bono cedere. Sic enim meliùs cunctis apparere ex quantis periculis suos eripiat Dominus, & certius etiam liquere quantopere hallucinentur qui malis exemplis decepti, aut impatientia victi, à Deo deficiunt.

Nullis legalibus sacrificiis aut nostris satisfactionibus, sed vni gratuitæ in Christo reconciliationi, tunc quidem quum hæc scriberet Dauid implendæ, nunc verò impletæ, tribuendum quòd à Deo exaudiamur, & ex periculis eruamur: & idcirco

circo nos exaudiri non vt peccandi licentiam ex Dei lenitare atripiamus, sed potius vt nos totos ipsi & coram eo & coram hominibus palàm & absque dissimulatione, consecremus.

hanc mutationem non proficisci à nobis, sed effici in nobis per Dei gratiam, aures nobis ad percipiendum ipsius verbum perforantis, & efficientis in nobis vt velimus & faciamus. Legem Domini scriptam, esse vnicam veræ obedientiæ normam.

Quum in hac vita sit perpetua quædam tentationum vicissitudo, coniungendas esse cum gratiarum actione de præsentibus beneficiis, preces aduersus succedentes miserias: & dandam operam vt præteritorum experientia confirmati, ab eo toti pendeamus.

Quatenus autem Dauid fuit Christi Typus, inducitur Christus ipse loquens ver. 6.7.8. & testificans sese factum à patre nostrū sacerdotē, nō vt legales victimas offerret, sed vt seipsū offerens, veteribus figuris finem imponeret: & factus obediens patri vsque ad mortem crucis, fieret nobis perfecta iustificatio ac redemptio, sicut copiosissimè explicat Apostolus. Heb. 10.5. & deinceps. Sed meminerimus opotet sic ista tribui Christi personæ, vt longè aliter Christo quàm Dauidi, id est veritati quàm Tipo, sint applicanda: eo vno excepto quòd Christus, in agone presertim, nostram personam re vera sustinuit, ac proinde, qui nostri redemptor est quatenus non fuit peccatum in eo, ita dici potest primus à seipso redemptus quatenus imposita sunt illi nostra peccata.

Eiusdem Psalmi quadragesimi.

PARAPHRASIS.

2 *Diutißimè quidem sed optimo succeßu, expectaui Iehouæ auxilium. Tandem enim mihi attendit, & clamorem meum sese exaudiuisse reipsa declarauit.*

3 *Eductum enim me ex profundißimo puteo & tenacißimo cœno, in rupe sublimi collocauit, ubi firmis greßibus incedo*

INTERPRETATIO.

1 Expectando expectaui Iehouam: & inclinauit *sese* ad me, & audiuit clamorem meum.

2 Et extraxit me è puteo præcipiti è luto cœnoso, statuit super rupem pedes meos, *ac* firmauit gressus meos.

3 *Itaque noui carminis argumentum mihi canendum dictauit, celebrandis videlicet Dei nostri laudibus, quod in me, ipsius benignitatis exemplum, omnes intuentes, Iehouam revereri & in eum sperare discant.*

4 *O beatum illum qui spem omnem in Iehoua defigens, homines inanissima & fallacissima fiducia turgentes deuitat.*

5 *Iehoua mi Deus, quàm multa & quàm admirabilia gessisti: quis illas tuas cogitationes mente consequi, quis enarrare queat, & effari, quũ ne numerari quidem possint?*

6 *Sed illud in primis commendat beneficiorum tuorum magnitudinem, quòd hoc omne vltrò & ab immensa benignitate tua profectum est. Nec enim à me postulasti legales illas oblationes aut victimas, quasi tibi possem illis satisfacere, quod insani hominis esset sibi persuadere: sed hoc vnum pro omni holocausto & piaculo postulasti, vt te audirem, quod & ipsum mihi tribuisti, idoneum me reddens ad te audiendum,*

7 *Ego igitur gratia ista tua fretus statim apud me vicissim dixi, Ecce adsum. Sic enim in ipso statim initio voluminis legis tua audio me compellari, quum inquis, Audi Israel.*

3 Et indidit ori meo canti-
cum nouum, laudãdo Deo
nostro: videbunt multi &
tenebunt *eum* reuerebũt
& sperabunt in Iehoua.

4 Beatus vir, qui posuit Ie-
houam spem suã: neque re-
spexit ad fastuosos & qui
diuertant *ad* falsitatem.

5 Multiplicasti Iehoua De-
mi mirabilia tua: & cogi-
tationes tuas de nobis di-
gerere suprà nos *est:* si na-
rem illas & eloquar, supe-
rant numero.

6 Sacrificium & oblationem
nõ appetiisti, *sed* aures per-
fodisti mihi: holocaustum
& piaculum non postula-
sti.

7 Tunc dixi, ecce venio: in
volumine libri scriptum est
de me.

8 Nec enim audiri te, mi Deus,
alia ratione iubes, quàm vt
loquēti tibi obsequamur. Quo
niam igitur mihi dedisti vt
hoc vellē, testatus sum me hoc
ipsum velle, & legem tuam
in intimo cordis mei residere.
9 Neque id simulatè feci, qui
palàm iustitiam tuam prædicarim: neque verò id vnquā
facere desistam vllis periculis
deterritus, cuius voluntatis
tu ipse mihi testis es, Iehoua.
10 Tuam, inquam, iustitiam intus mihi perspectam non reticui, sed quàm sis promissi
tenax, & in hac vnica benignitate tua salutem omnē nostram sitam esse apertissimè
sum professus: & coram vniuerso quoque gentis tuæ cœtu, bonitatem ac veritatem
tuam sum testificatus.
11 At tu vicissim, mi Deus,
quādoquidem noui hostes mihi nō desunt, perge, sicut adhuc fecisti, mei misereri, &
tuos illos custodes mihi ad latus adhibe, bonitatem videlicet tuam & in præstandis
promissis fidem.
12 Nam innumera mala mihi
rursus imminent, & pœna
peccatis debita tot tantaque
me premunt, vt eas ne oculis
quidem satis prospiciam. Superant enim capillorum etiam
meorum numerum, & animus
ipse me destituit.
13 Placeat igitur tibi, Iehoua

8 Vt faciam quod tibi gratum est, Deus mi. *hoc* volo:
& lex tua in medio viscerum meorum *est*.

9 Annuntiaui iustitiam *tuam*
in cœtu magno: ecce labia
mea non cohibebo: Iehoua tu nosti.

10 Iustitiam tuam non abscondi intra cor meum: veritatem tuam & salutem
tuam prædicaui: non celaui bonitatem tuam & veritatem tuam in cœtu multo.

11 Tu Iehoua ne prohibeas
miserationes tuas à me: bonitas & veritas tua semper
custodiant me.

12 Quia circumdederunt me
mala *ita* vt non sit *eorū* numerus, cōprehenderūt me
iniquitates meæ: *ita* vt *illas*
videre nō possim: multiplicatæ sunt supra capillos capitis mei: & cor meum deseruit me.
13 Placeat tibi Iehoua libe-

liberare me, Iehoua, inquam, accelera gradum vt mihi opem feras.

14 *Fac vt pudore suffusi erubescant spe sua frustrati qui me ad necem quærunt: & irrito conatu euertãtur cum infamia qui in eo toti sunt vt mihi noceant.*

15 *Eam ipsam ignominiæ notam pro sui sceleris præmio referant quam inurere mihi statuerunt, qui mihi calamitoso suum illud Euge, euge, inclamarunt.*

16 *Contrà verò exemplo meo confirmati ac recreati lætentur quicunque te requirunt: & qui spem omnem salutis in te deposuerunt, alij alios ad te collaudandum adhortentur.*

17 *Eram miser & omni ope humana destitutus, sed Dominus mihi rebúsque meis prospexit: Tu mihi adiutor, tu liberator meus extitisti: Nunc quoque mi Deus, ne, quæso, cunctére.*

rare me: Iehoua ad auxilium meum festina.

14 Pudefiant & confundantur qui quærunt animam meam ad perdendum eam: auertãtur retrorsum & pudefiant qui quærunt malum meum.

15 Disperdantur pro mercede pudoris sui, qui dicunt mihi Euge euge.

16 Exultent & lætentur in te omnes quærentes te: dicant semper, magnificetur Iehoua, qui diligunt salutem suam.

17 Ego pauper & inops, sed Dominus cogitauit de me: adiutor meus & liberator meus es tu: Deus mi, ne cunctare.

Idem Psalmus quadragesimus, monocolos, versu heroico, vt octauus.

1 *Ergo mihi tandem Deus, ô multúmque, diúque,*
Expectatus adest: facilisque audire precantem,
2 *Vorticibus turpisque eductum è gurgite cœni,*
Arce locat tuta: & firmos dat figere gressus.
3 *Ergo nouas nobis laudes, noua carmina dictat,*
Vt mecum exultet tantorum turba bonorum

Conscia

Conscia, seque meis sociam nunc cantibus addat,
Hunc verita, huic uni reliquis confisa relictis.
4 O te felicem, solo quem numine fretum
Nulla superborum mouere exempla, nec vllis
Deceptum illecebris in deuia transtulit error.
5 Vah! quæ & quanta Deus toto miracula mundo
Sparsisti! & quæ non, distincta hæc ordine cuncta
Digerere, auctoris prout illo immensa meretur
Maiestas, penitus mens forte aggressa fatiscat?
Nam quan...m hæc lingua, quo poßint dicier ore?
Quas igitur ...nto memorem pro munere grates?
6 Nam neque liba tibi, nec multo aspersa cruore
Ara placet, nec, tota licet consumpta litarit
Victima, nec fumi pingues delicta piarint.
Tu meliora doces, tu me potioribus aptas.
7 Ergo alacris propero, promptusque capessere iussa,
Vt sacris expressa iubent tua iura tabellis,
8 Nempe tibi vt puro deuotus pectore, totus
Obsequar, huc igitur totus feror, atque sub imis
Ista incisa gero penitus mandata medullis,
9 Nanque tuas non parcus ego laudator ad aras
Acceßi populi neque circunstante corona
10 Ingratus silui, quin teipso teste locutus,
Sincero exprompta cecini tibi pectore laudes.
Non ego te iustum tacui, fideique tenacem,
Et miseris promptum larga succurrere dextra.
11 Ah igitur tua me miserum clementia seruet,
Quæque tuos nunquam bonitas iurata fefellit.
12 Nanque malis premor innumeris, totúsque dolorum
(Criminibus quæ iusta meis est debita merces)
Et miser ingenti oppressus sub mole fatisco.
Quin etiam misero caligant lumina: plures,

Quàm numerare pilos, possum numerare dolores.
Attonitoq́; pauens cor pectore liquitur omne:
13 *At tu me seruato bonus, totiesq́; vocatus*
14 *Promptus ades, multo vt suffusus membra pudore*
Obstupeat, retroq́; ferat vestigia quisquis
Immeriti malus inuigilat damnisq́; neciq́;
15 *Isti inquam, insontis soliti insultare periclis,*
Faxis digna ferant sceleratis præmia votis.
16 *At contra tua magna quibus stat gloria cordi,*
Quiq́; à te sperare vno didicêre salutem,
Fac læti exiliant, totaq́; in gaudia mente
Profusi, vsque canant grato tibi pectore laudes.
17 *Tu me inopem, tu me, Deus, es miseratus egenum,*
Ergo tibi toties seruatum denique serua,
Expertam nec tardus opem mihi magne, negato.

Psalmus quadragesimus primus

εὐτικὸς κὴ προφητικός.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi primi.

Grauissima quoque hæc est tentatio, quæ occasionem huic psalmo præbuit, eiusdem argumenti atque liber Iobi, in quo ista quæstio pertractatur, An videlicet, quum Deus sit iustus & omnes calamitates quibus obnoxii sunt homines sint à peccato exortæ, de odio Dei & exitio aliquorum sit statuendum ex præsentibus malis quibus premuntur. Sic enim iudicat vulgus, existimans contrà, Deo gratos esse qui huius vitæ commodis affluunt. Vtrunque falsò, sicuti Deus ipse pro Iobo aduersus ipsius amicos decidit, & Salomon quoque in Ecclesiaste. Est autem ista tentatio longè grauissima, vt pote quæ iter aperiat ad blasphemiam & desperationem. Multo grauius autem est hoc malum, quum à perfidis & ingratis proficiscitur, à quibus præcipuè expectabatur consolatio. Dauid igitur sic quoque mirum in modum fuit ab iis vexatus quibus non placebat ipsius integritas, & disciplinæ seueritas, quemadmodum apparet ex historia sic tandem fuisse filium

à Pa-

à Patre, opera ſcelerati Achitophelis & aliorum abalienatum, & ad horrendam illam coniurationem impulſum. Ad hæc accedebat grauiſſimus morbus qui ſpem rerum nouarum in illis perfidis augebat, arbitrantibus videlicet ſublato Dauide ſe alium euecturos, qui cupiditatibus eorum indulgeret & diſciplinæ vincula laxaret. Tot igitur malis vexatus Dauid, peccatorum ſe profeſſus & tum fide apud Deum, tum recta aduerſus illos proditores confidentia fretus, ad Deum prouocat, aliis meliùs de ipſo iudicantibus bene precatur, fundit preces ardentiſſimas pro ſua & Regni incolumitate, de quarum exitu vſque adeò ſecurus eſt (ac meritò quidem, vt qui promiſſionem Dei particularem haberet) vt de illarum impetratione gratias agat. Eſt autem admirabilis hac in re Typus, tum Dauidis cum Chriſto, tum Achitophelis cum Iuda comparati, quo ſenſu citatur verſiculus huius Pſalmi Iohan. 13. 18. Nam ſicut Dauid à filio proditus & fugatus, regnum tamen recepit, ita Chriſtus à Diſcipulo proditus, à populo ſuo in crucem actus, regnum ſuum verè iniit, & idem proditoris vtriuſque exitus fuit.

Eiuſdem Pſalmi quadrageſimi primi.

PARAPHRASIS.

1 *AT vobis bene ſit qui de me quantumuis calamitoſo rectiùs iudicatis. Nam me certè Iehoua ex hac quoque miſeria liberabit.*

2 *Iehoua non deſinet mihi proſpicere, & me vitæ reſtituet, imò quicquid iſti dictitet rurſum me beabit, nec patietur vt tracter ex hoſtiũ arbitrio.*

3 *Iehoua potius fulciet me, licet dolorũ magnitudine proſtratum, & meum ipſius ſtratum obibit.*

4 *His enim verbis, quæ irrita cadere non poſſunt, illum interpellaui, Agnoſco, Iehoua,*

INTERPRETATIO.

1 BEatus *eſt* qui prudenter iudicat de afflicto nam in die calamitatis liberabit eum Iehoua.

2 Iehoua cuſtodiet eum, & vitæ reſtituet eum: beatus erit in terra, & non tradet eum libidini inimicorum eius.

3 Iehoua fulciet eum iacentem ſupra lectum doloris: omne ſtratum eius tu obibis in ægrotatione ipſius.

4 Ego dixi, Iehoua miſerere mei: ſana animam meam, quia peccaui tibi.

me in te peccasse, ac proinde iustißimis pœnis plecti. Tu verò mei misertus sana me multò etiã magis animo quàm corpore saucium.

5 *Ecce ingrati isti & perfidi imprecari mihi non desinunt, & nihil magis quàm interitum meum optantes, quando tandem iste, inquiunt, & omne ipsius nomen extinguetur?*

6 *Si quis officij specie ad me venit, verbis quidem amicitiam testatur, sed sese interim ad nocendum intus comparat, & dolos apud se accumulat, suis mox referens egressus quæcũque de me explorauit.*

7 *Tum verò diligenter collatis inter se sermonibus ac consiliis, de meo exitio sententiam ferunt.*

8 *Nam, inquiunt, horrendi & nefarij sceleris reus tenetur, vt nulla sit spes eum ex his malis euasurum.*

9 *Quin etiam ille mihi coniunctißimus, quo saluo prospera omnia sperabam, & à quo omne genus officij expectabã, atque adeò quem ipsi mensa mea adhibebã, aduersum me calcem extulit.*

10 *At tu Iehoua illorum vota frustratus miserere mei, & erige me rursum, vt pro muneris & auctoritatis ratione quam mihi attribuisti, iustas de illorum perfidia pœnas sumam.*

5 Inimici mei maledixerunt mihi, *dicentes*, quando morietur, & peribit nomen eius?

6 Quod si *quispiam* venit ad visendum *me*, mendaciter loquitur. *Nam* cor eius accumulat res iniquas apud se, *quas* vbi egressus fuerit foras, profert.

7 *Tum* simul aduersus me susurrant omnes osores mei: contra me cogitant malum mihi, *dicentes*.

8 Res nefaria adhæret ei, & quum decumbat, non amplius surget.

9 Etiam vir pacis meæ, in quo confidebam, comedens panem meum, extulit contra me calces.

10 Sed tu Iehoua miserere mei & erige me: & rependam illis.

11 *Sed quæso, quorsum pluribus apud te agerem? Certè iam ego me tibi exosum non esse ex hoc ipso agnosco, quòd adhuc prohibuisti ne de me hostes triumphos agerent sicut certò sperabant, & futurum humano iudicio prorsus videbatur.*

12 *Ecce igitur adhuc persto ego, præsidio tuo saluus & incolumis, & futurum scio vt mei perpetuam curam geras.*

13 *O Iehoua, Deus Israelis, laus æterna tibi tribuatur, & ita sanè, ita, inquam, erit.*

11 Ex hoc noui quòd acceptus sum tibi quòd non triumpharit inimicus de me.

12 Ecce me in integritate mea sustentasti me: & collocabis me in conspectu tuo in æternum.

13 Benedictus Iehoua Deus Israel, à seculo vsque in seculum, Amen & Amen.

Idem Psalmus quadragesimus primus, dicolos distrophos prior versus est Iambicus dimeter catalecticus: alter Iambicus trimeter acatalecticus.

1 *AT te Deus beet vicißim,*
Quicunq; de misero temerè nil iudicas.
Nam sæpe quem Deus seuera
Prostrauit, hunc benigna surrigit manu.
2 *Sic quem perisse crediderunt,*
Saluum reducet mortis ipso ex limine.
Dabitque felix vt beatam
Frustratus hostis vota, vitam transigat,
3 *AEgrúmque fulciet iacentem,*
Eiúsque obibit omne stratum sedulus.
4 *Mihi vna fuit hæc vox in ore.*
Quum me dolores obsiderent vndique,
En me, Deus, reum fatentem,
At tu misellam animam benignus respice,

5 *Hæc ego, sed hostis durus adstans*
Nunquam ne totus; inquit, hic delebitur?
6 *Si forte me visurus adsit*
Versutus horum perfidorum quispiam,
Blandum loquutus, corde in alto
Cogit venenum, quod foris mox euomat.
7 *Tunc tota verò me caterua*
Lacerat susurrans, cunctaq; mala machinans.
8 *Lethalis, aiunt, hunc coarctans*
Plaga moriturum affixit isti lectulo.
9 *Sed & ille rebus mihi secundis*
Comes, sodalisq; omnium gratissimus,
Mensæq; particeps amicus,
Auersis ecce calcibus amicum petit.
10 *At tu misertus, me iacentem*
Attolle, digna vt his rependam præmia.
11 *Sed plura quorsum ego, repeto*
Tui iam amoris pignore hoc certissimo,
Quòd improbi de me superbos
Nondum triumphos, ceu volebant, egerint?
12 *En persto saluus, & potente*
Perstabo, dextræ viribus fultus tuæ,
Tuum ante vultum collocatum
AEterna quem custodias in secula.
13 *Deus Israelis ô benigne,*
Tibi æuum in omne sit perennis gloria:
Et has ratas, ratas vicissim
Mihi vsque, & vsque perfici preces iube.

Psalmus quadragesimus secundus

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi secundi.

Præbet nobis hic Psalmus singulare fidei exemplum cum eximio

eximio pietatis studio coniunctæ. Testatur enim Dauid exul & non modò dignitatibus bonisque omnibus spoliatus, sed etiam vndiquaque ab hostibus crudelissimis ad necem quæsitus, sese tamen animum minimè despondêre. Deinde nihili se facere dicit cæterarum rerum tantam iacturam, præ hoc vno quòd quum anteà cæteris in tabernaculum de more proficiscentibus præire consueuisset, cogeretur adminiculis illis fidei à Deo præscriptis carere. Intelligebat enim vir sanctissimus, quantumuis quocunque peruenisset Deum præsentem haberet, & tantum in cognitione Dei & sui officij profecisset quãtum alius nemo: maximum tamen esse publicorum sacrorum cætuum vsum, & neminem esse qui auditione verbi & sacramentis non egeat. Hoc igitur animaduertant imprimis qui, quoniam sibi satis sapientes videntur, conciones sacras & sacramenta vltrò negligunt: ac multò etiam magis qui caducorum bonorum vsum redimunt sacri ministerii iactura, qui denique malunt in idololatriæ sordibus iacêre quàm Ecclesiæ accenseri.

LIBER SECVNDVS.

Eiusdem Psalmi quadragesimi secundi.

PARAPHRASIS.

Ad triumphandum erudiens filijs Core.

1 *QVemadmodum ceruus à venatoribus diu multumq; agitatus, fontes auidissimè glocitans requirit, ita miser ego, quem isti tot iamiam annis persequi non desinunt, toto pectore vociferor ad te Deus.*

2 *Nec enim honores amissos, aut opes, aut coniugem, cognatos & amicos requiro, sed tui potius, Deus, viui & perennis fontis, siti & desiderio totus contabesco. Eheu igitur, quando tandem mihi miserrimo*

INTERPRETATIO.

1 SIcut ceruus glocitat ad fontes aquarum: ita anima mea glocitat ad te Deus.

2 Sitit anima mea ad Deum viuum. Ah quando ingrediar, vt appaream coram facie Dei?

dabitur vt te in æde tua conspiciam.

3 *Lacrymis dies ac noctes meipsum pasco, audiens impios istos mihi quasi abs te sim desertus, insultantes, & quotidie vbi sit Deus meus rogitantes.*

4 *O quàm verò acerba est mihi superiorum temporum recordatio, cogitanti quàm olim solerem ego numerosam turbam domum tuam vsque deducere, campis ipsis laudes tuas canentium & tripudiantium sonitu personantibus!*

5 *Agedum tamen animula, cur es ita consternata, & tantopere tumultuaris? expecta dũ adueniat Deus ille liberator tuus. Nam ille, sat scio, faciet vt rursum in eius sacrario apparens, illi de mea liberatione gratias agam.*

6 *Sed eheu mi Deus, corporis & animi viribus prostratis iaceo de te tam procul absente cogitans, ad Iordanem vsq; fugatus, & in istis Hermonis & Mizaris montium iugis delitescens.*

7 *Gurges gurgitem excipit, & quasi ad me perdendum compellat: tempestatibus tuis horribili cum sonitu quasi diruptis, nubium canalibus in meũ caput prouolutis, & fluctibus semel omnibus ad me obruendum effusis.*

8 *Absit tamen vt animum de-*

3 Sunt mihi lacrymæ me[i] panis die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi e[st] Deus tuus.

4 Hæc dum recordor, effundo intra me animam me[am]. Nam transibam *olim* cum turba, deducens *vsque* ad domum Dei, cum voce exultationis & laudis, multitudinem tripudiantem.

5 Quid consternata es anima mea, & tumultuaris intra me? nam adhuc eius celebrabo liberationes ab eo profectas.

6 Deus mi anima mea intra me deiecta est, quoniam recordor tui à terra Iordanis & Hermonim & à monte Mizar.

7 Abyssus Abyssum aduocat: ad vocem canalium tuorum omnes inundationes tuæ, & fluctus tui super me transiuerunt.

8 Interdiu mandabit Iehoua bonitatem

ſpondeam. Nam certè Iehoua interdiu quidem mihi pro ſua bonitate proſpiciet, noctu verò præbebit mihi canendarum ipſius laudum argumentum. Denique nunquam deſinam, Deum, vitæ vtique meæ vnicum auctorem ac conſeruatorem precari.

9 *Dicam, inquam, Deo cuius vnius præſidio innitor, Téne verò mei immemorem eſſe, & pati vt ab hoſte oppreſſus in ſqualore & mœrore perpetuò iaceam?*

10 *Méne nunquam reſpicies, non eorũ quibus iniquiſsimè ſum ſpoliatus iactura commotum, ſed impijs illis hoſtium meorũ vocibus ad oſsium vſque medullas transfoſſum, quum illos ſubinde per ludibrium audio, vbi ſit ille Deus meus: rogitantes.*

11 *Agedum igitur animula, cur ita es conſternata, & cur tantopere tumultuaris? Expecta potius dum adueniat Deus. Dabit enim ille rurſum vt liberatus ei gratias agam. Sic ille me liberans vultum meum exhilarabit, ille, inquam, Deus meus eſt.*

bonitatem ſuam, & nocte canticum eius *erit* mecum. Oratio *fiet* ad Deum vitæ meæ.

9 Dicã Deo rupi meæ: Quare oblitus es mei? Quare pullatus incedo in oppreſſione hoſtis?

10 Occiſio *eſt* in oſſibus meis, dum me probro afficiunt inimici mei, dicentes mihi quotidie vbi eſt Deus tuus?

11 Quid conſternata es anima mea, & cur tumultuaris intra me? expecta Deum: quia adhuc eum celebrabo. *Hic eſt* ſalus vultus mei, & Deus meus.

Idem Pſalmus quadrageſimus ſecundus tricolos triſtrophos, Primus verſus eſt dactilicus tetrameter Alcmanius acatalecticus.

-UU -UU -UU --

-- -- --

Secundus, Iambicus trimeter acatalecticus. Tertius Adonius.

-UU --

1 *QValis odora agitata canum vi,*
Fluenta quærens algida, omne per nemus
Cerua remugit:
Toto talis pectore anhelans,
Clamore te magno, Deus, Deus, Deus
Viue requiro.
2 *Ah, bone, quando, quando serenos*
Stanti ante vultus dabitur illas ad sacras
Vescier aras?
3 *Sunt mihi luce, & sunt mihi nocte*
Cibus dolores, & madentibus genis
Riuus inundat.
Quando feroces vsque cachinnant,
Et vbi istud, aiunt, delitescit quod miser
Numen adoras?
4 *Hæc dum ego mœsta mente reuoluo*
Choris vt olim cantibusq; plurimis
Dux ego, turmis,
AEdis adibam limina sacræ,
Cor intus, eheu, destitutum viribus
Liquitur omne.
5 *Anxia cur tot, veh, mea curis*
Me miserum animula tam inquieto distrahis
Vsque tumultu?
Ne dubita, en aderit tibi præsto:
Hunc fortis expecta, salute quem colas

Grata

Grata recepta.
6 Ipse tui memor, ecce, Deus mi,
Iam colliquesco ab Iordane atque montium
Rupibus exul.
7 Truditur ecce procella procellis.
Et ignei rauca rutilo simul tonant
AEthere nimbi.
Ecce ruente tui impete fluctus
Rapidiq; rapido fluminis feror miser
Vortice mersus.
8 Sed tamen aurea me tua rursum
Splendore lux reficiet, omnes imperans
Ponere luctus.
Quin dabis ipsis noctibus olim
Vt te, Deus, salutis auctorem meæ
Carmine dicam.
9 Ah mea, mi Deus, obsecro, rupes,
Cur me impio sic prorsus immemor mei
Subijcis hosti?
10 Vulneror ipsis ecce medullis,
Quum me proteruus iste magna sic rogat
Voce cachinnans:
Vah tuus ergo nunc Deus iste
Vbi delitescit, tam sonora negligens
Voce precantem?
11 Anxia cur tot, væh, mea curis
Me miserum, animula tam inquieto distrahis
Vsque tumultu?
Confidas modo, nam Deus hic est
Tuus, beata quem salute mox coles
Grata recepta.

Psalmus quadragesimus tertius

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi terti[j].

Hic Psalmus est velut appendix superioris; preces tens quibus sese petit Ecclesiæ restitui.

Eiusdem Psalmi quadragesimi tertij.

PARAPHRASIS.

1 *ASsere ius meum, Deus, & iusta causa mea patrocinatus, eripe me inhumanæ isti multitudini, & homini fraudulento ac improbo.*

2 *Nam tuo vnius robore nitor mi Deus. Quare tu me, quæso, repellis, & mœstum incedere pateris ab hostibus oppressum?*

3 *Iube, rogo, mihi fauorem & veritatem tuam illucescere, quæ me apud sanctum illum montem & tabernacula tua sistant.*

4 *Ibi, Deus, ad altare tuum progressus, lætitiam meam voce testabor, & te, Deus, Deus mi, cithara quoque prædicabo.*

5 *Quorsum consternata es anima, & tantopere tumultuaris? Expecta Deum. Futurum enim est vt rursum eius laudes prædicem. Hic enim est Deus ille meus qui me rursum liberans exhilarabit.*

INTERPRETATI[O]

1 ASsere me Deus & [su]scepta litem me[am] à gente crudeli a[c vi]ro fraudulento & impi[o] eripe me.

2 Nam tu es Deus robo[ris] mei: quare me repul[isti?] quare tristis incedo in [op]pressione hostis?

3 Mitte lucem tuam & ve[ri]tatem tuam: ipsæ me d[edu]gant & adducant me a[d] montem sanctum tuum, [&] ad tabernacula tua.

4 Tunc ingrediar ad alt[are] Dei, ad Deum lætitiæ ex[ul]tationis meæ, & celebr[abo] te in cithara Deus De[us meus].

5 Cur consternata es an[ima] mea? cur tumultuaris in me? Spera in Deo, nam ad[huc] huc eum celebrabo, H[ic] est salus vultus mei, & D[e]us meus.

Idem Psalmus quadragesimus tertius, mo-nocolos, versu Iambico dimetro acatalectico, vt Psalmus decimus tertius.

1 A[...]

1 AH me Deus mi vindica,
Iustaque litis arbiter,
Istis cruentis gentibus
Hostique versutissimo,
Malisque cunctis dedito,
Me præpotenter eripe.
2 En totus abs te pendeo,
Cur ergo me sic abijcis?
Crudelibus perterritum
Cur huius improbi minis
Me tam diu vultu sinis
Obambulare pallido?
3 Fac illa lux vt emicet,
Et iuncta luci veritas.
Quæ me vagantem dirigant,
Interque pandant cœlitus,
Tuo sacratum numini,
Ad vsque montis verticem.
4 Sacris tuis altaribus
Tunc nempe præsens perfruar,
Meque fontem gaudij
Te prædicabo garrulis
(Non absque lætis saltibus)
Deus, Deus mi, nablijs.
5 Cur maceras te corculum?
Cur tristè sic exæstuas?
Duntaxat isti fidito,
Nam (crede) tempus imminet,
Quo rursus hunc habebimus,
Cantabimùsque vindicem.

Psalmus quadragesimus quartus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi quarti.

Est hic quoque Psalmus εὐκτικός, sed lamentationum tristissimarum plenus, cuius auctor non fuisse Dauid à plerisque existimatur, quoniam ad eius tempora non videatur istæ querelæ congruere. Itaque alij ad aliud tempus referunt. Ego quod hic refertur versu 18. & deinceps, puto multò minus conuenire vllis temporibus quæ Dauidem & huius populi strages sunt consecuta. Existimo igitur potius à Dauide scriptum esse, & quidem iis temporibus quæ inter Saulis mortem & Dauidis vnctionem in Hebrone intercesserunt. Tunc enim victoribus Philisteis, & ciuili exorto bello, quamuis moderatissimè sese gerente Dauide, res Israelitarum valde afflictas fuisse constat, & captiuos hinc & inde multos abductos & diuenditos dubium non est: nec tamen meminit historia quicquam tum fuisse in religione mutatum. Huius verò temporis circunstantia mirificè comendat Dauidis fidem, & animum de stabiliendo regno Dei, non de sese propriè cogitantis, & toti Ecclesię preces istas dictantis. Ad rem autem ipsam quod attinet, docet nos hic Psalmus, quod nosse in primis oportet crucem videlicet cum Christi crucifixi doctrina cohærere, nõ ad huius duntaxat aut illius, sed ad totius quoque Ecclesiæ corporis probationem, sicut ab Apostolo Rom. 8.35. huius Psalmi vers. 23. citatur. Etsi igitur pati pro iustitia τεκμήριον est nostræ cum Filio Dei συμμορφώσεως, de qua iubet nos Christus exultare: tamen quum ferrei non simus, & idem nos iubeat priuatis fratrum afflictionibus, ac multò magis publicis Ecclesiarum cladibus συμπάσχειν: oportet nostram fidem tunc maximè ad precandum accendi, effusis in patris sinum gemitibus: cuius precationis exemplar pulcherrimum nobis hic Psalmus suppeditat. Aliud enim est Deo tanquam iniusto & fallaci obmurmurare, sicut ij solent qui commodorum suorum causa promissiones diuinas vtcumque amplectuntur, quàm facere quod hîc facit non vnus quispiam sed tota Ecclesia, præterita beneficia Dei agnoscens ac prædicans: vt mutatis inferioribus rebus Deum tamen sui semper similem fore statuamus, & tum de hostium acerbitate tum de ista vicissitudine sic quæramur, vt in fide perstantes, occasionem eò ardentiùs precandi inde arripiamus.

Eiusdem

Eiusdem Psalmi quadragesimi quarti.

PARAPHRASIS.

1 *REuocat nobis in memoriam præsens miserrimus status, ô Deus, superiora illa tempora de quibus à maioribus nostris audiuimus. Narrarunt enim illi nobis quot quantáque olim nostri causa gesseris.*

2 *Te videlicet tua ipsius manu populos, à quibus hæc regio tenebatur expulisse, vt eos hic plantares, ac deinceps etiam, si qui ex illis gentibus supererant, attriuisse, vt longè latèque stirps illa maiorum nostrorum ramos diffunderet.*

3 *Nam certè non erat cur huius terræ adeptionem suis armis acceptam ferrent, aut cur existimarent sese suo robore tot potentissimis populis restitisse, Imò tota hæc laus tua est, qui nos, quia sic tibi pro sola tua benignitate visum est, brachio tuo & exerta dextera, tuique vultus splendore corroborasti.*

4 *Neq; hic tua benignitas substitit: siquidem nos postea regere non destitisti: quòd vtinam sicut omnia tibi imperanti parent, sic pergas nos liberare.*

5 *Nos olim certè aduersarios nostros propulsabamus: neque nos quisquam adortus est quem inuocato numine tuo non repulerimus.*

INTERPRETATIO.

1 DEus, auribus nostris audiuimus patres nostri narrauerunt nobis quid feceris diebus ipsorum, diebus priscis

2 Tu manu tua expulisti gentes, & plantasti eas contriuisti: populos: & propagasti eos.

3 Nec enim gladio suo adepti sunt terram, neque brachium ipsorum *eos* seruauit: sed dextera tua & brachium tuum & lumen vultus tui: quia beneuolus fuisti erga nos.

4 Tu ipse rex meus es Deus, præcipe salutes Iacob.

5 Per te aduersarios nostros cornu petebamus: nomine tuo freti conculcabamus insurgentes contra nos.

6 *Etenim neque arcu nostro freti neq; gladio, sumus tot victorias consequuti.*

7 *Sed tu ipse nos ab hostibus nostris liberasti, & eos pudefecisti.*

8 *Et nos quotidie te Deus propterea laudamus, & hæc immensa tua beneficia prædicamus*

9 *At enim, Deus, quænam hæc est rerum vicissitudo & repẽtina mutatio? Nunc enim nos repulisti qui nos tuebaris nũc pudefecisti nos qui priùs hostes ignominia opplebas: nunc deseris nos qui anteà copiis nostris præibas.*

10 *Inde factum est vt qui toties fugientem hostem sumus, te duce, persequuti, terga persequentibus dederimus: & eorum prædæ ac libidini fuerimus expositi.*

11 *Præbes nos igitur illis haud secus quàm oues deuorandos, & nos in seruitutem tractos isti inter se dispertiuntur.*

12 *Sic populum illum tuum vilißimo pretio, & absque licitatione emptoribus addictum venundedisti.*

13 *Sic vicinis nostris occasionem nobis insultandi præbuisti: ita vt undiquáque nihil præter ludibria & contumelias eorum populorum audiamus, qui nos circumstant.*

14 *Sumus denique cunctis fabu-*

6 Non enim in arcu meo speraui, nec gladius meus seruauit me.

7 Certè seruasti nos ab hostibus nostris: & osores nostros pudefecisti.

8 Itaque Deum laudamus quotidie: & nomen tuum perpetuò celebramus.

9 At nunc repulisti & ignominia affecisti nos: nec egrederis cum exercitibus nostris.

10 Conuertisti nos retrorsum ab affligente: & osores nostri diripuerunt *nos* sibi.

11 Præbes nos *illis* cibum tanquam oues, & inter gentes dispersisti nos.

12 Vendidisti populum tuum nec inde *creuerunt tibi* opes neque auctioni addidisti pretia eorum.

13 Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, ludibrium & subsannationem his, qui circum nos sunt.

14 Posuisti nos prouerbium

la, & à prophanis populis caput per ludibrium agitantibus deridemur.

15 *Neque id semel accidit, sed nullus dies præterit quo non istacernentes vix oculos pudore suffusos attollamus.*

16 *Hinc quidem ingeminatis opprobrijs & conuicijs, inde verò hostibus sæuissimis nobis imminentibus.*

17 *Et tamen tot tantisq; calamitatibus perculsi, nō sumus tui immemores, neq; tuo nobiscū inito fœderi renuntiauimus.*

18 *Amorem & studium tui alio non transtulimus: neque nos vlla vis à cultu quem nobis præscripsisti abduxit.*

19 *Quāuis velut in deserta draconibus oppleta nos abieceris, & quasi ipsa mortis vmbra obrueris.*

20 *Quòd si sese res aliter habet, & tui nominis obliti, Deus noster, peregrino & fictitio cupiā numini supplices fuisse deprehendimur:*

21 *Tu Deus qui penetralia ipsius cordis intueris, age, huius sceleris rationem à nobis reposcito.*

22 *Tua igitur vnius causa quotidie cadimur, nec alio loco sumus quàm oues à lanijs mactationi destinatæ.*

23 *Age, igitur, Domine, excitare tandem: & quinam factum dicemus vt in tuorum tanta calamitate quasi som-*

inter gentes, agitationem capitis inter populos.

15 Quotidie opprobriū meū coram me *est*: & opprobrium vultus mei obtegit me.

16 Propter exprobrantes & conuiciantes, propter aduersarios vindictæ auidos.

17 Totum hoc euenit nobis: & *tamen* non obliti sumus tui, nec perfidè egimus in fœdere tuo.

18 Non deflexit retro cor nostrum: nec declinauit gressus noster à semita tua:

19 Licet contriueris nos in loco draconum: & operueris nos vmbra mortis.

20 Si obliti sumus nomē Dei nostri: & expandimus manus nostras ad Deum alienum,

21 Nōne Deus requiret hoc? nam ipse nouit arcana cordis.

22 Certè propter te occidimur quotidie: æstimati sumus tanquam oues mactationi destinatæ.

23 Excitare: quare obdormis Domine? expergiscere, ne repellas nos perpetuò.

no sepultus videare? expergiscere, inquam, neque nos perpetuò repelle.

24 *Téne verò faciem à nobis qui tui sumus auertere? téne nostræ huius miseriæ & oppressionis rationem non habere?*

25 *Humi profectò prostrati sumus põdere calamitatum oppressi, & proni terræ adhæremus affixi.*

26 *Prodi igitur nobis opem laturus, & pro misericordia singulari tua nos redime.*

24 Quare faciem tuam a-
scondis, obliuisceris affl-
ctionis nostræ & oppre-
nis nostræ?

25 Nam incuruata est vsq
ad puluerem anima nostra
adhæsit terræ venter no-
ster.

26 Surge ad auxiliũ ferend
nobis & redime nos pro-
pter misericordiam tuam

Idem Psalmus quadragesimus quartus monocolos carmine heroïco, vt octauus.

1 *ET fama, & nostris audiuimus auribus olim*
Narrantes atauos seclis patrata vetustis,
2 *Ipse tua cum tot populos, fortissimè, dextra*
Protereres, quorum deinceps vrbésque solúmque
Donasti patribus, venturisq; ordine natis.
3 *Nam sua non illis peperêre hanc arma quietem,*
Nec sua tam multis exemit dextra periclis:
Sed tua summe Deus, vis, & manus vna, tuiq;
Cœlitus affulgens radiantis gratia vultus.
4 *Sic tibi nempe, Deus, placuit, ter maxime, prolem*
(Atque vtinam semper placeat) seruare Iacobi,
5 *Te duce terribiles cornu detrusimus olim,*
Et pede prostratos vltrò calcauimus hostes.
6 *Non etenim hæc arcus, non ensis gloria nostri:*
7 *Quin tu nos vnus seruasti, terga coactis*
Infami præbere fuga, quos ante superbis

Vidimus

Vidimus infestos animis nos tendere contra.
8 *Et nos istorum memores Deus optime, grates*
Ecce tibi grato assiduè persoluimus ore:
9 *At tu nos oblitus abes, probrisq; relinquis*
Expositos, neque nunc nostra anteis agmina ductor:
10 *Terga damus victi: calcatos diripit hostis:*
11.12. *Quietiam vorat vt pecudes: totóque vagamur,*
Pro nihilo addicti dominis emptoribus, orbe.
13 *Insultant miseris vicini hinc inde procaces,*
14 *Et probra ingeminant: populis sumus vndique cunctis*
Fabula: non capitis motus, non cætera desunt
15 *Facta palàm nobis ludibria: tollere vultus*
16 *Ipse pudor prohibet: probris circunsonat æther*
Assiduè, & sæui truculentis vocibus hostis.
17 *Sors nostra hæc igitur, sed enim te mente repostum*
AEternumq́; tuum fœdus seruauimus alta:
18 *Et stetit hic constans animus, iussum vsque sequutus*
19 *Semper iter: sæuos quanquam immanesq́; dracones*
Et tenebras inter mortis versemur opacas.
20 *Hæc si falsa, tuique obliti numinis, vllas*
Ore manúue preces falsis profundimus vllis
21 *Numinibus, Deus ô, penetralia pectoris imi*
Cui secreta patent, periurum vlciscere pectus,
22 *Te propter populi, sæuique odêre tyranni:*
Vno mille die subeundæ denique mortes,
Lanius vt placidas sueuit iugulare bidentes.
23 *Ah Deus euigila, Deus expergiscere tandem,*
24 *Quorsum etenim somnos: quorsum miserosq; inopesq;*
25 *Vultu despicias auerso? ah, Optime rerum,*
Deiectos animis, prostratos corpore toto,
26 *Ipsiq; affixos terræ, & te voce vocantes,*
Exurgens vindex audi, & seruato benignus.

Pſalmus quadrageſimus quintus, διδακτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi quadrageſimi quinti.

Totus hic Pſalmus merè eſt allegoricus & eiuſdem prorſus argumenti atque canticum canticorum: neque ijs aſſentiri poſſum qui ἐπιθαλάμιον eſſe putant, id eſt, nuptiale carmen Solomonis & filiæ, Pharaonis. Præterquàm enim quòd inſcriptio Hebraica id non prætermiſſura fuerat, video matrimonium illud diſertè, & meritò quidem, damnari à Spiritu ſancto, 1. Reg. 11. vt perabſurdum mihi videatur id exiſtimare fuiſſe tantæ rei typum. Deſcribitur autem in eo diuiniſſimè ſpiritualis illa copulatio Chriſti, & Eccleſiæ, allegoria à matrimoniis communibus ſumpta, quam ſæpe poſtea illuſtrarunt Prophetæ, & Paulus ipſe Rom. 7. 2. Cor. 11. & Epheſ. 5. Sed obſeruandum eſt ſicut in coniugiis humanis primùm ſponſalia contrahuntur, deinde nuptiæ celebrantur: ſic Chriſtum ſponſum Eccleſiæ, conſiderari in duplici quodammodo ſtatu, nempe infirmitatis quam poſſumus cum ſponſalibus comparare, & gloriæ quàm à reſurrectione adeptus eſt, verus nunc & glorioſus Eccleſiæ, etiam aliquatenus in terris adhuc hærentis, maritus: in hoc autem Pſalmo proponi vt glorioſum & qui nuptias ipſas nobiſcum inierit. Chriſtus igitur eſt Rex ille Eccleſiæ maritus, quo certè nihil eſt pulchrius, vt qui omni labe careat. Quæ ſit autem eius ſuadelæ, vis non tantum in alliciendis ſed etiam in mutandis hominum animis apparet ex Euangelij prædicatione ac virtute inenarrabili. Idem quatenus homo, accepit ſpiritum non ad menſuram, ſed quam abundantiſſimè, adeò vt in omnes Sanctos redundet. Additur ei gladius quem non oſtentet velut εἴδωλον ſed quem etiam diſtringat, illum nimirum penetrantem ad diuiſionem animæ & ſpiritus. Itemq; ſagittis eſt munitus quibus hoſtes omnes ſuos trãſfigit vnde ſumma laus ei & præſtantia tum in ſeruandis ſuis tum in frangendis ſuperbis optimo iure debetur. Itaque inducitur poſteà quaſi tribus equis inuectus, Veritate videlicet Manſuetudine, & Iuſtitia, quæ à Verbo tanquam auriga regantur: cui diuiniſſimæ allegoriæ explicandæ pro rei grauitate ac dignitate, integro volumine opus eſſet. Verùm ex antitheſi poteſt hoc ſummatim intelligi: ſi quis videlicet cõſideret quibus

bus contrà consueuerint non equis sed truculentissimis bestiis inuehi Reges ac principes spiritui contrario obsequentes, videlicet ambitione, fastu, ferocia, crudelitate, luxu, & horrenda subiectorum oppressione: & valde obseruandum est quod adiicitur, nempe vtcumque mundus hoc iustissimum simul & moderatissimum Imperium detrectet, Regem tamen iustum prosperè omnia gerere. Et quò magis illi obsistitur, eò magis potentiam suam ostendere, tum in illa suorum tam iusta tamque secura defensione, tum in hostibus suis diuina virtute intus lethaliter vulneratis: quum eos videlicet in reprobum sensum tradit, vt sint suæ ipsorum perniciei organa. Hæc autem omnia etsi quotidie accidunt, Rege isto omnes suos electos tutante ne quis ex iis pereat, & hostes suorum prout libuit vlciscente: tamen insigniter apparuit in ipso istarum nuptiarum re ipsa celebratarum initio, quod hic innui videtur, quum de ingrata Synagoga horribiles pœnas sumpsit quæ etiam hodie perseuerant, seruatis tamen electorum reliquiis, peculiari quadam erga genus Abrahæ, tam rebelle, misericordia. Hac autem parta victoria rex iste in suo solio collocatur quod æternum esse dicitur, vt significetur ex hoc mundo non esse. non modo quoniam, vt inquit Solomon Iustitia stabilit thronum Regis, sed quia Rex iste simul verus & æternus Deus, & verus est Dauidis filius secundnm carnem, cui etiam quatenus homo est, omnis in cœlo & in terra potestas data est suprà omne nomen collocato, sicut citatur iste versiculus. Hæb. 1.8. vt neque plures sint Reges (quum vnica vxor plures non possit habere maritos) neque rursum ipse sic Deus esse intelligatur, vt non sit homo (quoniam alioqui non esset conueniens huius Ecclesiæ quæ ex hominibus constat maritus) neque sic homo, vt non sit Deus verus & æternus quoniam alioqui satis potentem maritum Ecclesia non haberet. Subiicitur posteà istius Regni, Ecclesiæ videlicet sanctissima gubernatio. Nam sola Ecclesia regitur vera iustissimæ moderationis in singulis publicis ac priuatis vocationibus norma, quum ibi demum regnet Spiritus Dei iudicium piorum informans, & eorum affectus gubernans. Huius autem dicti ratio quæ adiicitur maximi est ponderis quod videlicet Rex iste, tum quod ad ipsam personã tum quod ad diuina dona attinet, sit vnctus præ consortibus suis, id est ex reliquorum Regum numero eximendus. Nam præstãtissimi quoq; Reges

& ipse quoq; Dauid multis magnísque vitiis laborauit, in hoc autem Rege nihil prorsus desiderari potest. Quæ denique de ipsius pretiosissimo vestitu dicuntur, pertinent partim ad illam Patris ipsius vocem ἐν ᾧ εὐδόκησα, qua significatur nostri Immanuelis tum personali integritate tum obedientia vsque ad mortem crucis fragrantissimo odore Patrem nobis fuisse reconciliatum: partim verò ad illud Apostoli dictum. 2.Cor.2.14. Christi bona fragrantia simus, vt qui sit nobis factus sapientia, iustificatio, sanctificatio & redemptio. 1.Cor.1 30. idque ex tabernaculis eburneis, celesti videlicet sede ex qua nos respicit, & hæc omnia, immo etiam seipsum, in nos quodammodo instillat.

Hanc mariti Regis descriptionem sequitur Ecclesiæ coniugis ipsius, & regiarum nuptiarum absolutissima descriptio, in qua adiunguntur Israelitis sanctis (qui Reginæ personam sustinent) aliæ, filiæ & ipsæ Regum eius comites, quæ omnes vni marito addictæ sustinent quidem vnicæ catholicæ Ecclesiæ personam, sed tamen ab illa tanquam Principe vxore distinguuntur: quoniam videlicet Sanctorum Iudæorum, Prophetarum & Apostolorum ac cæterorum naturalium ramorum priores sunt partes, à quibus etiam in illum Regis thalamum sumus perducti, cuius auro ac splendore ipsi quoque refulgemus. Sed illud in primis obseruandum est quòd hæc omnia ornamenta istæ Reginæ non ex suis κειμηλίοις dicuntur desumpsisse, sed à Rege ipso accepisse, vt omnia illius benignitati accepta ferantur qui nuditatem nostram texerit, ac proinde veram illam demum catholicam habendam Ecclesiam quæ sola Christi iustitia gratis imputata incedat cum suis comititibus coronata: quanquam iustitiam illam, altera quoque consequatur in nobis inchoata, & filios lucis à filiis tenebrarum distinguens, quod simili allegoria adumbratur ab ipso Christo Math. 22.

His expositis quibus vniuersa penè salutis nostræ mysteria continentur, conuertit sermonem Propheta ad ipsam Ecclesiam vel singula potius eius membra, adhortans illam vt magis ac magis sese approbare studeat marito à quo tantopere diligatur: simulque ostendit quânam id ratione sit consecutura: nempe si illum diligenter audiens (est enim fides ex auditu sine qua placere Deo nequimus) & ad illum conuersa, (id est, ipsius voluntatem in legis speculo assiduè intuens)

intuens) omnes corruptelas tum sibi ingenitas, tum à maioribus acceptas, tum longa consuetudine confirmatas, abiiciat, vt vni huic marito tamquam capiti ac Domino magis ac magis discat obtemperare. Subiicitur adhortatio prima illa nascentis in Iudea Ecclesię christianæ incunabula respiciens. Tum enim quàm tenuis, egens, & calamitosa fuerit Ecclesia secundum carnem, nempe centum viginti capitum duntaxat, & ex pauperculis constans, ex historia ipsa cognosci potest. Illam igitur solatur, prædicens fore vt tandem ipsi quoq; Tyrij (quo nomine gentes, & quidem comprehensis ipsis quoq; magnatibus intelligit) sese illis adiungant: sed ita vt admoneat omnem illum splendorem de quo egerat, & qui sit omnibus quantumuis pretiosis ornamentis reginarum omnium infinitè excellentior, internum esse, ac nunc quidem carnis oculis non patêre, sed tamen suo tempore, in Regina & toto ipsius gynæceo tam splẽdidum appariturum vt omnium captum superet: tunc videlicet quum Christo, vt ait Apostolus, occurremus, & perpetuò cum ipso erimus, palatium eius ingressi. Sed quid, inquies, fiet interea? nempe gignet hæc Regina filios suo marito, eósque omnes instar maiorum illorum suorum, cuiusmodi veteres illi Patriarchæ fuerunt, eximios, & per orbem terrarum veros Reges domitis videlicet Satana, peccato, & morte, ac se ipsis, regnaturos. Ex quibus efficitur sempiternum hoc coniugium futurum.

Eiusdem Psalmi quadragesimiquinti.

PARAPHRASIS.

1 *AEstuat animus vsque adeò vt erũpere sit prorsus necesse quod intus accepit, magnificum videlicet de Rege & quidẽ ipsi Regi consecratum carmen, idque tãto cum ardore, vt nullus calamus videatur loquentis vocem assequuturus.*

2 *Tu certè pulcherrimus es hominum, & inest labellis tuis facundia & suadela incompa-*

INTERPRETATIO.

1 EBullit cor meum, verbum bonum: dixi ego, opera mea ad regem spectant: lingua mea *erit* calamus scribæ velocis.

2 Pulcher es præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis: eo quod bene-

rabilis. Deus enim te præ cæ-
teris quàm benignißimè donis
istis omnibus, & quidem nũ-
quam tibi auferendis exorna-
uit.
3 *Prodi agedũ gladio illo tuo*
accinctus, heros fortissime, &
decus illud tuum maiestatis
plenum conspiciendum præbe.
4 *Prodi, inquam, prosperrimè*
gesturus omnia, triumphali
curru inuectus, Verbo quidem
ceu auriga illum regẽte, quem
Veritas, Mãsuetudo, & iusti-
tia trahant: O quam magna
& quàm admiranda viribus
istis confecturum te video.
5 *Nec enim defuturi sunt, ô*
Rex, qui tibi obsistant. Sed te
vicissim armatũ sagittis præ-
acutis conspicio, quibus ho-
stium pectora transfodias, at-
que adeò populos totos disij-
cias.
6 *Solium enim tuum, Deus, i-*
psa etiam perennitate peren-
nius est: & vt nihil est tuo
imperio firmius, ita tibi sce-
ptrum est ipsa rectitudo.
7 *Amas enim iustitiam, &*
quicquid ei aduersatur odisti.
Nam, ô Deus Rex ille noster,
omnẽ in te benignitatem effu-
dit Deus verè tuus, vt nemo
sit hominum qui comparari
tecum possit.
8 *Extrinsecus verò te ex pala-*
tijs eburneis prodeunte sese
suauissimus odor effundit ve-
stium tuarum, quibus nihil

dixit tibi Deus in æter-
num.
3 Accingere gladio tuo su-
per femur, ô heros: decore
& gloria.
4 Et decore tuo prosperè a-
ge: equita super verbum
veritatis & mansuetudinis
& iustitiæ: docebit te ter-
ribilia dextera tua.
5 Sagittæ tuæ *sunt* acutæ, po-
puli sub te cadent: in cor
inimicorũ huius regis *ca-*
dent.
6 Solium tuum, Deus, *stabit*
in seculum: virga *sceptrum*
rectitudinis sceptrum re-
gni tui.
7 Diligis iustitiam & odio
habes iniquitatem, quoniã
vnxit te, Deus, Deus tuus
oleo exhilarationis, præ
participibus tuis.
8 Myrrha & aloë, Casia *sunt*
omnia vestimenta tua, ex
palatiis tuis eburneis *de-*
prompta vnde tibi gratu-
lentur

fragrantius esse possit: ideoq; certatim omnes ad te gratulabundi concurrunt.

9 *Adsunt & filiæ regum tuis muneribus ornatæ, inter quas adstat tibi ad dexteram assidens Regina, coronam ex auro obryso gestans.*

10 *Audi igitur filia, considera diligenter cui marito sis adiuncta, disce ex illo ipso quid ex te requirat, tuæ gentis, ac paternæ domus, cæterorum denique oblita, quum in potestatem & familiam huius mariti transieris.*

11 *Sic futurum est vt illi magis ac magis gratiosa euadas: cui vni vt Domino tuo subijciaris oportet.*

12 *Eris autem vicissim peregrinis etiam populis venerabilis, quorum opulētissimi quiquete reueriti amicitiam tuam expetent.*

13 *Sed intus in primis & apud maritum ornatissima sedebis, tota vestibus auro inter textis amicta.*

14 *Tali igitur tāq; pretioso habitu exornata Regi sisteris, virginibus socijs tecū ad Regem pergentibus comitata.*

15 *Donec vnà omnes maxima cum lætitia & applausu palatium ingrediamini.*

16 *Hic filios quos marito pepereris, videbis florētes, nec clarissimis illis maioribus tuis inferiores, per orbis terrarum*

lentur *omnes.*

9 Filiæ regum adsunt *ornatæ* tuo mundo: adstat coniux ad dexteram tuam auro Ophir *coronata.*

10 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populi tui & domus patris tui.

11 Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam hic *est* Dominus tuus, & adorabis eum.

12 Filiæ autem Tyri, ditissimi quique, cum munere vultum tuum deprecabuntur.

13 Tota gloriosa *est* filia regis intrinsecus: & vestibus auro intertextis indumentum eius.

14 Cum vestibus acu pictis adducetur Regi: virgines post eam sociæ eius, adducentur tibi.

15 Adducentur in lætitijs & exultatione: ingredientur palatium regis.

16 Pro patribus tuis erunt filij tui: constitues eos principes in vniuersa terra.

prouincias regnaturos.

17 *Tuum igitur nomen, ô Rex, perpetuis ætatibus commemorabo, & mecum tibi populi, nullis vnquam seculis desituras laudes canent.*

17 Celebre reddam nomen tuum in omni generatione & generatione: propterea populi confitebuntur tibi in seculũ & perpetuũ.

Idem Psalmus quadragesimusquintus monocolos, carmine heroïco vt decimusquintus.

1 *EN grauido ebullit ructatum pectore carmen,*
Rex, tibi sacratæ laudes: Tu scriba citatæ
Fac calamus linguæ properantia verba sequatur.
2 *Huc ades ô hominum pulcherrime, cuius inundans*
Insedit penitus mellitis suada labellis,
Quem beat æternis Patris indulgentia donis.
3 *Prodi agedum, ferro accinctus, fortissime regum,*
Ore decus toto ostentans, quem gloria totum
Cingit, & æterno exornat splendore coruscum.
4 *Te curru aurato Verum Iustumq; sedentem*
Ecce vehunt: trahit alma tuas Clementia bigas:
5 *Nec te impune tamen quisquam deriserit hostis,*
Quin te terribilem potius vultuq; manuq;
Sentiet ima tuis transfixus corda sagittis,
Et populos magna calcabis strage superbos.
6 *Quinetiam æternum solium tibi contigit istud,*
O Deus, ô recto sceptrum moderamine tractans,
7 *Iuris amans, scelerumq; hostis. Te scilicet vnxit*
Præ socijs Deus ille tuus, Deus omnibus vnum.
8 *Prodi age, teq; procul thalamo dum egressus eburno*
Gratantum voces inter procedis euntem
Myrrhæ, aloes, casiæ prodant fragrantis odores.
9 *Ecce tibi regum natæ famulantur ouantes,*

Quæ

Quas inter coniux longè pulcherrima cunctas,
Ad dextram residet, gemmis auroq́; coruscans.
10 *At tu audi virgo, vide & audi singula: nanque*
Et patria, & domus est tibi dediscenda parentum.
11 *Tu nostri nunc Regis amor, quem casta maritum*
12 *Ac dominum venerêre. Tibi sua munera diues*
Ecce Tyros ditesq́; ferunt ad limina quîque,
Reginæ vultus auidi spectare beatos.
13 *Nec modo tu speciosa foris. Pars maxima longè*
Intus opum decorisq́; tui. Hîc tot regibus ipsa
Nata atauis Regina, auro gemmisq́; rigentem
14 *Pallam induta sedes: hinc vultus regis ad ipsos,*
Arte laborato splendens velamine tota,
Progrederis, Dominam comites quam mille sequutæ,
Hinc atque hinc circum effusæ glomerantur euntem.
Lætitia festoq́; sonant latè omnia plausu,
15 *Teq́; tuasq́; simul donec sublimia tandem*
Obuius excipiat Rex intra tecta receptas.
16 *Hinc tibi progenies, ô Rex, nascetur auorum*
Quæ genus & mores referat: surgentq́; nepotes
Quos mundus reges deinceps subiectus adoret.
17 *Sic te perpetuis dicam, Rex inclyte, seclis,*
Teque omnes mecum memorabunt vndique gentes

Psalmus quadragesimus sextus ἐπινίκιος.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi sexti.

Hunc Psalmum, vt & quadragesimum septimum, arbitror à Dauide aut filiis Coræ scriptum post maximas illas victorias de plurimis ac potentissimis hostibus reportatas, quarum fit mentio. 2. Sam. 8. Proponuntur autem nobis in hoc ἐπινικίῳ carmine duæ præcipuæ huiusmodi victoriarum vtilitates, vna quòd Dei gloria sic amplificetur, cuius studio sancti multò magis quàm suis vllis commodis afficiuntur: altera,

quòd ita reipsa liqueat Ecclesiam solam esse in tuto, licet à Satana & mundo acerrimè oppugnatam, omniq; humano præsidio destitutam: id quod Propheta miris verborum figuris additis illustrat: adiecta quoque de gentium vocatione Prophetia.

Eiusdem Psalmi quadragesimi sexti.

PARAPHRASIS.

1 *Deum esse nobis præsidiũ & robur reipsa sumus satis superq; in periculis nostris experti.*

2 *Itaque ne siquidem tera à fundamentis conuellatur, & montes in mediũ mare transferantur, quicquam metuemus.*

3 *Vt, inquam, omnes aquarum procellæ horribili cum boatu circumsonent, & montes ipsos elatæ concutiant.*

4 *Intereà ciuitas Dei, quã Altissimus ille sibi pro domicilio consecrauit, tuta & lenibus illis ac suauissimis suis riuulis refocillata conquiescit.*

5 *Quũ enim Deus ipse in ea resideat, quinam possit euerti? imò quoties opus erit, cũ prima luce euigilans, illi statim auxilium feret.*

6 *Ecce gentes vndique tumultuatæ sunt, & regna passim aduersum nos bellum compararãt. Quum primum autem ille vocem edidit, omnis illorum ferocia, quamuis terram multitudine sua complerent, animis præ pauore quasi col-*

INTERPRETATIO.

1 Deus nobis est tutamẽ & robur, *in quo* auxilium in afflictionibus inuenimus abundè.

2 Propterea non timebimus quum mouebitur terra: & concident montes in medio mari.

3 Et personent & turbentur aquæ eius, & concutiantur montes ab eius procellis.

4 Fluminis riuuli exhilarabunt ciuitatem Dei sanctuarium tabernaculorum Dei excelsi.

5 Deus in medio eius *est*, itaque non mouebitur: opitulabitur *enim* ei Deus apparente aurora.

6 Tumultuatæ sunt gentes, mota sunt regna: *simulatq;* edidit vocem suam, liquefacta est terra.

7 Iehou

liquatis concidit.
7 *Etenim Iehoua ille longè a-
lijs exercitibus imperans, no-
biscum est: Deus, inquam, il-
le Iacobi nostrum est propu-
gnaculum.*
8 *Adeste, quaso si qui hac de
re ambigitis, aut ista negli-
gēter enimaduertitis, & me-
cum Iehoua res gestas consi-
derate: qua nunc sit videlicet
illarum regionum vastitas &
solitudo, qua sese aduersum
nos tantopere commouerant.*
9 *Videte quàm repente bellici
tumultus isti vndique desie-
rint, spectate vt arcus confre-
gerit, hastas conciderit, cur-
rus ipsos igne concremarit.*
10 *Iehouam ipsum denique isto
proposito spectaculo sic hostes
vestros compellantem audite.
Omittite tandem ista, insani
homines, & ex vestris saltem
malis discite me Deum esse,
quem per populi mei latus pe-
tijstis, & cuius nomen abo-
lere frustrà studetis. Tantum
enim abest vt id perficere pos-
sitis, vt è contrario sim ali-
quando longè lateq́ue per orbis
terrarum fines gloriam meam
propagaturus.*
11 *Denique sit hoc apud nos cō-
stitutum, Iehouam illum in-
numerabilibus fortissimisque
copijs instructū à nostris par-
tibus stare: propugnaculum de-
nique tutissimum nostrum es-
se illum Iacobi Deum.*

7 Iehoua exercituum *Deus*
nobiscū: *est* arx nobis Deus
Iacob.

8 Venite, considerate opera
Iehouæ: quas posuerit va-
stitates in terra.

9 Cessare fecit prælia vsque
ad extremum terræ: con-
fregit arcus, & concîdit
hastas, currus exussit igni.

10 *Et* quiescite *inquit* ac co-
gnoscite quòd ego sum
Deus, *qui* exaltabor inter
gentes, exaltabor *inquam*
in terra.

11 Iehoua exercituum *Deus*
nobiscum *est*: arx *est* nobis
Deus Iacob.

Idem Psalmus quadragesimus sextus dicolos distrophos, vt primus.

1 *NObis Deus refugium, & expertum omnibus*
Tutamen in periculis,
2 *Vt ergo ab imis terra titubet sedibus :*
Mundiq; moles concidat,
Ipsumq; montes in mare euulsi ruant,
Secura turba stabimus.
3 *Nanque ipsa sydera vt tonans mare verberet,*
Et montium quatiat iuga,
4 *Suis rigata perfruetur riuulis,*
Dei beata ciuitas,
Stabuntq; summo immota rupibus suis
Sacrata templa numini.
5 *Perstabit, inquam, tuta numinis incolæ*
Potente ciuitas manu,
Deúmque primo à Solis ortu sentiet
Adesse præsidem sibi.
6 *Viden' feroces gentium vt se copiæ,*
Vt regna cuncta mouerant ?
At ille simulac voce sonuit, illa vis
Liquefacta tota corruit.
7 *Nanque ille totus noster est, nostra hic salus,*
Deus Iacobi præpotens.
8 *Adeste quæso, & ista spatio tam breui*
Peracta tanta cernite.
9 *Videte cunctis terra vt hostibus vacet,*
Bella vt momento cesserint.
En tela fracta, en arma neglecta vt iacent,
Et flamma currus deuorat,
10 *Ergo, inquit ille, iam quiescite domiti,*

Et me Deus fatemini,
Quanuis remotis imperantem gentibus
Finésque terræ ad vltimos.
11 *Æternus ille noster est, nostra hîc salus*
Deus Iacobi præpotens.

Psalmus quadragesimus septimus

ἐγκωμιαστικός

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi septimi.

Mihi omnino videtur contextus ipse, ac presertim versiculus quintus huius Psalmi, manifestè demonstare scriptum fuisse hoc carmen à Dauide, ardentissimi zeli pleno, & à Corilis decantatum in illa magnificentissima pompa qua arcam Domini tandem in ciuitatem à se cognominatam introduxit, quæ longè pulcherima historia describitur. 2. Sam. 6. & 1. Cronic. 15. Docet autem hic veluti πανηγυρικὸς λόγος, quatuor præcipua, nempe qùam ardenti zelo gloriam Dei querere teneamur, quàm sollicitos Principes præsertim esse oporteat publici sacri ministerii stabiliendi ac amplificandi: quantum sit inter populum à Deo selectum & reliquas gentes discrimen, á sola Dei misericordia profectum: ac demum gentes quoque cæteras tantæ huius beneficentiæ tandem fore participes. Ex illis quatuor, nullum est quod ad nos quoque impleta tandem ista Prophetia & Christo ipso iam ad nos ingresso, non multò etiam magis quàm ad veterem populum pertineat.

Eiusdem Psalmi quadragesimi septimi

PARAPHRASIS.

1 *OMnes vndique aggregate vos populi plausu & lætitia maxima vocibus Deum celebrate*
2 *Hic enim ille est Iehoua, non in hac arca inclusus, vt qui sit ipsis cœlis sublimior: sed tamen præsentia ac beneficentia*

INTERPRETATIO.

1 OMnes populi plaudite Deo vocibus exultationis.

2 Quoniam Iehoua excelsus terribilis, & Rex magnus est super omnem terram.

suæ testimonium istud nobis ob oculos præbens. Hic, inquam, Rex est, sese aduersus hostes suos terribilem ostendens, hic est vniuersæ terræ Dominus.

3 *Hic est qui populos nobis adiunctos in ordinem redigit, quibus præficiemur.*

4 *Hic est qui nobis illam præstantissimam hæreditatem attribuit: quo auctore gloriari de nostra dignitate ac præstãtia meritò possumus, idq; singulari ipsius beneficio, nec aliam ob causam, quàm quòd illi visum est suo nos amore complecti.*

5 *Ecce ascendit ad sacrum suũ montem Deus cum iubilo, aduentat Iehoua concrepantibus tubis.*

6 *Psallite Deo, psallite, psallite regi nostro, psallite.*

7 *Nam hic longè maximus Rex est & totius orbis monarcha, psallite omnes canendi periti.*

8 *Deum, inquam, celebrate, non gentis nostræ duntaxat sed omnium populorum regem, in sancto suo throno considentem.*

9 *Nam ipsi populorum Rectores sese populo Dei Abrahæ summittent. Hic enim est propriè vniuersi terrarum orbis dominator & conseruator, quibusuis potestatibus longè sublimior.*

3 Hic in ordinem redegit po-
pulos sub nobis: & gen-
sub pedibus nostris.

4 Selegit nobis hæredi-
nostram: gloriam la-
quem dilexit.

5 Ascendit Deus cum iubil-
Iehoua cum voce tubæ.

6 Psallite Deo, psallite psal-
lite regi nostro, psallite.

7 Nam Rex est vniuersæ ter-
ræ Deus: psallite intelli-
gentium vnusquisque.

8 Regnat Deus super gen-
tes, Deus sedet super soli-
um sanctitatis suæ.

9 Principes populorum ag-
gregati sunt populo Dei
Abrahæ, quia Dei *sunt* cly-
pei terræ: & valde exalta-
tus est.

Idem

Idem Psalmus quadragesimus septimus, monocolos carmine anapæstico tetrametro acatalectico.

⏑– ⏑⏑– ⏑⏑– ⏑⏑–
–⏑⏑ –⏑⏑ –⏑⏑ –⏑⏑
–– –– –– ––

1 *PLaudite populi celsa sonoris*
Hilares astra lacessite cantibus:
2 *Hic sedet arduus ardua cœli*
Supra culmina terribilis Deus:
Mundi spatijs dominans vltimis.
3 *Nostrum hic populos adigit sub iugum,*
Quorum nos pede colla subigimus.
4 *Hic est muniere cuius opima,*
Isacidûm nos chara propago,
Nobis seposita hæc colimus sola,
5 *Ecce Deus adest, nuntiat hoc melos:*
Ecce Deus adest, nuntiat hoc tuba.
6 *Superûm patri psallite, psallite,*
Nostra psallite, psallite Regi.
7 *Nanque imperium totius hic sibi*
Solus meritò vindicat orbis:
Et tu quisquis es, entheus ô cui
Calor exarsit corde sub intimo,
Huic noua dicito carmina vates.
8 *Hic sacro sibi solio residens*
Totum hunc domitum temperat orbem.
9 *Illum populi, proceres illum*
Iuncti Abramidis Dominum norunt.
Ille vicissim centuplicem manu
Gestans clypeum, celsior ipso

Cæli vertice, cuncta gubernat.

Psalmus quadragesimus octauus.

ἐπινίκιος.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi octaui.

Idem est argumentum huius Psalmi atque quadragesimi sexti, quamuis multò post temporibus, vt videtur, Iosaphati scriptus videatur, & ad historiam referendus quæ describitur paralipo. 20. Additur itaque laus ciuitatis Ierosolymorum, typi videlicet Ecclesiæ, à situs amœnitate, & mœnium ac propugnaculorum firmitate, quibus tamen non dicit Propheta niti ipsius conseruationem, sed vno Deo ipsius ciuitatis dominatore, vt intelligamus Ecclesiam eodem vnico præsidio tutam esse: quamuis, quoties sic Deo videtur, ne humanis quidem armis ἀμυντηρίοις destituatur.

Eiusdem Psalmi quadragesimi octaui.

PARAPHRASIS

Canticum Psalmi filijs Corah.

1 *MAgnum quidem & omni laude dignißimum vbique se præbet Iehoua, sed hoc præcipuè in illa ipsius ciuitate, quæ illũ pro Deo suo agnoscit & colit, in mõte sancto, inquam, conspicitur.*

2 *Hic enim ille est mons Sionis, situ amœnißimus, Aquilonem respiciens, ornamentum & gaudium vniuersæ terræ, magni Regis ciuitas.*

3 *Nam ibi demum vt in palatio suo Deus residet: & ibi vicissim vt vnicum ipsius præsidium agnoscitur.*

4 *Neque verò longiùs nobis petenda est eius rei certissima probatio. Ecce enim consociati*

INTERPRETATIO.

1 MAgnus Iehoua & laudabilis valde in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius.

2 Pulcher situ, gaudium totius terræ *est* mons Sion, ad latera Aquilonis, ciuitas regis magni.

3 Deus *est* in palatiis eius & agnoscitur pro arce.

4 Quia ecce Reges conuenerant & transierant simul.

5 Ipsi

Reges illam erant simul adorti.

5 *Quam simulac conspexerunt, perculsi illius admiratione, fugam effuso cursu arripuerũt.*

6 *Terror enim tam mirificus, & repentinus illos corripuit, quam dolores partus grauidis ex improuiso superueniunt.*

7 *Et veluti solet vis ventorum rapidissima naues in alto deprehensas conquassare.*

8 *Itaque miracula quæ audiendo ex maioribus nostris accepimus olim à Deo seruandis ipsis edita, nos ipsi conspeximus, in ciuitate præpotentis Iehouæ, ciuitatem, inquam, Dei nostri, quam à se nunc defensam deinceps, quoque perpetuò conseruabit.*

9 *Certè, Deus, non es nos frustratus, misericordiam tuam certa cum fiducia in palatio tuo implorantes.*

10 *Huius autem rei fama quocunque peruenerit, omnes ad tuas laudes celebrandas ad extremos vsque terrarum fines excitabit. Nam vel hoc vnum factum quantam in tuis seruandis [illegible]em præstes liquidò demonstrat.*

11 *Totus igitur mons Sion in lætitiam soluitor: Iudaicæ puella de iustis Dei iudicijs exultate.*

12 *Circuite Sionem, numerate ipsius turres.*

13 *Considerate diligenter ipsius*

5 Ipsi *vt* viderunt, sic admirati sunt: trepidauerunt, præcipites acti sunt.

6 Timor apprehendit eos ibi, & dolor quasi parturientis.

7 *Quasi* vento orientali qui confringit naues Tarsis.

8 Sicut audiuimus, sic vidimus in vrbe Iehouæ Dei exercituum, in vrbe Dei nostri: Deus stabiliet eam vsque in perpetuum.

9 Expectauimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui.

10 Sicut nomen tuum Deus, sic laus tua vsque ad fines terræ: iustitiæ plena est dextera tua.

11 Lætabitur mons Sion, exultabunt filię Iuda, propter iudicia tua.

12 Circundate Siõ & circuite eam: numerate turres eius.

13 Adiicite cor vestrum ad

mœnia & aggeres, & eius palatia laudibus efferte vt rerũ istarum memoriam ad posteros vsque transmittatis.

14 *Et hunc Deum esse ac perpetuò futurum Deum nostrum omnes intelligant, qui ne extremo quidem vitæ momento sit nos deserturus.*

monitionem eius, exaltate palatia eius, vt narretis generationi posteræ.

14 Nam hic Deus, Deus noster *est* in seculum, & perpetuò: ipse comitabitur nos vsque ad mortem.

Idem Psalmus quadragesimus octauus, dicolos distrophos, vt decimus quartus.

1 *Scilicet hîc sese totum Deus explicat ingens,*
Hîc omne diffundit decus.
Istam nanque sibi propriè Deus optimus vrbem
Istasq; rupes vindicat.
2 *O quæ pulchra situ spectantes pascis amœno,*
Mundi voluptas & decus.
O Sion, ô sæuos Boreas cui temperat æstus,
O Regis alti ciuitas.
3 *O cuius Deus ipse potens & mœnia & arces*
Fidus tuetur incola.
4 *En siquidem horrendo sæuo immanesq; tyranni*
Pariter ruentes impetu,
5 *Hanc simul vt vidêre, simul stupuêre, fugæq;*
Dedêre terga territi:
6 *Prægnantis qualis tremor & dolor occupat artus,*
Vrgente partu fœminæ,
7 *Et medio qualis deprehensas æquore classes*
Vis atra differt turbinis.
8 *Sic atauis quondam narrata aspeximus ipsi,*
Nos huius vrbis incolæ,
Vrbis quam Deus ipse potens sibi vindicat vni,
Seclisq; firmat omnibus.

9 Hi-

9 *Hic vbi te templo in medio, Deus optime rerum,*
Poposcimus opem supplices.
10 *Ergo tuum, Deus, ô nomen laudesq; ferentur*
Fines ad orbis vltimos,
Et tua iusta manus celebrabitur, illa suorum
Succurrere facilis malis :
11 *Tu verò ingenti resonato ad sydera plausu,*
Lætisq; virginum choris,
Pulchra Sion, sæuis seruauit ab hostibus illa
Quam iusta vindicis manus.
12 *Ite hilares, inquam, totumq; hinc inde Sionis*
Spectate fortis ambitum,
13 *Et turres validas numerate, attendite quantis*
Cingatur illa mœnibus,
Despicite in cœlum surgentes vndique moles,
Illasq; dicite posteris,
14 *Nam Deus, hic noster Deus est æternus, in ipsa*
Nec morte deserens suos.

Psalmus quadragesimus nonus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quadragesimi noni.

Vtitur grauissima præfatione Propheta in hoc Psalmo, & meritò quidem, quum doctrinam contineat nobilibus & plebeijs, diuitibus ac inopibus necessariam : ne videlicet illi quidem insolescant, isti verò, vel animum despondeant, vel cupiditate ditescendi extra iustitiæ semitam abripiantur. Continet igitur idem argumentum in genere atq; præcedentes aliquot & subsequentes, quibus vanitas caducorum bonorum describitur, præsertim quum aut malis artibus quæsita fuerunt, aut iis abutuntur eorum possessores. Sed peculiaris & specialis quædam hipothesis in hoc Psalmo spectatur, eorum videlicet diuitum qui pios pauperes opprimunt, quos pauperes consolatur Propheta duabus præcipuè rationibus : vna, quòd nihil sit inanius diuitum fastu, sicut res ipsa tandem de-

monſtrat: ex quo conſequetur timendos non eſſe illos fa-
ſtuoſos, perinde ac ſi parem ſuæ nocendi voluntati faculta-
tem haberent: altera, quòd certa ſpes melioris vitæ omnibus
cogitationibus illis ſit opponenda quæ in eiuſmodi tentatio-
nibus in mentem venire conſueuerunt: ac ſemel ſtatuendum
beſtiarum quàm hominum ſimiliores eſſe qui honoribus aut
opibus aucti, quomodo ſit illis vtendum non intelligunt, ne-
dum vt illis ſapiens quiſpiàm inuideat.

Eiuſdem Pſalmi quadrageſimi noni.

PARAPHRASIS.

1 *AVdite quod dicturus ſum omnes populi, auſcultate omnes orbis incolæ.*

2 *Tũ ignobiles, tum nobiles, ſiue diuites, ſiue pauperes.*

3 *Diſſeram enim de rebus quas qui teneat verè ſapiat: & ſum apud me meditatus quæ maximè oporteat ab omnibus intelligi.*

4 *Ego ipſe quod alios docere, res videlicet grauiſſimas, & abſtruſiſſimas, conſtitui, attentè expendam, vt non alijs duntaxat ſed etiam mihi ipſi hæc mea cithara ceciniſſe comperiatur.*

5 *Enimuero cur ego trepidem quantumlibet oppreſſus, & potentibus inimicis me circũſtantibus, ipſaq; adeò veſtigia mea perſequentibus, obſeſſus?*

6 *Confidunt fateor opulentia ſua, & magnis opibus ſuis freti inſoleſcunt, quaſi quicquid ipſis libet etiam liceat.*

INTERPRETATIO.

1 AVdite iſtud omnes populi: auſcultate omnes orbis incolæ.

2 Etiam *vos* filij plebis, etiam filij nobilium pariter, diues & pauper.

3 Os meum loquetur ſapientias: & meditationes cordis mei *ſunt* intelligentiæ.

4 Inclinabo ad grauia dicta aurem meam: aperiam cithara arcanum meum.

5 Cur timebo diebus malis, *quando* iniquitas calcaneorum meorum circumdabit me? *id eſt, improbi veſtigia mea prementes me circumſiſtent?*

6 *Hi ſunt* qui nituntur opulentia ſua: & de abundantia diuitiarum ſuarum gloriantur.

7 Sed

7 *Sed, obsecro, quid est ista momẽtanea fiducia vanius? Nec enim certè ipsa vita quæ breuißima est durabilior est opum vsus, etiam quum ijs quispiam ad extremum vsque vitæ momentum fruitur. Nam à morte alterũ, nedum seipsum nemo diuitijs redemerit, nec cum Deo vlla pactione de vitæ restitutione transegerit.*

8 *Est enim vitæ pretium maius quàm vt ab homine præstari poßit, nedum vt immortalitatem sibi diuitijs vllis acquirat.*

9 *Imò ne prorogationem quidem vitæ vlla vi pecuniæ parare sibi quisquam potest.*

10 *Siquidem ipsa omnium seculorum experientia docet moriendum esse cunctis siue sapientibus siue stultis: nec vllũ esse hac in re sexus, aut ætatis, aut conditionis discrimen: bonis quæ relinquunt morientes, ad alios etiam sæpenumero ignotos translatis.*

11 *Et tamen, quæ multorum stultitia est, plerique sic vitã instituunt ac si nunquam hinc migrandum illis foret, fictitiæ terrenæ vitæ cogitatione intimos ipsorum sensus occupante, quasi in æternum mansuris ipsorum familijs, ac splendidis ædibus extructis perenni in terris ipsorum nomine futuro.*

12 *Atqui nihil est istiusmodi ho-*

7 Sed fratrem redimendo nõ redimet quisquam, nec dabit Deo pretium redemptionis eius.

8 Nam pretiosa est redemptio animæ eorum, & duratio in seculum, *id est, longæuitatis.*

9 Vt viuat amplius, nec videat sepulchrum.

10 Certè apparet sapientes mori, *&* pariter stultos: & insipientes interire, & relinquere aliis diuitias suas.

11 Interius eorum, *id est, cogitatio eorũ, est quòd* domus suæ *stabunt* in perpetuum *&* habitationes suæ in generationem & generationem: *vt* vocentur nominibus suis super terram.

12 Sed homo *iste* in splendo-

minum insania inanius, quum homo in isto splendore minimè permaneat, adeò vt qui sic viuunt nõ multum bestijs dissimiles intereant.

13 *Illorum enim vita nihil aliud quàm mera est stultitia, & tamen eorum posteri nihilo facti sapientiores illorũ exemplum laudant & imitantur.*

14 *Vtcunque sit & quantumuis isti sibi in istis delicijs placeant, tamen sicut pecudes sub noctem stabulo concluduntur, ita isti vbi vita vespera aduenerit, in sepulcro aggregantur, vbi mors illos non secus atque alios pascit ac depascit. Contrà verò rectũ iter ingressis quamuis sit quoque moriendum, altera tamen lux suo tempore splendescit, ad cuius exortum quantò sint illis insanis superiores apparebit. Nam istorum vmbratilis illa potẽtia mox in sepulcrum erit commutata, quod eos exedet à splẽdidis illis suis palatiis abreptos.*

15 *Contrà verò Deus pios è sepulcri claustris, illos ad se recepturus, educet.*

16 *Itaque securum esse te iubeo nec animo frangi ad cuiusquã diuitijs superbi conspectum, quantumuis illum opibus florentem videas.*

17 *Tempus enim erit quum exanime cadauer & omni splendore isto spoliatum in sepulcro*

re non perdurabit & simi-
lis fit brutis quæ intereu

13 Hæc via ipsorum stulti
est ipsis: posteri tamen eo
ore suo approbant.

14 Tãquam oues in sepulcr
ponuntur, mors depasc
eos, & dominabuntur ei
recti mane: robur ipsorum
est fouea, quæ veterasce-
re *ipsos* faciat, à domicili
ipsorum.

15 Sed Deus redimet animã
meã è manu sepulcri: qu
do suscipiet me.

16 Ne *igitur* time quũ ditatus
fuerit quispiam, & quã
multiplicata fuerit glori
domus eius.

17 Quia nihil auferet in mor-
te: non descẽdet post eum
gloria eius.

18 Sed

iacebit, gloria illud minimè eousque sequutura.

18 *Itaque oblectent illi sese, sibique placeant quantum volent, nec alios beatos iudicent, quàm qui exemplo ipsorũ genio indulgeant.*

19 *Si tamen illorum atauos de quibus gloriantur, & omnem illorũ ætatem consideres, compertes illos perpetua morte sepultos, quod manifestè damnat posterorum stultitiam.*

20 *Denique vtcunque sit quispiam opibus & honoribus auctus, si vera sapientia careat, à bestijs quæ totæ intereunt, in hac vita vel nihil vel parũ differre est existimandus.*

18 Sanè animæ suæ in vita sua benedicet, & te laudabunt illi quum bene feceris tibi.

19 Venies ad ætatem patrum ipsorum, in perpetuum nõ videbunt lucem.

20 Homo in honore, & nõn intelligens, similis factus est brutis quæ intereunt.

Idem Psalmus quadragesimus nonus, dicolos distrophos, versus prior heroicus hexameter, alter Dactylicus Archilochius dimeter, hypercatalecticus.

–◡◡ –◡◡ –

1 *AVdite, ô gentes, audite ingentia mundi*
Qui colitis spatia,
2 *Audite illustres, pariterq́; ignobile vulgus,*
Diues inópsque simul,
3 *Mira loquar, pleno effundam abstrusissima quæq́;*
Pectore prompta meo.
4 *Arcana intentus fabor, doctaq́; recludam*
Ardua multa lira.
5 *Cur metuam obsessi vestigia callidus hostis*
Quamlibet ipsa premat?

6 *Nanque opibus, fateor, confiſi, auroq́ ſuperbi*
Grandia verba crepant:
7 *Dic ſed enim charos à limine mortis amicos*
Vt pretio redimant.
8 *Nugæ, non locus hic pretio, producere vitam*
Diuitis arca nequit.
9 *Nedum perpetuam vt vitam largita ſepulcri*
Eruat è latebris,
10 *Mors fatuos manet ac ſapientes vnica, quorum*
Occupat alter opes.
11 *Et tamen hoc ſtultis vel ſumma eſt cura, perennes*
Condere poſſe domos.
Cœlatisq́ velut manſurum in ſæcula nomen
tradere marmoribus.
12 *Atqui vanũ huius decus eſt, quem vt bruta peremptũ*
Mors inopina rapit.
13 *Hâc ſtulti iuerunt, ſtultorum hâc ſæpe nepotum*
Credula turba ruit.
14 *Nanque velut pecudes quorum mors deuorat artus,*
Ecce iacent tumulo,
Donec mane nouum quàm ſint meliore probarit
Conditione pij.
Illorum ſiquidem ſplendor veteraſcit inanis,
Et decus omne perit.
Magnificum tetro mutarunt luce carentes
Vt tumulo thalamum.
15 *At tua me ſaluum, Deus, eductumq́ ſepulcro*
Eruet illa manus.
16 *Iſtos cur igitur metuas, tumidasq́ potentum*
Cur vereare minas?
17 *Non feret hæc moriens ſecum, extinctúmue ſequetur*
Gloria tanta comes.

18 *Atque*

18 *Atque sibi indulgens quamuis putet esse beatum*
Se similesq́; sui,
19 *Attamen ipsius patres atauosq́; recensens,*
Si numerare voles,
Interitu inuenies illos damnare nepotum
Somnia vana suo,
20 *Denique quantuscunque auctos hinc indeq́; donis*
Ni Deus ipse regat,
Bruto euaserunt similes, quod nulla perennis
Altera vita manet.

Psalmus quinquagesimus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi.

Sicut Deus homini tribuit animam spiritualem & corpus aspectabile, ita vtroque semper voluit & vult coli, cultu videlicet interiore & exteriore: & quemadmodum corporis externas actiones voluit esse interiorum indices, ita etiam diligenter homines admonuit vtrasque oportere inter se consentire & conspirare. Denique ne vel in illa vel in ista cultus diuini parte homines tota natura deprauati aberrarent, quomodo vtrinque coli vellet plenissimè Israelitico populo scriptis etiã legibus ἠθικοῖς καὶ ἱερατικοῖς perscripsit. Alius præterea ceremoniarum (id est externi cultus) finis vel præcipuus hic erat, vt in illis velut in tabella quadã tum suum reatum, tum promissiones expiationis in Messia exhibendas cõtemplarentur, & ita commonefacti sui vicissim officii assiduè reminiscerentur, id est, quid, Deo & quid proximis deberent. Nulli ergo magis abutebantur externo legali cultu, quàm qui neglecto illius scopo sese egregiè functos officio suo somniabant si externa illa diligenter obiissent. Itaque hunc errorem perniciosissimum quem postea Pharisæi pertinacissimè defenderunt, Asaphus propheta (quod & ipsum postea reliqui Prophetæ non desierunt inculcare) hoc magnificentissimo & planè diuinissimo psalmo conuellit, Deum ipsum introducens firmissimis argumentis vtentem tum á natura ipsius Dei, tum à conditione rerum illarum sumptis quæ Deo offerebantur. Fuit autem hæc doctrina semper quidem in Ecclesia Dei re-

tinenda, quoniam ad hunc lapidem homines ſemper impegerunt: ſed eſt in primis huic noſtro ſeculo neceſſaria, in quo ita modo vetus ille error inſtauratus eſt, quo ſacramenta in totidem idola ſunt transformata, ſublato ſignorum & rei ſignificatæ diſcrimine, & doctrina de opere operato in Eccleſiam iutroducta: ſed etiam eò deuentum eſt vt quod ſpiritus ſanctus damnat manifeſtæ impietatis in cultus externi ab ipſomet Deo inſtituti abuſu, idipſum Phariſæi noſtrornm temporum ad ſua commenta transferant.

Eiuſdem Pſalmi quinquageſimi.

PARAPHRASIS.

Pſalmus Aſaph

1 *QVouſque verò tandem, hypocritæ, patientia Dei abutemini? quouſque nos de uero ipſius cultu concionantes aſpernabimini? Age prodeat ipſe Deus & vos alloquatur: & certè ecce prodit, Deus, inquam, ille Iehoua ſupra omnes poteſtates eminens aduenit, non vos duntaxat, ſed etiam omnes orbis incolas ab Ortu ad Occaſum Solis aduocans, vt amentiæ veſtræ ſit vniuerſus orbis teſtis.*

2 *Et ne fortè exiſtimetis hic aliquid dicendum aduerſus ceremonias diuinitus inſtitutas, Deus in ipſa Sione, ſede totius orbis pulcherrima & ipſi acceptiſſima, refulgens illud ſuum tribunal cauſam iſtam diſceptaturus collocauit, tantum abeſt vt eam velit deſerere.*

INTERPRETATIO.

1 DEus deorum Iehoua loquitur, aduocat terram ab ortu Solis vſque ad occaſum eius.

2 Ex Sion, perfectione pulchritudinis, Deus reſplendet.

venict

3 *Ecce, inquam, aduentat Deus ille noster, minimè deinceps mutus futurus, praeuntibus ante ipsius conspectum flammis aduersantes quosque consumpturis, & tempestatibus vndique circumsonantibus, vt qualem olim se praebuit quū legē ferret, talis quoq; eiusdē interpres atq; vindex appareat.*

4 *Quinetiam caelos ipsos sursum, & terram ipsam deorsum citat, iudicio isti aduersum vos, populum suum rebellem & contumacem, instituto interfuturos.*

5 *Audite igitur illum vos per suos apparitores his verbis citantem. Aduocate mihi, inquit, istos quos prae caeteris singulari fauore sum dignatus, & quibuscū foedus istud sacrificiorum inij.*

6 *Testes autem erunt ipsi caeli aduersum vos iusta decisionis istius controuersiae, quandoquidem ipsemet Deus iudex sedebit, ne putetis vobis esse cum vllo mortalium negotium.*

7 *Tum ille. An non tu is es populus quem mihi selegi? Israel ille quem sum amplexus? mēne verò Deum, Deum, inquā, tuum nō audies tecum de hoc ipso iure disceptantem?*

8 *Sic autem disertis verbis hanc controuersiam definio. Prae-*
9 *cepi quidem ego sacrificiorum leges quae mihi quotidiè prae-*

3 Veniet Deus noster, neque silebit: ignis in conspectu eius vorabit, & in circuitu eius tempestas coorta est valida.

4 Aduocauit cœlos supernè: & terram ad iudicandum populum suum, *dicens*,

5 Cōgregate mihi pios meos: qui percusserūt fœdus meū super sacrificiis.

6 Et annuntiabunt cœli iustitiam eius: quia Deus iudex ipse *adest*.

7 Audi popule mi, & loquar, tu Israel & testificabor tibi: Deus, Deus tuus ego *sum*.

8 Non super sacrificiis arguā te, & holocaustis tuis *quae* coràm me *sunt* semper.

ſtari volo: ſed iſta, ſicut à vobis offeruntur ne tantillum quidem moror, neque hoc illud eſt de quo vobiſcum expoſtulo. Nam plus ſatis illa quotidie intueor.

9 *Quem enim eſſe me, quæſo, arbitramini? num cui petendi ſint ex armentis veſtris iuuẽci, aut ex veſtris caulis hirci, ſi fortè illos requiram?*

10 *An me obliti eſtis dominum eſſe omnium beſtiarum quæ in ſyluis & montibus paſcuntur?*

11 *Et mihi illarum conditori cõpertas eſſe omnes volucres, & quicquid vbique ferarum in agris degit?*

12 *Itaque ſi eſurirem, cur illas ego abs te flagitarem, quum mei vnius iuris eſſe conſtet vniuerſum orbem & quicquid eo continetur?*

13 *Deinde quæ hæc veſtra inſania eſt? num enim me carnem taurorum edere, num ſanguinem bibere exiſtimatis?*

14 *Noſtin' igitur quæ ſacrificia poſtulem? laudes mihi debitas, votorum abſolutionem.*

15 *Inuocationem in rebus præſertim aduerſis, ex quibus liberatus pro beneficijs acceptis mihi gratias agas, téque meæ gloriæ ſtudioſum tota vita teſteris.*

16 *At vos improbi & impuri quantumcunque pietatem ſacrificiorum multitudine ſimuletis, audite quibus verbis*

9 Non ſumam è domo tu iuuencum, *neque* ex caul tuis hircos.

10 Quoniam meæ ſunt omnes beſtiæ ſyluarum, & animalia *paſcentia* in mille montibus.

11 Noui aues montium: & feræ agreſtes penes me ſunt.

12 Si eſuriero, non dicam tibi. Num meus eſt orbis & quicquid continet?

13 Num comedam carnem taurorum aut ſanguinem hircorum bibam?

14 Sacrificia Deo laudes: & redde *Deo* excelſo vota tua,

15 Et inuoca me in die tribulationis, & eruam te & glorificabis me.

16 Impio autem dicit Deus, quorſum tu annuntias ſtatuta mea: & ſumis fœdus meum in ore tuo?

17 Tu

Deus ipse vos increpet, Téne verò meos ritus in ore habere? téne fœderis mei vel mentionem facere audere?

17 *Qui ne corrigi quidem te patiaris minas omnes meas aspernatus, & præcepta mea post tergum reieceris.*

18 *Si quem furantem videas, is est demum cuius societatem auidißime expetis: si quē nosti adulterum, das operam illicò vt & ipse fias eius sceleris particeps.*

19 *Nihil nisi malum loqueris: linguam ad omne fraudis genus concinnandum exacuis.*

20 *Maledictis & calumnijs ipsos etiam fratres, fratres, inquā, tuos germanos proscindis, tātum abest vt ab ignotis ladendis abstineas.*

21 *Hæc tua studia, hi sunt mores, quæ scelera quoniam aliquandiu pro mea patiētia dissimulaui, méne idcircò tui similem, & istorum approbatorem arbitraris? Imò tanto seueriùs tecum agam, & propositis tibi sigillatim ob oculos sceleribus, faxo vt ne vnius quidem oblitum & immemorem esse me re ipsa experiaris.*

22 *Hoc igitur agnoscite, istud diligenter & accuratè expendite quotquot estis Dei immemores, ne si vos semel abripuero, nemo sit qui vos irato mihi eripiat.*

17 Tu vero odisti correctionē & proiecisti verba mea post te.

18 Si videas furem, curris cū eo, & cum adulteris portio tua *est*.

19 Os tuum emittis ad malum: & lingua tua concinnat dolos.

20 Quinetiam contra fratrem tuum loqueris: contra filiū matris tuæ attollis probrum.

21 Hæc fecisti, & tacui: existimasti me esse tui similem: coarguam te, & ordinabo *scelera tua* corā oculis tuis.

22 Hoc nunc intelligite, qui obliuiscimini Deum, ne *vos* abripiam, & non sit qui *vos* eripiat.

23 *Audite denique quid semel hac de re statuam. Qui cor ipsum mihi sacrificat, gloriæ meæ studiosum, is demum mihi gratum sacrificium offert: qui mores suos ad præceptorum meorum regulam exigit, illum demum ego ab omnibus periculis liberatum æternæ felicitatis participem faciam.*

23 Qui sacrificat laudem, demum glorificat me: q viam disponit, ostend ei salutem Dei.

Psalmus quinquagesimus dicolos distrophos, vt primus.

1 *DEus inferûm superûmque Dominator potens*
(Mihi nuntianti credite)
Tandem loquetur alta post silentia,
Mundoq́; teste ac conscio,
2 *Pulchræ Sionis ab arce, solis ad vltimum*
Cubile prodibit micans.
3 *En vester, inquam, aderit Deus, nec vt priùs*
Spectabit omnia tacitus:
Quin eminus sparsis coruscans ignibus,
Rapidoq́; cinctus turbine,
4 *Verax sedebit gentis arbiter suæ,*
Cœlo soloq́; testibus.
5 *Cœloq́; iusti apparitore iudicis*
Præstante præconis vicem:
6 *Adeste, dicet, ô boni, ô quisquis sacro*
Nomen dedisti fœderi.
7 *Chara Israelis ô propago, ô tu mihi*
Dicata soli natio.
8 *Non de focis altariúmue pinguium*
Pugnabo tecum victimis.

9 Quo

9 *Quorsum, iuuencos mihi tuos, quorsum tui*
Fœtus gregis poposcerim?
10 *Mihi in nemoribus montiumq; anfractibus*
Errant vagantes bestiæ.
11 *Mihi volucres volant, mihi pecora pinguibus*
Cunctis aluntur pascuis:
12 *Hæc si appetam rerum ipse Dominus omnium,*
Cur mutuò abs te sumpsero?
13 *Num carne vescor, siue pinguis victimæ*
Poto cruentus sanguinem?
14 *Puro profectam ex corde laudem, hanc victimam,*
Hæc vota tu mihi soluito.
15 *Afflictus, inquam, debitas mihi preces,*
Gratesq; gratus reddito.
16 *At te impie (inquiet Deus) non hoc pudet*
Ore mea iussa proloqui?
Non te prophanis labijs istis pudet,
Iactare fœdus hoc meum,
17 *Reprensiones perpeti indocilem meas,*
Omnesq; spernentem minas?
18 *Rapacibus tu furibus, tu adulteris*
Socius adhæres turpibus:
19 *Tu maledicorum primus, omnis tu doli*
Fraudisq; callidus artifex.
20 *Detrahere cuiuis ludus ac iocus est tibi,*
Nec parcis ipsis fratribus.
21 *Hæc te tot annos quòd patrantem pertuli,*
Tu me tui similem putas.
Immo seuerus ecce te coarguam,
Sceleraq; detegam tua.
22 *Hæc annotato summi stulte numinis*
Tu quisquis obliuisceris,

Ne fortè rapida vbi te manu comprendero.
Te nemo prorsus eruat.
23 *Laudis litatur vna victima mihi.*
Hanc tu hostiam mihi cædito.
Compone denique totius vitæ viam,
Námque hæc salutis est via.

Psalmus quinquagesimus primus

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi primi.

Psalmus iste tunc à Dauide scriptus, sicut Hebræa inscriptio declarat, quum à Nathane propheta grauissimè esset increpatus de teterrimo illo adulterio simul & homicidio, sicut scribitur 2. Sam. 12. insignis est inter omnes Danidicos, continens illustre resipiscentiæ exemplum quod præeat oportet peccatorum remissioni. Illustre, inquam, siue personam ipsam Dauidis, siue ipsius peccatum siue denique rem ipsam spectes, id est, resipiscentiæ singulas partes. primum enim hic proponitur nobis Regis potentissimi, & Prophetæ sanctissimi, & optimè si quisquam alius, de Ecclesia meriti exemplum, nempe vt discamus non alium esse regum quàm pauperum Deum: & quò magis aliquis inter homines eminet, eò eminentius esse ipsius peccatum, ac proinde tantò magis ei laborandum vt cæteris præeat pœnitentiæ exemplo. Iam quòd ad illud attinet de quo hîc agitur, nescio an habita ratione circumstantiarum personæ Dauidis, vllum tot tantorúmque in vno facto scelerum monimentum extet: ex quo intelligimus quanta sit præstantissimorum etiam hominum imbecillitas, & quanta rursus clementia Deus opt. max. erga resipiscentes quosuis vtatur. Sed si, quod præcipuum est, accuratè expendamus, haud scio an vllum vnquam extiterit talis pœnitentiæ exemplar. Nam quod ad interiorem peccati agnitionem ac detestationem attinet, quam contritionem vocant, non video quid in ista desiderari possit, quum sese Dauid ab ipso conceptionis suæ momento reum æternæ damnationis fateatur, & omnes circumstantias sui sceleris diligentissimè persequatur, tantum abest vt vlla querat subterfugia, vel vllam meritorum compensationem somniet. Quòd si exterio-

rem

rem peccati confessionem consideremus (quæ est altera veræ resipiscentiæ pars, quam vulgò cum satisfactione confundũt) cuiusmodi tandem est tanti Regis & tanti Prophetæ exemplum, qui suæ regiæ Maistatis, & omnis priuatæ existimationis omni humano respectu posthabito, non modò sui illius sceleris historiam passus est scriptis tradi, sed etiam sempiternum ipsemet scripsit eius agnitionis testimoniũ, quo toti Ecclesiæ satisfaceret? Nouerat enim vir sanctissimus pudêre nos peccati non resipiscentiæ oportere: neque eiusmodi publica quoque confessione labem inustam à peccato coram Ecclesia augeri, sed potius deleri: tantum abest vt delicatis illius nostri seculi hominibus similis esset Dauid, qui quiduis potius quam huius disciplinæ iugum tulerint, quod tamen Rex tantus vltrò subiit. Denique veræ resipiscentiæ fructus hic quoque manifestissimè elucet, Deo verè pœnitentes suos minimè deserente, sed contrà ipsis etiam peccatis tum ad suam gloriam, tum ad eorum resipiscẽtiam ac consolationem abutente. Admiscentur autem huic Psalmo duo præterea veræ religionis capita: vnum de originis peccato, alterum de sacrificiorum abusu, quasi in externa illa ceremonia pro peccato posita esset expiatio, quum contrà non placerent sacrificia ab impuris profecta, ac proinde præire remissionem peccatorum oporteret, quæ postea sacrificiis in fide factis in animis credentium obsignaretur.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi primi.

PARAPHRASIS.

1 *QVid hic afferam Deus, quid prætexam? nihil prorsus. Tantum peto vt miserearis miserrimi peccatoris misericors Deus? & quum vel vnicum hoc meum scelus infinita complectatur, non vnam miserationem sed quicquid est apud te miserationum mihi tribuas: vt semel iniquitates mea expungantur.*

2 *Certè tam hæc est tetra, &*

INTERPRETATIO.

1 MIserere mei Deus secundum misericordiam tuam: secũdum multitudinem miserationũ tuarum dele preuaricationes meas.

2 Multum laua me ab ini-

tam altè insedit mihi hac macula, vt ne abs te quidem nisi cum difficultate ablui posse mihi persuadeam. Ablue me igitur, mi Deus, semel atque iterum ac sæpius etiam, donec tanti sceleris sordes penitus eluantur.

3 *Nec enim ego culpam diffiteor aut eleuo, sed grauissima scelera mea assiduè mihi ob oculos obuersantia seriò detestor.*

4 *Nam vt homines grauiter offenderim, mihi tamen propriè tecum negotium est. Nam tibi, tibi propriè peccaui, & vt homines fallere studuerim, te tamen oculatissimum testem simul ac iudicem fallere non potui. Itaque iustificari nec volo, nec possum, quum iustissimè decreueris quæ de me decreuisti, & planè agnoscam nihil posse in iudicijs de me tuis desiderari.*

5 *Imò ut ista scelera non admiserim, quis sum ego nisi mortaliũ vnus exitio dignissimorum? Iam tum videlicet corruptus ac reus quum me conciperet mater, & peccato iam tum inquinatus quum illa me conceptum in vtero foueret.*

6 *Et quorsum ego victimas olim tibi à me oblatas cæteràsque eiusmodi in medium proferrem? Tu etenim eam demum iustitiam probas quæ*

quitate mea, & à scelere meo munda me.

3 Quoniam transgressiones meas ego cognosco & peccatum meum coràm me est semper.

4 Tibi, tibi soli peccaui, & malum in oculis tuis feci vt iustificeris loquendo, & mundus sis iudicando.

5 Ecce in iniquitate conceptus sum, & in peccato calefecit me mater mea.

6 Ecce veritatem dilexisti in intimis: & in occulto sapientiam patefecisti mihi.

cordis penetralibus insidet quam tamen mihi defuisse res ipsa demonstrat: & tu me tamen, fateor, non vt quemuis alium sed vt vnum ex domesticis tuis priuatim, &, eheu, quàm familiariter, sapientiam illam tuam docuisti.

7 *Itaque adsum ego omnium peccatorum maximus. At quod tu solus potes, hoc facito. Expia me, mi Deus, tuo illo vero hyssopo, & omnes sordes mox euanuerint: tu me ablue & subito niue ipsa candidior euadam.*

8 *Exhilara me sancti tui Spiritus testimonio, latissimum illud & omnium iucundissimum nuntium remissionis peccatorum mihi adferentis: & ossa qua meritò contriuisti repentè recreaueris.*

9 *Ne, quæso, ne peccata mea intuére, sed potius à me admissa omnia scelera semel ex tuis tabulis expunge.*

10 *Opus illud verè tuum quod in me cœperas & ego impediui, de integro auspicare intermissum, Deus: cordis videlicet munditiem cuius tu auctor & creator vnus es: & sanctos illos motus animi in visceribus meis renoua.*

11 *Ah ne me, quamuis perire dignum, extra conspectum tuum ablegato, neque me semel sancti tui Spiritus afflatu spoliato.*

7 Expia me hyssopo & mundabor: laua me, & præ niue dealbabor.

8 Audire me fac gaudium & lætitiam: exultabunt ossa quæ contriuisti.

9 Absconde faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

10 Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

11 Ne proiicias me à facie tua: & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me,

12 *Restitue mihi potius gaudiũ illud inenarrabile quo perfunduntur qui à peccati & mortis vinculis abs te liberati tecum in gratiam redierunt: & hoc mihi sanctus Spiritus tuus verus ille consolator tribuat, vt tibi vltrò memetipsum deinceps addicam.*

12 Restitue mihi lætitiam salutis tuæ: & spiritu spontaneo.

13 *Tum ego alios quoque flagitiosos docebo meo exemplo vt quantumuis abs te auersi sese ad te conuertant.*

13 Docebo trãsgressores vias tuas: & impii ad te conuertentur.

14 *Deus, Deus à quo salus omnis mea dependet, libera me ab isto tam cruentæ cædis crimine, vt lingua mea exultans tuam in præstandis promissis iustitiam assiduis cãtibus prædicet.*

14 Libera me à sanguinibus Deus, Deus salutis meæ: & cantabit cum iubilo lingua mea iustitiam tuam.

15 *Aperi mihi os Domine, quod obmutescere coegerunt scelera mea, vt laudẽ tuã annũtiem.*

15 Domine labia mea aperi, & os meum annũtiabit laudem tuam.

16 *Nam quod ad sacrificia victimarum attinet, scio tibi non fuisse grata futura, ab impuris istis manibus oblata, neque etiam in ipso hostiarum cruore sitam esse quam peto peccatorum expiationem: alioqui iampridem altare tuũ holocaustis onerassem.*

16 Certè non delectareris sacrificio, *nam tibi darem*, nec holocaustum *meum* acceptares.

17 *Sed ecce, offero sacrificia quibus te, Deus, oblectari scio, animum videlicet vero peccatorũ sensu attritum, seriò pœnitentem, & sese ac peccata sua detestantem, quam oblationem, sat scio, non despicies.*

17 Sacrificia Deo grata sunt Spiritus contritus: cor contritum & afflictum Deus non despicies.

18 *Denique, mi Deus, ne te sce-*

18 Benefac ex beneplacito tuo

leraista mea tantopere commoueant vt gratuitæ illius tua in Sionem benignitatis cursum impediant, sed perge tua Hierosolymorum ciuitatis muros nihilominus ædificare.

tuo ipsi Sion: ædifica muros Ierusalem.

19 *Tunc demum, me nimirum tibi planè reconciliato, acceptum habebis tibi ritè oblatum omne sacrificiorũ genus, & tunc ego victimis altare tuũ onerabo.*

19 Tunc accepta habebis sacrificia legitima, holocausta & oblationes: tunc ascendent super altare tuum vituli.

In eundem Psalmum præfatio poëtica.

Forte pererratis cælo terrâque mariq;,
Ales Amor, (dæmon, quo non est certior vllus
Mortales pulchri falsa sub imagine mentes
Fallere, lethaliq; animos afflare veneno)
Inuisæ sacras Iudææ callibus vrbes
Venerat: & iam tum magno molimine regem
Fundantem intuitus Solymas feliciter arces,
Progeniémque memor Iessæo sanguine duci,
Venturam Satanæ excidio, Satanæque ministris:
Mène, (ait) à prima qui victor origine mundi
His homines domui telis, horrendáque seclo
Diluuia inuexi (laus est hæc nostra) priori:
Cui Ninon, ingentémque incesta Semiramis vrbem
Sacrauit, nostras testantia mœnia vires:
Cui Sodomæ versa in cineres, ambustâque longè
In tenues abijt regio vicina fauillas.
Quo duce mille furens armauit Græcia naues
Et nunc Troia nouem iacet oppugnata per annos:
Qui prius indomitum (quid non mihi fæmina præstat?)
Sampsonem insano fregi meritricis amore:
Iessiadæ vnius non posse abrumpere cœpta,

Diuinisq́ procul curis auertere mentem ?
Dixerat iratus, pharetraq́ accinctus & arcu,
Tandem ad Bersabes conuertit lumina vultus,
Bersabes, qua non formosior altera cunctas
Isacidûm populos inter numerata puellas,
Sed coniuncta viro, & mater iam digna videri.
Et mox tam raras mortali in corpore dotes
Miratus, patulæ radiantem frontis honorem,
Purpureasq́ genas, pulchri & discrimina nasi,
Os roseum, & flauos per eburnea colla capillos,
Marmoreumq́ sinum, porrectaq́ brachia longè,
Et teretes digitos, Me verò ludere in istis
Fas oculis, (inquit) iuuat hinc vibrare sagittas
Este procul tela & pharetræ. nanque ista ministrant
Lumina tela mihi, lunataq́ porrigit arcum
Vmbra supercilij : hinc regum Mauortia corda,
Fallor ego aut infans olim vicisse Cupido
Credar, & hæc varias spargetur fama per vrbes:
Sic ait : & subitò pharetraq́ arcuq́ relictis,
Aereum indutus corpus (mirabile dictu)
Callidus affectans formosam hinc inde puellam,
Obseruat tacitus furtim : tandemq́ repertis
Sese oculis infert, claroq́ in lumine condit.
Illa illum sensit venientem, & læta recepto
Hospite, nil præter Veneris iam cogitat artes,
Omnibus arridet, pulchræ sibi conscia formæ :
Nunc sinit extrema crispantes fronte capillos
Ludere, nunc varia discriminat arte vagantes :
Iam celare sinum simulat, mammasq́ coercet,
Et superobiectat tenuis velamina telæ :
Iam cunctas ostentat opes, colloq́ superba
Nudato, pulchra mentitur imagine diuam.

Interdu

Interdum excultis illi qui stabat in hortis
Marmoreo insignis labro atque perennibus vndis
Fonte lauat, celeresq; oculis iaculatur amores.
Hanc igitur casu, vitreo tum fonte lauantem,
Nescio quid meditans sublimi Dauid ab arce
Conspexit, vir nec cuiquam pietate secundus,
Nec quoquam inferior vates, seu fundere dulce
Ore melos, digitis seu tangere plectra iuuaret.
Quid non audet amor? regis doctiq; piiq;
Protinus excusso violauit lumina telo:
At pauidus tanto caligat lumine Dauid.
Ecce irrumpit Amor dominus, sparsisq; veneno
Sensibus, humenti mox calfacit ossa calore,
Atque imo tandem infligit sub pectore vulnus:
Mens quoque victa labat. flammisq; oppressa fatiscit.
Ipse sui oblitus cæcas sub pectore flammas
Dauid alit, nec iam studiis incumbit honestis
Nec sibi iam quærit sese quibus artibus ipse
Asserat: hoc vnum noctuq; diuq; labore
Sollicitus voluit magno qua callidus arte
Efficiat forma vt tandem potiatur amata.
Quid faciat? blandis adiungit munera dictis.
Paret Bersabe, tantoq; amore peracta
Culpa placet: tumido sic est mox addita ventri
Sarcina. sed nondum Dauid sua gaudia credit
Plena satis. res ipsa placet, crimenq; probatur.
At metuit famam, diciq; recusat adulter.
Adde onus ignaro conceptum coniuge: quippe
Fortè aberat longè Vrias, & tempore in illo
Pro patriæ afflictæ rebus, populiq; salute
Tractabat gladios miles: reuocatur in vrbem
Principis imperio: paret, castrisq; relictis

Iussus adest. Illum ne formosissima coniux,
Nec nati traxere domum sed principis aulam
Ingreditur properans: simulato plurima vultu
Inquirit Dauid, quam tandem exercitus vrbem
Obsideat, quibus inclusus sit mœnibus hostis,
Euentu quônam pugnatum: singula pandit
Ille, nec infelix nouit quàm dira parentur.
Quippe, licet mensa exceptum, vinoq; madentem,
Coniugis vt spreuisse thoros, aulaq; manere
Assiduum vidit Dauid, iam censet apertum
Omne scelus, iam facta palàm sua crimina credit.
Vis igitur, sed tecta, placet: capitiq; parantur
Coniugis insidiæ. quid non audetis amantes?
Iam nil iura valent, nil magni iussa Tonantis,
Expertusq; Deus toties: iam victus amore
Ipse odit sese. O semper nocitura voluptas,
Vt transuersa rapis mortalia pectora tecum!
Nox erat, & latè carpebant omnia somnos;
At vigil insano fraudes in pectore Dauid
Mille parat: calamum tandem poscitq; tabellas,
Et se de patriæ rebus dum scribere multa
Versutus simulat, versa in contraria mente,
Imperat vt pugnæ statuatur in ordine primus
Vrias, primusq; ruat moriturus in hostes.
Ergo vt prima dedit venientis signa diei
Lucifer, Vriam mox in sua castra reuerti
Rex iubet, inscriptasq; Duci perferre tabellas.
Lætus at ille volat, nec se sua fata tenere
Clausa manu nouit: tandemq; in fronte locatus,
Immeritam infelix petijt per vulnera mortem.
Hæc Pater omnipotens ex alto singula cælo
Cernebat, iam tum iratus, quum cedere fœdi

Imperio insanum regem spectaret Amoris.
Vt verò insontem cecidisse agnouit amicum,
Et fuso hostiles gladios tinxisse cruore,
Tum demum infremuit totus, vultumq́ue serenum.
Iratus posuit: tremuerunt omnia latè,
Terribiliq́ue procul sonuerunt astra fragore.
Protinus exorto compleri murmure cælum
Turbato cœpit Domino: veniuntq́ue frequentes
Aligeri fratres, quæ tanti causa tumultus
Inter se rogitant trepidi, quæ litis origo,
Quos hæc ira notet: num totas fulmine terras
Perdere fortè paret, num cæli extrudere ciues,
Aut priscum reuocare chaos, quippe affore tempus
Audierant, ipsos olim quo verteret orbes
Cælorum, & totum flammis misceret olympum.
Cælorum in medio, qua se super omnia tollit
Sublimis moles mundum complexa rotundum,
Stat thronus, & gemmis totus conflatus & auro:
Hic superûm residet Princeps: hinc singula cernens
Temperat æterno componitq́ue omnia nutu.
Hunc geminæ circum dicuntur stare sorores,
Iustitia, & placido lenis Clementia vultu:
Altera districto cunctis velut ense minatur,
Turbatisq́ue oculis testatur pectoris iras:
Altera blandi turq́ue oculis, similisq́ue precanti,
Vertere commoti memoratur numinis iras.
Huc igitur postquam conuenêre vndique diui,
Tum Pater iratus, Quænam hæc dementia? quænam
Improbitas, (inquit) nostrum contemnere numen
Mortales audere viros, & pectore ferri
Indomito autorem contra: quid plurima fando
Commemorem? terræq́ue datas totius habenas,

Et maris imperium liquidóque volantia cælo?
Mentem ego diuinam tribui, quæ libera mortem
Despiceret, quæ me, quæ cæli edisceret orbes.
Hoc cunctis commune bonum quid propria natis
Commoda nunc referam toties concessa Iacobi?
Vos meministis enim regis contusa superbi
Pectora, vos medio incedentes æquore turmas,
Delatásque acies scitis, partósque triumphos.
Scitis vt in terras summo descendere cælo
Sustinui, vt leges illis & iura tuendæ
Sancirem vitæ: nostri quoque testis amoris
Sol erit, assueto vetitus descendere cursu:
Et scissæ Iordanis aquæ, sonitúque tubarum
Captæ vrbes, pulsiq; sua ditione tyranni.
Hæc illis igitur tribui. quid maxima verò
Tot bona commemorem Iessæo præstita vati?
Illi ego pastori memini tribuisse coronam,
Ereptóque pedo sceptrum donasse ferendum:
Quinetiam vasto memini eripuisse giganti.
Quumque graues vrgere minas odiúmque Saulis
Sensissem, tutum ipse dedi (miseratus egentis)
Exilium, & placida florentia regna quiete.
Nunc tamen antiquos mores imitatus auorum,
Oblitúsque mei, nec cæli spernere leges,
Nec crudele scelus sceleri iunxisse veretur.
Hinc leges, hinc iura iacent violata sacrati
Coniugij, hinc noster non digna morte peremptus
Vindictam petit Vrias. nunc ergo superbum
Vlciscar regis pectus, populúmque ferocem
Delebo iratus, nostri monimenta doloris.
Desierat, toto exoritur quum murmur olympo.
Protinus at mæsto assurgens Clementia vultu,

Conqueritur lacrymans. nec enim, si plectere dignis
Supplicijs homines placeat, iam fulmina posse
Sufficere, aut animas deinceps captura nocentes
Tartara: desertum fore mox sine ciuibus orbem.
Frustra igitur toties miseris mortalibus olim
Est promissa salus? nec crescere virga sinetur
Expectata pijs? sua sunt stata tempora pœnæ,
Integra quum mundi peritura est machina flammis.
Ne, Genitor, ne te crudelem nomine dici
Quæso sinas? tua nota satis sunt numina mundo.
At si pœna placet, si res tam sæua probatur,
Hoc vnum rogito supplex, hoc pectore toto
Flagito, fas vt sit sceleris monuisse peracti
Dauidem: feret ille preces, tandemq; furore
Deposito scelus hoc illi noxamq; remittes.
Vix bene desierat mitis Clementia blandas
Ferre preces, quum deposita Pater optimus ira,
Conceptum penitus dilabi corde calorem
Sensit, & hæc tandem sedato pectore fatur,
At miseros seruare iuuat. Sic fatus, abire
Aligerûm mandat selectum ex ordine fratrum,
Cæsarie insigni iuuenem, cui candida circùm
Ludebat stola longa pedes, variæq; micabant
Distinctæ veluti gemmis rutilantibus alæ:
Qualis ab Eoo vehitur (mortalia rebus
Si fas æthereis componere) psittacus orbe,
Aut nubes inter qualis nitet iris aquosas.
Hunc igitur propriè Solymorum inuisere terras
Imperat Omnipotens, vatiq; aperire Nathani
Et scelera & scelerum autorem: quem sedulus ipse
Arguat, & meritum ostentans pro talibus ausis
Supplicium, culpam cogat crimenq; fateri.

Nec mora: iussus adest, primoq́; à limine regem
Compellans vates, Salue Rex, (inquit) & audi
Quid sceleris media ecce recens euenerit vrbe.
Ecce fuit pecoris quidam ditissimus vnus,
Et pecoris quidam contrà pauperrimus vnus:
Illi mille greges, ouis huic tantùm vnica, verùm
Chara fuit, primis paruam quam eduxerat annis,
Et mensa & pariter lecto dignatus eodem.
Ille aduentantem casu excepturus amicum,
(Pro facinus) bubusq́; suis ouibusq́; pepercit,
At miseram arripiens vicini pauperis, eheu,
O Rex, mactauit sæuus coxitq́; bidentem.
Dauid ad hæc animo grauiter commotus, At (inquit)
Sic faueat dextrum mihi numen. vt iste cruentas
Dignus qui proprio pendat vel sanguine pœnas,
Pauperis octuplici pensabit fænore damnum.
Hæc ille. intuitus toruo quem lumine vates,
Ergo (ait) infelix, audi quid numinis ira
Nuntiet ô regni rex indignissime, têne
Tam subitò oblitum quanto te euexit honore
Cunctipotens, inopem, mediisq́; ab ouilibus olim
Acceptum, & sæui toties, totiesq́; Leonis
Faucibus ereptum solij quum sede locaret,
Sacraretq́; isto tantum diademate regem?
Tén' miserum tali pollutum cæde quietem
Ducere quem ad pœnam poscant pro immanibus ausis
Crimina? sic igitur turpem traducere vitam
Amplexus medios inter? geminóne nocentem
Crimine, cælorum fas est conuexa tueri?
Qui superos, qui te, patriamq́;, tuosq́; scelestus
Prodideris? at tempus erit quum cæde tuorum
Ipse oculos pasces, belliq́; domestica surgent

Semina,

Semina, & incestus, & fratrum vulnera cernes:
Tu modò flecte Deum lacrymis. Sic illa tonare
Vix bene desierat, quum toto expalluit ore
Dauid, & attonitus vix tandem voce recepta,
Peccaui infelix, inquit; nec plura loquutus
Protinus è solio miser exilit, & sua pugnis
Pectora cum gemitu plangens, sceptrumq;, coronamq;
Abijcit, & partes animum conuertit in omnes.
Ergo miser nunc inuisos accusat amores,
Nunc iussæ meminit cædis, crimenq; fatetur
Conscius, & casum insontis deplorat amici.
Multa est ante oculos Bersabe, at nulla calores
Intus flamma parit: victus cum matre Cupido,
Et pauor in vacuo solus iam pectore regnat.
Quid faceret? flentem ipse licet veniamq; precantem
Mutata subitò soletur voce Nathanes,
Pacatum his lacrymis affirmans numinis iram,
Semianimis pergit lacrymans, &, vate relicto,
Spemq; metumq; inter, lucem vitamq; perosus,
Nil præter latebras captat. Palatia ponê
Antrum erat horrendum, fracti quâ culmina montis
Exesas vasta claudebant mole cauernas:
Horrebantq; rubis latè omnia, & vndique sentes
Dumiq; tribuliq;, & soli inuisa vorago.
Huc igitur multo turgentia lumina fletu
Aduertens casu sublimi Dauid ab arce
Vespere iam seras noctis properante tenebras,
At tu, tu nostri domus (inquit) conscia luctus,
Tu mihi testis eris iustorum nempe dolorum.
Sic faueas nostro rubicunda ex crimine luna:
(Fortè erat, aut visa est Phœbe rubicundior) at vos
Sidera, quæ inuisos toties vidistis amores,

Mutatum spectate virum. Sic fatus, eburnam
Suspendit zona citharam, qua suetus ad omnes
Mentis erat curas uti. qua sæpe sonante
Depulerat sæuos inimico à rege furores,
Ergo abit, atque sago velatus membra cucullo,
Præcipitis tandem euadit super ardua montis
Culmina: mox antrum ingreditur, largoq; madentes
Imbre oculos cælo attollit: tandemq; recepta
Mente, miser tales tremebundo pectore fletus
Orditur, mæstas cithara resonante querelas.

Idem Psalmus quinquagesimus primus, monocolos, versu heroico vt octauus.

1 *AH Deus immensum clemens, miserêre precanti:*
Et quæcunque tuo bonitas in pectore regnat,
Seruando huic misero se protinus exerat omnis.
2 *Elue me sceleris pollutum crimine tanti,*
Elue, peccatiq; iube euanescere sordes.
3 *En scelera agnosco: scelerum noctesq; diesq;*
Ante dies versans me lurida terret imago:
4 *Res etenim tecum propriè mihi: te Deus vnum*
Offendi infelix, quem non fraus vlla fefellit,
Sublimi è solio meq; & mea facta tuentem,
Vt si pro meritis iudex mihi sederis, eheu,
Damnatus iustas subeam te iudice pœnas.
5 *Me genitrix etenim grauida quum ferret in aluo,*
Iam pollutus eram, siquidem me tempore mater
Et sordes pariter conceptas fouit eôdem.
6 *At contra integritas synceri pectoris vna*
Grata tibi: nec eras alios mihi doctor in vsus,
Ingratum quondam tua quum me arcana doceres.
7 *Ah Deus, hyssopum hîc adhibe, & quæcunque tenaces*

Abstergas

Abstergunt maculas : vt crimine purus ab omni
Emergam, penitusq́; ablutis sordibus, ipsas
8 *Exuperem candore niues : fac nuntius aures*
Impleat vt melior, recreent fac gaudia mentem,
Ne semel absorptis peream mœrore medullis.
9 *Iratos auerte oculos, potiusq́; benignus,*
Multiplici dele contractas crimine labes.
10 *Tu mihi, summe opifex rerum, cor fingito purum,*
Et recti inspira renouatum in pectus amorem.
11 *Ne me, ne miserum, Deus, abijce, néue repulsum*
12 *Afflatu sancto spolia : quin certa salutis*
Gaudia restituas, vt qui me heroicus olim
Secreuit reliquis, porrò quoq; spiritus ornet :
13 *Quo duce fretus ego errantes per deuia multos*
Voce regam, mutatosq́; in contraria flectam.
14 *Alme Deus, Deus, in quem tota mente recumbo,*
Ne meritas à me pœnas pro immanibus ausis,
Et tanta, heu miserum, patrata cæde reposce.
15 *Da potius lingua vt valeam fidibusq́; canoris*
Te canere in veniam promptum, fideiq́; tenacem.
Os mihi tute aperi, tu dirige labra loquentis,
Vt tibi promeritæ persoluant laudis honores.
16 *Ecce tibi non ara placet, non victima flammis*
In fumos abiens : alioqui hæc larga dedissem,
Et pridem crebris onerassem altaria donis.
Sacra igitur meliora fero, quæ spernere nunquam
17 *O bone, consuesti : deiectos nempe dolore*
Attritosq́; animos, peccati & saucia sensu
Pectora : triste, vniq́; tibi medicabile vulnus.
18 *At tu consueta pergas bonitate Sionem*
Complecti, selecta tibi dum mœnia surgant.
Tum nos ritè tibi solennia vota feremus,

Liba, merumq́ simul, consecratumq́ cruorem:
Fumabitq́ tuum solidis altare iuuencis.

Psalmus quinquagesimus secundus

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi secundi.

Occasionem huic Psalmo scribendo præbuit, vt Hebrai[ca] insciptio testatur, immanis illa crudelitas, quam Doego sug-gerente, Saul aduersus innocentes sacerdotes exercuit, qu[æ] historia describitur 1. Reg. 21. Hoc autem accepto nuntio fa-cilè coniici potest quanto in dolore versatus fuerat Dauid, tum ob singularem ipsius pietatem, tum quòd occasione[m] huic cædi præbuisse quodammodo videretur. Itaque ho[c] Psalmo aduersus illum sceleratissimum delatorem scripto se-se consolatur, primùm quidem illi iustum Dei iudicium de-nuntians, deinde sese & vniuersum piorum cætum illa Sacer-dotum cæde procul dubio magnopere perculsum confirma[ns] certa promissionum diuinarum fide, quibus Ecclesiæ incolu-mitas nititur: ac postremò gratias agens Deo quòd ipsum tanto periculo eripuisset. Est autem hic Psalmus maximæ nu[nc] quoque vtilitatis, quum nunquam desint principes qui omn[i] crudelitatis genere pios in primis Ecclesiarum pastores per-sequantur, & adulatorum magnus semper fuerit numerus qu[i] rabiem illorum variis criminationibus incenderent: cuius sceleris tristissimum exemplum illo etiam antiquo crudelius proximis annis in Galliæ Regno vidimus.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi secundi.

PARAPHRASIS

1 *TEne verò, (virum scilicet strenuum qui tot inermes nec repugnantes occideris) audere etiam de tuo isto tam immani scelere gloriari? atqui nihilominus piorum cœtum nunquam destruxeris, pro cuius incolumitate Deus ille Opt. Maxi. quotidie*

INTERPRETATIO

1 QVorsum gloriaris de scelere ô strenue? bonitas Dei est quotidiana.

excubat.

3 *In eo igitur totus es, scelerate, vt criminationes comminiscaris: & nouas artes excogites quibus instar acutæ nouaculæ pios ex improuiso iugules.*

3 *Præ improbitate sordet tibi omnis integritas, & omni neglecta iustitia fallacijs incumbis.*

4 *Calumnias cupidè exquiris quibus innocentes absorbeas, & linguam ad fallendum sollicitè exerces.*

5 *Et hæc impunè te laturum putas? Imo te iustissimus ille Deus prorsus destruet, te, inquam, ex isto tuo tabernaculo in quo nunc tibi tam securè places abreptum euellet, atque adeò radicitus tollet.*

6 *Tum verò sicut perdendis innocentibus teipsum oblectasti, ita illi iustas de te pœnas sumentem Deum considerantes, illum quidem reuerebuntur: te verò meritò his verbis deridebunt.*

7 *En istum qui perinde ac si ipsius vita ab vnius Dei robore non penderet, magnis suis opibus fretus, sese sua improbitate tutum & ab omnibus periculis immunem futurum est opinatus.*

8 *At ego, quem tu præcipuè perditum cupis, perstabo instar virentis oliuæ in illa ipsa æde Domini cuius tu ministros*

2 Noxas cogitat *tua* lingua tanquam nouacula acuta fabricans imposturas.

3 Diligis malitiam præ bonitate: fallaciam quàm loqui iustitiam.

4 Diligis omnia verba absorptionis: linguam fraudulentam.

5 Etiam Deus destruet te prorsus: abripiet te, & euellet te ex tabernaculo, & eradicabit ex terra viuentium.

6 Et videbunt iusti & timebunt & te irridentes *dicēt.*

7 Ecce istum *qui* non statuit Deum fortitudinem suam: & confisus est in multitudine diuitiarum suarum, roboratus est in nocumento suo.

8 Ego tamen *ero* sicut olea viridis in domo Dei: spero in bonitate Dei in seculum & perpetuò.

trucidasti: quia fallere me nō potest illa Dei bonitas omnibus seculorum spatijs immota, cuius firmitate nitor.

9 *Celebrabo te certè, Deus, perpetuò, qui me admirabiliter ex isto discrimine eripuisti: & quęcunq; superueniant, æquo animo expectabo, dum auxilium feras, quod ijs nunquam defuit quos in gratiam tuam recepisti.*

9 Celebrabo te in perpetuū quia *tu hoc* fecisti, expectabo nomen tuum: quia bonum est coram acceptis tuis.

Idem Psalmus quinquagesimus secundus tetracolos distrophos. Duo priores versus sunt Iambici dimetri anacreontij catalectici.

◡– ◡– ◡– ◡

––

–◡◡

Tertius & quartus est Trochaïcus dimeter acatalecticus.

–◡ –◡ –◡ –

––

1 *IMprobe quid insolescis?*
Scelere quid intumescis?
Nanque firmus permanet
Vsque numinis fauor.
2 *Noctes diésque linguam*
Acuis dolos in omnes,
Instar vt nouaculæ
Inscientem vulneres.
3 *Sceleris amator omnis,*

Virtuti

Virtutis osor omnis,
Falsa cuncta comprobas,
Vera cuncta reijcis.
4 *Quot ore verba fundis,*
Tot ore damna fundis,
Tot vomis voragines,
Quæ bonos absorbeant.
5 *At tu miser vicissim*
Dei manu peribis,
Ista nam te destruet,
Eruetq́ʒ funditus.
Hic te tuo latentem
Vmbraculo reuellet :
Teq́ʒ totum pessimè
Subruet radicitus.
6 *Omnes ad hæc vereri*
Iustum Dei tribunal,
Hisq́ʒ cunctis cladibus
Sic tuis illudere.
7 *En (inquient) scelestum,*
Opibus dolisq́ʒ fretum,
Omne suetum spernere
Robur olim numinis.
8 *At ego domus sacratæ*
Stabo virens oliua,
Firmus vnius Dei
Perstiturus robore.
9 *Sic te vsque & vsque felix,*
Deus, canam perennè,
Cuius ista robore
Tam beatè cesserint.
Et dum vocatus adsis,

Quiduis feram quietus,
Ceu tui solent suo
Factitare commodo.

Psalmus quinquagesimus tertius

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi tertij.

Idem est hic Psalmus, & totidem verbis scriptus atque decimus quartus, excepto versiculo penultimo. Itaque argumentum inde petatur.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi tertij.

PARAPHRASIS.

1 *Vsque adeò vesanos esse homines vt sibi tandem persuadeant Deum nullum esse ex eo constat quòd omnes sunt deprauati, omnes sese reddunt execrabiles, & ne vnus quidem eorum rectè vitam instituit.*

2 *Iehoua ipse quem nihil latet, è cælo contemplatus homines, vt videret ecquis ipsum nosset ac requireret,*

3 *Comperit omnes ab ipso deflexisse, omnes fœtêre, & ne vnum quidem esse qui rectè vitam instituat.*

4 *An non verò prorsus insaniunt isti scelerati, populũ Deo consecratum vorantes tanquam panem, & Iehouam nõ inuocantes?*

5 *Verùm tempus erit quum hoc ipsũ eos perterrebit, quod nũc minimè omnium timent. Deus enim ita cadet eos qui aduersum populum ipsius castrame*

INTERPRETATIO.

1 Dixit insanus in corde suo, Non est Deus, Corrupti sunt: abominabiles facti sunt studio: non est qui bene agat.

2 Iehoua ex cælis prospexit super filios hominum, vt videret an esset aliquis intelligens, & requirẽs Deũ.

3 Omnes deflexerunt, simul fœtent, non est qui bene agat, ne vnus quidem.

4 Nonne intelligentia carent omnes isti scelerati vorantes plebem meam sicut vorant panem, & Iehouam non inuocantes?

5 Illic trepidabunt trepidatione vbi non fuit timor. Deus disperget ossa castrametantium contra te: & tu pudore afficies illos, quo-

tati sunt, vt etiam ossa illorũ sit confracturus. Tu, inquam, illos ignominia inuolues, quoniam Deus ipsos viles & abiectos reddet.

6 *Sed ô vtinã liberator ille promissus Israeli ex Sione prodeat. Nam tum demum Iacob exultabit, & tunc Israel in lætitiã soluetur, quum captiuos suos Iehoua reduxerit.*

quoniam eos Deus contẽptibiles faciet.

6 Quis dabit ex Sion salutem Israelis? vbi reduxerit Iehoua captiuitatem populi sui, exultabit Iacob, lætabitur Israel.

Idem Psalmus quinquagesimus tertius, dicolos distrophos vt decimus quartus.

1 *O Quo non homines furor abripis? impius ecce*
Omne tacitus numen negat,
Hinc vitia, hinc quæcunq; homines teterrima patrant,
Vt sit bonus ne vnus quidem.
2 *Ipse Deus summa cæli qui considet arce,*
Et inde cuncta despicit,
Scrutatus sapiens tot tandem ex millibus ecquis
Studiosus esset numinis,
3 *Defecisse omnes, omnes ad turpia ferri,*
Vah, vsque ad vnum comperit.
4 *Et mox, Quisnam, inquit, stupor, hic qui panis ad instar*
Meos vorant crudeliter,
Nec scelus hoc nouisse suum, nec numinis iram
Me deprecari supplices!
5 *Atqui tempus erit quum vos trepidabitis, illo*
Quod spernitis perterriti.
Illorum siquidem robur Deus omne retundet,
Nec parcet ipsis ossibus,
Qui te collectis oppugnant viribus, ipsi
Gens ô sacrata numini.

Quinetiam his olim probris videbis opertos,
Quæ machinati sunt tibi.
6 *Ah quando tandem promissa ex arce Sionis*
Salus tua aderit, Israel?
Namq; vbi compedibus vinctos exire solutis
Tuos supreme iusseris,
Gaudia tunc liber testabere voce Iacobe,
Tunc Israel lætabere.

Psalmus quinquagesimus quartus

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi quarti

Scripsit hunc Psalmum Dauid quum à ziphæis proditæ essent Sauli ipsius latebræ, quod discrimen, præter ipsam proditionis circunstantiam, quantum fuerit intelligitur ex 1. Sam. 23. 19. Quum enim bis proditus fuerit à ziphæis, malo hunc Psalmum ad priorem proditionem referre. Prodest autem magnopere intelligere non modo sanctos & Deo charissimos homines in hæc vltima pericula incidere, ab ijs quoque tentata à quibus minimè oportuit, sed etiam quàm admirabiliter fuerint conseruati, & quæ vicissim eorum fides, ac constantia fuerit: vt sciamus de cruce non esse disputandum ociose, & velut in vmbra, sed fidis pastoribus eadem expectanda ab ipsis quoque domesticis certamina, sicut præsente hoc seculo experimur: & tamen neque temerè, hæc euenire, neque à Deo deseri quos videtur hostium libidini exponere.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi quarti.

PARAPHRASIS.

1 *TV ipse Deus serua me, tu me innocentem assere robore tuo, quem alioqui seruare nullus mortalium poßit.*

2 *Audi, Deus, preces meas, attende verbis quæ ore ipso effundo.*

INTERPRETATIO.

1 DEus per nomen tuum serua me: & robore tuo vindica me.

2 Deus audi precationem meam: attende ad verba oris mei.

3 Nam

3 *Nam, vt tu vides, hinc quidem degeneres isti, & sui meique obliti proditores aduersum me insurrexerunt, inde verò me ad necem quærunt homines prorsus immanes, & de nulla re minus quàm de tuo numine cogitantes.*

4 *Sed absit vt propterea animũ abijciam. Nam Deus est mihi propugnator, & illis adest quos innocentia mea fautores mihi excitauit.*

5 *Insidiæ istæ in me comparatæ recident profectò in istorũ caput: te nimirum, quum fidem tuis datam fallere nec velis nec possis, illos succidente.*

6 *Ego verò liberatus, spõte promissa tibi vota sacrificãs persoluam: & tuas, quum te vno nihil sit melius neque benignius, laudes celebrabo.*

7 *Quoniam videlicet erueris me ex omni angustia, & his meis oculis hostes meos videro iustis supplicijs affectos.*

3 Nam alieni insurrexerunt aduersus me, & formidabiles *homines* quærũt animam meam: *qui* non posuerunt Deum in conspectu suo.

4 Ecce Deus auxiliator *est* mihi: Dominus *est* inter fulcientes animam meam.

5 Rependet malum insidiatoribus meis: veritate tua succide illos.

6 Voluntariè sacrificabo tibi: celebrabo nomen tuum Iehoua quoniam bonũ est.

7 Nã ex omni angustia *Deus* eruit me: & in hostibus meis vidit *quod iustum est* oculus meus.

Idem Psalmus quinquagesimus quartus monocolos, carmine Trochaico dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 *AH tuo me numine*
Tu Deus mi, libera,
Tu, tua me dextera,
O Deus mi, vindica.

2 *Tu preces audi meas,*
Tu loquentem percipe,
Méque sæuis erue
Exterorum copijs.

3 *Ecce formidabilis*
Vrget hostis vndique,
Cura quam tangit tui
Nulla prorsus numinis.

4 *Ecce contra mi Deus*
Totus abs te pendeo,
Tu malis tot obrutum
Sustinentes sustine,

5 *Tu par par, refferes*
Nempe sæuis hostibus,
Quos, fidem tuam vt probes,
Erues radicitus.

6 *Alacri tunc pectore*
Sacra persoluam tibi:
Tunc benignum, tunc bonum
Te, Deus mi, concinam.

7 *Liber ex angustijs,*
Lustra lætus intuens
Improbos proteruiæ
Ferre tantæ præmia.

Psalmus quinquagesimus quintus
ἐγκλιτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi quinti.

Siue hunc psalmum dicamus respicere ad Keilitarum perfidiam quæ describitur 1. Sam. 23. siue potius pertinere ad fugam Dauidis à filio Absolomo expulsi, quod videtur prorsus congruere cum his verbis Dauide linguam eorum, & cum iis quæ de perfidia cuiusdam tacito nomine commemorat sicut scribitur hæc historia, 2.Sam.15.31. & 16.23. & 17: idem est argumentum & idem vsus huius Psalmi atque superioris. Et quod ad imprecationes attinet, non fuisse profectas ab animo vindicandæ priuatæ iniuriæ cupido apparet ex ea clementia qua vsus est Dauid eo ipso tempore aduersus Saulem, vt scribitur 2. Sam. 16. & aduersus filium quantumuis ingratum & summè sceleratum 2.Sam.16.18. Deinde si quis huius coniurationis auctorum ac præcipuè Achitophelis scelera diligenter consideret, comperiet Dauidem non temere preces istiusmodi effudisse, sed tanquam aduersus homines spei prorsus deploratæ, quas etiam totidem propheticas fuisse prædictiones exitus ipse comprobauit.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi quinti.

PARAPHRASIS.

1 *AVscultа nunc, Deus, si vsquam aliâs, preces meas: neque me supplicantem refuge.*

2 *Attende, inquam, mihi, & exaudi me tantopere perturbatum, vt meipsum lamentãdo huc & illuc versare & mirè agitare cogar.*

3 *Nam, quid nõ mihi minatur aduersarius? quid non ad me opprimendum iste impurus molitur? quanta vi & quibus odiis accensus in me impetum facit?*

4 *Itaque cor intus mihi palpitat, & mortis præsentissima terroribus percellor.*

INTERPRETATIO.

1 AVscultа Deus precationem meam: & ne te abscondas ab oratione mea.

2 Intẽde mihi & exaudi me, plangam in querela mea, & tumultuabor

3 Propter voces inimici, propter oppressionem impii: quia deuoluunt super me iniquitatẽ, & in ira aduersantur mihi.

4 Cor meum contremiscit intra me, & terrores mortis ceciderunt supra me.

5 *Totus, inquam, præ metu cõtremisco & cohorresco.*

6 *Denique in hæc verba cogor prorũpere. Eheu, quis mihi vndique obsesso alas tanquã columbæ addiderit, quibus auolem & alicubi cõquiescam?*

7 *Ecce, quàm longissimè discederem, neque facerem fugiendi finem, donec in desertum ibi pernoctaturus peruenirem.*

8 *Denique celeritate summa tantæ isti tempestati memet eriperem.*

9 *At tu, Domine, absorbe illos, & moue inter illos discordiam, turbatis ipsorum consilijs & congressibus, sicuti meretur ipsorum scelus. Quis enim est illius miserrima nunc vrbis status? omnia certè nunc illic iniuriarum & rixarum plena sunt.*

10 *Tales sunt illorum mores qui nunc dies & noctes illius mœnia, præclarè scilicet, custodiunt. Intus nihil præter mutuas oppressiones & molestias auditur.*

11 *Sceleribus omnia oppleta, plateas doli & fraudes obtinent.*

12 *Deinde, quod omnium acerbissimum est, hanc grauissimam iniuriam non infert mihi quispiam quicum inimicitias exercuerim, quod si ita esset æquo animo tolerarem:*

5 Timor & tremor vene[...] in me, & operuit me ho[...] ror.

6 Et dixi, quis mihi dabit [...] las sicut columbæ? auol[...] rem, & quietem caperem[...]

7 Ecce, procul discederem[...] & commorarer in deser[...]

8 Accelerarem euasioné mi[...] hi ab *hoc* vento vehemen[...] & à tempestate.

9 Absorbe *illos* Domine, di[...] de linguam eorum: nam vidi iniuriam & lites in v[...] be.

10 *Quæ* die ac nocte circun[...] dant super muros eius: & iniquitas & molestia sunt in medio eius.

11 Noxæ *sunt* intra eam, ne[...] que discedit à platea eius fraus & dolus.

12 Enimuero non inimicus probro affecit me, nam eg[...] sustinerem: non aduersa[...] rius *aliquis* meus extulit se in me, nam abscondissem me ab eo.

13 Sed

non, inquam, ita violenter in me insurgit apertus hostis, à quo mihi cauere studuissem.

13 *Sed tu collega meus, tu cuius consiliis regebar, tu mihi familiarissimus.*

14 *Quicum cõsilia capiebam, qui mihi ad ipsam aedem Domini procedenti latus cingebas.*

15 *Mors igitur superueniens pœnas de istis exigat, & viuos nec opinantes sepulchrum absorbeat, quandoquidem toti tot sceleribus penitus scatent.*

16 *Ego verò ad Deum vociferabor, & me nimirum Iehoua seruabit.*

17 *Verspere, inquam, & mane & meridie precari & obstrepere non desinam, donec exaudiar.*

18 *Et certè iam mihi videor liberatus, & in integrum restitutus, quãtumuis isti nec pauci nec imbecilles asperum mihi bellum moueant.*

19 *Audiet enim me Deus profectò & istos opprimet, vt qui iam inde ab initio sederit mũdi iudex: quum praesertim isti sui similes esse pergant, & omnem Dei timorem abiecerint.*

20 *Sceleratus enim ille adortus est eum à quo nullam vnquã iniuriam accepit, & summa perfidia reus tenetur.*

21 *Nam verba quidẽ eius quonis butyro mitiora videbantur, sed nihil nisi bellum in-*

13 Sed tu homo ordinis mei, dux meus, & familiaris meus.

14 Qui simul dulce capiebamus consilium: & in aedem domini ibamus vt socii.

15 Irruat mors super eos, descendant in sepulchrũ viui: quia peruersitates *sunt* in habitaculo eorum, in medio eorum.

16 Ego *verò* ad Deum clamabo: & Iehoua seruabit me.

17 Vespere & mane & meridie orabo & strepitum edam & audiet vocẽ meam.

18 Redemit in pace animam meam à praelio *quod* mihi erat, quoniam multi fuerũt contra me.

19 Audies *me*, Deus, & affliges eos, vt qui sedeas ab initio: quia non sunt mutationes ipsis, & non timẽt Deum.

20 Misit *iste* manus suas in paces suas: violauit fœdus suum.

21 Mitia erant supra butyrum verba oris eius, sed praeliũ *erat* in corde ipsius; mol-

tus fouebat: & eius sermones dixisses oleò dulciores, quum tamen de lethali vulnere mihi infligendo cogitaret.

22 *Agedū igitur, animula mea, cur te diutius excrucias? totum istud in Iehouam exonera tibi prospecturum, neque vt innocens perpetuò iaceat prostratus, passurum.*

23 *Itaque tu, Deus, istos in foueā sepulchri consumendos præcipites dabis. Homines enim fundendi sanguinis auidi & perfidiosi ex medio vitæ cursu abripientur. Ego verò ad te perfugiam.*

liores erant sermones e
oleo, sed ipsi *erant* vulne

22 Proiice super Iehou
nus tuum, & ipse pro
ciet tibi, neque per
vt in æternum agitetur
stus.

23 Tu igitur Deus, præcipi
tabis eos in foueam sepul
chri: homines *enim* sangui
narij & fraudulenti non di
midiabunt dies suos. Ego
vero me ad te recipiam.

Idē Psalmus quinquagesimus quintus, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *AVdi me Deus æqua postulantem,*
Nec me despice iusta flagitantem,
2 *Responde potius mihi roganti,*
Fundentíque animi grauè æstuantis
Permixtas gemitu petitiones.
3 *En me voce minax lacessit hostis,*
In me pessima quæque machinatus:
Idq; vnum rabidus studens agénsque
Vnum vt in caput hocce prouolutis
AErumnis semel obruar sepultus.
4 *Corde intus pauido tremisco totus,*
Mortis attonitus metu ingruentis.
5 *Tremo, inquam, trepido, horreóque totus,*
Magnitudine victus vt doloris.

6 *Effu*

6 *Effundam miser hos subinde questus,*
Eheu quis misero mihi citatæ
Pennas addiderit velut columbæ,
7 *Quibus fretus ego auolans quiescam,*
Desertásque procul petens latebras,
8 *Huius effugiam impetum procellæ?*
9 *Horum, mi Deus, obsecro impiorum*
Frange consilia, vt ne huius iste,
Neque hic istius audiat loquelas,
10 *Quorum compita personant tumultu,*
Rixis, conuitiisque, iurgiisque
Quorum mœnia Visque Lisq; cingunt,
11 *Quorum per plateas, per angiportus*
Regnant fraúsque, dolúsque, prauitásque
12 *Testatur satis vt superque cunctis*
Harum auctor mihi qui molestiarum.
Namque nec fuerat mihi hostis ille,
Cuius exciperem irruentis ictus,
Nec me odisse prius scelestus ille
Visus, cuius ego antea cauendas
Censerem mihi machinationes:
13 *Immò tu improbe, tu diu, scelesteᐟ,*
Vixisti mihi compar & sodalis,
14 *Tu me consiliis tuis regebas,*
Quîquum seria cuncta sacra cuncta,
Olim improuidus ecce diuidebam.
15 *Mors ergò subito incidat scelestis.*
Immò absorbeat ipsa terra viuos.
Quibuscum improbitas scelúsque fixas
Elegêre sibi domos, vt vnâ
Cunctorum exitio excubent bonorum
16 *At te, mi Deus, interim precabor:*

Et tu me, Deus, audies vicissim,
17 *Nunc sera tibi nocte supplicantem,*
Nunc prima quoque luce te rogantem,
Et rursum medio die vocantem.
18 *Sic me quem premit hostium caterua,*
Bellorum semel erutum procellis,
Portu constitues, Deus, quieto,
19 *Annuénsque mihi vt prius solebas,*
Solues præmia quæ merentur istis.
Tu quippe es similis tui vsque & vsque,
Et illi similes sui vicissim,
Omne, temnere numen obstinati:
20 *Nam quid perfidus iste non patrarit,*
Suis exitium struens amicis?
21 *Lingua blanditias meras profundit*
Ipso vel butyro suauiores,
Alto bella fremens nefanda corde:
Imò balsama spirat ore toto,
Quum iam tela ferox acuta vibret.
22 *Tu verò mi anime, ista nil moratus*
Omnes in Dominum repone curas,
Cuius est miseros leuare munus,
Nec prorsus sinere opprimi iacentes,
Pressos quanlibet vndiquâque iustos.
23 *In te denique mi Deus, recumbo,*
Istos precipites neci daturum.
Nam qui sanguine fraudibúsque gaudet,
Immanis, placidæ beata mortis
Huic nunquam reserat fores senectus.

Psalmus quinquagesimus sextus

εὐκτικός.

Argumentum

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi sexti.

Inscriptio Hebraica significat Dauidem à Philistæis interceptum inde huius Psalmi scribendi argumentum sumpsisse: quæ Historia narratur 1.Sam. 21. Sed hoc apparet ex Psalmi contextu sic accipiendum, non quasi inter Philistæos versans & insaniam simulans has interea preces effuderit, aut quasi quæ hic dicũtur aduersus Philistæos torserit, sed potius quòd ab hoc tanto periculo liberatus, apud Deum sit conquestus de Saule & ipsius sæuitiæ administris, quorum vim & insidias vt vitaret in tantum discrimen incidisset. Vtcunque sit, præbet nobis hic quoque Psalmus singularis fidei ac constantiæ exemplum, præsertim considerantibus personam ipsam Dauidis, & ex quãto fastigio nulla sua culpa in tam miseram cõditionem fuerit deturbatus.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi sexti.

PARAPHRASIS.

1 *EHeu, mi Deus, miserere hominis omnium calamitosissimi. Quantulum enim abfuit quominus iste me absorberet? quinetiam ne nũc quidem quasi me deuoraturus obsidere me & in angustias redigere desistit.*

2 *Isti, inquam, quocunque pedẽ moueo quàm diligentissimè obseruantes, quotidie me animo deglutiunt, & magna me turba oppugnant, ô Deus excelse.*

3 *Nihilominus quoties me timor aggressus est, ad te perfugio.*

4 *Et quid ni de eo quod tu mihi locutus es confidenter glorier? Itaque in te, Deus, confido, nec quicquam reformida-*

INTERPRETATIO.

1 MIserere mei Deus nã iste me absorbet, & quotidie me vorans coarctat me.

2 Sorbent me obseruatores mei quotidie: certè multi belligerãtur aduersum me, ô *Deus* excelse.

3 *Tamen* quoties timui ego in te speraui.

4 In Deo laudabo verbum ipsius in Deo confido, non timebo. Quid fecerit caro mihi?

bo. Quid enim aduersum me mortales isti possunt Dei robore ac beneuolentia mihi testata fretum?

5 *Quotidie in hoc toti sunt vt quicquid ago, dico, vel facio detorqueãt, & inde mei perdendi atque calumniandi occasionem arripiant.*

6 *Coëunt occultè, ipsos talos meos suis vestigijs premunt, id vnum quaerentes vt mihi vitam eripiant.*

7 *Et ipsi quidem sperant sese nihilominus suis artibus manum tuam euasuros. At tu Deus istos quantumuis multos & inter se coniuratos disijce.*

8 *Omnes illas discursationes meas scio te habere in numerato: lacrymas meas in vtres tuos, quaeso, recollige. Sunt enim, vt confido, in commentarios tuos relatae.*

9 *Itaque quotiescunque te inuocauero; terga vertent inimici mei. Nam hoc certò scio, te à partibus meis stare.*

10 *Habeo enim Dei verbum de quo glorior: Dei verbum, inquam, de quo gloriabor.*

11 *Itaque Deo fretus quid reformidarem, & quid possit aduersum me quisquam mortalium.*

12 *Hæc verò tot tantáque beneficia quantopere me tibi obstringunt? Persoluam autem tibi quod vnum possum, assi-*

5 Quotidie verba mea torquent: aduersus me sunt omnes cogitationes eorum ad nocendum.

6 Congregantur, occultãt se calcaneos meos obseruãt, expectantes animã meam.

7 Super iniquitate euasio ipsis: in ira populos deijce Deus.

8 Discursationes meas numerasti, pone lacrymas meas in vtre tuo: nonne in commentario tuo sunt?

9 Tunc vertẽtur inimici mei retrorsum, quo die clamauero: hoc noui, quòd Deus *sit* mecum.

10 In Deo laudabo verbum, in Iehoua laudabo verbum *ipsius*.

11 In Deo confido: nihil timebo. Quid fecerit mihi homo?

12 Super me Deus vota tua, soluam laudes tibi.

13 Quia

duam videlicet tuæ benignitatis prædicationem.

12 *Vitam enim meam ex ipsis præsentissimæ mortis faucibus eripuisti, & me prostratum erexisti, vt quòd hanc lucem adhuc aspicio vni tibi acceptam feram.*

13 Quia liberasti animam meam à morte, & pedes meos a præcipitio: vt ambulem corã te Deus, in luce viuorum.

Idem Psalmus quinquagesimus sextus, dicolos distrophos, vt primus.

1 *EN iste me immanis vorat, tu me Deus*
Serua voratum centies.
2 *Nam turba miserum vt ista me totum opprimat,*
3 *Spes attamen vincit metum.*
4 *Meq; vna vocibus tuis fretum fouet,*
Mortalium immotum minis.
5 *Calumniantur, moliuntur quidlibet,*
Sæuum & nefandum quanlibet.
6 *Coeunt, & vnà callidi insidias parant,*
Vnius intenti in necem.
7 *Imò & sceleribus improbi fidunt suis.*
Quum tu integros populos domes.
8 *Quot passuum confecerim exul millia,*
Recensuisti sedulò.
Quotcunque fudi lacrymas: vt re abditas,
Chartisq; signatas tenes.
9 *Tu mecum es ô Deus, preces vt fudero,*
Terga iste vertet territus.
10 *Verbum tuum Deus, tuum verbum Deus,*
Hoc illud est quod prædico.
11 *Hoc illud est quod me vsque & vsque sustinet,*
Mortalium immotum minis,

12 *Promissa tibi vota ecce soluo obnoxius,*
Laudisq; cædo victimam,
13 *Præceps prohibitus ingredi mortis specum,*
Viuos vt inter ambulem.

Psalmus quinquagesimus septimus

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi septimi.

Periculum aliud longè maximum, & superiori proximum quod describitur 1. Sam. 24. præbuit argumentum huic Psalmo, ex quo nobis colligendum est in Dei manu positum esse, non modò quàm grauibus, sed etiam quàm diuturnis ærumnis, & quidem per sceleratissimos homines, velit seruos suos exercere: ac proinde vt fidei sic quoque perseuerantiæ donum assiduis precibus petendum. Alioqui psalmus iste eiusdem est vsus atque superiores aliquot, simili prorsus occasione scripti.

Eiusdem Psalmi quinquagesimi septimi.

PARAPHRASIS.

1 *NUnc demum tempus illud est Deus, quo vel de me actum est, vel oportet vt me respicias. Itaque miserere, miserere, inquam, mei Deus, Nam in te vno animus hic meus confidit, & ad te vnum confugio sub cuius alarum vmbra tantisper dum ingentes istæ calamitates prætereant, delitescam.*

2 *Ad te vociferor, Deus excelse: ad te, Deus, vt quod in me cœpisti perficias.*

3 *Et ita futurum est profectò. Mittet enim Deus è cælo auxilium quod in terris nusquã inuenio, neque me sic tur-*

INTERPRETATIO.

1 MIserere mei De⁹, miserere mei, quia in te confidit anima mea, & sub vmbra alarum tuarũ protectionem quæro, donec transeat calamitas.

2 Clamabo ad Deum excelsum, ad Deũ qui *opus* perficiat pro me.

3 Mittet è cælo & seruabit me *ab* opprobrio absorbẽtis me: mittet Deus clemẽtiam suam & veritatẽ suam.

4 Anima

piter absorberi patietur: adeunt cælitus mihi liberando emissæ auxiliatrices duæ indubiè, nempe ipsius Clementia, & summa illa Fides quam in præstandis promissis demonstrat.

4 *Interea ecce me, fateor, hinc quidē leonū vnguibus & longè crudelissimorum hominum immanitati: inde verò impudentissimorum accusatorū calumnijs expositum, quorū dentes sunt lanceis & sagittis pares, lingua quibusuis acutissimis gladijs nocentior.*

4 Anima mea in medio leonum *est* iaceo inter incendiarios: inter homines quorum dentes sunt lancea, & sagittæ, & quorum lingua *est* gladius acutus.

5 *At tu Deus, ostende te supra cælos ipsos residere, & facito vt gloria tua in vniuerso terrarum orbe prædicetur.*

5 Exaltare super cęlos Deus, super omnem terram *sit* gloria tua.

6 *Quocunque pedem moueo expansum est mihi intercipiendo ipsorum rete: iaceo veluti iam in terram deturbatus, foueam habeo ante oculos in quā sperant me præcipitem ruiturū. Sed aliter res cadet. Nam ipsi contra in illam ipsam cadent.*

6 Rete parauerunt gressibus meis: incuruata est anima mea, foderunt coram me foueam: *sed* ceciderunt in eam.

7 *Itaque iam toto corde, toto corde comparatus, te, Deus, celebrare, tum voce, tum fidibus gestio.*

7 Paratū est cor meū Deus: paratum est cor meum, cātabo & Psallam.

8 *Agedum lingua, agedum nablium & cythara meæ primo diluculo expergiscimini.*

8 Excitare gloria mea: exurge nablium & cythara: excitabor diluculo.

9 *Audient me gentes ipsæ remotissimæ laudes tuas prædicantem, audient populi tibi psallentem.*

9 Celebrabo te inter gentes: Domine psallam tibi inter populos.

10 *Nam certè ad cælos vsque*

10 Quia magna *est* vsque ad

bonitas tua ſeſe extulit, & ad nubes vſque veritas tua.

11 *Patefacito, Deus, te ſupra cælos ipſos reſidere, & gloriam tuam vniuerſo terrarum orbi demonſtra.*

cęlos bonitas tua: & ad nubes veritas tua.

11 Exaltare ſupra cęlos Deus, & ſuper omnem terram ſ[o] gloria tua.

Idem Pſalmus quinquageſimus ſeptimus dicolos diſtrophos, vt primus.

1 *ADes ô miſericors Deus, ades clemens Deus,*
Nam totus abs te pendeo.
Aliſq; tectus acquieſco ſub tuis,
Turbo iſte dum deſæuiat,
2 *Appello te ô ſuperûm Pater: cuius manus*
Quod auſpicatur, perficit.
3 *Ah mitte cælitus latronum iniurias*
Et impetus qui comprimat.
Hinc me tua Deus protegat clementia,
Inde tueatur veritas,
4 *Poſitum leones inter, inter ignium*
Globos vomentes belluas.
Homines feros, lingua quibus eſt enſis vice,
Dentes ſagittæ & lanceæ.
5 *Attollere in cælos Deus, & illud tuum*
Fac emicet terris iubar.
6 *Quocunque tendo abſconſa tendunt retia,*
Vt vndique trepidus hæream.
At tu, Deus, fac vt ſcrobes iſti ſibi
Fodiſſe ſe ipſos ſentiant.
7 *Geſtit animus, geſtit animus & ore & lyra*
Sacris vacare cantibus.
8 *Inſurge lingua, & tu excitare barbitos,*
Et vos adeſte nablia,

9 Vt

9 *Vt te orbe toto luce prima, mi Deus,*
Fidibus & ore prædicem.
10 *Tua nanque bonitas celsa superat sydera,*
Nubésque tua scandit fides.
11 *Attollere in cælos Deus, & illud tuum*
Fac emicet terris iubar.

Psalmus quinquagesimus octauus

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi octaui.

Colligi potest ex hoc Psalmo Saulem, vt haberet quòd suis aduersus Dauidem odijs prætexeret, coegisse optimatum concilium, à quo illum absentem curaret vt publicum hostem damnandum. Nulla autem est grauior iniuria quàm quæ iuris specie grassatur. Dauid igitur seipsum consolans & ad Deum prouocans, suis coloribus corruptissimos illos iudices depingit, vt qui optimè illos nosset, simulque non tanquam priuatus, sed vt Propheta & Rex à Deo iam designatus, sententiam ipsius Dei nomine in eos pronuntiat. Vtitur autem similitudinibus maximè conuenientibus istiusmodi hominum auaritiæ & ambitioni. Quum enim sit illis in primis hoc propositum vt sese & suos his artibus euehant, tamen eos ipsos Deus sæpè in medio cupiditatum cursu abripit: & eorum prætereà soboles, contra quàm patres opinati sunt, vel sensim videntibus omnibus quasi colliquescit, vel repentino aliquo impetu abolетur.

Eiusdem Psalmi quadragesimi octaui.

PARAPHRASIS.

1 *DIcite, quæso, Senatores, si quid vobis superest conscientiæ, hoccine est quod iustum est decernere? an rectè vos iudicatis mortalibus sati, quantauis dignitate sitis præditi?*

2 *Nequaquam certè, quum vos*

INTERPRETATIO.

1 AN verè cõgregati iudices, quod iustũ est loquimini? *an* rectè iudicatis filij hominum?

2 Quin potius in corde ini-

res ipsa demonstret intus quidem iniustitiæ genus omne machinari, foris verò palam & in omnium oculis nihil præter iniuriam in bilance appēdere.

3 *Neq; verò nunc primum hoc factitatis. Noui enim vos ab ipso exortu fuisse ab omni iustitia alienos, & ab ipso vtero ad omnem falsitatem natos.*

4 *Turgent, inquam, isti veneno à natura ipsa illis haud secus atque serpentibus insito: neque sibi excuti virus istud vllis suasionibus patiuntur.*

5 *Hac quidem in re aspidi similes quæ aduersus incantamenta quantumlibet peritorum magorum aurem obturat.*

6 *At tu, Deus ad quem prouoco, immanium istorum dentes intra ipsorum ora erue, molares, inquam, leonum istorum contunde Iehoua, ne innocentem vorent.*

7 *Et ita profectò euenturum denuntio. Nam omnis istorum potentia instar aquæ defluens euanescet: & vt arcus totis viribus intendant quibus iustos configant, eorum sagittæ pro certo in frusta disilient.*

8 *Ad nihilum redigentur vt limaces in suis cochleis colliquatæ, & velut abortiuus fœtus, moriens & nascens simul.*

9 *Posteri autem ipsorum, dignas nimirum patribus soboles, sicuti spina ex rhamno enata*

quitates agitatis in terra violentiam manuum vestrarum appenditis.

3 Alienati sunt impij *iam inde* à vulua: errauerunt ab vtero, loquentes mendacium.

4 Venenum ipsis secundùm similitudinem veneni serpentis: sicut aspidis surdæ *quæ* obturat aurem suam.

5 Quæ non audit vocem incantantium, & coniurantis coniurationes peritè.

6 Deus destrue dentes ipsorum in ore eorum: molares Leonum contunde, Iehoua.

7 Sicut aquæ diffluent & abibunt, intēdit sagittas suas, *sed sunt* tanquam se confringerent.

8 Quemadmodum limax liquefacti abibunt, & tanquam abortiuum mulieris quod non vidit solem.

9 Antequam sentiant spinæ vestræ rhammum, velut vinium sicut ardore abripiet illum.

antequam in rhamnum adolescant, immatura morte, quasi vi turbinis abrepti disperdentur.

11 *Iusti verò iustum hoc Dei iudicium cernentes, & sceleratorum sanguine redundante tincti, exultabunt.*

11 *Et dicet vnusquisq; certe non ludit operam qui iustitiæ studet. Certe Deus est aliquis in terris quoque suum cuiq; tribuens.*

illum.

10 Lætabitur iustus cum viderit vindictam: pedes suos lauabit in sanguine impij.

11 Et dicet vnusquisque vtiq; est fructus iusto: vtique est Deus iudicans in terra.

Idem Psalmus quinquagesimus octauus, dicolos distrophos, prior versus est heroicus: alter est Choriambicus, glyconius trimeter acatalecticus.

-- -UU -UU

1 *DIcite mortales, reliquis mortalibus alto*
Qui ius dicitis ex throno,
Siccine cuiq; suum vos redditis? hoccine ius est
AEquis dicere legibus,
2 *At non corde malum potius versare superbo,*
Et librare manu scelus?
3 *Scilicet hos primo sceleratos finxit ab ortu*
Naturæ ipsius indoles,
4 *Serpentum similes, atro distenta veneno*
Longè colla quibus tument.
5 *Cantantem eludit ceu clausis auribus aspis,*
Ipso callidior mago.
6 *Ah Deus istorum malas dentesq; Leonum*
Crebris ictibus obtere.
7 *Hos, inquam, veluti humorem qui liquitur aruis,*

Dilabi penitus iube.
Fac quoties totis intendunt viribus arcum,
Neruus dißiliat retro.
8 *Arentique perit fracta ceu cochlea testa,*
fac vt sic pereant mali.
Siue tener qualis fœtus qui procidat aluo,
Nascens & moriens simul.
9 *Fac spineta prius quàm sint dumeta, ruente*
Conuulsa impete corruant.
10 *Tunc pangent iusti iniustorum cæde madentes*
Iusto carmina vindici.
11 *Et secum sic quisq; Manent sua præmia iustos,*
Est qui cuncta regat Deus.

Psalmus quinquagesimus nonus εὐκτικός

Argumentum & vsus Psalmi quinquagesimi noni.

Scripsit hunc Psalmum Dauid. Domo ipsius obsessa Saulis iussu vt interseptus occideretur, vt habet Hebraica inscriptio. Narratur autem hæc Historia. 1. Sam. 19. & idem est huius Psalmi vsus atque superiorum similis argumenti. Sed insignem hanc habet sententiam inter alia, sæpe expedire vt Deus non vno momento sed sensim hostes Ecclesiæ retundat, vt eò sint illustriora & testatiora ipsius iudicia, cuius doctrinæ multiplex est vsus, frenandæ præsertim impatientiæ

Eiusdem Psalmi quinquagesimi noni.

PARAPHRASIS.	INTERPRETATIO.
1 *Libera me à meis inimicis, mi Deus, & me quasi tua ipsius manu sublatum eripe istis qui in me insurgunt.*	1 Libera me ab inimicis meis, mi Deus & ab insurgentibus aduersus me erue me.
2 *Libera me ab istis in scelere & cæde viuentibus.*	2 Libera me ab operariis iniquitatis: & à viris homicidis serua me.
3 *Nam ecce partim vita mea*	3 Quia ecce insidiantur animæ

insidiantur, partim aduersum me copias cogunt potentissimi quique, quamuis nulli sim culpa affinis.

4 *Concurrunt & aduersus insontem magis ac magis sese obfirmant. Animaduerte ista Deus, & mihi periclitanti obuius occurre.*

5 *Tu quæso Iehoua, Deus ille cui superorum exercitus parent, Deus Israelis, excitare pœnas de prophanis istis gentibus sumpturus, neque istis parce vltrò ad omne scelus proiectis.*

6 *Siquidem postquam totum diem in me obseruãdo consumpserunt, reuersi ad vesperam, vrbis plateas instar canum latrantes percurrunt.*

7 *Deinde per noctis tenebras (quis enim, inquiunt, nos audiet?) conceptum mente scelus, nec aliud quàm cædem & sanguinem crepant, toti in me intercipiendum intenti.*

8 *At tu, Iehoua, ridebis ipsorũ minas, & omnes illos prophanos ludibrio habebis.*

9 *Certe istius robur à tuo nutu pendet. Itaque vt isti ad ædes meas excubant, ita vicissim tuam opem intentus obseruabo. Nam tu demum, ô Deus propugnaculum es mihi.*

10 *Ipse nimirum tanta me benignitate adhuc complexus, preces etiam meas anteuer-*

mæ meæ: congregantur rectè aduersus me potentes: nec *est* iniquitas *vlla* mea nec scelus meum, Iehoua.

4 Me culpa carente concurrunt & se confirmant: excitare in occursum meum, & *ista* vide.

5 Et tu Iehoua, Deus exercituum, Deus Israel, expergiscere vt animaduertas in omnes gentes: nec miserere omnium transgredientium inique.

6 Reuertuntur ad vesperam: strepitum edunt vt canis & circumeunt ciuitatem.

7 Ecce garriunt ore suo, gladij in labiis ipsorum: nam *inquiunt* quis audiet.

8 Tu autem Iehoua ridebis eos: subsannabis omnes gentes.

9 Robur eius, *est* apud te, obseruabo *te* nam Deus arx mea est.

10 Deus mihi gratuitò fauens præueniet me, Deus faciẽs videre me *iudicia sua* in ad-

tens, dabis vt aduersarios meos iustis pœnis affectos lætus intuear.

uersarios meos.

11 *Ne tamen illos (mi Deus) interfice, ne fortè populus iste quem mihi regendum destinasti, si tam repentè ipsos abripias, vel istud iudicium tuum non animaduertat, vel id statim obliuiscatur: sed illos virtute tua disiectos disperge, & ijs ipsis viribus quibus me tueberis, prosterne.*

11 Ne interficias eos: ne ob-
liuiscatur populus meu:
sed vagari fac eos virtu-
tua,& deiice eos *tu* clype-
us noster,Domine.

12 *Certè ad eos sceleris coarguendos nullo alio teste quàm ipsorum verbis opus est: fac igitur vt illa sua arrogantia conuicti dent tibi pœnas, siquidem nihil aliud habent in ore quàm execrationes & calumnias.*

12 Peccatum oris ipsorum
sermo labiorum ipsorum
deprehendantur ergo in su-
perbia sua: nam de execra-
tione & mendacio verba
faciunt.

13 *Tandem igitur vbi satis eos vt istiusmodi exemplo tui erudiantur, traduxeris, penitus illos absume, absume, inquã, iustissimè illis iratus, vt vsque ad extremos orbis terrarum fines intelligant cuncti te demum esse verum illum & vnicum Deum qui familiam Iacobi regis.*

13 Consume *eos* in furore,cõ-
sume,ita vt non sint: & no-
tum sit, quòd Deus domi-
nator *sit* in Iacob,vsque ad
fines terræ.

14 *Interea verò quid futurum est? nempe seruum tuum domi obsessum obseruaturi, vespere reuersi, latrabunt vt canes, & per vrbem discursabunt ne quò euadam.*

14 Reuertentur ergo ad ve-
speram: latrantes vt canis,
& circumibunt vrbem.

15 *Et canam quidem vbicunque poterunt captabunt: verum etiam si non inuenerint qui in-*

15 Vagabuntur ad comeden-
dum: si non fuerint satura-
ti,etiam pernoctabunt.

16 Ego

gluuiem ipsorum expleat, tamen, vt me intercipiant, apud ades meas peruigilabunt.

16 *At ego potentiam tuam celebrabo, & mane tuas laudes prædicabo, vt qui me protexeris, & in extremo discrimine perfugium mihi fueris.*

17 *Etenim omne præsidium meum in te vno situm est. Itaque quanquam nunc vndique circumuentus fidibus laudes tuas prædicabo, qui me, ô Deus, cuius vnius gratuitæ bonitati salutem meam acceptam fero, in tuto collocaris.*

16 Ego verò cantabo poten-
tiam tuam, & laudabo ma-
ne bonitatẽ tuam: quia fue-
ris arx mihi, & refugium in
die *qua fuit* angustia mihi.
17 Robur meum *est* penes te.
Psallam *tibi:* nam Deus arx
mea *est* Deus mihi gratui-
tò fauens.

Psalmus quinquagesimus nonus, dicolos distrophos, vt decimus quartus.

1 *ERipe me infestis, Deus, hostibus, atque iacentem*
Pollente surrige dextera.
2 *Tu me istis inquam sceleratis eripe, tu me*
Ab his cruentis erue.
3 *Ecce etenim in caput hoc coniurauêre feroces,*
Seu vi opprimendum, seu dolo.
Atqui (tu testis Deus es) vaco crimine, nec cor
Mihi scelere vllo palpitat.
4 *Discursant tamen, atque instant nil tale merenti,*
Vide ista, & occurre, mi Deus.
5 *Isacidûm Deus armipotens exurge, malarum*
Futurus vltor gentium.
Istos nec facilis venia dignare scelestos,
Mandata qui spernant tua.
6 *Nanque illos videor sera sub nocte reuersos*
Audire iam per compita

7 *Latrantes, cædesq́ meras toto ore vomentes,*
Nam nos quis, aiunt, audiet?
8 *At tu istos olim stultos, adeoq́ furentes,*
Totius orbis incolas
Ridebis procul intuitus, cunctosq́ vel vno
Potens cachinno destrues.
9 *Nil sine te valet ille ferox quantumlibet hostis,*
Te proinde ab vno pendeo.
10 *Tu mihi præsidium, tu nostris ecce periclis*
Ibis benignus obuiam.
Tu facies quæ iure meis precor hostibus, ipse
Oculis rata aspiciam meis.
11 *Ne tamen hos perimas, gens ne mea fortè peremptos*
Oblita nesciat volens,
Ipse tua potius fractos virtute vagantes
Et huc & illuc disiice.
12 *Nanque crepant plenis ipsi suæ crimina buccis,*
Ore omne fundentes nefas.
At tu illos tandem, vindex ô noster, in ipsa
Deprendito superbia.
13 *Absume hos tandem, toto, inquam, absume furore,*
Semelq́ dele funditus.
Cunctus vt agnoscat mundus vere esse Iacobi,
Numen nepotes quod regat.
14 *Ergo illi rursum sera sub nocte reuersi,*
Omnes vt vrbis angulos
Lustrarint auidè, ne quis tota vrbe recessus
Innoxio pateat mihi,
15 *Latrantes, vacuo mos est vt ventre molossis,*
Cœnas inibunt diuitum:
Et licet haud saturos, noctem traducere totam
Meam iuuabit inuicem,

16 Ab

16 *Ast ego te fortem, te, prima luce, benignum,*
Te refugium meum canam.
17 *Nam mihi tu robur, Deus, es, te carmine semper*
Meum fatebor vindicem.

Psalmus sexagesimus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi.

Inscriptio Hebraica declarat occasionē huic Psalmo præbuisse historiam quæ narratur . Sam. 8. & 1. Chro. 13. id est bellum gestum aduersus Assyrios & Regem Sophenes quos vt & vicinos omnes populos Dauid debellauit, sicut Prophetico Spiritu in hoc Psalmo prædixit. Nec enim pati videtur contextus vt post victorias illas scriptus dicatur. Discimus autem inter cætera ex hac precatione totius populi nomine scripta, etiamsi interdum quasi periisse Ecclesia videatur, sicut sæpe Iudicum temporibus, ac præsertim Saule interfecto accidit, Deum tamen fœderis memorem vexillum verbi sui postea sublimius quàm vnquam antea, excitatis heroico spiritu præditis hominibus erigere. Sed meminisse oportet ista nunc esse ad spirituales Ecclesiæ hostes potiùs quàm aduersus armatas ferro copias referenda, quanquam aduersus istas quoque Deus suos tueatur.

Eiusdem Psalmi sexagesimi.

PARAPHRASIS

1 *TU quidem Deus meritò nobis iratus, nos repulsos Philistæorum sæuitiæ exposuisti, atque adeò inter nos commisisti: nunc verò te rursum ad nos conuerte.*

2 *Nam quid non pertulimus? Ipsum profectò solum vsque adeò vt etiam fatiscens dehisceret, concussisti. Nunc igitur ipsius ruinas exple, & emotum restitue.*

INTERPRETATIO.

1 DEus abiecisti nos, dissipasti nos, iratus fuisti redi ad nos.

2 Contremiscere fecisti terram, dehiscere fecisti eam: cura rupturas eius, quia emota est.

3 *Fecisti vt durißima quæque nos, populus tuus, experiremur, & quasi vertiginis poculum nobis propinasti.*

4 *At tu nunc contrà, qua tua est benignitas, quum nobis ad te conuersis vexillum tradas, & præeuntem nobis veritatem tuam, vt ducem sequutos aciem educere nos iubeas.*

5 *Tuere dilectos tuos, exertaq́ dextera tua exauditos conserua.*

6 *Et curnam, quæso, an ita futurum sit, ambigamus, Deo ex adyto suo nobis loquuto? Itaque totus iam de victoria certus exulto. Daturus enim est mihi Deus omnino vt debellatis hostibus regnum meum componam. Sichemitarũ igitur agros aßignabo, Succothi conuallem dimetiar.*

7 *Meo Gileado & Menasse trãs Iordanem pacificè, repulsis vicinis gentibus, potior. Ephraimus pars erit militiæ meæ potißima: penes Iudam iuris tribunal collocabo.*

8 *Alienigenæ verò quantumuis feroces, seruiles operas mihi præstabunt. Moabitæ, peluim abluendis meis pedibus subijcient. Idumeos iubebo exutos mihi calceos & in ipsorum caput proiectos attollere. Tu superba Palestina triumphos & lætas acclamationes mihi præparato, sicut de nobis paulo ante triumphasti.*

3 Ostendisti populo tuo ... duras, potasti nos vino ve-tiginis.

4 *Sed nunc* tradidisti timentibus te vexillum, ad signū attollendum coram veritate *tua.*

5 Fac vt liberentur dilecti tui: serua dextera tua, & exaudi me.

6 Deus locutus est in sanctuario suo: lætabor: distribuam Sichem: & vallem Succoth demetiar.

7 Meus est Galaad, & meus Manasse: Ephraim robur capitis mei: Iuda legislator meus.

8 Moab olla lotionis meæ, super Edom proiiciam calceamenta mea: ad me Palestina iubila.

9 *Sed quo tandem duce tot munitissimas vrbes occupauero? & quibus viribus fretus vsq; in Idumæam peruenero?*

10 *Te nimirum duce, tuisq; vnis viribus fretus, mi Deus, quãuis nos antea repuleris, & nostris exercitibus præire diu recusaris.*

11 *Tu nobis igitur post tot annorum calamitates adesto. Vana enim est salus quæ ab hominibus expectatur.*

12 *Te solo freti, ô Deus, strenuè rem geremus. Hic vnus hostes nostros conculcabit.*

9 *Sed* quis adducet me in vrbes munitas? Quis deduxerit me vsque ad Edom?

10 Nonne tu Deus, *qui* repulisti nos: & non egrediebaris cum exercitibus nostris?

11 Auxiliare nobis à tribulatione nam vana est salus hominis.

12 Deo freti faciemus fortiter: & ipse conculcabit inimicos nostros.

Idem Psalmus sexagesimus, monocólos carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *O Qui nos Deus eheu expulisti,*
O qui nos Deus ecce dissipasti,
Iratus meritò, diuq; nobis,
Nunc tandem, posita benignus ira,
Nos vultu aspicito sereniore.

2 *Te tota intremuit fremente tellus,*
Egitq; insolitas hiulca rimas,
Ipsis nunc age tu medêre rimis:
Emotamq; suo loco repone.

3 *Duram heu traximus asperamq; vitam,*
Amentes stupidiq; ceu profundo
Sepulti penitus iacent veterno,
Qui soporiferos bibêre succos.

4 *At tu nunc melior, tui timentes*
Signa efferre iubes, tuæq; tutos

Firmo ſubſidio ire veritatis.
5 *Vindex prodi igitur, Deus, tuorum*
Noſtras nec rigidus preces repelle.
6 *Sed quid pluribus hîc opus, ſacrato*
Qùum ſit ex adyto Deus locutus?
Immò iam ſalio & triumpho totus.
Iam pingues Sichemæ tenemus agros.
Valles diuido iam Sucotianas.
7 *Mens iam Galaadus, ac Manaſſes,*
Tu robur Validi Ephraime regni,
Tu prætor mihi Iuda, tu lauanti
8 *Peluim ſubiicito mihi Moabe:*
Præbe tu mihi calceos Idûme.
Palæſtina mihi para triumphos:
9 *Munitas ſed enim quis vſque ad arces*
Quis me in culmina ducet vſque Idûmes?
10 *Nempe tu Deus, ille qui repulſis*
Nuper deſieras præire nobis.
11 *Ergo nunc ades, atque tot periclis*
Tuos erue. nánque tota fallax
Eſt ſalus hominum vt libet potentum.
Te vero duce, te fauente fretis
12 *Nobis difficile eſt nihil futurum.*
Te te inquam duce, quanlibet ſuperbus
Noſtris ſub pedibus iacebit hoſtis.

Pſalmus ſexageſimus primus ἐυκτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi ſexageſimi primi.

Dauid exultans hoc pſalmo declarat ſicut perpetuum bellum eſt inter mundum & ſanctos, Iacob. 4. 4. ita priorum beneficiorum recordatione perpetua ſpem ſanctorum foueri, quoniam Dei decretum de conſeruãdis ſuis non eſt (vt eleganter inquit Poeta quamuis veri numinis ignarus) παλινάγρετον.

Sunt

Sunt tamen hîc nonnulla quæ singulari & minimè communi omnibus promissione Dei nitantur, veluti quæ de Regni fruitione & diuturna vita sibi Dauid pollicetur, Dei nimirũ verbo fretus vt scribitur Psal. 89. 11. & deinceps, & 130. 11. & plenissimè 2. Sam. 7. Sed nihilominus eousq; ad singulos sanctos ista spectant, vt certi sint in genere εὐσέβειαν habere tũ præsentis tum futuræ vitæ promissiones, singularium euentorum cura in Deum reiecta. Deinde quod sibi promittit Propheta de regni sui æternitate, quum necessario, teste etiam nuntio cælesti Gabriele Luc. 1. 32. ad Messiæ, filij simul & domini Dauidis, regnum illud quod non est ex hoc mundo referatur certissimam Ecclesiæ & singulis eius membris consolationem in omnibus quantum libet grauibus & extremis ærũnis præbet, quia non nisi saluis subditis stare dignitas Regis potest.

Eiusdem Psalmi sexagesimi primi.

PARAPHRASIS.

1 *AVdi me vociferantem, quum sic poscat periculorum magnitudo & multitudo: & precibus meis attende.*

2 *Quantumuis enim procul a sanctuario tuo sim repulsus, & animum geram curis obrutum, nihilominus ad te clamo: flagitans vt nunc me in arcem illam subducas, quò nequeo vllis nisi tuis vnius viribus peruenire.*

3 *Nam adhuc mihi fuisti certissimum perfugium, & arx aduersus hostem tutissima.*

4 *Itaq; futurum prorsus confido vt qui nunc procul absum à tabernaculo tuo, in eo tamen rursum tandem collocer, & ibi sub alarum tuarum præsidio conquiescam.*

5 *Nam tu, Deus, votis meis an-*

INTERPRETATIO.

1 AVdi Deus clamorem meum: attende precationi meæ.

2 Ab extremo terræ ad te clamabo: obtecto corde meo: in petram *quæ* sublimior est me, deduc me.

3 Quia fuisti perfugium mihi: & turris valida aduersus hostem.

4 Habitabo in tabernaculo tuo in secula: protectionẽ quæram sub latibulo alarum tuarum.

5 Quia tu Deus audiuisti vo

nuisti, & me populi sancti tui regem designasti.

6 *Quinetiam facies, sat scio, vt prorogata Regi abs te designato vita, ætas illi quasi duplicata tribuatur.*

7 *Imò æternum erit hoc ipsius solium coram te. Sed ei, quæso, duos custodes adhibe quibus vnis innitatur, Clementiam videlicet & Veritatẽ tuã.*

8 *Ego verò restitutus nomẽ tuũ perpetuò celebrabo, & vota mea quotidie tibi persoluam.*

ta mea: dedisti *mihi* hęreditatẽ timentium nomen tuũ.

6 Dies super Dies regis adiicies: anni eius *erunt* sicut ætas & ætas.

7 Sedebit in seculum coram facie Dei: clementiam & veritatem destina *quæ* custodiant eum.

8 Sic psallam nomini tuo in seculum reddens vota mea quotidie.

Idem Psalmus sexagesimus primus, monocolos carmine Iambico dimetro catalectico.

◡ – ◡ – ◡ – ◡ – ◡ –
– – – –
– ◡ ◡ – ◡ ◡
◡ ◡ –

1 *AVdi eiulantem, audi precantem,*
Audi animulam dolore pressam.
2 *Mundi vltimis, Deus, mi ab oris,*
Te rupis incolam remotæ
Clamoribus magnis vocantem,
Eoq́ duci postulantem:
3 *Nam tu mihi munimen & spes,*
Hostis fuisti aduersus iras,
4 *Tu vmbraculum mihi vsque tutum.*
Tu me hostis aduersus rapacis
Vngues aduncos, ceu tenellos
Ales fouet pullos sub alis,
Tueberis, Deus, latentem.

5 Tu

5 *Tu nanque votis annuisti,*
Precantis, vltrò quum regendos
Mihi populos tui timentes
Deus supreme destinasti.
6 *Tu Regis ergo tibi sacrati*
Dies diebus secla seclis
7 *Adiunge, vt vsque & vsque firmus,*
Tua & fide & fauore nixus,
8 *Te voce prædicet sonora,*
Votisq́ perpetuis celebret.

Psalmus sexagesimus secūdus παραμυθητικός

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi secundi.

Dauid filij coniuratione de solio deiectus, & cum aliquot turmis vltra Iordanem profugere coactus, (quãtum coniicere licet ex vers. 8.) cū grauissima tentatione decertans, nimirum tanta tamq; repentina rerū omnium commutatione ad illicita tentanda aut etiam ad desperationem sollicitatus, concludit sese nihilominus in expectãdo Dei præsidio fortiter perseueraturum: & suo exemplo comites suos confirmat, idq; tanta tamq; vegeta cum magnitudine animi, cui ipsæ quoq; sentẽtiæ & voces respondent, vt quisquis hunc Psalmum in prõptu habuerit, vix illo tentationis genere superari posse videatur.

Eiusdem Psalmi sexagesimi secundi.

PARAPHRASIS.

1 *VTcunque sit, & quodcunque quomodocunque mihi minari videatur, mens mea nusquam nisi in vnius numinis potestate & voluntate mihi patefacta conquiescit. Denique ab hoc vno liberationem expectabo.*

2 *Quicquid denique mihi in contrarium occurrat, Deus est propugnaculum meum, salus*

INTERPRETATIO.

1 TAmen ad Deum *respiciens* silet anima mea: ab ipso salus mea.

2 Tamen ipse est petra mea & salus mea: eleuatio mea non mouebor multum.

mea, arx mea: & hoc scio, vt diu multumq; magis ac magis exagiter, me tamen nunquam corruiturum.

3 *Immo verò, vos scelerati nunquámne desinetis omnes in me vnum infatigabili sæuitia cōspirare: & quem putatis vel sua sponte tanquam parietem iam inclinantem & maceriem labescentem ruiturum, impellere?*

4 *Verentur nimirum isti ne rursus extollar, ideoq; toti in eo sunt vt me penitus prosternant: neque tam fraudulentum quicquā esse potest quod aduersum me non comminiscantur, amicitia quidem verbo simulata, re ipsa verò mihi sicut apparet exitium machinati.*

5 *Sed agedum, animula, respice in Deum, & sedata in ipso conquiesce. Nam ab hoc vno totus dependeo.*

6 *Denique quibuscunque machinis impetar, quum ille rupes mea, salus mea, arx mea sit, excidere nequeo.*

7 *Ab hoc vno salus mea pendet, quamuis sim ab omnibus desertus: ille me quem isti prostratum cupiunt, in altissimū honoris gradum attollet: ille me ab omnibus oppugnatum in arcem inaccessam & inexpugnabilem recipiet: hic est in quem vnum spem meam defixi.*

3 Quousque vos omnes cogitabitis contra inimicum hominem *vt eum* occidatis, tanquam parietem inclinatum, & maceriam impulsam?

4 Nempe, ne eleuetur ipse, *isti* deliberant *eum* propellere: dilexerunt mendacium ore suo benedicebant, & corde maledicebant.

5 Tamen ad Deum *respiciens* sile anima mea: quia ab ipso expectatio mea.

6 Tamen ipse rupes mea *est* & salus mea: eleuatio mea non mouebor.

7 Ad Deum *tendit* salus mea & gloria mea: petra *est* fortitudinis meæ, refugium meum *est* in Deo.

8 Confidite

8 *Huic igitur exemplum meum sequuti omnes populi, si sapitis, tum secundis tum prosperis rebus confidite: in istū omnes curas & anxietates animi effundite: siquidem hic vnus tutißimum est nobis perfugium.*

8 Confidite in eo omni tempore populi: effundite coram eo corda vestra. Deus refugium *est* nobis.

9 *Homines enim mera sunt vanitas, & ipsis etiam potentissimis quibusque nihil est fallacius. Imò si cum ipso nihilo tum mortales ipsos, tum quicquid in eis situm est appenderis in statera, nihilum illis omnibus præponderabit.*

9 Certè vanitas *sunt* filii Adam: falsitas *sunt* filii potentum, adeo vt in statera ascendant ipsi omnes præ vanitate.

10 *Ne igitur vt homines insani solent, seu vi seu dolo vos auctores fieri posse somniate: & si vobis diuitiæ obtigerint, ne illis animum inani spe decepti adijcite.*

10 Ne confidatis in iniuria neque in rapina: nec fiatis vani: diuitiæ si proueniant ne apponatis cor.

11 *Hoc potius vobis proponite quod Deus tam disertè tum verbis tum euentis rerum testatus est, & ego ipse repetitis vicibus sum expertus, omnem potentiam in Deo residere.*

11 *Semel* locutus est Deus, bis hoc audiui, quòd robur sit Deo.

12 *Vt autem Maximus es, ita etiam Optimus & clementißimus es Domine. Itaque fieri non potest, quin & pœnas sceleratis quas promeriti sunt rependas, & tuos iustitia studentes pro tua summa benignitate foueas.*

12 Et tua Domine *est* clementia: certè tu rependes vnicuiq; secũdum opus suum.

Psalmus sexagesimus secundus, dicolos distrophos vt primus.

1 *Atqui*

1 ATqui acquiescit animula istæc in Deo,
Nanque vnus hic salus mihi.
2 Hic vnus arx, tutamen, & rupes mihi,
Ne turpiter lapsus ruam.
3 Ergo quousque vnius istud in caput
Dolos struetis perfidi?
Nam mole qualis sponte concidens sua,
Maceria præceps corruit,
Talis repentè vos ruina funditus,
Semel inuolutos opprimet.
4 Sit ergo cura his vna, & vnus hic labor
Vt quem extulit Deus, obruant.
Nectant dolos, & verba fundant dulcia,
Quum felle corda turgeant.
5 At tu in Deo meum acquiesce corculum,
Hoc cuncta ab vno flagitans.
6 Sit ipse rupes, sit salus & arx tibi,
Nusquam vt vacillans corruas.
7 Ergò ô Deus, tu certa mihi fiducia,
Tu spes, decus, vires meæ.
8 Sperate pariter hunc in vnum cæteri,
Huic vestra vosq; credite.
Spes quippe in vno stat reposita numine,
Fallentibus nos cæteris.
9 Nanq; est homine mendacius prorsus nihil,
Imò ipsamet homo est vanitas.
Quod si in bilance quicquid est mortalium,
Cum vanitate appenderis,
Tum vanitate vaniores videris
Mortalium fortißimos.
10 Ah ne sceleribus, ne rapinis creduli
Male sana corda dedite:

Nec illecebris vos opes fallacibus
Captos suis irretiant.
11 *Semel iterumque voce clara exaudij*
Deum ista fantem cælitus,
Vnus est Dei Optimi atque Maximi
12 *Vis omnis ac clementia.*
Tu nempe mores cuique quod ferent sui
Deus, rependes præmium.

Psalmus sexagesimus tertius εὐκτικος.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi tertij.

Inscriptio Hebraica refert huius Psalmi argumentum ad id tempus quo Dauid in deserto miserimus & calamitosissimus oberrauit, nempe in saltu Hæreth 1. Sam. 22. 5. & Engadi, 1. Sam. 24. Quo maiora verò fuerunt hæc discrimina, hoc illustrius exemplum fidei & constantiæ præbet hic Psalmus, vt & superiores aliquot & subsequentes. Sed in primis illud obseruatione dignum est quód de tanto fastigio tam repente deturbatus, nihil sibi ereptum luget præter adeundi tabernaculi libertatem, grauissima cum eorum accusatione qui vel præsens tantum bonum parui faciunt, sacramentorum præsertim vsu neglecto: vel nihil minus curant quàm vt in Ecclesia censeantur: Sed tamen sese consolatur in eò quòd nulla sua culpa vel negligentia tanto bono careat.

Eiusdem Psalmi sexagesimitertij.

PARAPHRASIS.

1 *EHeu Deus, Deus mi, vt adis tua conspectu inuitissimè caream, absit tamen vt propterea tui non recorder. Immo quò longius & diutius absum, eò magis anima mea diluculo te quotidie requirens desiderio tui accenditur, & totus ego in solo isto arente, siticuloso, & tuarum præsertim aquarum indigo, te concupisco.*

INTERPRETATIO.

1 DEus, Deus meus tu es: mane quæro te sitit ad te anima mea: concupiuit te caro mea in terra squalida & siticulosa, & aquis carente.

2 *Nisi enim inimicorum vis prohiberet, testor nihil mihi fuisse futurum optatius quàm vt te in adyto tuo contemplarer, & ad illa tua potentiæ ac maiestatis aspectabilia signa statim accurrerem.*

3 *Est enim profectò hac etiam ipsa vita longè præstantior illa tua bonitas illic sese quodammodo palpandam prabẽs, quam etiam totis viribus prædicarem.*

4 *Illic igitur vitam tuis celebrandis laudibus traducerem: illic nomen tuum cum cæteris palàm inuocans, ad te manus attollerem.*

5 *Illic animo adipe & medullis sanctissimarum delitiarum tuarum saginato, toto gutture laudes tuas personarem.*

6 *Sed quum mihi misero nunc quidem istud sit negatum, & sedes singulis momentis mutare cogar, quod vnũ possum hoc facio, id est quocũque perueni de te cogitare non desino, & noctes etiam insomnes in tuorum beneficiorum meditatione consumo.*

7 *Quid ni enim hoc faciam toties opem tuam expertus? Igitur nunc quoque sub alarum tuarum vmbra non tantum conquiesco securus, sed etiam exultans triumpho.*

8 *Quippe qui corpore quidem (idque nulla mea culpa) procul ab ade tua dißitus, ani-*

2 Sic in sanctuario contemplarer te: ad spectandum robur tuum, & gloriam tuam.

3 Quia clementia tua est melior quàm vita: labia mea celebrarent te.

4 Sic benedicerem tibi in vita mea: in nomine tuo attollerem manus meas:

5 Quasi adipe & pinguedine satiaretur anima mea: & labiis iubilationum laudaret te os meum.

6 Certè memor sum tui super strato meo· & in vigiliis nocturnis meditor de te;

7 Quia fuisti auxilium mihi & in vmbra alarum tuarum iubilabo.

8 Adhæsit anima mea post te:, sustinet me dextera tua.

9 Ill

mo tamen tibi penitus adhæream: ſicut tu me viciſsim imbecillem, & illus tuis quotidianis adiumentis deſtitutũ interiore tuo robore ſuſtentas.

9 *At iſti contrà in id intenti vt me præcipitem proſternãt, ad ipſa vſque terræ infima deijcientur.*

10 *Hunc, inquam, prædico futurum vt acies gladij abſumat, illi verò à feris dilanientur.*

11 *At ego cui tu, Deus, regnũ deſtinaſti, te collaudãs exultabo, cui ſeſe comites adiungẽt quicunque te ſanctè & verè colunt: iſti vero nomen tuum ementiti, ore tunc demum obſtructo conticeſcent.*

9 Illi verò *qui* ad præcipitiũ quærunt animam meam, ibunt in infimas partes terræ.

10 Trahent eum ſuper manus gladii: pars vulpium erunt.

11 Rex autem lætabitur in Deo: & gloriabitur quiſquis iurat per eum: quia obſtruetur os loquentium mendacium.

Idem Pſalmus ſexageſimus tertius, monocolos carmine Iambico dimetro acatalectico, vt decimus tertius.

1 *TV, mi Deus, Deus es mihi,*
Te luce prima quæritans
Mens hæc anhelat feſſula.
Te ſole coctus torride
Arente in iſtac exulans
Requiro ſolitudine.
2 *Vt ceu prius ſacrario*
Te conſpicabar in tuo,
Sic gloriæ rurſum tuæ
Dulci fruar ſpectaculo.
3 *Nam cuncta vitæ commoda,*
Quin vitam & ipſam, prodiga

Tua anteit benignitas,
Quam me vicissim debitis
Efferre laudibus decet.
4 *Ergo superstes quandiu*
Manebit hoc corpusculum,
Tibi canet, tibi manus
Attollet vsque supplices,
5 *Tunc lauta, tunc præpinguia*
Depasco nanque fercula,
6 *Te nocte quando somnio,*
Te luce quando cogito,
Et fundo quum laudes tibi
Toto sonoras gutture.
7 *Tu me in periclis adiuuas*
Tu me tuarum vmbraculo
Pennarum opertum protegis
8 *Tuaque suffultum manu*
Suspirat istud corculum.
9 *Sic fiet, vt qui perditum*
Tam me volunt immaniter,
Ipsimet impetu ruant
Mortis specus ad infimas:
10 *Ferroq; strati, vulpibus*
Coruisq; fiant pabulum.
Tunc ora tot procacium
Infamis obstruet pudor:
11 *At Rex, solutus gaudio,*
Regiq; coniunctus, tui
Quicunque cultor minimis,
Laudes tibi, carmen tibi
Et corde & ore concinent.

Psalmus sexagesimus quartus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi quarti.

Ex hoc quoque Psalmo vt ex aliis multis, perspicere licet quàm non de nihilo Dauid tot querelas effuderit, & quanta fuerit ipsius constantia: quorum exemplorum quanta sit vtilitas ij demum norunt quibus datum est non tantùm vt credant, sed etiam vt pro Christo patiantur.

Eiusdem Psalmi sexagesimi quarti.

PARAPHRASIS.

1 *Enimuero, Deus, ad quem alium confugero? tu igitur audi me sonora voce iustas querelas effundẽtem: & me hostiũ metu perculsum, & in præsentissimũ vitæ discrimen adductum serua.*

2 *Tege me aduersus istorum improborum technas, & contra sceleratorum coitiones.*

3 *Acuerunt enim isti linguam tanquam gladium aduersum me, & amarulentissimas calumnias quasi sagittas neruo admouerunt.*

4 *Vt me quamtumuis innoxium per insidias saucient, & repente incautum, neque Deum videlicet, neque homines veriti, transfodiant.*

5 *Neque id verò leuiter aut per errorem faciunt, sed in his pessimis conatibus sese magis ac magis obfirmant, & studiosè mihi tendunt laqueos, idque tam confidenter vt etiã à nullis animaduerti fraudes suas posse dictitent.*

INTERPRETATIO.

1 Audi, Deus, vocẽ meã in querela mea, à timore inimici custodi vitam meam.

2 Abscõde me à consilio malignorum: à concursu operantium iniquitatem.

3 Quoniã acuerunt sicut gladium linguam suam: direxerunt sagittam suam, sermonem amarum.

4 Vt iaculentur occultè contra integrum: repente iaculantur nec metuunt:

5 Obfirmant sibi rem malam, sermonẽ conferunt de abscondendis laqueis, dicũt, quis videbit eos?

6 *Nam abstrusissima quæque exquisierunt, nec vlla est tam subtilis & in intimo cuiusquam corde latens astutia quã illi non penitus peruestigarint.*

7 *Sed quid promouerint? Deus enim eos certissimo & grauissimo consecuturo statim vulnere transfiget.*

8 *Et quod mihi malum inferre se posse sperant, hoc tandem ipsi sua maledicentia sese sibi accersiuisse deprehendentur idque spectantibus omnibus, & ad iustas ipsorum pœnas attonitis.*

9 *Erunt, inquam, isti omnibus spectaculo, nec quisquam erit qui hoc Dei factum non commendet & admiretur.*

10 *Insontes verò quos isti immeritò opprimere studuerint, eò latiores Dei nomen celebrabunt, & ad illum deinceps tantò confidentius perfugient: omnes inquam, recta conscientia præditi, inde arripient sanctæ cuiusdam iactantiæ argumentum.*

6 Scrutantur iniquitates: pe-
ficiunt scrutinium scruta-
tum, & intimum cuiusque,
& cor profundum.

7 Sed iaculabitur eos Deus
sagitta: repentinæ erunt
plagæ eorum.

8 Et impingere facient super
seipsos linguam suam: &
trepidabunt omnes viden-
tes.

9 Et videbũt omnes homines
& narrabũt opus Dei, & fa-
ctum eius intelligent.

10 Lætabitur iustus in Ieho-
ua & sperabit in eo: & glo-
riabuntur omnes recti cor-
de.

Idem Psalmus sexagesimus quartus, dicolos distrophos, prior versus est Iambicus trimeter acatalecticus, alter Iambicus trimeter acatalecticus.

1 A*Vdi ô Deus, clamore te magno precantem.*
Seruato animulam hanc hostis aduersum minas.

2 *Méque improborum sæua contra cogitata,*

Dira...

Dirasq; machinationes vindica.
3 *Mucrone quorum acutior est acuto,*
Nocentiora verba quouis spiculo.
4 *Vt sic repente vsque in suas pium latebras*
Quemq; insequuti, nil timentem saucient.
5 *Quin obstinatis ad nocendum animis ruentes,*
Deq; instruendis colloquuti fraudibus,
6 *Quis ista cernet? inquiunt? & mox profundo*
Versutiarum quicquid in specu latet,
Scrutantur auidè, vt intimis vsque ex latebris
Abstrusiores eruant fallacias.
7 *At tu vicissim illos, Deus, figes repente,*
Crebrisq; tundes sauciatos ictibus.
8 *Suâmet ipsi corruent lingua proterui,*
Omnisq; lapsos turba abominabitur.
9 *Insigne tantum dexteræ facinus potentis*
Tunc obstupescet quisquis intuebitur,
Tunc te timebit quisque, & istud prædicabit
Pollente fortiter editum facinus manu,
10 *Tunc gestiens, speiq; prorsus plena certæ,*
Tuas piorum turba laudes concinet.

Psalmus sexagesimus quintus,

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi quinti.

Psalmus iste siue hymnus collaudando Deo scriptus, primùm nos docet eius beneficia nusquam alibi quàm in sanctis cœtibus rite agnosci & celebrari. Deinde tria tanquam præcipua iubet nos intueri, & de illis gratias agere. Vnum, idque longè maximum, quòd sibi Deus Ecclesiam colligat in qua celebrari velit, vbi precantes exaudiat, vbi peccata condonet, quam denique omni beneficētiæ genere cumulare & potentissimè tueri non desinat: alterum, quòd hominum societa-

tem constitutis & conseruatis politijs in tanta rerum perturbatione tueatur. tertium, quòd omnia istius vitæ vsui necessaria tam copiosè ac munificè cœlitus subministret.

Eiusdem Psalmi sexagesimi quinti

PARAPHRASIS.

1 *TV certè vnus es cui semel loquuto acquiescere meritò omnes oporteat. Hæc autem laus, Deus tibi, in vnico Sionis monte tribuitur, vbi demum rite tibi vota persoluuntur.*

2 *Ibi tu vicissim nullius miseri ad te confugientis preces aspernaris.*

3 *Ibi peccata quibus alioqui prorsus obruti attollere vultum coram te non sustineremus, expias.*

4 *O beatum igitur cuicunque tantopere faues vt eum ad te accedere iubeas, & quem in album domesticorum tuorum relatum, veris illis domus tuæ & sacratissimi palatij tui bonis, ad facietatem pascis.*

5 *Etsi enim nulli magis videntur periclitari: tamen nullos magis tutos esse res ipsa demonstrat, te videlicet, quoties ipsi te inuocant, terribilem teipsum omnibus eorum hostibus vt promissi memorem decet, ostentante, vsque adeò vt ad extremas vsque terras & vltimum mare fama tui nominis excitata, omnes ad te respicere cogantur.*

INTERPRETATIO.

1 TIbi silentium: laus tibi, Deus, in Sion: & tibi *in Sion* redditur votum

1 *Ibi* ad te qui exaudis orationem, omnis caro veniet

2 Verba iniquitatum, præualuerunt super me: transgressiones nostras tu expiaris.

4 Beatus *quem* elegeris & feceris accedere, *propinquum feceris tibi*, habitabit in atriis tuis, satiabimur bono domus tuæ, sanctuarii palatii tui.

5 Terribilia in iustitia respondes nobis Deus salutis nostræ: spes omnium finium terræ, & maris longinqui.

6 Stabiliens

6 *Tu is es cuius virtute quicquid eſt in mundo ſublime cōſiſtit, robore tuo videlicet vt iſtos montes quos cernimus, ita etiā regna & politias quibus humanum genus conſeruas, ſtabiliente.*

6 Stabiliens montes virtute ſua accinctus fortitudine.

7 *Et ſicut Oceani procellas & ſonoras tempeſtates compeſcis, ita etiam tumultuantium hominum impetum frangis & coerces.*

7 Compeſcens ſonitum marium & ſonitum fluctuum eorum: & tumultuationem gentium.

8 *His autem immenſæ tuæ potentiæ teſtimonijs conuicti orbis incolæ trepidantes conticeſcunt, & ſic pace reſtituta facis vt rurſum mortales in hilaritate & trāquillitate dies ac noctes exigant.*

8 Vt timeant habitatores terminorum à ſignis tuis: egreſſiones *exitus* mane *id eſt, matutinas*, & veſperi *id eſt, egreſſiones veſpertinas* oblectare facis.

9 *Terrarum enim curam ex alto geris, illas irrigans & copioſis imbribus (munere verò tuo) fœcūdans, quibus ſubacta ac præparata ſemen ſibi creditum retineant.*

9 Viſitaſti terram & irrigaſti eam, copioſè ditaſti eam: riuus Dei plenus aquis: firmas *paras* frumentum eorum, quia ſic illam paras.

10 *Poſteà ſulcos aruorum inebrias, glebas comminuis, mitibus & tempeſtiuis demiſſis pluuiis ſolum liquefacis, germinantia ſemina foues & educas.*

10 Sulcus eius inebrias deprimis glebas eius: imbribus liquefacis eam: germini eius benedicis.

11 *Sic deniq; beneficus omni fructuum genere terram annuatim coronas, pinguedine ex alto quacunq; inambulas velut ex veſtigijs tuis deorſum ſtillante.*

11 Coronas annum beneficētia tua & ſemitæ tuæ ſtillāt pinguedinem.

12 *Quinetiam inculta paſcua irroras, & colles quoque exultatione comples.*

12 Stillant habitacula deſerti: & exultatione colles accinguntur.

13 *Sic gregibus vestiuntur prata, operiuntur segetibus valles, omnia denique lætis clamoribus & cantibus concrepant.*

13 Induuntur prata ouibus, & valles operiuntur frumento: clamant, etiam canunt.

Idem Psalmus sexagesimus quintus, monocolos, carmine choriambico trimetro, vt vicesimus octauus.

1 TE laus, te meritis digna tuis, Deus,
Expectat Solymis gloria in arcibus,
Hic deuota tibi sacra, suauibus
Soluet docta cohors non sine canticis.
2 Tu nostras pariter te docilem in preces
Præbebis, subitò numinis vt tui
In cultum vnanimis concitus vndique
Conspiret spatiis mundus ab vltimis.
3 Quippe etsi scelerum pondere sub graui
Indignus iaceo quem bonus audias,
Amotis penitus criminibus meis
Tu me iam melior respicies tamen.
4 Felix ô nimiùm qui tibi proximus
AEdis septa tuæ, mi Deus, incolit,
Et quas illa tuis suppeditat domus
Sese delitiis totus inebriat.
5 Hinc tu terribili voce tonans ferox,
Prodibis populis certa tuis salus:
Vt quâcunque solum, quâque salum patet,
Spes in te penitus fixa sit omnium.
6 Stant suffulta tui robore numinis
Vastorum, Omnipotens, pondera montium,
7 Et nutu placidus mox residet tuo
Quantuscunque ruens Oceanus tonet.

Tu motus subitos comprimis hostium,
Commutans placido bella silentio.
8 *Et signis populi commoniti tuis,*
Terrarum trepidant finibus vltimis.
9 *Tu seu clara micans lux reuehat diem,*
Seu noctis tenebras vespera nuntiet,
Nobis lætitiæ materiem nouæ,
(Ingens quæ bonitas est tua) suggeris.
Tu rura ex solio despicis aureo,
Et roris saturas cœlitus imbribus,
Vt sic omnigenis fructibus affluens
Tellus agricolam sollicitum beet.
Plenos iussa pluunt nubila riuulos:
Nec curare prius tot sata desinis,
Demessæ steterant quæ segetes prius,
Quin fiant hominum corporibus dapes.
10 *Tellurem siquidem largus inebrians*
Parêre agricolis sic madidam iubes,
Fœcundaq; facis prole resurgere
Quæ commissa sinu semina continet.
11 *Anni sic abeunt, sic redeunt tuis*
Dites muneribus, quæ, superûm domo
Dum tu summe Pater celsus inambulas,
Terræ munificus per sola depluis.
12 *Perfusæ his resonant imbribus vndiq;*
Anfractus positæ per nemorum casæ.
Huius quinetiam participes boni,
Colles ista procul gaudia nuntiant,
13 *Complentur gregibus pascua, vallium*
Conspectum ex oculis densa adimit seges,
Laudes cuncta tibi denique debitas
Cum clamore, Deus cunctipotens, canunt.

Psalmus sexagesimus sextus

ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi sexti.

Videtur hic Psalmus, vt & alii nonnullli, & si priuata aliqua occasione, tamen in perpetuum Ecclesiæ vsum scriptus, partim renouandæ tot liberationum antiquarum memoriæ, partim gratiis Deo agendis quoties sese vel priuatim vel publicè aliqua offert occasio.

Eiusdem Psalmi sexagesimi sexti.

PARAPHRASIS.

1 *Eia, omnes terrarum incolæ triumphale carmen Deo concinite.*

2 *Celebrate cantibus nomen ipsius: splendidè & magnificè ipsum collaudate.*

3 *Dicite in ipsius conspectu, O quàm terribilem & metuendum te re ipsa prabes: siquidē ipsi hostes magnitudine roboris tui fracti, agnoscere te & reuereri saltem per simulationem coguntur.*

4 *Itaque te vniuersus orbis adorabit, tibi laudes canet, & nomen tuum celebrabit.*

5 *Agedum adeste omnes, spectate res à Deo gestas, & quātis miraculis sese terrificum esse mortalibus declararit.*

6 *Hic est qui mare momento arefecit, & per amnem nostris pedibus fluuium præbuit, de quo beneficio nos, ipsius populus, etiamnum hodie exultamus.*

7 *Hic est omnipotens totius mūdi Dominus, omnes per vni-*

INTERPRETATIO.

1 Iubilate Deo omnis terra.

2 Cantate gloriam nominis eius: reddite gloriosam laudem eius.

3 Dicite Deo, Quam terribilis es operibus tuis: propter magnitudinem roboris tui, mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adorabunt te, & canent tibi: canent nomen tuum.

5 Venite & videte opera Dei: terribilis est opere super filios hominum.

6 Conuertit mare in aridam: per fluuium transierunt pedibus, ibi lætati sumus in eo.

7 Dominatur in fortitudine sua seculo: oculi eius super

uersum orbem dispersas gentes cœlitus obseruans, nec sese suo ipsorũ arbitrio sustinens efferre qui ab ipso deficiunt.

8 *Eia Deum laudate tribus ipsi consecratæ, & longè latéque gloriam eius personate.*

9 *Vitam enim ille nobis amissam restituit, & solus prohibuit ne fallente vestigio corrueremus.*

10 *Neque enim nos perditos voluisti, sed tantum explorasti, Deus: & quasi adhibitũ fornaci argentum examinasti.*

11 *Irretiuisti nos, & in angustias arctissimas catenis vinctos coniecisti.*

12 *Passus es vt victores hostes nobis perinde atque iumentis contumeliosè ac petulanter abuterentur: flammarum ardorem, & aquarum vim experti sumus: sed tu nos postea misso refrigerio recreasti.*

13 *Adsum igitur in æde tua cũ holocaustis, votorum reus.*

14 *Quæ tibi in ærumnis meis disertè voui, & ore meo nuncupaui.*

15 *Itaque holocausta pinguia & arietum adipem, adeoq; iuuencos & hircos tibi mactare institui.*

16 *Sed & vos cæteri Dei timentes, adeste, quæso, mecum, & mihi beneficia in me ab eo collata recẽsenti aures præbete.*

per gẽtes speculantur: desertores non eleuabuntur sibi.

8 Benedicite populi Deo nostro, & personate vocem laudis eius.

9 Qui restituit animas nostras in vitam: & non dedit ad lapsum pedes nostros.

10 Quia probasti nos Deus: examinasti nos sicut conflatur argentum.

11 Deduxisti nos in laqueum: posuisti coarctationem in lumbis nostris:

12 Equitare fecisti vnumquẽque super capita nostra: venimus in ignem & in aquas: sed duxisti nos in locum irriguum.

12 Veniam domum tuam cũ holocaustis: persoluam tibi vota mea.

14 Quæ protulerunt labia mea, & os meum locutum est in afflictione mea.

15 Holocausta pinguium offeram tibi cum suffitu arietum: faciam bubus cum hircis.

16 Venite, audite, & narrabo omnibus timentibus Deũ, quæ fecerit animæ meæ.

17 *Illius opem ore inuocaui, illum lingua extuli.*

18 *Et quidē animo ab omni mala cogitatione auerso. Namq́ me alioqui non exaudiuisset.*

19 *Audiuit itaque me Deus, & mihi precanti attendit.*

20 *Sit igitur laus Deo qui preces meas nō est auersatus, neque suam à me misericordiam subduxit.*

17 Ad ipsum ore meo clamaui & exaltatus est sub lingua mea.

18 Iniquitatem si respexissem in corde meo: non audiuisset Dominus.

19 Vtique audiuit Deus: attēdit ad vocem præcationis meæ.

20 Benedictus Deus qui non repulit precationē, meam neq; misericordiam suam *subduxit* à me.

Idem Psalmus sexagesimus sextus, dicolos distrophos: prior versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalecticus.

–υυ –υυ –υυ –υυ –υ –υ –υ
–– –– ––

Posterior verò Archilochius cum pentemimire Iambica,

υ– υ– – –υ –υ ––
––
υυ–

1. 2 *NVnc age tota Deum tellus cane, numinisq́ sancti*
Celebrato laudes cantibus sonoris.
3 *Dicite, quàm se terribilem Deus omnibus probarit,*
Cui sic subacti mentiantur hostes.
4 *Tota istunc (inquam) tellus cole, tota numen istud*
Et corde, & ipsa personato voce.
5 *En forti spectate ingentia quæ manu peregit,*
Nostrumq́ quanto robur antecellat:
6 *Imperio cuius surdum licet æquor obsequutum,*
Lætisq́ nobis peruium pependit.

Et

Et fluuius sicco sese pede præbuit, stupentum
Suspensa aquarum mole, transeundum:
7 Totius hic ille est fortissimus orbis Imperator,
Hinc inde gentes intuens ab alto:
Nec se peruersos attollere sustinens, quousque
Effrenis illos abripit libido.
8 Hunc igitur (noster nanque est Deus iste,) prædicate,
Huius perennes personate laudes.
9 Hic siquidem vitæ nos reddidit, iste nos potente
Dextra benignus fulcijt ruentes.
10 Nam tibi sic visum nos est, Deus, ignibus probare,
Ardente vt aurum percoquunt camino.
11 Tute tuis captos nos cassibus, eheu, illigasti,
Arctæq; cinctos vinculis catenæ.
12 Nostrum pressit, eques sæuus, caput impotẽs tyrannus,
Vt bestiarum terga consuerunt.
Nos rapida flammarum incendia sensimus furentum:
Nos per rapaces iuimus procellas.
At tu nos istis nunc faucibus ex periculorum,
Aprica ducis liberos per arua.
13 En igitur tua apud sacraria victimis onustus,
Et vota duris nuncupata rebus,
14 Et certò iurata exoluere comparatus adsum,
Fuso hostiarum pinguium cruore.
15 Siue cadat maior tibi victima, seu tibi minores
Fument ad aras hostiæ sacratas.
16 Eia adeste, audite ô vndique vos Dei timentes,
Quantis benignus me bonis bearit.
17 Hic est quem validis clamoribus vsque sum precatus,
Cui lingua sese nostra consecrauit:
18 Quem si mente forem malè conscia precatus,
Nunquam ille molles præbuisset aures.

19 *Insontis sed enim vocem Deus audiit rogantis*
Attentus, inquam, me audiit precantem.
20 *Iure igitur te, magne Deus cano supplicis: benigne*
Audire promptum postulationes.

Psalmus sexagesimus septimus. εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi septimi.

Acceptas refert vnius Dei misericordiæ Propheta tum spirituales & Ecclesiæ proprias, tum corporales quoque benedictiones, quarum continuationem petit: simulque Ecclesiæ futuram sub Messia propagationem prædicens, omnes pios ad agendas gratias & celebrandã numinis laudem adhortatur.

Eiusdem Psalmi sexagesimi septimi.

PARAPHRASIS.

1 *DEus à cuius misericordia tot in nos bona profecta sunt, pergat nobis benefacere: & quidem in primis sereno suo vultu nos irradiet.*

2 *Vt quacunque terræ fines porrigantur, cognoscatur via quam populo suo patefecit, & salutem ab eo promissam gentes omnes amplectantur.*

3 *Celebrent te populi, Deus, celebrent te populi vniuersi.*

4 *Lætentur de te, & exultent populi. Tempus enim erit quum æquissimo & rectissimo imperio mundum vniuersum reges.*

5 *Celebrent te populi, Deus cebrent te populi vniuersi.*

INTERPRETATIO.

1 DEus misereatur nostri & benedicat nobis lucere faciat vultum suum erga nos.

2 Vt cognoscant in terra viã tuam: in omnibus gentibus salutem tuam.

3 Celebrabunt te populi Deus celebrabunt te populi omnes.

4 Lætabuntur & exultabunt populi: quia iudicas populos in equitate: & populos in terra diriges eos.

5 Celebrabunt te populi Deus, celebrabunt te populi omnes.

6 Terra

6 *Iube quoque terram fructus suos date, & cumulare nos beneficijs perge Deus, Deus noster.*

6 Terra dedit fructum suum: benedicet nobis Deus, Deus noster.

7 *Perge, inquam, Deus nobis benefacere, & te vicissim vniuersus orbis agnitum reuereatur.*

7 Benedicet nobis Deus: & timebunt eum omnes fines terræ.

Idem Psalmus sexagesimus septimus, dicolos distrophos. Prior est heroicus, alter dactylicus tetrameter acatalecticus.

–∪∪ –∪∪ –∪∪ ––

–– ––

1 *HVc ades ô nobis clemens, vultusq; beato*
Nos recrea fulgore sereni.
2 *Vt te ductorem seruatoremq; tuorum*
Latè immensus prædicet orbis,
3 *Vt te, inquam, passim gentes populiq; celebrent,*
Atque tibi gratentur ouantes,
4 *Imperio terras æquo iustoq; regenti,*
Quâqua orbis diffunditur ingens.
5 *Te gentes populiq; canant: tibi, mi Deus, euge*
Cuncti vni gratentur ouantes.
6 *Vbere fac tellus locupletet messe colonos,*
Et celso bona deplue cælo.
7 *Vt te omnes terris vereantur in omnibus, istæc*
Cæli in nos ex arce, pluentem.

Psalmus sexagesimus octauus ἐγκωμιαστικός vel potius πανηγυρικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi octaui.

Dauid arcam fœderis, aspectabilis diuinæ præsentiæ & be-

neuolentiæ testimonium, in arcem Sionis traducturus, quam pompam instituisset cuius ipsemet choragus fuit, & qua nunquam vlla celebrior in hac gente fuit celebrata, descriptam luculenter. 1. Chro. 15. Psalmos edidit nonnullos diuino penitus afflatu, quibus & sese & alios ad tantum Dei beneficium agnoscendum mirificè procul dubio inflammauit. Inter cæteros autem hunc quoque scripsit quo nihil ornatius, magnificentius, diuinius denique scribi à quoquam possit, memoria quoque superiorum beneficiorum Dei repetita, & additis miris coloribus, depicta potius quam discripta. Sed illud præterea diligenter animaduertendum, Prophetam in re quæ tum agebatur minimè substetisse, sed diuinitus afflatum mysticè, vt tempora tum ferebant, arcana longè maxima Regni celestis significasse: ac proinde per arcam illam filium Dei carne nostre indutum in quo plenitudo Deitatis residet: per Sionem, cœlorum tabernaculum non manu factum: per arcæ introductionem, ascensum Christi in cælos: per captiuorum traductionem Satanam, peccatum & mortem superatos: per temporales denique benedictiones deinceps in Israelem effusas, spiritualia & eterna Christi dona in Ecclesiam quotidie per sanctum euangelij ministerium collata anagogicè intelligi, teste Paulo Ephes. 4. 8. & tota pene ad Hæbræos epistola.

Eiusdem Psalmi sexagesimi octaui.

PARAPHRASIS.

1 *AGe, exurgat tantum Deus, & momento palantes ac dissipati fugient omnes ipsius inimici.*

2 *Haud enim aliter euanescere ad ipsius conspectum omnes improbos oportet, atque fumus vento propulsus dissipatur. & admota ignibus cera statim colliquatur.*

3 *Iusti verò contra ipsius conspectu miris modis exhilarati exultabunt, & præ lætitia gestient.*

4 *Agite igitur, cantibus Deum*

INTERPRETATIO.

EXurgat Deus, dispergentur inimici eius: & fugient osores eius à facie eius.

2 Sicut propellitur fumus propelles eos, sicut liquescit cera à facie ignis peribunt impij à facie Dei.

3 Sed iusti lætabuntur & exultabunt coràm Iehoua, & gestient præ lætitia.

4 Cantate Deo, psallite nomini

celebrate, psallite ipsius nomini, sternite viam illi diu quidem in desertis peruagato, nũc autem ad nos aduentanti: illum, inquam canite tum nomine tum re ipsa Aeternum, & coram ipso exultate.

5 *Hic etenim pupillorum pater, & viduarum vindex, sanctas & firmas nunc sibi sedes apud nos delegit.*

6 *Hic est qui steriles eos à quibus exorti sumus fœcundauit, qui durissima seruitute pressos vinculis exoluit, qui rebelles in aridas & exuccas regiones relegauit.*

7 *Etenim te, Deus, tuæ genti praeunte, & per horrendas illas solitudines eam traducente:*

8 *Terra ipsa contremuit, cæli verò tuæ maiestatis sensu perterriti, velut in sudorem sunt soluti, quum tu Deus, Deus Israel, praesens montis Sinai verticibus insedisses.*

9 *Deinceps verò regionem in qua populum tuum collocasti immensa benignitatis tuæ plurimis irrigare, & effœtam instaurare non destitisti.*

10 *Nempe vt tuos greges quibus illam attribuisti, in ea pasceres, & alioqui fame perituros tuos confirmares,*

11 *Quinetiam exultandi tuasque victorias concinendi argumẽtum virginum nostrarum ingentibus turmis praebuisti, ni-*

mini eius, sternite viam equiti deserti, cuius nomen est Iah, & exultate in conspectu eius.

5 Qui pater est pupillorum & vindex viduarum, Deus videlicet in habitaculo suo sancto.

6 Deus qui solitarios habitare facit in familia, & educit vinctos compedibus: rebelles autem habitant in terra arida.

7 Deus, quum incederes ante populum tuum: quum iter faceres per solitudinẽ.

8 Terra tremuit & cœli quoque stillarunt à facie Dei. & mons ille Sinai à facie Dei, Dei Israel.

9 Pluuiam largam fluere fecisti, Deus super hæreditatem tuam, & delassatam restaurasti.

10 Pecudes tuæ habitant in ea, quam parasti in bonitate tua pro afflicto, ô Deus.

11 Dominus dedit sermonẽ, & annuntiatricum exercitum multum.

mium alioquin ingratis futuris nisi te fuissent istiusmodi hymnis persequutæ.

12 *Eia, potentes & exercitibus cincti reges fugerunt, fugerunt, & quæ pedem domo nūquam mouerant, illorum spolia diripuerunt.*

13 *Vixistis adhuc, puellæ, inter ollarum fuliginē, domi videlicet desidentes: at nunc foras prodire licet vobis nitentibus, & haud secus emicantibus, atque niuea columba per medium aerem inter volitandum aureum quendam splendorem eiaculantur.*

14 *Dissipatis autem diuinitus hōstium viribus, serenitas summa terris illuxit, qualis est nix Salmonis cacumini insidens, & suo fulgore spectantium oculos perstringens.*

15 *Mons Basan, tu quidem es præpinguis, & multis collium iugis conspicuus, sed quid facias? non te, sed Zionis montem sibi Deus delegit.*

16 *Quid igitur vos superbire, quid vestrorum collium cristas attollere iuuerit? Hunc enim sibi montem quantumuis præ vobis humilem Deus selegit in quo consideret: hanc sibi perpetuam sedem Iehoua consecrauit.*

17 *Hic ille demum bigis suis vehitur quas binæ hinc & inde myriades duplicatæ trahunt: quibus copijs cinctus, sicut o-*

12 Reges exercituum fugerunt, fugerunt: & habitatrices domus diuiserunt spolia.

13 Quamuis iacueritis apud ollas, *estis* velut alæ columbæ opertæ argento: & cuius remigium *est* vt flauescens aurum.

14 Quum dispersit omnipotens reges in ea: *tunc* facta est alba sicut Salmon.

15 *Hic* est mons Dei, mons Basan, mons multorum collium, mons Basan.

16 Quare exilitis montes colliculosi? hunc montem expetiuit Deus vt habitaret in eo: Iehoua inquam habitabit *in eo* in perpetuum.

17 Currus Dei sunt bis dena millia millia geminata falcatorum: dominus *est* in illis: *sicut in* Sinai *est* in sanctuario.

lum. Sina cacumen insedit, ita
nunc istius sacrarij sui posses-
sionem init.
18 *Nunc igitur verè te, Deus,*
captiuis traductis hostibus, ac-
ceptisq; manubijs quas tuis di-
spertias, atq; adeò quantumuis
rebellibus hostibus domitis, sublimem effers, Zionis ar-
cem conscendens, vt perpetu-
um ibi domicilium figas.
19 *Perpetua sit itaque tibi láus*
Domine, Deus, inquam, ser-
uator noster, qui nos assiduis
beneficijs cumulas.
20 *Hic enim Deus ille est qui se-*
se nobis Deum seruatorem
mille modis prabuit: & in se
vno positam esse liberationem
ex morte Iehoua re ipsa de-
monstrauit.
21 *Itaque quoties opus erit, idem*
ille Deus caput ipsum hostiũ
suorum petet, & intonsam co-
mam arroganter efferentes sce-
leratos prosternet.
22 *Quod enim fecit olim quum*
maiores nostros regibus Basan
profligatis seruauit, & per
profundos maris gurgites tra-
duxit, hoc iterum se facturũ
promisit.
23 *Tunc igitur, ô popule, per me-*
dias cæsorum hostium strages,
canibus sanguinem eorum lin-
gentibus, incessisti.
24 *Tunc te, Deus, incedentem,*
te, inquam, incedentem mi
Deus, intra sanctum videlicet
tabernaculum, mi Rex, maio-

ctuario.

18 Abscondisti altè, captiuã
duxisti captiuitatem, acce-
pisti dona distribuenda in-
ter homines, etiam rebel-
les *venient huc* ad habitan-
dum, Domine Deus.

19 Benedictus *sit* Dominus
nam quotidie cumulat nos
Deus ille salutis nostræ.

20 Ille Deus nobis Deus *est*
ad salutem: & Iehouæ Do-
mini *sunt* egressus ex mor-
te.

21 Certè Deus cruentabit ca-
put inimicorum suorum:
verticem comæ ambulan-
tium in delectis suis.

22 Dixit Dominus, è Basan
reducam *te* reducam ex
profundis maris.

23 Propterea cruentasti pedẽ
tuum in sanguine: & linguã
canum tuorum ex inimicis,
ex eo *sanguine*.
24 Viderunt ingressus tuos
Deus: ingressus Dei mei,
regis mei in sanctuarium.

res nostri viderunt.

25 *Praeierunt tibi cantores, sequuti sunt cornicines, puellarum quoque chorus hinc & inde tympanis insonuit, alijs alios vicißim istiusmodi cantu exhortantibus.*

26 *Agite, certatim Deum celebrate, certatim Dominũ laudate Israele sati.*

27 *Hinc Beniamin minimus natu hostes fortiter superauit: inde Iuda lapidibus eos attriuit: principum quoque Zebulonis & Nephtalimi nota est fortitudo & insignis victoria.*

28 *Sicut autem omne robur istud à te vno sic deponente profectum fuisse agnoscimus, ita nunc precamur, Deus, vt illud nobis magis ac magis confirmes.*

29 *Et ita certè facturus es multò magis deinceps quàm vnquã antea ex sancto tuo palatio quod nunc tibi Ierosolymis delegisti, quo ipsi quoque Reges sunt aliquando venturi, tibiq; munera oblaturi.*

30 *Reprime igitur & terribili increpatione coerceto truculentas feras ex arundinetis & lustris suis erumpentes: feroces taurorum turmas, populos iuuencorum instar lasciuientes, argentatos fastuosè incedentes, & populos bellorum auidos dissipa.*

31 *Certè tempus erit quum optimates Aegyptij huc ad te*

25 Præcedebant cantores, post ea canentes organis: in medio erant puellæ tympanistriæ *dicentes.*

26 In cætibus benedicant Deo, *benedicant* Domino *qui sunt* ex vena Israel.

27 Hinc *adest* Beniamin paruulus dominatus eis: inde Principes Iuda lapidatores eorum, *inde* Principes Zabulon, & Principes Naphtali.

28 Mandauit Deus tuus robur tuum, corrobora Deus illud quod ipsemet nobis parasti.

29 E templo tuo super Ierusalem: tibi offerent reges munera.

30 Increpa feras arundineti cateruam taurorum cum vitulis populorum, calcantes *id est fastuosè incedentes* cum frustis argenti: dissipa populos, qui bella volunt.

31 Venient optimates ex Aegypto: Aethiopia celeri-

ter

concurrent, & Aethiopes festinantes manum tibi supplices protendent.

ter protendet manum suã ad Deum.

32 *Agedum igitur, regna per terras dispersa Deum cantu celebrate, & Domino psallite.*

32 Regna terrę cantate Deo, psallite Domino.

33 *Domino, inquam, altissimis illis cælis ab omni æuo tanquã curru insidenti, & terribilem inde ac immensi roboris plenũ fragorem edenti.*

33 Quia vehitur in cælis cælorum antiquissimis: ecce dat in voce sua vocem roboris.

34 *Agnoscite potentiam, cuius non minus elucet gloria in Israele, quàm tonitru in nubibus personat.*

34 Date robur Deo: super Israel magnificentia eius: & robur eius in nubibus.

35 *Nempe hoc illud est sacrarium Deus, ex quo tuis quidem hostibus terribilem te ostendis, tuis verò, Deus Israelis, vires & robur subministrabis Itaque laus omnis & gloria in æternum tibi tribuatur.*

35 Terribilis es Deus sanctuariis tuis Deus Israel · ipse dat robur & fortitudines populo. benedictus Deus.

Idem Psalmus sexagesimus octauus monocolos, versibus heroicis vt octauus.

1 *SVrge modo Armipotens, hostiles ecce phalanges*
Ruperis, & totis fugient palantia campis
Agmina: Nam veluti tenues it fumus in auras,
2 *Et vix admoto ceræ liquuntur ab igni.*
Sic præceps scelerata cohors dilabitur omnis,
Vt semel apparent commoti numinis iræ
At iusti exilient hilares, animisq; receptis
3 *Teq; tuasq;, Deus, laudes, supreme sonabunt.*
4 *Eia igitur celebrate Dei sublimis honores,*
Numinis & nomen sacrato ad sydera cantu

Tollite, cum nostris deserta per auia quondam
Transuecti patribus, cui tandem erroribus istis
Ponere nunc visum finem: qui nomine req;
Æternus certas nobiscum ponere sedes
Sustinet. Hunc igitur cantate, huic ducite plausus:
5 *Orborum hic etenim pater est, viduasq; tuetur,*
6 *Et steriles idem per tot modo secula nuptas*
Fœcundat tandem numerosa prole benignus,
Exoluitq; bonus crudeli compede vinctos,
Artificesq; procul scelerum in deserta repellit.
7 *Te ductore, Deus, montana per ardua felix*
Quum tuus in patriam populus contenderet olim,
8 *Terra tuo intremuit latè conterrita vultu:*
Ipse ingens, sudore velut resolutus anhelo,
Terrificum insonuit nimbis crepitantibus æther:
Quinetiam horrentis perculsa cacumina Sinæ,
Præsentem testata Deum, præsente regentem
Præsidio Isacidas, sonitum tremefacta dedêre:
9 *Dein tua rura bonus fœcundo rore beasti,*
Solatus fessos, & opum miseratus egentes,
10 *Donasti hospitium miseris, sedesq;, quietas.*
11 *Quinetiam nostris dictasti hæc læta puellis*
Carmina deuictas acies, regesq; subactos
Hoc tibi quum gratæ celebrarent, Optime, cantu.
12 *Fugêre ô inuicta acies, fugêre Tyranni,*
Et regum spolia imbelles rapuêre puellæ.
13 *Tuq; inter tripodas nigra fuligine tetros*
Turba diu versata prius, speciosa repente
Tota micas, medium veluti trans aêra currens
Præcipitiq; ruens penna quum forte columba
Argentiq; auriq; oculos fulgore fefellit,
14 *Nanque tua simul ac, crudelia corda, Tyranni*

Occubuêre

Occubuêre manu domiti, lux ecce serena
Affulsit terris, qualis iuga celsa niuosus
Ostentat radians media inter nubila Salmon.
15 En Domino montem hunc sacratum, vt cumque superbè
Te iactes Basan, Basan tua pascua iactes,
16 Sublimesque alij tollatis culmina montes.
Hunc Deus, hunc, inquam multis ex millibus vnum
Ipse sibi montem legit, bonus hic sibi certas
Fixit, & æternas ventura in secula sedes.
17 Hîc superûm residet princeps: hîc millia mille
Sollicita aligerûm circunstant vndique fratrum
Aeterna illa suum Regem intra septa manentem,
18 Haud secus ac alta insedit quum culmina Sinæ.
Cantet iô pia turba Deo: Deus ecce triumphans
Aurea supremi scandis fastigia cœli,
Captiuos præ te, manibus post terga reuinctis,
Victor agens, donis orbem impleturus opimis,
Atque ipsos inter domitos venerabilis hostes.
19 Iure igitur te perpetuis celebrabimus hymnis
Summe Deus. Tu muneribus nil tale merentes
20 Assiduis cumulas: Tu nos ex mille periclis
Seruasti, optatam promptus præstare salutem,
Quem penes est vnum vitæ mortisque potestas.
21 Ecce caput certo confixi vulnere, sæui
Ad terram cecidêre hostes, tua temnere iussa
Ausi, cæsariem intonsam & capita alta ferentes.
22 Tu nos (nanque tibi sic visum est optime rerum)
Ex Basan media, tu nos ex gurgite vasto
23 Seruasti. Campos nostri tunc cæde rubentes
Vidêre, hostilemque canes linxêre cruorem.
24 Tunc Deus iuisti turba comitatus ouante,
Iuisti, ô Deus, ô sancti Rex incola septi,

25 *Ibant cantores pariter, quem ponè secuti*
Cornicines hilari complebant omnia cantu,
Hos illosq; inter pulsantibus æra puellis,
Inq; vicem sic voce sibi inclamantibus vna.
26 *Isacidæ Dominum læti celebrate potentem,*
Isacidæ Domino lætos cantate triumphos:
27 *Hinc natu minimus, rapidis sed fortis in armis,*
Beniaminus adest, victum dominatus in hostem:
Hinc Iudæs tortæ metuendus verbere fundæ:
Nephthalidæq; duces, Zebulonisq; alta propago.
28 *Quas nobis vires, quæ nobis robora solus*
Sufficis, hæc idem nobis seruato benignus:
29 *Et Solymæ facito venerentur templa Tyranni.*
30 *Et tibi dona ferant curuato poplite reges:*
31 *Aegyptusq; ferox, & quos propioribus vrit*
Sol radijs, fac incurui tibi, pectore prono,
Vectigal iussum pendant, veniamq; precati,
Aurati ad solij tendant subsellia palmas.
32 *Huic igitur Reges, huic laudes dicite Regi,*
33 *Hunc canite ipsa super cœli conuexa sedentem,*
Et totum horrisono quatientem fulmine mundum.
34 *Hunc fortem, hunc vnum cuncti celebrate potentem,*
Qui celsa Isacidæs sublimis ab arce tuetur.
35 *Nam tua te verè monstrant sacraria magnum*
Terribilemq; Deus, tu vires inde ministras,
Inuictosq; tuis animos, qui, Maxime rerum,
Has tibi deuoto persoluunt pectore laudes.

Psalmus sexagesimus nonus

προφητικὸς καὶ εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi sexagesimi noni.

Etsi Psalmus iste Psalmo 22. prorsus affinis precandi for-
ma

ma conſcriptus eſt,& procul dubio non ſine occaſione,quam præbuiſſe videtur vel fuga Dauidis ex Saulis aula quum ne ſalua quidem illi manſit vxoris alteri viro elocatæ pudicitia, ne dum vt eius bonis pepercerint,(in quam ſententiam potius inclino) vel abſalonis coniuratio: tamen certum eſt Spiritum ſanctum ita mentem & manum Prophetæ gubernaſſe, vt ea quorum ipſe typus erat, potiùs quàm ſeipſum ſpectaſſe,ſi non vbique,at certè pleriſque huius carminis locis videatur. Itaque ſic potius Chriſtus mediator de ſuæ gentis crudelitate quæ nullis ipſius benefactis vinci potuit, quàm Dauid de ſuis hoſtibus,apud Deum conquerens inducitur: & ſimul eas meritò Iudaicæ genti exoptans pariter ac prædicens inhumanitatis pœnas,quibus nunc quoque illam plecti cernimus,cuius myſticæ interpretationis teſtes ſunt locupletiſſimi Matthæus 27.48.Lucas 1.20.Iohannes 2.18.& 19.28. Paulus denique Rom.11.9.& 15.3.Quum autem membra oporteat capiti cõformari, conſequitur maximum iſtius Pſalmi vſum fore quãdiu Eccleſia in terris peregrinabitur.

Eiuſdem Pſalmi ſexageſimi noni.

PARAPHRASIS.

1 *ERue me Deus, aquarum gurgitibus iam iam abſorbendum.*

2 *Sum enim in profundiſſimam cœni voraginem demerſus vbi pedem figere nullo modo poſſim,& altiſſimis aquis vndique inundantibus ſubmergor.*

3 *Delaſſatus ſum clamando: raucitate laborant fauces: quinetiam oculi mei defecerũt dum intentus Deum meum præſtolor.*

4 *Præterea facilius pilos capitis mei numerarim, quàm hoſtium turbam qui mihi immeritò ſunt infeſti: atque adeò iſtorum qui me capitaliter ode-*

INTERPRETATIO.

1 SErua me Deus: quia penetrarunt aquæ vſq; ad animam *meam.*

2 Iam demerſus ſum in lutũ profundum,& vbi conſiſtere non poſſim: deueni in profundiſſimas aquas, & fluctus aquæ inundauit me.

3 Defatigatus ſum clamando exaruit guttur meum, defecerunt oculi mei expectando Deum meum.

4 Multiplicati ſunt ſupra capillos capitis mei qui oderunt me immeritò: roborati ſunt qui me coarctant qui inimici mei ſunt fal-

*runt, augetur quotidie nume-
rus: & , quod omnium gra-
uißimum est, qui mea diripi-
unt: perinde in me agunt, ac
si alios essem ego prior depræ-
datus.*
5 *At tu, Deus, optimè nosti re-
ctè & prudenter me gesserim,
an non: & ausim ego nocens,
qualem isti esse me calumni-
antur.*
6 *Quid si igitur abs te deserar?
nempe illos quoque pudefieri
oportebit qui promissis mihi
abs te datis freti sose mecum
coniunxerunt. Id verò prohi-
be ne accidat, Iehoua poten-
tissime, neq; patere vt in meæ
causæ defensione excidant spe
sua, qui te Deum Israel re-
quirunt.*
7 *Nam certè, quicquid isti præ-
texant, non tam me quàm te-
ipsum per latus meum petunt,
tuiq; vnius causa tot conuitijs
incessor, & ignominia cooper-
tus iaceo.*
8 *Neque ab extraneis duntaxat
deseror, sed consanguinei eti-
am mei, adeoq; ipsi mei ger-
mani fratres me quasi ignotũ
& nullo sanguinis vinculo cũ
ipsis coniunctum aspernan-
tur.*
9 *Quoniam videlicet quoties
gloriam tuam imminui sensi,
totus dolore exarsi, quod eti-
am dißimulare nec volui nec
potui: & coniectis in te conui-
tijs meipsum vulnerari existi-*

sam ob causam: quæ non
rapui tunc rependi.

5 Deus, tu nosti quæ sit insi-
pientia mea: & delicta mea
non te latent.
6 Non erubescant mea cau-
sa, qui te expectant Domi-
ne Iehoua princeps exer-
cituum: ne pudefiant pro-
pter me, qui quærunt te,
Deus Israel.
7 Nam propter te oneror
opprobriis, & operit igno-
minia faciem meam.
8 Extraneus euasi fratribus
meis, & alienus filiis ma-
tris meæ.
9 Quia zelus domus tuæ ex-
edit me: & opprobria co-
rum qui te probris affici-
unt in me inciderunt.

maui.

10 *Itaque grauissimè dolens præ mærore à cibo etiam abstinui, quod meum studium isti ludibrio habuerunt.*

11 *Deposita, inquam, veste cilicium sumpsi, quod isti in dicteria verterunt.*

12 *Adeò quidem vt in publicis quoque cœtibus de me garrire non destiterint, & suauiter epulantes de me cantillarint.*

13 *Ego verò quid hic tandem fecero? nempe preces apud te nihilominus effundo, Iehoua, nihil istorum potentia & arrogantia perterritus. Nam vt habenas illorum petulantiæ nunc laxaris, scio vicissim tempus apud te constitutum esse quo & ipsos cohibeas, & quantopere tuos diligas re ipsa demonstres. Itaque te Deus, per illam immensam clementiam tuam obtestor, vt pro maxima certissimaq; bonitate tua me clamantem exaudias.*

14 *Erue me, quæso, ex ista voragine, ne totus absorbear: eripe me hostibus meis & tot miseriarum diluuio.*

15 *Prohibe, inquam, ne aquarum redundantia prorsus obruar: ne me gurges iste profundissimus deglutiat, ne mihi denique ista voragine absorpto nulla spes liberationis relinquatur.*

16 *Fac Iehoua pro eximia illa tua clementia vt meas abs te*

10 Et fleui in ieiunio animæ meæ: & *hoc* versum est in opprobria mihi.

11 Et sumpsi pro veste saccum, sed factus sum illis dicterium.

12 Loquuti sunt aduersus me sedentes in porta: & de me cantillarunt conuiuantes.

13 Sed quid ad me attinet, preces meas fudi tibi Iehoua. Tempus *enim aliquod est* gratuitæ beneuolentiæ. Deus pro magnitudine clementiæ tuæ, responde mihi, in veritate salutis meæ, *id est* verè me secundum promissa tua liberans.

14 Erue me ex luto ne submergar, sed potius liberer ab aduersariis meis, & à gurgitibus aquarum.

15 Ne inundet me fluctus aquarum, & ne absorbeat me vorago & ne claudat super me puteus os suum.

16 Responde mihi Iehoua, quia bona est clementia

*exauditas fuisse preces expe-
riar & quum immensæ tuæ
sint miserationes, illas habita
mei ratione demonstra.*
17 *A seruulo tuo tot angustijs
oppresso ne te, quæso, subduci-
to, sed accurre potius exaudi-
tum liberaturus.*
18 *Accede ad miserrimam hanc
animulam, vt opem tuam im-
plorantem liberes: & ab ista
crudelissimorum hostium mul
titudine me redime.*
19 *Quibus & quam falsis cri-
minationibus petar, & qui-
bus iniurijs ac contumelijs af-
ficiar optimè omnium nosti,
nec vllus ex aduersarijs meis
effugere conspectum tuum po-
test.*
20 *Eheu quantopere me ista ve-
xant, torquent, discruciant,
quum præsertim diu quidem
sed frustrà expectarim dum
sese quispiam offerret qui tot
illatis mihi iniurijs commoue-
retur, nec vsquam sit inuen-
tus qui miserrimum hominē
vel vnica vocula cōsolaretur.*
21 *Quid quod etiam miserias
meas pro viribus aucturi ama-
rissimo felle me pauerunt, &
acetum mihi propinarunt tā-
tum abest vt miserrimum sint
consolati?*
22 *At tu facito vicissim vt in-
star animalium quæ esca pro-
posita decepta illaqueantur,
istis omnia tua beneficia exi-
tio cedant, & mortem ibi in-*

tua: secundum multitudi-
nem miserationum tuarū,
respice ad me.
17 Et ne abscondas faciem
tuam à seruo tuo, quoniam
angustia est mihi. festina,
exaudi me.
18 Accede ad animam meā:
libera eam: propter inimi-
cos meos me redime.
19 Tu nosti opprobrium me-
um & confusionem meam
& ignominiam meam: co-
ram te *sunt* omnes aduer-
sarij mei.
20 Opprobrium fregit cor
meum: & afflictus sum: &
expectaui vt commouere-
tur aliquis: sed nemo erat:
& consolatores, sed non
inueni.
21 Immo proposuerunt mihi
pro cibo fel, & in siti mea
potauerunt me aceto.
22 Sit mensa eorum ipsis pro
laqueo: & illorum prospe-
ra pro reti.

23 Obte-

ueniant vnde lætitiam & iucunditatem captant.

23 *Adime illis omne rationis & intelligentiæ lumen, & veluti neruos omnes eorum succide, vt recti quicquam neque cogitare, neque exequi poßint.*

24 *Effunde in illos indignationẽ tuam, & tibi pœnas iustas daturos totus ira inflammatus corripe.*

25 *Destruè funditus illorum palatia, & eorum ditionem omnem pœnitus deuasta.*

26 *Siquidem tantum abest vt eũ sint miserati quem tibi visum est tam duriter affligere, vt etiam eum grauius afflixerint, & tam grauiter abs te vulnerato nouas certatim plagas imposuerint.*

27 *Omnem igitur vicißim opem tuam ab illis subtrahe, vt scelera sceleribus cumulent: nec illos vnquam pœnitentiæ spiritu donatos in gratiã recipe.*

28 *Et licet isti quatenus ex sanctis illis patribus nati sunt, videantur in album tuorum relati quibus vera vitæ donũ destinasti, nomina tamen illorum ex libro tuo expunge, neque ipsos inter iustos recense.*

29 *Hac igitur illorum perditissimorũ sors esto. At ego nunc quidem calamitosißimus, tãdem abs te liberatus, ô Deus, rursum extollar.*

30 *Tunc igitur nomen tuum cã-*

23 Obtenebrentur oculi eorum ne *quid* videãt:& lumbos eorum semper fac tremiscere.

24 Effunde super eos indignationem tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos.

25 Sit palatium eorum desertum: in tabernaculis eorum non sit incola.

26 Quia quem tu percussisti persecuti sunt: & dolorem vulneratorum tuorum numero auxerunt.

27 Adde iniquitatem super iniquitatem eorum, & ne ingrediantur in iusticiam tuam.

28 Deleantur ex libro viuentium, & cum iustis ne scribantur.

29 Ego verò inops pauper *quidem sum* & dolens, *sed* salus tua Deus extollet me.

30 Laudabo nomen Dei can-

tabo, tunc laudes tuas magnificentissimè celebrabo.

31 *Et erit istud, sat scio, Iehouæ iucundius quàm vel maxima hostia vngulis & cornibus insignis.*

32 *Omnes autem similiter vexati hoc exẽplo meo recreati lætabuntur, & ad Deum exemplo meo confugientes, vita restituentur.*

33 *Etenim, inquient, Iehoua inopes exaudit, nec eos aspernatur qui ipsius causa vinculis ærumnarum constringuntur.*

34 *Agedũ igitur ipsi cæli, ipsáq; adeo terræ moles, maria ipsa & quæcunque aquas per reptant, Dei laudes concelebrẽt.*

35 *Deus enim Sionem suam seruabit, & vrbes Iudæ attributas extruet, ibiq; perpetuas sedes suis assignabit.*

36 *Siquidem hanc hæreditatem patres ad suos posteros transmittent, & seruorum Dei, eorum videlicet quibus chara est ipsius gloria, hæc est perpetua possessio futura.*

tibus : & eum laudibus d-
ram.

31 Et placebit *hoc* Iehouæ p-
boue *&* iuuenco qui pro-
fert cornua & vngulas.

32 Videbunt afflicti, *&* læta-
buntur quærentes Deum,
& viuet cor vestrum.

33 Quia audit pauperes Iehoua : & vinctos suos non negligit.

34 Laudent eum cæli & terra : & maria, & quicquid reptat in eis.

35 Quia Deus seruabit Sion & ædificabit vrbes Iudæ: & habitabunt illic, & hæreditate obtinebunt eam.

36 Et posteri seruorum eius hæreditario iure possidebunt eam : & qui diligunt nomen eius manebunt in ea.

Idem Psalmus sexagesimus nonus, monocolos versibus heroicis vt octauus.

1 *AH Deus, ah miserũ hunc serua iam gurgite mersum,*
2 *Limo eluctantem, fœdáque voragine cœni,*
Absorptúmque caput iactantem hinc inde procellis,
3 *Postremásque tibi rauca iam voce querelas*
Fundentem, & sursum te, mi Deus, inquirentem.
Denique vix oculos tollentem in morte natantes,

4 *Tot ſiquidem capitis nequeam numerare capillos,*
Quot me circunſtant hoſtes nil tale merentem,
Crimen in inſontem audaces confingere quoduis,
Et quæ non rapui, nullo me iure repoſcunt.
5 *Atqui, ſi qua mea eſt amentia, ſi quid iniqué*
Patraui, hoc noſti, nec te res vlla fefellit.
6 *Ne vero armipotens patiare labeſcere tandem*
Dedecores, multóque infames ora pudore,
Qui tua nunc mecum expectant promiſſa, tuóque
Vnius mecum pendent à numine toti,
Ipſe abeam præceps tua ſi mandata ſequutus.
7 *Nam tua probra hæc ſunt, mea te hæc infamia lædit,*
8 *Méque ideo fratres eadem quos protulit aluus*
Odêre infenſi, quaſi ſim peregrinus & hoſpes,
9 *Numinis ipſe tui ardeſcam quòd totus amore,*
Et mea, te quecunque petunt, opprobria ducam.]
10 11 *Ieiunus fleui, ſaccóque indutus oberrans,*
12 *Mærorémque animi vultu teſtatus: at illi,*
Illi inquam, proceres rerum queis credita ſumma eſt,
Inceſſêre iocis flentem, vinóque madentes
Ieiunum ſannis rident mordacibus vltro.
13 *At me Sancte, iuuet, dum mollia tempora fandi,*
Aſſiduas tibi ferre preces. Tu me ergo precantem
Exaudi, certáque bonus ſeruato ſalute.
14 *Ah prohibe, ſeuos fugio dum territus hoſtes,*
Abſorptus peream fœdi ne gurgite limi.
15 *Et ſub aquas rapidis abeam ſuperatus ab vndis.*
16 *Audi, inquam, tua quandoquidem clementia tanta eſt.*
Et noſtri tibi tantus amor: nec ſperne rogantem
17 *Auerſus, ſtringit quem tanta anguſtia ſeruum.*
18 *Appropera potius miſerúmque tot vndique ſæuis*
Hoſtibus obſeſſum accurrens ſeruato benignus.

19 *Tu quibus incessar probris, quo crimine, quanto*
Dedecore insontem maculent, ter Maxime, nosti:
20 *Ipse equidem fractúsque animum, totûsque dolore*
Confectus stupeo, rogitans me si quis amicus
Respiciat, nemo clamantem, nemo rogantem
Inuentus verbis qui consoletur amicis
21 *At me illi interea pauerunt felle querentem,*
Vexatúmque siti recrearunt pectus aceto.
22 *At tu alios quicumque, fouent, potúsque cibiq;,*
His facito exitio cedant, ceu retia tendens
Incautas esca volucres quum decipit auceps.
23 *Luminibus capti incerta fac cæde vagentur,*
Et tremuli, quocunque ferant vestigia, nutent.
24 *Tu tu illos omni collecta feruidus ira*
Persequitor, penitúsque effuso euerte furore.
25 *Prostratæ iaceant illis fugientibus vrbes,*
Præcipites etiam sua linquant tesqua coloni.
26 *Námque tuæ haud leuiter contusum verbere dextræ,*
Ictibus affecere nouis, tot tantaq; passum
Sæui spectantes, & nostra in damna iocati.
27 *Adiunge illorum sceleri scelus: impia nunquam*
Illorum in melius conuerti corde iubeto.
28 *Quin potius vita indigni meliore, bonorum*
Sacrato prohibe scripti memorentur in albo.
29 *Ipse autem licet exanimis, fractúsque dolore,*
Te, mea certa salus, vita celebrabo recepta:
30 *Te te, inquam, voce, & cythara cantabo sonora*
31 *Sacra tibi potiora ferens, quàm corniger vllus,*
Si tibi sacratas taurus mactetur ad aras.
32 33 *Tum vero quemcúnque malis sors aspera vexat*
Vt miseros curæ esse Deo, tandemq; solutis
Libera cognorint vinclis attollere colla,

Te quærent hilares, præsenti à morte recepti.
34 *Eia igitur cœli, tellus, ipsæ æquoris vndæ,*
Et quicunq; maris populi decurritis vndas
Mecum vnà celebrate Dei sublimis honores.
Hic etenim cœli seruabit ab arce Sionis
35 *Mœnia, Iudeas hic cinget mœnibus vrbes,*
Quas teneant sancti cultores numinis olim,
Illic mansuri æternum, illorumq; nepotes.

Psalmus septuagesimus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi.

Continet hic Psalmus precationem quàm verisimile est Dauidem sibi familiarem in exilio habuisse, & Ecclesię postea quasi formulam quotidianam præscripsisse, quum Ecclesiæ, aut certè plerisque ipsius ciuibus, hostes nunquam desint quales hic describuntur.

Eiusdem Psalmi septuagesimi.

PARAPHRASIS.

1 *ACcurre Deus ad liberãdum, propera ad opitulandum mihi Iehoua.*

2 *Inuolue ignominia istos qui me ad necem quærunt: iube istos terga vertere infamia coopertos quibus nihil est optatius quàm vt me perditum videant.*

3 *Fac, inquam, vt dedecus pro mercede referant irrito conatu domum reuersi, qui mihi quasi de me iam actum esset, insultarunt.*

4 *Contrà verò faxis vt non ego tantùm, sed etiam omnes qui tui colendi studio tenentur &*

INTERPRETATIO.

1 DEus accurre ad liberãdum me Iehoua ad auxiliũ meũ festina.

2 Pudefiant & confundãtur, qui quærunt vitam meam: retroagantur & ignominia afficiantur, qui delectantur malo meo.

3 Retrouertantur pro mercede confusionis suæ: qui dicunt, hæah hæah.

4 Gaudeant & lætentur in te omnes, qui quærunt te: & dicant, semper magnifi-

in exitum miseriarum mearum intenti sunt, gaudeant & exultent, & de me abs te liberato tibi solennes ac perpetuas gratias agant.

5 *Adsum interea miser & omni ope destitutus. Accelera igitur, Deus, vt mihi opituleris. Nam abs tuo vnius auxilio pendeo Deus, liberator meus. Iehoua ne, quæso, diutius cunctare.*

cetur Deus, diligentes salutem tuam.

5 Ego verò sum oppressus & egenus: Deus accurre ad me, auxilium meum, & liberator meus es tu: Iehoua ne differas.

Psalmus septuagesimus monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *ADfer promptus opem, Deus, roganti,*
Succurre approperans periclitanti:
2 *Fac istos pudor obruat nocentes,*
Student perdere quotquot innocentem:
Infamesq́; procul semel repelle,
Dura tot mihi damna machinatos:
3 *Fac ignominiæ notam reportent,*
Qui me ignominia volunt notatum.
Truci pectore prosequi assueti,
Mordaci gemitus meos cachinno.
4 *At qui pectore te pio requirunt,*
Te colant hilares & vsque & vsque:
Et quicunque tua abs salute pendent,
Illis perpetuas tibi canendas
Deus suppedita, supreme, laudes.
5 *Adsum pauper ego, miserq́; prorsus,*
Seruato approperans Deus rogantem,
Vnus tu mihi nanque liberator,

Vnus

Vnus præsidium periclitanti.–
Eheu ne, rogo, ne, Deus, morare.

Psalmus septuagesimus primus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi primi.

Psalmus iste ἀνεπίγραφος apud Hebræos, videtur tamen omnino ad Dauidem referēdus, & tum ab eo scriptus quum Achithophelis præsertim proditione iam senex à filio quem vnice diligebat. tam subitò tantáque cum rabie esset de solio deturbatus, & trans Iordanem vsque pulsus, Plenus autem est grauissimis iustissimisque quere'is, simulque præbet eximiæ constantiæ inuictæque fidei exemplum. Et quum non alia sit piorum seruorum Dei conditio, prodest hunc Psalmum sæpe meditari, tum ne sibi post varios labores exanthlatos quietam senectam temere polliceantur, tum ne vbi non modo ab exteris sed etiam ab iis ipsis quos in sinu suo fouerint similiter vexabuntur, animum despondeant: sed Dauidis & aliorum Prophetarum ac etiam Apostolorum, adeóque plurimorum fidelium Episcoporum exemplo, pergant currere donec coronam apprehendant.

Eiusdem Psalmi septuagesimi primi.

PARAPHRASIS.

1 *AD te vnum perfugio Iehoua. Tu verò facito ne perpetua ignominia obruar.*

2 *Eripe me potius huic quoque calamitati, prout te iustum & promissorum memorem sum expertus, & me exauditum libera.*

3 *Esto mihi nunc quoque arcis munitißima loco in quā semper perfugiam. Quum enim in tuam tutelā me iam olim receperis, vnde tandem præsidium potius petiero?*

4 *Itaque, mi Deus, facito ne in*

INTERPRETATIO.

1 AD te Iehoua confugio: ne pudefiam in æternum.

2 Secundum iusticiam tuam eripe & libera me: inclina ad me aurem tuam, & serua me.

3 Sis mihi rupes firma in quā me semper recipiam mandatum dedisti de me seruando, certè rupes mea & refugium meum es tu.

4 Deus mi, libera me ex ma-

istius improbissimi & callidissimi, tantaque cum rabie in me irruentis hostis manus incidam.

5 *Nam abs te vno totus pendeo: in te vnum, inquam, Domine, Iehoua, spem omnem meam à prima pueritia collocaui.*

6 *Tu is es vicissim qui me in ipso matris vtero adhuc conclusum fouisti: qui me quasi obstetrix ex matris visceribus eduxisti, quod beneficium tuum semper prædicaui & prædicabo.*

7 *Itaque toties experta benignitate tua fretus, quamuis plerique me nunc ex ipsis præsertim magnatibus quasi portentum quoddam abominetur, in te tamen respicio, certissimoque tuo robore innitor.*

8 *Et certè futurum non ambigo quin rursum tuæ celebrandæ laudis ac gloriæ quotidie prædicandæ occasionem mihi suggeras.*

9 *Agedum igitur qui me vegetum & ætate florentem protexisti, ne me nunc vetulũ desere, sed potius quo magis cæteræ vires deficiunt tu mihi tanto promptius opitulare.*

10 *Nam de me quiduis hostes dictitant, & qui vitæ meæ insidiantur vnà conuenerunt,*

11 *Imò etiam quasi tu ipse me perdere decreueris, & aucto-*

nu improbi, à manu vers[...] & exacerbati.

5 Nam tu expectatio mea es: *tu* Domine Iehoua, fiducia mea *es* à pueritia mea.

6 Super te sustentatus sum ab vtero: à visceribus matris meæ tu extractor meus: in te laus mea semper.

7 Quasi portentum sum multis *seu magnis*: tu verò fiducia mea *firma*.

8 Replebitur os meũ laude tua: quotidie gloria tua,

9 Non abiicias me tempore senectutis: quum deficiet virtus mea, ne deseras me.

10 Quia loquuti sunt inimici mei de me: & qui obseruant vitam meam, consultarunt simul.

11 Et dicunt, Deus reliquit eum: persequimini & comprehen-

pe te in perniciẽ meam ipsi cõspirarint, Deus, inquiunt isti sese mutuò cohortantes, istum deseruit: itaque illum fugientem persequimini, & omni ope destitutum arripite.

11 *At tu, Deus, adesto mihi proximus: Deus, inquam, accurre vt auxilium laborãti feras.*

13 *Neq; me duntaxat ab eorum rabie tutum præsta, sed fac etiam vt isti mei capitales hostes cum ignominia ad internecionẽ deleantur: & probris omnique infamia genere obruãtur qui me perditũ volũt.*

14 *Ego profectò quicquid isti moliantur, nihil moratus, in te sperare, & magis ac magis collaudare te non desistam.*

15 *Os, inquam, istud meum te iustum ac fidei memorẽ prædicabit, neque me abs te millies liberatum, & innumerabilibus beneficijs affectum reticebo.*

16 *Quinetiam interea, quãtumuis & ætate confectus & omnibus alijs auxilijs nunc quidem destitutus, pergam tamen fortiter tuis vnius immensis illis viribus fretus, Domine Iehoua: & sola tua iustitia cogitatione meipsum cõfirmabo.*

17 *Sic enim tu me, Deus, à prima pueritia ad hanc vsque ætatẽ facere, & admiranda tua facta quæ sum ipsemet expertus prædicare docuisti.*

prehendite eum, quia non *est* qui *eum* eripiat.

12 Deus, ne longe absis à me: Deus mi, ad auxiliũ meum festina.

13 Pudefiant, & consumantur aduersarij vitæ meæ: operiantur probro & pudore, qui procurant mihi malum.

14 Nam ego semper sperabo: & adiiciam super omnem laudem tuam.

15 Os meum narrabit iustitiã tuam, quotidie salutem tuam: quia non cognoui *eius* numerum.

16 Incedam fretus fortitudinibus Domini Iehouę: memor ero iusticiæ tuæ solius.

17 Deus docuisti me à pueritia mea, & hucusque: annuntiaui mirabilia tua.

18 *Itaque ne me nunc qui tuo beneficio ad hanc vsque senectutem & canitiem perueni, deserito, ne fortè laudes illæ quibus ætati venturæ, & cũctis futuris posteris testari robur tuum decreui, mea calamitate aut etiam morte abrumpantur.*

19 *Enimuero, Deus, quum mecũ expẽdo quam viam & rationem in præstanda benignitate tua sequaris, fateri me necesse est altiora esse tua cõsilia quã vt eò possit quisquam pertingere, & quicquid agis summam tuam excellentiam testari. Denique, Deus, quis similis tibi?*

20 *Itaq; tu me per asperrimas & plurimas ærumnas ac totidem mortes circunduxisti, nempe vt quum me rursum in vitam restitues, & veluti ex intimis terræ specubus eductum extolles, eò sit illustrius potẽtia tua exemplum.*

21 *Nec enim dubito quin gloriam illam meam priorem, qua me nunc isti spoliarunt, non modò mihi restituas, sed etiam amplifices, & me rursum ad me conuersus consoleris.*

22 *Itaque te vicissim & voce & fidibus laudabo, tuamq; veritatem, mi Deus, te, inquam, sanctum Israelis numen, carminibus celebrabo.*

23 *Nec ore duntaxat, vt hypocrytæ solent, tibi psallam, sed*

18 Itaque etiam vsque ad senectutem & caniciẽ, Deus ne deseras me, donec annunciem brachium *id est, robur* tuum ætatibus & cũctis venientibus fortitudinem tuam.

19 Iustitia tua Deus *est* vsque ad summũ, quia fecisti magnifica: Deus, quis similis tibi.

20 Nam videre me fecisti calamitates magnas & malas: sed rursus viuificabis me: & ex abyssis terræ rursus extolles me.

21 Multiplicabis magnitudinem meam: & rursus consolaberis me.

22 Etiam ego celebrabo te in instrumento nablij, & veritatem tuam, Deus mi: psallam tibi cithara, sancte Israel.

23 Exultabũt labia mea dum psallam tibi; & anima mea quam

ab intimo vsq; mentis recessu profectis laudibus redemptorem te meum testificabor.

24 *Istis denique meis capitalibus hostibus probro & ignominia obrutis, quotidie tuam & in tuis conseruandis, & in sceleratis iusto supplicio afficiendis iustitiam personabo.*

quam redemisti.

24 Etiam lingua mea quotidie annunciabit iusticiam tuam: quia pudefacti fuerint, quia ignominia affecti fuerint, qui procurant mihi malum.

Idem Psalmus septuagesimus primus, dicolos distrophos vt decimusquartus.

1 *FIdo tibi, ne quæso, Deus, patere vt mihi quisquam*
AEternum inurat dedecus,
2 *Imò iustus ades Deus, & seruato rogantem,*
Iustisq; precibus annue.
3 *Tu secura mihi arx esto, tutusq; receptus,*
Promissa ceu tua postulant,
Nam mea tu rupes vnus, tutúsque receptus,
Aduersus omnium minas,
4 *Sancte veta ne me sceleratus & impius hostis*
Totisq; viribus ruens,
Pistoris massam supráque infráque subactam
Versantis instar opprimat
5 *In te vnum siquidem respexi, me puer olim*
Tibi tenellus dedidi.
6 *Tu me conceptum fouisti matris in aluo:*
Inde tua me duxit manus.
Nec mihi materies te deinceps vsq; canendi
Vnquam, Deus mi, defuit.
7 *At nunc prodigij me quilibet instar abhorret,*
Tibi manentem credulum.
8 *Tu vero facito noua me benefacta canentem,*

Vt ſemper omnes audiant.
9 *Ah ne me effoetum, longaq́ʒ ætate trahentem*
Infirma membra, deſere.
10 *Nam coëunt hoſtes, & ſecum multa loquuti,*
Velut ſiem iam perditus,
11 *Ite aiunt, ope nudatum hunc comprehendite, prorſus*
Quem numen ipſum negligit.
12 *At tu promptus ades, Deus, ah, Deus, oro, precanti*
Succurre tu mihi celer.
13 *Et facito infames pereant probro atque pudore,*
Hoc qui innocens petunt caput.
14 *Auxllij tum certus ego, pro munere tanto*
Cumulabo laudes laudibus.
15 *Et tua dona canam, quorum ſubducere ſummam*
Infirmus hic animus nequit.
16 *Te fidum memorabo mihi, tantæque ſalutis*
Cauſſam fatebor vnicam.
Nanque tuo vnius Deus ambulo robore fretus,
Tuaq́ʒ ſubſiſto fide.
17 *Tu tua me vatem dicturum ingentia facta*
Puerum erudiuiſti tibi.
18 *Ne me igitur canum Deus effætumq́ʒ relinque,*
Seris prius quàm poſteris
Facta tuæ referam victricis fortia dextræ,
Tuiq́ʒ robur numinis.
19 *Vah, tua certa fides, tuaque illa ingentia facta*
Quôuſque conſurgunt, Deus!
Ecquis erit ſeſe qui tecum conferat? ecquis
Se iactitet parem tibi?
20 *Tu per mille cruces, per mortes mille beatæ*
Deducis in vitæ ſinus:
Tu tempeſtatum ſauo me gurgite mergis,

Vt inde tollar altius.
21 *Tanto igitur tandem euadam ſublimior olim,*
Meq́ recreabis fortius,
22 *Et tantò celebrabo tuas ardentius olim*
Laudes, Deus mi, nabliis,
Te cythara tantò cantabo ardentius inquam,
Sancte Iſraêlis ô Deus.
23 *Te nabliis vox iuncta canet, coniunctaq́ voci*
Hæc grata animula ſuccinet,
24 *Hæc mea te fidei memorabit lingua tenacem,*
Noctes dieſq́ prædicans,
Dedecore infami quòd ſic affeceris hoſtes
Meam excubantes in necem.

Pſalmus ſeptuageſimus ſecundus

διδακτικός, καὶ πολιτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi ſeptuageſimi ſecundi.

Pſalmum hunc edidit proculdubio Dauid quem veluti omnium pretioſiſſimum κειμήλιον. Solomoni filio recens vncto regi relinqueret. Continent enim quæcunque ad veri Regis officium ſpectant, tum vt ſanctè tum etiam vt honeſtè regat quos ei Rex ille regum regẽdos commiſerit. Oſtendit autem ad eam rem opus eſſe in primis ſapientia diuinitus data, ſicut etiam eiuſmodi Reges eximium ſunt Dei donum, quales pauciſſimi in ipſa quoque Dauidis familia numerantur. Adiicit breuem quidem, ſed tamen, ſi res ipſas ſpectes, luculentam eorum beneficiorum recenſionem qua populis tales magiſtratus ſortitis obueniunt, vt tantum bonum agnoſcant, & norint ſeſe ſuam ipſorum cauſam agere, quum pro ſuis magiſtratibus precantur quo etiam argumẽto vtitur Paulus 1. Timoth. 2. 2. Denique quoniam terrenum iſtud regnum Dauidis, erat illius celeſtis ac ſempiterni typus æterno illi vero filio Dauidis Ieſu Chriſto promiſſi interprete ipſo Angelo Gabriele Luc. 1. 32. 33. ſic amplitudinem regni Solomonis & florentiſſimum eius ſtatum deſcribit, vt prophetico ſpiritu

æternitate mei tribuẽs, à Solomone ad Chriſtũ, id eſt à figu[ra]
ad rem ipſam aſſurgat: quomodo etiam concepta fuit à De[o]
ipſo promiſſio Dauidi de Solomone ſimul ac Chriſto fa[cta],
quaſi vna penè eſſent & eadem perſona, 2. Sam. 7. 13. 14. & 1.
Paral. 22. 10.

Eiuſdem Pſalmi ſeptuageſimi ſecundi.

PARAPHRASIS.

1 *Deus citra cuius ſapientiam nulla conſiſtunt imperia, & qui regnum iſtud peculiari ratione in Dauidis familia inſtituiſti, doce vera ſanctaque gubernationis iura Regem à te ipſo conſtitutum. Dauidis, inquam, tui filium quem tibi tute ſelegiſti doce iuſtitiæ normam.*

2 *Vt populum non tam illius quàm tuum iuſtè regat ac præſertim inopes aduerſus potentiorum iniurias tueatur.*

3 *Et ſic paſſim per ipſos montes & colles diſperſi populi ſub iuſta gubernatione ſecuri, omnibus pacis bonis redundent.*

4 *Tribuas hoc illi vt ab omni tyrannide prorſus alienus certum ſit inopibus perfugium, oppreſſas egeſtate familias ſubleuet, calumniatores acerrimis pœnis coerceat.*

5 *Sic futurum eſt quoq;, Deus, vt te auctore conſtituto regni ſtatu, cuncti, ſicuti par eſt, te agnoſcant & reuereantur, neque id ad breue aliquod temporis ſpatium, ſed prius deſituris Luna & Sole quàm ca-*

INTERPRETATIO.

1 Deus iudicia tua regi da: & iuſtitiam tuam filio regis.

2 Iudicet populum tuum in iuſtitia, & pauperes tuos in iudicio.

3 Proferent montes pacem populo: & colles in iuſticia

4 Iudicabit pauperes oppreſſos populi: ſalutem afferet familiæ egenorum, & conteret calumniatores.

5 Timebunt te cum Sole: & coram Luna generatio generationum.

6 Deſcendet

li deſinas.
6 Tu verò viciſsim omnia bo-
na, velut imber in detõſa pra-
ta decidens, cælitus in popu
lum tuum effundes, haud ſe-
cus quàm terras pluuiis tem-
peſtiuis irrigare conſueuiſti.
7 Ipſo regnãte florebũt iuſti, &
tã erit perpetua pax maxima
quàm fixus eſt ſyderũ curſus.
8 Rex autem ipſe à mari vno
ad alterum, & ab Euphrate
ad vltimas vſque terras do-
minabitur.
9 Deſertarum regionum inco-
læ iugum eius ſubibunt ad i-
pſius pedes abiecti, & coram
eo ipſius hoſtes proſtrati ter-
ram ipſam lingent.
10 Cilicum & inſulanorum re-
ges illi offerent munera, Ae-
thiopes quoque & Arabes do-
na in ipſum conferent.
11 Omnes denique reges eum a-
dorabunt, omnes gentes ei ſer-
uient.
12 Ipſius enim iuſtitia toto ter-
rarum orbe celebrabitur, vt
qui pauperum clamorem au-
diat, & inopes à cæteris deſti-
tutos tutetur:
13 Egenos miſeretur, & de vita
periclitantes recreet:
14 Tenues aduerſus potentiorum
iniuriam protegat, nec vim eis
illatam inultam eſſe patia-
tur.
15 Deus autem illum viciſsim
incolumem ſeruabit; ex inti-

6 Deſcendet ſicut pluuia ſu-
per pratum detonſum & ſi-
cut imbres *qui ſunt* irriga-
tio terræ.
7 Florebit in diebus eius iu-
ſtus: & *erit* multitudo pacis
donec non ſit luna.
8 Et dominabitur à mari vſ-
que ad mare: & à flumine
vſque ad terminos terræ.
9 Coram ipſo curuabunt ſe
incolæ deſerti, & inimici e-
ius puluerem lingent.
10 Reges Tharſis & inſula-
rum munus afferent: Re-
ges Scheba & Saba donum
adducent.
11 Et proſternent ſe coram eo
omnes Reges: omnes gen-
tes ſeruient ei:
12 Quia eripiet pauperes cla-
mantes: & oppreſſos qui-
bus non eſt adiutor.
13 Miſerebitur egeni & ino-
pis: & vitam egenorum
ſeruabit
14 A fraude & violentia redi-
met vitam eorum: & pre-
tioſus erit ſanguis eorum
in oculis eius.
15 Et *ipſe* viuet, & dabitur ei
de auro Saba, & orabunt

ma vsque Arabia aurum illi afferretur: omnes pro ipsius vita & incolumitate preces cõcipient, & quotidie prospera ipsi omnia optabunt.

16 *Plenis tunc volis passim triticum in ipsis quoq; montium verticibus metetur, segetibus arbores Libani aquãtibus: & ciuium erit in vrbibus tanta multitudo, vt penè videri poßint ex terra ipsa veluti planta exoriri.*

17 *Itaq; perpetua ipsiq; Soli coæua futura eius memoria: eritq; Rex iste gentibus omnibus, beatum illum prædicantibus summum omnis fœlicitatis exemplar.*

18 *At tibi, Iehoua cælitũ Princeps omnium rerum mirificarum auctori, laus summa tribuatur.*

19 *Perpetuò gloria tua fama celebretur, & terram omnem repleat. Ita, ita, inquam, erit.*

20 *Hic desinunt preces Dauidis, filij Isai.*

pro eo semper: quotidie benedicent.

16 Erunt manipuli frumenti in terra, in capite montiũ, commouebitur sicut Libani fructus eius: & efflorebunt è ciuitate tanquam herba terræ.

17 Erit nomen eius in seculum, coram sole propagabitur nomen eius: & omnes benedicẽt se in eo: omnes gentes beatũ prædicabunt eum.

18 Benedictus Iehoua Deus, Deus *inquam* Israel, faciẽs mirabilia solus.

19 Et benedictum *sit* nomen gloriæ eius in seculum: & repleatur omnis terra, Amen & Amen.

20 Finiunt preces Dauid filij Isai.

Idẽ Psalmus septuagesimus secundus, monocolos, vt psalmus decimus octauus.

1 *TV regnaturum Regem tua iura doceto,*
Et Regis sobolem præceptis instrue rectis,
2 *Sancte Deus: populos iusta vt ratione gubernet,*
Idem iustorum vindex, vltorque malorum.
3 *Compositis iustè regni tunc rebus abundans*

Pax

Pax hominum nutrix montes colleſq; beabit.
4 Aſſerit hic ſiquidem oppreſſos, fractiſq; ſuperbis,
Succurret miſeris, & opis ſeruabit egentes.
5 Hinc pietatis amor cunctorum in pectore ſurget,
Teq; verebantur patres, patrumq; nepotes
Exemplo, donec Solis Lunæque coruſcis
Splendebit totus collucens ignibus æther,
6 Ergo qualis adeſt cælo demiſſus ab alto,
Optatuſq; diu terris ſitientibus imber,
Detonſos pratis rurſum qui reddat honores:
Talis erit populis cœli Rex miſſus ab arce.
7 Florebunt iſto tuti ſub Principe Iuſti,
Pax iterum miſeros mortales alma reuiſet,
Pax non diſceſſura prius, quàm deſinat atras
Menſtrua per noctis tenebras decurrere Luna:
8 Limes erit regni Oceanus diffuſus vtrinque,
Et procul Euphratis quicquid poſt littora magni
Terrarum latè ſpatium complectitur ingens.
9 Efferus ipſius deſerti hunc incola Regem
Curuuus adorabit trepidans: hoſteſq; feroci
Pectora depoſito, Regis veſtigia lambent.
10 Vltro dona ferent Cilices, medioq; natantes
Qui pelago exercent terras, qui torrida longè
Arua tenent, & ſacra legunt qui thura Sabæi.
11 Hunc cuncti Regem reges, hunc denique gentes
Agnoſcent cunctæ Dominum. Rex ipſe viciſſim
12 Clamantes miſeros, affectorumq; querelas
13 Audiet adiutor promptus, duraq; leuabit
Sorte laborantes, & quos mala vexat egeſtas,
14 Fraude premi quēquam impatiens, & ſanguinis idem
Effuſi temerè haud vnquam exorabilis vltor.
15 Sic viuet longùm felix, populiq; frequentes

Assiduis illi votis bona cuncta precati,
Lecta ferent auri puri puriq; talenta.
16 *Consurgent densæ segetes, & montibus altis,*
Quale sonant, ventis syluæ incumbentibus, Orni,
Collisis agitata seges crepitabit aristis.
Ac velut erumpunt fœcundis gramina campis,
Momento impletæ cernentur ciuibus vrbes,
17 *Ipsius verò stabit durabile nomen,*
Aurea splendebunt Solis dum lumina cœlo:
Diuiniq; exemplar erit Rex iste fauoris,
Quem cunctæ agnoscant gentes, dicantq; beatum.
18 *At tibi summe Deus, Deus ô æterne Iacobi,*
Tantarum artifici rerum, sit gloria soli,
19 *AEternoq; tuum celebretur nomen honore:*
Terra, inquam, iustos omnis tibi soluat honores,
Da Pater hæc vt sint, vt sint rata vota precantis.

Hic desinunt preces Dauidis filij Isaj.

LIBER TERTIVS Psalmorum.

Psalmus septuagesimus tertius, διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi tertij.

Quod extremo superiore Psalmo scribitur, non esse ita accipiendum quasi ibi prorsus finiantur Dauidis Psalmi, res ipsa demonstrat, quum alij etiam aliquot ex sequentibus illius nomen præferant, & ex præcedentibus aliquot sint ἀνεπίγραφοι. Sed vndecim proximè sequentes Asapho excellenti Prophetæ & Leuitæ cantori tribuuntur, cuius honorifica fit mentio multis locis, ac præsertim 2. Paralip. 29. 30. nisi malimus

limus Asaphos plures fuisse, aut illius posteros sic generali nomine fuisse appellatos. Describitur autem hoc Psalmo victoria Spiritus aduersus carnem, quam luctam Sophistæ falso eam esse statuunt quæ à Philosophis docetur, quum de rationis & affectuum certamine disserunt: quum tamen in iis quæ proprie diuina sunt, nihil æquè veræ sapientiæ atq; ipsa hominis ψυχικȣ͂, id est non regeniti, Ratio reluctetur, etiam vbi vera principia concessit: vsque adeò verum est quod ait Apostolus, sapientiam videlicet humanam in stultitiam tandem desinere, vt in hoc quoque argumento apparet. Iudicat enim humana Sapientia, & rectè iudicat, Si Dei prouidentia gubernantur homines, bonis benè, malis malè esse oportere. Sed quum ex eo colligit non igitur regi homines Dei prouidentia, & irritos esse eorum labores qui virtuti studeant, quoniam malorum vita plerunq; rebus secundis, bonorum contrà calamitatibus redundet, in eo se stultissimam esse demonstrat. Potius enim ex illo ipso principio colligendum fuit, aliter esse de bonorum & malorum finibus statuendum quàm homines consueuerint: quòd Deus quibusdam commodis malos etiam dignetur, ideo non tolli ipsius prouidentiam sed infinitam potius bonitatem & patientiam commendari: quòd boni variis in hac vita calamitatibus exerceantur, euenire partim ne Dei indulgentia abutantur, partim quòd castigatione indigeant, tum etiam vt meliora sperare discant, & quò difficiliora certamina obiecerint eò illustrior Dei virtus in ipsorum victoriis appareat, & ipsi athletæ tanto maiore præmio donentur: deniq;, quod præcipuum est, malis nunquam bene esse, idque ipsorum culpa: bonis contrà nunquam malè esse, idque ex Dei singulari misericordia, quoniã malis etiam bona in malum, bonis contra etiam mala in bonum cedant. Hæc est verè pretiosa doctrina tum aliquoties aliis Psalmis & variis scripturæ locis, ac præsertim in Iobo, & Abacuc Propheta tum verò maximè in hoc Psalmo pertractata, quam meritò dicit Asaphus ex solo Dei sacrario petendam, quum de bonorum & malorum discrimine, & de virtutibus ac earum causis & effectis tenuia & exilia, ac interdum etiam absurda in eorum quoque Philosophorum scholis doceantur, qui virtutem sibi ipsi mercedem esse, & solum sapiẽtem beatum semper esse iudicarunt.

Eiusdem Psalmi septuagesimi tertij.

PARAPHRASIS.

1 *ATqui, quaecunque tandem in contrariam partem afferantur, verum & inconcussum illud esse necesse est, Deum erga Israelē, id est eos qui purè & sanctè ipsum colunt, non posse non optimè esse affectum.*

2 *At ego, fateor, vix tandem eluctari ex contrarijs cogitationibus potui: adeò quidem vt à lapsu parum abfuerim, & quominus praeceps ruerem, cohibere vix meipsum potuerim.*

3 *Aestuabam enim totus vesanos homines intuens vsque adeò superbientes, & prosperè succedentibus illis rebus omnibus elatos.*

4 *Sunt enim vegeti vsque adeò, vt à morbis, ac penè morte ipsa immunes esse dicas, tam est firmum ipsorum robur.*

5 *Caeteris laborantibus & multiplicibus aerumnis oppressis, habent isti parata vitae praesidia, quibus istas miserias euitent.*

6 *Itaque insolescunt, & quanta ipsorum animus superbia & ferocia turgeat, ipso corporis habitu, torquati & auro ac gemmis amicti, testantur.*

7 *Quibus quantisque delitijs abundent ostendit pinguis illo-*

INTERPRETATIO.

1 ATtqui bonus *est* Isra-
li Deus, *id est* puris
corde.

2 Sed quod ad me attinet, propemodum declinauerunt pedes mei: quasi fere effusi sunt gressus mei.

3 Quia exaestuaui propter superbos, prosperitatē impiorum cernens.

4 Quia nō sunt cōstrictiones ad mortem ipsorum: & firmum *est* robur *eorum.*

5 In molestiis hominum non sunt: & cum hominibus nō flagellantur.

6 Ideo tāquam torques circumdat eos superbia, operit eos *tanquam* amictus, violentia.

7 Prominent prae pinguedine oculi eorum: superant cogitationes

rum aqualiculus, oculis præ adipe prominentibus, Quòd si quid appetant, plura etiã quã expetierint nanciscuntur.

8 *Dissolutis moribus apertè de ceteris opprimendis loquuntur, & quasi ex cælorum vertice reliquos infrà despiciant, fastuosa voce omnes territant.*

9 *Quinetiam cælum ipsum lacessunt, quasi ipsi Deo leges præscripturi, & quæcunq; in terris sunt arbitrio suo subiecturi.*

10 *Sic fit vt ex ipso quoque Dei populo non pauci diuturnarum miseriarũ suarum pertæsi, sese illis adiungant.*

11 *Quinam enim, inquiunt, existimauerimus res istas esse Deo compertas, aut aliquod esse numen cui res res humanæ curæ sint.*

12 *Quum nos quidem, Dei populus, aßiduis calamitatibus cõflictemur, isti verò impij tandiu bonis affluant, & illorum opes magis ac magis augescant?*

13 *An non igitur frustrà pietati studui, & manus ab omni iniuria puras conseruaui,*

14 *Perpetuò miser, & singulis diebus, si quod deliqui, seuerè castigatus?*

15 *Sed ex aduerso, quinam sic senserim aut sim loquutus, quin grauißimè peccarim? Etenim si res ita se haberet, quid filijs Dei fieret? & quanta in-*

cogitatines cordis

8 Diffluunt & loquũtur malitiose: iniuriam è sublimi loquuntur.

9 Ponunt in cælum *vsque* os suum & lingua eorum perambulat terram.

10 Propterea huc se conuertit populus eius, quoniam aquæ pleni calices exprimuntur illis.

11 Et dicunt, quomodo intelligeret Deus? & an est scientia in Excelso?

12 Ecce *sunt* impij & felices seculi, & amplificant diuitias.

13 Itaque frustra mundaui cor meum: & ablui innocentia manus meas,

14 Nam fui afflictus quotidie, & correptio mea *fuit* singulis matutinis.

15 Si dextero, narrabo sic Ecce in sobolem filiorum tuorum sum inuectus.

iuria te benignissimum illorũ
patrem, & illos ipsos ex spiri-
tu tuo renatos, totque seculis
abs te conseruatos afficerem?
16 *Itaq. rursum mihi attentius*
rem totam considerandã exi-
stimaui: sed extricare me ex
istis molestissimis cogitationi-
bus nunquam potui.
17 *Donec in ædem illam tuam,*
sanctissima verissimaq. sa-
pientiæ domicilium ingressus,
quis esset illius tanta scelera-
torum prosperitatis exitus ex
te ipso cognoui.
18 *Ibi enim illos didici quorum*
optimam conditionem esse ar-
bitrabar, lubrico prorsus loco
non tam insistere quàm va-
cillantibus vestigijs nutare,
non modò quoniam fluxa &
caduca sunt ista omnia, quod
prophani etiam homines ipsa
experientia edocta consiten-
tur, sed (quod in vnica tua
schola docemur) quoniam bo-
nis tuis abusi in profundam il-
lam voraginem præcipites à
te deijciuntur.
19 *Neque verò in illud tempus*
ab oculis nostris remotum iu-
dicia tua semper reijcis. Quã
multos enim momento ex illo
vmbratilis felicitatis fastigio
in extremas & immedicabiles
miserias redactos cernimus?
quàm multos, inquam, subi-
tò sublatos è medio videmus,
repentinis terroribus horribi-
liter prostratos?

16 Itaque cogitaui de hoc
sciendo: *sed* molestia fuit
in oculis meis.
17 Donec sum ingressus in
sanctuaria Dei, & intellexi
nouissima eorum.
18 Certe in lubricis posuis
eos: deiicis eos in præci-
pitia.
19 Quomodo fuerũt in vasta-
tionem tanquam momen-
to? cessarunt, consumpti
sunt ab horroribus.

20 Quã

20 Itaque perinde se habet illo-
rum status atque somnium e-
uanescens, vbi quispiam eui-
gilauerit. Sic enim omnes isto-
rum imaginationes vt res in-
anissimas excutis, Domine,
simulátque vanam illorum se
curitatem expergefacis.
21 Quorsum igitur vsque adeò
exæstuabam, & intus punge-
gebar.
22 Insaniui profectò nec tam ho-
mo fui quàm bestia intelligen-
tia & rationis expers, quum
ita me vltrò ineptiens fatiga-
rem.
23 Sed agnosco singulari tuo be-
neficio factum, vt nihilominus
à tuis partibus semper stete-
rim, quoniã videlicet tibi vi-
sum est alioqui lapsuro mihi
dextram porrigere.
24 Et ita nimirum consilio tuo
me diriges donec tuo munere
gloriosam, superato meipso,
victoriam adipiscar.
25 Apage terra, quod vtinam:
Deus, in cælo iam & tecum
essem: quid enim est in terra
quod me vel tantillũ retineat?
26 Expertus sum quàm carnea
sint & vana quæcunq; ex sese
cogitant mortales. Tu igitur,
Deus, esto mihi vera solidaq́;
sapientia in qua vna totus ac-
quiescam.
26 Nam, vtcũq; omnia seorsum
deorsum misceantur, quicun-
que abs te discedunt, peribũt:
& abs te pessundantur quot

20 Quasi somnium sunt ab e-
uigilando: Domine, quum
expergefacis *eos*, imagina-
tiones eorum contempti-
biles reddis.
21 Sed efferuescebat cor meũ:
& renibus meis conpun-
gebat.
22 Fui *igitur* ego stultus, & in
telligentiæ expers: fui be-
stia apud te.
23 Ego tamẽ semper tecum:
quia tenuisti manu dexterã
meam.
24 Consilio tuo diriges me,
& tandem in gloriam su-
scipies me.
25 Quis mihi in cælo? & te-
cum: nihil expeto in terra.
26 Defecit caro mea & cor
meum: petra cordis mei &
portio mea Deus *es* in se-
culum.
27 Nam ecce qui procul di-
scedunt abs te peribunt:
perdis omnes fornicantes
abs te.

quot te deserunt, id est quicunque alio quàm te vno nituntur.

28 *Itaque sic apud me statuo, neque me ab hac sententia patiar vnquam abduci, tum demum mihi futurum bene quũ à Deo ne tantillum quidem abscessero quacunque me uia circumducat. In te vno, Domine Iehoua, spes omnis mea sita est, tuísque celebrandis rebus gestis vitam omnem meam impendam.*

28 Quod ad me attinet, ap-
propinquare Deo mihi bo-
num est: posui in Domi-
Iehoua refugium meum
vt enarrem omnia ope-
tua

Idem Psalmus septuagesimus tertius, monocolos, carmine Iambico trimetro acatalectico vt decimus.

1 *AT qui Israêlis, corde nempe præditis*
Puro, fauere propitium numen decet.
2 *At me vacillans penè destituit gradus,*
Fallente gressus lubricos vestigio,
3 *Dum miror amens, æmulúsque persequor*
Insanientum falsa stultè gaudia.
4 *Namque inquiebam, viuido stant corpore,*
Velut soluti mortis essent legibus
5 *Laboriosa cæteris mortalibus,*
Istis secunda vita cursu labitur:
6 *Superba vadunt colla onusti torquibus*
Testante cultu pectorum ferociam.
7 *Turgentia illis adipe lumina prominent,*
Superante vota luxu, & omni copia.
8 *Atroce cunctos voce latè territant,*
Cœli è supremo ceu tonarent vertice

9 *Diui*

Cœli è ſupremo ceu tonarent vertice,
9 *Diuina verſant ceu ſibi inſpecta omnia.*
Lingua pererrant orbis omnes angulos.
10 *Hinc fit piorum vt turba amaroris ſatur,*
Conuertat illùc ſæpe ſeſe deuia.
11 *Nanque, inquiunt, humana quis negotia*
Vel noſſe, vel curare numen autumet?
12 *En euum vt omne iſti ſceleſti tranſigunt*
Beati, & omni diffluentes copia.
13 *Fruſtra ergo ſceleris purus omnis victito,*
Fruſtra innocentes vſque continui manus.
14 *Vexatus, eheu, mille quotidie malis,*
Vacuumq; nullum expertus angoris diem.
15 *Sed iſta quorſum? nam quid aliud ſic loqui,*
Sobolem ſupremi quàm laceſſere numinis?
16 *Sic ergo dubius hoc & illud cogitans,*
Diu pependi, mente prorſus anxia,
17 *Dei beato donec in ſacrario,*
Didici ſceleſtos qualis exitus manet.
18 *Hic vidi vt illos lubrico poſitos loco,*
Deo iubente, ruina præceps obterat.
19 *Tum quiſque mirans, vah vt iſti, inquit, citò*
Horribiliter obruti atque perditi iacent?
20 *Hos quippe caſſos atque inanes abiicis,*
Fugitiua qualis eſt imago ſomnij.
21 *Planè ergo mente captum, & inſtar beſtiæ*
Negare nequeo me fuiſſe, mi Deus,
22 *Tumente quando corde ſic exæſtuans,*
Vrebar intus impiorum commodis,
23 *At tu mihi ruinæ adfuiſti proximo,*
Dextram cadentis ipſe ſurrigens manu.
24 *Et vſque tu me ſcilicet ſic diriges,*

Donec beata perfruar victoria.
25 *O me ecquis ad te cœli in arces subuehat!*
Terrena nanque cuncta iam fastidio.
26 *Sensi caducum quàm sit homo quod cogitat.*
Tu robur æternum mihi, omnia tu mihi.
27 *Perire nánque oportet omnes funditus,*
Qui, te relicto, falsa adorant numina.
28 *Iuuabit ergò hærere me affixum tibi,*
Tuásque laudes tibi canentem sidere.

Psalmus septuagesimus quartus ἐυκλικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi quarti.

Quum hic Psalmus manifestè loquatur de templi euersione, aut Asaphus ille existimandus est illam spiritu prophetico prædixisse. & captiuis apud Chaldeos futuris tanto ante tempore hanc precationem dictasse: aut ad alium quempiam ex illius posteris est hic psalmus referendus. Continet autem ardentissimas preces aduersus Ecclesiarum vastatores, quales etiam hodie nimirum multi non tantum foris illas crudelissimè oppugnant, sed etiam intus in ipsarum visceribus grassantur. Ceterùm proponit Deo Propheta in primis fœdus illud æternum, omnium videlicet nostrarum precum fulcrum ac fundamentum: deinde hostium immanitatem ac impias voces, & præsentium calamitatum magnitudinem. ac præsertim Prophætiæ cessationem. Commemorat quoque beneficia iam olim in hunc ipsum populum collata, & vt sui similis esse pergat obtestatur, adiectis infinitæ ipsius virtutis testimonijs, vt quod potest etiam velit, Postremò, quod argumentum est omnium grauissimum, testatur non tam agi de Populi restitutione, quàm de ipsius Dei gloria atque maiestate aduersus impios asserenda quæ omnia quàm nostris temporibus conueniant, res ipsa quotidie demostrat.

Eiusdem Psalmi septuagesimi quarti.

PARAPHRASIS.

TE ne verò, Deus, nos penitus repudiasse, & ad-

INTERPRETATIO.

1 QVamobrem Deus nos repulisti penitus, & fumat

uersus tuũ ipsius gregem, nulla reconciliationis spe relicta, exarsisse arbitrabimur?

fumat ira tua in gregem pascui tui.

1 *Ah potius memor esto multitudinis illius quam ipse tibi tot ante seculis redemptam acquisiuisti, & hæreditatis, illius quam tute tibi es admetitus, nempe montis istius Sionis, in quo tibi domicilium posuisti.*

2 Recordare cœtus tui *quem* acquisiuisti pridem, & quẽ redemisti: virgæ hæreditatis tuæ, montis Sion istius in quo habitas.

3 *Prodi celer, istos nunquam posthac emersuros præcipites daturus, quemadmodum videlicet hostes isti tui saluum nihil in sacrario tuo reliquerunt.*

3 Eleua plantas ad præcipitia perpetua: nam omnia afflixit inimicus in sanctuario.

4 *Rugiẽtes enim illi sese ex professo aduersarios tuos professi, in illam ipsam ædem tuam, signa, signa, inquam, sua prophana intulerunt.*

4 Rugierunt aduersarii tui in medio templi tui: posuerũt signa sua, signa.

5 *Et ecce cernere illos licet, haud secus quàm lignatores in nemoribus consueuerunt, ædificium illud tuum tanto quodam artificio compactum, impacta securi destruere.*

5 Apparent singuli tanquam adducentes supernè in cõdensum nemus secures.

6 *Quinetiam tantum abest vt laquearibus & sculpturis illis elegantißimis pepercerint, vt illas etiam bipennium & malleorum summa vi confregerint.*

6 Et nunc sculpturas eius simul bipenni & malleis cõfringunt.

7 *Quid amplius? augustißimum & sanctißimum illud adytum tuum igne quoque iniecto, ne quid ex illo domicilio tuo non euersum superesset, concremarunt.*

7 Immiserunt ignẽ sanctuario tuo: ad terrã *datum* polluerunt domicilium nominis tui.

8 *Denique ne templi quidem*
excidio contenti, quum popu-
lari ſemel omnia eouſque de-
creuiſſent vt nullũ prorſus no-
ſtri veſtigium ſupereſſet, qua-
cunque cogendis tuis ad au-
dienda quæ præcepiſti, & lau-
des tibi canendas ædificia paſ-
ſim conſtruxeramus, incende-
runt.
9 *Saltem verò vſitata quondam*
nobis illa ſigna nunc cernere-
mus, & propheta quiſpiam
adeſſet, qui nos ſolaretur: &
ecquis tandem iſtis ſummis ca-
lamitatibus ſit terminus præ-
fixus, nobis ſignificaret.
10 *Sed quouſque tãdem, ô Deus,*
aduerſarij tibi conuiciabũtur?
nunquámne ſacrum tuum no-
men contumelijs afficere hoſtis
iſte deſiſtet?
11 *Te ne perpetuò dextram illam*
tuam cuius vnius ope liberari
poſſumus, à nobis auertere, nec
è ſinu tuo vnquam exerere?
12 *Atqui tu is es qui me tot iam*
ante ſeculis regendum ſuſce-
piſti, & toties palàm ſpectan-
tibus ac demirantibus omni-
bus ſeruaſti.
13 *Tu robore tuo noſtri cauſa*
mare ipſum peruium feciſti.
& Aegyptiorum magnatum
quaſi draconum capita intra
ipſas aquas contriuiſti.
14 *Tu immanis illius ceti caput*
cecidiſti, & illorum cadauera
feris deſertorum illorum inco-
lis deuoranda præbuiſti.

8 Dixerunt in corde ſuo, po-
pulemur eos pariter incē-
derunt omnia tabernacula
Dei in terra.

9 Signa noſtra non videmus
non eſt amplius Propheta:
& non eſt nobiſcum, qui
cognoſcat vſquequo.

10 Vſque quò, Deus, conui-
ciabitur aduerſarius? irritat
contumelia afficiet hoſtis
nomen tuum perpetuò?

11 Quare auertis manum tuã,
& dexteram tuam, è medio
ſinus tui omnino?

12 Deus tamen rex meus eſt
ab initio operans ſalutes in
medio terræ.

13 Tu fregiſti in robore tuo
mare: contriuiſti capita
draconum ſuper aquas.

14 Tu confregiſti caput Le-
uiathan: poſuiſti eũ eſcam
populi qui incolit deſerta.

15 Tu

15 *Tu, rescißis ipsius naturæ legibus, dirupta rupe, torrentem ex silicis venis eduxisti. tu cōtrà rapidi fluuij alueum repente exsiccasti.*

16 *Tu diei & noctis auctor es ac moderator, vt qui lucis ac Solis certos fixosq́ motus digesseris.*

17 *Tu spatia terrarum suis finibus discreuisti: tu æstatis & hyemis vices disposuisti.*

18 *Quāto verò facilius populum tuum, rebus quantumuis desperatis: restituere, si velis, potes? Tantùm igitur fœderis illius tui recordare. Imò, vt populi tui poßis obliuisci, at certè teipsum negligere non potes. Hostis autem iste quæ non conuicia in te Iehouam coniecit? & quibus contumelijs insana ista gentes non te affecerunt.*

19 *Ah, ne tuam charißimam & apud te gementem turturillā pro derelicta habitum truculētis istis belluis exponito, neq́ miserrimorum tuorum cœtū perpetuæ obliuioni tradito.*

20 *Memento potius fœderis tui. Terra enim tota nunc quidem nihil aliud est quàm latronum & grassatorum latibulum.*

21 *Ne, quæso, tuorum tot ictibus contusorum, totq́ probris affectorum vana sint & irrita preces: sed oppreßis potius & omni ope destitutis laudandi tui causam præbeto.*

15 Tu excidisti fontem & torrentem: tu siccasti fluuios rapidos.

19 Tuus est dies: etiam tua est nox: tu formasti lucem & Solem.

17 Tu constituisti omnes terminos terræ: æstatem & hyemem tu formasti.

18 Recordare huius: hostis conuiciatus est Iehouæ: & populus stultus contumeliis irritauerunt nomē tuū.

19 Ne des bestię animam turturis tuæ: congregationis pauperum tuorum ne obliuiscaris prorsus.

20 Respice ad fœdus: quoniam repletæ sunt tenebræ terræ habitaculis violentiæ.

21 Non reuertatur contusus, pudefactus: oppressus & inops laudet nomen tuum.

22 *Inſurge Deus, & cauſam ipſe tuam age, neque iſtorum furioſorum coniecta in te quotidiana conuicia obliuiſcere.*

23 *Impias, inquam, aduerſariorum tuorũ voces ne obliuiſcere, & iſtorum tumultuantium ſonitum ad te vſque perueniſſe, re ipſa demonſtra.*

22 Surge Deus, diſceptalitem tuam: recordare probri tibi à ſtulto quotidie *illati.*

23 Ne obliuiſcaris vocis aduerſariorum tuorũ: tumultus inſurgentium contra te aſcendit ſemper.

Idem Pſalmus ſeptuageſimus quartus, monocolos carmine phalæcio hendecaſyllabo, vt ſecundus.

1 *PRorſus nos Deus ergo diſsipaſti?*
Ardebuntq́ tui furoris ignes,
Donec paſcere quos prius ſolebàs,
Eant in cinerem greges ſoluti?

2 *Immo' eſto potius memor tuorum,*
Quæſitosq́ priùs tibi ac redemptos,
Illa, inquam, tua rura, & hanc Sionis
Sacratam tibi tu domum tuêre.

3 *Age attolle manum, valente vt ictu*
Iſtos deiicias ſemel feroces.
Victor hic ſiquidem in tua ſuperbus
Saluum nil penitus reliquit æde.

4 *En templi in medio tui rudentum*
Audimus procul hoſtium boatus,
Quò, prophana ſua intulêre ſigna.
Prophana illa ſua intulêre ſigna.

56 *Et densum velut in nemus profectus*
Lignator valida irruit bipenni,
Tali hic barbarus impetu pererrans
Cælati laqueata tecta templi.

7 *Tundit, destruit, eruitque cuncta:*
Sacratumque adytum tibi prophanis
Ad terram manibus datum, voraci
Cremandum penitus dedêre flammæ.

8 *Nanque istis semel impio furore*
Nostra est perdere cuncta destinatum,
Et quæcunque tibi sacrata templa,
Sæuis tradere deuoranda flammis.

9 *Desunt illa diu assuêta signa,*
Nec Vates miseris adest vel vnus,
Cuius veridico queamus ore
Horum discere terminum malorum.

10 *Ah quousque, Deus supreme, tandem*
Illudet miseris superbus hostis?
Ah, supreme Deus, quousque tandem
Nomen iste ferox tuum lacesset?

11 *Quinam quæso, manũ abstines potẽtem,*
Et vindex scelerum illa dextra torpet?
Nec profers potius sinu latentem,
Istos vt semel obteras scelestos?

12 *Tu nobis etenim Deusque, Rexque,*
Ipso à principio, bone, extitisti:

Tu nos millies omnibus periclis,
Mundo teste, benignus eruisti.

13 *Fixum restitit hinc & inde cedens*
Potenti imperio iubentis æquor:
Tu vastos medio in mari obruisti
Impactis capiti ictibus dracones,

14 *Ipsam tu quoq; beluam profundi*
Strauisti imperium maris tenentem,
Escam vulturibus, ferisq; vasti
Deserti omnibus incolis futuram.

15 *Diruptæ è silicis saliuit antris,*
Te mandãte, rapax repente flumen:
Et te flumina rursus imperante
Sese peruia præbuere tota,

16 *Te lux clara fugat iubente noctem,*
Te nox atra fugat iubente lucem,
Lunæ tempora fixa tu gubernas,
Tu Solis regis annuos labores.

17 *Tu terræ spatia hæc & illa certis*
Metis limitibusq; terminasti:
Quæ nunc torrida te iubẽte feruent,
Et nunc algida te rigent volente,

18 *Ergo & tu memor huius esto probri,*
Quo te, te Deus, hic lacessit hostis,
Et quod conuiciis tuum ausa numen
Turba istæc furiosa prouocare.

16 Ah,

19 *Ah,ne,quæso,tuam hancce turturillam*
Discerpi accipitrum vnguibus iubeto,
Neu turbam penitus tuam hanc misellam
Istis deserito obuiam periclis.

20 *Ictum respicito tuum ipse fœdus,*
Nam quâqua patet vniuersa tellus,
Densis omnia plena sunt tenebris,
Regnant vndique vis,rapina,cædes.

21 *At tu ne miseros satis superq;,*
Infami afficito insuper repulsa :
Quin,nomen potius tuum vt celebrent,
Oppressos inopesq; subleuato.

22 *Experrectus age, ô potens,adesto,*
Et causæ ipse tuæ patrocinare :
Nec probra hæc patitor quotidiana
Isti impunè tibi ingerant scelesti.

23 *In te denique quos superbus hostis*
Iactauit,quibus & magis magisq;
Cœlum nunc etiam feret,proteruus,
Clamores memori teneto mente.

Psalmus septuagesimus quintus
εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi quinti.

Hic Psalmus siue ab Asapho nomine Dauidis, siue ab ipso Dauide scriptus & Asapho cantori postea traditus decantandus,planè conuenit ei tempori quo Dauid in Hebronis vrbe regnabat,quum iam esset communibus tribuum omnium

suffragiis regnum totius gentis initurus. Continet autem tria præcipua, quod videlicet Deus sit omnis iustæ politiæ auctor atque moderator: deinde præcipuas illas magistratuum duas partes, nempe vt terrori sint malis, bonos autem foueant: denique horum omnium vltimum finem, nempe vt Deo gloria tribuatur.

Eiusdem Psalmi septuagesimi quinti.

PARAPHRASIS.

1 *Celebramus te, celebramus te, Deus, idq́ optimo iure, cuius vim præsentem experimur & deinceps experiemur, mirifica tua beneficia vicißim prædicaturi.*

2 *Mihi quidem certè, vbi auxilio tuo fretus attributum mihi abs te populum regendum suscepero, nihil erit antiquius quàm vt rectam & sanctam gubernationem instituam.*

3 *Etenim vt nunc res sunt, dissolutis omnibus legum vinculis, vniuersum regnum diffluxit: ego verò emota ipsius fulcra rursum stabiliam.*

4 *Fastuosos & petulantes cohibebo: sceleratos, quominus cornua tollant altius, his verbis deterrebo.*

5 *Ne deinceps insani homines, vos ipsos efferte, néue ferociter sicuti consueuistis, & superbè responsate.*

6 *Etenim (quod ipsi animaduertitis) in quamcunque partem sese homines conuertant, non est in ipsorum arbitrio positum vt in altiorem gradum*

INTERPRETATIO.

1 Celebramus te Deus, celebramus: nam propinquum *est* nomen tuum: narrant mirabilia tua.

2 Quum assumpsero cœtum mihi assignatum, ego rectè iudicabo.

3 Diffluxerunt terra & omnes eius incolæ: Ego stabiliam columnas eius.

4 Dicam gloriabundis, ne gloriamini: & sceleratis, ne attollite cornu.

5 Ne attollite in altum cornu vestrum: ne loquimini collo obdurato.

6 Quia neque ab oriente, neque ab occasu, neque à deserto *est* exaltatio.

euehantur.

7 *Dei vnius rerum omnium moderatoris iustißimi hoc ius est & haec auctoritas, vt quos ipsi videtur abijciat, & ques ipsi libuit extollat.*

8 *Itaque non mihi sed ipsi Deo restiteritis. Gestat autem manus Iehoua calicem turbidi ac feculenti vini plenum quem ad feces vsque exhauriendum atque adeò exugendum sceleratis omnibus praebet.*

9 *Sic igitur ego Deum Iacobi aßiduè laudans, eiq; psallens perpetuò.*

10 *Improborum quidem cornua praecidam, iustos autem honoribus augebo.*

7 Nam Deus gubernator *est*: hic humiliat, & hic exaltat.

8 Calix autem *est* in manu Iehouae, & vinum feculentum: *&* plenus *est* potione quam effundet ex eo: vtiq; feces eius exugent *&* bibent omnes scelerati terrę.

9 Ego verò praedicabo in perpetuum, & canam Deum Iacob.

10 Et omnia cornua impiorum succidam: exaltabuntur *autem* cornua Iustorũ.

Idem Psalmus septuagesimus quintus, monocolos, carmine Trocaïco dimetro catalectico, vt vicesimus tertius.

1 *NOs Deus carmen tibi,*
Nos Deus laudes tibi
Concinemus debitas:
Tu vicissim nos, Deus.
Proximus tuêbere:
Et vicissim nos, Deus,
Gesta fortis dexterae,
Posteris narrabimus.

2 *Ipse verò vt tempore*
Praestituto, creditas
Regni habenas sumpsero,
Curua cuncta dirigam.

3 *Ipsiusq́; quanlibet*
Mota sedibus suis,
Hinc & inde sedulus
Fulcra terræ fulciam.

4 *Ne superbite, inquiam,*
Tunc ego feroculis,
Neue cornu tollite,
Dicam ego tunc impijs,
5 *Ne, inquam, in altum tollite,*
Vos superbi, cornua:
Verba peruicaciter
Nec rebelles fundite.

6 *Nanque nec Sol occidens,*
Nanque nec Sol prodiens,
Auster aut nos æstuans
Altiores collocat.
7 *Solus ille totius*
Rector orbis præpotens,
Quos videtur deijcit,
Quos videtur surrigit.

8 *Ecce musto turbidum*
Fæculento poculum
Iustus ipse sustinens,
Porrigit mortalibus,
Improbi quod ebibant
Orbis omnes incolæ,
Et simul cum fæcibus
Omne prorsus sorbeant.

9 *At tibi laudes ego*

Usque

Vsque & vsque concinam,
Israëlis te Deum
Nostra dicet barbytos,
10 *Improborum cornua,*
Vt semel succidero:
Viuidum verò probi,
Efferent altè caput.

Psalmus septuagesimus sextus

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi sexti.

Idem argumentum esse arbitror & eandem huius Psalmi scribendi occasionem, atque quadragesimi sexti. Est autem hoc in primis in vtroque insigne, quòd τὸ τοῦ θεοῦ γνωστὸν quo gentes omnes non tam erudiuntur quàm coarguuntur, perspicuè distinguit ab ea sapientia quam Christus dicit à carne & sanguine non percipi, quæ est illud ipsum proprium quarto modo, vt Dialectici loquuntur, ex quo vno Ecclesia verè catholica à reliquo humano genere, ac in primis à pseudocatholica, cognosci potest ac etiam debet.

Eiusdem Psalmi septuagesimi sexti.

PARAPHRASIS	INTERPRETATIO.
1 *IN Iudæa demum verus ille Deus quis sit intelligitur, & ibi demum sese verè ingentem & qualis est demonstrat.*	1 AGnoscitur in Iudæa Deus, in Israel magnum, *est* nomen eius.
2 *Nec enim quamuis cælum & terram impleat, vbique tamẽ habitat, sed in Salem, teste ipsius tabernaculo in Sione collocato.*	2 Conditum est in Salem tabernaculum eius: & habitatio eius in Sion.
3 *Istud autem ipsius præsentiæ minimè inane testimonium esse ipsa experientia docuit: siquidem hic est qui hostiũ po-*	3 Ille fregit sagittas arcus, scuta & gladios, & bellum.

puli sui sagittas, arcus, scuta, gladios, bellica deniq; instrumenta omnia semel illic confregit.

4 *Sic igitur ille suam ipsius gloriam illustrauit, seq; omnibus illis grassatoribus populis ac regibus quantumuis elatis potentiorem esse ostendit.*

5 *Nam illi quantumuis ferocientes & rebus gestis celebres, armis spolijsq; suis exuti sunt: neque magis arma expedire & vires suas explicare potuerunt, quam qui altißimo veterno obtorpuerunt.*

6 *Sed & currus & equi ipsi, increpante Deo, consopiti, mouere se loco non potuerunt.*

7 *Itaque tu verè terribilis es: & ecquis simulatque ira tua exarsit, ferre tuum conspectum possit?*

8 *Nam planè extra ordinem & diuinitus re gesta, regnare te in cælis, trepidante & obstupescente ipsa terra, demonstrasti.*

9 *Quum ad perdẽdos improbos, & seruandos tuos vndique oppressos exsurrexisti.*

10 *Sic quò magis ferociunt homines, eò certius quis & quãtus sis apparet: quod si qui supersint & rursus furere incipiant, tu scilicet illos quasi vno fasce comprehensos semel disperdes.*

11 *Agite igitur omnes admirabili Iehouæ Dei nostri robore*

4 Illustris tu *es* & magnificus præ montibus prædatorum.

5 Spoliati sunt robusti corde, dormierunt somnum suum: & non inuenerunt vlli viri robusti manus suas.

6 Ab increpatione tua Deus Iacob consopiti sunt & currus & equi.

7 Tu terribilis es: & quis consistet coram facie tua? ex quo ira tua *exarsit?*

8 E cælis audire fecisti iudicium: terra timuit & quieuit.

9 Quum exurgeret ad iudicium Deus: ad seruandum omnes oppressos terræ.

10 Certè furor hominum celebrabit te: *&* residuum irarum succinges.

11 Vouete & reddite *vota* Iehouæ Deo vestro, quicun-

que

seruati, huius Imperatoris ve stri latus cingentes, quæ illi meritò vouistis persoluite, & munera certatim in istum terribilem conferte.

11 *Hic enim est qui regum ipsorum animum & robur omne vinitoris instar amputat, & potentissimis quibusuis terrarum principibus, Ecclesiæ suæ causa, terribilem sese præbet.*

que *estis* in circuitu eius: adferte munus terribili.

12 *Hic* vindemiat spiritum principum, & terribilis *est* regibus terræ.

Idem Psalmus septuagesimus sextus, monocolos, carmine heroïco, vt octauus.

1 *VNa Deum nouit Iudæa, vnique celebrant*
2 *Abramidæ, sacro Solymorum monte sedentem.*
3 *Hic vbi scuta virûm, gladiosque, arcusque minaces,*
Telaque confregit fortis, bellumque fugauit:
4 *Illustre ac semper memorabile nomen adeptus,*
Latronum domitis tanta virtute maniplis.
5 *Exuti hinc armis fortes, velutique veterno*
Correpti, ac manibus trunci, iacuêre feroces:
6 *Teque simul, Deus Isacidum, audiuêre tonantem,*
Intremuêre equites, ipsæ obstupuere quadrigæ.
7 *Tu siquidem, tu terribilis. Te porro frementem*
Quis ferat, exarsit commoti vt pectoris ira?
8 *Te solio ex alto sic decertante, labascens*
Contremuit latè tellus fauitque loquenti.
9 *At tu desiliens cælorum è vertice, vindex*
Seruasti ipse tuos dura sub sorte gementes.
10 *Nempe hominum quicquid struit indignatio vana,*
Certa tibi laudis parat argumenta futuræ.
Quodque horum superest, conatu vt rursus inani
Consurgat, vinctum velut vno fasce coerces.

11 *Huic igitur vos, ô cuncti, rata soluite vota,*
Ipsius circum colitis qui septa beati.
Terribilem hunc, inquam donis colitôte frequentes,
12 *Terribilem regum vltorem: procerúmque potentum*
Ipsas consuetum rigidas præcidere mentes,
Falce putat qualis pendentes vinitor vuas.

Psalmus septuagesimus septimus.

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi septimi.

Ex tristissimis plurimis exemplis, atque adeo ex ipsius Christi agone, intelligi potest quàm horrendum sit conscientiæ cum iræ diuinæ sensu certamen, cui tamen obnoxios esse sanctissimos etiam homines suprà Psalmo sexto diximus, & ex isto quoque, vt & alijs nonnullis, intelligimus. Operæpretium est igitur atque adeò necessarium nosse quibus armis fortes isti athletæ hæc quoque ignita Satanæ tela excusserint. Hæc igitur remedia docet nos hic Psalmus in tam periculosa tentatione adhibere, assiduas preces etiam si animus ipse precibus repugnet, & ipsa de Deo cogitatio nos perterrefaciat: meditationem superiorum testimoniorum beneuolentiæ Dei erga nos, coniunctam cum ipsius immutabili voluntate, vt quem semel à se electum testatus est nunquam in perpetuum repellat, quum eiusmodi ipsius dona sint ἀμεταμέλητα: clementiæ diuinæ infinitatem eiusdem in moderanda rerum ac temporum vicissitudine summam potestatem: recordationem denique admirabilium Dei operum tum in exploranda tum in conseruanda Ecclesia, cuiusmodi exempla memoria tenere vnumquenque oportet, & sibi sigillatim in huiusmodi tentationibus applicare.

Eiusdem Psalmi septuagesimi septimi.

PARAPHRASIS.

1 *VOciferatus sum ad Deũ: clamaui, inquam, & sũ vociferatus ad Deum,*

INTERPRETATIO.

1 VOx mea ad Deum, & clamaui: Vox mea ad Deum & exaudiuit me.

donec clamantem exaudiret.

2 *Quanto arctius oppressus fui, tanto studiosius Dominum quæsiui: atque adeò per ipsas noctis tenebras sine intermissione protensis manibus sum precatus, etiam si consolationem omnem animus ipse repudiaret.*

3 *Tantum enim aberat vt cogitatio de Deo inquietam mentem pacaret, vt contra nihil æquè me perturbaret, adeò vt totus mœrore oppressus iacêrem.*

4 *Non oculi somnum vllum capere, non perculsum cor respirare, non os ipsum denique mutire interdum poterat.*

5 *Sed tandem cœpi res illas insignes à te superioribus seculis gestas memoria repetere, quibus immensam illam in tuos clementiam ab omni æuo declarasti.*

6 *Tum mihi in mentem etiam venerunt quæ de te aliquando cecini: quæ omnia mecum noctu reuoluens, & assidua cogitatione considerans.*

7 *Enimuero, inquam, vt pene de te nunc actum videatur, quinam fieri possit vt te Deus ille cuius immutabilis est voluntas, in perpetuum nunc abiecerit, & tibi nunc sit hostis nunquam reconciliandus, cuius paternam beneuolentiam es toties expertus?*

8 *Num verò exhauriri posse i-*

me.

2 Tempore angustiæ meæ Dominum quæsiui: manus mea nocte extensa est, & non cessauit: renuit consolationem accipiens anima mea.

3 Recordatus sum Dei & tumultuatus sum, meditatus sum, & mœrore oppressus fuit spiritus meus.

4 Retinuisti palpebras oculorum meorum: perculsus fui & non loquebar.

5 Cogitaui dies antiquos & annos seculorum.

6 Recordatus sum carminũ meorum: nocte enim meo corde sum meditatus, & inuestigauit spiritus meus, *dicens.*

7 An perpetuò *me* repellet Dominus? & non perget *mihi* beneuolus esse amplius?

8 Num prorsus defecit eius

psius clementiam arbitrabor? num tandem, vt res humanæ solent, ita etiam eius decreta & promissa temporum spatio euanescunt?

9 *Num illum dixero naturam illam ad miserationes propensissimam exuisse, & anteà diffusam in omnes clementiam iratum contraxisse?*

10 *Deinde hoc etiam apud me dixi, Tuum quidem istud nũc est lethale suapte natura vulnus, sed sita est in tua, Excelsi nimirum Dei manu, rerum vicißitudo.*

11 *Et hîc cœpi rursum cogitare quoties iam olim in tuis extra ordinem liberandis, mirificam illam vim tuam ostenderis.*

12 *Meditari, inquam, illa tua ingentia facta cœpi, & animo volutare, quorum exemplis prostratam fiduciam erigerem.*

13 *Quid enim possis nusquam euidentius quàm in sacrario tuo apparet, vbi te demum qualis es ostendis: & ecquis sese, Deus, tibi exæquari, etiam si tales essent falsi isti dij, quales illos esse cæteræ gentes imaginantur?*

14 *Opera tua verè mirifica sunt, Deus: & quantum sit robur tuum iam olim plus satis omnibus populis ostendisti.*

15 *Populum enim tuum, Iacobi videlicet ac Iosephi posteros,*

clementia? num consumptum est verbum in generationem & generationē

9 An oblitus est miserei Deus? nunquid contra[...] in ira miserationes suas?

10 Et dixi, cædes mea hæc *sed* mutationes *sunt* dextr[...] excelsi.

11 Recordatus sum operum Dei: certè recordatus sum ab initio mirabilium tuorum.

12 Et sum meditatus in cunctis operibus tuis & in factis tuis commentatus.

13 Deus, in sanctuario *est* via tua: quis Deus magnus sicut Deus?

14 Tu Deus facis mirifica: notum fecisti inter populos robur tuum.

15 Redemisti brachio *tuo* populum tuum: filios Iacob

obsecro, quàm incredibili potentia ex Ægypto liberasti?

16 *Tum aquæ ipsæ Deus, te præsentem viderunt, viderunt inquam, & expauerunt, ipsíq; maris gurgites sunt præsentia tua sensu commoti.*

17 *Effuderunt nubes aquarum diluuia, æther horrendum intonuit, ignita tela tua passim discurrerunt.*

18 *Quàqua patet cælorum ambitus, auditus est horrificus tonitruum fragor: mundus, fulguribus coruscantibus emicuit: terra vacillans contremuit.*

19 *Peruia tibi denique maria patuerunt, & per medias aquas iter populo tuo gradienti, nullis transitus istius vestigiis relictis, aperuisti.*

20 *Deniq; sic eductum populum tuum quasi gregem fidis pastoribus Mosi & Aaroni cōmissum in hac vsque pascua traduxisti. Cur igitur ego, quasi tu me respicere vel nolis vel non possis, animum desponderem?*

& Ioseph.

16 Viderunt te aquæ Deus: viderunt te aquæ, expauerunt: etiam commotæ sunt abyssi.

17 Inundatæ sunt aquis nubes: vocem dedit æther, & sagittæ tuæ discurrerunt.

18 Vox tonitrui tui in rotunditate: illuminarunt orbē fulgura: tremuit & concussa est terra.

19 Per mare via tua *fuit*: & semitæ tuæ per aquas multas: neque vestigia tua agnita sunt.

20 Duxisti sicut oues populum tuum, opera Mosis & Aaronis.

Idem Psalmus septuagesimus septimus, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *DEi vociferans opem rogaui,*
Dei vociferans opem poposci,
Et exaudijt ille me vocantem.
2 *Vexato siquidem mihi vndiquâque,*

Vnum hoc perfugium fuit relictum.
Sed tempus fuit, omne quum leuamen
Miser respuerem, tenebricosa
Quanuis nocte vigil manusq; tollens,
Iram numinis vsque deprecarer.
3 *Illa quin etiam molestiores*
Curas pellere mente quæ solebat,
Mentem sollicitam anxiamq; totam
Recordatio numinis premebat.
Et quo ardentius omnis huc ferebar,
Hoc ardentius intus æstuabam.
4 *Non me claudere palpebras misellum,*
Non me fundere voculam vel vnam
Mœror assiduè premens sinebat.
5 *Donec voluere iam quietiore*
Cœpi pectore tot prius vetustis
Præclara illa tibi patrata seclis.
6 *In mentem mihi tunc venire laudes*
Chelys garrula quæ tuas sonabat:
Tunc, inquam, memor esse cantionum.
Hæc nostris tacitas vigil per vmbras,
Sic mecum meditansq; ruminansq;
7 *Tene vt perpetuò Deus repellat?*
Tene vt sic semel abdicarit ille?
Exhaustum ne putem illius fauorem?
8 *Os ne istud toties mihi loquutum,*
Seclis omnibus vsque conticescet?
9 *Clemens numen ego arbitrabor illud*
Implacabile tam repente factum,
Insensumq; mihi, suæ tenorem
Abrupisse semel benignitatis?
10 *Mecum denique sic ego: propinqua*

Vt me nex premat, vigeatq́; præsens,
Regit tempora, temperatq́; rerum,
Vices arbitra numinis potestas.
11 *Fui nanque operum memor tuorum,*
Illorum, inquam, operum memor tuorum,
Quæ sunt mira tibi peracta quondam:
12 *Modo istæc meditans, modò hæc vel illa,*
Mente peruigil intima volutans.
13 *Nam tu quid valeas, quid ipse præstes,*
In tuis adytis patescit vnis.
Et quódnam tibi comparare sese
Magnitudine, quæso, nomen ausit?
14 *Solus mira facis, stupenda solus,*
Ipsis te populis procul sub axe
Demirantibus vltimo remotis:
15 *Tuum tu populum, satam Iacobo*
Iosephoq́; propaginem, potente
Sola quippe tua manu eruisti.
16 *Te vidit mare, vidit, & profundo*
Tremens gurgite palpitauit æquor.
17 *Iussæ flumina depluêre nubes:*
Ingenti crepuit sonore cœlum:
Accensum igniuomæ aêrem ruentes
Percurrere tuæ, Deus, sagittæ.
18 *Ingens horrisono procul tumultu*
Expauit, tonitru boante, mundus:
Ruptis fulgura nubibus corusco
Latè lumine terruêre terras.
19 *Visa quinetiam hinc & inde mota,*
Immota illa prius labare tellus:
Ipsas denique quamlibet profundas,
Tumentis medias maris per vndas,

Nulli visa prius, videnda nulli,
Sese semita præbuit terendam.
20 *Selectos tibi quâ greges duorum*
Traductos opera pedósque fratrum,
Mosis scilicet atq; Aronis, olim
Hæc in pascua læta transtulisti.

Psalmus septuagesimus octauus

ἐκκλησιαςικὸς

Argumentum & vsus Psalmi septuagesimi octaui.

Colligitur ex hoc Psalmo cuiusmodi fuerint in Ecclesia Israelitica conciones à Prophetis habitæ, quum sacræ historiæ in synagogis enarrarentur: & est sanè valde venerandum istud sanctæ antiquitatis monimentum, vt & pauculi aliquot Psalmi, & in actis Apostolicis Stephani Concio, & illa pauli Antiochiæ habita Act. 13. Hinc igitur etiam discendum nobis est quo fructu legendæ sint nobis historiæ sacræ, qui quidem nobis duplex hoc Psalmo proponitur: Dei videlicet perpetuæ in præstandis promissis constantiæ, & eiusdem rursus iræ aduersus fœdifragos & pertinaciter contumaces, diligens & attenta consideratio. Hoc igitur demostrat Propheta longa & accurata commemoratione tum præcipuorum beneficiorum quibus hunc populum Deus iam inde à prima adoptione ad Dauidem vsque affecerat, tum etiam penarum quas ingratas Populus Deo quasi inuito extorserat. Quàm autem hæc eadem doctrina nostris præsertim temporibus sit necessaria, & quàm illustria nobis in vtranque partem exempla Dominus si vnquam aliâs, ab hinc annos quadraginta suppeditarit, vtinam omnes satis animaduertant.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *AVdi præcipientem magistrum popule mi: & nihil temere loquuturo attendite.*

2 *Effabor enim res grauissimas,*

INTERPRETATIO.

1 AVsculta popule mi doctrinam meam: inclinate aurem vestram ad verba oris mei.

2 Aperiam ad res graues os meum:

& repetita ab antiquis vsque temporibus memorabilia depromam.

3 *Quæ, etsi auditione accepta, scimus tamen esse longè certissima, neq; à maioribus nostris conficta, qui nobis illa tradiderunt.*

4 *Nam vt illi habuerunt nostri rationem, sic æquum est vt & ipsi nostris posteris consulamus: vt laudes Iehouæ, & mirifica illa facta quibus robur suum nobis testatus est, ad vltimos vsque posteros propagentur.*

5 *Sanciuit enim Deus, singulari beneficio, certam doctrinam, qua voluntatem suam Iacobi soboli, id est Israeli, testaretur: eamq; præcepit maioribus nostris vt suis quisque filijs enarraret.*

6 *Et hi rursus filijs alteris suis, vt hac ratione à patribus ad posteros secundùm generis seriem cognitio veri Dei & diuini cultus propagetur.*

7 *Vt singuli videlicet tot tantorumq; beneficiorum Dei memores, Deo confidere, & eius mandatis obtemperare doceantur.*

8 *Neque maiores illos suos, genus hominum refractarium, ipsi Deo molestum, leue, simulatum, perfidiosum imitentur.*

9 *Exemplo sint Ephraimitæ, pe-*

meum: depromam res præ antiquitate abstrusas.

3 Quæ audiuimus & cognouimus: & *quæ* patres nostri narrauerunt nobis.

4 Non occultabimus *illa* à filiis eorum, generationi posteræ narrantes laudes Iehouæ: & robur eius & mirabilia eius quæ fecit.

5 Nam statuit testimonium in Iacob, & legem posuit in Israel: qua mandauit patribus nostris, vt nota facerent ea filiis suis.

6 Vt cognoscant *ea* nascituri postea: & filij qui nascentur, surgant & enarrent ea filiis suis.

7 Vt ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei: & *vt* mandata Dei obseruent.

8 Et non sint sicut patres eorum, soboles defectrix, molestiam afferens, soboles *quæ* non stabiliuit cor suũ: & cuius non fuit fidelis erga Deum spiritus.

9 Filij Ephraim armati, at-

riti quidem sagittarij, qui tamen quum ad prælium ventum est, terga verterunt.

10 *Fœderis Dei immemores, & ab eo præscripta via incedere dedignati.*

11 *Et insignium ac mirificorum ipsius operum obliti.*

12 *Hic enim est qui coram eorũ maioribus in Ægypto & Scaticis campis tot edidit miracula.*

13 *Qui per discissas aquas & hinc inde in aggeris modum accumulatas, ipsos traduxit.*

14 *Qui nube interdiu præeunte, noctu verò flamma in æthere rutilante, illos deduxit.*

15 *Qui rupibus diruptis, copiosissimas aquas illis potandas præbuit.*

16 *Elicitis videlicet è silice riuis, & torrentibus inde deductis.*

17 *Neque tamen illi propterea illum offendere destiterunt: immo excelsum illum Deum irritare perrexerunt.*

18 *Atque adeò periclitari vim ipsius ausi sunt, ecquid ipsorũ gulam exolere posset.*

19 *Num enim, (sic isti aduersus Deum loquuti sunt,) tam etiam potens est vt nos lauto conuiuio possit in deserto excipere?*

20 *Nam percussit quidem rupẽ vnde tot aquæ profluxerunt, vt etiam redundarint: sed nũ*

tollentes arcum versi sunt in die prælij.

10 Non custodiuerunt fœdus Dei: & in lege eius recusauerunt ambulare.

11 Et obliti sunt operum eius & mirabilium eius quæ ostendit illis.

12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti, in planitie Soan.

13 Scidit mare, & traduxit eos: & statuit aquas velut cumulum.

14 Et deduxit eos per nubem interdiu: & omni nocte per splendorem ignis.

15 Scidit rupes in deserto & potauit *eos* tanquam abyssis multis.

16 Et eduxit fluenta è petra & fecit vt descenderent aquæ veluti fluuij.

17 Et perrexerunt adhuc peccare aduersus eum, ad exasperandum excelsum in deserto.

18 Et tentauerunt Deum in corde suo: ad petendum cibum cupiditati suæ.

19 Et loquuti sunt contra Deum, dixeruntq́; Num poterit Deus parare mensam in deserto?

20 Ecce percussit rupem, & fluxerunt aquæ, & flumina inundauerunt: an etiam

poterit

etiam panem, num dapes no-
bis hic poterit comparare?
21 His auditis Iehoua, & me-
ritò quidē, aduersus Israelem
excanduit.
22 Vt qui Deo fidem non habe-
rent, neque toti sese regendos
ei traderent.
23 Præceperat enim sursum nu-
bibus vt populum suum pasce-
rent, & fores cælorum patefe-
cerat.
24 Iussa verò nubes Mannam,
cibum suauissimum & cæle-
stem panem, depluebant.
25 Singulis illis denique panem,
quo ne potentissimis quidem
principibus delicatior vllus ap
ponitur, ad saturitatem vsque
subministrabat.
26 Itaque pro imperio suo hinc
quidem Orientis ventum, in-
de verò Austrum flare iussit.
27 Et ecce dapibus (conturni-
cibus videlicet) tanta copia
mox illos compluit, vt pulue-
ris & arenæ numerum æqua-
rent:
28 Et vndique tum media ca-
stra, tum omnis illorum am-
bitus, volucribus hinc inde
cælitus decidentibus, comple-
rentur.
29 Has igitur acceptas illi aui-
dissime ad satietatem vsque
vorarunt, Deo vicissim quod
appetebāt cumulatissimè ipsis
suggerente.
30 Sed ecce inter epulandum, &

poterit panem dare? an pa-
rabit carnem populo suo?
21 Ideo audiuit Iehoua & ira
tus est: & ignis succensus
est cōtra Iacob: atque etiā
ira ascendit contra Israel.
22 Quia non confisi sunt Deo
& non sperauerunt in sa-
lute eius.
23 Mandatum dederat tamē
nubibus sursum, & ianuas
cæli aperuerat.
24 Et pluerat super eos Man-
na ad mādu cādum: frumē-
tum cæleste dederat illis.
25 Panem potentum come-
derat vnusquisque *illorum*
cibum miserat ipsis ad sa-
turitatem.
26 Pergere fecit ventum o-
rientalem in cælo: & addu-
xit in virtute sua Austrum.
27 Et pluit super eos carnes
quasi puluerem & volucres
sicut arenam maris.
28 Et *eas* cadere fecit in me-
dio castrorum eius: & per
circuitum ad tabernacula
eius.
29 Comederunt igitur & sa-
turati sunt valde: & deside-
rium ipsorum attulit ipsis.
30 Necdum alienati erant à

quum adhuc cibum mandent.
31 *Ira Dei aduersus eos exarsit,*
& præstantissimos ac selectissimos quosque illorum prostrauit.
32 *Verùm ne plagis quidem istis emendari potuerunt, neque adduci vt ei fiderent cuius infinitam potentiam toties erant experti.*
33 *Itaque spe ipsorũ meritò frustratos illos, & perpetuis terroribus trepidantes perdidit.*
34 *Nam tum quidem quum eis necem intentaret quærebant eum: & diluculo ventitantes deprecabantur.*
35 *Deum sibi tutissimam arcem fuisse agnoscebant: atque adeò excelsum Deum & liberatorem suum vocabant.*
36 *Sed hæc omnia inanes duntaxat blanditiæ fuerunt, nec aliud quàm verba falsitatis plena.*
37 *Nec enim syncero corde loquebantur, vt qui in præstandis fœderis conditionibus nihilo magis quàm anteà fidos sese exhiberent.*
38 *Ipse tamen pro infinita sua clementia illis ignouit, neque summo iure cum eis agere sustinuit: & quamuis eum ad iram pergerent prouocare, omnem tamen iram suam in eos non effudit.*
39 *Recordatus nimirum homines esse carnea mole fluxa &*

desiderio suo: adhuc cibus eorum *erat* in ore ipsorum,
31 Quum ira Dei ascendit contra eos: & occidit inter pingues eorum: & electos Israel prostrauit.
32 Super omnibus his peccauerunt adhuc, & non crediderunt mirabilibus eius.
33 Et *ideo* consumpsit in vanitate dies eorum, & annos eorum in terrore,
34 Cum occideret eos, mox quærebant eum: & reuertebantur & diluculo quærebant Deum.
35 Et recordabantur, quòd Deus esset arx eorum: & Deus excelsus redemptor eorum.
36 Et blanditi sunt ei ore suo: & lingua sua mentiti sunt ei.
37 Cor autem eorum non fuit rectum cum ipso: & non fuerunt veraces in pacto eius.
38 ipse tamen misericors expiauit *eorum* iniquitatem & non perdidit *eos*: & multipliciter auertit iram suam, neq; excitauit omnem indignationem suam.
39 Sed recordatus est, quòd caro essent, & flatus tran-

euanida præditos, & præsentem illorum vitã statui transeunti nec vnquam redituro similem.

40 *Eheu quoties illum in deserto lacessiuerunt, quoties ei in solitudine molesti fuerunt?*

41 *Quoties ad pristinos mores reuersi, Deum cuius viribus & voluntati toties expertæ diffidebant, explorarunt? quoties sancto Israelis Deo certos fines præscribere voluerunt?*

42 *Exciderat scilicet eorum animis illa ipsius potẽtia inenarrabilis, quam ipsis ab Ægyptiorum durißima seruitute liberandis exeruerat.*

43 *Quum in Ægypto tot miracula, totq́; prodigia in Saiticis campis ederet.*

44 *Fluuios enim eorum in sanguinem conuertit, vsque adeò vt aquæ potabiles totam, aliòqui stagnãtem, Ægyptum deficerent.*

45 *Insectorum omnis generis examina quibus vastarentur, & ranas à quibus perderentur in illos immisit.*

46 *Omnem camporum prouentum bruchis, arua locustis deuoranda tradidit.*

47 *Vites grandine, fulminibus sycomoros illorum excidit.*

48 *Illorũ armenta grandine cecidit, pecora lapidauit.*

siens & non reuertens.

40 Quoties exacerbauerunt eum in deserto? mœrore affecerunt eum in solitudine?

41 Et reuersi sunt, & tentauerunt Deum, & sanctum Israelis circunscripserunt?

42 Nõ sunt recordati manus eius neque diei quo redemit eos ab affligente.

43 Quando posuit in Aegypto signa sua: & prodigia sua in planitie Soan.

44 Et conuertit in sanguinem fluuios eorum: & fluenta eorum ne biberent.

45 Immisit in eos promiscua quæ vorarunt eos: & ranas, quæ perdiderunt eos.

46 Et dedit brucho prouentum eorum: & laborem eorum locustis.

47 Et cæcidit grandine vitẽ ipsorum: & sycomoros ipsorum fulguribus.

48 Et tradidit grandini iumẽta ipsorum & pecora ipsorum lapidibus ignitis.

49 Misit

49 *Totum denique furorem, totam illam terribilem excandescentiam suam in eos effudit, vt nulla sit calamitas qua per illos suos cacodæmones Ægyptum non affecerit.*

50 *Modò in hanc modo in illam partem irarum plenus sese cõuertens, & tum homines trucidans, tum armenta peste absumens.*

51 *Quinetiam primogenita omnia Ægypti interfecit, vt in Chami tabernaculũ nullũ familiæ columen superfuerit.*

52 *Populum autem suum velut oues ex Ægypti caulis eductas, haud aliter quàm gregem per immensas illas solitudines traduxit.*

53 *Traduxit, inquam, eas securè & extra omnem periculi metum, hostibus ipsorum aquarum mole coopertis.*

54 *Neque destitit donec in has terras sibi consecratas illos perduceret, adeoq; in hoc mõte, quem sibi sua vnius virtute comparauit, eos collocaret.*

55 *Is enim est qui populos ipsis occurtentes ex his regionibus eiecit, quas Israeliticis posteà tribubus sortitione distribueret, in illorum sede collocatis.*

56 *Sed ecce rursum peccatũ peccato cumulantes, Deum illum excelsum, violato ipsius pacto, tentarunt & ad iram prouocarunt.*

49 Misit in eo furorem iræ suæ, ardorem & indignationem & angustiam: immissionem angelorum malorum.

50 Liberauit semitã iræ suæ: non prohibuit à morte animam ipsorum, & iumenta ipsorum peste conclusit.

51 Et percussit omne primogenitum in Aegypto: principium virtutum in tabernaculis Cham.

52 Sed transire fecit quasi oues populum suum: & deduxit eos, quasi gregem, in deserto.

53 Et deduxit eos in tuto vt non timerent: & inimicos eorum operuit mare.

54 Et adduxit eos ad fines sanctitatis suæ: *&* ad mõtẽ hunc *quem* acquisiuit dextera eius.

55 Et expulit à facie eorum gentes, & proiecit eas in sortẽ hæreditatis: & habitare fecit in tabernaculis ipsorum tribus Israel.

56 At ipsi tentauerunt & exacerbauerunt Deum excelsum: & testimonia eius non custodiuerunt.

57 *Auersi sunt ab eo maiorum suorum perfidiam imitati, & sicut fallacibus arcubus euenire solet, in partem scopo contrariam sese reflexerunt.*

58 *Eum denique non leui quopiam errore, sed altaribus etiam passim per editos omnes constructis, & (quod prorsus nefarium est scelus) collocatis ibi sculptilibus miris modis irritauerunt.*

59 *His autem auditis Deus iustissimè excandescēs, & Israelem summopere detestatus,*

60 *Tabernaculum illud quod Silunti fixerat, domiciliū, inquam, illud quod inter homines sibi delegerat, vltrò deseruit.*

61 *Quid plura? arcā illā præsentiæ roborisque sui certissimum pignus, suum, inquā, illud decus & ornamentum, in captiuitatē trahendam tradidit in hostium suorum manus.*

62 *Sed & ipsum populum suum abdicatim gladijs illorum obiecit.*

63 *Florem iuuentutis illorum flamma iracundiæ ipsius consumpsit: virgines innuptæ omnis nuptialis gaudij expertes manserunt.*

64 *Sacerdotes ipsi consecrati gladio ceciderunt: viduis ne tempus quidem est ad lugēdos maritos concessum.*

65 *Nihilominus tamen fœderis sui memor, haud aliter quàm*

57 Et auersi sunt & perfidè egerunt, sicut patres sui: reflexi sunt sicut arcus fallax.

58 Et ad iracundiam prouocarunt eum Excelsis suis: ad æmulationem concitauerunt eum.

59 Audiuit Deus & iratus est & auersatus est valde Israelem.

60 Et deseruit tabernaculum Silo: tabernaculum quo cohabitabat inter homines.

61 Et tradidit capiendum robur suum: & decus suum, in manum hostis.

62 Et conclusit intra gladios populum suū: & contra hęreditatem suam exurrexit.

63 Iuuenes eius deuorauit ignis: [& virgines eius non sunt laudatæ.

64 Sacerdotes eius gladio ceciderunt: & viduæ eius non luxerunt.

65 Sed euigilauit tanquam dormiens dominus: & tan-

à profundißimo sopore, qualis
ebriorum esse consueuit, cum
clamore expergefactus.
66 *Quum videri possent ipsius*
hostes veluti victores illum
esse persequuti, ipse cōtrà na-
tibus illorum acerbum & cū-
ctis seculis pudendum vulnus
inflixit.
67 *Nihilominus tamen vt cle-*
mentiam aliqua seueritate tē-
peraret, Iosephi tabernaculum
à se desertū minimè repetijt,
neque tribum Ephraimi, vt
anteà, cæteris anteposuit.
68 *Sed delecta sibi tribu Iudæ,*
montem Sionis peculiari quo-
dam amore est complexus.
69 *Hic enim non vt prioribus se-*
culis habere ad tempus statiua
constituit, sed sacrarium sibi
vt arcem munitißimam, neq;
minus quàm ipse terrarum
orbis stabilem extruxit.
70 *Denique visum est illi Da-*
uidem è stabulis pastoritijs pe-
titum, cuius ministerio vtere-
tur, accersere.
71 *Adeóque illum ipsum qui fœ-*
tas in pascua deducendas oues
anteà sectabatur, vt qui ne
primarius quidem ouilis pa-
terni custos esset, pascendæ Ia-
cobi posteritati, charißimo,
inquam Israeli suo perficere:
vt ille se in hoc fastigium in-
dustria aut viribus suis euec-
tum esse nunquam glorietur,
& vos illum vt diuinitus vo-
bis præfectum reuereamini.

quam fortis quispiam cla-
mans post crapulam.
66 Et percussit inimicos suos
retro: opprobrium æternū
dedit eis.
67 Sed probauit tabernaculū
Ioseph: & tribum Ephraim
non elegit.
68 Sed elegit tribum Iudæ
montem Sion, quem dili-
git.
69 Et ædificauit quasi arcem
sanctuarium suū, quasi ter-
ram fundauit *illud* in secu-
lum.
70 Et elegit Dauid seruum
suum: & assumpsit eum ex
caulis ouium.
71 A tergo lactentium assum-
psit eum: vt pasceret Iaco-
bū populum suum, & Israe-
lem hæreditatem suam.

71 *In cuius etiam vestri pastoris gubernatione neque integritatem in cōsilio capiendo, neque in rebus gerendis prudentiam quisquam desiderauit.*

72 Et *ipse* eos cum integritate cordis sui, & cum prudētia manuum suarum deduxit.

Idem Psalmus septuagesimus octauus, monocolos, carmine heroico, vt octauus.

1 *MAgna loquar, Vos, mi popule, exaudite docentem*
2 *Et grauido arcanas fundentem pectore voces:*
Miraq; narrantem saeclis patrata vetustis,
3 *Quae patrum testata fide cognouimus ipsi.*
4 *Absit enim tacitè ingratus sub mente reposta*
Venturos celem tot fortia facta nepotes.
Quin potius superûm memorabo patris honores.
Et gestaq; immensum illiûs testantia robur.
5 *Hanc siquidem Isacidas Numen sibi foedere iungens,*
Praescripsit legem, natos vt quisq; doceret
6 *Ista suos, generis quae deinceps ordine longo*
7 *Accipiant alij ex aliis, vt numine ab vno*
Pendêre, & memores quàm grandia gesserit olim,
Seruare ipsiûs discant mandata volentes.
8 *Illorum haud patrum similes, qui, corde rebelli,*
Degeneres, spretiq; acuentes numinis iras,
Instabiles gessere animos, simulataq; semper
9 *Pectora. Sic, eheu proles Ephraimica, quondam*
Armipotens habita, & certis metuenda sagittis,
10 *Terga dedit non visa prius: quia foederis ausi*
(Proh. scelus) immemores, iussas contemnere leges,
11 *Numinis obliti tot tantaq; gesta potentis,*
12 *Visa atauis, inquam, rerum miracula quondam*
Aegypto in media, Tanisq; patentibus aruis.

13 *His siquidem fissum cessit gradientibus æquor,*
Vtrinq; in murum firmis surgentibus undis.
14 *Hos, duce per noctis tenebras fulgore corusco,*
Per medias Arabum saluos traduxit arenas.
15 *Deserti abrupit cautes, immania saxa,*
16 *Terrarumq; ima veluti de sede citatus*
Prosiliit torrens percussæ ex rupis hiatu,
Vnde sitim arentes, populi pecudesq; leuarent.
17 *Nec tamen illorum flexêre hæc munera mentes:*
18 *Quin potius Numen rursum offendêre scelesti,*
Nil veriti illius iustum irritare furorem.
19 *Ingluuie siquidem turpi suadente, voraces*
Tentauere Deum, dubio sic corde loquuti.
20 *Eia num poterit deserta per auia nobis*
Cunctipotens Deus ille, aliquas apponere mensas?
Plena quidem rupis percussæ ex vulnere nuper
Flumina, & vndantes subitò conspeximus agros,
Num verò pane ipse suam quoque pascere plebem
Nunc queat, & dapibus mensas onerarit inemptis?
21 *Audiit ex alta superùm Pater arce querentes*
Isacidas, iustaq; fremens excanduit ira,
22 *Gentem indignatus quæ longa ab stirpe fideles*
Tot memoraret auos, toties totiesq; potentis
Numinis expertæ nondum confidere dextræ,
Nec quam sensisset toties sperare salutem.
23. 24 *Nanq; prius cœli reserato limine iussæ*
Depluerant Mannam nubes, cælestibus oris
25 *Demisso vt possent tritico, velutiq; potentum*
Spirituum dapibus mortali vescier ore.
26 *Et tamen ingratæ obstrueret quò murmura gentis,*
Hinc Eurum, inde Notum ruptis emisit habenis,
Paret vterq; ruens, & terris æthera miscent.

27 *Et mox ecce nouus volucrum cadit æthere nimbus:*
Et quâquà apparent latis tentoria campis,
28 *Carneus imber adest, quàm multus cernitur aruis*
Puluis, & Oceanus quàm crebras ructat arenas.
29 *Illi autem largè demissas æthere ab alto*
30 *Arripuêre dapes auidi, saturoq; tumentes*
Ventre, licet nondum satiato ventre, voratas
Delassatis vix mandebant dentibus escas,
31 *Quum subitò vltoris iustißima numinis ira*
Conuiuas latè ardescens prostrauit, opimos.
32 *Nec tamen & toties lapsi, & diuinitus istis*
Admoniti in melius mutarunt pectora pœnis.
33 *Vt meritò aßiduo concussi corda tremore*
Conciderent, veluti tot frustra erroribus acti,
34 *Nam simulac præsens instabat numinis ira*
Vim cædemq; ferens, trepidi mox ecce sacratas
35 *Liminis ante fores prima concurrere luce,*
36 *Vniusq; Dei tutos se stare fateri*
Præsidio, vniusq; manu clamare redemptos.
37 *Sed nihil hæc nisi fucus erant blando ore loquentum.*
38 *At superûm Pater ille magisq; magisq; benignus,*
Et facilis quanuis indignis parcere, iustos
Irarum cohibens motus, sese ipse repressit,
39 *Mortales memor esse homines, ac sponte ruente*
Natura in nihilum, qualis vanescit in auras
Nec rediturus abit cæli per inania flatus.
40 *Ah, illum quoties sola per deserta vagantes*
Offensum insanis diuexauêre querelis?
41 *Correpti quoties, repetito crimine, Sanctum*
Tentauere Deum, transcendens omnia Numen
Finibus amentes conati includere certis?
42 *Scilicet obliti fortis quo robore dextræ*

Seruatos Phariis illos eduxerat oris,
43 Quantáque perculsa ediderit miracula Memphi:
44 In mare sanguineus quum sese voluerit amnis,
AEgyptúsque suis moribunda sitiret in vndis.
45 Quid referam toto volitantes aëre vespas
Vndique læthali figentes cuspide malas?
Et turpi illuuie fœdantes omnia ranas?
46 Depastos bruchis hominúmque boúmque labores,
Et rura innumeris penitus populata locustis?
47 Grandine contusas ipsis cum vitibus vuas,
Ignibus, ac rapido prostratas fulgure ficus,
48 Flammiuomo pecudes lapidatas igne iacentes?
Deniq; collectas insurgens totus in iras,
49 50 Feruidus ecce ruit, luctus, cladèsque, dolorèsque
Accensi præeunt. latus indignantis & ipsi
Aligeri irati circunstant vndiq; fratres,
Agminibus prompti mandata capessere iunctis.
Hinc Furor, inde Furor partes liberatus in omnes
Irruit, effusis Mors vndique fertur habenis
51 Peste cadnut armenta cadunt, iuuenésque, senésque
Aegyptus quâcúnque patet: sua pignora patres
Ante diem orbati deflent, discrimine nullo,
Primitijs hominum sobolis, pecudúmque peremptis,
52 Interea veluti tempestas fortè coorta
Quum denso incubuit nemori, ruit æthere nimbus,
Præcipitésque rapit totis cum montibus ornos,
Pastor at intrepidus diuortia nota viarum
Obseruans, saluum in cautas deduxit ouile:
53 Sic bonus ille suos cœlo miseratus ab alto
Aequoris Abramidas medijs seruauit ab vndis
Aequoris Aegyptum totam prostrauit in vndis
54 Traductos donec præscriptis sisteret oris,

Quásque

Quásque sibi ipse sua vnius virtute parauit,
Sacrato tandem fœlices monte locaret,
55 Sortitò hæc pulsis habituros gentibus arua,
Concessasq; suis ventura in sæcula sedes.
56 Et tamen haud veriti, iuratæ fœdere legis
Neglecto, numen rursum irritare procaces,
Numen cœlorum excelsa quod considet arce.
57 Defecêre, inquam maiorum exempla sequuti,
Perfidiæque rei, retro ceu forte reflexus
Spem iaculatoris fallax qui decipit arcus:
58 Ipsáq; complentes sculptis altaria signis,
Ausi (proh facinus) cœleste lacessere numen
59.60 Audijt hæc cœli Deus indignatus ab arce,
Isacidasq; suos animo auersatus acerbo,
Quas sibi mortales inter defixerat ante
Deseruit sedes, tentoria sacra Siluntis,
61 Quid plura? ipse suum robur quoque dedidit hosti,
Ipse suum sæuis cessit decus hostibus vltro,
62 Mactandosq; suos hostili præbuit ensi,
63 Irarum plenus: flammis absumpta iuuentus,
Vrbibus innuptæ vacuis mansêre puellæ,
64 Ense sacerdotes sæuo iacuêre perempti,
Nec licuit cæsos viduis plorare maritos.
65 Mox tamen, vt vino siquis somnoq; sepultus
Euicto surgens conclamat ad arma veterno,
66 Euigilat Deus, & victori feruidus instat,
Aeternisq; nates probris fugientis inurit.
67.68 Neglecta sed enim quà sederat æde Iosephi,
Ephræmo Iudam antetulit, iuga chara Sionis,
69 Hic vbi sublimi attollens se vertice surgit
Mons veluti monti impositus, domus illa supremo
Sacra Deo, æternûm mansuris fulta columnis.

70. 71 *Tunc quoq́,(quandoquidē hæc illi sententia sedit)*
Acceptum è stabulis pastorem, ouiumq́ sequentem
Ponè greges, legit, mutata sorte, Dauidem,
Cui genus insigne Abramidum, soliq́ sacratos
72 *Ipse sibi populos sanctè rectèq́ tuendos*
Crederet, ingenioq́ simul manibusq́ regendos:
Nec Domini certè Dauid mandata fefellit.

Psalmus septuagesimus nonus εὐχλικός.

Huius Psalmi idem est atque septuagesimi quarti argumētum & idem vsus, quē nemo pius absque insigni consolatione, nemo ex Ecclesiæ hostibus absque horribili terrore legat.

Eiusdem Psalmi septuagesimi noni.

PARAPHRASIS.

1 *Prophanæ gẽtes & tui nominis hostes ô Deus, inuauaserũt possessionem tuã, polluerũt sanctum templum tuum, Ierosolymã subuersam in lapidum aceruos redegerũt.*

2 *Cadauera cæsorum seruorum tuorum carniuoris auibus, & eorum, quos singulari beneuolentia complexus eras, corpora feris deuoranda obiecerunt.*

3 *Sanguinem enim eorum velut aquam fuderunt vndiquaque, nec inuentus est qui necatos sepulturæ mandaret.*

4 *Quinetiam tantum abest vt alicubi inueniamus qui nos in tantis miserijs soletur, vt etiã vicinorum vndique populorum opprobrijs, ludibrijs, contumelijs simus expositi.*

INTERPRETATIO.

1 Deus, venerunt gentes in hęreditatem tuam, polluerunt templum sanctitatis tuæ: redegerunt Ierusalem in aceruos.

2 Dederunt cadauera seruorum tuorum escam volatilibus cæli, carnem beneficiariorum tuorum bestiis terræ.

3 Fuderunt sanguinem eorum velut aquas in circuitu Ierusalem: nec adfuit qui sepeliret.

4 Facti sumus opprobrium vicinis nostris: ludibrium & contumelia iis, qui in circuitu nostro sunt.

5 Quo-

5 *Siccine verò semper irascèris, Iehoua: & quousque tandem ignis ira tua grassabitur?*

6 *Effunde potius iram tuam in populos a quibus non agnosceris, & in regna quæ tuum nomen non colunt.*

7 *Hi sunt enim qui tuos Israelitas vorarunt, & sedes illis abs te attributas sunt populati.*

8 *Et nos quidem, fateor, peccata iam olim peccatis cumulauimus: sed ne ista, quæso, ad calculum reuoca: accelera potius ingentes illas miserationes tuas, priusquàm penitus pereamus. Parum enim abest quin simus prorsus exhausti.*

9 *Succurre nobis Deus liberator noster, neque quid nos mereamur, sed quid gloria tua postulet animaduerte. Libera nos, & vt tuo ipsius nomini cõsulas, peccata nobis condona.*

10 *Quorsum enim prophanos istos populos diutius ex nobis per ludibrium rogitare patiaris, vbi sit ille Deus noster? immo fac potius vt nobis spectãtibus, omnes istæ gentes re ipsa norint quàm graues pœnas de sanguine tuorum effuso sumere consueueris.*

11 *Exaudi coram te gementes captiuos vinculis onustos: & tot cædibus superstites, quos & ipsos isti morti destinarũt, maximis illis tuis viribus conserua.*

5 Quousque, Iehoua, irascẽris in perpetuum, & ardebit velut ignis ira tua?

6 Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt: & in regna, quæ nomen tuum non inuocant.

7 Quia comederunt Iacob, & domicilium eius vastauerunt.

8 Ne recorderis aduersum nos iniquitatem priorum, citò præueniant nos miserationes tuæ, quia exhausti sumus valde.

9 Succurre *nobis* Deus liberator noster propter gloriam nominis tui: & libera nos & propitius esto peccatis nostris propter nomẽ tuũ.

10 Quare dicent gentes, vbi est Deus eorum? nota fiat inter gentes coram oculis nostris, vltio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est.

11 Veniat coram facie tua gemitus vinctorum: secũdum magnitudinem roboris tui fac residuos morti destinatos.

12 *Et immanibus vicinis nostris qui te Domine conuicijs incesſere non deſtiterũt, ſeptuplum repende in ipſorum caput.*

13 *Nos autem populus tuus, & oues quas paſcere dignaris, perpetuò te celebrabimus, & omnibus venturis ſeculis laudem tuam prædicabimus.*

12 Et repende vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum: opprobrium eorum, quo affecerunt te, Domine.

13 Et nos populus tuus, & oues paſtorum tuorum celebrabimus te perpetuò, ætate & ætate narrabimus laudem tuam.

Idem Pſalmus ſeptuageſimus nonus, dicolos tetraſtrophos, carmine Sapphico Hédecaſyllabo vt decimus nonus.

1 *AH tuos Gentes populos prophanæ,*
Mi Deus, victos rapiunt aguntq́;
Heu tibi ſacras populatur hoſtis
Impius arces.
Nuper heu mundi decus vniuerſi,
Vrbs iacet tantùm lapidoſus agger,
Priſtinum monſtrans decorem ſuperbæ
Mole ruinæ.
2 *Qui tuum quondam coluêre numen.*
Vnicè chari tibi qui fuêre,
Beſtiis eheu laceranda proſtant
Corpora fœdis.
3 *Vidimus lymphæ quaſi vilis vndam,*
Sanguinis riuos fluere innocentis,
Nec piis quiſquam miſeris ſupremos
Soluit honores.
4 *Ludus & riſus ſumus accolarum,*
5 *Quandiu verò furor iſte perget?*
Iſta nos tanquam ſtipulas quouſq́;
Flamma vorabit?

6 Sentiant Gentes potius prophanæ
Et tuum ignaræ celebrare numen,
Quæ tuæ vis sit semel æstuantis,
O Deus, iræ.
7 Perde Iacobi, bone, perditores,
Quem lupi tanquàm rabidi vorarunt,
Cuius & caulas quoq; subruêre
Funditus omnes.
8 Pristinum nobis scelus haud repone,
Quin citò tu nos miserare promptus,
Subter hoc pridem graue tot malorum
Pondus anhelos.
9 Nunc iuua qui nos toties iuuisti,
Parce delictis: ades ô benigne,
Vt tibi tanto meliore laudes
Iure canantur.
10 Nanq; cur istos tuleris scelestos
Impia ex nobis rogitare voce,
Noster in quánam Deus ille cunctans
Sede moretur?
Immo fac istis liqueat proteruis,
Fac vt & nobis liqueat vicissim
Tu quibus pœnis soleas tuorum
Pendere mortes.
11 Audias vinctos Deus eiulantes,
Dextera sanctos valida tuêre,
Ira quos cædi truculenta sæui
Destinat hostis.
12 Quæ tibi rerum Domine intulêre
Probra vicini populi procaces,
Septupla in sese facito recepta
Cuncta rependant.

13 *Nos tuus verò populus, tuisq;*
Pascuis notæ pecudes, perennem
Omnibus laudem tibi concinemus
Optime sæclis.

Psalmus octuagesimus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi.

Psalmum etiam istum, in quo proposita vineæ similitudine elegantissimè describuntur Ecclesiæ Israeliticæ primordia & incrementa simul ac clades, commodè referri posse puto ad ea tempora quæ Dauidis vnctionem prostremam vel paululum antecesserunt vel proximè sunt consequuta: quę postea Esaias cap. 5. ad alia tempora, & Christus demum ad ipsam vrbis excisionem & ramorũ resectionem Matth. 21.33. Marc. 12.1. & Luc. 20.9. accommodarunt. Est autem idem illius vsus atque superioris.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *TV Israelis pastor & Iosephidarum gregis ductor audi: tu Cherubinis insidens quis & quantus sis ostende.*

2 *Adesto Ephraimo, Beniamini, & Manasse: & tuam in nobis seruandis potentiam demonstrato.*

3 *Restitue nos, tuique vultus splẽdorem iube nobis illucere, & salui statim euaserimus.*

4 *Iehoua bellipotens Deus, quousque nos precantes, iram totis naribus spirans, repudiabis?*

5 *Tu nos lacrymis tãquam pane cibasti, lacrymis copiosissimè propinatis potasti.*

INTERPRETATIO.

1 QVi pascis Israel ausculta: qui ducis tanquam oues Ioseph: sedens inter Cherubin inclaresce.

2 Coram Ephraim & Beniamin & Manasse excita potentiam tuam: & veni in salutem nobis.

3 Deus reduc nos, & lucere fac faciem tuam, & salui erimus.

4 Iehoua Deus exercituum, quousque fumabis aduersus preces populi tui?

5 Cibasti eos pane lacrymarum: & potasti eos lacrymis mensura magna.

6 Po-

6 *Fecisti vt iam de solo nostro inter se partiendo vicini populi contendant : & hostium ludibrijs simus expositi.*

7 *Restitue nos, Deus bellipotens: iube tui vultus splendorem nobis illucescere, & mox salui euaserimus.*

8 *Hæc enim est vitis quam ex Ægypto vsque translatam, eiectis harum regionum incolis, plantasti.*

9 *Tu ipse illam putasti, fecisti vt radices ageret, & subitò pullulans terram operiret.*

10 *Montes ipsos obumbrauit, palmites eius quasi sublimes Cedri excreuerunt.*

11 *Et hinc quidem ad mare vsque, inde verò fluuium versus propagines suas diffudit.*

12 *Eheu, cur sepem eius eruisti? cur peruiam illam iter facientibus quibusuis fecisti?*

13 *Apri ex syluis erumpentes eam deuastant : feræ illam depascuntur.*

14 *Respice nos, obsecro, Deus bellipotens: aduerte oculos è cælis: intuere nos, & vineam hanc tuam inspice.*

15 *Inspice, inquam, vitiariũ tua ipsius manu consitum, & propagines abs te ipso in vsum tuum studiose excultas.*

16 *Exusta est : excisa est: omnia te increpante perierunt.*

17 *At tu Deus protege manu tua virum illum cuius ad il-*

6 Posuisti nos contentionẽ vicinis nostris, & inimici nostri derident *nos* inter se.

7 Deus exercituum conuerte nos: & fac lucere faciem tuam, & salui erimus.

8 Vitem ex Aegypto transtulisti, expulisti gentes, & plantasti eam.

9 Expurgasti coram ea radicasti radices eius: & impleuit terram.

10 Operti sunt montes vmbra eius: & palmites eius Cedri Dei.

11 Emisit palmites suos vsque ad mare: & vsque ad fluuium propagines suas.

12 Cur diruisti sepem eius? & discerpunt eam omnes trãseuntes per viam?

13 Vastant eam apri ex syluis, & feræ agri depascunt eam.

14 Deus exercituum reuertere, obsecro: aspice è cœlis & vide: & inuise hanc vineam.

15 Et vitiarium quod plantauit dextera tua: & super propagationem eius *quam* confirmasti tibi.

16 Combusta est igne: excisa est: ab increpatione vultus tui pereunt.

17 Sit manus tua super virum dexteræ tuæ, & super ho-

lam restituendam opera vti decreuisti: hominem, inquam, illum quem tute in vsum tuum robore & constantia instruxisti.

18 *Nos autem, vita nobis per te restituta, nusquam a te deflectemus, & nomen tuum inuocabimus.*

19 *Iehoua Deus bellipotens restitue nos, ostende nobis faciem tuam, & mox salui euaserimus.*

18 Et non recedemus à te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus.

19 Iehoua Deus exercituum, conuerte nos: & ostende faciem tuam, & salui erimus.

Idem Psalmus octuagesimus, monocolos, carmine trochaïco dimetro catalectico, vt vicesimus tertius.

1 *PAstor ô Isacidum,*
Ductor ô Iosephidûm,
Cherubimis insidens
Nunc coruscus emica.

2 *Nunc adesto vt Ephraim*
Vt Manassem, vt Beniamin,
Denique vt nos cæteros
Viribus serues tuis.

3 *Redde vitæ mortuos*
Et benignus limpidi
Splendida vultus face
Perditos nos recrea.

4 *Nam, potens belli Deus,*
Quandiu tuæ preces,

Totus

Totus ira percitus,
Gentis, oro, respues?

5 *Tu cibas nos fletibus,*
Tu siti nos aridos
Copiosè praebitis
Irrigasti lacrymis.

6 *Ecce nostro de solo*
Perfidi hostes plurimi
Mille cum ludibrijs
Diuidundo litigant.

7 *O potens belli Deus,*
Redde vitae mortuos,
Et tui nos splendida
Luce vultus recrea.

8 *Vitis haec est vltimo*
Littore ex Aegyptio,
Quam tulisti haec in sola,
Hinc abactis incolis.

9 *Hanc putasti vinitor,*
Hanc rigasti caelitus,
Hinc & inde palmites
Laeta mox vt funderet.

10 *Alta sic olim iuga,*
Pampinis praetexuit,
Arborum verticibus
Aequa fundens brachia.

11 *Aequor hinc ad cærulum*
Vsque sese proferens,
Inde ad Euphratis vada
Porrigens propagines.

12 *Sepe cur hanc dirutam,*
Vah, Deus mi, negligis?
Cur quibusuis obuijs
Nunc apertam deseris?

13 *Ecce sæuus hanc aper*
Rostro adunco subruit,
Ecce quæuis hanc fera
Irruens depascitur.

14 *O potens belli Deus*
Nos reuersus respice,
Hancq; vitem cælitus
Intuêre dirutam.

15 *Pergulam, inquam, respice,*
Dextra quam seuit tua,
Viq; adultas hinc tua
Solius propagines.

16 *Cerne vt ignis hanc voret,*
Cerne tota vt concidat,
Ferre vultum numinis
Increpantis impotens.

17 *Tu tua regas manu,*
Quam tua vnius manus,

(*Vilis*

(Vilis ipsa quum foret)
Irrigauit cœlitus.

18 *Sic adhærentes tibi*
Te colemus vnicum,
Vitæ nempe perditis
Restituto munere

19 *O potens belli Deus,*
Vitæ redde mortuos,
Et tui nos splendida
Luce vultus recrea,

Psalmus octuagesimus primus εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi primi.

Amplector eorum opinionem qui hunc Psalmum vt octauum & octuagesimum quartum, censent vindemiarum id est tabernaculorum festo fuisse attributum, quod nomine GITTBIT in hæbraica inscriptione significatur: & mihi videntur versiculo huius Psalmi tertio, tria septimi mensis festa disertè & distinctè notari. Continet autem solennem gratiarum actionem, cuius etiam causa festum istud erat institutum, tanto cum gaudio vt Plutarchus in symposiacis occasionem inde arripuerit falso scribendi Iudæos ὠσχοφόρια Baccho celebrasse. Sed admixta est gratiarum actioni increpatio grauissima, & huius festi temporibus valde conueniens: nimirum vt si ferax fuisset annus, intelligerent Israelitæ id omne esse diuinæ Clementiæ tribuendum: sin minus, non Deum sed seipsos accusarent.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *AGite, gaudium cantu accendite, minimè tamē lasciuia pleno, sed qui Dei, roboris vnici vestri, glo-*

INTERPRETATIO.

1 EXultantes canite Deo robori nostro, iubilate Deo Iacob.

riæ cedat Deum, inquam, vestrum tubis celebrate.
2 *Psalterium, tympanum, citharæ suauitatem, nablia denique cantibus adijcite.*
3 *Nouilunij festum clangore tubarum indicite: diem illum operiendis & expiandis peccatis nostris constitutum, nostros denique festiuos dies istos annuntiate.*
4 *Hoc enim Israeli mandauit, & hunc ritum in sui gratiam Deus Iacobi præscripsit.*
5 *Hoc, inquam, ille, subiectionis testimonium, Iosephi posteris indixit, quũ in Ægyptios illorum gratia insurrexisset: quo etiam tempore sumus ab eo inaudita prius à nobis voce, verbis istis compellati.*
6 *Onus humeris tuis impositum excussi, & manus tuas à fictilibus, quibus fingendis occupabantur semoui.*
7 *Inclamasti me istis angustijs oppressus, & ego te vicissim procul ex nubium caligine tonans exaudiui: sed postea quod tuum esset ingenium apud aquas Meribæ sum expertus.*
8 *Deinde sic te sum allocutus. Ausculta mi popule: nunc enim te compellabo Israel: Si me audias.*
9 *Non erit penes te Deus aliquis extraneus: neque coram Deo adulterino procumbes.*
10 *Sum enim ego Iehoua, Deus ille tuus, qui te ex Ægypto*

2 Assumite Psalterium & date Tympanum: citharam iucundam cum nablio.
3 Clangite in nouilunio tuba: in operimento, in die festiuitatis nostræ.
4 Quia statutum hoc est Israeli: præceptum Deo Iacob.
5 Testimonium istud in Ioseph posuit quum egrederetur aduersus terram Aegypti: & sermonem quem non noueram audiui.
6 Amoui ab onere humeri tuum: manus tuas á fictilibus.
7 In angustia clamasti, & respondi in abscondito tonitru: probaui te apud aquas Meribæ.
8 Audi popule mi, & contestabor te. Israel si audias me.
9 Non erit penes te Deus extraneus: neque te incuruabis Deo adulterino.
10 Ego sum Iehoua Deus tuus, qui eduxi te ex terra Aegy-

eduxi. Agedum teipsum ad recipienda mea beneficia accingito, & os tuum quàm amplissimè diducito, vt illud impleam.

11 *Sed mihi quantumuis clementer sic loquenti, & cuncta tam benignè pollicenti populus meus minimè obtemperauit: meos sermones Israel est aspernatus.*

12 *Itaque prauitati cordis eorũ ipsos à me derelictos tradidi regendos, vnde illud consequutum est, vt pro arbitrio suo vixerint.*

13 *O si potius obsequutus esset mihi populus meus, & Israel viam à me praescriptam instituisset!*

14 *Statim ipsius hostes & oppressores versa in eos manu deleuissem.*

15 *Hostes mihi cum ipso communes inuitos ei subiecissem, nec vllis aduersis rebus fuisset ipsius tranquillitas interrupta.*

16 *Selectissimo tritico pauissem illum, & potius quàm vlla re indigerent, mella ex ipsis rupibus copiosissimè suppeditassem.*

Aegypti: dilata os tuum, & implebo illud.

11 Sed non audiuit populus vocem meam: & Israel abiecit me.

12 Itaque dimisi eos prauitati cordis eorum: ambulauerunt in consiliis suis.

13 Si populus meus audiuisset me: & Israel in viis meis ambulasset.

14 Mox inimicos eorum humiliassem: & aduersus eos vertissem manum meam.

15 Inimici Iehouae mentiti fuissent illi: & fuisset tempus eorum tanquam in seculũ.

16 Et cibassem eos adipe frumenti: & ex petra *profluente* & melle satiassem.

Psalmus octuagesimus primus, monocolos, carmine Choriambico tetrametro, vt vicesimus octauus.

1 *NOstrum carminibus dicite principem,*
Cantate Isacidûm carmina numini,

2 *Hunc percussa sonet garrula barbitos,*
Hunc pulsata procul tympana detonent.

Huic dulces modulos fistula sibilet,
Isti iussa canant pollice nablia,
3 *Hunc clangat sonitu raucisono tuba,*
Mensis festa noui menstrua nuntians.

4 *Sic auctore Deo lex data flagitat,*
5 *Sic, inquam, Isacidûm constituit Deus,*
Aegypti gradiens per mediæ solum
Subductos rigido quum traheret iugo.

Nobisq; insolita voce prius loquens,
6 *Vestris en humeris, inquit, onus graue*
Exemi, atque luti turpiter obsitas
Abstersi penitus spurcitie manus.

7 *Clamantes miseros millies audij,*
Seruauiq; procul cælitus intonans,
Fontes ad Meribæ mox licet ingeni
Expertus rigidam duritiem tui.

8 *Ah præbe mea gens te docilem mihi,*
Voces, Israel, ô percipito meas,
9 *Nec falsos stolidus finge Deos tibi,*
Neu summitte nothis numinibus genu.

10 *Is sum vester ego qui Deus irruens*
Vos Aegyptiaco deripui iugo.
Duntaxat pateant fac mihi guttura,
Effusa, subitò quæ repleam, dape.

11 *Dixi,*

11 *Dixi, nec populus me meus audijt,*
Me me, inquam, Iſraël hic reſpuit amplius,
12 *Illos iure igitur deſerui malos,*
Praua vt mente ſibi carnifices forent.

13 *Heu cur non potius me meus audiens*
Mundatis populus paruit hic meis!
14 *Hoſtes ſub pedibus nunc tererent feros,*
Quos conuerſa manus hæc mea ſterneret.

15 *Hoſtes ipſe meos nunc ego perfidos*
Illorum attonitos ſub iuga cogerem,
Securiq; mei robore numinis,
Veris affluerent aßiduè bonis.

16 *Omni nunc hilares ſepoſito metu*
Inculto ſegetes demeterent ſolo,
Vltro illis rigido ſaxa cacumine
Nunc mellis ſubitò flumina funderent.

Pſalmus octuageſimus ſecundus

ἐυχαριςικός.

Argumentum & vſus Pſalmi octuageſimi ſecundi.

Viua diuinæ illius in homines maieſtatis imago in magiſtratibus eſt expreſſa, quibus propterea Deus nomen illud non eſſentiæ ſibi propriæ, ſed eius quam in omnia obtinet poteſtatis σημαντικὸν, iis attribuit. Sed hac in re, ſicut in cæteris, multipliciter peccatur, tum ab iis quibus attributa eſt imperandi poteſtas, tum ab iis qui ſunt ipſis ſubiecti. Diſſerit autem hic Pſalmus de ipſorum magiſtratuum erratis quæ ſunt etiam longè grauiſſima, quoniam fieri vix poteſt quin, vbi magiſtratus officium non facit, populus quoque neque coercitis malis, neque confirmatis bonis, in exitium ruat. Aperit igitur initio Propheta ſimulque obſtruit, inducta

ipsius Dei loquentis persona, fontem ex quo maxima quæque à magistratibus commissa mala scaturiunt, nempe quod in eos duntaxat intenti quos sibi subiectos vident eius obliuiscuntur qui ipsorum caput supereminet, & hac conditione non in suo ipsius solio sed supra certos homines duntaxat eos collocauit, non vt infinitam, sed certis legibus, atque etiam temporibus circumscriptam potestatem eis attribuerit: neque vicaria ipsorum opera sic vtitur, vt presens tantum intersit sed vt etiam præsit eorum iudicijs: & exacto illorum tempore, siue morte siue alia ratione finiatur, sit ab ijs sicut à ceteris mortalibus rationem omnium dictorum ac factorum exacturus Damnat aliud postea in quo etiam frequentissimè peccatur. προσωποληψίαν videlicet: ac tandem, quoniam frustra plerunque Prophetæ surdis istud canebant, precatur Propheta vt Rex ille iustus adueniat isti ἀταξίᾳ finem impositurus, quod etiam abolita Iudaica policia uidemus euenisse. Nostris autem temporibus, ac presertim post instauratam Euangelij promulgationem, quum hæc eadem mala videamus in immensum aucta, vsque adeo vt neque humani neque diuini iuris vlla iam ratio plerisque locis habeatur, quid potius nunc postulemus, quàm vt vltimus ille dies adueniat, in quo Dominus omnia instauret, sicut ore Petri nobis promittitur. Act. 3. 21.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *SEdetis quidem fateor eminentiore suprà cæteros vobis subiectos mortales loco sed adsum ego in ipso vestro cœtu summus ille Deus, qui meo in vos quoque imperio nequaquam memet abdicaui, neque vt spectator duntaxat, sed vt vester quoque iudex adsum.*

2 *Cedò igitur quandiu vos feram ista potestate certis legibus vobis à me attributa sic abutentes, neque ex iure, sed*

INTERPRETATIO.

1 DEus stat in cœtu Dei id est suo, & in medio deorum iudicat.

2 Vsque quo iudicatis iniquè & personam, improborum accipietis?

3 Ius

*prout sceleratis fauetis, iudi-
cia exercentes?*
3 *Atqui in isto solio vos ea cō-
ditione eóque addito manda-
to collocaui, vt per vim spoli-
atos restitueretis, vt pupillis
adessetis, vt inopes aduersus
diuitum iniurias tueremini.*
4 *Vt, inquam, miseros & ege-
nos ex sceleratorum manibus
erueretis.*
5 *Sed quid ista profuit vobis e-
dixisse? Video enim vos nihil
minus curare quàm vt quæ
sunt vestræ partes noueritis,
nedum vt vestro munere de-
fungamini. Itaque labefactata
sunt omnia, nec aliter confusa
quam si in densissimis tenebris
omnes versarentur: atque a-
deò emota suunt ipsa terræ
fundamenta. Quid enim sub-
lato iuris & iniuriæ discri-
mine salui inter homines su-
perest?*
6 *Audite igitur Reges & ma-
gnates vsque adeò negligen-
tes quid sit de vobis decretum
Estis quidem vos nomine illo
quo meū in omnes imperium
declaratur, cohonestati, &
peculiari fauore, tanquam fi-
lios pater, sum vos amplexus.*
7 *Sed nequaquam vos potesta-
timea exemi. Itaque Reges
quidem estis, sed mortales vt
& cæteri homines. moriemi-
ni, principes, & ad tribunal
meum perinde vt vilissimus
quisque stabitis, omnium ra-*

3 Ius dicite spoliatis, & pu-
pillos oppressos & inopes
iustificate.
4 Eripite exhaustos egenos:
& ex manu impiorum li-
berate eos.
5 Ignota sunt ista nec intel-
lecta: in tenebris ambula-
tur mouentur omnia fun-
damenta terræ,
6 Ego dixi, Dij estis: & filij
Dei excelsi uos omnes.
7 Sed sicut homines morie-
mini: & sicut quilibet, prin-
cipes, cadetis

tionem mihi redditurì.

8 *Deus, surge, &, quum omnium populorũ sis vnicus pleno iure Dominus, tu ipse habenas imperij moderator.*

8 Exurge Deus esto iudex terræ, vt qui possideas cunctas gentes.

Idem Psalmus octuagesimus secundus, dicolos distrophos, vt primus.

1 *AVdite iudices, sedere qui dedit,*
Sedet ipse iudex iudicum.
2 *Ergo quousq; iniquè iudicabitis,*
Et impijs fauebitis?
3.4 *Ah ah pupillis ius potius ac inopibus,*
Pressisque miseris dicite.
Et à potentum impotente pauperes
Asserite vindice dextera.
5 *Sed ista quorsum mentibus væcordibus,*
Planeq; cæcis dixero?
Vah ecce ab imis mundus vsque sedibus
Reuulsus omnis corruit.
6 *Estis Deorum, fateor, instar, Iudices,*
Velutique cœlitus sati.
7 *Sed plebe tamen vt hic vel ille ex infima,*
Tandem cadetis, principes.
8 *At tu Deus Dominator vnus omnium,*
Surge domineris vt omnibus.

Psalmus octuagesimus tertius εὐκτικός.

Hic Psalmus, tunc, vt mihi videtur, editus quum Dauid paulo post quàm Regnum iniuisset aduersus multas gentes bella gessit, quorum fit mentio 2 1.Sam.8.& 1.Paralip.18.declarat neque exteros neque domesticos hostes vnquam defututos Ecclesiæ, & quibus armis præcipuè debellentur: quæ doctrina

doctrina quam sit nostris præsertim temporibus necessaria, vtinam omnes quorum id interest animaduertant.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *AGedũ prodi nunc, Deus: ne te nunc, ô Deus, quietum contine.*

2 *Nam ecce, hostes tui potius quàm nostri conspirantes, nũquam magis sunt tumultuati, neque maiore ferocia insurrexerunt.*

3 *Nunquam callidiora consilia ceperunt, idque aduersus populum tuum: aduersus, inquã, illos quos in tuas vnius latebras sese recipientes protegendos suscepisti.*

4 *Neque verò de leui quopiam in nos insultu cogitant, sed mutuò sese cohortantes, adeste inquiunt, & istos semel excindamus, vt gentes Israeliticæ nomen memoriamque omnem aboleamus.*

5 *Sic igitur illi concordibus animis solenne fœdus contra te inierunt.*

6 *Prodeuntes videlicet ex suis tabernaculis Idumei, Ismaelitæ, Moabitæ, Agareni.*

7 *Gebalitæ, Ammonitæ, Amalekitæ, Palestini, Tyrij.*

8 *Ipsique adeò Assyrij, filiis Lothi consociati.*

9 *At tu, Deus, sic age cum istis vt egisti quondam cum Midi-*

INTERPRETATIO.

1 DEus, ne sileto: ne sileto, nec quiesce, ô Deus.

2 Nam ecce inimici tui tumultuantur: & qui te oderunt, attollunt caput.

3 Cõtra populum tuum callide excogitant consilia: & consultant aduersus abscõditos tuos.

4 Dixerunt, venite, & excindamus eos ne sint gens: & ne memoretur nomen Israelis amplius.

5 Certè consultarunt corde simul: aduersus te fœdus pepigerunt.

6 Tabernacula Edom, & Ismaelitæ: Moab & Hagareni.

7 Gebal, & Ammon, & Amalec, Palestina, cum incolis Tiri.

8 Etiam Assur associatus est illis: & sunt brachium filiis Loth,

9 Fac illis sicut Midianitis, sicut Sisara sicut Iabin a-

anitis: itemq; cum Sisara, & Iabino apud Kisonis torrentē.

10 Quos apud Endoris oppidum deleuisti, & terris illos stercoris loco futuros prostrauisti.

11 Sic facito istorum principibus, vt olim Orebo & Zeebo, itēq; Zebaho & Salmunæ, tuorum quoque hostium ductoribus fecisti.

12 Quibus & ipsis idem atq; istis propositum fuerat, te nimirum deturbato, sedes tuas occupare.

13 Prouolue igitur illos tāquam pilam, & veluti solent stipulæ ventis agitari.

14 Et sicut ignis ingētem aliquā syluam inuadens, & flamma montium vertices enflamans.

15 Talis in illos ingenti cū tempestate irrue, turbineq; tuo territos persequere.

16 Obrue illos infamia, vt inuiti cogantur quis sit iste tā potens Iehoua rogitare.

17 Fac vt magis ac magis irritis conatibus pudefacti cohorrescant, atque adeò tandem miserè pereant.

18 Vt te nomine & re vnicum esse Iehouam, longè lateq; terris cunctis cœlitus dominantem omnes intelligant.

pud torrentem Kison.

10 Extirpati sunt in Endor: facti sunt stercus terræ.

11 Pone eos principes eorum sicut Oreb, & sicut Zeeb: & sicut Zeba, & sicut Salmunna, omnes principes eorū.

12 Qui dixerunt, hæreditate possideamus nobis habitacula Dei.

13 Mi Deus pone eos pilam, & tāquam stipulam coram vento.

14 Sicut ignis inflammat syluam: & sicut flamma incendit montes.

15 Sic prosequaris eos tempestate tua: & turbine tuo terre ipsos.

16 Imple facies eorum ignominia: vt quærant nomen tuum Iehoua.

17 Pudefiant & terreātur vsque: & vsq; & confundantur & pereant.

18 Et sciant tunc quòd tuum vnius nomen est Iehoua, sis vnicus excelsus super omnem terram.

Psalmus octuagesimus tertius, dicolos distrophos vt primus.

1 *TE nunc tacere, te silere nunc Deus,*
Te nunc quiescere, ô Deus,

2.3 *Tanto tumultu numinis tui hoſtibus*
Altum efferentibus caput:
Tuiſq́ mortem quos ſinu abdito foues
Sic callidè ſtruentibus?
4 *Adeſte, clamant, Iſraëlem vt hunc ſemel*
Nos eruamus funditus.
5 *Hæc vna vox eſt omnium, hoc in te Deus*
Pepigere fœdus improbi:
6 *Vagans Idume, & Iſmaël latrocinans,*
Et ille probroſus Moab,
Agariſq́ proles illa tota degener,
7 *Ammon, Gebal, Amalec ferus,*
Et iuncta diues, cum Philiſtæis Tyros,
8 *Et Aſſur orbe ab vltimo,*
Inceſtuoſæ qui Lothi propagini
Armata brachia commodat.
9 *At tu, Deus, Siſara quod olim & Iabinus*
Senſit Ciſonis ad vada,
10 *Quod Midian ipſe viribus cadens ſuis,*
Quondam Endoris apud mœnia.
11 *Quod Zebus, Orebus, Zebaq́, atque Salmuna,*
Duces feroces hoſtium,
12 *Abs te minati traditas tuis domos*
Fore vt ſuis adiungerent
Iacuêre quorum fœda poſt cadauera
Futura campis ſtercora,
Hoc fac vt iſti pariter in ſe ſentiant
Haud imparis ſceleris rei.
13 *Deus, rotante differ illos turbine,*
Stipulas vt aura diſsipat.
14 *Et quale ſummis montibus ſtridens procul*
Concrepitat incenſum nemus.

15 *Tu talis illos disiice, horrifico ruens*
Sternensq́ cunctos impetu.
16 *Fac ora tincti infamiæ turpis nota,*
Quis tu sies, Deus, rogent.
17 *Terror, pudorq́ & hinc & inde hos vrgeat,*
Tandemq́ perdat funditus,
18 *Vt te illud esse æternum, & vnicum sciant*
Dominansq́ Numen omnibus.

Psalmus octuagesimus quartus

ἐυκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi quarti.

Idem est argumentum & idem vsus huius insignis Psalmi atque quadragesimi secundi. Eiulat enim Propheta miseram suam conditionem deplorans, quòd ipsi per hostes non liceret cum aliis ad ædẽ Domini pergere, & ibi externi sacri ministerij bonis potiri: id quod cæteris quantumlibet ingentibus bonis sibi charius futurum testatur, nedum vt eorum exemplum imitari vellet qui quum in ipso Ecclesiæ sinu versentur, sacros cætus & sacramẽtorum vsum negligunt: aut etiam vltrò in ea loca secedunt vbi ne conuenire quidem ad verum Dei cultum licet. Est autem meo iudicio scriptus Psalmus aut ab ipso Dauide exulante, & postea Coritis traditus decantandus in solemni præsertim Tabernaculorum festo, vt studium accurrentis populi hoc tam insigni proposito ac subinde repetito exemplo, acueretur: aut ab ipsis Coritis scriptus, quorũ nonnullos etiam probabile est post interfectos à Saule sacerdotes, sese Dauidi adiũxisse, & eius calamitatum participes fuisse, vt Nathanem & Asaphum, & alios.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *O Deus omnipotens quàm amabilia sunt tabernacula tua.*

INTERPRETATIO.

1 QVàm amabilia sunt tabernacula tua, omnipotens Iehoua.

2 Concupiscens

2 *Itaque præ desiderio inuisendi atria tua, Iehoua, quod mihi negatum video, contabesco totus ad te Deum vitæ auctorem, corpore & animo gestiẽs ventitare.*

2 Concupiscens deficit anima mea in atria Iehouæ: cor meum & caro mea gestiunt ad Deum viuum.

3 *Eheu meámne conditionẽ deteriorem esse quàm passerum & hirundinum, quibus sedem aliquam inuenire, & nidum alicubi figere cõceditur! ô altaria tua, bellipotens Iehoua, mi Rex, mi Deus.*

3 Etiam passer inuenit domum, & hirundo nidum sibi in quo reponat pullos suos: ô altaria tua, armipotens, Iehoua, rex mi & Deus mi.

4 *O beatos quibus apud te habitare datũ est, & assiduis laudibus te celebrare.*

4 O beatos qui habitãt in domo tua, & assiduè te laudant.

5 *O beatum hominem quẽ tuis illis ad fidem obfirmãdam designatis symbolis dignaris: & qui sicut corpore ad sacrarium tuum accedit, vias tuas cordi insculptas gerit.*

5 O beatum illum cui robur est in te: quorum corde *semita tua sunt.*

6 *Ergo iam mihi videre videor turmas ad te accedẽtium, per arida quoque moreta nullis via molestijs deterritas pergere: & potius quàm iter inceptum relinquant, partim puteos captandis perennibus aquis certatim excauare, partim excipiendis pluuijs cisternas maximis laboribus effodere.*

6 Transeũtes per valles moretorum in fontes redigũt eas, etiam in cisternas quas cooperiat pluuia.

7 *Nec prius quiescere quam constantia crescente, & turma turmæ subinde sese adiũgente, ad Sionem vsque ad te, summe Deus, conspiciendum peruenerint.*

7 Pergunt turmatim, *donec* videatur Deus deorum in Sion.

8 *Armipotens Iehoua exaudi*

8 Iehoua Deus exercituum,

preces meas: attende mihi misero, Deus Iacob.

9 *Deus propugnator noster, habe mei rationem, & regem abs te vnctum respice.*

10 *Quàm enim prastat vel vnicum diem in ade tua quàm mille alibi vspiam transigere? quòd vtinam mihi potius adis tua, mi Deus, ianitor esse liceat, quàm inter prophanos & peccatis cōtaminatos qualicunque conditione degere.*

11 *Nam alibi sunt perpetua & horribiles tenebra, apud te verò vnum lux est, vt qui sis ipsemet Sol verus, Iehoua: & alibi tuti prorsus nihil, in te verò Deus, tuorum defensore certißima securitas, & inexhausta est bonorū copia, ijs qui verè ac syncerè te colunt, destinata.*

12 *O beatum illum, armipotens Iehoua, qui in te vno fiduciā omnem suam collocauit.*

audi precationem meam: ausculta Deus Iacob.

9 *Tu* clypeus noster Deus, aspice: & respice faciem vncti tui.

10 Nam melior dies *vnus* in atriis tuis, quam *alibi* mille: malim limen tenere in domo Dei mei potius, quam habitare in tabernaculis sceleratorum.

11 Quia Sol *est* & clypeus Iehoua Deus: gratiam & gloriam dat Iehoua: non recusat bonum ambulantibus in integritate.

12 Iehoua *Deus* armipotens: beatus homo, qui confidit in te.

Idē Psalmus octuagesimus quartus dicolos tetrastrophos. Primus & tertius versus est Anapæsticus tetrameter acatalecticus, secundus & quartus sunt heroïci.

∪∪– ∪∪– ∪∪– ∪∪–
–∪∪ –∪∪ –∪∪ –∪∪
–– –– –– ––

1 D*Eus Armipotens, ô amabilia*
2 *Quàm tua sunt meritò sacraria? quā tua feruens,*

Auido

Auido atria pectore desidero,
Quàm feror huc animo, feror ipso corpore totus.

3 Reperit sibi nidum passerculus,
Ipsa domos sub trabe sibi compingit hirundo,
Ast ego Rex mi, armipotens mi Deus,
Siccine perpetuò sacris arcebor ab aris?

4 Nimirum ô felicem hominem, sacra
Perpetuò qui te celebrans versatur in æde,
5 Felicem itidem tuo ab vnius
Robore qui pendens te corde & corpore visit

6 Quem moreta per arida terret
Nulla sitis, sicca fontes dum captat arena,
Immensoq; labore cauatis
Deciduos fossis collectos ebibit imbres.

7 Quin seipso constantior vsque
Euadens, ipsisque aucta virtute periclis,
Adproperat te donec in arce,
O Deus, aspiciat summa, Supreme, Siônis.

8 Deus AEterne, armipotens audi,
Audi quæ rogito, Deus ô mi Sancte Iacobi,
9 Tu, præsidium nostrum, respice,
Respice quem regni tanto dignaris honore.

10 Nanq; diem tecum esse vel vnum
Prestiterit, multis alibi quàm viuere sæclis:
Et stare tuæ ianitor ædis,
Quàm sceleratorum longè tentoria malim.

11 *Tu sol animis tenebras abigens,*
Tu clypeus sæuo qui nos defendis ab hoste,
Tu verè viuificum numen,
Tu decoris quoscunq; libet splendore coronas.

Superest tibi semper quod tribuas.
Integritas quibus est sinceri cordis amica.
12 *Deus Armipotens, ô felicem*
Te quicunque, Deus, securus nititur vno.

Psalmus octuagesimus quintus ἐυκλικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi quinti.

Hunc Psalmum Koritas auctores præferentem pleriq; referunt ad tempus quod reditum ex captiuitate Babylonis est consecutum, quũ tamen à vicinis gentibus impediretur templi & vrbis structura. Ego coniiciendum relinquo an non potius sit referendum ad Dauidici regni primordia vt captiuitatis nomine intelligatur non μετοικεσία, sed misera seruitus populi sub victoribus Palestinis post Saulis interitum. vtcunque sit, ex hoc Psalmo intelligimus sic Ecclesiã premi (etiam quum iratus est optimo iure Dominus) vt tamen non opprimatur. Deinde, quibus armis potissimum victores etiam hostes repellãtur, resipiscentia videlicet ac precibus à fide profectis, quarum pulcherrimum exemplar nobis hic Psalmus suggerit. Adiicitur denique luculenta Prophetia de Messiæ exhibitione, in quo, sicut ait Paulus, omnes benedictiones sunt ratæ, vt discamus quæ sint propria Ecclesiæ & spiritualis regni Christi bona, & quò referendum sit tranquillitatis publicæ beneficium, quum à Deo nobis tribuitur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Beneuolum te Iehoua, non semel terra tua incolis præbuisti, & Iacobi po-*

INTERPRETATIO.

1 Beneuolus fuisti Iehoua erga terram tuam: reduxisti captiuitatem Iacob.

stros ex miserrima captiuitate libertati restituisti.

2 *Sustulisti populi tui iniquitatem, operuisti omnia ipsorum peccata.*

3 *Omnem iram tuam amouisti, iram, inquam, tuam quominus penitus inflammaretur, repressisti.*

4 *Perge nunc igitur, Deus liberator noster, miseram nostram cōditionem immutare, & iube iram tuam prorsus concidere.*

5 *Num enim, quæso, nobis perpetuò irascêris, & iram tuam in omnes ætates produces?*

6 *An non potius iterum nos vita restitues, tuique maxima cum lætitia collaudandi occasionem rursum nobis præbebis?*

7 *Eheu, Iehoua, fac vt misericordia tua nobis appareat, & tuam benignitatem summam liberati experiamur.*

8 *Sed quorsum pluribus apud Deum agerem? præstat certè quid Deus ille noster Iehoua mihi respondeat attentè audire. Nec enim dubito quin populo illi suo quem tanta beneficētia semper dignatus est, prospera omnia benignißimè illi respondens, polliceatur, vt illi sapiant.*

9 *Nempe quantumuis omnia deplorata videantur, non procul abest ab ipsius cultoribus*

Iacob.

2 Sustulisti iniquitatem populi tui: operuisti omnia peccata eorum.

3 Abstulisti omnē iram tuā: auertisti à furore irā tuam.

4 Conuerte nos Deus salutis nostræ: fac cadere iram tuam erga nos.

5 Nū perpetuò irascêris erga nos? & protrahes iram tuam in seculum & seculum?

6 Nonne tu rursum viuificabis nos, vt populus lætetur in te?

7 Ostende nobis, Iehoua, misericordiam tuam: & salutem tuam da nobis.

8 Audiā quid loquatur Deus Iehoua, certè loquetur pacem ad populum suum & ad beneficos suos, vt non redeant ad stultitiam.

9 Vtique propinqua est timentibus eum salus eius: vt inhabitet gloria in terra

liberatio, & tempus illud quo terra nostra nunc in squalore iacens, splēdorem illum suum obtineat.

nostra.

10 *Illucescet enim nobis Dei misericordia, cui sese sociam veritas eiusdem adiunget. Iustitia deinde & pax, nobile per alterum, sibi occurrentes, mutuis sese osculis excipient.*

10 Misericordia & veritas occurrent sibi: iustitia & pax *sese* osculabuntur.

11 *Animis autē hominum vicissim à perfidia ad colendā fidē cōuersis, veritas cælitus sata è terris emerget, quàm iustitiæ spiritus cælitus fœcundabit.*

11 Veritas è terra germinabit & iustitia è cœlo prospiciet.

12 *Sic fiet vt Iehoua genus omne boni in nos effundat, terra fruges suas cumulatè proferente.*

12 Etiam Iehoua dabit bonum: & terra nostra dabit proueutum suum.

13 *Omnia denique rite & ordine optimo gerentur, & vnusquisque mores suos ad normam à Deo præscriptam cōponet.*

13 Iustitia coram eo ambulabit: & ponet in via gressus suos.

Idem Psalmus octuagesimus quintus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt decimus.

1 *TVi misertus ô soli tandem Deus,*
Carcere Iacobi liberasti posteros:
2.3 *Tu sustulisti, tu operuisti horum scelus,*
Iræ cohibito pertinacis impetu.
4 *Seruator ades, & deditos serua tibi,*
Et omnis iste facito concidat furor.
5 *Nam tu ne, quæso, irascier non desines?*
Tu ne vsque & vsque accensus indignabere?
6 *Nec potius animum rursus indes mortuis,*

7 Nonne-

7 *Nouumq́; genti gaudium afferes tuæ?*
Ergo salute cœlitus nobis data,
Fac abs te amari nos sciamus, ô Deus.
8 *Attentus ecce expecto rogitanti mihi*
Quid summus ille sit locuturus pater.
Certè is loquetur prospera suis omnia.
Vt sapere discant quos benignus diligit.
9 *Sui aderit, inquam, promptus hic timentibus,*
Vt nostra priscum patria recipiat decus.
10.11. *Occurret obuiam Fidei Clementia,*
Pax iustitiaq́; mutua dabunt oscula.
Vt alma rursum germinabit veritas,
Iustitia terras sic reuiset cœlitus.
12 *Effusa ab alto bona profecto depluent,*
Frugumq́; tellus nos beabit copia.
13 *Ius fasq́; tunc sequuta gens mortalium,*
Secura pergit approbante numine.

Psalmus octuagesimus sextus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi sexti.

Continet etiam hic Dauidis Psalmus valde insigne ardentissimarum precum exemplum, admixtis verè pretiosis sententiis, partim ab ipsa patefacta nobis & sæpe perspecta Dei in nos volũtate, partim ab eiusdem infinita potentia de sumptis, quibus in maximis etiam calamitatibus ac desperatis rebus erigi nos oporteat. Duplex autem est Dauidis petitio, vna vt aduersus hostes sæuissimos & potentissimos conseruetur in hac vita, idque vt Dei nomen ad vltimos terrarum fines propagetur, aduentu videlicet Messiæ ex ipso nascituri, quam promissionẽ euanescere oporteret, nisi Deus hostium furorem ac rabiem compesceret: altera, eaque præcipua & quasi alterius fulcrum, ne Deus ipsum sinat periculorum magnitudine fractum excidere, vt fortissimis etiam interdum accidit, nisi Deus sui spiritus robore fidem in nobis nutantem stabiliat.

Eiuſdem Pſalmi

PARAPHRASIS.

1 PRabe mihi aurem, Iehoua, & me oppreſſum ac inopem exaudi.

2 Serua vitam beneficiarij tui: ſerua, inquam, mi Deus, ſeruum tuum ad te perfugientem.

3 Miſerêre mei, Iehoua, quotidie te inclamantis

4 Recrea mentem ſerui tui: nam in te vnum, Domine, animus meus ſeipſum attollit.

5 Nam tu, Iehoua, verè bonus es & mitis, & in eos qui opem tuam implorant longè maxima clementia vti conſueuiſti.

6 Attende igitur precibus meis, Iehoua, & deprecantis voces percipe.

7 Nec enim temere ſed in maximis anguſtiis poſitus ad te clamo. Itaque tu me exaudies.

8 Enimuero inter omnes etiam illos commentitios Deos quibus homines inſani tantum tribuunt, quis eſt tecum conferendus, Domine, & quis paria tecum fecerit?

9 Itaque omnes tandem gentes, falſis illis numinibus abdicatis, conditorem te ſuum agnoſcent, téque reuerita, omnem tibi laudem tribuent.

10 Nam tu verè magnus es: tu ſolus es Deus, mirificorum o-

INTERPRETATIO

1 INclina, Iehoua, aurem tuam, exaudi me: nam oppreſſus & inops ego ſum

2 Serua vitã meam nam tuus beneficiarius ſum ego: ſerua ſeruum tuum tu, Deus mi, ſperantem in te.

3 Miſerere mei Iehoua: nam ad te clamo quotidie.

4 Exhilara animã ſerui tui: nam ad te, Domine, animam meam attollo.

5 Quoniam tu, Iehoua, bonus es ac mitis: & multus clementia erga omnes qui te inuocant.

6 Attende, Iehoua, precationi meæ: & attende ad vocẽ deprecationum mearũ.

7 In die anguſtiæ meæ inuoco te: itaque exaudies me.

8 Non eſt quiſquam ſicut tu inter Deos, Domine: nec vllus ſecundum opera tua.

9 Omnes gentes, quas feciſti, venient, & adorabunt corã facie tua Domine: & gloriã dabunt nomini tuo.

10 Quia magnus tu: & facis mirabilia tu Deus ſolus.

11 Oſtende

petuum auctor & effector.

11 *Doce me, Iehoua, iter à te præ*
scriptum, vt me fidum & ve-
rè tibi obsequentem præbeam,
tibiq; penitus adhærens ani-
mum ad te colendum adijciā.

12 *Domine mi Deus, toto corde*
te celebrabo, & tuum nomen
perpetuò collaudabo.

13 *Immensam nimirum bonita-*
tem tuam in meipso expertus,
& ex infimo sepulcri specu abs
te liberatus.

14 *Vides profectò quàm feroces*
ac fastuosi in me insurgant, &
quibus quantisq; viribus vi-
tam eripere mihi conentur qui
de nulla re minus quàm de te
cogitant.

15 *Sed tu, Domine Deus à quo*
totus pendeo, verè es miseri-
cors, mitis, nec ad iram præ-
ceps, clementissimus idem ac
veracissimus.

16 *Suscipe igitur mei curam pro*
immensa misericordia tua, &
verna tuo succurre.

17 *Fac denique vt te mihi bene*
velle manifestè cognoscant, vt
sui pudeat hostes meos, quum
te mihi opem tulisse: meq; abs
te recreatum viderint.

11 Ostende mihi, Iehoua, vi-
am tuam: ambulabo in ve-
ritate tua: vnias cor meum
ad timendum nomen tuū.

12 Celebrabo te, Domine
Deus mi, toto corde meo:
& glorificabo nomen tuū
perpetuò.

13 Quia bonitas tua magna
super me· & liberasti ani-
mam meam è sepulcro in-
feriore.

14 Deus, superbi insurrexe-
runt in me· & turba poten-
tum quærunt animam me-
am: neque statuerunt te in
conspectu suo.

15 Sed tu, Domine Deus, mi-
sericors & propensus *es* ad
gratiam, tardus ad iram,
multus clementia & veri-
tate.

16 Respice ad me & miserere
mei· da robur meum seruo
tuo: & salutem adfer filio
ancillæ tuæ.

17 Fac meum signum ad be-
neficentiam, vt videant i-
nimici mei & pudefiant:
quoniam tu, Iehoua, auxi-
liatus fueris mihi, & me fu-
eris consolatus.

Idem Psalmus octuagesimus sextus dicolos distrophos: Priores versus quinque sunt Iābici dimetri catalectici: postremus est

trochaicus dimeter hypercatalecticus,

1 *AVrem, Deus præbe roganti,*
Audi miserum & inopem precantem,
2 *Hanc animulam Deus, tuêre,*
Meritis tibi tuis sacratam,
Seruato seruulum hunc tuum, vno
Prorsus abs te pendulum.

3 *Tu me, Deus miserare totas*
Noctes, dies q; clamitantem.
4 *Solare seruulum, repandis*
Cum corde manibus eiulantem,
5 *Tibiq; in tuos, Deus, benigno,*
Mente tota supplicem.

6 *Deus ô tuum numen colentes*
Respicere clemens assuete,
Audi rogantem, audi precantem,
7 *Nam quem miser alium inuocarim?*
Ergo clamantem audias.

8 *Deos vt esse demus illa*
Quæ numina fabricant prophani,
Quis se parem tibi iactitabit?
Quis illa tibi potente gesta
Assequetur dextera?

9 *Ergo vniuersi quotquot orbis*
Colunt spatia populi potente
Quos tu Deus, manu creasti,
Te reueriti colent, tibiq;

Gloriam

Gloriam canent, Deus.

10 O magne magnorum patrator
11 Operum vne, fac ipse vt viarum
Peritus incedam tuarum,
Tenaxq́; recti, corde nusquam
Fluctuante te colam.

12 Te corde tunc celebrabo toto,
Domine Deus mi: & vsque sanctum
Tuum canam nomen beatus,
13 Bonitate nempe tua sepulchri
Ex specu infimo erutus.

14 En mi Deus, vt in me superbi,
Confisa robore turba multo,
Necis auidi meæ feruntur,
Tui, quòd omnes intuentur,
Negligentes numinis.

15 At tu Domine, Deus es benignus,
Fatentium haud asper reorum
Iudex, ad acres tardus iras,
Clementiæ plenus, datæq́;
Vel semel fidei tenax.

16 Tu me ergò clemens intuêre,
Tu seruulum fulci ruentem,
Tu vernulæ fer opem roganti,
17 Tu beneuoli mihi fauoris
Ede signa cælitus.

Infestus vt qui me lacessit
Meum in caput iuratus hostis,
Fauere te mihi conspicatus,
Infamis abscedat, rubore
Tinctus ora lurido.

Psalmus octuagesimus septimus διδαχλικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi septimi.

Hunc Psalmum plerique ad posterioris templi tempora referunt, ego ad Dauidici regni tempus illud accommodare malim, quo tabernaculum tetendit arcæ Domini in ciuitatis parte à se cognominata, monte videlicet Sionis, tantisper dum templum extrueretur. Vtcunque sit, (præter perspicuam prædictionem de Ecclesiæ Dei per vniuersum orbem propagatione,) docet nos Psalmus iste admirabili ac verè diuina breuitate, sub Typo terreni illius siue tabernaculi siue templi vel prioris vel posterioris, opus spiritualis templi Dei ex viuis lapidibus extructi, id est Ecclesiæ, esse prorsus diuinum.

Eiusdem fundamentum esse vnius Dei εὐδοκίαν.

Non esse certo loco alligatam ecclesiam.

Nihil esse illa firmius.

Ibi demum verum perpetuumque gaudium regnare, vtpote quæ habeat vtriusque vitæ promissiones.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua firmum ac stabile sibi domicilium extructurus istos montes delegit quos sibi consecraret.*

2 *Et Sionis portas, quoniam sic illi visum est, omnibus Iacobi tabernaculis anteposuit.*

3 *Itaque præclara de te decreta sunt, ciuitas Dei.*

4 *Nam ecce, inquit Iehoua, Ægyptum ipsam & Babylonem accensebo inter meos, ne-*

INTERPRETATIO.

1 FVndamentum eius *id est Iehoua situm est* in montibus sanctis.

2 Diligit Iehoua portas Sion præ omnibus tabernaculis Iacob.

3 Præclara dicta sunt in te, ciuitas Dei.

4 Memorabo Rahab & Babel inter eos qui me norunt, Ecce Philistini & Tyrus

dum vt tibi sint amplius infesta Ipsi quoque Palestini, Tyrij, & Arabes in ciuium tuorum album referentur.

5 *Omnium denique gentium homines non iam alienigenæ vel tanquam ascititij, sed indigenæ Sionis ciues fient, quam Deus ex alto stabiliet.*

6 *Populos enim Iehoua recensens, singulos illorum libro suo inscribet.*

7 *Ibi cantoribus ac tibicinibus omnia personabunt, ibi (inquit Iehoua) omnium bonorū meorum fontes scaturient.*

rus cum Aethiopia: hic natus est ibi.

5 Et de Sion dicetur, vir & vir natus est in ea: & excelsus ipse stabiliet eam.

6 Iehoua recensebit scribēdo populos, *inscribens* hic natus est ibi.

7 Et cantores *ibi erunt* vt & tibicines: omnes scaturigines meæ *erunt* in te.

Psalmus octuagesimus septimus, dicolos distrophos, primi duo versus sunt heroïci, tertius est Iambicus trimeter acatalecticus.

1.2 *Hanc Deus ipse sibi sanctis in montibus vrbem*
Delegit sacro fundatam colle Sionis,
Cunctis Iacobi antepositæ tentorijs.
3 *Vrbs dilecta Deo, quàm de te grandia vates*
4 *Prædixêre. tuos siquidem censebitur inter*
Aegyptus ipsa, & ipsa Babylon incolas.
Ipsi te Tyrij dites, Arabesq; beati,
Ipsa exosa diu, supplex rogitabit Idume,
Albo tuorum gestientes inseri.
5.6 *Denique tu cunctas inter memoraberis vrbes,*
Certatim adscriptis illoq; istoq; colonis,
Potente summi tuta numinis manu:
Ipse suæ populos numerabit conditor vrbis,
Hunc illumq; sui plena iam margine libri

Censens nouorum longo in albo ciuium.
7 *Hic melos, hic bifori resonabit tibia cantu,*
Vndantesq; ipsis cælorum ex fontibus amnes,
Omni bonorum te beabunt copia.

Psalmus octuagesimus octauus ἐυκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi octaui.

Inscriptio Hebraica testatur scriptorem huius Psalmi fuisse Hemanem Ezraitam à patria cognominatum, Asaphi cognatum ac collegam, cuius honorificentissima fit mentio 1. Paralip. 6. 33. item 15. 4. vbi dicitur fuisse regi à Prophetia & insignis cantor, & cuius singularis sapientia celebratur. 2. Re. 4. 31. vt eos falli existimem, qui ad Ioakimi antepenultimi Regis Iuda apud Babylonem captiui tempora hunc Psalmum referunt. Continet autem lamentationem qua nulla extat in his libris tristior ac miserabilior, qua nimirum tum Ecclesia tota, tum familiæ, tum etiam vnusquisque in publicis ac priuatis miseriis vteretur: ideoque fuit olim hic Psalmus inter pænitentiales quos vocabant in publica videlicet excommunicatorum exomologesi decantatus, quos ineptè & absurdè posteà, citra vllum temporum aut personarum discrimen, ad quotidianam & priuatam demurmurationem videmus fuisse accommodatos.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS

1 *IEhoua, Deus à quo liberationem expecto, dies ac noctes opem tuam vociferans imploro.*

2 *Preces meæ, quæso, ad te perueniant, & aurem prabe clamoribus meis.*

3 *Anima mea redundat malis, nec procul abest à sepulchro vita mea.*

4 *Sum enim omnium iudicio qui me intuentur, mortuo &*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua Deus salutis meę die clamo & nocte coram te.

2 Veniat in conspectum tuú oratio mea: inclina aurem tuam ad clamorem meum.

3 Quia saturata est malis anima mea: & vita mea sepulchro appropinquauit.

4 Reputatus sum cum descendētibus in foueam: sum tanquam

prorsus exanimi similior quã viuo.

5 *Quasi denique nihil mihi iam sit cum viuis negotij, iam inter mortuos censeor, & interfectos in sepulchro sitos, & de quorum vita iam actum est: vtpote quos manus tua semel abscidit.*

6 *Et velut in foueam intimam, tenebrosam & profundam sum abs te proiectus.*

7 *Incubuit in me ira tua, & fluctibus tuis omnibus tu me obruisti.*

8 *Omnes familiares meos procul à me summouisti, quibus etiam non nisi te conscio, abominabilis euasi, vsque adeò vt domi quasi in carcere, nusquã inde pedem audens mouere, me ipsum contineam.*

9 *Contabuerunt oculi præ mœrore: & tamen quotidie te, Iehoua, manibus expansis appello.*

10 *Num verò tempus erit admirabilis illius exercendæ tuæ virtutis, postquam mortui fuerint homines? num eos rursum in præsentem vitam restitues, vt tibi laudem tribuant?*

11 *Num qui iacent in sepulcro clementiam tuam ibi prædicabunt: & qui interierunt veritatem tuam rursus hic annuntiabunt?*

12 *Num mirifica opera tua cognoscent in mortuis tenebris se-*

tanquam vir *cui* nulla virtus.

5 *Tanquam* inter mortuos, liber: tanquam occisi iacentes in sepulchro: quorum non es memor amplius: & qui à manu tua abscissi sũt.

6 Posuisti me in fouea infima: in tenebrosis *locis*, in profunditatibus.

7 Super me incubuit indignatio tua: & omnibus fluctibus tuis afflixisti *me*.

8 Summouisti notos meos à me: posuisti me abominationes istis: conclusus sum vt non egrediar.

9 Oculus meus contabuit propter afflictionem: inuoco te quotidie Iehoua, expãdo ad te manus meas.

10 Num mortuis facies miraculum? num mortui resurgent, & confitebuntur tibi?

11 An narrabitur in sepulchro clementia tua: & veritas tua in interitu?

12 Num cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua? & iusti-

pulti: & iustitiam tuã ij quorum memoriam inter viuos ipsa mors obliterauit?

tia tua in terra obliuionis?

13 *Itaque te inclamare, Iehoua non desino, & lucem ipsam precibus ad te profusis anteuerto.*

13 Ego ad te Iehoua clamaui: & mane oratio mea præuenit te.

14 *Quæso, Iehoua, cur oppressam animam meam repellis? cur à me faciem tuam auertis?*

14 Quare Iehoua repellis animam meam, & abscondis faciem tuam à me?

15 *Eheu miser ego & moribundus, quoties ab ipsa mea pueritia terroribus mihi abs te immissis fui perculsus? quoties attonitus steti?*

15 Afflictus ego & expirãs à pueritia tuli terrores tuos & hæsitaui.

16 *Acerbissima ira tua me obruit, terrores tui me vndiq; concluserunt.*

16 Super me transierunt furores tui: & terrores tui constrinxerunt me.

17 *Obsident enim me tanquam omnium exundantium & me circuncingentium aquarum diluuium.*

17 Circumdederunt me sicut aqua, quotidie circumdederunt me simul.

18 *Omnes amicos & sodales meos procul à me summouisti, vt mihi nusquam magis quàm ipsa tenebræ appareat.*

18 Semouisti procul à me amicum & socium: & noti mei *sunt* tenebræ.

Idẽ Psalmus octuagesimus octauus, dicolos distrophos carmine elegiaco, vt nonus.

1 *AVdi seruator, te luce & nocte vocantem,*
2 *Audi, & pacata respice mente preces,*
3 *Oppressus siquidem sic langueo totus anhelans,*
Vt iacet effossa vir tumulatus humo.
4 *Méque adeo quicúnque videt, putat esse cadauer.*
Cui sensus toto corpore nullus inest:
5 *Corporis atq; animæ qualis qui compede rupto,*
In cinerem vitæ lege solutus abit.

Et

Et tua quē numero ex hominū manus abscidit vltrix,
Nec cura dignum iam putat esse sua.
6 *Tume eheu cæco clausisti carceris antro,*
Et pereo fœdæ gurgite mersus aquæ.
7 *Quinetiam ingeminas collectam feruidus iram,*
Tundere nec miseri desinit vnda caput.
8 *Tu facis vt miserum me dedignentur amici,*
Vt tibi sit carcer quæ fuit ante domus.
9 *Absumpti mærore oculi periêre precantis,*
Et tibi quas tollo diriguêre manus.
10 *Num verò monstrare tuas, ter Maxime, vires,*
Vitæ vbi desierint tempora, tempus erit?
11 *Tune iterum mundo prostrata cadauera reddes,*
Vt celebrent laudes hîc rediuiua tuas?
Num, quæ te facilemq́; canent fideiq́; tenacem,
Ora gerunt tumuli quos specus alta tegat?
12 *Num tua sparsa vident toto miracula mundo,*
Mors quibus atra sua lumina nocte premit?
Num quæ oblita iacent istîus corpora vitæ,
Cuncta vident iusta quàm ratione regas?
13 *Et tamen haud segni effudi clamore querelas,*
Præueniens iusta sæpe pericla prece.
14 *Cur iusta optantem, Deus ô Aeterne, repellis,*
Vultus quærenti cur tegis ipse tuos?
15 *En animum exhalo moribundus: quod mihi vitæ,*
Fons mihi terrorum principiumq́; fuit.
16 *Obstupeo tanto constrictus membra pauore,*
In miserum totus dum furor iste ruit.
17 *Quottidieq́; tuæ obsideor torrentibus iræ,*
Collectis rapidus fertur vt amnis aquis.
18 *Me quasi sic iubeas, fugiunt noti atque sodales,*
Nec magis apparent hi mihi quàm tenebræ,

Psalmus octuagesimus nonus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi octuagesimi noni.

Ethan Esraites, vt etiam Heman, à patria, meo iudicio, cognominatus, cui Psalmus hic pulcherimus inscribitur, is ipse est cuius genus ex Merari deducitur 1. Paralipo. 6. 44. sapientia singulari celebris, 1. Reg. 4. 31. & iis assentior qui superstitem illum fuisse volunt Solomoni, & hoc Psalmo lamentatum fuisse tum decem tribuum defectionem à domo Dauidis, tum horribilem illam vastationem vniuerso regno Iuda, ac ipsi etiam ædi Domini & regiæ domui à Sesaco Aegypti rege illatam, vt refertur 2. Paralipo. 22. Continet autem grauissimam ac miserimam deplorationem, in qua tamen animum minimè despondet, sed ab ipso statim initio fide eluctante fortiter sese suprà diffidentiam attollit, & qua iuris inter certandum interdum elanguescere videatur, tandē tamen victor triumphū reportat. Prodit igitur vt decertator strenuus, armatus fide & spe vtraque certisiimis ac prorsus fixis fundamentis innixa, nempe,

Diuinorum decretorum immota firmitate: generaliter primùm id est in seminis Abrahami adoptione considerata, deinde in promissione peculiari cum Dauide sancita. Et illius quidem duo profert certsiima testimonia, nempe innumerabilia beneficia (ver. 1.) & ipsam cælorum machinam (ver. 2.) in quibus dicitur illam suam veritatem Deus insculpisse, non tantùm propter cœlorum firmissimam materiem ac etiam motum certissimum, sed multò magis, vt arbitror, quoniam paciscens cum Abrahamo Dominus, cœlos in quos iussit eum suspicere, quasi sacramentum sui fœderis esse voluerat, In altero autem capite id est in pacto Dauidis de regni ipsius æternitate sancito præcipuè insistit (ver. 4. & 5.) idque meritò, quoniam in hunc filium Dauidis, æternum regem, tota fidei sanctorum basis recumbit. Nam si æternus iste Rex est, æterna quoque sit Ecclesia (id est regnū cœlorum) oportet, ac proinde extra ruinæ periculum.

Alterum fidei speique istius fulcrum est immensa Dei potentia, cuius similiter prorsus duplex testimonium profert, vnum elucens in rerum superiorum & inferiorum gubernatione, alterum in varijs Ecclesiæ liberationibus, à vers. 6. ad 15.

Tertium

Tertium earundem sustentaculum est ipsius Dei natura, quem simul & clementem in suos ex promissionis gratuitæ pacto, & iustum hostium vltorem esse oporteat, quem locum illustrat poetica excellente fictione à soliis regum desumpta, vers. 15.

His igitur positis, quasi certamine confecto, vers. 16. & tribus proximè sequentibus, triumphum canit.

Hic verò contrà insurgit hostis qui debellatus videbatur, & quidem (quod mirum est) iisdem illis armis vtens quibus potissimum fuerat superatus. Concedit enim fœdus cum Dauide sancitum, & ita quidē vt ipsas illius fœderis tabulas proferat, & singula illius verba postulet expendi: vt inde colligat ex præsenti experientia, irritum esse illud fœdus quod videlicet à posteris Dauidis esset violatum, ac proinde vanam eorum esse expectationem qui ratum illud fore sperarent & hæc est præcipua fidei lucta vbi videlicet conceduntur promissiones in genere: sed de particulari applicatione controuertitur: quæ hostilis impressio continetur vers. 20. & deinceps vsque ad versiculum ipsum 46.

Sequitur denique ardentissima precatio, in qua consurgēs qui prostratus videbatur, illis tribus de quibus diximus nihilominus innixus, statuit nimis absurdum esse & à Dei voluntate patefacta prorsus alienum, vt suis perpetuò indignetur (vers. 47.) Deinde miserias humani generis sua etiã sponte intereuntis deplorat (vers. 48. & 49.) & tandem rursum illo cum Dauide inito fœdere prolato, & hinc quidem magnitudine præsentis calamitatis exposita, inde verò admonito Deo non tam hic agi de miserorum salute quàm de ipsius gloria fortiter asserenda, psalmum pulcherrimo triumpho concludit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *ETsi tantis vndiq; calamitatibus affligimur quantæ nobis videntur euenire posse, absit tamen vt cum Deo expostulem. Imm o potius perpetuo cantu celebrabo quot quantaq; ipsius erga nos*

INTERPRETATIO.

1 MIsericordias Iehouæ in æternum cantabo: in ætatem & ætatem celebrabo veritatem tuam ore meo.

extent beneficia, nec vnquam desinam perpetuam ipsius in præstandis promissis constantiam prædicare.

2 *Nam vt interdum id quod cœpit interrumpatur, statuendũ est tamen omnino immotum perstiturum quod pro sua benignitate promissum, cælis ipsis testibus adhibitis, perenne futurum dixit.*

2 Nam dixi, perpetuò clementia perget, *in* cælis stabiliuisti veritatem tuam, dicens,

3 *Huius autem fœderis effectũ pendet prorsus ab eo quod ipsiusmet Iehouæ voce exponere me non pigebit. Sic igitur ille, Ecce, inquit, fœdus illud meum cum patribus initum, iuro me homini selecto, Dauidi, inquam, isti seruo meo præstiturum.*

3 Pepigi fœdus cum electo meo: & iuraui Dauidi seruo meo.

4 *Id est nasciturum ex eo prolem quem æternitate donabo, & sempiternum ipsius regnũ futurum.*

4 Vsque in æternum stabiliam sobolem tuam: & extruam in ætatem & ætatem solium tuum.

5 *Iehouam autem istud effectorum quod humani generis & regnorum omnium conditionem trãscendit, vel illa cælorum tot seculis perstans machina demonstrat: ac multò etiam magis ille sanctorũ spirituum cœtus veritatem Dei celebrantium.*

5 Celebrabunt autem cæli miraculum tuum Iehoua: etiam veritatem tuã in cœtu sanctorum.

6 *Nã quis in illis supra nos sitis regionibus cum Iehoua conditore possit comparari? ecquem ex ipsis potentissimis spiritibus Iehouæ similem dixerimus?*

6 Quis in nubibus comparabitur Iehouæ? *quis* similis Iehouæ inter filios deorũ?

7 *Istorum certè omnium ipsum circunstantium nemo est qui*

7 Deus terribilis *est* in cœtu sanctorum valde: & metuendus

ad Dei conspectum non expa-
uescat, & eum supra omnia
metuendum non fateatur.
8 Iehoua Deus, cælestium ipso-
rum exercituum imperator,
quisnam se tibi viribus parem
dixerit? At qui non minus est
firma tua veritas, quàm va-
lida tua potestas.
9 Et te velle tuorum causa quod
possis, iam pridem es testatus,
quum elatum mare tua pote-
state frenasti, & altissimos e-
tiam fluctus ipsius compescui-
sti, vt tuis transitus pateret.
10 Et eodē tuo verè robusto bra-
chio Ægyptum vulneribus
cōtusam, hostes videlicet tuos
disiecisti.
11 Quidni enim id posses cui cæ-
lum & terra vt unico suo cō-
ditori subsunt?
12 Et qui peculiari quadam vi
terram tuis abs te concessam
tibiq́ selectam communieris?
Nam tu certè Aquilonarem
& Australem ipsius termi-
num, & ab Occidente quidem
Taborem, ob Oriente Hermo-
nem montes fixisti.
13 Itaque quum tibi sit brachiū
minimè ignauū ac remissum,
vires nimirum tuas exeres,
& dextram attolles.
14 Te denique Regem esse reipsa
demonstrabis, cuius soliū ful-
cri vice sustentant Æquitas
illa temperatissima qua tuo-
rum cœtum regis, & illa iu-
dicij seueritas qua in tuos &

tuendus supra omnes, qui
in circuitu eius sunt.
8 Iehoua Deus exercituum,
quis sicut tu fortis Deus?
& veritas tua est per circui-
tus tuos.
9 Tu dominaris superbiæ ma
ris, dum attolluntur fluctus
eius, tu compescis eos.
10 Tu sicut vulneratum con-
tudisti Rahab *id est Ægy-
ptū &* brachio roboris tui
disiecisti inimicos tuos.
11 Tui sunt cæli, etiam tua
est terra: orbem & com-
plexum eius tu fundasti.
12 Aquilonem & meridiem
tu creasti Thabor & Her-
mon in nomine tuo exul-
tant.
13 Tibi brachium cum potē-
tia: roborabis manum tuā,
attolles dextram tuam.
14 Iustitia & iudicium locus
est solii tui: Clementia &
Veritas præcedunt faciem
tuam.

tuorum hostes animaduertis: cui etiam in hoc throno considenti apparent antegredientes Clementia & Veritas.

15 *O beatam gẽtem quæ tuarum tubarum clangore excitata, Iehoua, te sibi tui vultus lumine iter signante incedit.*

16 *Et quotidie te celebrans, iustitiaq; tua freta exultat.*

17 *Tu enim es illorum, id est nostrum, & decus simul & robur: & ipsi tua benignissima liberalitate freti caput attollimus:*

18 *Noster enim defensor, Rex, inquam, noster in quem oculos conuertimus, & à te Iehoua, qui tuum Israelem ex omnibus populis segregatum tibi consecrasti, nobis constitutus, tua potentia fulcitur.*

19 *Nam tu, quo tempore tibi visum est tanto isto beneficio nos afficere, hominibus tibi charissimis apparuisti, & verbis istis eos compellasti. Ego fortissimum istum ex vniuerso populo selectum extuli, cuius robore gens mea protegatur.*

20 *Dauidem, inquam, vnum ex omnibus mihi visum est nancisci, cuius in ea re opera vterer, ideoque oleo meo sancto ipsum regem consecraui.*

21 *Itaque manus mea ipsum fulciet, ipsum inquam brachio meo corroborabo.*

15 Beatus populus qui nouit iubilationẽ: Iehoua, in lumine vultus tui ambulabunt.

16 In nomine tuo exultabunt quotidie: in iustitia tua extollentur.

17 Quia decus roboris eorũ tu es: & in beneuolentia tua attolletur cornu nostrum.

18 Quia Iehoua *est* clypeus noster, & sancti Israelis Rex noster.

19 Tunc alloquutus es in visione beneficiarios tuos & dixisti, posui adiutoriũ supra fortem: extuli electum è populo.

20 Inueni Dauid seruũ meũ: oleo sancto meo vnxi eũ.

21 Ideo manus mea stabilietur cum ipso, vtique brachium meum corroborabit eum.

22 Nullus eum hostis per insidias obruet, nec vlla vi quisquam sceleratus ipsum opprimet.

23 Conteram enim coram eo cūctos qui opprimere ipsum volent, & omnes ipsius inimicos cadam.

24 Nunquam illum clementia mea, nunquam veritas mea deseret, & me fautore fretus altissimè caput eminens attollet.

25 Faciam vt vnam quidē manum mari, alteram verò fluuijs iniiciat.

26 Ipse me patrem suum, Deum suum, & arcem suam securam cognominabit.

27 Et ego vicissim eū quasi primogenitum in tota regum totius orbis familia, eminentissimo supra cæteros solio collocabo.

28 Sempiterna misericordia ipsum tutabor, eritq; meum cū ipso initum fœdus perpetuò firmum.

29 Faciam vt æternum sit ipsius genus, eiusque solium tam firmum & perenne quàm cælum ipsum perseueret.

30 Nam etiamsi à lege mea defecerint eius posteri, neque ex præscripta sibi iuris regula sese gesserint:

31 Sed à me cōstitutos ritus violarint, neque mādata mea custodierint:

32 Correpta quidem virga in i-

22 Non obruent eum inimici superuenientes, nec scelerati oppriment eum.

23 Nam conteram à facie eius oppressores eius: & eos qui oderunt eum percutiam.

24 Et veritas mea & clementia mea *erunt* cum eo: & in nomine meo attolletur cornu eius.

25 Et statuam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius.

26 Ipse clamabit ad me, pater meus es: Deus meus, & rupes salutis meæ.

27 Ego etiam primogenitum ponam eum, *&* excelsum præ regibus terræ.

28 In seculum seruabo illi misericordiam meam: & fœdus meum firmum erit ei.

29 Et statuam in perpetuum genus eius: & solium eius quasi solium cœlorum.

30 Si deseruerint filii eius legem meam, & in iudiciis meis non ambularint.

31 Si statuta mea violarint & præcepta mea non custodierint.

32 Tunc visitabo virga trans-

psorum delictum animaduertam, & de sceleribus ipsorum pœnas sumam.
33 Sed clementiæ tamen tuæ penitus expertem esse non sinã, neq; propterea fidem fallam.
34 Neque pactum meum violabo, aut in ijs quæ sum loquutus quicquam immutabo.
35 Semel enim sanctus ego per memetipsum iuraui, Si vnquam Dauidi mentiar.
36 Stabit ipsius genus in æternũ, eritq; Sol alter corã me, ipsius thronus.
37 Et haud secus quàm Luna, in omnes ætates perstabit, fidelis vterq; in cœlu firmissimæ huius promissionis meæ testis.
38 Et hæc quidem olim pollicitus es, Iehoua. Quinam igitur factum nunc esse dixero, vt Regem nunc illum tuum iratus repulsum abieceris?
39 Quinam, obsecro, fœdus cum seruo tuo sancitum abrogasti? quinam ipsius coronam humi proiectam omnium contumelijs exposuisti?
40 Omnibus ipsius mœnibus dirutis, omnibus ipsius propugnaculis euersis,
41 Quorumuis iter facientium præ libidine deuastãdum, vicinisque omnibus populis deridendum ipsum exposuisti?
42 Aduersariis ipsius omnibus vires & lætitiæ argumentum subministrasti?
43 Aciem ensis ipsius hebetasti?

gressiones eorum: & plagis iniquitates eorum.
33 Sed clementiam meam nõ auferam ab eo: neque mẽtiar in veritate mea.
34 Non violabo pactum meũ & quod egressum est è labiis meis non mutabo.
35 Semel iuraui per sanctitatem meam, si Dauidi mentiar.
36 Genus eius in æternũ stabit: & solium eius quasi Sol coram me.
37 Sicut Luna stabilietur in seculum: & ipsa testis est in cælo fidelis.
38 Tu tamen *eum* repulisti & reprobasti: & iratus es vncto tuo.
39 Irritum fecisti fœdus serui tui: profanasti ad terram diadema eius.
40 Diruisti omnes muros eius: redegisti omnes munitiones eius in ruinam.
41 Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: fuit opprobrium vicinis suis.
42 Exaltasti dextram aduersariorũ eius: & exhilarasti omnes inimicos eius.
43 Etiam retudisti aciem gladii

omne animi robur ad hostis impetum fortiter sustinendum ipsi ademisti?

44 *Omnem denique splendorem eius deleuisti? solium eius ad terram vsque abiecisti?*

45 *In ipso iuuentutis flore vigorē eius succidisti, omniq́; dedecore ipsum operuisti?*

46 *Eheu, Iehoua, túne à nobis teipsum perpetuò subduces? siccine tua indignatio quasi ardentissima quadam flamma in nos desæuiet?*

47 *Memineris, quæso, quātulum sit humana vitæ spatiū, etiam si totū decurratur. Num verò temere & vt statim eos tolleres, homines abs te creatos arbitrabimur?*

48 *Quorsum, obsecro, violentia perdendis nobis opus est, quum nemo sit hominum qui non sponte sua sit interiturus, nec quisquam sese eximere sepulchro possit?*

49 *Vbi nunc pristina illa tua beneficia quæ perpetuò mansura tu ipse, Domine, Dauidi iurasti?*

50 *Sed quorsum istas ego querelas effundo? Tibi certè tuorum consilium rationes optimè cōstant, & absit vt de tua fide quidquam ambigam. Tantum obsecro, Domine, consideres apud te quibus contumelijs afficiātur serui tui: & præsertim quot opprobria quā multi populi in sinū meū euomuerint.*

dii eius: & non fecisti stare eum in bello.

44 Deleuisti mundiciem eius & solium eius in terrā detraxisti.

45 Præcidisti dies iuuentutis eius: operuisti eum ignominia.

46 Vsquequò Iehoua abscōderis perpetuò? ardebit tanquam ignis indignatio tua?

47 Recordare cuius ego sum æui: quorsum frustra creaueris omnes hominibus satos?

48 Quis vir viuet & non videbit mortem? *quis* eruet animam suam è manu sepulchri?

49 Vbi misericordiæ tuæ priores Domine *quas* iurasti Dauidi in veritate tua?

50 Memēto, Domine, opprobrii seruorum tuorum: sustinui in sinu meo omnia multorum populorum.

51 *Quid, inquam, isti, tui potius quam nostri hostes, tibi exprobrarint, Iehoua: & quibus ludibrijs excipiant quæ de Rege & regno abs te stabilito à nobis commemorantur.*

51 Quæ *tibi* exprobrarũt inimici tui Iehoua: quæ exprobrarunt plantis vncti tui.

52 *At te Iehoua, quicquid isti delirent, & quaqua nos circumducas, laus omnis & gloria sempiterna decet. Et ita certè certè est futurum.*

52 Benedictus *esto* Iehoua in æternum: amen & amen.

Idem Psalmus octuagesimus nonus, monocolos, carmine heroico, vt octauus.

1 *IMmensæ benefacta tuæ bonitatis, & illam*
Constantem cantabo fidem, Deus alme, perenni
Carmine, quod seri possint audire nepotes.
2 *Firma meo siquidem hæc animo sententia sedit,*
Quæ diuina semel statuit clementia, cursu
Pergere perpetuo, quales seruare videmus
Illa rotata suos constanter sydera motus.
3 *Nam te sic memini quondam exaudire loquentem,*
Hic meus est Dauid quem seruum ex omnibus vnum
Selegi, quîcum iurata hæc fœdera pango,
4 *Te te, inquam, sobolemq́ue tuam complectar amicus,*
Perpetuiq́ue tuos donabo munere regni.
5 *Verè ergo te mirandum fideiq́ue tenacem*
Et cæli, & superûm te turma fatebitur omnis.
6 *Ecquis enim Deus est celsis in nubibus alter?*
Ecquis se tecum ex illis conferre beatis
7 *Spiritibus possit, quorum te densa fatentur*
Agmina terribilem, & circum pauefacta verentur?
8 *Quis, Deus armipotens, tecum se viribus æquet,*
Cana fides cuius gressus comitatur euntis?

9 Tu maris elatas compescis voce procellas:
10 Strauisti Aegyptum, cæsum velut ense cadauer,
Disiectas quatiens ingenti robore turmas.
11 Tu cœliq; soliq; potens dominator, & idem
Immensis totum firmasti viribus ingens
12 Hinc Boreæ, inde Noti suspensum cardine mundum.
Te Thabor occidua laudat fœcundus ab ora,
Et radiis Hermon roseus iuga matutinis.
13 Fortia nanq; tibi verè sunt brachia, fortis
Illa exerta manus, mundi qua flectis habenas.
14 Fas Rectumq; throni duo sunt tibi fulcra potentis:
Certa Fides, prompta in veniam Clementia, Regi
Apparent, æquis moderanti legibus orbem.
15 Felicem ô populum litui clangore vocantem
Qui sequitur, fretusq; tui duce lumine vultus,
Aeui per tenebras incedit tutus opacas.
16 Scilicet assiduis hilarabis honoribus illum,
Iustitiæq; tuæ extolles munimine tectum.
17 Tu siquidem nobis decus atque potentia solus,
Tu (tua quæ bonitas) vires animumq; ministras.
18 Hunc tibi nos clypeum debemus: tute dedisti
Hunc Deus Isacidis æterna in secula Regem,
19 Vatibus apparens, sanctaq; hæc voce loquutus.
20 Est mihi cuius ego præstem vos robore tutos
Selectus plebe è media fortissimus heros,
Dauid, quem multis seruum de millibus vnum
Inueni, niteat cuius sacro vnguine vertex:
21 Hunc virtus nunquam mea deseret, hunc ego forti
22 Perpetuò seruabo manu: non improbus illum
Obruet insidiis, non vi ferus obteret hostis.
23 Quin potius quicunq; ferox hunc impetet, illum
Præcipitem ingenti prosternam vulnere cæsum.

24 *Hunc mea certa fides nunquam, Clementia nunquam*
Destituet, longè caput inter celsa ferentem
25 *Nubila, & occidui dominantem à littore ponti,*
Aßyrij latè rapidas Euphratis ad vndas.
26 *Ille patrem, ille Deum, ille suum me voce vocabit*
27 *Præsidium, ille mihi contra charissimus vnus,*
Et cunctos inter primus, regumq; supremus.
28 *Me sibi perpetuo verè experietur amicum,*
Immotoq; sibi constanter fœdere iunctum.
29 *Quinetiam ipsius seclorum in secula prolem*
Firmabo solio stabili, ceu fixa perennis
Cælorum moles noctemq; diemq; reducit.
30 *Quod si fortè meo neglecto fœdere, recti*
Linquat iter cœptum ipsius malè sana propago,
31 *Ritusq; aspernata meos, mea temnere iussa*
32 *Cœperit, arrepto stultam multabo flagello,*
33 *Vulneraq; infligam: clemens tamen vsque, meæq;*
34 *Oblitus nunquam fidei, mea fœdera nunquam*
Rupero, nec verbo inueniar mentitus in vllo,
35 *Hoc etenim iuratus ego, meaq; ipsius olim*
Numina testatas, dixi irreuocabile verbum,
36 *Imperium fore Dauidis semenq; perenne,*
Aurea dum Solis radiabit in æthere lampas,
37 *Et noctis tenebras lunæ moderabitur orbis,*
Iuratæ testis fidei cœlestis vterque.
38 *Et tamen ecce, tuum hunc Regem, tibi cœlitus vnctum,*
Abijcis iratus, mutata mente, repulsum.
39 *Tu velut istius iam fœderis immemor, eheu*
Illius ad terram versum diadêma dedisti:
40 *Mœnia tu illius, tu celsas illius arces*
41 *Vertisti, ad prædam miser vt cuicunq; pateret,*
Vicinisq; foret ludusq; iocusq; prophanis.

42 *Tu dextram sæuis armasti in prælia nostris*
Hostibus, atque tua tribuisti ex gente triumphos.
43 *Tu nostros gladios hebetasti, & corda pauore*
Implesti, abiectis fugerent vt turpiter armis.
44 *Indecores, regniq; exuto prorsus honore.*
45 *Tu vitæ nobis, ceu primæ in flore iuuentæ,*
Stamina rupisti, sola vt iam probra supersint.
46 *Ah, bone, túne tuos sic auersabere semper,*
Ardebitq; tui æternùm vis tanta furoris?
47 *Ah potius reputa humanæ sint quantula vitæ*
Tempora! frustra homines verò non tute crearis!
48 *Et quorsum mors hæc properata, ex omnibus vnus*
Mortalis nemo quum mortem effugerit vnquam,
Inuitos etiam quosuis rapiente sepulchro?
49 *Illa vti iam bonitas toties quam sensimus olim?*
Illa tuo iurata fides vbi firma Dauidi?
53 *Cerne, Deus, quibus ista tibi gens dedita probris*
Vexetur, quàm multorum conuitia portem
Multa sinu, maledicta tibi quæ ingesserit hostis:
51 *Atque tuo quoties firmatum numine Regem*
Iactamus, quanto spernant hæc omnia fastu.
52 *At potius tua laus æterna, Aeterne, maneto,*
Et rata sint facito, facito rata vota precantis.

QVARTVS PSALMORVM LIBER.

Psalmus nonagesimus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi.

Moses ex Psalmo de humani generis miseriis ac præsertim de morte concionatur, qua de re multa quoque Philosophi sed falsa & inepta disserunt. Nec enim quicquam de hominis creatione, neque de eiusdem lapsu, ac multò etiam minus de veris aduersus omnes huius vitæ miserias consolatio-

nibus intellexerunt. Hinc illæ impiæ voces, Optimum non nasci, vel statim mori, Nouercam esse naturam, & similes aliæ. Hinc innumeræ blasphemæ querelæ in lamentandis mortuis effusæ. Et qui aduersus ista remedium vel ab animarum immortalitate petierũt, Platonici videlicet (vt μετεμψυχώσεως delirium omittam) præterquam quòd infirmis admodum argumentis illam confirmant, primùm extingui morte alteram hominis partem crediderunt, quod irridendi Pauli occasionem præbuit Athenis Act. 17. 32. & apud Festi tribunal Act. 26. 24. deinde causam beatæ immortalitatis, ipsis virtutibus ponentes quarum præcipuas ne de nomine quidem cognouerunt, & earum quoque in quibus nonnihil viderunt, tum veras causas tum effecta ignorantes, dici non potest quàm procul à scopo aberrarint. At Moses ab initio statim huius concionis (nempe vers. 1.) homines aduersus omnia hæc mala præmuniens, docet, vt homines sint mortales, nihilominus in hac vita certum semper cætum extitisse quem protexerit in omnibus miseriis Dominus: vnde consequitur in Ecclesia certum extare aduersus omnes calamitates remedium, vtpote quæ fuerit à mundi principio conseruata. Fatetur tamen vers. 2. 3. 4.) hunc quoque cætum esse eâdem atque cæteros mortales conditione, idest plurimis ærumnis ipsique adeo corporis per mortem dissolutioni obnoxios: idque non casu, vt impii Epicurei opinati sunt, neque ex illo Physicorum principio omnia composita necessariò resolui, (quòd non esse per se neque vniuersaliter verum, & ex hominibus ante lapsum conditione, & ex doctrina de corporum post resurrectionem perpetuitate futura contra Pelagianos etiam liquet) sed ex diuino decreto, cuius postea causam in ipsis hominibus hærentem explicabit. Istam autem miserimam conditionem tantum abest vt eleuet sicuti fieri plerumque ab iis solet qui paradoxa pertinaciter potius quàm solidis rationibus tuentur, vt contrà mirum in modum pulcherrimis adhibitis similitudinibus describat. Sed omnem horum malorum causam esse demonstrat hominum peccata, quæ iustissimus Deus non possit non animaduertere & odisse ac etiam vlcisci: quæ omnia continentur à quinto vers. vsque ad ipsum 11. Postea (vers. 11.) grauiter hominum socordiam accusat Moses de nulla re minus quàm de numinis ira cogitantium, quamuis & à conscientia & à verbo Dei seuerissimè redarguantur. Nec enim

Moses prophanis populis sed ipsi Dei Ecclesiæ concionatur, & istius vecordiæ frequentissima semper fuerunt, in ipsis quoque piorum cœtibus, exempla: quam ob causam mirari minimè oportet flagellis ipsam quoque Ecclesiam castigari. Sed adiicitur certissima consolatio versic. 12. nempè & si ista omnia proficiscantur à nostris peccatis, Deum tamen in illis puniendis non spectare suorum exitium sed castigationē potius, qua fiat vt παθήματα euadant: μαθήματα quod tamen quam euenit minimè nobis ipsis, sed potius bonitati Dei sit tribuendum, vt eam quoque tristitiam quæ est, vt loquitur Apostolus, secundum Deum, sciamus esse excellens Dei donum, nedum vt μετάνοια vel tantillum à nobis ipsis emanet. Denique sic istis omnibus breuissimè simul & diuinissimè explicatis, proponit precum exemplum, quibus Ecclesiam & singula ipsius membra sic recreari par est, vt in sæuissimis ipsis tempestatibus naufragij secura, gubernatore Deo velificetur donec in portum ipsum appellat.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *TV nobis, Domine, & maioribus nostris ordine sibi succedētibus tuta statio & habitatio fuisti.*

2 *Et tu quidem antequam montes existerent & terrarū orbem formares, immò ab omni æuo, Deus es, principij & finis expers.*

3 *Homines autem (miserrimū nunc animal) sicut à te ex pulnisculo sunt initio conditi, ita simulatque hæc vox ex te audita est qua ipsos eodē reuerti iubes, statim in minutissimum puluerem resoluuntur.*

4 *Quod si vel annis mille quispiam vixerit, quantulum est*

INTERPRETATIO.

1 TV, Domine habitatio fuisti nobis in generatione & generatione.

2 Antequam montes nascerētur & formares terram & orbem: & à seculo vsque in seculum tu es Deus.

3 Tu redigis hominem ad minutissimum quiddam, & dicis reuertimini filij hominum.

4 Quia mille anni *sunt* in oculis tuis tāquam dies he-

hoc ſpatium cum æternitate tua comparatum? tantundem certè hoc eſt apud te, quantus fuit heſternus dies exactus, aut etiam noctis quadrans.

5 *Itaque ſiue paulo diuturnior, ſiue breuis hominibus vita cōtigerit (nihil enim iſtud moraris) abripis eos quaſi nimbus quiſpiam inundans, vt ſomnio repente euaneſcenti ſimilis eorum vita fuiſſe videatur.*

6 *Oriuntur ſicut olus, in eodem ſtatu minimè permanſurum: vtpote quod mane quidē floret, mox autem immutatum, veſpere videlicet ſucciſum, exareſcit.*

7 *Nempe haud aliter ira tua nos abſumit, & furore tuo cōficimur.*

8 *Neque id verò immeritò, ſed omnium iſtorum cauſa penitus in nobis inhærente, peccatis videlicet noſtris, quæ, quū tu ſis iuſtiſſimus iudex, neceſſe eſt abs te inſpici & annotari: & quantumuis illa celare ſtudeamus acerrimis illis tuis oculis peruideri.*

9 *Hæc illa cauſa eſt cur te nobis iuſtiſſimè ſuccenſente miſeram vitam exigamus & haud ſecus quàm ſonitus in aërem ſparſus omne vitæ noſtræ ſpatium euaneſcat.*

10 *Etenim ſi rectè ſupputetur humana vitæ ſpatium etiā lon-*

ſternus, quādo præteriit: & *tanquam* vigilia in nocte.

5 Abripis eos tanquam nimbus: ſunt ſomnium: mane *ſunt* tanquam herba transmutanda.

6 *Quæ* mane floret & mutatur: veſpere excinditur & areſcit.

7 Itaque abſumimur ab ira tua: & furore tuo cōſternamur.

8 Ponis *enim* iniquitatēs noſtras in conſpectu tuo: occulta peccata noſtra ad lumen vultus tui.

9 Ideo omnes dies noſtri prætereunt in indignatione tua: conſumimus annos noſtros velut ſermonem.

10 Dies annorum noſtrorum *ſunt* ſeptuaginta anni: & ſic in

gissimum, septuaginta plus mi-nus annos, aut ad summum in ijs qui sunt valentiores octo-ginta comperiet: quorum par-tem meliorem ac præstantio-rem, virilem videlicet ætatē, labor & dolor absumunt: & ita fit vt subitò rapti auole-mus.

11 *Quæ quū ita se habeant, quo-tus quisq; tamen iræ tuæ vim animaduertit, & de illa eui-tanda sic cogitat vt te sicuti par est, reuereatur?*

12 *Fac igitur, ô Deus, vt vitæ nostræ dies subinde supputan-tes, quantula sit illa cognosca-mus, & hac cogitatione im-pulsus animus à vanißimis molestißimisq; curis, ab ijs de-nique omnibus auocatus, qui-bus extra rectæ viæ semitam euagamur, ad veram sapien-tiam aspiret.*

13 *Redi ergo nobiscum in grati-am Iehoua: quis enim erit a-lioquin iræ tuæ modus? & er-ga seruos tuos pacatiorem a-nimum indue.*

14 *Iube nos post tam diuturnas tot calamitatum tenebras bo-nitatem tuam instar optatis-simæ lucis affulgere, vt illius suauissimo conspectu expleti, vera per euū; lætitia potiamur*

15 *Et sicuti nos diebus, immo e-tiam annis, tam multis omni miseriarum genere castigasti, ita nos vicißim tua beneficen-tia exhilarato.*

in fortudinibus *id est si quis sit valentior*, octoginta an-ni: & eminentia eorum la-bor *est* & dolor: quia auel-litur festinanter & auola-mus.

11 Quis cognoscit vim iræ tuæ: & secundum timorem tui iram tuam?

12 Fac vt numeremus dies nostros, & sic redde nos in telligentes: & abducemus cor ad sapientiam.

13 Reuertere Iehoua: quous-que? & pacare erga ser-uos tuos.

14 Satia nos mane bonitate tua exultabimus: lætabi-mur cunctis diebus nostris.

15 Exhilara nos secundum dies *quibus* afflixisti nos: *se-cundum* annos *quibus* vidi-mus malum.

16 *Fac vt, quod adhuc videtur latuisse, aut certè non ita perspicue fuisse cognitum, nos videlicet à cæteris populis abs te segregatos, & in familiam tuam adscitos, tibi peculiariter curæ esse, palam appareat, & in posteris nostris splẽdor ille tuus eluceat.*

17 *Illustret nos & exornet decor ille tuus, Iehoua Deus noster: & consilia conatusq; nostros omnes cœlitus guberna, consilia, inquam, conatusq; nostros omnes guberna.*

16 Appareat erga seruos tuos opus tuum & gloria tua filiis eorum.

17 Et sit pulchritudo Iehouæ Dei nostri super nos, & opus manuum nostrarum confirma super nos: & opus manuum nostrarum confirma.

Idem Psalmus nonagesimus, dicolos distrophos, vt primus.

1 *TV primo ab æuo refugium nobis, Deus,*
Cunctis fuisti ætatibus.
2 *Tu condita ante celsa montium iuga,*
Substrataq; sola montibus,
Mundiq; molem, seculaq; ante omnia,
Qualis es, eras, & eris, Deus.
3 *Ac te iubente homo puluis abit in puluerem,*
Originem repetens suam.
4 *Nec pluris anni mille, quàm vnicus dies,*
Noctisue quadrans sunt tibi.
5 *Inanis instar somnij euanescimus,*
Tuo rotati turbine.
6 *Ceu manè totum planta quæ explicans decus,*
Aut vespere vltrò emarcuit,
Aut amputata falce fœnisecæ impia,
Repente tota exaruit.
7 *Sic ira nempe iusta nos tua abripit,*

Furorq́; prosternit tuus,
8 *Peccata præsens nostra cuncta contuens,*
Occultaq́; ipsa peruidens:
9 *Sic vita cum diebus abripitur fugax,*
Elapsa vt ore vocula.
10 *Sint lustra bis septena, vel bina amplius*
Exacta forticulo tibi,
Labor dolorq́; maximam auolantium
Partem dierum ademerint.
11 *At ecquis iræ vim tuæ agnoscit satis?*
Quis te veretur vt par est?
12 *Fac appetamus ergo sapere, tam breuis*
Istius æui conscij,
13 *Reuertere agedum, & nos benignus aspice,*
Nam quandiu indignaberis?
14 *Fac luce prima gratia vt saturi tua,*
Iugi fruamur gaudio.
15 *Vt quot molestos ante sensimus dies,*
Tot exigamus prosperos.
16 *Fac seruulis tuum opus tuis appareat,*
Decoretq́; eorum posteros.
17 *Splendore tu nos complue tuo cœlitus,*
Aeterne noster ô Deus,
Manusq́; nostras, nostraq́; omnia dirige,
Tu, inquam, manus nostras rege.

Psalmus nonagesimus primus διδακτικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi primi.

Assentior optimo & doctissimo viro D. Henrico Mollero, qui pestilentiam illam horribilem cuius fit mentio 2. Sam. 24. huic Psalmo occasionem præbuisse existimat. Congruunt enim & verba & sententiæ ad hanc historiam, & tunc

egebat si vnquam aliàs insigni consolatione populus, ac Rex in primis ipse, qui hanc perniciem sibi & suis vltrò accersiuerat. Hoc autem Psalmo nihil neque solidius, neque splendidius etiam dici posse, & in eo elucere singulare diuinæ facundię exemplum spero mihi concessuros quicunque & sententiarum & vocum ipsarum pondus expenderint. Et quum aliquot ab hinc annis plurimas vndique regiones Dominus peste flagellarit, ac nunc videatur eandem plagam minari, cuperem ego non suscipi à Theologis illam ad medicorum certè scholas relegandam disputationem, sitne contagiosa pestis annon, & tam necessariam, sed doctrinam potius hoc Psalmo tam diuinè explicatam, animis hominum inculcari: in quo videlicet prouidentia Dei vniuersalis duntaxat sed maximè quoque particularis, secundas omnes causas iustissimè simul & moderatissimè dirigentis, & pro salute suorum excubantis, ita graphicè spectanda proponitur totque ac tam expressis sententiis, inducta ipsius Dei loquentis persona, sancitur, vt nihil hac in re amplius desiderari posse videatur. Me quidem certè exponere ad Dei gloriam non pigebit quod ego sum reipsa expertus. Agitur annus tricesimus primus ex quo per Dei gratiam vltrò patriam meaque omnia reliqui vt Christo liberè seruirem. Accidit autem mihi tūc primum in publicum Christianorum vestigium ponenti vt hunc Psalmum cœtus concineret, cuius cātu, perinde ac si Deum ipsum audirem me propriè compellantem, ita me sensi recreari vt illum ab eo tempore habuerim intimè pectori meo insculptum: & hoc verè coram Deo testari possim, ex eius meditatione me non tantùm quum essem etiam peste correptus, & idem malum familiam meam (quod quater factum est,) inuasisset, verùm etiam in grauissimis aliis tentationibus, mirificam leuationem ægritudinis ac doloris ex eo percepisse.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Ite, mortales, & refugia vobis quotquot libebit, comminiscimini. Vnicus est demum tutus & quietus receptus, Dei omnipotentis vmbra, iis omnibus videlicet qui ad*

INTERPRETATIO.

1 Habitans in latibulo *Dei* excelsi, in vmbra Omnipotentis commorabitur.

illius excelsi latibulum sese recipiunt.
2 *Itaque quod ad me attinet, vnicus Iehoua mihi perfugium & propugnaculum esto. Hic est Deus meus, in quo spem omnem meam collocaui.*
3 *Quisquis autem exemplum meum sequêris, certus esto fore vt te Deus ab aucupum reti, à peste, inquam, malo quantumuis callidè insidiante & noxio liberet.*
4 *Pennis enim te suis protectum & sub alas suas receptum tutabitur, nec vllum est tam validum scutum, aut vllus tam firmus clypeus atque promissiones Dei, qui datam semel fidē credentibus fallere, id est mendax esse nec vult nec potest.*
5 *Itaque te neque nocturni terrores, neque tela interdiu volitantia percellent:*
6 *Pestis videlicet in tenebris grassans, & lues exitialis tantam luce stragem edens.*
7 *Et vt ad vnum latus mille, ad alterum dena millia corruant malum tamen ad te non accedet.*
8 *Immò superstitem esse te volet Deus, vt sis pœnarum spectator quibus sceleratorum peccata vlciscitur.*
9 *Quoniam videlicet exemplo meo præsidium omne tuum in Iehoua collocaris, & in arcem illam Dei, altissimo tutissimoque loco sitā, teipsum receperis.*

2 Dicam Iehouæ, protectio
mea *es* & propugnaculum
meum: Deus meus *est*, sperabo in eum.

3 Certè ipse liberabit te à laqueo aucupis: & à peste
noxia.

4 Pennis suis proteget te, &
sub alis eius habebis protectionem: scutum & clypeus *est* veritas eius.

5 Non timebis à terrore noctis: à sagitta quæ volabit
interdiu.
6 A peste in tenebris grassante: ab excidio *quod* vastat meridie.
7 *Si* cadant à latere tuo mille & decem millia ad dextram tuam: tamen ad te nō
appropinquabit.
8 Vtique oculis tuis aspicies & retributionem impiorum videbis.

9 Quia tu Iehoua *es* protectio mea, & *Deum* excelsum posuisti habitaculum
tuum.

10 *Sic enim futurum est vt malum te non attingat, & extra telorum iactum in isto tabernaculo securus conserueris.*

11 *Mandatum enim de te tutando, & modò viam tibi præscriptam teneas, conseruando, beati Spiritus ipsi à Domino acceperunt.*

12 *Itaque potius quàm ad vllum lapidem offendas, ipsimet te sublatum manibus gestabunt.*

13 *Atque adeò si sit opus, supra leones etiam ipsos & aspides pedibus incedes illæsus, & leunculos ac dracones citra periculum conculcabis.*

14 *Nam, inquit ipse Deus, quandoquidem iste me tanto amore complectitur, ipsum liberabo, & quoniam me agnoscit, extollam eum.*

15 *Inuocat me: itaque illum exaudiens quasi miseriarum ipsius socius ac particeps, ipsum eripiam, & honoribus etiam ornabo.*

16 *Prorogabo illi vitam ad satietatem vsque, nedum vt cũ cæteris intereat: ac tandem illum vera perpetuaq́; felicitatu mea participem faciam.*

10 Non occurret tibi malum: & plaga non appropinquabit tabernaculo tuo.

11 Quoniam angelis suis mãdauit de te: vt custodiant te in omnibus viis tuis.

12 Super manus portabunt te: ne offendas ad lapidem pedem tuum.

13 Super leones & aspides ambulabis: conculcabis leunculos & dracones.

14 *Dicit enim Deus:* quia iste me complectitur amore, liberabo eum: & exaltabo eum, quoniam agnoscit nomen meum.

15 Inuocat me, itaq; respondebo ei, cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum satiabo eum: & ostendam ei salutem meam.

Idem Psalmus nonagesimus primus, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *QVi patris superûm petit latebras,*
Is demum sibi numinis sub vmbra

Petentis

Petentis placidam inuenit quietem.
2 *Ergo hæc dicere me Deo iuuabit,*
Tu mi perfugium, arxq́ue, spesq́ue solus.
3 *Hic te retibus aucupum explicabit,*
Hic lethalibus eruet periclis,
4 *Huius certa fides tibi vndiquâque,*
Vmbo tutus erit periclitanti.
5 *Noctis hic abiget procul timores,*
Volantesq́ue palam die sagittas.
6 *Et ceu luce palam lues vagata,*
Seu noctis tacitas furens per vmbras,
Deuastet miseras domos cruenta,
7 *Hinc vt mille cadant, & inde mille,*
Intactum tamen illa præteribit:
8 *Nempe vt ipse oculis tuis referre*
Mercedem videas suam scelestos:
9 *Idq́ue præsidium quòd omne solo*
Cælorum in Domino tuum reponas.
10 *Totus ergo luis manebis expers,*
Domum plaga tuam nec vlla tanget.
11 *Ipse nam superûm Pater beatos*
Quâ tu cunque ieris adesse iussit,
Custodes tibi spiritus futuros:
12 *Qui te ceu manibus ferant euntem,*
Ne te fortè silex acuta lædat.
13 *Ipsos tu pedibus teres leones,*
Diros aspidas, horridos dracones,
Et toruæ catulos feros leænæ.
14 *Nam me (sic equidem Deum benignè*
De me cælitus audio loquentem)
Quum verè hic amet, hunc ego vicissim
Honores mihi cognito ferentem,

Extollam omnibus erutum periclis.
15 *Hic quum me vocet, audiam precantem,*
Et præsens ego liberabo, pressum,
Aucturus quóque deinde liberatum:
16 *Quæ vis denique sit meæ salutis,*
Faxo hic sentiat, approbétque saluus

Psalmus nonagesimus secũdus. εὐχαριστικ.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi secundi

Quum plures fuerint instituendi Sabbathi fines: vnus videlicet policitus, nempe vt requies aliqua seruis & iumentis cõcedereuut: alter ceremonialis, qui vnà cum reliquis ceremonijs abolitus est: tertius denique præcipuus, atque (licet mutato die septimo in primum), non nisi cum ipso mundo desiturus, nempe vt cæteris curis sepositis solemus cœtus ad audiendum verbum Dei, sacramentorum vsum & gratias Deo agendas habeantur: Psalmum hunc ostendit inscriptio fuisse populi hac de re admonendi causa scriptum vt tum in templo tum per sinagogas, ac etiam per familias decantatus, tanquam sanctificandi illius diei canon haberetur. Proponit autem spectanda primùm quidem in genere, deinde in Ecclesiæ gubernatione, opera illa diuina quibus ad contemplandam ipsius infinitam vim simul ac bonitatem excitemur. Et quum sancti quidem subinde vexentur, impij verò floreant, (quod argumentum alijs multis locis pertractatum est,) admonet, ne forte ad imitandos impios sese pii conuertant non esse ex prosperis aduersísue rebus amorem vel odium Dei æstimandum, vel propterea negandam prouidentiam Dei quasi quicquam casu eueniat, vel despondendum animum: sed adorandam esse potius Dei sapientiam simul ac potentiam, qui, quod ad improbos attinet, snpplicii tarditatem grauitate compenset, suos autem id est Ecclesiæ verè insitos, ad extremum vsque tueatur.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *QVàm bella res est Iehouam celebrare, & subli-*

INTERPRETATIO.

1 B*Onũ est* celebrare Iehouam, & psallere nomini

mi ipsius nomini psallere.
2 Tutum prima luce ad prędicandam tuam bonitatem, ô Deus, exurgere: tum nocte veritatem tuam collaudare, sicuti nos tum matutinis tum vespertinis à te institutis sacrificijs admonemur.
3 Decachordo, nablio, tum bassa voce, tum cithara.
4 Amplissimum enim gaudij argumentum mihi res a te gestæ suppeditant, vt illas non possim non exultans demirari.
5 Etenim gesta tua, Iehoua, quàm magnifica sũt? & quam profunda & abstrusa sunt cõsiliorum tuorum rationes?
6 Itaque stulti & amentes, qui tamen soli sapere sibi & plerisque hominibus videntur, quid hoc tandem rei sit non percipiunt.
7 Quòd improbi atque adeò sceleratissimi quiq; adolescant & floreant. Itaque quod non intelligunt impiè damnant, quasi vel casu res hominum regantur, vel sceleribus numen faueat: nempe quòd non animaduertant olerum similes esse istos, ita virentes & florentes vt mox radicitus intereant.
8 Nam vt inferiora ista miris vicissitudinibus sint obnoxia, tu tamen illorum omnium sapientissimus & iustissimus moderator in sublimi collatus ne-

mini tuo excelso.
2 Ad annunciandum mane
bonitatem tuam: & veritatem tuam noctibus.
3 Super decachordo & super nablio: super higaion,
cum cythara.
4 Quia exhilarasti me Iehoua in operibus tuis: in factis manuum tuarum exultabo.
5 Quàm magnifica sunt opera tua Iehoua? *quàm* valdè profundæ sunt cogitationes tuæ?
6 Vir stultus *hoc* non nouit,
neq; fatuus hoc intelligit.
7 Dum germinãt impij quasi herbæ: & florent omnes operam dantes iniquitati vt pereant in perpetuum.
8 Sed tu es excelsus in æternum Iehoua.

quaquam mutaris, sed idem es, ac tui similis permanes, Iehoua.

9 *Quæcunque igitur rerum ac temporum vices incidant, hûc tandem exitum sequi necesse est, vt inimici, inimici, inquã, tui, Iehoua, pereant: & sceleribus pertinaciter addicti omnes (sunt enim isti inimici tui) quantumuis ad tempus floreant, dissipati tandem euanescant.*

10 *At tu cõtrà velut vnicornis, caput istud oleo recente abs te perunctum, nouisque subinde beneficijs abs te cumulatum attolles.*

11 *Tempus igitur erit quum videbimus & audiemus istis id quod merentur euenisse, qui ex insidijs insurgentes perdere nos quoquo modo student.*

12 *Iusti enim sub ærumnarum onere non modò non fatiscunt, sed etiam instar palmæ vires acquirunt: & vt sublimes illæ cedri Libani, carie ac vetustate consumi nesciæ, in dies auctiores consurgunt.*

13 *Sunt enim opimo vberrimoq́ue loco, nempe in ipsius Iehouæ domo consiti, in cuius atrijs floreant.*

14 *Idq́ue tanto cum vigore vt in ipsâ etiam senecta pullulantes ac succulentæ vireant.*

15 *Horum autem beneficiorum hic demum est finis ac scopus vt Iehouam vnicam nostram*

arcem

9 Quia ecce inimici tui Iehoua, quia ecce inimici tui peribunt: dissipabuntur omnes operam dantes iniquitati.

10 Et attolles quasi vnicornis cornu meum: *qui* perfusus sum oleo viridi.

11 Et videbit *iudicia tua* oculus meus in obseruatores meos: in eos qui surgunt contra me: in maleficos meos audient aures meæ.

12 Iustus vt palma germinabit: tanquam cedrus in Libano succrescet cum augmento.

13 Plantati in domo Iehouæ: in atriis Dei nostri florebunt.

14 Etiam germinabunt in senectute, pingues & virides erunt.

15 Vt annunciem rectum esse Iehouam, rupem meam: & non esse iniquitatem in eo.

arem, rectißimum guberna-torem esse mundi sentiamus ac profiteamur, & qui ne tantillum quidem ab eo quod iustißimum est discedat.

Idem Psalmus nonagesimus secundus, monocolos. carmine Iambico dimetro acatalectico, vt decimus tertius.

1 *QVàm bella res est cælitum*
Te prædicare principem,
Quàm bella res est debitas
Cantare laudes numini.

2 *Et clara seu lux emicet*
Narrare te ter optimum,
Et nigra ceu nox ingruat
Dicti tenacem dicere.

3 *Suaui accinente barbito,*
Graui intonante nablio,
Et sacra longè cantica
Adtinniente cymbalo.

4 *Nam facta lætus in tua*
Defixus omnis gestio,
Nec æstuantis gaudia
Differre possum pectoris.

5 *Quàm magna sint enim, Deus,*
Potente quæ geris manu.
Quàm sunt profunda & abdita,

Quæcunque mente cogitas!

6 *Et hæc tamen stultos latent,*
Nec nota sunt amentibus,
7 *Virentis instar graminis*
Dum turba crescit impia.

Et quisque quo scelestior,
Hoc floret ac viget magis,
Grauiore lapsu vt procidens
Nunquam erigendus corruat.

8 *At tu Deus non mobili*
Sublimis arce permanes,
9 *Dum quisquis odit te, Deus,*
Te quisquis odit, interit.

10 *Ergo peribunt improbi.*
Virente at ego oleo caput
Perunctus istud arduum
Ceu vnicornis efferam.

11 *His ipse ocellis hostium*
Et vi & dolis vtentium,
Videbo, & istis audiam
Tristes ruinas auribus.

12 *At iusti ad vsque nubila,*
Ceu palma, tollent verticem,
Et celsa tanquam Libani
Cedrus grauans cacumina.

13 *Plantata nanque numini*

Sacratæ in ædis atrijs,
14 *Ipsa in senecta florida*
Vigebit arbos vltima,

15 *Vt rebus inculpabilem*
Te tester ipse in omnibus,
Te, mi Deus, cunctis mihi
Munimen in periculis.

Psalmus nonagesimus tertius.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi tertij

Breuissimus quidem est hic Psalmus sed omnia vno verbo complectens ad nos confirmandos necessaria, quum inquit Deum regnare, id est non nomine tenus sed re ipsa regem esse potentissimum suorum defensorem & hostium vltorem. Quum autem omne iudicium Pater filio, etiam quatenus homo est, dederit, Ioh. 5. 22. & Ecclesia idcirco regnum cœlorum vocetur, liquet hunc Psalmum in Messiam respicere, cuius etiam vera deitas ex eo manifestè probatur, quod Iehouæ nomen ei tribuitur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *VT cunque fremant scelerati & omnia quantum in se est conturbēt, regnat tamen Iehoua maiestate & robore plenus, quod cælorum ipse conspectus demonstrat: nec otiosus ibi residet, sed si attentè consideramus quanta tum sapientia tū etiam potentia res omnes quā tumuis hominum improbitate perturbatas administret, ijs*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua regnat, magnificentiam induit, induit Iehoua fortitudinē: accinxit se: etiam firmatur terra, ne moueatur.

est semper armis accinctus qui bus & suos tuetur & hostes coercet. Quidni enim hoc possit efficere qui terra ipsius ingens illud pondus sua vnius vi libratum sustinet, quominus in hanc aut illam partem vacillet?

2 *Multò magis igitur firmum & inconcussum est, vti semper fuit & erit, ipsius imperium.*

3 *Quantus est exundantium aquarum impetus? quàm terribilis insurgentium ac mutuò sese collidentium procellarum mugitus?*

4 *Sed omnes istæ quantumuis sonoræ & violentæ tempestates, nihil sunt profectò cum immenso Iehoua ex sublimi suo solio tonantis & solo nutu tumultum illum omnem comprimentis, robore collatæ. Quantò verò facilius homunculos quantumuis ferocientes idem ille compescuerit.*

5 *Et ita sese rem habere declarat sanctorum cætus iam inde ab ipsis mundi primordijs stabilis perseuerans. Necesse enim est ratas & immotas prorsus esse diuinitus testatas pollicitationes. Itaque quantumuis mundus fremit, & quantascunque procellas aduersus domum tuam cieat, Iehoua, perennis erit eius sanctitas illa summæ venustatis plena qua ipsam exornas.*

2 Stabile est solium tuum ex tunc: à seculo tu es.

3 Extulerunt flumina Iehoua: extulerunt flumina sonitum suum: extollunt flumina fluctus suos.

4 Supra sonitus aquarum multarum, fortium fluctuum maris, fortis *est* in excelsis Iehoua.

5 Testimonia tua firma sunt summè: domui tuæ desiderabilis sanctitas, Iehoua, *permanebit* in longitudinem dierum.

Psalmus

Psalmus nonagesimus quartus, monocolos carmine heroïco, vt octauus,

1 *ECce Deus Regnator adest, splendore coruscans*
Roboréque accinctus multo, atque minacibus armis
2 *Ille, inquam imperio cuius stat pondere tellus*
Nixa suo: firma æternus qui considet arce:
3 *Terribiléisque licet spumis vndantibus amnes,*
Aggeribus cumulo rapientes omnia ruptis,
Aequoráque immanes cœlo ructantia fluctus,
Voce tonans rauca frenat, nutúque coercet,
4 *Longè alias procul insurgit quum totus in iras,*
Horrifico quatiens cœlúmque salúmque tumultu.
5 *Nam ruat immensa vt totius machina mundi,*
Firma Deus tibi permaneant testata necesse est,
Sitq; tui æternum decus admirabile septi.

Psalmus nonagesimus quartus

παραμυθητικός

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi quarti.

Excellentissimus hic psalmus est hypotiposis tyrannidis Satanæ, cuius furijs agitati potentissimi quique huius mundi principes, iura omnia diuina & humana violant, præsertim quum aduersus pios insurgunt, perinde ac si nullum esset numen aut nulla ipsius prouidentia: cuius horrendæ tum sæuitiæ tum impietatis exemplum hodie præbent præcipua Europæ regna. Subijciuntur autem efficacissimæ consolationes ab ipsius Dei natura inuariabili & eiusdem prouidentia desumptæ, & magnificentissimè descriptæ: & iubentur pij vt ista norint sacras literas diligenter legere ac meditari, ex quibus intelligēt, innumerabilibus etiam prolatis certissimis testimonijs, istas omnes tempestates piorum quidem commodo, impiorum autem exitio cedere, quod etiam propheta suo ipsius exemplo euincit. Ecclesia quidem certè nunquam nisi sub cruce triumphauit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS

1 *Affulge nobis in tantis horribilis confusionis tenebris, Iehoua scelerum vindex & vltor iustissime.*

2 *Conscende tribunal tu mundi iudex, & in superbos, sicuti merentur, animaduerte.*

3 *Quandiu etenim improbi, Iehoua, quandiu improbi exultabunt?*

4 *Si verba spectes, quiduis petulanter effundunt, ferociter minantur, insolenter sese iactitant scelaratissimi quique.*

5 *Sin res ipsas, populum tibi, Iehoua, peculiarem obterunt, hæreditatem tibi consecratam deuastant.*

6 *Viduas, peregrinos, pupillos, tantum abest vt iuuent, sicuti ipsa humanitatis iura flagitant & leges tuæ præscribunt, vt etiam crudelissimè occidant.*

7 *Immò, quod est omnium scelerum maximum, hæ sunt illorum voces quibus sese ad quiduis patrandum exacuunt, Deus nihil istorum videt, Deus Iacob ista non nouit.*

8 *O cunctorum hominum stultissimi & insanissimi, quando tandem sapietis?*

9 *Surdus est qui hominum capiti tanto artificio plantatas aures adiunxit? cæcus est qui oculos tam admirabili fabri-*

INTERPRETATIO.

1 Deus vltor Iehoua: Deus vltor affulge.

2 Attollere iudex terræ: redde retributionem superbis.

3 Vsque quò impij Iehoua: vsq; quò impij exultabunt?

4 Temerè garriunt, loquuntur duriter: iactitant sese omnes operam dantes iniquitati.

5 Populum tuum atterunt Iehoua, & hæreditatem tuam opprimunt.

6 Viduam & peregrinum interficiunt: & pupillos occidunt.

7 Et dicunt, non videbit Deus: & non cognoscet Deus Iacob.

8 Intelligite insipientes in populos: & stulti, quando sapietis?

9 Qui plantauit aurem an non audiet? an qui finxit oculum, non videbit?

catione condidit?

10 *Qui totis gentibus non parcit,*
vos non redarguet? nihil in-
telligit qui vim intelligẽdi ho-
minibus tribuit?

11 *Immò profectò non modò quid*
dicant aut faciant, verùm e-
tiam quid cogitent homines
penitus perspectum habet Ie-
houa, nec etiam illa quàm va-
na & inania sint ignorat.

12 *Quid igitur hic agamus in*
tanta rerum omnium pertur-
batione? nempe hoc ex te co-
gnoscamus oportet O beatum
igitur hominem, Domine, quẽ
tu tradita nobis abs te doctri-
na erudieris.

13 *Vt in medijs tumultibus tran-*
quillo pacatoq́ animo abs te
donatus, expectet dum impro-
bi sibijpsis foueam in quã cor-
ruant, fodisse compertantur.

14 *Nec enim fieri vllo modo po-*
test vt populum suum abijciat
Iehoua, & quos sibi tanquam
peculium poßidendos selegit,
derelinquat.

15 *Itaque statum hunc mundi*
vsq; adeò perturbatũ vt à iu-
stitia prorsus remotus videa-
tur, necesse est tandem in an-
tiquum illum rectißimum or-
dinem restitui, vt Deum a-
lacritate summa sectetur qui-
cunque recti studio tenentur.

16 *Et vt omnes norint iam nunc*
Iehouam suis minimè deesse,
& eius vnius virtute sanctos
fulciri, quis tandem mortaliũ

10 Qui corripit gentes, an
non arguet? & qui docet
homines scientiam?

11 Iehoua nouit cogitationes
hominum, quòd sint vani-
tas.

12 Beatus vir quẽ tu erudie-
ris, Domine, & legẽ tuam
docueris.

13 Vt præstes ei quietem à
diebus mali, dum foditur
impio fouea.

14 Certè non abiiciet Iehoua
populum suum, nec hære-
ditatem suam derelinquet.

15 Quia ad Iustitiam reuer-
tetur iudicium: & post ip-
sum *ibunt* omnes recti cor-
de.

16 Quis surrexit pro me ad-
uersus malignè agẽtes? quis
statuit se mihi aduersus o-
peram dantes iniquitati?

mihi ab improbißimis hostibus oppugnato est opitulatus? quis mihi aduersus sceleratos adfuit?

17 *Solus profectò Dominus, qui nisi mihi præsto fuisset, mox ipsa mors silentium mihi indixisset,*

18 *Sed quum me iam euersum esse apud me statuerem, bonitas tua me, Iehoua, quominus corruerem sustentauit.*

19 *Et quam animo in diuersas partes abrepto. penitus essem consternatus, tu me mirificis consolationibus recreasti.*

20 *Quid enim tecum habet commune tyrànica dominatio, legibus iniquißimis auctoritatem adiungens?*

21 *Aduersus probos conspirans, & ad insontes damnandos specie iuris abutens?*

22 *Sed age, sæuiant isti sanè ad tempus vt volent, & diuina humanáque iura omnia conculcent, erit mihi Iehoua tutißimum propugnaculum, & ad Dei mei rupem confugiam.*

23 *Rependet enim ille malis quod ipsorum scelera commerentur, & sua ipsorum malitia perdet, perdet, inquam, illos Iehoua Deus noster.*

17 Nisi dominus auxilio fuisset mihi: propemodum habitaret in silentio anima mea.

18 Quum dixi, lapsus est pes meus: bonitas tua Iehoua fulciuit me.

19 In multitudine cogitationum mearum intra me cõsolationes exhilararunt animam meam.

20 Num sociabitur tibi soliũ iniquitatum, fingens molestiam pro iure.

21 Turmatim coeunt super animam iusti & sanguinem innocentis damnant.

22 Tum fuit mihi Iehoua pro arce: & Deus meus pro rupe perfugii mei.

23 Nam rependet super eos iniquitatem ipsorũ: & per malitiam eorũ perdet eos: perdet eos Iehoua Deus noster.

Idem Psalmus nonagesimus quartus, dicolos distrophos, vt primus.

1 *VLtor Deus, Deus vltor illa flammea*
Aduerte terris lumina.

2 Domi-

2 Dominator orbis ades, & aureo ex throno
Iſtos ſuperbos obtere,
3 Nánque hos quóuſque, iſtos quóuſque mi Deus,
Ridere ſceleratos ſines?
4 Quóuſque veró iſti proterui garrient,
Sua iactitantes crimina?
5 Hi ſunt, Deus, qui deditos calcant tibi,
Aruúmque deuaſtant tuum.
6 Hi ſunt cruentant impias quorum manus
Vidua, pupillus, aduena,
7 Hi ſunt ſceleſtis qui tuum iſtis vocibus
Numen laceſſunt impij.
Iſte, inquientes, nil videt Deus, nihil
Deus hic Iacobi intelligit.
8 Audite verò vos ô inſaniſſimi,
Quis finis erit amentiæ?
9 Nihil audit aurium artifex que lumina
Creauit ipſa, nil videt?
10 Pollente populos tot coercens dextera,
Vos ille non redarguet?
Scientiam qui cæteros vnus docet,
Quidquam hunc latebit inſcium?
11 Imo vnus iſte vota nouit irrita,
Vanaſq; ſpes mortalium.
12 At ô beatum ſcita legis quem tuæ
Deus magiſter edoces.
13 Vt atra dum procella cœlitus ruens
Cœlum ſolúmque concutit,
Preſtet quietus dum quod impios voret
Patens ſepulchrum foditur.
14 Nam mitis ille negliget nunquam ſuos,
Nec rura deſeret ſua.

15 *Certe ille cuncta qua æquitate temperet,*
Res ipsa tandem proferet,
Et recreati quos amor sanctus iuuat,
Vnum sequentur hunc ducem.
16 *Sese ecquis etenim mouit, aduersarios*
Mecum vt meos inuaderet?
Contra scelestos ecquis auxilium mihi
Vllámue præbuit operam?
17 *Ergo absq; Dei ope, frigido pridem iacens*
Tumulo obrutus putrescerem,
18 *At tu Deus titubante lapsurum gradu*
Potente fulsisti manu.
19 *Tu mille curis pectus istud saucium*
Benignus vnus recreas.
20 *Nanq; absit innocentibus scopulum reis*
Hoc vt tribunal approbes,
Hic iuris vbi sub falsa imagine delitens
Vis regnat ac iniuria.
21 *Hi sunt scelesta factione, innoxio*
Cruore qui se polluunt.
22 *At tu mihi tutamen optimum, Deus,*
Et certa eris fiducia.
23 *Iusta ergo scelere perditis tandem suo,*
Pendentur istis præmia:
Aeternus ille noster, inquam, funditus
Deus hos scelestos destruet.

Psalmus nonagesimus quintus,

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi quinti.

Ab hoc Psalmo fortassis Israelitica Ecclesia, stante templo, sacrificium iuge matutinum auspicabatur: cuius exemplo

plo Latina Ecclesia, iam olim distributis diuinis Cleri precibus, matutinas preces & piè defunctorum exequias, postea idololatrico cultu turpissimè contaminatas, inchoabat, & meritò quidem. Continet enim, adiuncta blandissima cohortatione, doctrinam inter cæteras maximè necessariam, eius videlicet vltimi finis cognitionem cuius causa conditi sunt homines, & ad quem veluti scopum omnes tum animi tum corporis actiones sunt referendæ. Is autem est Dei gloria, tum quòd id mereatur immensa potentissimi rerum omnium conditoris & sapientissimi moderatoris Maiestas: tum propter eiusdem infinita beneficia singularia in eos homines collata quos ex reliquorum numero selectos sibi cõsecrauit. Quoniam autem ex iis ipsis qui in Ecclesia cẽseri volunt non pauci vel negligenter ista curare, vel etiam penitus aspernari cõsueuerunt, additur commemoratio celeberrimæ historiæ in qua proponitur tum ingrati hominum animi, tum seuerissimi iudicii diuini celeberrimum exemplum. Quæ sit autem vis vltimi præsertim versiculi huius psalmi, & quàm ista pertineăt potissimùm ad noui fœderis tempora, petendum est ex epistola ad Hebræos cap. 4.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.	INTERPRETATIO.
1 *Adeste omnes vt Iehouæ laudes, concelebremus, & triumphum illi, vnico præsidio nostro, concinamus.*	1 Venite, exultemus Iehouæ: iubilemus rupi salutis nostræ.
2 *Properemus ipsum coràm collaudare, & psalmos ipsi decantare.*	2 Præueniamus faciem eius cum laude: Psalmis iubilemus ei.
3 *Deus enim est verè magnus Iehoua, & Rex omnibus quantumuis sublimibus imperiis superior.*	3 Quia Deus magnus *est* Iehoua: & Rex magnus suprà omnes Deus.
4 *Habet enim in potestate vt omnium Dominus, & ima terrarum penetralia, & altissima montium iuga.*	4 Quia in manu eius *sunt* ima terræ: & altitudines montium ipsius sunt.

5 *Quinetiam plenum ius obtinet in vniuersum mare, vt qui etiam illud crearit, quemadmodum terrarum quoque solum sua ipse vi condidit.*

6 *Adeste igitur vt eum prostrati adoremus, & coram Iehoua conditore nostro genua flectamus.*

7 *Nam hic ille est non modò vt cæterorum, sed peculiari quoque ratione Deus noster, vt qui nos selegerit, qui velut oues pasceret & quasi gregem suum manu duceret.*

8 *Itaque quotiescunque vocem eius audieritis, & quandiu tẽpus illud durat quo vos alloquitur, cauete ne contumaciter ipsius voci reluctemini, sicut olim accidit locis illis propterea Meribæ & Massæ cognomentum adeptis.*

9 *Qua de re audite ipsius Dei expostulantis verba. Illic, inquit, patres vestri, quamuis toties reipsa quid efficere possim suis ipsorum oculis spectassent, tentare me tamen & explorare vires meas non destiterunt.*

10 *Quadraginta igitur annos ab istoc hominum genere tot modis vexatus, tandem sic apud me decreui. Quandoquidem populus iste vltrò insanit, neque me vult agnoscere, quãuis toties & verbis & re ipsa commonefactus,*

11 *Iuro ego iratus, si vnquam in*

5 Quia ipsius est mare, & ipse fecit illud: & solum manus eius formauerunt.

6 Venite adoremus & procidamus, genu flectamus coram facie Iehouæ factoris nostri.

7 Quia ipse est Deus noster & nos populus pascuorum eius, & grex manus eius.

8 Hodie si vocem eius audieritis, ne obdurate cor vestrum: sicut in Meriba: secundum diem Massa in deserto.

9 Quando tentauerunt me patres vestri: probauerunt me, quamuis vidissent opus meum.

10 Quadraginta annos vexatus sum à generatione ista, itaque dixi: populus sunt errans corde, neq; cognouerunt isti vias meas.

11 Quibus iuraui in ira mea

si

requietis ipsis à me promissa, possessionem pedem ponant. si introibunt in requiem meam.

Psalmus nonagesimus quintus monocolos, carmine anapestico tetrametro acatalectico vt quadragesimus septimus.

1 *EIa canamus superûm Domino,*
Experto mihi toties vindici,
2 *Certatim hilares carmina vocibus,*
Certatim hilares carmina digitis.

3 *Nanque hic Deus est Maximus, Optimus,*
Deus hic inquam Maximus omnium.
4 *Terræ ima manu valida sustinens,*
Et verticibus dominans montium.

5 *Hic Oceani temperat iras,*
Immensi Opifex ipsius æquoris,
Idemq; s[illegible] solidi conditor,
Ipsius vna stabiliti manu.

6 *Eia hunc igitur corpore proni,*
Eia hunc igitur poplite curui,
Cuius munere quod sumus hoc sumus,
Veneremur, adoremus, supplices.

7 *Hic vnus enim Deus est noster,*
Hic nos sedulus vt oues pastor
Alacres læta in pascua ducit,
Fidiq; pedi cuspide dirigit.

8 *Si vox igitur forsitan illius*
Hodie vestris auribus insonet,

Ne corde iugum indocili perpeti,
Eius monitis, quæso, resistite.

9 *Sicut Meribæ saxa per auia,*
Scopulosq; Massæ (Deus ipse ait)
Me toties licet expertum sibi,
Vestri explorauêre parentes.

10 *Annos donec ego quaterdenos,*
Vexatus ab hac miserè gente,
Studio hic, dixi, populus contumax
Præscriptas terere vias negligit.

11 *Tandemq; graui concitus ira,*
Iuraui, re verba sequuta,
Scelerata hæc si turba, quietis
Vnquam tangat limina nostræ.

Psalmus nonagesimus sextus,

προφητικὸς καὶ εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi sexti.

Hic psalmus, vt & illi quatuor subsequẽtes, neq; scriptoris nomen neque scriptionis occasionem præfert apud Hebræos, sed omnino videntur à Dauide scripti quòd etiam in Græcis notatur: idque eo tempore quo vel arcam Domini in ciuitatem suam intulit, sicuti scribitur 1. Paralip. 15. qua de re diximus in Psalmum quadragesimum septimum: vel certè quum structuram templi Domini paulo ante mortem Solomoni demonstraret, quæ historia scribitur 1. Paralipo. 29. Cõtinet autem doctrinam de vero templi & omnium sacrorum rituum vsu, quibus videlicet tum Messias ipse tum omne ipsius officium adumbrabatur. Itaque prophetiæ adiiciuntur insignes & perspicuæ de ipsius aduentu & illa spiritualis regni per vniuersum terrarum orbem propagatione, vt non immeritò Iudæos vecordes admonuerit olim his verbis Christus, Scrutamini scripturas, quoniam de me loquuntur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Cantate Iehouæ cantionem nouam, canite omnes orbis terrarum incolæ.*

2 *Canite, inquam, Iehouæ, gratias ipsi agite: prædicate sine intermissione præstitam ab ipso salutem.*

3 *Commemorate gentibus omnibusq́ populis illustria & admirabilia ipsius facta.*

4 *Est enim vnicus Iehoua magnus, & omni laude maior, & meritò metuendus, non autem falsi illi & commentitij Dij.*

5 *Nam hi quidem vani sunt quamuis illos populi tanto studio venerētur. at Iehoua cælos ipsos condidit.*

6 *Prait autem illi Maiestas & decor in ipsius operibus elucens: & quanta sit eius tum potentia tum gloria in ipsius sacrario demonstratur.*

7 *Deferte igitur Iehouæ omnes simul congregati populi, deferte, inquam, Iehouæ gloriæ & roboris laudem.*

8 *Tribuite Iehouæ honorē ipsius nomini conuenientem, & assumpta oblatione, atria ipsi consecrata ingredimini.*

9 *Adorate Iehouam in augusto illo sacrario suo considentem, omnes terrarum incolæ, maiestatem illius reueriti.*

INTERPRETATIO.

1 Cantate Iehouæ cantionem nouam: cantate Iehouæ omnis terra.

2 Cātate Iehouæ: benedicite nomini eius: prædicate de die in diem salutem eius.

3 Narrate inter gentes gloriam eius: inter omnes populos mirabilia eius.

4 Quia magnus Iehoua & summè laudabilis, & reuerendus est ipse supra omnes Deos.

5 Nam omnes Dii populorum sunt vanitates. Iehoua autem cælos fecit.

6 Maiestas & decor *est* coram eo: robur & decus in sanctuario eius.

7 Deferte Iehouæ *vos* congregati populi, deferte *inquam* Iehouæ gloriam & robur.

8 Tribuite Iehouæ gloriam nominis eius: assumite oblationem & intrate in atria eius.

9 Adorate Iehouam in decore sanctuarii *sui*, cōtremiscite à facie eius tota terra.

10 *Proclamate undique pracones, nunc adest Iehoua per vniuersum orbem regnaturus: nunc demum stabilietur orbis, nunc iusto rectoq; imperio populi gubernabuntur.*

11 *Laetentur cæli, exultet terra, reboans ipsum mare quātumcunque patet, gaudium suum testetur.*

12 *Subsiliant agri, & quicquid agris insidet, omnes denique syluarum arbores nunc exultent.*

13 *Coram Iehoua. Nam ecce venit, venit terram gubernaturus: orbem, inquam, populósque omnes tum iustitia, tum veritatis suæ sceptro gubernaturus.*

10 Dicite inter gentes Iehoua regnat: atque stabilietur orbis, ne cõmoueatur: reget populos cum rectitudine.

11 Lætentur cæli & exultet terra, tonet mare & amplitudo eius.

12 Exultent agri & quicquid in eis est: tunc exultent omnes arbores syluarum.

13 Coram Iehoua, quia venit, quia venit ad regēdam terram: reget orbem cum iustitia, & populum veritate sua.

Psalmus nonagesimus sextus, monocolos, carmine Iambico dimetro, acatalectico, vt decimus tertius.

1 *NOuum melos, carmen nouum*
Eia sacrate numini,
Deoq; laudes pangite
Totius orbis incolæ.

2 *Cantate laudes numini,*
Deiq; nomen inclytum,
Deiq; dextram vindicem
Cantate de die in diem.

3 *Fines ad orbis vltimos*
Proferte numinis decus.

Narrate

Narrate cunctis denique.
Tot mira gesta gentibus

4 Nam verè Magnus hic Deus
Summé Deus laudabilis,
Diuósque supra creditos,
Omnes timendus vnicus,

5 Idôla nánque vana sunt
Dÿ prophani gentium,
At noster hic Deus potens,
Cælum solúmque condidit.

6 Hunc in suo sacrario
Cingit refulgens gloria,
Circumstat ambiens decor,
Robúrque munit vndique.

7 Adeste gentes vndiq;
Adeste & isti cedite
Huic gloriam vos Numini,
Huic omnes robur cedite.

8 Conferte laudes inclytæ
Quæ dignitati congruant.
Donisque onusti pergite
Ipsius in palatia.

9 Hic illi adeste supplices,
Eúmque contremiscite,
Throno sedete in aureo
Vos orbis omnes incolæ.

10 *Audite gentes, Deus adeſt,*
Quo Rege firmus permanens,
Rectisq; rectus legibus
Orbis vigebit integer.

11 *Lætetur æther arduus,*
Tellus deorſum geſtiat,
Lateq; fluctibus boans
Teſtetur æquor gaudium.

12 *Quin arua & ipſa gaudeant,*
Aruiſque meßis inſidens,
Auraq; percuſſum nemus,
Suaui ſuſurro ſibilet.

13 *Nanq; ecce Deus adeſt, adeſt,*
Res qui regat mortalium:
Iuſtis ratisq; legibus
Orbis futurus arbiter.

Pſalmus nonageſimus ſeptimus

διδακτικὸς ϗ προφητικός.

Argumentum & vſus Pſalmi nonageſimi ſeptimi.

Accidit in Pſalmis quod in cœna dubia, vt quem cui anteponas non facile diiudices. Iſte certè Pſalmus digniſſimus eſt quem omnes pii diligētiſſimè tanquam totius Euangelici miſterii diuiniſſimam epitomen meditentur. Sunt autem ipſius hi loci præcipui.

Chriſti Deitas, nomine Iehouæ ſexies repetito, & omnis gloriæ ac imperii attributione (verſ. 2. 5. 6. 9. 10.) adoratione denique ipſorum angelorum (verſ. 7.) interprete Apoſtolo Heb. 1. 6. apertiſſimè confirmata.

Eiuſdem humanitas, eodem Apoſtolo interprete: quod etiam ex eo probatur quòd de hoc regno quaſi tunc primum

ineundo disseritur (vers. 1. 2. 6. 9.) ex quo efficitur ad nudam Deitatem id referri non posse, sed ad regem ex Dauidis stirpe nasciturum necessariò pertinere, sic Deum vt sit etiam homo, & sic vicissim hominem vt sit etiam Deus.

Prædictio luculenta de spiritualibus huius regni per vniuersum orbem propagatione, (vers. 1. 5. 6.) quò respexit Christus ipse Iohan. 5. 22. & Matth. 28. 18.

Rebellio plurimorum quibus Euangulium futurum erat & nunc est odor mortis in mortem (vers. 2. 3. 4. 5.) quo respexit Christus Luc. 12. 49. Sic enim ista malo interpretari quàm ad legis prædicationem referre.

Incredibilis illa vis diuini spiritus sese in Apostolico ministerio demonstratura (vers. 1. 6. 7. 9.) quod prædixit etiam Christus Iohan. 12. 32. & 14. 12.

Ipsius Christi personæ exaltatio (vers. 9.) quò manifestè allusit Apostolus, Ephes. 4. 10. & Philipp. 2. 9.

Fides ex auditu verbi in electis, & inenarrabile gaudium conscientiæ inde secuturum (vers. 8.)

Iustificatorum & sanctificatorum officium (vers. 10.

Crux Euangelicarum promissionum velut apparitor quidam, sed cuius lætissimus sit futurus exitus, (vers. 11. & 12.) quò allusit manifestissimè Apostolus Philipp. 4. 4.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua tam diu veluti conclusus exiguis vnius populi finibus, nunc tandem init orbis terrarum regnum. Exultet igitur terra, & maxima quæq; regiones, etiam transmarina, lætamini.*

2 *Aduenit autem, quamuis erga suos comis & summè mansuetus, diuina tamen maiestate tum suis venerandus, tũ hostibus quantumuis ferocibus terribilis: atra videlicet nubium caligine circumcin-*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua regnat: exultet terra: lætentur insulæ maximæ.

2 Nubes & caligo sunt in circuitu eius: iustitia & iudicium basis solii ipsius.

ctus, & threno insidens quasi duabus immotis columnis suffulto, Iustitia videlicet quam in præstanda suis fide, ipsisq; ex pacto tutandis præstat, & Iudicio lõgè seuerißimo, quo in suos aduersarios animadertit.

3 *Praibit igitur ei flamma discurrens, & eius hostes vndique corripiens.*

3 Ignis coram facie eius ambulabit: & inflammabit in circuitu inimicos suos.

4 *Fulgura ex eius tribunali prorumpentia mundum fulgore complebunt: videbunt hoc tãdem vel inuiti qui maximè cacutiunt & in toto terrarum orbe contremiscent.*

4 Illuxerunt fulgura eius orbi: videbit & contremiscet terra.

5 *Montes ad conspectum Iehouæ, conspectum, inquam, omnium terrarum Domini, colliquescent.*

5 Montes tanquam cera liquescunt, ad conspectum Iehouæ: ad cõspectum Domini totius terræ.

6 *Alijs verò docilibus & obsequentibus tam sese iustum ac promissæ clementiæ memorem præbebit, vt ipsi cæli tãta tãq; gloriosa eius bonitate ad omnes populos quacunque cæli ipsi patent diffundenda obstupefacti, quasi sonora voce tãtum hoc beneficium sint prædicaturi.*

6 Annunciabunt cæli iustitiam eius: & videbunt omnes populi gloriam eius.

7 *Agite igitur, pudeat vos idolorũ mancipia turpißima vestra seruitutis. Imò verò vos ipsi Angeli omnes istum vt Dominũ ac Imperatorem vestrum adorate.*

7 Pudefiãt omnes serui sculptilium, qui gloriantur in idolis: adorent coram eo omnes Angeli.

8 *Sed quis hæc audiet? vera Sion videlicet, quæ idcirco cũ reliquis suæ ditionis oppidis, quasi mater cum filiabus, in*

8 Audiuit & lætata est Sion & exultauerunt filiæ Iudæ: propter iudicia tua Iehoua.

gaudium effusa, tuisque, Iehoua, iudicijs recreata exultabit.

9 *Agedum itaque, Iehoua, excelsißimo solio insidens imperato vniuersæ terræ, & supra id omne quod vspiam eminet attollitor.*

9 Quia tu Iehoua excelsus es supra totam terram: & valde exaltatus supra omnes potestate præditos.

10 *Vos autem qui Iehouam diligitis, pergite malum odisse, neque dubitate quin ille qui vos gratis est tãto fauore amplexus, fortißimè quoque vos tutetur, & ab improbis liberet.*

10 Qui diligitis Iehouam odiò habete malum: custodit animas beneficiariorũ suorum: à manu eorum eripiet eos.

11 *Quod si pijs lux ista beneficentiæ diuinæ non statim affulgeat, meminerint sicut semina quæ terræ mandantur non statim emergunt, imò si diutius in ipsis terræ visceribus delituerint: eò lætiora germinare: sic etiam satam esse iustitiæ amantibus lucem illam quæ futurum est omnino vt omnes rectè vitam instituentes incredibili cum gaudio perfundantur.*

11 Lux sata est iustis: & lætitia rectis corde.

12 *Gaudete igitur de Iehoua tãto rege isti omnes, & sanctam eius memoriam aßiduè celebrate.*

12 Gaudete iusti in Iehoua: & celebrate memoriam sanctitatis eius.

Idem Psalmus nonagesimus septimus, monocolos, carmine heroïco, vt primus.

1 *Ecce Deus cœlo in terras demissus ab alto*
Regnaturus adest, venienti applaudito tellus,
Et quàqua immenso latè diffunderis orbe,

Et quæcunque natas circumfuso insula ponto.
2 *En prodit Deus ipse atra caligine cinctus,*
Aurato inuectus solio, quo bina sedentem
3 *Fulcra tenent: hinc illa suos qua respicit æquus*
Iustitia: inde feros illud quo conterit hostes
Iudicium, laté præeuntibus vndique flammis,
Consumpti quarum pereant ardore superbi.
4 *Tum verò incensis vt fulsit nubibus æther,*
Emoto trepidat nutans sub cardine tellus,
5 *Quinetiam ipsa prius cœlo minitantia saxa,*
Terrarum Domini obtutu liquefacta fatiscunt.
6 *Iustitiam illius cœlorum gloria narrat,*
Et cunctæ hunc gentes Dominum Regemq; fatentur.
Infames igitur pereant quoscunq; vereri
7 *Non pudet, ah, putres vero pro Numine truncos.*
At contra hoc vnum superi ipsi numen adorent.
8 *Audijt hoc lætata Sion, regniq; futuri*
Spe corda erectæ carmen cecinêre puellæ.
9 *Et meritò. Longè si quidem stas omnia suprà*
Terrarum spatia, & superis sublimior ipsis.
10 *Vos ergo æternum vero qui numen amore*
Diligitis vitium exosi, quæcunq; procellæ
Incumbant miseris tempestatesq; malorum,
State hoc inuicti cunctis custode periclis.
11 *Nam velut exoriens dubiæ ad confinia noctis*
Illustrat totas tandem lux aurea terras,
Iniectumq; diu putris sub puluere glebæ
Quod latuit semen tandem se tollit in auras,
12 *Sic iustos sua certa manent rectiq; tenaces*
Gaudia. Vos igitur iusti gaudete, Deiq;
Aeternum sancti nomen celebrate canentes.

Psalmus

Psalmus nonagesimus octauus

διδακτικός καὶ προφητικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi octaui.

Psalmus iste idem penè atque nonagesimus sextus, continet repetitam prophetiam de Messiæ regni propagatione, cuius prædictionis Simeon, Zacharias, & Maria mater Domini, in suis illis hymnis celebratissimis, diuinissimi sunt interpretes, eadem penè verba vsurpantes. Sed tria præterea maximi momenti docet hic Psalmus totidem versibus. Vnum, (vers. 1.) quòd in hoc redemptionis opere Christus mediator nullum prorsus sibi συναίτιον habeat: quæ doctrina cælestis refellit Satanicum dogma de sanctorum (quos vocant) meritis, quibuscunque tandem pigmentis illitum obtrudatur, & suam vni Deo sicut in creatione sic in redemptione hominis gloriam tribuit. Alterum (vers. 2.) quod omnis hæc redemptio sita sit in ipsiusmet Christi iustitia, quæ certè nostra nisi imputatione fieri nequit. Tertium vers. 3. quòd hoc omne beneficium ab vna gratuita ipsius Dei pollicitatione ac veritate promanarit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *CAntate Iehoua nouam cantionem, vt qui nunc totam illam vim suam admirabilem exeruerit, hostibus omnibus sua vnius dextra, suoq; vnius brachio superatis.*

2 *Sed & istud liberationis tanta, diutissimè quidem à patribus expectata, nunc verò demum exhibita beneficium, quod antea velut in angulo delituit, nunc demum spectãdum quibusuis gentibus præbet, suam videlicet iustitiam: qua donata non modo dam-*

INTERPRETATIO.

1 CAntate Iehouæ cantionem nouam, quia mirabilia fecit: & salutem ipsi suppeditauit dextera sua brachiumq; sanctum eius.

2 Notam fecit Iehoua salutẽ suam in oculis gẽtium patefecit iustitiam suam.

nationem quam iniustitia meretur effugiant, sed etiam coronam iustitiæ promissam sortiantur.

3 *Quòd si quis rogitet quid eum tandem ad tantam benificentiam impulerit: sciat totum id inde profectum quòd ille fidei vltrò datæ memor, qua benignitate ad id pollicendum est impulsus, ea ipsa ad id re ipsa præstandum est adductus, vt ad extremos terrarum fines beneficentißimum sese quibusuis re ipsa præberet.*

4 *Agedum ergo terræ totius incolæ clangite Deo: hunc personate: huic triumphum canite, huic psallite.*

5 *Psallite Iehouæ tum cithararum tum vocum mutuis vicibus.*

6 *Praite Regi isti Iehouæ, sonoris buccinis & tubis.*

7 *Reboet mare quantumcunque patet, orbisq; adeò vniuersus, omnium orbis incolarum cantibus.*

8 *Flumina ipsa plausibus, & ipsi montes triumphalibus cantibus circumsonent.*

9 *Coram Iehoua mundi gubernacula suscepturo, & iustißimè rectißiméq; populos gubernaturo.*

3 Recordatus est bonitatis suæ & veritatis suæ erga domum Israelis: viderunt omnes fines terræ salutem Dei nostri.

4 Iubilate Deo omnis terra: resonate & ouate & psallite.

5 Psallite Iehouæ cithara & cithara, & voce Psalmi.

6 Buccinis sono tubæ: iubilate coram rege isto Iehoua.

7 Boet mare & plenitudo eius: orbis & qui habitant in eo.

8 Flumina plaudant manu simul montes ouent.

9 Coram Iehoua: nam venit ad regendam terram: reget orbem iustitia, & populos rectitudine.

Idem Psalmus nonagesimus octauus, mononocolos, carmine Trochaïco dimetro catale-

catalectico vt vicesimus tertius.

1.2 *NVnc Deum nouo, nouo,*
Concinamus carmine,
Mira qui solus gerens,
(Orbe toto conscio
Ipsius potentiæ,
Testibusq; gentibus
Ipsius clementiæ,)
Ipsemet sese sua
Vindicauit dextera,
Ipsemet sese suo
Liberauit brachio.
3 *Nempe fœderis memor*
Quod, fide quondam data
Israelis posteris
Orbe toto conscio,
Fidus vltro sancijt,
Nunc fidelem se probat
Orbe toto conscio.
4 *Eia vos hunc dicite,*
Hunc sonate cantibus,
Huic ouate, psallite
Orbis omnes incolæ.
5 *Pulset istum barbitos,*
Personent hunc nablia,
Concinant hunc guttura,
6 *Concrepent hunc buccinæ,*
Intonent hunc tympana,
Cuncta qui suo regit
Temperatq; numine.

Hunc fremat spumantibus
7 *Aequor omne fluctibus:*
Orbis hunc canat, canant
Orbis omnes incolæ.

8 *Ipsa plausu flumina,*
Ipsa mugitu graui
Montium cacumina,
Orbis omnis vnico
Gratulentur Principi:
9 *Principi qui legibus*
Cuncta iustis temperans,
Gentibus cunctis semel
Hinc & inde dissitis,
Vsque recti pertinax
Imperabit arbiter.

Psalmus nonagesimus nonus.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi nonagesimi noni.

Editus est hic Psalmus, vt populus, quæcunque tempestas ingrueret, ad Deum conuersus, omnibus terriculamentis disceret opponere Messiæ promissionem, de quo perinde disserit atque si iam præsens eo tempore adfuisset, iubens scilicet omnes illum in propositis aspectabilibus symbolis intueri, quod minimè inania essent ipsius præsentissimi fauoris sacramenta, significatu videlicet eadem atque nostra (quum vnus & idem sit Christus siue exhibendus siue exhibitus,) quamuis signis à nostris diuersa. Adiicit præterea grauissimorum trium virorum testimonia, Mosis, Aaronis, & Samuelis, quorum munus fuerit pro populo apud Deum intercedere, tum vt, quum saluum perstaret illud ipsum sacerdotium à Deo institutum populus certò statueret eundem sibi Deum adfuturum qui illis olim adfuerat: tum vt qui exaudiri vellent, eandem atque illi fidei & pietatis viam insisterent: ad quam doctrinam publicarum

blicarum ac Ecclesiasticarum precum, referendum est quod scribit Paulus 1. Timoth. 2. 1.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *OBsecro verò, cur reformidemus cuiusquam vim aut minas, quum Iehouam ipsum Regem habeamus? fremant igitur populi quantum volent, immò terra ipsa, concussis fundamētis, vacillet: satis est quod penes nos est qui cherubimis insidet.*

2 *Iehoua certè in Sione magnitudinem roboris sui satis superq. demonstrauit, & populi omnes, velint nolint, illius potestati subsunt.*

3 *Non igitur pauori, immo ne dubitationi quidem indulgendum potius igitur Dei præsidio certissimo confisi potens illud & hostibus terrificum nomen eius celebremus. Sanctum enim est, ac proinde veneratio illi summa debetur.*

4 *An non vero sicut robore summo præditus est Rex ille noster, sic etiā est iuris amans? Itaque nec alia nobis extra illum præsidia quærenda sunt, nec ambigendum quin omnes à quibus iniustè oppugnamur grauissimis pœnis sit affecturus. Nec enim fieri potest vt is illorum scelera inulta patiatur, qui est ipsius recti iuris auctor, & ipsam Iustitiæ normam posteris Iacobi sancivit.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua regnat, fremant populi: insidet Cherubimis, titubet terra.

2 Iehoua in Sion magnus *est* & excelsus suprà omnes populos.

3 Confitentur *omnes* nomini tuo magno & terribili *nam* sanctum est.

4 Et robur regis iudicium diligit: tu firmasti rectitudinem: iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti.

5 *Agite igitur, Iehouam Deum illum nostrum extollite, & apud ipsius scabellum prostrati adorate. Sanctus enim est.*

6 *Hanc ob causam olim Mosen & Aronem sibi consecrauit, & Samuel quoque inter eos stetit, qui pro populo functi sunt internuntij munere: quod quum obirent solicitè Deum inuocantes, sunt à Iehoua exauditi. Cur igitur dubitemus quũ idem illud sacerdotiũ vigeat, quin illorum exemplũ sequuti, nũc quoque exaudiamur?*

7 *Sed & illis olim patribus nostris ex columna nubis loquutus est, quibus, quòd mandata ipsius obseruarent, ritus sui diuini cultus perscripsit.*

8 *Et tu illos, Iehoua Deus noster, exaudiens, non semel eorum precibus pacari te sustinuisti, quamuis inulta malorum quorundam scelera minimè relinqueres.*

9 *Itaque receptis animis Iehouam Deum nostrum laudibus extollite, & apud sanctum ipsius montem adorate. Sanctus enim est Iehoua Deus noster.*

5 Exaltate Iehouam Deum nostrum, & adorate apud scabellum pedum eius: nam sanctus est.

6 Moses & Aaron steterunt inter Sacerdotes: & Samuel inter inuocantes nomen eius: clamarunt ad Iehouam & ipse exaudiuit eos.

7 In columna nubis locutus est ad eos Deus: custodiuerunt testimonia eius, & statuta dedit eis.

8 Iehoua Deus noster, tu exaudiuisti eos. Deus propicius fuisti illis: vltor tamen super opera eorum.

9 Exaltate Iehouam Deum nostrum: & adorate ad mõtem sanctitatis eius: quia sanctus Iehoua Deus noster.

Idem Psalmus nonagesimus nonus, dicolos, distrophos. Duo primi versus sunt Iambici trimetri acatalectici, tertius Iambicus dimeter acatalecticus.

1 *REgnat Deus, populi fremite feroculi:*
Ecce Deus inquam Cherubimis insidet,

Tellu

Tellus mouetor funditus.
2 *Deus Sionem possidet suam potens,*
Cunctisq́; largè quamlibet sublimibus
Stat gentibus sublimior,
3 *Tuum ergo nomen, ô Deus ter maximum,*
Terribile nomen, nomen hoc sanctissimum
Fateantur omnes supplices.
4 *Tu nanque iure cuncta non vi dirigis,*
Tu cuncta recti ad regulam exigis, tuo
Quod in Israele comprobas.
5 *Eia Deum exaltate nostrum, & ipsius.*
Orate strati aurata apud subsellia,
Nam sanctus hic verè est Deus.
6 *Moses sacerdos huic & Aron seruijt,*
Hunc inuocauit Samuel, quorum preces
Exaudijt clamantium,
7 *Ex nubis illos alloquens vmbraculo,*
Ipsi vt vicissim iura ab illo tradita
Custodiere seduli.
8 *Tu noster illos clamitantes, ô Deus,*
Audisti, & ipsa in vltione te patres
Sensere facilem parcere.
9 *Eia Deum exaltate nostrum, & ipsius*
Montem ad sacratum supplices precamini,
Nam sanctus hic verè est Deus.

Psalmus centesimus εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi.

Hebraica inscriptio indicat hunc Psalmum, breuissimum quidem, sed & orationis suauitate & rerum grauitate excellentem, idcirco scriptum fuisse vt in sacrificiis eucharisticis decantaretur. Commemorat autem duo maxima beneficia, vnum quidem creationis, quod est omnium hominum com-

mune, alterum gratuitæ adoptionis cum perpetua protectione coniunctæ: quæ inexplicabilis beneficentia propria est Ecclesiæ, quæ propterea opus Dei dicitur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *CLangite tubis Iehoua, omnes terrarum incolæ.*

2 *Adeste hilares debitum Iehouæ cultum præstituri, sistite vos in ipsius conspectu preces ipsi oblaturi.*

3 *Agnoscite hunc demum Iehouam Deum esse. Hic est qui & nos condidit, quum à nobis ipsis non extiterimus: &, quod alterum est eius in nos peculiare & longè maximum omnium beneficium, hic est cuius benignitate sumus populus ipsi consecratus, & oues pascuorum ipsius.*

4 *Adeste igitur, inquam, ad ipsius ædis fores ipsum celebraturi, introite in ipsius atria laudes eius cantaturi: collaudate illum, & nomen ipsius prædicate.*

5 *Bonus enim est Iehoua, infinitè misericors, & perpetuis ætatibus promissorum memor.*

INTERPRETATIO.

1 IVbilate Iehouæ omnis terra.

2 Seruite Iehouæ cum lætitia: venite in conspectum eius cum ouatione.

3 Cognoscite quòd Iehoua ipse Deus est: ipse fecit nos & non ipsi nos, populus eius *sumus* & grex pascuorum eius.

4 Ingredimini portas eius cum celebratione: atria eius cum laude celebrate eum & benedicite nomini eius.

5 Quoniam bonus est Iehoua: in seculum misericordia eius: & vsque in generationem & generationem *viget* veritas eius.

Idem Psalmus centesimus monocolos, carmine trochaïco dimetro catalectico, vt vicesimus tertius.

1 *EIa summi gloriam*
Prædicate Numinis

Orbis

Orbis omnes incolæ:
1 *Numen istud alacres*
Vnicum veremini:
Numen istud supplices
Vnicum precamini,
3 *Dijs remotis cæteris*
Hunc Deum fatemini.
Nemo nánque se omnium
Condidit mortalium:
Noster hic est conditor,
Nos oues eius sacris
Destinatæ pascuis.
4 *Ergo ad eius limina*
Personate iubilis:
Ergo ad eius atria
Personate cantibus
Ergo iustis laudibus
Nomen eius tollite,
Nomen eius dicite.
5 *Nánque se bonum Deus,*
Atque promptum parcere
Vsque & vsque comprobat,
Vtq; fracta corruat
Tota mundi machina,
Posterorum posteris
Stabit eius veritas.

Psalmus centesimus primus διδακτικός πολιτικός

Argumentum & vsus Psalmi centesimi primi.

Dauid accepta regni promissione, non de tanto sibi honore

delato sed de onere potius tam graui sibi imponendo affidue cogitãs, &, vt probabile est, Saulis errata & regni totius perturbatum ordinem intuens, hoc Psalmo tãquam solemni voto tum sese tum posteros suos adstringere coram Deo voluit, in quo breuitate certè inimitabili regium officium omne γενικῶς quidem sed accuratissimè explicatur. Primum igitur omne regium munus ad duas præcipuas virtutes reuocat, nempe clementiam & iudicium: quarum illa facit vt amentur potius Reges quàm metuantur: istud verò ex vsu scripturæ declarat seueritatem qua contumaces coercentur, & illi mollitiei opponitur quæ legum vincula non modo relaxat sed etiam dissoluit. Neque verò de his virtutibus philosophorum more disserit, sed vtranq; vult esse Deo consecratam, ac proinde ad leges à Deo ipso præscriptas accommodari. Deinde ad vsum istarum virtutum accedens, testatur sese promissi regni habenas non esse arrepturum, sed ex ipsius Dei tradentis manu accepturum, (quod etiam postea sanctissimè præstitit) primùm de seipso ad hoc præstandum munus comparando, posteà de priuata familia rectè instituenda, ac tertio demum loco de ipsa regij muneris functione tractat. Itaq; vers. 2. rectam administrationis rationem à semetipso inchoans, & iis valde dissimilis qui nihil minus agunt quàm quòd aliis præcipiunt, vouet sese quàm diligentissimè curaturum vt quæ sit recta via intelligat, memor videlicet verborum Domini ad Iosuen Ios. 1. 7. & 8. & vt ab illa diuinitus demonstrata via nusquam deflectens, ex priuatæ familiæ sua recta gubernatione discat regis munere, sicuti par est, defungi. Postea de publica ipsa functione disserens & rursum à seipso incipiens, pollicetur se neque vltro praua ex seipso capturum consilia, neque mala sequuturum exempla: cuiusmodi infinita quum soleant vel ipsi sibi comminisci principes facultatem explendarum suarum cupiditatum nacti, vel ab iis accepta qui latus ipsorum cingunt cupidissimè arripere, adiicit sese summo studio corruptis moribus præditos homines vitaturum. Denique quum aliorum plurimorum ministerium principes adhibere necessario cogantur quorum & oculis multa videant, & auribus audiant, & consiliis indigeant, promittit sese nullum quem mala conscietia præditum esse cognouerit admissurum delatores, & calumniatores, humani generis pestem, capitali etiam pœna affecturum: superbos & ambitiosos nullo modo tolleraturum, fidei & integritatis spectate hominum

studiosè

studiosè perquisitorum consilio & opera, vel nunquam adscitis vel procul fugatis versutis & callidis, vsurum. Postremò sese non minus seuerum perditorum hominum iudicem, quàm clementem suorum defensorem & alumnum futurum pollicitus, finem vltimum ac præcipuum omnis ciuilis administrationis à philosophis ignoratum ostendit, nempe vt purè ac syncerè Iehoua in ciuitate sua id est in Ecclesia, colatur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Rex ego abs te, Iehoua, inaudito beneficentiæ exẽplo designatus, hoc tibi carmen consecro, de clementia simul & iudicio, quibus in regni administratione præstãdis meipsum coram te obstringo.*

2 *In primis igitur tantisper dum abs te quem nunquam antevertere constitui, ipsis regni gubernaculis admonear, omnem operam dabo vt rectã viã à te præscriptam simul & norim optimè, & syncere domi mea teneam.*

3 *Nunquam ipse mihi peruersum quidpiam faciẽdum proponã, moribus corruptis præditos auersabor, nec eiusmodi quempiam mihi adiungam.*

4 *Prauorum consiliorum auctores procul summouebo, nec vnquam amplectar quod malum esse cognouero.*

5 *Calumniatores & susurrones malè perdam, fastuosos & ambitiosos non feram.*

INTERPRETATIO.

1 Clementiam & iudicium cantabo: & tibi, Iehoua, psallam.

2 Gnauiter studebo viæ integræ, quando venies ad me: ambulabo in integritate cordis mei in medio domus meæ.

3 Non statuam coram oculis meis rem malam: facta deflectentium *a vijs tuis* odero: *nullus eorum* adhærebit mihi.

4 Cor prauum recedet à me: & malos non admittam.

5 Detrahentes clam proximo suo, disperdam: elatos oculis & latos corde *ambitiosos*, ferre non potero.

6 *Veritatis amantes homines vndique perquisitos mihi cõtubernales adsciscam: nec alios quàm spectatæ fidei homines negotijs gerendis adhibebo.*

7 *Versutos domo extrudam, neque fallaciter loquentes tolerabo.*

8 *Sedulò denique, nullaque interposita mora, quoscunq; improbos cognouero, iustis pœnis afficiam, & sacram Iehouæ ciuitatem ab omnibus sceleratis repurgabo.*

6 Oculi mei *tendent* ad veraces in terra, vt habitẽt mecum: incedentes in via integra ministrabunt mihi.

7 Non habitabunt intra domum meam faciẽtes fraudẽ: qui loquitur dolos non stabilietur coram oculis meis.

8 Mane perdam omnes impios terræ: vt excindam ex vrbe Iehouæ omnes operam dantes iniquitati.

Idem Psalmus centesimus primus, monocolos, versu heroïco, vt octauus.

1 *FErt animus, regni fuero quum sede receptus,*
Quas mihi clementerq; simul iusteq; tuendi
Præscripsi imperij leges, te psallere teste,
Summe Deus, testis iudexq; future canenti.
2 *Ipse quidem, dum me promissi munere regni*
Adueniens dignêre, meos componere mores
Prouidus institui, rectæ quâ regula vitæ
Nos regit, incedens sincerus & integer: vlla
Ne sceleris nostras contagio polluat ædes.
3 *Mox inde egressus, solioq; locatus in alto,*
Absit vt illa sequar damnanda exempla malorum:
Illorum potius mores scelerataq; facta
Aduersabor ego totus, longeq; repellam.
4 *Quisquis eris prauum quidquam suadere paratus,*
Ito procul, siquidem genus hoc hominũ execror omne:

5 *Te*

5 *Te verò falsis absentem rodere dictis*
Ausum, commeritis excindam pessime pœnis,
Elatos oculis nullos, nec corde feroces
6 *Ferre potens: Sed enim veri quoscunq; tenaces*
Comperiam, seruabo oculis: virtutis amantes
Sedulus exquiram veræ, adsciscamq; repertos.
7 *Fraudibus addictos, fallacíue ore loquutos,*
Sollicitus pellam, mea ne vel limina tangant.
8 *Denique prima mihi hæc & maxima cura futura est,*
Omnis vt expertem labis, puramq; scelestis
Hanc statuam, euersis, excisisq; omnibus, vrbem.

Psalmus centesimus secundus παραμυθητικός.

Psalmum istum Hebraica inscriptio innuit, & multò apertius declarat ipse contextus ac præsertim versic. 14. & 15. ad ea tempora omnium calamitosissima pertinere quibus captiuitas illa Babylonica septuaginta annorum finiebatur, vt mihi quidem videatur illi excellenti precationi quasi ex aduerso respondere, quæ capite Danielis nono continetur. Quatuor sunt autem eius partes. Vna à vers. 1. ad ipsum vers. 11. luctuosissimum gemitum describit Ecclesiæ cadaueri potius quàm viuo corpori similis (sicut etiam Ezechieli repræsentatur cap. 37.) adhibitis similitudinibus tam expressis & tam accommodatis vt meo iudicio, nullum huius argumenti scriptum extet cum isto comparandum. Altera pars à vers. 12. ad ipsum vers. 15. continet firmissimæ consolationis argumenta, desumpta partim ab ipsius Dei constantissima natura, partim ab oraculo per os Ieremiæ & aliorum Prophetarum edito, de ciuitatis instauratione. Tertia pars à vers. 16. ad ipsum. 23. est illius secundæ amplificatio, in qua Prophetico spiritu amplitudo ac dignitas posterioris templi, spiritualis videlicet & æterni, cuius illud lapideum Typus fuit, id est Ecclesiæ per vniuersum orbem sub Christo capite colligendæ magnificentissimè describitur. Quarta denique parte à 24. vers. ad finem Psalmi, Ecclesia victrix triumphum canit.

Eiuſdem Pſalmi.

PARAPHRASIS.

1 *EXaudi preces meas Iehoua, nec obſtet quidquã quominus mei clamores ad te vſque perueniant.*

2 *Ne faciem tuam à me tam miſeris temporibus auerte, ſed præbe potius aurem & vociferanti celeriter reſponde.*

3 *Nam ecce vita mea quaſi in fumũ abijt, & exuccus haud ſecus atque lapis foco ſubſtratus, omni aſſumpto vigore exarui.*

4 *Cor meum tanquam herba falce amputata emarcuit, cibumque omnem faſtidit.*

5 *Oſſa præ mœrore tabefacta carni adhærent.*

6 *Ononocrotalo per deſerta mugienti, & buboni per ſolitudines gementi ſimilis euaſi.*

7 *Noctes, vt auicula ſub tecto cõpare ſuo viduata; vel ſublatis è nido pullis priuata, peruigil tranſigo.*

8 *Quinetiam miſero mihi inſultent inimici, & intolerabili cum faſtu ſi quem volunt execrari, calamitatis meæ exemplo abutuntur.*

9 *Itaque humi proſtratus haud ſcio pane veſcar an puluere, & potum lacrymis tempero.*

10 *Quid enim aliud te mihi tam grauiter indignante fecerim, vt quo me iacerco videri poſ-*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua audi orationem meam & clamor meus ad te veniat.

2 Ne abſcondas faciem tuã à me, in die *quo* clamo, feſtina & reſponde mihi.

3 Quia conſumpti ſunt, quaſi fumus, dies mei & oſſa mea quaſi focus exuſta ſunt.

4 Percuſſum eſt tanquã herba & exaruit cor meum adeo vt oblitus ſim comedere panem meum.

5 A voce gemitus mei adhæſerunt oſſa carni meæ.

6 Similis factus ſum onocrotalo deſerti: euaſi quaſi bubo ſolitudinum.

7 Peruigilo, & factus ſum quaſi paſſer ſolitarius ſupra tectum.

8 Quotidie ptobris afficiunt me inimici mei: & glorioſi mei *qui ſe iactitant aduerſus me* per me iurant.

9 Itaque puluerem tanquam panem comedi: & potum meum cum fletu miſcui.

10 Propter iram tuam & indignationem tuam, quia extuliſti me & proieciſti me.

ſis extuliſſe vt tanto grauiore ruina conciderem?

11 *Itaque vt paucis omnia complectar, tanquam vmbra occidente ſole inclinans euaneſco, & instar fœni exarui.*

12 *At tu, Iehoua, cuius & virtute nihilominus & promiſſis innitor, idem perpetuo perſtas, tuiq; memoriam quam apud nos depoſuiſti ſempiternam eſſe oportet.*

13 *Itaque poſtquam Sionis miſeriarum tot annos velut otioſus ſpectator fueris, conſurges ſat ſcio, illius miſertus, quum preſtitutum à te tempus aduenerit.*

14 *Nec deerunt tibi ſerui qui erga ipſius rudera optime afficiantur, & eius in puluerem redactæ miſereantur.*

15 *Imò tantum abeſt vt proſtrata ſemper taceat, vt è contrario nomen tuum, Iehoua, ſint reuerituræ gentes à te prioribus ſeculis alienæ, & omnes orbis terrarũ reges tuam maieſtatem ſint celebraturi.*

16 *Eo quòd tu, Iehoua, cuius propriè hoc eſt opus, Sionem inſtauraris, & multò quàm vnquam antea glorioſiorem teipſum ibi oſtentaris.*

17 *Minimè videlicet ſpretis miſerrimæ tuæ gentis precibus, ſed potius reipſa exauditis.*

18 *Edes enim opus perpetua memoria ſcriptis celebrandum,*

me.

11 Dies mei ſunt tanquã vmbra inclinata: & ego tanquam herba exarui.

12 At tu Iehoua in perpetuũ habitas: & memoria tui *eſt* in generationem & generationem.

13 Itaque tu exurgens miſereberis Sion: quia tempus miſerendi eius, quia venit ſtatutum tempus.

14 Nam ſerui tui, lapidibus eius & pulueri eius ſauebunt.

15 Et timebunt gentes nomen Iehouæ: & omnes reges terræ gloriam tuam.

16 Eò quòd ædificauerit Iehoua Sion, & viſus fuerit in gloria ſua.

17 *Et* reſpexerit ad orationẽ afflictorum, & non contempſerit orationem eorum.

18 Scribetur hoc ad generationem poſteram: & popu-

nouúsque populus à te creatus laudes tuas decantabit.

19 *Quoniã ex illo altißimo sanctißimoq́ tuo solio, è cœlis videlicet, oculos in terram aduerteris,*

20 *Captiuorum gemitus exauditurus, & eos de quorum vita desperabatur vinculis exoluturus.*

21.22 *Ut rursum in Sionem nomen tuum, Iehoua, Ierosolymis, inquam, laus tua populis ac regnis ad tui cultum concursantibus prædicetur.*

23 *At tu interea, fateor, dũ tantum istud bonum expectatur, nos sanè grauiter affligis, & veluti filum vitæ nostræ præcidis.*

24 *Sed in hac consternatione, Deus, ad te perfugi, teq́ disertis verbis sum deprecatus ne me immaturè, nec dũ decurso vitæ meæ curriculo, è medio tolleres.*

25 *Et quidni certò futurum quod nobis promisisti confiderem? nec enim es nostri similis qui tempore immutamur, sed in omnia secula perseueras.*

26 *Et terra quidem à te iampridem quum illam conderes firmißimè fuit stabilita, & cœlorum moles ad hunc vsque diẽ inconcussa, tuis vnius manibus est constructa.*

27 *Sed istorum firmitas præ tua immutabilitate nihil est. Nam*

lus creatus laudabit Deũ.

19 Quòd prospexerit ex excelso sanctitatis suæ: Iehoua è cœlis in terram respexerit.

20 Vt audiret gemitum vinctorum, & exolueret filios mortis.

21 Vt annuncient in Sion nomen Iehouæ: & laudem eius in Ierusalem.

22 Quum colligentur populi simul: & regna, vt seruiant Iehouæ.

23 Afflixit in via robur meũ: meum, præcidit dies meos.

24 Dixi, Deus mi, ne facito me euanescere in dimidio dierum meorum.

25 Olim terram fundasti: & opus manuum tuarum sunt cœli.

26 Ipsa peribũt & tu permanebis: & omnia quasi vestimentum veterascent: quasi vestẽ mutabis ea, & mutabuntur.

27 Ipsa peribunt, & tu permanebis : & omnia quasi vesti-

illa quoque sensim deficiunt, tu verò permanes. Sensim, inquam, illa omnia quantumuis firma videantur, vsu ipso sicut vestimenta solent, atteruntur, donec tandem abs te forma ista quam nunc cernimus, quasi veste exuta immutentur.

27 *At tu idem es prorsus, nullis temporum spatijs obnoxius.*

28 *Itaque perenne quoque futurum est tuum illud imperium quod tibi inter tuos erexisti: & illa seruorum tuorum soboles quibuscum æternum fœdus iniuisti, quantumuis multis asperrimisque tempestatibus agitata, tua tamẽ voluntate simulq; potestate immutabili suffulta, in æternũ perseuerabit.*

vestimentum veterascent,
quasi vestem mutabis ea &
mutabuntur.

27 At tu idem es: & anni tui
non deficient.

28 Filij seruorum tuorum habitabunt & semen eorum
coram te stabilietur.

Idem Psalmus centesimus secundus, monocolos versu heroïco, vt octauus.

1 *SVpplicis exaudi voces, clamoribus aurem*
2 *Attentus præbeto meis: nec rebus in arctis*
Fundentem tristes, Deus, auersare querelas,
Sed facilis promptusq; dato responsa vocanti,
3 *Nam veluti tenues vapor euanescit in auras,*
Sic perij excoctis torrenti ardore medullis.
4 *Et ceu secta iacent detonsis gramina pratis,*
Sic dapis immemori penitus cor tabuit omne:
5 *Aridaq; exsuctis pellis vix ossibus hæret,*
Dum gemo, bubonis feralia carmina more
Ingeminans, & cuncta vigil clamoribus implens,

6 *Dira velut seros exercet noctua cantus,*
7 *Siue gemit latitans viduatus compare passer.*
Ecquid enim potius faciam noctesq; diesq;
8 *Immani infelix eheu vexatus ab hoste,*
Vsurpante meum rabida in conuicia nomen?
9 *Ergo mihi puluis panis vice lambitur: ergo*
Forte bibens, largo mea tempero pocula fletu,
10.11 *In me nempe tuæ tantæ mihi conscius iræ,*
Quæ prius elatum sic me deiecit ab alto
Præcipitem, noctis properata vt carpar ab vmbra,
Succisis quales arent radicibus herbæ.
12 *At tu perpetuò firmus constansq; suprema*
Arce, Deus, resides: te cuncta fatentur eundem
13 *Sæcula. Consurges igitur, charæque Sioni*
Mitis eris. Venêre etenim prædicta prophetis
Aurea nunc tandem felici tempora lapsu:
14 *Irrita nec certè fuerint pia vota tuorum,*
Rudera cum lacrymis miserantum, vrbisq; cadauer.
15 *Imò tempus erit veriti tua numina reges*
Quum tibi sacra ferent quâqua diffunditur orbis
Immensus, totoq; colent te corpore proni.
16.17 *Scilicet, audita miserorum voce precantum,*
Instaurata tibi quum mœnia sacra resurgent,
Sublimisq; tua rursum spectaberis arce:
18 *Quæ memores olim nostri benefacta nepotes*
Scilicet æternis mandabunt singula chartis,
Atque renascentum celebrabit grata propagô.
19.20 *Sancti vbi despiciens cœli de vertice terras,*
Vinctorum audieris gemitus, qui morte recepti
21.22 *Ex media, media sacræ tibi in vrbe Sionis,*
carminibus meritæ persoluent laudis honores,
Concursu magno populorum, ipsaq; potentum

Sese

Sese vltrò regum tibi subijciente caterua.
23 *Me tamen interea, fractis quem viribus eheu*
Abripis, exiguo claudens mea tempora gyro,
24 *Has finito tristes effundere, quæso, querelas.*
Ah ne me ante diem properata tollito morte
Mi Deus, æternos duras qui firmus in annos.
25 *Tu sola terrarum, terris prior ipse creasti,*
Pondere fulta suo: celsi laquearia cæli
26 *Tornasti ipse manu, quamuis firmißima tandem*
Dilapsura tamen, vestem ceu deterit vsus,
27 *Quum tu idem perstes nullo mutabilis æuo.*
28 *Sperate ergo boni, quorum est seruire voluptas*
Vna Deo. Nam vos itidem vestriq; nepotes
AEternis stabiles firmiq; manebitis annis.

Psalmus centesimus tertius

ἐυχαριςικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tertij

Scripsit hunc Psalmum Dauid quasi extra sese in cælos vsque abreptus, in quo nō seipsum modò sed ipsos quoq; beatos spiritus ad concinendas Deo laudes excitat, argumentum sumens præcipuum ab illo ingenti & inexplicabili beneficio Dei quo Ecclesiam suam affecit tum recta iustitiæ via, tum gratuita peccatorum remissione illi patefacta: minimè quoq; prætermittens eiusdem in iis quæ ad præsentem vitam spectant begnissimè præbendis inexhaustam liberalitatem, quæ beneficia elegantissimis similitudinibus & suauissimis sententiis exornat, adiecta etiam maiestatis illius diuinæ magnificentissima descriptione.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *AGedum animule mi, & intima mea viscera, totis viribus Deo gratias*

INTERPRETATIO.

1 BEnedic anima mea Iehouæ: & omnia interiora mea nomini san-

agite, & sanctum eius nomen prædicate.

2 *Celebra Iehouam animule mi, teq; omnium beneficiorum eius memorem esse demonstra.*

3 *Hic enim vnus est qui tuas omnes iniquitates pro inenarrabili clementia sua tibi condonat, atq; adeò medici partes obiens, lethalium vulnerũ tibi à peccatis inflictorum sanie abstersa, ipsis etiam morbis, id est vitijs tibi ingenitis medetur,*

4 *Hic est qui te morti addictum, sibiq; quasi propinquitatis iure redemptum beneficijs singularis bonitatis ac commiserationis testibus exornat.*

5 *Hic est qui tibi quo vescaris cumulatissimè suppeditare, teq; nouo subinde indito vigore velut aquilam, auium viuacissimam, renouare consueuit.*

6 *Hic est qui supplices ad se cõfugientes promissorum memor tutatur, & in eos qui iniuriã alijs inferunt seuerè animaduertit.*

7 *Hic est qui Mosi viam qua insisteremus patefecit, totq; miraculis editis Israëlem conseruauit.*

8 *Hic est deniq; Iehoua ille suorum miserijs affici facillimus, ad parcẽdum promptissimus, ad iram tardissimus, bonitatis denique & benignitatis plenus.*

cto eius.

2 Benedic anima mea Iehouæ: & ne obliuiscere vllorum beneficiorum eius.

3 Qui propicius est omni iniquitati tuæ: qui sanat omnes infirmitates tuas.

4 Qui redimit è sepulchro vitam tuam: qui te coronat clementia & miserationibus.

5 Qui saturat bono maxillā tuam: *à quo* renouatur sicut aquilæ iuuentus tua.

6 Faciens iustitias Iehoua: & iudicia omnibus fraude oppressis.

7 Notas fecit Mosi vias suas filiis Israel facta sua.

8 Misericors & clemens Iehoua: tardus ira, & multus bonitate.

9 *Placabilis nimirum, & iniuriarum minimè tenax.*

10 *Minimè quidem certè nobiscum ita sese gessit vt peccata nostra merebantur, neque pœnas sceleribus nostris pares exegit.*

11 *Immò quanto immensius est cælū terra tum altitudine tum amplitudine, tanto ipsius bonitas superat, & veluti absorbet eorum peccata qui pœnitentia ducti ipsum reuerētur.*

12 *Quantum Oriens ab Occidente distat, tantum à nobis peccata nostra summouit.*

13 *Quanto & quàm propenso amore afficiūtur patres erga liberos in aliqua miseria versantes, tanta sui timentes beneuolentia Iehoua complectitur*

14 *Nouit enim fictiles nos esse testas, nouit nos esse maßam ex puluere conflatam.*

15 *Nam, quæso, cui potius rei quàm plantulæ vel flosculo florentium etiam hominum vitam similem dixeris?*

16 *Siquidem vbi vel aura noxia minimus flatus hunc florum attigerit, perit, vsque adeò vt ne locum quidē in quo paulò ante vigebat facilè internoscas.*

17 *Tam est igitur suaptè natura fugax hominum vita: sed miserabilem hanc conditionem*

9 Non in perpetuum rixari
solitus, nec in seculum *i-
ram* custodire *obseruabit*.
10 Non secundū peccata no-
stra fecit nobis neque se-
cūdum iniquitates nostras
rependit super nos.

11 Quia secundum altitudi-
nem cælorum super terrā,
præualet bonitas eius su-
per timentes eum.

12 Secundum distantiam o-
rientis ab occasu, procul
remouit à nobis peccata
nostra
13 Sicut misericors est pater
erga filios, misericors est
Iehoua erga timentes se.

14 Quia ipse cognoscit fig-
mentum nostrum: recorda-
tur quòd puluis sumus.
15 Hominis dies *sunt* quasi
herba, quasi flos agri sic
floret.

16 Quoniam ventus transit
super eum, & non erit: &
nō cognoscet eum ampli-
us locus eius.

17 At bonitas Iehouæ à secu-
lo & vsque in seculum su-
per timentes eum: iustitia

mendat Iehouæ bonitas erga sui timẽtes sempiterna, & affectus ille ad cõseruandos suos propensus, qui ad illorum etiã nepotes porrigitur.

18 *Eorum nimirum qui fœdus ipsius custodiunt, & obseruã-dis ritibus ab eo traditis sedulò incumbunt.*

19 *Iehoua denique, vt etiam omnia ista ipsius in nos beneficia omittam, quo non honore dignus est, cuius nimirum solium in cælis positum est, & cuius in res omnes sine exceptione dominium protenditur.*

20 *Agite igitur mecum potentes illi spiritus, ipsius apparitores, & seduli voluntatis ipsius simulatque loquentem ipsum auditis administri, laudes Iehouæ celebrate.*

21 *Laudes, inquam, Iehouæ celebrate potentes obsequentissimorum ipsius militum copiæ.*

22 *Laudate Iehouã omnia ipsius opera, quibuscunque ipsius imperij regionibus sita. Tu denique animule mi, Dei laudem prædicato.*

eius super filios filiorum.

18 Iis qui custodiunt fœdus eius, & memores sunt statutorum eius: vt faciant ea.

19 Iehoua in cælis stabiliuit thronum suum: & regnum eius *est* cum omni dominatione.

20 Benedicite Iehouæ angeli eius potentes virtute qui facitis verbum eius obtemperando voci verbi eius.

21 Benedicite Iehouę omnes exercitus eius: ministri eius qui facitis beneplacitum eius.

22 Benedicite Iehouę omnia opera eius: in omnibus locis dominationis eius: Benedic anima mea Iehouæ.

Idem Psalmus centesimus tertius, monocolos, Iambico dimetro acatalectico, vt decimus.

1 *EIa animula rerum canamus principem,*
Numen canamus intimum intus corculum:

2 Canamus

2 Canamus, inquam, animula rerum principem.
Eiusq; larga prædicemus munera.
3 Qui tot pepercit sceleribus clemens tuis.
Tuasq; cunctas curat ægritudines.
4 Vitam sepulchri qui specu tuam eruit,
Qui te benignus tot coronauit bonis.
5 In ora largus qui tibi dapes ingerit,
Aquilæ senectam præbet istam qui tibi,
6 Iura innocentum qui tuetur fortiter,
Seuerus idem fraudis vltor perfidæ.
7 Qui iura Mosen docuit, & recti vias,
Res Israële teste qui tot ædidit.
8 Clementis vsque plenus indulgentiæ,
Bonitate abundans, tardus irasci Deus.
9 Offensionum haud persequutor pertinax,
Irásue iustas nescius deponere.
10 Hinc ille nobis asper haudquaquam fuit,
Delicta dignis nostra pœnis vindicans.
11 Quanto altius cœlum solo, tanto istius
Bonitas, sui exuperat timentum crimina.
12 Quantum remotus ab Oriente est Occidens,
Tantum ille scelera cuncta summouet.
13 Qualis paternus animus est in liberos,
Talis timentes hic sui complectitur.
14 Nanq; ipse nostrûm nouit ortus omnium,
Tenuiq; meminit nos satos ex puluere.
15 Ergo virentis oleris instar est homo,
Violæue mille floridæ coloribus,
16 Quam fortè Boreas attigit si frigidus
Perit, nec eius cernitur vestigium.
17 Bonitas at ista perstat æqua numinis,
Sui in timentes, ac timentum posteros.

18 *Qui cuncta pacti sedulò custodiunt*
Oblita nunquam sancta iura fœderis.
19 *Cœlestis hic est regiæ Rex denique,*
Cui cuncta parent summa, parent infima.
20 *Laudate numen hoc potentes spiritus,*
Parêre proni illi iubenti spiritus.
21 *Laudate numen istud omnes syderum*
Ductore sub eo militantes copiæ,
22 *Laudate Numen, cuncta facta Numinis,*
Hunc tu quoq; animula cane, & vnum prædica.

Psalmus centesimus quartus

εὐχαριστικός.

Inter hunc Psalmum & superiorem hoc vnum interest, quòd in illo specialia Dei in Ecclesiam, in isto verò vniuersalia eiusdem in vniuersum humanum genus beneficia recensentur, creatio videlicet mundi & singularium eius partium, & illius gubernatio in hominum gratiam: vtraque tanto verborum splendore, tantaque sententiarum grauitate explicata, vt hoc diuino poæmate nihil neque ornatius neq; doctius dici posse videatur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Celebra Iehouam mi anime. Tu certè Iehoua Deus mi, magnificus es, & haberis, decus & gloriam qua ornatus incedis, in singulis tuis operibus ostentans.*

2 *Totus enim refulget Iehoua luce quasi splēdidissima veste amictus: cælis, veluti tentorio omnium amplissimo ac ornatissimo, circunquaq; expansis.*

3 *Hic ipse sibi cænaculum sola*

INTERPRETATIO.

1 Benedic anima mea Iehouæ: Iehoua Deus mi magnificus es valde: gloriam & decorem induisti.

2 Amictus est *Iehoua* luce sicut vestimento: extendisti cælo quasi velum.

3 Cōtignauit in aquis cænacula

sua virtute fultum in ipsis a-
quis contignauit: hic nubibus
quasi curru inuehitur: hic vē-
torum alis gestatus inambu-
lat.
4 *Hic ventis haud secus quam*
Angelis suis, & fulguribus
tāquam ministris suis vtitur.
5 *Tu quoque terræ molem suis*
basibus immotam permansu-
ram, arte simul ac vi inenar-
rabili fulciuisti.
6 *Et illam quidem initio totam*
aquarum voragine ipsos quo-
que montium vertices supe-
rante operueras.
7 *Sed simulatque illas increpa-*
sti, diffugerunt, & horrifico
tonitrui, sono perterrefactæ,
præcipites recesserunt.
8 *Tunc igitur montes sese sur-*
sum extulerunt, & valles con-
trà in locum sibi attributum
concedentes subsiderunt.
9 *Sed & aquas ipsas nunquam*
ad operiendum vniuersæ ter-
ræ superficiem redituras, suis
finibus conclusisti.
10 *Fontes tamen & ex iisdē con-*
iunctis fluuij inter montium
conualles decursuri te iubente
emerserunt.
11 *Ex quibus videlicet bibant*
pecora, & onagri, cæteraque
feræ sitim leuent.
12 *Apud quos etiam canoræ vo-*
lucres commorantes, & ra-
mis insidentes, suum quaque
cantum edant.
13 *Altera autem ex parte, cæli-*

cula sua, posuit nubes ve-
hiculum suum: ambulat su-
per alas venti.

4 Facit Angelos suos spiri-
tus: ministros suos ignem
flammantem,
5 Fundauit terram super ba-
ses suas, *qua* non mouebi-
tur in seculum & vsque.
6 Abysso sicut vestimento o-
perueras eam, super mon-
tes stabant aquæ.
7 Sed ab increpatione tua
fugerunt: à voce tonitrui
tui celeriter abierunt,
8 Ascēderunt montes & des-
cenderunt valles ad locum
quem fundaueras ipsis.
9 Terminum posuisti *quem*
non transibunt: nec reuer-
tentur ad operiendam ter-
ram.
10 Emittis fontes in torrētes
qui inter montes decurrūt

11 *Inde* bibunt omnes bestiæ
agrorum, & frangunt ona-
gri sitim suam.
12 Iuxta eos habitant volu-
cres cæli, & è medio ramo
rum dant vocem.
13 Irrigat montes è cænacu-

tus videlicet, effusa ex cœnaculis tuis pluuia, montes irrigas, eoq; tuo beneficio fit vt terra, quasi potu ad satietatem hausto, spem agricolæ non fallat.

lis suis: è fructu operum ipsius satiatur terra.

14 *Eadem illa vis gramen & herbas multiplices alendis bestijs ad vsum hominum necessarijs, omne denique alimenti genus è terræ visceribus elicit.*

14 Germinare facit gramen iumentis, & herbam ad ministerium hominis: ad educendum alimentum è terra.

15 *Vinum videlicet quo vires hominis recreentur, oleum cuius vnguine facies eniteat, sed & panem quo ipsum cor hominis sustentetur.*

15 Et vinum *quod* exhilarat cor hominis: ad illustrandam faciem oleo: & panem *qui* cor hominis sustentet.

16 *Ipsa quinetiam arbores Libani quas adeò proceras cernimus vt illas Deus sua ipsius manu seuisse & excoluisse videatur, quòd tantopere excreuerint, humori quem illis Iehoua copiosissimum cælitus subministrauit, acceptũ ferant oportet.*

16 Satiantur arbores Iehouæ: cedri Libani quas plantauit.

17 *Ibi verò nidulantur aues, ibi ciconia in summis abietibus sibi domicilium extruit.*

17 Quia illic aues nidificant, & ciconiæ, quarum abietes sunt domus.

18 *Altissimorum autem montium vertices quidem ibicibus, rupes verò cuniculis latebras præbent.*

18 Montes excelsi ibicibus, rupes sunt latibulum cuniculis.

19 *Idem Lunam certis temporũ spatijs speciem mutaturam, & solem quoque definitis occasus finibus creauit.*

19 Fecit Lunam in stata tempora: Sol nouit occasum suum.

20 *Is simulac occidit, superueniunt noctis tenebræ, & tum demum rapaces feræ ex suis latibulis proreptant.*

20 Ponit tenebras & fit nox: in ea proreptant omnes bestiæ syluarum.

21 Catuli

21 *Leunculi videlicet cum rugitu prædam vestigantes, pabulumq; suũ velint ab ipso Deo, qui clausos interdiu hominum causa, ipsos continuit, reposcentes.*

22 *Luce verò vnà cum Sole reuersa, rursum ijdem collecti sese, quasi signo cælitus dato, in sua cubilia recipiunt.*

23 *Vt nimirum homini ad intermissas operas reuerti, & ad vesperam vsque laborem tuū continuare liceat.*

24 *Quàm igitur magnifica sunt opera tua Iehoua, quàm sapienter omnia fecisti! quibus & quantis opibus terram complevisti.*

25 *Mare autem istud quàm vastum, quam est immensum! & quàm innumerabiles illic pisces, quàm multa tum paruarum prodigiosæ magnitudinis animantia in eo natant!*

26 *Illic quoq; naues maria percurrunt. Ibi immanes illæ abs te conditæ belluæ, per medios maris fluctus, quasi ludibundæ discurrunt.*

27 *Et hæc omnia sicuti abs te vitam acceperunt, ita etiam cibum, quo temporibus constitutis nutriuntur, à te expectant.*

28 *Prabes igitur illis accipientibus, & te manum aperiente satiantur.*

29 *Quod si te fortè ab illis subducas, hærent scilicet attonita*

21 Catuli leonum rugientes ad prædam: & ad quærendum à Deo cibum suum.

22 Oritur Sol, colliguntur: & ad domicilia sua accubant.

23 Egreditur homo ad opus suum: & ad laborem suum vsque ad vesperam.

24 Quàm magna sunt opera tua Iehoua! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra opibus tuis.

25 Hoc mare magnum & spatiosum, illic reptilia absq; numero & animantia pusilla cum magnis.

26 Illic naues ambulant: leuiathan quem formasti, vt ludat in eo.

27 Omnia ad te respiciunt vt des escam eorum in tempore suo.

28 Das illis: & colligunt: aperis manum tuam, & satiantur bono.

29 Abscondis faciem tuam, & terrentur: colligis Spi-

donec te vitalem illum vigorem quem ipsis indideras reuocante, deficiunt tandem, ac in puluerem resoluuntur.

30 *Nec tamen propterea species ipsæ rerum intereunt, sed vim illam tuam rerum procreatricem ac conseruatricem exerens, facis vt altero in demortui vicem abs te creato, ipsa terræ species renouetur.*

Laus igitur Iehouæ sempiterna tribuatur, & pergat Iehoua voluptatem ex operibus suis capere.

32 *Magnus, inquam, ille & præpotens, ad cuius irati conspectum ipsa terra trepidans vacillat, & à quo tacti montes fumum & flammas vomunt,*

33 *Quod ad me quidem attinet vitam omnem in ipso celebrãdo consumam, & quandiu superstes ero, Deum illum meũ canam.*

34 *Quod vtinam illi tam sint grata meæ cãtiones, quàm læto & alacri animo tot tantaq; ipsius beneficia celebro.*

35 *Vtinam contrà scelerati omnes & in ipsum ingrati funditus semel deleantur. At tu mi anime, Dei laudes prædica. Vos quoque cæteri Deum collaudate.*

ritum eorum, & deficiunt, & in puluerem suum reuertuntur.

30 Emittis spiritum tuum, creantur, & renouas faciem terræ.

31 Sit gloria Iehouæ in seculum: lætetur Iehoua in operibus suis.

32 Qui aspicit terram & ipsa contremiscit: qui tangit montes & fumigant.

33 Cantabo Iehouæ in vita mea: psallam Deo meo quandiu sum.

34 Gratus sit ei sermo meus: ego lætabor in Iehoua.

35 Deficiant scelerati à terra & impij donec non sint ipsi. Benedic anima mea Iehouæ. Laudate Iehouam.

Idem Psalmus centesimus quartus, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus.

1 *Age*

1 AGe ô mens mea nunc Deum canamus,
Nunc, inquam, Dominum ac Deum canamus,
2 Quem circumradians & hinc & inde
Totum lumine fulgido coruscum
Maiestatis honos decusq́; cingit:
Cui testudinis instar, vniuersi
Curuantur spatia vndiquâque cœli:
3 Cui palatia fornicata præbent
Suspensæ liquidi aeris procellæ:
4 Qui, curru æthereo tonans, liquentem
Celsis aera nubium quadrigis,
Ventorum rapido impetu pererrat.
Cuius imperijs & huc & illuc
Accinctæ celeres feruntur auræ,
Et vis ignea fulminis coruscat.
5 Terram pondere qui suo imperauit
Libratam medio insidêre puncto,
Molis pondera nulla sentientem.
Terram, inquam, vndisoni maris procellis
Velut tegmine prorsus obuolutam.
6 Nam quæ nunc resonat, grauiq́; planctu
Terræ littora tundit Amphitrite,
Latè olim spatium orbis obtinebat,
Et montes, licet ardui, profundis
Toti fluctibus obruti natabant:
7 Hic quum terribili increpatione
Frenauit maris æstuantis vndas:
Quod surdum licet, attamen sonoras
Audiuit simul ac minas Tonantis,
Perculsum subito omne conquieuit.
8 Tum verò trepidis repentè ab vndis
Moles surgere montium videres,

Et valles quoque subsidêre curuas:
9 Donec littoribus suis retentum
Fixo limite clauderetur æquor:
Quas vtcunque furens eat ruatq́;
Sit nefas tamen exilire metas.
10 Hic est imperio potente cuius
Cauis vndique vallium salebris
Exortæ fugiunt per arua lymphæ.
11 Hinc leuant pecudes sitim molestam,
Hinc potant onagri siticulosi,
12 Hic sedens auium genus canorum
Virenti latet arborum sub vmbra,
Et garritibus aerem fatigat.
13 Tu, tu, inquam, Pater ô benigne, cœli
Penu ex diuite depluis beatos
Collium in iuga fructuosa rores:
14 Et quæcunque auidus metit colonus,
Tuæ munera liberalitatis.
Hinc fœnum pecori benigna tellus,
Hinc flauam segetem ah nimis nimisq́;
Duro vomere sauciata præbet:
15 Hinc vini liquor ille tam suauis,
Qui curas abigat seueriores:
Hinc pinguis quoque munus est oliuæ,
Cuius vnguine vultus enitescat,
Quum panis tamen vnicus tuendæ
Satis sufficiat superq́; vitæ.
16 Ipsas quin etiam arbores benignus
Vitali saturas subinde succo:
Et cedros Libano arduas locasti,
17 Domos passer vbi struat loquaces:
Et pinus pariter, ciconiarum

Nidos

Nidos scilicet annuos futuras.
18 *Te montes rigidos subit iubente*
Pernix caprea, te iubente cæcas
Effodit latebras sibi suisq;
Fœcundorum acies cuniculorum.
19 *Tu lunæ varios simulq; fixos*
Statis temporibus regis labores:
Tu Solis iubar aureum gubernas,
Certis exoriens cadensq; metis.
20 *Tu lucem facis, & facis tenebras,*
Quæ clarum simul ac diem fugarunt,
21 *Tum lustris rabidæ feræ relictis,*
Per noctis tacitas vagantur vmbras:
Tum prædator hiat leo, fremensq;,
Te velut dominum omnium ac parentem,
Prædam feruidus obuiam reposcit.
22.23 *Dein clarum reuehens diem aureus Sol,*
Depulsis vigilem feris colonum
Ad curas reuocat laboriosas,
Noctis vespera dum vices reducat.
24 *O quæ vis fuit illa, quæ potestas,*
Quæ prudentia multiplex, creandis
Tot rebus simul, & simul regendis!
Nam quacunque patet globosa tellus,
Vis quoque imperij tui patescit:
25 *Et quacunque etiam maris vorago*
Terra littora plangit æstuosa,
Latè squamigerum genus natantum
Fœcundas leuè ludit inter vndas.
Hic gens magna natat, natat minuta.
26 *Hic vnctæ pariter volant carinæ,*
Hic immania collocata Cete,

Magno illudere quæ mari videntur,
Quum totum Oceanum rateſq; vertunt.
27.28 *Nempè à te, Pater, iſta cuncta pendent,*
Nam plena hæc ſaturas manu benignus:
29 *Quod ſi contra oculos ſereniores*
Fortè auerteris, ecce mox fatiſcunt.
Quin & ipſam animam tibi petenti
In lutum reditura mox reponunt:
30 *Dein rurſus veluti prius ſopitas*
Tibi quum libet excitare vires,
Succedit veteri recens propago,
Et mundi decus alterum reſurgit.
31 *Sic ô ſic vigeat Dei poteſtas,*
Aeternumq; bonus pater benigno
Suos ſoſpitet vndiquâque vultu:
32 *Ille (inquam) Deus, ille cuius iras*
Flammanteſq; oculos vel ipſa tellus
Latè exterrita tota contremiſcit:
Cuius terribili manu furentis
Tacta culmina montium, nigrantes
Fumorum nebulas ſoluta ructant,
33 *Hunc ergò Dominum canam, hunc ſacrata*
Noſtra barbitos vſque perſonabit,
Vitæ in pectore quandiu ſuperſtes
Flabit hæc anima ac reſlabit auras.
34 *Quod tibi hæc vtinam, ô Pater, voluntas,*
Et noſtræ placeant rudes camœnæ,
Vni vt ſacra tibi mea eſt voluntas,
Et noſtras tibi conſecro camœnas.
35 *Abite ah procul, ah procul, profani,*
Ac toto ſemel exulate mundo:
At nos, mens mea, nos Deum canamus.

Psalmus centesimus quintus

εὐχαριστικός.

Argumentum & usus Psalmi centesimi quinti.

Huius Psalmi auctorem fuisse Dauidem, & Asapho dictatum à quo decantaretur quum arca Domini esset in vrbem introducta, liquet ex 1. Paralip. 16. Est autē idē ipsius vsus atque duorū superiorum, sed in eo diuersum argumētum quòd duo peculiaria Israelitarum beneficia celebrat, gratuitam videlicet eius gentis adoptionem, & eiusdem in terras promissas introductionem. Quum verò nos fœdus habeamus illo priore præstantius, & verus Iosue nobis iam in ipsum cælum præierit, satis intelligitur prætcrquàm quòd nunc quoque rerum illarum antiquarum iucundissima simul & vtilissima est commemoratio vt totidem habeamus diuinæ tum beneficentiæ tum veritatis exempla quibus fidem nostram iisdem fundamentis innixam confirmemus, teneri nos multò etiam magis quàm patres ista beneficia celebrare, atque adeò prædicandis iis immori.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Celebrate Iehouā, ipsum implorate, & audientibus populis res ipsius gestas enarrate.*

2 *Hunc canite, huic psallite, huius admiranda facta prædicate.*

3 *Gloriamini in sancto ipsius nomine. Vos quoque cæteri Iehouæ addicti exultate.*

4 *Accedite ad Iehouam, & ipsius roboris ac præstantiæ aspectabile symbolum istud ac pignus, sacram videlicet hanc arcam studiosè quærite.*

5 *Commemorate quot & quan-*

INTERPRETATIO.

1 Celebrate Iehouā, inuocate nomen eius: annunciate inter populos opera eius.

2 Cantate ei, & psallite ei: loquimini de omnibus mirabilibus eius.

3 Gloriamini in nomine sancto eius: lætetur cor quærentium Iehouam.

4 Quærite Iehouam & robur eius: inquirite faciem eius assiduè.

5 Mementote mirabilium

miracula & prodigia vestri causa ediderit, quas denique pœnas sententia lata de vestris inimicis sumpserit.

6 *Nam sumus nos Abrahæ ipsius serui proles, & Iacobi quem ille sibi selegit soboles.*

7 *Et Iehoua vicissim est quidem omnium terrarum dominus ac gubernator, sed peculiari iure Deus noster.*

8 *Perpetuò videlicet fœderis illius sui, ac semel in omnes ætates ex ipsius mandato valituri sermonis memor.*

9 *Fœderis illius dico cum Abrahamo primùm initi, ac deinceps cum Isaaco, expresso iureiurando, sanciti.*

10 *Cum Iacobo denique siue Israele, immoti ac perpetui decreti loco præscriptis verbis istis stabiliti.*

11 *Terram istam Cananitidē vobis, hereditatis à me admensæ iure possidendam donabo.*

12 *Quod autē liberalissimè pollicitus erat, optima quoque fide præstitit. Quãuis enim illi paucissimi numero viribus nullis, & vt aduenæ in ea regione versarentur.*

13 *Et mutata subinde sede oberrantes, ex gente in gentem, & ex vno regno in aliud demigrarent:*

14 *Tantum abest tamen vt vllā ipsis à quoquam vim inferri sit passus, vt ipsos quoque reges illorum causa corripuerit:*

eius, quæ fecit: prodigiorum eius & iudiciorum oris eius.

6 Semen Abrahæ serui eius *sumus* filii Iacob, electi eius.

7 Ipse Iehoua *est* Deus noster: in tota terra *sunt* iudicia eius.

8 Recordatus est in seculum fœderis sui: verbi *quod* mādauit in mille generationes.

9 Quod pepegit cum Abraham: & iuramenti sui ad Isaac.

10 Et quod stabiliuit Iacobo in decretum: Israeli in fœdus perpetuum.

11 Dicens, tibi dabo terram Canaan, funiculum hæreditatis vestræ.

12 Quum ipsi essent pauci numero: quasi exiguum quiddam & peregrini in ea.

13 Et pertransierunt de gente in gentem: & de regno ad populum alium.

14 Nec permisit quenquā nocere ipsis: & corripuit propter eos reges, *dicens.*

15 Nolite

15 *Et quasi totidem his verbis edictum conscripserit, Nemo istos mihi inunctos ac consecratos sacerdotes tangito nemo prophetas meos lædito.*

16 *Postea famem quidem quasi voce accersitam terris immisit, omnémque panis fulturam infregit, vt perituri mox omnes viderentur.*

17 *Sed venturis tandem in Ægyptum suis multò ante, via prorsus admirabili & ab humanis omnibus consilijs remota, hominem præmisit qui hospitiũ præpararet: Iosephum videlicet, primùm quidem pro mancipio in Ægypto venditum.*

18 *Postea verò compeditus ferreis vinctum: neque minus animo quàm corpore constrictum.*

19 *Donec tandem tempore constituto mẽtio de eo apud Regẽ fieret, & sermo quem Iehoua ipsi suppeditauit, quis & quãtus vir esset, declararet.*

20 *Tunc igitur illum missis nuntijs Rex ipse Ægyptiorum Dominus non modò vinculis exoluit.*

21 *Verumetiam aulæ suæ præfecit, atque adeò rerum omniũ suarum administrationem ei commisit:*

22 *Attributa etiam illi in maximos quosuis Ægypti principes arbitraria potestate, vt & ipsos magistratus Ægy-*

15 Nolite tangere vnctos meos: & prophetis meis nolite malefacere.

16 Et vocauit famem super terram: omnem baculum panis contriuit.

17 Misit ante eos virum: in seruum venditus est Ioseph.

18 Adstrinxerunt compedibus pedes eius: ferrum venit in animam eius.

19 Vsque ad tempus *quo* venit verbũ eius (*id est de eo*) & sermo Iehouæ probaret eum.

20 Misit rex, & soluit eum dominator populorum, & liberauit eum.

21 Constituit eum dominum super domum suam & dominatorem in cunctas facultates suas.

22 Ad vinciendum principes suos in anima sua (*pro arbitrio suo*) & vt senes suos doceret sapientiam.

pti sapientia consilióque suo regeret.

23 *Venit ergo tandem Israel in Ægyptum, & est Iacobus in Chami regione peregrinatus.*

24 *Auxitque ibi Iehoua familiam eius mirum in modum, adeò vt Ægyptijs propterea illam exosis formidabilis euaderet.*

25 *Deus enim animum illorum erga suos immutauit, vt quos antea tantopere diligebant, odisse inciperent, & malis artibus illos circumuenire studerent.*

26 *Sed eos tamē nequaquam deseruit. immò quum res illorum prorsus deplorata viderentur, Mosen seruum suum & Aaronem à se delectum ipsis subsidio misit.*

27 *Isti verò diuinitus missi prout illis erat demandatum, ingentia illa signa & prodigia in Cham regione ediderunt.*

28 *Immisit igitur Ægyptijs tenebras Iehoua, quæ, simul ac iussit Dominus, extiterunt.*

29 *Aquas eorum in sanguinem conuertit, & in ipsis aquis pisces interemit.*

30 *Ranarum agmina, eodem iubente, mox ex ipsa terra emerserunt, & regum ipsorum cubicula inuaserunt.*

31 *Ad eiusdem imperantis vocem examina muscarum, & pediculi in omnibus Ægypti finibus prodierunt.*

23 Tunc venit Israel in Aegyptum: & Iacob peregrinatus est in terra Chā.

24 Et auxit Deus populum suū valde: & robustiorem eum fecit inimicis suis.

25 Conuertit cor eorum, vt odio haberent populum suum: & fraudulenter agerent cum seruis suis.

26 Misit Mosen seruum suum Aaron quem elegit.

27 Qui posuerunt in illis verba signorum eius: & prodigia in terra Cham.

28 Misit tenebras & obtenebrauit: & *ipsa* non fuerunt rebelles verbis eius,

29 Conuertit aquas eorum in sanguinem: & occidit pisces eorum.

30 Produxit terra eorum ranas: in cubiculum regum ipsorum.

31 Dixit, & venit examen muscarum & pediculi in omnibus finibus eorum.

32 Posuit

32 *Lapidauit quoque de cœlo,*
& horribiles fulgurum flam-
ma totam Ægyptum percur-
rerunt.
33 *His telis vineas & ficus eo-*
rum verberauit, omnes deni-
que arbores in finibus illis si-
tas contriuit.
34.35 *Eiusdem mandato excitæ*
locustæ & bruchi innumera-
bili numero prodeuntes om-
nem herbam vorarunt, om-
nem terræ prouentum absum-
pserunt.
36 *Quinetiam primogenita eo-*
rum, id est omnium familia-
rum columina cecidit.
37 *Tandem denique, peractis i-*
stis omnibus, suos auro & ar-
gento onustos, valentes omnes
& integris viribus præditos,
eduxit.
38 *Lætante illis demigrantibus*
Ægypto quam vehemens il-
lorum metus incesserat.
39 *Illos verò proficiscentes, inter*
diu nube aduersus ardorem
Solis texit: noctu, ne temere
errarent, collucẽtis ignea colũ-
næ splendore præiens traduxit.
40 *Petierunt illi coturnices, quæ*
sunt petentibus datæ: suntque
pane cælitus demisso satiati.
41 *Perrupit illis Deus rupes, vn-*
de fluxerunt aquæ, immò e-
tiam fluuij promanarunt.
42 *Et hæc quidem ille, memor*
videlicet eorum quæ Sanctus

32 Posuit pluuias eorum grã
dinem: ignem flammãtem
in terra ipsorum.
33 Et percussit vineas ipsorũ
& ficulneas eorum: & con-
triuit arbores finium ipso-
rum.
34 Dixit, & venit locusta: &
bruchus absque numero.
35 Et vorauit omnem herbã
in terra ipsorum: & con-
sumpsit fructum terræ ip-
sorum.
36 Et percussit omne primo-
genitum in terra ipsorum:
principium omnis virtutis
ipsorum.
37 Et eduxit eos cum argen-
to & auro: & nullus in fa-
miliis eius fuit debilis.
38 Lætata est Aegyptus in e-
gressu eorum: quia cecide-
rat timor illorum super il-
los,
39 Extẽdit Deus nubem pro-
tegmento: & ignem vt lu-
cem præberet noctu.
40 Petiuit Israel & venit co-
turnix: & pane cælesti satu
rauit eos.
41 Aperuit rupem, & fluxe-
runt aquæ: abierunt in ari-
dis locis vt fluuius.
42 Quia recordatus est ver-
bi sanctitatis suæ, ad Abra-

ipse quondam Abrahamo seruo suo pepigerat.

43 *Sic igitur populum suum, electos, inquam, suos, latos & hilares eduxit:*

44 *Quibus regiones à varijs populis possessas tradidit, summa facilitate quacunque indigenæ ipsi maximo labore acquisiuerant, adeptis.*

45 *Vt illi collocati videlicet, pro eo quòd priores incolæ fœdis superstitionibus & voluptatibus terram profanarant, ipsi traditos à Iehoua ritus ac leges seruarent. Deum igitur collaudate.*

ham seruum suum.

43 Et eduxit igitur populum suum cum lætitia: cum exultatione electos suos.

44 Et dedit illis terras gentium: & laborem populorum in hæreditatem adepti sunt.

45 Vt custodirent statuta eius: & leges eius seruarent. Halleluiah.

Idem Psalmus centesimus quintus, monocolos carmine heroïco, vt primus.

1 *EIa Deum laudate alacres, sanctum eia potentis*
Implorate Dei nomen, nec gesta silete
2 *Fortia, quin potius cantu fidibusq; canoris*
Narrate illius toti miracula mundo.
3 *Vos, inquam gens sacra Deo, læti vndique sanctum*
Laudibus illîus numen celebrate frequentes,
4 *Vos illius opem robúrque requirite cuncti,*
5 *Ipsius memores operum, & quæ plurima nobis*
Ostendit rerum miracula certa canentes,
Inprimis iura illa suo quæ prodidit ore.
6.7 *Felix Abramidûm ô soboles, stirps sancta Iacobi,*
Quam sibi selegit Numen, propriámque dicauit:
Et cui se totum Dominus cæliq; solique
8 *Tradidit, illîus pacti non immemor vnquam*
Quod statuit nullis vnquam violabile seclis.

9 Promissum nempe Abramo. deincépsque Iacobo
10 Iuratum & toti ventura in secula proli,
11 Quum rura hæc illis sese Cananæa daturum
Diceret, & terras æterno iure tenendas.
12 Illi igitur quamuis pauci & peregrina vagantes
13 Per sola, nunc istac nunc illac tendere quondam,
Atque plagas regum varias peragrare coacti,
14 Tuti iuere tamen: pœna mox nempe sequuta,
Ipsorum siquis regum læsisset euntes.
15 Nam mihi sacratos (edixerat optimus ille)
Tangere quisquis eris, caueas, aut lædere vates.
16 Inde famem terris, scelerum iustissimus vltor
Accersens, quæ fulturam mortalibus ægris,
Frugibus ereptis, veluti subduceret omnem:
17 Præmisit qui tecta suis sedésque pararet,
Illum fraterno scelere atque immanibus ausis.
Seruum euitata factum vix cæde Iosephum:
18 Qui post, compedibus squalenti in carcere vinctus,
19 Transfixúsque animum curis, vt tempora demum
Sic illum decreta Deo effluxêre probanti,
20 Imperio ipsîus (dictu mirabile) Regis,
Liber, & Aegipti dominator prodijt alter.
21 Hunc siquidem domuíque suæ gazæque Tyrannus
22 Præfecit, proceres à quo totúsque Senatus
Pendêre, & cuius mandata capessere iussi.
23 Ecce senex Iacobus adest, Semíque nepotes
Excipit hospitio sua sub tentoria Chamus.
24 Nec mora de paucis surgit numerosa propago,
Euadítque suo mox formidabilis hosti.
25 Corda volente Deo, subitò in contraria vertens
Aegiptus, quos ipsa prior dilexerat, odit,
Paulatim arte sibi conata absumere seruos.

26 *Tum Moses Aronq; simul, par nobile fratrum,*
27 *Missus adest, mandata ferens. re verba sequuta,*
Tristia cernuntur Phariis miracula terris.
28 *Nocte etenim cælum subitò subtexitur atra,*
Lux nusquam, tenebris mandantum verba sequutis.
29 *Sanguineas voluit Nilus semptemfluus vndas,*
Putrescunt atro fluitantes sanguine pisces:
30 *Arua coaxantes mox complent omnia turmæ,*
Turpesq; inficiunt regum ipsa cubilia ranæ.
31 *Aëra (sic iußit Mosis Deus ore loquutus)*
Muscarum implerunt volitantum examina latè,
Et pecudum atque hominum rosuri corpora vermes.
32 *Grando ruit, ruptis voluuntur nubibus ignes,*
33 *Percussas luget vites ficusq; colonus,*
Et nudata pudet monstrare cacumina syluas.
34 *Iussa his succedunt bruchusq; voraxq; locusta,*
35 *Erosura ipsis plantas cum fructibus omnes.*
36 *Deniq; primitias gentis, floremq; iuuentæ,*
Spem generis, Deus absumpsit iustißimus vltor,
37 *Incolumesq; suos, opibusq; emisit onustos.*
38 *Aegyptus siquidem tenuit quos ante coactos,*
Dimisit blandis adiungens munera dictis.
39 *Nubes luce tegit per torrida saxa vagantes,*
Nocte regit nitido collucens æthere flamma.
40 *Ecce coturnices populo rogitante, ruentes*
Imbre pluunt largo: panem quoq; iussa ministrant
41 *Nubila: rupta leui cautes mox dissilit ictu,*
Fluminaq; effundit plenis vndantia ripis,
42 *Abrahamo iurata suo sic præstitit ille*
43 *Fœdera, selectam, mutato in gaudia luctu,*
Ipse sibi ducens deserta per auia gentem,
44 *Incolumem donec promissis sisteret oris,*

Culta cui pulsis hæc traderet arua colonis,
41 *Ipsius edoctæ leges ac iura tueri.*

Psalmus centesimus sextus παραμυθητικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi sexti.

Psalmum istum vt centesimum vicesimum sextum ad ea tempora referendum arbitror, quibus reduces ex Babilone cum Zorobabele aut etiam cum Ezra & Nehemia, pro reliquis precati sunt qui nihilominus, siue ignauia retenti, siue difficultate itineris territi, siue aliis de causis illic adhuc subsistebant. Auspicatus autem propheta à gratiarum actione de concesso genti reditu, mox descendit ad luculentam confessionem peccatorum totius gentis iam inde ab ipsa liberatione ex Aegypto, expressis etiam temporum & locorum circumstantiis, & ei planè respondentem quam legimus Nehemiæ nono, apud quem etiam aliquoties repetitur quod in hoc psalmo habetur vers. 4. Quod vtinam miserrimo nostro seculo, quo penè videmus non dissimili contumacia veluti superatam Dei Opt. Max. patientiam, hoc exemplum publicè & priuatim imitari, potius quàm mutuò sese lacerare pleriq; mallent.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *LAudate Iehouam, Iehouã summa perpetuaq; bonitate præditum celebrate.*

2 *Quis enim rerum nostra causa ab ipso gestarum amplitudinem oratione consequatur? quis celebrandis eius laudibus par esse possit?*

3 *O beatum qui quouis tempore, & quicunque sit rerum ipsius status, nunquam à recto & iusto deflectit.*

4 *At tu, Iehoua, memento mei*

INTERPRETATIO.

1 CElebrate Iehouam, nã bonus est: nam in seculũ bonitas eius.

2 Quis dixerit *vires* Iehouæ, & annunciarit omnẽ laudem eius?

3 Beati qui ius obseruant: & quisquis iustè se gerit omni tempore.

4 Memento mei, Iehoua,

pro immensa illa beneuolentia qua populum tuum semper es complexus, & me respice quem tua salutis participem facias.

5 *Vt tua in electos tuos beneficentia testis, vnà cum gente illa tua quam tibi pro peculio & hæreditate adsciuisti, læter & exultem.*

6 *Nos certè, fateor, vt & maiores nostri, errauimus, peccauimus, scelerate denique nos gessimus.*

7 *Nam, vt ab alto rem omnem exordiar, patres illi nostri neque tot miraculorum in Ægypto editorum rationem habuerunt: neque multitudinis beneficiorum tuorum memores fuerunt: vt qui tecum ad mare rubrum contenderunt.*

8 *Deus tamen (ô incredibilem bonitatem) vt gloriæ suæ consuleret, suásque vires testificaretur, eos quantumuis rebelles conseruauit.*

9 *Increpauit enim mare rubrũ, quod subitò exaruit: suósque per ipsos maris gurgites haud secus quàm per aridum solum deduxit.*

10 *Sic igitur illi, Deo ipsos asserente, salui ex hostium manibus euaserunt.*

11 *Oppressores autẽ eorum aquis absorpti, ne vno quidem ex ipsis superstite, perierunt.*

12 *Et hoc facto conuicti Israelitæ tunc quidem Iehouæ fi-*

pro beneuolẽtia populi tui (*id est qua afficeris erga populum tuum:*) visita me salute tua.

5 Vt intuear beneficentiam electorum tuorum: & læter in lætitia gentis tuæ: vt glorier cum hæreditate tua.

6 Peccauimus cum patribus nostris: iniquè egimus, scelerate fecimus.

7 Patres nostri in Aegypto nõ intellexerunt mirabilia tua, nõ recordati sunt multitudinis beneficiorũ tuorum: & rebelles fuerunt apud mare, mare *inquam* carectorum.

8 Sed seruauit eos *Iehoua* propter nomẽ suum: vt notam faceret potentiam suam.

9 Increpauit enim mare rubrum, & exiccatum est: & deduxit eos per abyssos, sicut in deserto.

10 Et seruauit eos è manu hostis: & redemit eos è manu inimicorum.

11 Et operuerũt aquę oppressores eorum: vnus ex illis non fuit residuus.

12 Tunc crediderunt verbis eius, & cantauerunt laudes

dem habere cœperunt, eiusque laudes cecinerunt:

13 *Sed ecce vix dum hoc contigerat, quum subitò istorũ omnium obliti, neque se Dei voluntate & consilijs regi sustinentes,*

14 *Summa intemperie carnes expetere in deserto, ipsiusq; numinis vires periclitari cœperunt.*

15 *Itaque concessit quidem illis quod tam auidè flagitabant, sed maximo eorum malo, siquidem hæ delitiæ sunt ipsis in maciem & tabem conuersæ.*

16 *Quid quòd & ipsum Mosen & Aaronem, sanctum Iehouæ sacerdotem, per inuidiã deijcere studuerunt.*

17 *Itaque dehiscens terra Dathanem absorpsit, & Abiramum cum tabernaculis ipsis obtexit.*

18 *Sed & igne in cœtu coniuratorum exorto flamma subito correptos illos concremauit.*

19 *Iidem vitulum apud Horebũ montem conflarunt, & conflatum adorarunt.*

20 *Illo suo (proh scelus) decore & ornamento (æterno videlicet numine) in mortuum simulachrum bouis fœnum comedentis, commutato:*

21 *Adiectaq; Dei seruatoris memoria, qui tot in Ægypto res mirificas ediderat,*

22 *Tot, inquam, in regione Cha-*

des eius.

13 *Sed* statim obliti sunt operum eius: neque expectauerunt consilium eius.

14 Et concupiuerunt concupiscentiam in deserto: & tentauerunt Deum in solitudine.

15 Itaque dedit eis petitionẽ eorum, sed misit tabem in animam ipsorum.

16 Inuidia præterea commoti sunt aduersus Mosen in castris: & aduersus Aaronem sanctum Iehouæ.

17 Aperta est terra, & deglutiuit Dathan: & aperuit super tabernaculum Abiram.

18 Et accẽsus est ignis in cætu eorum: flamma inflammauit improbos.

19 Fecerunt *quoque* vitulum in Horeb: & adorauerunt conflatile.

20 Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem bouis comedentis fœnum.

21 Obliti sunt Dei, qui seruauerat eos, qui gesserat magnifica in Aegypto.

22 Mirabilia in terra Cham:

mi miracula ipsis ostenderat, & apud mare rubrum tam horrifica gesserat.

terribilia ad mare rubrum.

23 *Itaque semel illos erat deleturus, nisi Moses ei præ cæteris acceptus, in ipsa media strage semetipsum obijciens, iram eius ne ad internecionem vsque desæuiret, repreßisset.*

23 Itaque dixit fore vt perderet eos, nisi Moses electus eius stetisset in ruptura coram facie eius: ad auertendam iram eius ne deleret *eos*.

24 *Quid amplius? quum iam illos esset in regionẽ promissam introducturus, nulla fide ipsius verbis habita, terram qua nihil optatius ipsis esse oportuerat, repudiarunt.*

24 Repudiauerunt etiam terram desiderabilem: nec crediderunt verbis eius.

25 *Atque adeò loquentem Deũ audire dedignati, tumultum in suis tentorijs excitarunt.*

25 Et murmurauerunt in tentoriis suis: nec audiuerunt vocem Iehouæ.

26 *Iure igitur ille manum aduersus eos exeruit, qua ipsos in deserto prosterneret.*

26 Itaque extulit manum suã ipsis *id est contra ipsos*: ad prosternendum eos in deserto.

27 *Eorumque posteros inter gentes dißiparet, atque adeò per varias regiones desiiceret.*

27 Et ad dissipandum semen eorum inter gentes: & ad dispergendum eos per terras.

28 *Nam etiam Baalperei, ab abominando idolo, sese adiunxerunt, & victimas rebus vitæ expertibus mactatas comederunt.*

28 Et tamen copulati sunt Baal Pegor: & comederunt sacrificia mortuorum.

29 *Cui sceleri Deus iustißimè iratus, mox in illos grauißimam eis plagam inflicturus, irrupit.*

29 Et ad iracundiam prouocauerunt *Deum* operibus suis: & irruit in eos plaga.

30 *Sed magno animo insurgens Phinees, tantum facinus vindicauit, & statim cædere illos Dominus destitit.*

30 Sed adfuit Phinees & vindicauit *scelus* & cohibita est plaga.

31 *Phinees autem id iustè di-*

31 Et imputatum est ei ad iustitiam

illus est fecisse, eòque nomine laudem ad ætates futuras permansuram est consequutus.

31 *At illi Deum nihilominus apud aquas quibus propterea impositum fuit iurgij cognomentum, ad iram maximo cū ipsius Mosis damno prouocarunt.*

33 *Sic enim eius animum exasperarunt, vt & ipse inconsideratè quiddam effutiuerit.*

34 *Et Moses quidem propterea in ipso deserto mortuus est. Qui verò in ipsam Cananitidem introducti sunt, nihilo quàm patres sui mandatis diuinis obsequentiores, populis quos Deus interfici districtè iusserat, pepercerunt.*

35 *Iisq; sese permiscentes, & mox artes eorum edocti,*

36 *Illorum idolis sese certo suo exitio manciparunt,*

37 *Eousque dementiæ videlicet prouecti, vt filios filiasq; suas dæmonibus mactarint.*

38 *Vt suorum, inquam, filiorum ac filiarum innoxium sanguinem vltrò effusum, fictilibus Kananæorum simulachris libarint, & immanissimis cædibus totam regionem contaminarint.*

39 *En igitur detestanda facinora, en abominādas scortationes quibus illi sese dedita opera polluerunt.*

stitiam, in generationem & generationem, vsque in sæculum.

32 Prouocauerunt *etiam eum* ad iracundiam apud aquas iurgii, quod male cessit ipsi Mosi propter eos.

33 Quia exacerbauerunt spiritum eius: & inconsideratè locutus est labiis suis.

34 Non perdiderunt populos: de quibus mandauerat illis Iehoua.

35 Sed commisti fuerunt gentibus: & didicerunt opera eorum.

36 Et seruierunt simulachris eorum, quæ fuerunt ipsis in ruinam.

37 Sacrificauerunt enim filios suos: & filias suas dæmonibus.

38 Et effuderunt sanguinem innoxium: sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus *idolis* Canaan: & polluta est terra cædibus.

39 Et inquinati sunt operibus suis: & scortati sunt studiis suis.

40 *Quibus iustißimè prouocatus Deus, aduersus populum tandem eò vsque exarsit vt illum quamuis sibi antea segregatum, abominatus,*

41 *In manus gentium tradiderit, & hostium suorum arbitrio ac libidini exposuerit.*

42 *Ab illis igitur postea sunt varijs modis vexati, eorumq́ arbitratu oppreßi.*

43 *Et tamen ille rursum non semel ipsos liberauit: quibus beneficijs tantum abest vt meliorem animum induerint, vt cōtrà sibi indulgentes, illū exacerbare non destiterint, donec ab eo deserti in illa sua improbitate contabuerunt.*

44 *Et quis infinitam Dei bonitatem hîc non admiretur? Nā ecce quamuis neque beneficijs neque castigationibus quicquā apud illos tot seculis profecisset, eorum tamen in angustijs clamores exaudiuit,*

45 *Suiq́ fœderis recordatus, & pro infinita sua clementia, alius repente factus,*

46 *Fecit vt eorum commiseratione ij ipsi tangerentur à quibus fuerant in captiuitatem abrepti.*

47 *Agedū igitur, Iehoua Deus noster, opus à te incboatū absolue, & nos tandem penitus ex gentibus aggregatos apud te recollige, & sanctum nomē tuum prædicemus, laudésque tuas perpetuò celebremus.*

40 Itaque exarsit ira Iehouæ in populum suum: & abominatus est hæreditatē suam.

41 Et tradidit illos in manus gentium: & dominati sunt super eos inimici eorum.

42 Et oppresserunt eos hostes ipsorum: & humiliati sunt sub manu ipsorum.

43 Sæpe liberauit eos, ipsi tamen exacerbauerunt eum consiliis suis: ideóque contabuerūt in iniquitate sua.

44 Vidit tamen cum illis esset angustia, audiendo clamorem eorum.

45 Et recordatus est erga eos fœderis sui: & pœnituit eū secundum magnitudinem clementiarum suarum.

46 Deditq; eos in miserationes coram omnibus qui captiuos abduxerant eos.

47 Serua nos Iehoua Deus noster: & collige nos ex gentibus, ad celebrandum nomen sanctitatis tuæ: & ad celebrandam laudem tuam.

48 *Sit tibi sanè gloria sempiterna, Iehoua Deus Israëlis. Succinito mihi popule vniuerse, & vno ore dicito, Amen. Dominum collaudate.*

48 Benedictus Iehoua Deus Israel à seculo: & in seculum: & dicat omnis populus, Amem. Haleluiah

Idem Psalmus centesimus sextus, monocolos, carmine Iambico dimetro vt decimus.

1 *Laudate numen Optimum*
Cuius perennis omnibus
Benignitas est seculis.

2 *Cuius satis potentiam,*
Cuius satis quis gloriam
Cantarit aptis laudibus?

3 *O vos beatos regulam*
Recti bonique traditam
Omni secutos tempore.

4 *At tu, Deus, non immemor*
Amoris in tuos tui,
Me, liberator, respice.

5 *Lectis vt vnà cum tuis*
Tuáque gente, gestiam.
Et lætus vnà glorier.

6 *Ah nos simul cum patribus*
Errauimus, peccauimus,
Iniqua iniqui fecimus.

7 *Nam signa nec Tanitica,*
Benignitatem nec tuam
Sat ponderarunt seduli,

Rubro sed ipso conscio
Nostri parentes æquore
Obmurmurarunt improbi:

8 *Quos attamen tui memor*
Tu liberasti nominis,
Vires probares vt tuas.

9 *Iussa aruerunt æquora,*
Tuæque seu per aridos
Iêre campos copiæ.

10.11 *Sic, hoste prorsus gurgitis*
Aquis profundis obruto,
Nullóque iam superstite,

Potente, mi Deus, tuos
Tu liberasti dextera,
Hostis ferocis è manu.

12 *Laudare te tum Israel,*
Tibique totus fidere,
13.14 *Quæ mox fides euanuit.*

Nánque omnium mox immemor
Gens ista, nec tuo regi
Arbitrio se sustinens

Carnes gulosa flagitat,

Deum

Deumq; solitudine
Procax in ipsa prouocat.

15 Tu das cibum petentibus
Sed cuius esu tabida
Prosternerentur corpora.

16 Quid plura? Mosen & sacrum
Aronis illum verticem
Lacessierunt inuidi.

71 Quod terra non ferens scelus,
Abiram & Dathanem cum suis
Deglutijt tentorijs.

18 Statimq; missus cœlitus,
Cœtus semel rebellium
Vorauit ignis impios.

19 Hi sunt Horebi qui iuga
Contaminarant, aurei
Cultu iuuenci, perfidi,

20.21 Illius ausi gloriam
22 Promptum sibi quem vindicem
Tot in periclis senserant,

Nili ad fluenta fertilis,
Rubentis ad maris vada,
Tot facta cuius viderant,

Brutæ iuuenci ad bestiæ,

Fœnum vorantis bestiæ,
Transferre sic imaginem.

23 Quod ni stetisset obuius
Moses furenti Numini,
Iam tum perissent funditus.

24.25 Quid amplius? nec dum malis
Tot eruditi, nec minis
Tot Numinis sat creduli,

Hoc diues experti solum
Obmurmurantes, horridis
Spreuere præ mapalibus.

26.27 Iure ergo brachium Deus,
Deserta pulsos in sola
Straturus illos, extulit:

Et iam tum eorum posteros
Statuit prophanis gentibus
Dedere futuros exules:

28 Turpes at illi Peori
Iunxere sese, mortuis
Ausi sacrata vescier.

29 Proin Deus iustissimo
Furore plenus, cladibus
Affecit illos maximis.

30 Donec, furore Phinees

Et

Et ipse iusto percitus,
Vltor futurus adfuit.

31 *Virtutis unde retulit*
Viriq; iusti gloriam,
Cunctis perennem seculis.

32 *At numen illi denuò*
Meribæ ad fluenta pessimis
Lacessiere iurgijs.

33 *Ipsi quod & Mosi obfuit*
Temerè loquuto, & improbis
Turbato eorum vocibus.

34 *Quin & scelestis parcere*
Ausi, rebelles numini,
Iussis necari gentibus.

35 *Illisq; sese iungere,*
Ritusq; eorum discere,
36 *Quin & vereri numina:*

Ipsi sibi auctores mali,
37 *Suos ad aras dæmonum*
Vt qui necarint liberos:

38 *Suæ prolis sanguinem*
Kenaanis sculptilibus
Innoxium profuderint.

39 *Sic ista factis gens suis*

Se, suaq́; polluit sola,
Sacris nefandis debita.

40 *Iure ergo dilectam prius*
Exosus est gentem Deus,
Sæuisq́; dedidit hostibus.

41 *Qui colla contumacium,*
42 *Durum subacta sub iugum,*
Arbitrio regerent suo.

43 *At rursus isti sæpius*
Clemente numinis manu
Istis soluti vinculis,

Non destitêre moribus
Scelestis id lacessere
Suis sceleribus tabidi.

44 *Clamare at illi denuò,*
Audire & ille denuò,
Sui vsq́; fœderis memor.

45 *Vtq́; omnium mitissimus,*
Iræq́; iustæ pœnitens,
Victoribusq́; consciys,

46 *Mirantibusq́; vincula*
Qui nuper his iniecerant,
Dignatus istos gratia.

47 *Aeterne perge nunc Deus,*

Tuósque sæuis erutos
Ex gentibus recollige.

Vt numen hoc sanctißimum
Hoc numen augustissimum,
Iustis celebrent laudibus.

48 *Aeterne sit Deus tibi,*
Deus Israëlis vnice,
Aeterna laus & gloria:

Mihíque tu plebs succinens,
Laudes beata Numini
Mecum perennes dicito:

LIBER QVINTVS Psalmorum.

Psalmus centesimus septimus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi septimi

Psalmus iste quo nihil dici neque rectius neque ornatius, nihil denique diuinius possit, prouidentiam Dei & vniuersalem & particularem, iustissimam simul & moderatissimam asserit, prolatis & elegātissimè descriptis pulcherrimis earum rerum exemplis quæ terra maríque sic contingunt, vt in ijs sit prorsus necesse fateri diuinitus regi earum causas & euenta: tum aduersus impios qui Deum vel tollunt penitus, vel à mūdi gubernatione summouent vt Epicurei: vel vniuersaliter tantum res à se conditas curari censent, vt Peripatetici, vel causis secundis alligant, vt Stoici: tum aduersus superstitiosos, confitentes quidem quòd res est, sed quòd vnius Dei est Opt. Max. fictitiis suis numinibus attribuentes: quibus omnibus mendaciis meritò damnatis, pios & vere sapientes monet Propheta vt opera Dei potius admirari, summámque, in ijs tum sapientiam tum moderationem prædicare discant, quàm

illa

illa in disquisitionem vocare, & cum impiis insanire.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Celebrate Iehouam. Hoc enim ipsius immensa bonitas, perpetuaq́ beneficentia meretur.*

2 *Vos innumeri mecum istud prædicate quos Iehoua ex periculis multiplicibus, & hostium manibus liberauit.*

3 *Quàm enim ille multos à condito mundo ab Oriente & Occasu, à Septentrione & Australi Oceano dispersos collegit?*

4 *Quàm multos in vastis desertis errantes, & vrbem ad habitandum commodum quæritantes,*

5 *Fame sitiq́ enectos, & semianimes,*

6 *Ad se in extremis angustijs clamitantes exaudijt, & ex illis ærumnis ereptos.*

7 *In rectam viam eduxit, & in vrbes commodas perduxit.*

8 *Celebrent igitur isti coram ipso Iehoua tantam hanc eius beneficentiam, cæterisq́ mortalibus mirifica ipsius opera prædicent.*

9 *Qui siti anhelantes recrearit, & famelicos tam benignè refecerit.*

10 *Quàm multi rursus carcerũ tenebris & velut in ipsa mor-*

INTERPRETATIO.

1 Celebrate Iehouam quia bonus *est:* nam in seculum *est* beneficentia eius.

2 Dicant istud redempti Iehouæ, quos redemit è manu opprimentium.

3 Et quos colligit è terris ab Oriente, & ab Occasu: à Septentrione, & à mari.

4 Errabant in deserto in solitudine extra viam: nec vrbem habitatam inueniebant.

5 Famelici *erant* ac sitibundi: anima eorum siti deficiebat.

6 Et clamauerunt ad Iehouam in angustia sua *qui* ex eorum oppressione eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam vt venirent in vrbem habitatam.

8 Celebrent *igitur* coram Iehoua clementiam eius, & mirabilia eius apud filios hominum.

9 Quia satiat animam cupidam, & animam famelicam implet bono.

10 Habitant *alij* in tenebris & vmbra mortis, deuincti angustia

tis caligine concluduntur. a-
nimo quidem angustiis, corpo-
re verò ferreis compedibus ar-
ctißimè constricti,
11 *Idq; meritò, quòd Dei man-*
data omnium hominum men-
ti insculpta rebelles, suis poti-
us cupiditatibus quàm Dei
consiliis sunt obsequuti?
12 *Eorum tamen ferociam vbi sic*
perdomuit Iehoua, & eò sunt
redacti vt nihil in quoquam
opis inueniant:
13 *Illos ad se in istis angustiis*
clamitantes exaudit, & ex æ-
rumnis ereptos,
14 *Ex carcerum tenebris & mor-*
tis caligine, ruptis ferreis com-
pedibus, educit.
15 *Vos igitur tantam Iehouæ be-*
neficentiam coram eo celebra-
te, cæterisq; mortalibus miri-
fica ipsius facta prædicate,
16 *Qui portas æneas confregerit,*
& ferreos vectes contriuerit.
17 *Quid de iis præterea dixero,*
qui, stultitia duce, flagitiorũ
viam ingreßi, & multiplici-
bus oppreßi morbis, amentiæ
pretium ferunt:
18 *Cibumq; omnem fastidientes,*
iam ipsum mortis limen pul-
sant?
19 *Quos tamen ad se in hac mi-*
seria clamantes Iehoua exau-
dit, & ex his ærumnis ereptos.
20 *Vna tantùm emissa vocula,*

gustia & ferro.
11 Quia rebelles fuerunt ver-
bis Dei: & consilium *nu-*
minis excelsi spreuerunt.
12 Sed *postquam* humiliauit
miseria cor ipsorum: & cor
ruerunt, nec est qui adiu-
uet.
13 Et clamauerunt ad Ieho-
uam in angustia sua: ex
pressuris eorum liberat e-
os.
14 Educit eos ex tenebris &
vmbra mortis: & vincula
eorum abrumpit.
15 Celebrate igitur coram Ie
houa bonitatem eius: &
mirabilia eius apud filios
hominum.
16 Quia confregit portas æ-
neas: & vectes ferreos cõ-
triuit.
17 Stulti *alij* propter viam fla-
gitiorum suorum, & prop-
ter iniquitates suas affli-
guntur.
18 Omnem escam abomina-
tur anima ipsorum: & ap-
propinquant ad portas
mortis.
19 Et clamant ad Iehouam in
tribulatione sua: & ex an-
gustiis eorum seruat eos.
20 Mittit verbum suum, & sa-

lethalibus omnibus morbi causis sublatis, sanitati restituit.

21 *Celebrent igitur isti quoque coram Iehoua tantam eius beneficentiam, caterisq; mortalibus mirifica ipsius opera pradicent.*

22 *Iehouæ, inquam, sacrificia laudis offerant, & magno cum gaudio quid ipse in illis effecerit commemorent.*

23 *Caterùm, qui nauigijs maria ingressi, ibi versantur & in aquis negotiantur.*

24 *Ii demùm magna Iehouæ opera intuentur, & quàm ille sese admirabilem in illis maris gurgitibus immensis demõstret, ipsis oculis cernunt.*

25 *Nam simulatq; loquutus est, insurgunt statim horrificas tempestates cientes venti: æquora conflugentibus procellis intumescunt.*

26 *Ipsi cum nauibus vectores nunc in cælum vsq; attolluntur, nunc ad imos gurgites, animis præ formidine colliquatis, deuoluuntur.*

27 *Agitant illos in gyrum turbines: hinc & illinc ebriosorum more vacillant: nullus arti, nullus viribus relinquitur locus.*

28 *Quos tamen ad se in hac angustia clamantes Iehoua ex ijs quibus premebantur miserijs eruit.*

29 *Procellas enim idem qui exci-*

nat eos: & eripit eos ex omnibus corruptionibus eorum.

21 Celebrent igitur coram Iehoua misericordiam eius, & mirabilia eius apud filios hominum.

22 Et sacrificent sacrificia laudis: & prædicent opera eius cum exultatione.

23 Qui descendunt in mare nauibus: qui occupantur in aquis magnis.

24 Hi vident opera Iehouæ & mirabilia eius in profundo.

25 Loquutus enim & facit surgere ventum procellæ, qui in sublime attollit fluctus eius.

26 Ascendunt in cælum, & descendunt in abyssos: anima eorum miseria dissoluitur.

27 Agitantur in gyrum, & vacillant sicut ebrius: & omnis sapientia eorum absorbetur.

28 Et clamant ad Iehouam in angustia sua, qui ex oppressionibus eorũ liberat eos.

29 Facit consistere procellã in

terat compescit, & subitò tē-
pestates fluctuum conticescūt.
30 Illi verò, sedatis fluctibus, la-
ti, tandem in portus optatos
ab ipso prouehuntur.
31 Agite igitur, vos quoque tā-
tam Iehouæ beneficentiam co-
ram ipso celebrate, cæterisq;
mortalibus mirifica ipsius fa-
cta prædicate.
32 Extollant, inquam, isti Ieho-
uam, in media populorum cir-
cumstantium corona, & in ip-
sorum primatum consessu col-
laudent.
33 Idem ille quoties libuit solitu-
dines in fluuios, locos irriguos
in deserta sitientia conuertit.
34 Fœcundissimas regiones inco-
larum sceleribus irritatus in
meram salsuginem cōmutat.
35 Contrà, desertis & incultis
antea propter ariditatem re-
gionibus scaturientes atque a-
deo redundantes passim aquas
inducit.
36 Ibique miserè prius victitan-
tes homines collocat, qui po-
pulosissimas etiam vrbes ex-
truant.
37 Agros serant, vites plantent,
fruges copiosè metant.
38 Ipse videlicet pro benignitate
singulari sua tum ipsos mul-
tiplicante, tum ipsorum armē-
ta mirum in modum augente.
39 Et isti rursum, eodem sic re-
rum vices disponente, immi-
nuti, angustijs, omniq; cala-

in silentio: & silescunt flu-
ctus ipsorum.
30 Et lætantur, quia sedati
sunt, & deducit eos ad por-
tum desiderij ipsorum.
31 Celebrate Iehouæ benefi-
centiam eius: & mirabilia
eius inter filios hominum.

32 Et extollant eum in popu-
li cœtu & in consessu senū
laudent eum.

33 Redigit flumina in deser-
tum: & scaturigines aqua-
rum in sitim:
34 Terram fructiferam in sal
suginem: propter malitiam
habitantium in ea.
35 Redigit desertum in stag-
num aquarum: & terram
solitudinis in scaturigines
aquarum.

36 Et facit illic habitare fa-
melicos, qui constituunt
vrbem habitationis.

37 Et serunt agros, & plan-
tant vineas, & faciunt fru-
ctum prouentus.

38 Et benedicit eis, & multi-
plicantur valde: & iumen-
ta ipsorum non minuit.

39 Postea minuuntur & deii-
ciuntur præ angustia, ma-
lo, & ærumna.

mitatum ac miseriam genere attriti deprimuntur.

40 *Idem etiam principes cunctis antea formidabiles omni auctoritate detracta, vt quò se vertant nusquam inueniant, contemptissimos & despicatissimos reddit.*

4 Effundit contemptum in principes: & errare facit eos in inanitate, sine via.

41 *Idem inopes & opressos erigit, & familias instar gregis propagat.*

41 Et erigit egenum ex afflictione: & ponit instar gregis familias.

42 *Hæc igitur intuentes obseruent quicunque recto sunt iudicio præditi, & summam inde voluptatem capiant: contrà verò scelerati omnes diuinæ prouidentiæ obtrectantes conuicti obmutescant.*

42 Videant recti & lætentur: & omnis iniquitas (*id est scelerati omnes*) contrahat os suum,

43 *Ecquis igitur vera sapientiæ appetens considerãdis istis sese totum dedet, vt immensæ Iehouæ bonitatis notitiam assequatur?*

43 Quis *est* sapiens vt hæc obseruet, vt *homines* intelligit bonitates Iehouæ?

Idem Psalmus centesimus septimus, dicolos distrophos. vt decimus quartus.

1 *Eia Deum cantate bonum. cantate benignum,*
Cunctísque largum seculis,
2 *Dicite crudeli quos ille redemit ab hoste,*
Vos dissipatos colligens,
4 *Quâ sol exoritur, qua noctis conditur vmbris,*
Quâ mundus æstuat, & riget,
4 *Vt miseros quondam per inhospita saxa vagantes,*
Fame sitique torridos,
5.6 *Clamantes vos. semianimes exaudijt ille,*
Malisque cunctis eruit.

7 *Deduxitq́; vijs deserta per auia rectis,*
Cultisq́; statuit vrbibus.
8 *Clementem hunc, inquam, cantate, & dicite cunctis,*
Res iste quantas gesserit.
9 *Quos miseros vesana famesq́; sitisq́; necabat,*
Potu ciboq; recreans.
10.11 *Vos quoque contempti tandem quos numinis iræ*
Eius rebelles vocibus,
Carceribus clausit tetris, mortisq́; per vmbras
Vinclis reuinxit ferreis,
12 *Quos tandem edomitos longo fera corda dolore,*
Opisq́; prorsus indigos,
13 *Audijt oppressos tantorum mole laborum,*
Potenteq́; eruit manu,
14 *Carceris & tetri è tenebris, ac mortis ab vmbris,*
Ruptis reduxit vinculis,
15 *Clementem hunc cantate alacres, & dicite cunctis*
Res iste quantas gesserit.
16 *Ingenti abrumpens æratos robore postes,*
Vectesq́; frangens ferreos.
17 *Vos quoque neglecto qui recti tramite, tantæ*
Pœnas luitis amentiæ,
18 *Prostratis quibus est cibus omnis nausea, mortis*
Pulsantibus iam limina,
19.20 *Quos tamen ad sese clamantes audit, & vnam,*
Semel loquutus voculam,
Quamlibet oppressos seruat, velutiq́; sepulchro
Putres iacentes eximit,
21 *Clementem hunc cantate alacres, huiusq́; sonoris*
Res iste quantas gesserit:
22 *Huic, inquam, laudes cantate, huiusq́; sonoris*
Narrate gesta cantibus.

23 *At vos tranantes pictis vada salsa carinis,*
Maris coloni diuitis,
24 *Magna Dei verè miracula cernitis, alti*
Dispersa campis æquoris.
25 *Nam simulac iussit, rabidi tota æquora venti*
Ad ipsa tollunt sydera,
26 *Abripitur pariter ratis, & nunc nubila tangit,*
Tumente vecta gurgite,
Tartara nunc contra præceps contendit ad ima,
Ipsisq; iungitur inferis.
27 *Vorticibus miseri titubant hinc vndique nautæ,*
Ceu turba nutat ebria.
Nil artis præcepta iuuant, animiq;, manusq;
Spe destitutis concidunt.
28 *Clamant. clamantes superûm pater audit, & istis*
Angustijs mox eripit.
29 *Aequora iussa cadunt subitò, fluctusq; silentes*
Tranquilla lambunt littora.
30 *Incolumes illi optato se littore condunt,*
Miris ouantes cantibus.
31 *Clementem hunc igitur cantate, & dicite cunctis*
Res iste quantas gesserit.
32 *Narrate hunc, inquam plebisq; senumq; cateruæ,*
Dignisq; ferte laudibus.
33 *Irriguum iste solum siccis immutat arenis,*
Quæ tota sorbent flumina,
34 *Et fœcunda prius, salsugine rura colonis*
Iratus implet impijs.
35 *Hic siccis contra fontes educit arenis,*
Desertaq; madidat sola:
36 *Infamesq; fame campos mortalibus implet,*
Vrbis frequentis incolis.

37 *Hic segetes, illic assurgunt ordine vites,*
Hinc messis, hinc vindemia.
38 *Succrescit numerosa hominum pecudumq; propago,*
Fauente numine cælitus.
39 *Et tamen his rursum casus, varijq; labores*
Temporibus imminent suis,
40 *Expositis varia in ludibria regibus ipsis,*
Inq; vltima repulsis sola,
41 *Elatis contra miseris, multaq; beante*
Prole sterilem prius domum.
42 *Hæc hilares spectate boni, cogantur ad ista*
Vt impij obmutescere.
43 *Ecquis erit verò sapiens qui denotet ista,*
Bonum vt Deum norit satis?

Psalmus centesimus octauus.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi octaui.

Conflatus est hic Psalmus partim ex quinquagesimi septimi versiculis 7.8.9.10.11. partim ex sexagesimi versiculis 5.6.7.8.9.10.11.12. ex quibus petendum est eius argumentum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Toto corde comparatus, te, Deus, celebrare, tum voce, tum fidibus gestio. Agedum igitur lingua.*

2 *Agedum nablium & cithara, mecum diluculo expergiscimini.*

3 *Audient me gentes ipsæ remotissimæ laudes tuas prædicantem, audient populi tibi psallentem.*

4 *Nam certè ad cælos vsque tua sese bonitas extulit, & ad nu-*

INTERPRETATIO.

1 Paratum est cor meum Deus: cantabo & psallam: etiam gloria mea *canam.*

2 Exurge nablium & cithara: excitabor diluculo.

3 Celebrabo te inter gentes Iehoua: & psallam tibi inter populos.

4 Quia magna *est* vsque supra cęlos bonitas tua: & vs-

bes vsque veritas tua.
5 *Patefacito, Deus, te suprà cæ*
los residere, & gloriam tuam
vniuersò terrarum orbi de-
monstra.
6 *Vt liberentur ij quos diligis.*
Serua igitur illos viribus tuis,
& me exaudi.
7 *Et certè ita fiet, Deus ex ady-*
to suo nobis loquuto. Itaque
totus iam de victoria exulto.
Daturus enim est mihi Deus
vt hostibus debellatis regnum
meum componam. Itaque Si-
chemitarum agros aßignabo,
Succhoti vallem demetiar.
8 *Meo Gileado & Manasse trās*
Iordanem, repulsis vicinis gē-
tibus, potiar. Ephraimus pars
erit militiæ meæ potißima: pe-
nes Iudam iuris tribunal col-
locabo.
9 *Alienigenæ verò quantumuis*
feroces, seruiles operas mihi
præstabunt. Moabita peluim
abluendis meis pedibus subyci-
ent. Idumæos iubebo exutos
mihi calceos & in ipsorum ca-
put proiectos attollere. De su-
perba Palæstina cum latis ac-
clamationibus triumphabo, si-
cut de nobis antea triumpha-
uit.
10 *Sed quo tandem duce tot mu-*
nitas vrbes occupauero? &
quibus viribus fretus vsque in
Idumæam peruenero?
11 *Te nimirum duce, tuisq; vnis*
viribus fretus, mi Deus, quā-
uis nos antea repuleris, & no-

que ad nubes veritas tua.
5 Exaltare super cælos De-
us: & supra omnem terram
gloria tua.
6 Vt eripiantur dilecti tui:
serua dextera tua, & exau-
di me.
7 Deus loquutus est in san-
ctuario suo: lætabor, diui-
dam Sichem: & vallē Suc-
coth demetiar.
8 Meus est Gilead, & meus
est Manasse: & Ephraim
robur capitis mei: Iuda le-
gislator meus.
9 Moab olla lotionis meæ:
super Edom proiiciam cal-
ciamenta mea super Palæ-
stinam ouabo.
10 *Sed* quis adducet me in v-
bes munitas? quis dedu-
erit me ad Edom?
11 Nónne tu Deus *qui* repu-
listi nos: Deus inquam non
egredi solitus cum exerci-

tibus

ſtris exercitibus praire diu recuſaris.

11 *Tu nobis igitur poſt tot annorum calamitates, adeſto. Vana enim eſt ſalus qua ab hominibus expectatur.*

13 *Solo Deo freti ſtrenuè rem geremus. Hic vnus hoſtes noſtros conculcabit.*

tibus noſtris?

12 Adfer nobis auxilium à tribulatione: nam vana eſt ſalus hominis.

13 Deo freti faciemus fortiter, & ipſe conculcabit aduerſarios noſtros.

Idem Pſalmus centeſimus octauus conflatus ex Pſalmo quinquageſimo ſeptimo & ſexageſimo, partim dicolos, diſtrophos vt primus, & monocolos vt ſecundus.

1 *Geſtit animus, geſtit animus & ore & lyra*
Sacris vacare cantibus.
2 *Inſurge lingua, & tu excitare barbitos,*
Et vos adeſte nablia.
3 *Vt te orbe toto luce prima, mi Deus,*
Fidibus & ore prædicem.
4 *Tua nanque bonitas celſa ſuperat ſydera,*
Nubeſq; tua ſcandit fides,
5 *Attollere in cælos, Deus, & iſtud tuum*
Fac emicet terris iubar.
6 *Vindex prodi agedum, Deus, tuorum,*
Noſtras nec rigidus preces repelle.
7 *Sed quid pluribus hic opus, ſacrato*
Quum ſit ex adyto Deus loquutus?
Immò iam ſalio & triumpho totus.
Valles diuido iam Sucotianas.
8 *Iam meus Galaadus, & Manaſſes.*
Tu robur validi Ephraime regni,

Tu prætor mihi Iuda; tu lauanti
9 *Peluim subijcito mihi Moabe,*
Præbe tu mihi calceos Idume,
Palestine mihi para triumphos.
10 *Munitas sed enim quis vsque in arces,*
Quis me in culmina ducet vsque Idumes?
11 *Nempe tu Deus, ille qui repulsis*
Nuper desieras præire nobis.
12 *Ergo nunc ades, atque tot periclis*
Tuos erue. Nanque tota fallax
Est salus hominum vtlibet potentum.
13 *Te vero duce, te fauente fretis.*
Nobis difficile est nihil futurum.
Te, te, inquam duce, quamlibet superbus
Nostris sub pedibus iacebit hostis.

Psalmus centesimus nonus ἐυκτικος.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi noni.

Scriptus est hic Psalmus à Dauide vsque adeò terribili & horrifica oratione vt vix vllum in tota sacra scriptura simile exemplum inuenias. Itaque cum maximo iudicio legendus est & in precibus vsurpandus: nec tamen nullus est ipsius vsus modo cautiones istas adhibeamus. Primùm videlicet ne vindictæ spiritu aut falso zelo impellamur, sed ut potius vnicam Dei gloriam seriò & ita vt ipse iubet quæramus: deinde ne quum non facilè appareat nobis quinam peccent ad mortem, & precari pro quorumuis resipiscentia & salute teneamur, temere aduersus certas personas istis aut similibus precibus vtamur. Nam alioqui nobis vero Dei zelo impulsis indefinitè, & cum occultorum Dei iudiciorum exceptione, aduersus deploratæ improbitatis hostes operam suam Satanæ locantes, & mala conscientia Christum & eius membra inhumaniter persequentes, concipiendas esse preces vt illos malos malè perdat, vel ex eo liquet quod quotidie precari nos iubet ipse Christus vt Dei regnum adueniat: quod certè nisi euerso Antichristi regno, & destructis omnibus Euangelii & veræ Ec-

clesiæ

clesiæ deploratis hostibus fieri non potest. Imò talium quoque imprecationum aduersus certas Personas conceptarum, exemplum non hoc tantum & alia præterea in Psalmis habemus, sed etiam in Pauli scriptis, vt Gal.5.12.& 2.Timo.4.14. & in Petro Act.8.20.quamuis execrationem illam postea mitiget. Sed & vetus Ecclesia aduersus Iulianum Apostatam & has ipsas & alias eiusmodi preces effudit quas fuisse exauditas euentus ipse comprobauit. Et certè nisi interdum illis vti liceret, frustraneum esset quod scribitur.1, Ioh.5.16. Verùm trahenda non sunt ista ad exemplum, & vt ante dixi cauendum summopere ne vel cupiditate vindictæ vel falso zelo, vel temerè ista vsurpantes, in vtramque aut alteram legis diuinæ tabulam peccemus, & quæ aliis imprecamur, in nostrum ipsorum caput conuertamus. Ad Dauidem autem & ad hunc Psalmum quod attinet, quantā odiorum acerbitatem sit expertus, & quàm crudeliter Saul cum suis immeritò multis annis sit eum persecutus, ex ipsius historia intelligi potest: nec tamen illum fuisse odio priuato aduersus Saulem impulsum, apparet ex eo quòd toties illi pepercit, neque in toto illo exilio quicquam crudeliter fecisse legitur. Spectauit igitur vnam Dei gloriam & regni instaurationem, Dei promissionibus fretus. Præterea prophetico prorsus spiritu & vt ipsius Christi, typum ista fuisse loquutum Dauidem euentus ostendit, & Petrus ipse nos docet. Act.1.20. congruentibus prorsus tum Christi præsertim mortis historia, & pœnis quas nunc quoque miseri Iudæi luunt, iis que Dauid de se & hostibus suis hoc Psalmo pronuntiat. Quisnam autem iste sit in quem peculiariter Dauid hæc tela contorsit, etsi statui certò nequit, iudicio tamen maximè probabilem esse sententiam eorum qui ad Dœgum hæc referunt. Congruunt enim cum ipsius facinore quo nullum horribilius vnquam contigit: & versiculus huius psalmi decimus sextus quasi digito commonstrat temporis illius circumstantiā. vt etiam versiculus octauus, mentionem faciens præfecturæ. Et quamuis sacra historia nullam postea facit Doegi mentionem, ambigi tamen non potest quin ratæ fuerint istæ in illum propheticæ execrationes, quales etiam antea vidimus in illum disertè conceptas Psalmo quinquagesimo secundo. Denique norint omnes qui Doegi vel Iudæ exemplum sequuti Ecclesiam hodie non minus crudeliter persequuntur, ac nominatim quicunque odia etiam à maioribus suis accepta, exercentes ad immanissimas innocē-

tissimorum hominum lanienas Reges à se fascinatos incita
iampridem non destiterunt, & quorum ne nunc quidem ex-
turata est inhumanitas sciant, inquam isti, etiam si Eccle
preces istas non ita præcisè aduersus eos adhibuerit, sibi ta-
men & suis (nisi fortè, quod sanè malim, resipuerint) easdem,
ac fortassis asperiores pœnas in hoc etiam seculo immine
quod iam eorum non paucis euenit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *DEus, meum vnicum decus, & cuius iudicio probari, atq; adeò vt innocentem me laudari scio, quem isti tanquam nocentissimum damnant, ne nunc sileto.*

2 *Vides enim quot falsissimis calumnijs ab hominibus improbis, fraudulentis, & mendacibus impetar:*

3 *Quantis odijs in me tum verbo tum re ipsa, ne qua elabi possim, inuehantur: quàm immeritò denique me oppugnent.*

4 *Nam illi certè mihi inimicitias pro amicitia rependunt: mihi verò vnicũ superest precum perfugium.*

5 *Pro beneficijs, inquam, iniuriam, pro amore mihi odiũ reponunt.*

6 *Ille præsertim sceleratissimus, qui quũ in bonos & pios potentia sit abusus, subijce vicissim illum homini cuipiam improbo, cuius libidini sit obnoxius: & facito vt ad latus vicissim semper æmulos ha-*

INTERPRETATIO.

1 DEus laudis meæ, ne sileas.

2 Quia os impii, & os fraudis super me aperta sunt: loquuti sunt mihi lingua mẽdacii.

3 Et verbis odii circumdede runt me: & oppugnauerunt me sine causa.

4 Pro dilectione mea aduer-santur mihi: & ego oro (*id est ad preces confugio.*)

5 Et posuerunt super me malum pro bono: & odium pro dilectione mea.

6 Præfice super eum impium & aduersarius stet ad dexteram eius:

7 Dum

beat, & qui conatibus eius obsistant.

7 *Trahatur in ius, nec vnquã inde nisi dãnatus abeat, & quot apud iudicem preces adhibebit tot sibi mulctas accersat.*

8 *Breuis sit ipsius vita, eique de sua functione deturbato alius succedat.*

9 *Pupillos liberos, vxorem viduam relinquat,*

10 *Errones, perditis vastatisque omnibus ipsorum rebus, ostiatim ipsius liberi victum emendicent.*

11 *Et ipsum & omnes eius facultates inexplicabilibus suis laqueis immites fœneratores irretiant, & quicquid improbus laboribus acquisiuit, hominibus cedat nihil ad eũ attinentibus.*

12 *Nemo ex iis qui ipsi bene antea voluerint constãtem in eũ amicitiam seruet: nemo ipsius pupillos commiseretur.*

13 *Pereat funditus ipsius genus, & in altera sobole deleatur.*

14 *Peccata nõ tantùm ipsius sed etiam patris & auorum eius: item idémque materni generis ipsius Iehoua in memoriam reuocet, nunquam illa deleturus.*

15 *Imò versentur illa semper in Dei conspectu, donec ipsius memoria penitus aboleatur.*

16 *Id enim profectò merentur ipsius mores vt sceleri pœna re*

7 Dum iudicatur ipse, exeat improbus (*id est reus & sceleris dãnatus*) & preces eius vertantur in peccatum.

8 Sint dies eius pauci: præfecturam eius accipiat alter:

9 Sint filii eius pupilli: & vxor eius vidua.

10 Et vagando vagentur filii eius & mendicent: & quærant è locis suis vastatis.

11 Illaqueet fœnerator quæcunque *sunt* illi: & diripiãt extranei laborem eius.

12 Non sit ei prorogans beneficentiam: & non sit qui misereantur pupillorum eius.

13 Sit posteritas eius in exitium · in generatione altera deleatur.

14 In memoriam veniat iniquitas patrum eius, coram Iehoua: & scelus matris eius non deleatur.

15 Sint coram Iehoua semper: & deleat è terra memoriam ipsorum.

16 Quia non est recordatus vti benignitate, & perse-

spondeat, vt qui tam fuerit omnis humanitatis expers, vt me nullo meo merito afflictum, à quibus minimè oportuit desertum, animo denique consternatum, non modò nō sit commiseratus, sed etiā ad necem quæsierit.

17 *Placuit sibi in maleficijs quæ potius recidāt in ipsius caput, & sicut omnis humanitatis fuit hostis, illa procul ab eo refugiat.*

18 *Immò omne calamitatis genus cum ira tua cōiuncta ipsi tanquam vestis quædam adhæreat, atque adeò ipsum totū inuadat, sicut potus intra corpus assumptus in ipsa viscera & vis olei in ipsa vsque ossa penetrat.*

19 *Sitque ipsi miseria perpetua quasi palliū quo totus operiatur, & quasi cingulum quo semper accinctus prodeat.*

20 *Et hoc quidem suorum scelerum præmium à Iehoua reportent qui mihi aduersantur, & suis calumnijs exitialibus perniciem mihi machinantur.*

21 *At tu contrà, Iehoua Domine mi concede hoc mihi tui ipsius nominis causa, vt pro immensa benignitate tua me eripias.*

22 *Sum enim miserrimus, & prorsus inops, & animo ipso grauissimè saucius.*

23 *Euanesco sicut vmbra incli-*

cutus est virum miserum & egenū: & cōtritum corde, vt interficeret.

17 Et dilexit maledictionem, & veniat ei: & non placuit ei benedictio, *ideo* elongetur ab eo.

18 Et induatur maledictione quasi vestimento: & veniat, tanquam aquæ, in interiora eius: & sicut oleum in ossa eius.

19 Sit ei quasi pallium *quo* operiatur: & cingulum *quo* se semper accingat.

20 Hoc opus *esto* aduersantium mihi à Iehoua: & loquentium malum super animam meam.

21 Sed tu, Iehoua Domine, age mecum propter nomē tuum: quia bona clementia tua, eripe me.

22 Quia miser sum & inops: & cor meum vulneratum est intra me.

23 Sicut vmbra dum inclinat, transeo:

ante luce, & tanquam locustas huc & illuc saltito.

24 *Præ inadia labascunt genua, & corpus, colloquato omni succo, contabuit.*

25 *Et, quòd est omnium acerbissimum, tantum abest vt isti vl la misericordiæ sensu tangantur, vt contra ex eo ipso conuiciandi occasionem arripiant, & si fortè me vidēt caput per ludibrium agitent.*

26 *Opitulare mihi Iehoua, mi Deus: & libera me pro benignitate singulari tua.*

27 *Ede insigne opus, vt omnes me non humanis viribus sed tua vnius ope ac potentia seruatum esse fateantur.*

28 *Agedum igitur, maledicant isti mihi quādiu volent, dummodo tu mihi bene velis: insurgent enim, sat scio, sed illos tandem sui pudebit, & ego seruus tibi addictus exultabo.*

29 *Induentur, inquam, hostes mei infamia: & dedecore, quod vltro sibi accersiuerint, quasi veste operientur.*

30 *Ego verò Deum palam prædicans, ipsius beneficia impensè collaudabo, & audientibus omnibus populis celebrabo.*

31 *Vt qui adsit inopibus ad latus, vt eorum ad se prouocantium vitam aduersus iniustas condemnationes tueatur.*

transeo: exagitor quasi locusta.

24 Genua mea collapsa sunt præ inædia: & caro mea exaruit à pinguedine *id est amisi succum & pinguedinem omnem.*

25 Ego autem factus sum opprobrium illis: dum vident me, mouent caput suum.

26 Adiuua me Iehoua, mi Deus: saluum me fac secundum clementiam tuam.

27 Et agnoscant, quòd manus tua hæc *sit*, & quòd tu, Iehoua, *hoc* feceris.

28 Maledicant illi, at tu benedices: insurgunt *illi* sed pudefient, & seruus tuus lætabitur.

29 Induentur aduersarii mei probro: & operientur quasi pallio, pudore suo.

30 Laudabo Iehouam valde ore meo: & in medio multorum celebrabo ipsum.

31 Eo quòd stet ad dexteram pauperis: ad seruandum à cōdemnantibus animam eius.

Idem Psalmus centesimus nonus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt decimus.

1 DEus ô meum vnicum decus,
Ne me silens nunc desere:
2 Quem sic lacessunt impij,
3 Quem fraudulenti sic petunt,
Quiduis periti fingere,
Et immerentem hostiliter
Tot obruunt calumnijs.

4. 5 Odêre nanq; illi sibi
Perspectum amicum millies,
Collata tot damnis sibi
Remunerati commoda:
Quæ cuncta perferens tamen,
Ad te recurro, mi Deus,
Te precibus vrgens sedulis.

6 Fac hunc vicissim vt impij
Dura premant Tyrannide,
Fac quicquid ipse comparet,
Ipsi adsit hostis ad latus.
7 Fac vt tribunal palleat
Damnatus ante iudicum,
Precando quos exasperet,

8 Fac pauculos viuat dies,
Cedatq; munus alteri,
6 Vidua relicta coniuge:
Orbosq; linquat liberos,

10 Vacuis vagos penatibus,
Victum ostiatim quærere
Vesana quos cogat fames.

11 Ipsius & domum & bona
Oppignerata fœnore
Euertat acer creditor,
Feriq; vastent exteri:
12 Quisquam nec ipsum supplicem,
Vllos nec eius liberos
Quamuis iacentes subleuet.

13 Eius propago funditus
Cum prole pereat altera.
14 Eius patres tot seculis
Gessere quicquid improbe,
15 Materq; quicquid ipsius
Peccauit, alto numinis
Maneat repostum pectore.

16 Hæc Numen, inquam, crimina
Obseruet vsque peruigil,
Immanis huius vt viri,
Miserũ me, & inopem, & omnibus
Sic obrutum doloribus,
Ipsam petentis ad necem,
Semel omne deleat genus.

17 Nocere cunctis perditus
Vt iste studuit vnice,
Prodesse verò nemini:
Ipsi nocere quilibet,
Prodesse nemo sic velit,

18 *Hunc vestis instar deniq;*
Totum tegant opprobria.

Ipsumq; fixa lancinent,
Epotæ vt vsque transeunt
Ad ipsa lymphæ viscera,
Et vnguinis vis illiti
Ad ossa fertur intima:
19 *Instarq; vestis obtegant,*
Instarq; cingant cinguli.

20 *Hic exitus conatuum,*
Auctore sancto Numine,
Obtingat hostibus meis,
Necem struentibus mihi.
21 *At tu, Deus, tui memor*
Me liberato nominis,
Tuam probans clementiam.

22 *Mærore nanq; tabidus,*
Intusq; curis saucius,
Inopsq; totus marceo.
23 *Et sera sub crepuscula*
Cadunt vt vmbræ, concido,
Et ceu locusta saltitans,
Hinc inde pulsus exulo.

24 *Longis labans ieiunijs,*
Et colliquatum protraho
Vix hoc miser corpusculum:
25 *Et iste me probris tamen*
Dictisq; figit acribus,

Caputq;

Caputq; motans, asperis
Visum cachinnis impetit.

26 *At tu, Deus mi, me adiuua,*
Et te benignum comproba,
27 *Omnes vt hoc opus tua*
Norint peractum dextera,
28 *Fac quæ imprecati sunt mala,*
Vertantur in totidem bona,
Lætantur his vt tristibus.

29 *Hos denique omne dedecus*
Inuoluat à calce ad caput,
30 *Vt te palam deprædicem.*
Deum aßidentem pauperi,
31 *Iustumq; eorum vindicem*
Quos improborum factio
Iam destinarat ad necem.

Psalmus centesimus decimus

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi.

Hunc longè pulcherrimum & pretiosissimum Psalmum commodè vocari posse puto Euangelij promissi epitomen, in quo videlicet (quantumuis Iudæi in reprobum sensum tradi conentur luci tenebras inferre) tum maxima perspicuitate, tum inimitabili breuitate ista nostræ salutis capita explicantur.

1 Christi Deitas vers. 1. Christo ipso interprete Matth. 22. 41. & deinceps. Nam hominem fore & quidem ex Dauidis stirpe ne ipsi quidem hostes Christi dubitabant.

2 Eiusdem humanitas, regia cum potestate æterna & in cælo & in terra, atq; adeo cum nomine quod est, excepta ipsa deitate, supra omne nomen: ac proinde personæ in duabus

naturis vnitas, citra tamen Eutychianam siue Maiestaticam omnem præsentiam: eodem versiculo, his verbis, Sede à dextris meis, interprete Aposto. Heb. 1. 12.

3 Eiusdem Regis bella & victoriæ aduersus omnes hostes cum visibiles videlicet tum inuisibiles: eiusdem versiculi primi postrema parte, interpretibus Apostolis 1. Cor. 15. 24. & deinceps, & Heb. 10. 13.

4 Vnde sit Rex iste hoc imperiũ auspicaturus, vers. 2. interprete Esaia 1. Esa. 2. 3. & latrone pẽdente in cruce, Luc. 23. 42. cui Pilatus etiam ipse imprudens tribus linguis subscripsit.

5 Veræ Ecclesiæ (id est eorum qui hostibus huius regis opponuntur) exacta descriptio, * versiculo tertio. Primùm quod sint populus vltrò & sine simulatione obsequẽs. Deinde quod vt milites sub cuius signis militent ex habitu aut aliis symbolis dignoscuntur, ita huius sanctissimi Regis copiæ ex sanctitate internoscantur. Sanctitas autem ista proculdubio est coram Deo Christus ipse qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio, & in quo sumus ἀμώμοι κ̀ ἄσπιλοι coram hominibus autem ipsius fidei fructus: quod declarat propheta formulam loquendi sumens ex sacerdotum & Leuitarum ornatu, in quo solennibus præsertim diebus, coram Deo in suis singuli stationibus apparebant. Tertiò significat decus istud nunc quidem veluti latere sub cruce & ærumnis quibus obnoxia est Ecclesia, sed quod sumus, vt scribitur 1. Iho. 3. 2. appariturum die illo lustrationis Ecclesiæ, cuius meminit Petrus Act. 3. 21. 2. Paulus 1. Cor. 15. 28. Quarto loco piorum cœtum quantumuis ærumnosum comparat cum lectissimorum iuuenum exercitu, vt nouerimus perfici Dei virtutem in nostra infirmitate, quæ vis potissimum emicuit in prima Ecclesiæ Christianæ nascentis infantia, magno quidem succedentium dedecore. Denique omnia ista id est & Ecclesiam ipsam & dona omnia quibus exornatur, pulcherima & accommodatissima similitudine, dicit rorem esse cælitus quasi ex auroræ vtero delapsum id est meram gratuitæ bonitatis patris cœlestis donum.

6 Alterius muneris Christo impositi, id est sacerdotii æterni & iureiurando sanciti, repetita etiam sub Melchisedeci typo vtriusque naturæ in vnicum ὑφισάμενον coniunctione, absolutissima descriptio, versiculo quarto, cuius quot & quanta sint mysteria toto epistolæ ad Hebræos capite septimo declaratur.

7 Denique

7 Deniq; versiculis 5.6.7.certamina ipsius in primis Christi, ac deinceps etiam Ecclesiæ, à primordiis patefacti Euangelij ad alterum Christi aduentum, aduersus potentissimos quosq; principes, ac præsertim aduersus Satanam huius mundi tyrannum sequutura, nisi per monarcham: cuius speciatim meminit vers.6. Imperium Romanum, & Antichristum ipsius videlicet imaginem, intelligere malimus quod postea explicabit apertius Daniel 2.44. & Iohan.in Apocalypsi: tanto gloriosiore tum ipsius ducis, tum etiam militum futuro triumpho, quanto fuerit fortius ac diutius certatum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Sunt quidem cæteri patres filiorum suorum domini, sed promissus ille mihi filius, dominus meus est, Deus videlicet æternus: & quatenus etiam verus homo erit, ex meo genere nasciturus, à Iehoua qui hoc ab æterno decreuit, eò vsque euehetur vt sit ad dexteram eius sessurus, id est omnibus rebus conditis sine vlla exceptione dominaturus. Non deerunt tamen hostes plurimi & potentissimi qui regnanti reluctentur, sed quorum omnium irriti futuri sint conatus, siquidem Iehoua omnes illos, ne vno quidē excepto, pedibus ipsius conculcandos subijciet.*

2 *Regnum autem istud æternæ firmitatis ad omnes terrarum fines, imò, vt modò dixi, ad ipsam vsque Dei dextrā prouehendum, tradet ei Iehoua in*

INTERPRETATIO.

1 Dixit Iehoua Domino meo sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos, scabellum pedibus tuis.

2 Sceptrum potentiæ tuæ emittet Iehoua è Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

manus in Sione, cuius imperij tanta vis erit, vt quo plures habuerit hostes eò sit illustrius & conspectius futurum.

3 *Populus verò qui sese vltro & ex animo regendum illi tradiderit, post infinita trophæa ex hostibus reportata, die illo quo Rex, perdomitis omnibus inimicis, copias suas omnes triumphaturus lustrabit, apparebit coram eo, triũphalibus & ipse vestibus sacris, mundissimis, & splendidissimis exornatus. Tunc, inquã, ô Rex lectissimorum iuuenum auorum agmina cõspicies, quæ tibi cælestis illius lucis aurora fœcundissimo suo rore in terras effuso pepererit.*

4 *Neque verò miremini factam à me sacrarum vestium mentionem. Omnia enim hic erunt sacratissima & ab omni impuritate penitus semota, ab isto nimirum Rege simul potẽtissimo & sacratissimo sacerdote consecrata. Nam hunc quoque Iehoua, & quidem adhibito inuiolabili iureiurãdo, sacerdotẽ designauit, eúmque non vt Aaronem & eius posteros, mortales videlicet & caduca offerentes, sed æternum & spirituali victima purissima (seipso videlicet) semel oblata, suos in æternum Deo reconciliaturum, cuius sacerdotis æterni typus fuit magnus ille Melchisedekus,*

3 Populus tuus vltroneus in die ostentationis copiarum tuarum *aderit* cum ornatibus sanctitatis: ex vtero auroræ tibi *erit* ros iuuentutis tuæ.

4 Iurauit Iehoua, neque pœnitebit eum, *dicens*, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedek.

sicuti nobis à Mose describitur.

5 *Tu igitur sancte cœtus, quibuscunque tempestatibus iacteris, securus esto, tanto Rege ac sacerdote fretus. Aderit enim ipsi tibi semper ad latus & Reges ipsos tibi aduersantes temporibus ac momentis qua sapientissimè præfinijt, iratus conteret.*

5 Dominus aderit ad dexteram tuam: confringet in die iræ suæ reges.

6 *Populus autem longè lateq; suis quidem seruatis, rebellium verò edita horribili passim strage, imperio suo subijciet, & monarcham ipsum latissimè dominantem euertet.*

6 Imperabit inter gentes, cumulabit cadauera, confringet caput *dominans* super terras multas.

7 *Bibet tamen ipsemet quoque ex torrẽte ante hos triumphos, & ærumnas omnes durissima militiæ perferet, quibus absorptus ac submersus videri possit: sed tantum abest vt inde detrimenti quidquam patiatur, vt contrà hac ipsa ratione caput sempiterna gloria coronatum sit altissimè sublaturus.*

7 Ex torrente in via bibet, *sed* propterea efferet caput.

Idem Psalmus centesimns decimus, monocolos, carmine Iambico dimetro atacalectico, vt decimus tertius.

1 *TV dexter aßide mihi,*
Dixit meo Domino Deus,
Subsellij tibi vice
Superba donec hostium
Calcanda colla præbeam.

2 *Siônis autem ab arcibus*
Prodibit istud præpotens
Auctore sceptrum numine,
Quantumlibet rebellium
Regnator vt sis hostium.

3 *Vltroq; victori tibi*
Ducent triumphos, splendidis
Sacrisq; cinctæ vestibus,
Sponte obsequentum militum
Illæ tuorum copiæ.

Et qualis auroræ ex sinu
(Cæleste donum) prodiens
Ros prata pingit gemmea,
Infantium proles tibi
Talis orietur cælitus.

4 *Iurauit hoc enim Deus*
Fallente nunquam dextera,
Melkisedec qualis fuit,
Sacratus es talis mihi,
Seclis sacerdos omnibus.

5 *Vos iste, vobis ad latus*
Adstans, tuebitur potens,
Iræq; certo tempore,
Regum potentum quamlibet
Mox robur omne conteret.

6 *Gentes domabit hic feras,*
Hic hostium rebellium

Campu

Campos replebit stragibus:
Hic imperantem plurimis
Franget Tyrannum gentibus.

7 *Et hic quidem laboribus*
Deuincet hostes, in via
Torrente potus turbido,
Sublime sed victor caput
Ad ipsa tollet sydera.

Psalmus centesimus vndecimus

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vndecimi.

Apparet hunc psalmum & alios aliquot sequentes quorum communis inscriptio est HALELVIAH, siue à Dauide siue ab alijs Prophetis & cantoribus editi fuerint, idcirco scriptos fuisse vt in solennibus præsertim festis concurrens in templum populus, sacrificiorum & aliorum sacrorum rituum finem hunc esse intelligeret, non vt in operibus illis remissio peccatorum & iustitia quæreretur, sed vt illis visibilibus signis admonitus vnusquisque ad res ipsas significatas (Christum videlicet & promissa in ipso beneficia) vera fide assurgeret, & Dei beneficentiam seria confessione celebraret, qui verus etiam nunc est Christianorum cœtuum & sacramentorum nostrorum vsus. Proponuntur autem in hoc psalmo prædicanda Dei bonitas, sapientia, & iustitia, primum in mundi creatione, dispositione, & gubernatione: deinde in illa tam admirabili liberatione ex Aegypto, & aliis deinceps testimoniis, quibus Deus suam in hunc populum singularem beneuolentiam variis modis ostenderat. Concluditur denique psalmus grauissimo dicto, quod est omnibus istam suauissimam doctrinam irridentium impiorum blasphemis vocibus opponendum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Celebrate Iehouam toto corde, in isto populi ad prædicanda ipsius beneficia congregati, & ipsi consecrati, cœtu.*

2 *Nam verè sunt ingentia Iehouæ opera, sed istis demum explorata qui consideratione illorum delectantur.*

3 *Splendor enim admirabilis omnium spectantium animos ad honorem illi tribuendum adigens in operibus ipsius elucet: &, quicquid garriant impij, in eorundẽ administratione summa sese illius iustitia conspiciendam perpetuò præbet.*

4 *Sed & speciatim clemens ille & misericors Iehoua suorum in nos beneficiorum hanc nobis solennem commemorationem instituit.*

5 *Hic enim ille est qui totos annos quadraginta sui timentibus escam illã cælitus demissam, & quidem definitè vnicuique familiæ demensam, fœderis nempe sui nunquã immemor, suppeditauit:*

6 *Et populo suo deinceps regiones istas incolis ereptas possidendas tradens, quãta sit potentia præditus, re ipsa demõstrauit.*

7 *Certè quæ nobis ipse manu sua præstitit in has terras*

INTERPRETATIO.

1 Celebrabo Iehouã toto corde in cõgregatione iustorum & cœtu.

2 Magna opera Iehouæ, explorata pro omnibus desideriis ipsorum.

3 Gloria & honor opus eius: & iustitia eius perstat in seculum.

4 Memorabilia reddidit mirabilia sua clemens & misericors Iehoua.

5 Escam demensam dedit timentibus se: recordari consuetus in seculum fœderis sui.

6 Virtutem operum suorum annunciauit populo suo: ad dandam illis hæreditatem gentium.

7 Opera manuum eius *sunt* veritas & iudicium: firma-

sunt

transgressu, ipsius & in præstandis promissis fidem constantissimam, & in vindicandis sceleribus iustam seueritatem quàm manifestissimè declararunt: & quæcunque decreuit, rata stabiliaq; manere comprobarunt.

sunt omnia statuta eius.

8 *Et prorsus fatendum est illa, quum ad certissimam & rectissimam normã directa sint, sic esse stabilita, vt ne mutare quidem nedum immutari aut aboleri possint.*

8 Stabilita vsque in seculum: facta certò & rectè.

9 *Itaque suos non modò illuc introduxit, sed etiam in omnibus periculis est tutatus. Sic enim tum populo suo pactus est, vt de ipsius pacti obseruatione certis edictis cauerit. Denique sanctum est suis, aduersarijs autem terribile ipsius nomen.*

9 Redemptionem misit populo suo: mandauit in æternum fœdus suum: sanctum *est* & terribile nomen eius.

10 *Itaque caput hoc est, atque adeò summa hæc est vera sapientia DEVM REVERERI. Verè certè demum sapiunt quicunque ipsius mãdatis obsequuntur: & laus eius, quantumuis à sceleratis negligatur, perennis est permansura.*

10 Caput sapientiæ *est* timor Iehouæ: Intelligentia bona *est* cunctis facientibus ea: laus illius perstat in perpetuo.

Idem Psalmus centesimus vndecimus. dicolos distrophos, vt decimus quartus.

1 *MEnte Deum tota gratus celebrabo, piorum*
Cinctus corona cœtuum.
2 *Nanque Dei verè sunt grandia facta potentis,*

Cupidis probè nota omnibus.

3 *Magnificum est quodcúnque facit splendénsque decôre,*
Et iustum opificem comprobans.

4 *Quarum etiam nobis rerum monimenta reliquit,*
Ter optimus quàm maxima.

5 *Hic siquidem exanimes dapibus saturauit inemptis,*
Sui vsque fœderis memor.

6 *Et sua quanta foret virtus monstrauit, eosdem*
Terra exterorum collocans.

7 *Sic rigidus patuit iudex, fideíque tenacem*
Vbique sese præbuit.

8 *Aeternúm siquidem rata, firma, & iusta manêre*
Quæcúnque sanciit: decet.

9 *Eruit ergo suos pacti non immemor, hostem*
Terrens vel ipso nomine.

10 *Summa hæc est igitur certè sapientia, numen*
Toto vereri pectore.
Hic sapit, hic demum mansura laude fruetur,
Parêre qui Deo studet.

Psalmus centesimus duodecimus

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi duodecimi.

Sicut variè affectos fuisse necesse est qui siue in solennibus illis festis, siue aliis temporibus templum adibant, ita etiam videmus hos psalmos fuisse ad varios fines accommodatos, sicut etiam Apostolus 2. Timo. 2.1. publicarum precum quatuor facit species. Pertinet igitur hic Psalmus ad δεήσεις id est propriè sic vocatas supplicationes, quibus liberationem petimus ab iis quæ nos premunt: quamquam non tam est supplicationis formula quàm consolationis scriptus: quasi consolante & erigente miseros & anxios Propheta, vt nihilominus fortiter pergerent, neque calamitatum magnitudine fracti vel desponderent animum, vel, vt fieri nimium sæpe consueuit,

fuerit, ad praua consilia deflecterent. Proponuntur autem aduersus tentationes istas considerandæ promissiones ad huius vitæ vsum spectantes, duabus potissimum de causis: quoniam videlicet frequentissimè tentamur à Satana rerum temporalium periclitatione vel amissione, cui tentationi peropportunè opponuntur promissiones illi ex diametro contrariæ: deinde quòd vetus fœdus illas haberet disertius expressas. Sed nunquam profectò Spiritus sancti consilium fuit fidelium animos in istarum rerum expectatione retinere, quum fuerint duntaxat spiritualium bonorum pignora, & quidem addita conditione, quantum nouerit ipse Deus expedire, quum eiusmodi bona neque absolutè neque necessariò sint bona. Scitè autem admodum scribit vir doctissimus D. Mollerus, hunc Psalmum esse luculentum commentarium dicti Pauli 1. Timo. 4. 8. Pietas habet promissionem præsentis & futuræ vitæ.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *O Beatum virum, quantumuis aliter plerique statuant, qui Iehouam reueritus, mandata eius libenter totisq; viribus obsequitur.*

2 *Florebit enim eius soboles, quoniam iustorum generi fauet Deus.*

3 *Opibus cumulatur eius familia, & ab ipso iuste quæsita perseuerant.*

4 *In medijs calamitatum tenebris lucem oriri iubet rectè incedentibus Deus ille clemens, misericors, & iustus.*

5 *Vir bonus vicissim beneficus est, dat mutuò, res suas recte & iuste administrat.*

6 *Itaque nunquam corruet, eritq; perennis ipsius memoria.*

INTERPRETATIO.

1 BEatus est vir ille qui timet Iehouam, & mandatis eius delectatur multum.

2 Potens erit in terra semen eius. progenies rectorum benedicetur.

3 Opes & diuitiæ *erunt* in domo eius: & iustitia eius manet in seculum.

4 Oriri facit in tenebris lucem rectis, clemens misericors, & iustus *Deus*.

5 Bonus vir miseretur, & dat mutuò: disponit negotia sua cum iudicio.

6 Idcirco in æternum non nutabit: in memoria æterna erit iustus.

7 *Nullis calumnijs, nullis sinistris nuntijs concutietur, imò spe in Iehouam reposita, seipsum constanter confirmabit.*

8 *Hac ratione suffultus ipsius animus fortiter expectabit donec aduersarios suos cernat iustam improbitatis suæ mercedem referre.*

9 *Quæcunque sors illum premat, liberalis esse pergit in pauperes, & iustus esse perseuerat. Itaque in dies magis ac magis gloria & dignitate augetur.*

10 *Cernentes hanc illius felicitatem improbi, ferent quidem istud ægerrimè, frendéntque dentibus, sed irritis omnibus suis conatibus, contabescent.*

7 Ab auditu malo non trepidabit. firmum est cor suum confidens in Iehoua.

8 Suffultum cor eius non trepidabit, donec videat quod par est in aduersariis suis.

9 Spargit & donat pauperibus: iustitia ipsius manet in seculum. cornu ipsius attolletur cum gloria.

10 Improbus videbit & irascetur: dentibus suis fremet & contabescet: desiderium impiorum peribit.

Psalmus centesimus duodecimus, monocolos, versu Iambico dimetro acatalectico, vt decimus tertius.

1 *Virum ô beatum maximè,*
Veri timens qui numinis
Eius sacratis legibus
Se corde toto dedidit.

2 *Prognata proles hoc patre*
Latè vigebit præpotens,
Largè piorum posteros
Deo beante cœlitus.

3 *Eius penates diuite*

Vndant

Vndant bonorum copia:
Illiq; longis permanent
Quæsita iustè seculis.

4 Eius tenebras splendido
Deus repellit lumine:
Deus benignus in suos,
Vltor seuerus hostium.

5 Vicissim & ipse quâ potest
Iuuat benignus proximos,
Quod inquit, inquit vt decet,
Facitq; ritè quod facit.

6 Quâcunque fluctus irruant,
Perdurat hic immobilis,
Iustiq; nomen laudibus
Florens viget perennibus.

7 Vnius illum numinis
Potente fultum robore,
Non vlla vis calumniæ,
Non rumor vllus concutit.

8 Hic omnium omnes impetus
Pauoris expers sustinet,
Donec suis obtingere
Commerita cernat hostibus.

9 Pascit libens hic pauperes,
Hoc gloriosus nomine
Cunctis futurus seculis,

Virtutibusque nobilis,

10 *Iratus istud intuens*
Tabescet impius fremens:
Sed quidquid intus cogitat,
Prorsus peribit irritum,

Psalmus centesimus decimus tertius
ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi tertij

Mutuò sese in hoc Psalmo Leuitæ quibus canendi partes erant attributæ, exhortantur ad Dei φιλανθρωπίαν prædicandam, plurimis beneficijs, præsertim erga miseros alioqui & inopes testatam: cuiusmodi sunt Iosephi, Mosis, Dauidis, Danielis exempla, ad quæ procul dubio psalmus iste respexit: quemadmodum quod de sterilibus narrat proculdubio ad Saram, Rebecam, Hannam refertur. Sed ipso statim initio admonemur tum demum has laudes esse gratas quum à seruis Dei proficiscuntur, & ad verum illum Deum referuntur sicuti sese verbo suo patefecit. Hoc enim per NOMEN IEHOVAE declaratur. Quum autem sublato Leuitico sacerdotio, nos omnes Christiani ad laudis hostias apud ipsum Dei tribunal offerendas nunc simus consecrati, apparet hanc exhortationem ad omnem Christianam Ecclesiam pertinere.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *Laudate, laudate, inquã, serui Iehouæ, nomen Iehouæ.*

2 *Beatum Iehouæ nomen iam nunc & in æternum celebretur.*

3 *Siquidem eius prædicandi & omni laude afficiendi iustißimæ rationes sese ab ortu Solis ad Occasum vbique demon-*

INTERPRETATIO

1 Laudate serui Iehouæ, laudate nomen Iehouæ.

2 Sit nomen Iehouæ benedictum, ex nunc & vsque in seculum.

3 Ab ortu Solis vsque ad eius occasum, laudabile est nomen Iehouæ.

4 Excelsus

strant.

4 *Iehoua certè tum gentibus omnibus sublimius dominatur, tum etiam suprà cælos ipsos gloriam suam attollit.*

5 *Ecquis enim Iehoua Deo nostro similis, in altißimo quidem loco gloriosißimè insidēti*

6 *Sed eo vsque tamen sese pro infinita sua bonitate demittenti, vt quæ tum in cælis tum in terra geruntur, intueātur & administret?*

7 *Hic est igitur qui abiectos surrigit, & calamitosos in simetu iacentes attollit,*

8 *Quos inter principes, principes, inquam, populi sui adsciscat.*

9 *Facit denique vt antea steriles & solitariæ, subitò numerosa prolis matres factæ gaudio cumulentur. Iehouam collaudate.*

4 Excelsus *est* super omnes gentes Iehoua super cælos gloria eius.

5 Quis *est* sicut Iehoua Deus noster? attollens se ad habitandum id est, *habitans quidem in sublimi.*

6 Sed demittens sese ad videndum in cęlis & in terra

7 Erigens è puluere inopes: è stercoribus attollens miseros.

8 Vt collocet *eos* cum principibus, cum principibus populi sui.

9 Habitare faciens sterilem in familia & matrem filiorum lætantem, Haleluiah.

Idem Psalmus centesimus decimus tertius, dicolos distrophos. Prïor versus est phalæcius hendecasyllabus : alter est Iambicus dimeter acatalecticus.

1 *Collaudate Deum Dei ministri,*
Cantate nomen Numinis.
2 *Sit iam nunc Domini celebre nomen,*
Cunctisq; deinceps seculis:
3 *Cuius laudibus vniuersus orbis*
Ab ortu ad occasum sonat.
4 *Cunctis nam populis stat iste longè*

Cælisq́ cunctis celsior.
5 *Huius ecquis enim sublimitatem,*
Quis gloriam exæquauerit?
6 *Qui cæli tamen vsque ab arce, terris*
Aduertit imis lumina,
7 *Atque attollit humi prius iacentes,*
Fimoq́ tergit obsitos,
8 *Rectores populi sui futuros,*
Regumq́ sessuros throno.
9 *Et nuper steriles, repentè matres*
Longa beat propagine.

Psalmus centesimus decimus quartus.

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi quarti.

Psalmum istum valdè concinnum & elegantem probabile est in paschæ præsertim festo decantatum fuisse, celebrandæ liberationi ex Aegypto & introductioni in terram promissam peculiariter destinato: quæ quum Typi fuerint veræ illius & æternæ per Christum liberationis à Satanæ, peccati, & mortis longè miserrima seruitute, & in ipsum cœlum introductionis, satis intelligitur quantò magis quàm vetus populus teneamur tantam Dei beneficentiam in Eucharistico præsertim conuiuio sacro celebrare.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *EGrediēte Israele ex Ægypto, Iacobi videlicet posteris, ex illo immani populo,*
2 *Iudam sibi consecrauit Iehoua, & Israelem, pro gente cui peculiariter dominaretur.*
3 *Mare ad illius ex Ægypto egredientis aspectum fugit, ne*

INTERPRETATIO.

1 QVum egressus est Israel ex Aegypto domus Iacob ex populo barbaro.
2 Factus est Iuda sanctuarium eius: Israel dominia eius.
3 Mare vidit, & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum.

transitum eius moraretur: Iordanis retrorsum aquas agens transituro peruium se fecit.
4 *Montes ipsi, fastigijs rupium quasi cornibus arietum inter se concursantibus, & colles instar agnorum subsilierunt.*
5 *Quamobrem verò tu mare fugisti, quamobrem Iordanis retrorsum aquas egisti?*
6 *Quamobrem montes vt arietes, quamobrem colles vt agni subsilijstis?*
7 *Nempe ad Iehouæ populo suo praeuntis conspectum contremiscere te, ô terra, oportet, ad conspectum, inquam Dei Iacobi.*
8 *Qui petram in aquas stagnantes, & rupem in aquarum scaturigines conuertit.*

sum.

4 Montes exilierunt vt arietes: colles sicut soboles ouium *id est, agni seu hædi.*

5 Quid tibi mare quod fugisti? Iordanis quod conuersus es retrorsum?

6 Montes *quod* exultastis vt arietes? colles sicut soboles ouium?

7 A facie Iehouæ contremisce terra: à facie Dei Iacob.

8 Qui conuertit petram in stagnum aquarum: & rupem in fontem aquarum.

Psalmus centesimus decimus quartus, dicolos distrophos, vt decimus quartus.

1 *ISrael Aegypti ingratæ quum linqueret arua,*
Gentisque regna barbaræ,
2 *Tum sibi Iudæam Numen sacrauit, & huius*
Se prodidit gentis ducem.
3 *Vidit, & aufugit trepidum mare: refluus amnis*
Aquas retrorsum rettulit.
4 *Subsiliêre ipsi montes, per pascua læta*
Salire vt arietes solent,
Subsidêre itidem colles sub matribus agnos
Salire quales cernimus.
5 *At cur fugisti trepidum mare? reflue curnam*
Amnis cucurristi retro?

6 *Saltastis quorsum montes, per pascua læta*
Salire vt arietes solent?
Saltastis quorsum colles, sub matribus agnos
Salire quales cernimus?
7 *Ante Dei tellus tremuisti scilicet ora*
Potentis Isacidùm Dei,
8 *Flumina cui rigidæ fudêre ingentia cautes,*
Et rupta stagnauit silex

Psalmus centesimus decimus quintus

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi quinti.

Continet etiam hic Psalmus exemplum publicarum precum maxima cum animi fiducia conceptarum pro reip. salute aduersas prophanas gentes, quamuis quod fuerit hoc bellum & ad quæ tempora sit referendus Psalmus non constet. Ego vel ad Iosaphati historiam retulerim descriptam 2. Paralipo. 20. vel ad similes vsus in genere dictatum Ecclesiæ fuisse crediderim. Continet autem præter illustres aliquot sententias, insignem veri Dei cum falsis numinibus collationem, & docet præterea perspicuè, non nostra vlla commoda, sed solam veri Dei gloriam, vltimum ac summum finem nostrarum precum esse oportere.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS

1 *QVod ex hoc periculo liberationem à te petimus, Iehoua absit vt petamus quasi vlli iustitia nostræ debitam: neque vt aliqua nobis inde propria gloria seu dignitas accedat, sed vt potius nomini tuo consulas, id est vt inde quã sis in promittendo munificus, & quàm ve-*

INTERPRETATIO.

1 NOn nobis Iehoua, nõ nobis, sed nomini tuo da gloriam, propter misericordiam tuam, propter veritatem tuam.

2 Quare

rax in tuis promissis præstandis liquidò appareat.

2 *Obsecro enim, cur istos diutius toleraris per ludibrium rogitantes, vbi est istorum Deus?*

2 Quare dicent getnes istæ, vbi nunc *est* Deus eorum?

3 *Deus noster, ô infelices, de quo vbinam sit quæritis, in cælis est, longè alia maiestate quàm terrenus vllus princeps præditus, cuius tum potentia tum liberrima voluntate cuncta sunt initio creata, & nunc quoque administrantur.*

3 Atqui Deus noster, *est* in cælo, & omnia quæ voluit fecit.

4 *Vestra vero simulacbra, si materia spectetur, aurum sunt & argentum ac proinde res emortua & omnis sensus expertes: sin vero artificij ratio habeatur, sunt hominum manibus fabricata.*

4 Sed idola istorum *sunt* argētum & aurum: opus manuum hominum.

5 *Os habent & muta sunt, quid igitur vobis responderint? oculos habent & cæca sunt, quomodo igitur quid hic agatur perspexerint.*

5 Os illis, & non loquuntur: oculi illis, & non vident.

6 *Aures habent & surdæ sunt, quorsum ergo illis preces funditis? nares habent & nihil odorantur, quorsum igitur illis suffitus & sacrificiorum nidor.*

6 Aures illis, & non audiunt: nares illis, & non odorantur.

7 *Manus habent, nec quidquam contingunt, quid igitur vobis tribuerint? pedes habent & gradiri nequeunt, guttur habent, nec vocem edunt, quînam igitur ad vos iuuandos accurrerint?*

7 Manus illis, & non palpant: pedes illis, & non ambulant: non clamant gutture suo.

8 *Et vt omnia vno verbo dicā,*

8 Similes illis sunt, qui fa-

quid obstat quominus vos ipsi illorum adoratores tam sitis amentes & stupidi quàm illi ipsi trunci & lapides, quibus confiditis?

9 *At tu, Israel, confide Iehouæ, certo omnium qui spem in eo ponunt clypeo ac propugnatori*

10 *Tu inprimis Aaronis proles, quam cæteris & doctrina & exemplo praire oportet, confidito Iehouæ, certò omnium qui spem in ipso posuerunt clypeo ac propugnatori.*

11 *Quotquot denique Iehouæ cultum profitemini, confidite Iehouæ eorum qui spem in ipso ponunt clypeo ac propugnatori.*

12 *Iehoua, ne dubitate, nostri curam gerit Beabit ille, beabit Israelis posteros. Beabit Aaronis genus.*

13 *Beneficus enim est erga synceros ipsius cultores Iehoua, tum nobiles, tum etiam vilissimos quosuis.*

14 *Vos, inquam, ille, vos & posteros vestros nouis beneficijs magis ac magis cumulabit.*

15 *Vos enim in suam gratiam recepit Iehoua qui cælum & terram condidit:*

16 *Et excelsissimos illos cælos sibi retinens vnde rebus omnibus dominatur, vsum terræ & infinitorum bonorum, quibus illam exornauit, hominibus singulari benignitate cōcessit.*

17 *Nempe vt sint in terra ipsius*

ciunt ea: & quisquis illi confidit.

9 Israel confide Iehouæ: auxilium eorum *qui ipsi fidunt* & clypeus eorum ipse *est*.

10 Domus Aaron, confidite Iehouæ: auxilium eorum *qui ipsi fidunt* & clypeus eorum *est* ipse.

11 Qui timetis Iehouam, confidite Iehouæ: auxilium eorum qui ipsi fidunt & clypeus eorum *est* ipse.

12 Iehoua memor est nostri: benedicet, benedicet domui Israel: benedicet domui Aaron.

13 Benedicet timentibus Iehouam, paruulis simul cum magnis.

14 Adiiciet *bona* Iehoua super vos, super vos & filios vestros.

15 Benedicti vos *estis* Iehouæ qui fecit cælum & terram.

16 Cæli cælorum sunt Iehouæ terram autem dedit hominibus.

17 Mortui non laudabunt te

Deus:

gloriæ præcones: quod certè præstare non possunt mortui, quibus ipsa mors vsum linguæ adimens silentium indixit.

Deus: neque vllus eorum qui descendunt in silentiũ.

11 *Libera nos igitur, Deus, vt superstites iam nunc & in perpetuũ gloriam tibi canamus. etiam laudate Iehouam.*

18 Sed nos benedicemus Deo ex nunc & vsque in seculũ Haleluiah.

Psalmus centesimus decimus quintus, dicolos distrophos, carmine elegiaco, vt Psalmus nonus.

1 *HAudquâquam, haudquâquam Deus optime Maxime,*
Sed tibi cedat honos sit decus omne tibi.
2 *Tu clemens etenim, tu verax, Et tua Gentes nobis,*
Quærere nunc vbi sint numina, Sancte, sines?
3 *Atqui tu cœli es Dominus, tu conditor orbis,*
Arbitrioq́; regis condita cuncta tuo.
4 *Istorum verò quid sunt simulachra Deorum?*
Scilicet artificis fusa metalla manu.
5 *Ora quibus, sed muta: quibus sunt nescia lucis*
6 *Lumina, neutra vllis auris aperta sonis.*
Nasus odoratus expers, manus vtraq́; tactus:
7 *Non habiles quôquam membra mouere pedes.*
Guttura quæ nullas possint profundere voces,
8 *Suntq́; etiam cultor cultaq́; imago pares.*
9 *Israel æterno tu verò fidito Regi*
Hic siquidem clypeus præsidiumq́; tibi.
10 *Aronis soboles æterno fidito Regi,*
Hic siquidem clypeus præsidiumq́; tibi.
11 *Tu pius es quicunque, æterno fidito Regi,*
Hic siquidem clypeus præsidiumq́; tibi.
12 *Isacidas etenim semper memor iste beabit.*

Hoc erit Aronis tuta fauente domus.
13.14 *Iste suum veritos numen iuuenesq́, senesq́,*
Augebit, cumulans dona priora nouis.
Illorumq́, etiam sobolem tutabitur idem,
15 *Auctori ô mundi gens bene chara Deo.*
16 *Qui cœlum ipse sibi seruans, mortalibus ista*
Cuncta dedit vasti rura tenenda soli.
17 *Sic te quandoquidem in terris laudare vetantur*
Quos tumulo clausos mors vetat ipsa loqui,
18 *Nos quibus hîc abs te vitæ conceditur vsus,*
Dicemus laudes tempus in omne tuas.

Psalmus centesimus decimus sextus

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi sexti.

Siue ad Dauidem, quem ex morte præsentissima & maximis etiam animi angustiis admirabiliter sæpissimè à Domino liberatum esse constat, siue ad alium quempiam hunc Psalmum referamus, continet insignis gratiarum actionis exemplum, ex quo intelligere licet quousque interdum soleant optimi etiam & integerrimi quique deiici: ad quem confugere tunc oporteat: quàm denique sit felix omnium tentationum exitus, modò impatientiam iniecto fidei freno cohibeamus.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *Omnis amor meus est Iehoua, supplicantis vocem exaudiens,*

2 *Et attentas mihi aures præbens, quamobrem etiam illum quandiu viuam implorabo.*

3 *Ecce vinculis mortis constrictus tenebar: ipsæ me sepulchri angustiæ animi doloribus in-*

INTERPRETATIO.

1 Amo Iehouam, quòd audiat vocem meam, & precationem meã.

2 Et *quòd* inclinet aurem suam mihi: & diebus meis illum inuocabo.

3 Circumdederant me funes mortis, & angustiæ sepulchri interceperant me: tribula-

terceptum occuparant.

4 Tum ego Iehouæ nomen inclamans, quæso, inquam, Domine, miserrimam animam meam liberato.

5 Et quid hic aliud dixerim quam quod re ipsa sum statim expertus, nempe vere mitem in suos, vere in præstandis promissis iustum esse Iehouam? summe misericordem esse Deum nostrum?

6 Iehouam denique simpliciter & candide sese gerentes tutari, vt qui mihi ad extrema redacto tam oportune sit opitulatus?

7 Agedum igitur animula mea, redi ad te nunc, & conquiesce, quandoquidem tam insignis tibi à Iehoua contigit rerum commutatio.

8 Siquidem tu, Iehoua, e morte vitam meam eripuisti, oculorum meorum lachrymas compescuisti, pedes meos quominus ruerem retinuisti.

9 Ita vt iam incolumi & saluo mihi inter viuos coram te liceat versari.

10 Credidi enim Iehouæ promissis, & idcirco sum loquutus fide videlicet mihi, quantumuis ingentibus doloribus oppresso, vocem & verba suppeditante.

11 Fateor enim me eousque detrusum fuisse, vt quo me verterem nescius, & vndique flu-

bulationem & dolorem nactus eram.

4 Et nomen Iehouæ inuocaui, *dicens*: Obsecro Domine, libera animam meã.

5 Clemens *est* Iehoua & iustus: & Deus noster *est* misericors.

6 Custodit simplices Iehoua: exhaustus eram, sed attulit mihi salutem.

7 Reuertere anima mea in requiem tuã: quia Iehoua commutatione vsus est super te.

8 Quia eripuisti animã meam è morte: oculum meum è lachrymis: & pedem meum è lapsu.

9 Ambulo coram facie Iehouæ, in terris viuentium.

10 Credidi, ideò loquutus sum: ego afflictus eram valdè.

11 Ego dixi in trepidatione mea: omnis homo mẽdax.

ctuans eò inclinarem vt statuerem apud me, tum ipsos homines, tum quicquid agitant nihil esse.

12 *Hac autem periculosissima tẽtatione tuis viribus superata, Iehoua (quinam etenim vanum esse potest quod te auctore suscipitur, aut quinam nihili esse possunt apud te quos tua gratia dignatus es?) quid tibi vicißim pro omni beneficiorum genere repẽderim quibus tu me affecisti?*

13 *Sumam nimirum in manus libaminis vasculum, teq́ nominatim appello, Iehoua, hanc liberationem me tibi acceptam ferre palam testificabor:*

14 *Et qua tibi, Iehoua, in ipso periculo constitutus voui, nunc teste vniuerso populo persoluam.*

15 *Agnosco igitur & profiteor quod res est, minimè te videlicet beneficiarios tuos aspernari, imò charissimos habere, nedum vt illos temerè morti obijcias.*

16 *Sanè igitur, Iehoua, ego sum seruus tuus, seruus, inquam, atque adeò verna tuus, ideoq́ vincula quibus adstringebar dirupisti.*

17 *Ego verò vicissim, sicuti par est, tibi hanc hostiam laudis cædo, & nomen tuum inuoco.*

18 *Vota quorum sum reus tibi nunc coram vniuerso populi*

12 Quid rependam Iehouæ? omnia beneficia eius sunt super me.

13 Calicem liberationum accipiam: & nomen Iehouæ inuocabo.

14 Vota mea Iehouæ reddam nunc coram toto populo eius.

15 Præciosa in oculis Iehouę mors beneficiariorum eius.

16 Age Iehoua, certè ego seruus tuus *sum*: ego seruus tuus, filius ancillæ tuæ: dirupisti vincula mea.

17 Tibi sacrificabo hostiam laudis: & nomen Iehouæ inuocabo.

18 Vota mea Iehouæ reddam nunc coram toto populo eius.

tui cœtu persoluo,
11 *Idq; in adis tuæ atrijs, Iehouæ, & in media Ierosolymorũ vrbe. Laudate Iehouam.*

eius.
19 In atrijs domus Iehouæ: in medio tui Ierusalem, Haleluiah.

Idem Psalmus centesimus decimus sextus monocolos, carmine heroïco, vt octauus.

1 *PEctore te toto, Deus optime, diligo, nostris*
Vocibus attentum, promptumq; audire precantem,
2 *Et quoties supplex te casibus inuoco duris,*
Spernentem iustus surda nunquam aure querelas.
3 *Constrictus siquidem laqueo iam mortis, & ipso*
Iam tumuli angusto conclusus carcere, totus
Vndique mœrore oppressus, sæuoq; dolore,
4 *Has tibi profudi, Deus, imo ex pectore voces:*
Seruato miseram hanc animam Deus obsecro, clemens,
5 *Iuste idem vindex, misereri & prompte tuorum,*
6 *Simpliciumq; hominum custos: nec plura loquutum*
Seruasti iam semianimem, inque extrema redactum.
7.8 *Nunc igitur requiesce anima his defuncta periclis*
Quam Deus ipse neci eripuit, flentemq; repressit,
9 *Nutantemq; manu tenuit, rediuiuus vt eius*
Ante oculos, vitæ peragam quæ tempora restant.
10.11 *Hæc mihi verba fides dictauit scilicet vna,*
Afflicto miserè & veluti iam perdita nobis
Cuncta forent, hominum mendacia vota querenti.
12 *Sed tibi quas tandem grates, Deus alme, rependam*
13 *Tot donis cumulatus ego? tibi nempe sacratas*
Ipse redux sacrum fundam libamen ad aras:
14 *Et te voce vocans, populorum adstante corona,*
15 *Vota tibi gratus soluam: tibi namq; tuorum*

Haud quaquam mors est vilis, quod seruulus ipse
16.17 *Imo verna tuus, ruptis en sentio vinclis.*
Ergo tibi laudis cadet hostia, teq; precatus,
18.19 *Iam nunc vota tibi, populis spectantibus ipsis,*
Aede sacra soluam gratus, mediaq; Sione.

Psalmus centesimus decimus septimus, ϖϱοφητικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi septimi.

Prædicitur isto breuissimo quidem sed excellentissimo Psalmo, vocatio gentium, interprete Paulo Roma. 15.11. simulque ostenditur Euangelii summa, gratiæ videlicet ac veritatis Dei exhibitio interprete Iohanne, Ioh. 1.17. Itemq; finis, nempe adoratio Dei in spiritu & veritate, vt spirituale esse regnum Messiæ, nouerimus. Deinde docemur hic quoque quodnam sit huius regni subiectorum munus, & quæ bona sint illis expectanda.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *LAudate nunc Iehouam abiectis fictitijs omnibus dijs, gentes omnes: omnes populi gloriam eius celebrate.*

2 *Nunc enim demum vicit ingens illa ipsius benignitas in nos omnes effusa: & nobis exhibita est aeterna illius à Iehoua promissa salutis veritas. Laudate Iehouam.*

INTERPRETATIO.

1 LAudate Iehouam omnes gentes: celebrate eum omnes populi.

2 Quia exuperauit super nos misericordia eius: & veritas Iehouæ in æternũ, Halleluiah.

Idem Psalmus centesimus decimus septimus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt decimus tertius.

1 *CAntatè laudes numini*
Vos orbis omnes incolæ,

Erlata terrarum sola,
Gentes tenentes vndique.

3 *Immensa nanq; nos super*
Eius patet clementia,
Cunctisq; constat seculis
Perennis eius veritas.

Psalmus centesimus decimus octauus.

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimioctaui.

Assentior iis qui hunc longè præstantissimum Psalmum quamuis apud Hebreos inscriptione careat, Dauidi tribuunt, & sub ipsius regni primordia, quum vicinæ gentes illum essent adorituræ, scriptum fuisse arbitrantur, siue in paschatis siue in tabernaculorum festo: tum vt Deo gratias ageret post tantas superatas difficultates, tum vt qui tandiu ipsi restiterāt sese Deo restitisse agnoscerent, & populus vniuersus Regem sibi diuinitus datum eò libentius amplecteretur. Ista verò sic de se & de rebus præteritis Dauidem scripsisse, vt ad Messiam, cuius ipse typus erat potissimùm pertinerent, apparet ex Es.8.14.& 28.16.Matth.21.42.Act.4.11.Rom.9.33.Ephe.2.20.1.Pet.2.7.& ita fuisse apud veteres Iudęos hunc Psalmum in synagogis explicatū Hieronymus testatur, quod manifestè confirmatur lætis illis populi acclamationibus ex hoc Psalmo desumptis, quum eum ipsum postremo in vrbem ingressu exciperent, quem paulò post sacerdotum & seniorū hortatu, tanta cum sæuitia repudiarunt. Quæ verò capitis cōditio fuit, eandem quoque membrorum esse oportet, vt minimè mirum sit pios veritatis assertores ab iis qui Ecclesiæ videri volunt architecti tanquam blasphæmos & hæreticos reiici, ac tādem quoque Pilatis crucifigendos tradi. Sed vicissim neque euerti lapis ille angularis, neque ædificium illi impositum dirui vllis viribus aut artibus potest.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Eia palàm agnoscite & prædicate summè bonum*

INTERPRETATIO.

1 PRædicate Iehouam bonum esse: Nam in se-

esse Iehouam. perpetua enim
est eius benignitas.
2 *Hoc fateatur nunc Israel: per-*
petua enim est eius benigni-
tas.
3 *Hoc fateatur nunc Aaronis*
genus. perpetua est enim eius
benignitas.
4 *Hoc fateantur nũc omnes syn-*
ceri Iehouæ cultores, perpe-
tua enim est eius benignitas.
5 *Ego quidem, exemplum hu-*
ius immensæ benignitatis sin-
gulare, in extremis, vt nostu,
angustijs illum implorare non
destiti: & ille me, sicut vos
ipsi cernitis, exauditum in
amplissimum hunc locum eue-
xit.
6 *Itaque Iehouam pro me face-*
re, atque adeò mihi præstò a-
desse expertus, absit vt cuius-
quam hominis vires aut mi-
nas reformidem.
7 *Etenim Iehoua ipse dux est*
eorum qui mihi auxilium fe-
runt, vt ambigere nullo modo
possim quin meos qui super-
sunt inimicos, sim ab eo iustis
pœnis affectos hisce oculis a-
specturus.
8 *Vah, quanto præstat Iehouæ*
quàm homini fidere!
9 *Quãto præstat Iehouæ quàm*
vllis quantumuis excellentibus
hominibus fidere!
10 *En circuncingunt me gentes*
plurimæ, sed illas Iehouã ap-
pellans certissimè excindam.

culum *perdurat* eius beni-
gnitas.
2 Hoc dicat nunc Israel: nam
in seculum *perdurat* eius be-
nignitas.
3 Hoc dicat nunc domus Aa-
ron, nam in seculum *perdu-*
rat eius benignitas.
4 Hoc dicant nunc timentes
Iehouam: nam in seculum
perdurat eius benignitas.
5 Ex angustia inuocaui Deũ:
respondit mihi *educens me*
in latitudinem Deus.
6 Iehoua mecum *est*: non ti-
mebo: quid fecerit mihi
homo?
7 Iehoua mecum *est* inter au-
xiliarios meos: & ego vi-
debo in iis qui me oderunt,
quod merentur.
8 Melius est fidere Iehouæ,
quàm spem reponere in
homine.
9 Melius est fidere Iehouæ,
quàm spem reponere in
principibus.
10 Omnes gentes circumde-
derunt me: in nomine Ie-
houæ certè excindam eos.

11 Circum-

Circuncingunt me, inquam, & vndique obsident, sed illas Iehouam appellans certißimè excindam.

12 *Circūcingūt me conferti hostes tanquam apum examina, sed tanquam igni iniectos statim illos suffocaro, & Iehouā appellans certißimè ipsos excindam.*

13 *Nam antea quoque me crudelißimus hostis adeò grauiter impulit vt iamiam corruiturus viderer, sed Iehoua rursum sustentauit.*

14 *Hunc igitur pro vnico meo robore amplector: hūc ego seruatorem meum agnosco, & carminibus celebro.*

15 *Hinc illæ mihi ex suis tabernaculis succinentium & mecum exultantium iustorū voces, Nūc profectò Iehoua dextera sua fortißima robur exeruit.*

16 *Nunc illam suam dexteram extulit Iehoua: nunc Iehoua dextera sua fortißima robur exeruit.*

17 *Ecce me igitur adhuc viuum, & opera Dei enarraturum.*

18 *Nam vt ille me duriter admodum caciderit, vita mea tamen pepercit.*

19 *Cedò igitur, porta mihi tam diu occlusa, ad quem solos iustitiæ amātes adire fas est, mihi nunc tandem pateat, vt illuc ingressus Deum celebrem.*

20 *Est enim Iehouæ consecrata,*

11 Circumdederūt me, etiam cinxerunt me vndique: in nomine Iehouæ certè excindam eos.

12 Circumdederunt me sicut apes: extincti sunt vt ignis spinarum: in nomine Iehouæ excindam eos.

13 Impellendo impulisti me, vt caderem: sed Iehoua adiuuit me.

14 Robur meum & canticum meum *est* Deus: & fuit mihi liberator.

15 Vox exultationis & de liberatione *auditur* in tabernaculis Iustorum: dextera Iehouæ fecit fortiter.

16 Dextera Iehouæ *est* exaltata: dextera Iehouæ fecit fortiter.

17 Non moriar sed viuam: & narrabo opera Dei.

18 Castigando castigauit me Deus: sed morti non tradidit me.

19 Aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas, Deum celebrabo.

20 Hæc porta *est* Iehouæ: in

te, idioque solis iustis patet.

21 *Hic te celebrabo, Iehoua, vt qui me exauditum liberaris.*

22 *Lapis enim, quem ipsi architecti tanquam, nullo modo conuenientem vsque adeò pertinaciter adhuc reiecerunt, non modò nũc in ædificio cõsetur, verum etiam vt præcipuus totam ipsius structuræ molem sustinet.*

23 *Opus profectò verè diuinum, & quod meritò spectatores omnes in admirationem rapit.*

24 *Agite igitur, quandoquidem hunc longè iucundissimũ diem Iehoua iussit nobis illucescere, sanctis illum gaudijs totum transigamus.*

25 *Quæso, Iehoua, Regem diuinitus nobis datam serua, quæso, quæso, inquam, Iehoua, regi prospera omnia tribue.*

26 *Bene ac beatè sit illi Dei nomine ac mandato ad nos regendos aduenienti. fausta vobis quoq; domus Iehouæ propioribus incolis precamur.*

27 *Vnicus Deus est Iehoua nobis prælucens: adductum agnũ ad altaris cornua funibus deuincite.*

28 *Tu Deus meus es, celebrabo te: tu Deus meus es, laudes quàm altissimè tibi decantabo.*

29 *Fatemini Dominum summè bonum: est enim benignitas eius sempiterna.*

sti intrabunt in eam

21 Celebrabo te, quia exaudiuisti me: & fuisti mihi saluti.

22 Lapis quem reprobauerunt ædificantes, euasit caput anguli.

23 A Iehoua factum est istud, *quod* mirabile est in oculis nostris.

24 Hæc est dies *quam* fecit Iehoua: exultemus & lætemur in ea.

25 Obsecro, Iehoua, serua: obsecro, Iehoua, prosperum successum da, obsecro.

26 Benedictus qui venit in nomine Iehouæ: benediximus vobis *qui estis* è domo Iehouæ.

27 Deus *est* Iehoua, & illuxit nobis: deuincite agnum funiculis, vsque ad cornua altaris

28 Deus meus es tu, celebrabo te: Deus meus, exaltabo te.

29 Agnoscite Dominũ *esse* summè bonum: nam in seculũ *perdurat* eius benignitas.

Idem

Idem Psalmus cętesimus decimus octauus, monocolos, versu trochaïcô dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 *EIa numen laudibus*
Efferamus optimum,
Cuius extat omnibus
Seculis clementia.
2 *Israel hunc prædica,*
Cuius extat omnibus
Seculis clementia.
3 *Hunc Aronis inclyti*
Prædicate posteri,
Cuius extat omnibus
Seculis clementia.
4 *Quotquot hunc veremini,*
Hunc Deum fatemini,
Cuius extat omnibus
Seculis clementia.
5 *Pressus hunc angustiis*
Sum precatus vnicum,
Ille me ex angustiis
Liberauit vnicus.
6 *Nactus hunc ego ducem.*
Quo pauore terrear?
7 *Fretus immo vindicis.*
Huius ira Numinis,
Lætus hostes funditus
Intuebor perditos.
8 *Præstat isto scilicet*
Quàm viris mortalibus,
Præstat isto scilicet,

Quamlibet potentibus
Nitier quàm regibus.
10 *Ecce nam me cinxerant*
Mille gentes vndique:
Fretus ipse numine,
Nomen eius inuocans
Mille gentes reppuli.
11 *Me profectò cinxerant,*
Hinc & inde cinxerant,
Vnius quos numinis
Inuocato nomine
Irruentes reppuli.
12 *Mille me inquam gentium*
Maximo cum murmure
Cinxerant examina,
Sed velut mox concidit
Flamma spinis subdita,
Omnis ille sic furor
Corruens euanuit,
Vnius quem numinis
Inuocato nomine
Mox ego compescui.
13 *Ergo tu hostis nixus es*
Et dolis & viribus
Innocentem sternere,
Dextra sed me numinis
Corruentem fulciit.
14 *Robur ergo tu mihi,*
Carmen ô Deus, mihi,
Cui salutem debeo.
15 *Ergo mecum plaudite,*
Ergo mecum cantibus

Ora iusti soluite.
16 Magna nánque numinis
Nunc patrauit dextera,
Fortis illa Numinis,
Eminet nunc dextera:
Magna veri Numinis
Nunc patrauit dextera.
17 Mortis ergo retibus
Dissolutis, Numinis
Totus in laudes feror.
18 Ille nánque me bonus
Sic cecîdit verbere,
Sic flagellis contudit,
Vt tamen superstiti
Salua vita manserit.
19 Eia nunc tandem mihi
Trita iustis limina,
Ianitores, pandite,
Gestienti debitas
Ferre laudes Numini,
20 Sacra dico Numini,
Nota sanctis limina,
Hic vbi tuis Deus
Iura das sanctissima.
21 Hic vbi laudes tibi
Qui benignus supplicem
Liberasti, mi Deus,
Quas mereris, concinam.
22 Nam parum quem prouidi
Architecti spreuerant,
Anguli sedet lapis
Pondus ipsum sustinens.

23 *Hoc Dei verè est opus,*
Hoc stupet quisquis videt.
24 *Ergo quem nobis diem*
Numen illud optimum,
Numen illud maximum
Iußit illuscere,
Transigamus saltibus,
Exigamus cantibus.
25 *Tu datum nobis Deus*
Quæso, Regem protege,
Quæso Regem dirige.
Quæso Regem sospita.
26 *Sit beatus cælitus*
Missus hic diuinitus.
Vos item Sacrarij
Ter beatos incolas,
Rector ille cælitum
Omnibus beet bonis.
27 *Nunc Deum sese Deus*
Esse verè comprobat,
Splendido nigras fugat
Qui tenebras lumine.
Eia frondes cædite,
Eia flores spargite,
Obligatæ cornibus
Stent ad aras victimæ.
28 *Tu Deus mihi, Deus:*
Voce te Deum cano,
Te, Deus mi, prædico,
29 *Eia numen laudibus:*
Efferamus optimum
Cuius extat omnibus

Seculis

Seculis clementia.

Psalmus centesimus decimus nonus.

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi decimi noni.

Istius Psalmi tantò excellentioris quantò longior est, viginti duobus videlicet octostichis conscripti, quorum singula à singulis Hebraici alphabeti literis inchoantur, hic scopus est præcipuus, vt homines ad doctrinæ cœlestis studium alliciantur. Tractatio verò tota partim θετικῶς in genere videlicet proponitur, partim ὑποτεθικῶς, Propheta sese prò eorum quæ docet exemplis proponente, & preces, querelas, consolationes, & gratiarum actionem passim admiscente. Doctrina verò tota potest ad hæc capita præcipua reuocari.

Doctrinæ cœlestis nomine, (siue partem illam intelligamus quæ facienda præcipit, & non facienda inhibet, legis nominè angustiore significatione accepto : siue alteram partem in qua quid sit nobis ad salutem credendum docetur, quam Euangelium vocamus) ea demum significari quæ sunt à Deo ipso patefacta & scriptis sacris comprehensa.

Doctrinam hanc esse diuinitus patefactam, non vt illam duntaxat intellectu comprehendamus, sed vt eam vnusquisque tanquam vitæ suæ normam serio indefessoque studio sequatur.

Vt illam & amplecti & sequi velimus & possimus, postulandum esse necessariò Dei spiritum, qui tenebras ab intellectu depellat, & affectus penitus deprauatos corrigat.

Quamuis mundus partim periculorum metu, partim calamitatum magnitudine territus, partim etiam falsa vtilitatis specie deceptus, aliud quoduis iter potius ingrediatur, eos tamen solos qui viam Dei verbo præscriptam insistant rectum consilium capere, quæcunque se in hac vita difficultates offerant: & tandem quoque veram æternamque vitam iis donari.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS. INTERPRETATIO.

Octostichon primum.

ALEPH.

1 *O Beatos integra ac inculpata vita homines, & ad doctrinæ à Iehoua præscripta normam incedentes.*

2 *Beatos, inquam, illos qui obseruant quod ille sibi placere testatus est, & syncerè ac sollicitè ipsum quærunt.*

3 *Dediti quidem certè non sunt sceleribus, nec iniustitiæ student qui viam ab ipso monstratam insistunt.*

4 *Nec enim tu Iehoua, temere quicquam mandasti, vel quæ duntaxat intelligeremus aut inaniter cōsideraremus, sed vt illa summo studio præstarentur imperasti.*

5 *Quòd vtinam mei mores sic auctore te componantur, vt in edictis tuis studiosè seruandis constantissimè perseuerem.*

6 *Tunc enim mihi rectè succedent omnia quum ad omnia præcepta tua mentis oculos cōuertero.*

7 *Quia nimirum rite tum demum & syncerè te colam quū hanc vel illam tui celebrandi rationem minimè sequutus, iustissimas tuas leges edidicero.*

1 Beati integri in via: ambulātes in doctrina Iehouæ:

2 Beati custodiētes testimonia eius: & *qui* toto corde exquirunt eum.

3 Certe non dant operam iniquitati *qui* in viis eius ambulant.

4 Tu præcepisti mandata tua custodiri valde.

5 Vtinam firmētur viæ meæ, ad custodienda edicta tua.

6 Tunc non pudefiam, cum respexero ad omnia præcepta tua.

7 Celebrabo te cum rectitudine cordis: cum didicero leges iustitiæ tuæ.

8 Edicta

8 *Certum est igitur mihi atque constitutum edicta tua seruare. Tu verò me laborantem nunquam deserito.*

8 Edicta tua custodiam: ne me derelinquas vsquequaque.

Psalmus centesimus decimus nonus, cuius singula octosticha peculiari carminis genere sunt expressa.

ALEPH, Octostichon primum, dicolon distrophon vt Psalmus primus.

1 *O Te beatum quisquis huius integer*
Decurris æui tramitem,
Deíque sanctis obsequutus legibus,
Hoc quicquid est vitæ exigis.
2 *O te beatum voce quisquis ipsius*
Præscripta quondam Numinis
Mandata seruas innocens, & intimè
Scrutaris vsque sedulus.
3 *His nanq; demum vera virtutis via,*
Rectiq; teritur orbita,
Sequuti qui illum vnicum vitæ ducem,
A turpi honestum diuidunt.
4 *Iure ergo tu miseris Deus mortalibus*
Tanti istius boni dator,
Quæ iura nobis tradidisti, seriò
Custodienda præcipis.
5 *Meos quòd vtinam sic pedes prorsus regas,*
Quacunq; parte incessero,
Tuarum vt extra sanctionum semitam
Nusquam imprimam vestigium.
6 *Securus omnis nanq; tunc infamiæ*

Omnisque damni vixero,
Quum mentis aciem legibus prorsus tuis
Intentus omnem aduertero.

7 *Tunc rite soluam debitas laudes tibi,*
Puro profectas pectore.
Alta reposta mente quum iustissima
Præcepta tua congessero,

8 *Ergo quid optem, quidue statuero magis,*
Quàm legibus tuis regi?
At tu, Deus mi, longiore ne mora
Me supplicantem distine.

Octostichon secundum.

BETH.

PARAPHRASIS.

9 *Cedo qua tãdem ratione iuuentus per se ad omne vitium præceps, purè & sanctè mores suos instituet? nempe si qua nobis loquutus es studiosè custodiat,*

10 *Ego certè toto pectore te requiro: tu verò qui vt hoc vellẽ in me effecisti, prohibe præterea ne qua cupiditate abreptus, à præceptis tuis aberrẽ.*

11 *Sermonem quidem tuum tãquam pretiosum thesaurum in imo corde gero reconditum ne qua in re te offendam.*

12 *Sed nisi tu ipse, Iehoua omni laude maior, doctor & magister mihi fueris, nihil sanè effecero. Itaque tu ipse me edicta tua doceto.*

13 *Tunc ego ipse palam loquens, leges ore tuo sanctissimo di-*

INTERPRETATIO.

9 Quinam emẽdabit adolescẽs viam suã? si custodiat verbum tuum.

10 Toto corde meo quæsiui te; ne me aberrare facito à præceptis tuis.

11 In corde meo abscondi sermonem tuum, ne peccem tibi.

12 Benedictus tu Iehoua: doce me edicta tua.

13 Labiis meis narrabo omnes leges oris tui.

14 Via

ctatas enarrabo.

14 *Ex hoc enim vno vt viã teneam quam tibi placere testatus es, longè maiorem capio voluptatem, quàm si omnes omnium thesauros essem nactus.*

15 *Tua igitur mandata meditabor aßiduè, & ad obseruandas vias tuas animum totum conuertam.*

16 *Tuis, inquam, edictis mentem oblectabo, neque verborũ tuorum vnquam obliuiscar.*

14 Via testimoniorum tuorum delector, sicut super omnes diuitias.

15 Mandata tua meditabor & respiciam ad vias tuas.

16 Edictis tuis oblectabo me non obliuiscar verborum tnorum.

BETH. Octostichon secundum monocolon, versu heroïco, vt psalmus octauus.

1 *REctiùs incedet quânam ratione iuuentus?*
Quas numen leges præscripsit, docta tueri.
2 *Ergo, Deus, tota penitus te mente requiro:*
Ac tu animum dictis rege, ne periturus oberret.
3 *Nánq; tuas gesto defixas pectore leges,*
Offensi accersam meritas ne Numinis iras.
4 *Ah bone, (nanq; tua est Miserari propria virtus)*
Sermones me rite tuos, tua iura doceto.
5 *Ecce tuo quondam mandata ex ore profecta*
Narraui, & populus narrantis ab ore pependit.
6 *Nec magè cernit opes auidè quas captat auarus,*
Quàm tua sum cupidè quondam præcepta sequutus.
7 *Hæc eadem me cura tenet, noctésque diésque*
Præscriptas toto meditantem pectore leges,
8 *Hæ mihi delitiæ: iuuat hæc me sola voluptas,*
Vsque tua vt memori mandata in mente reponam.

Octostichon tertium GIMEL.

PARAPHRASIS.

17 *AT tu, Domine, me tibi addictum seruum vicissim eodem complecti fauore perge, vt superatis difficultatibus superstes ea quæ nobis loquutus es obseruem.*

18 *Euolue velamen illud quod omnem meæ mentis oculis veræ lucis vsum adimit, vt arcana verè admiranda ex illa doctrina tua cælesti emicantia conspiciam.*

19 *Peregrinor enim ego in terris, aliò nempe ad meliorem illam cælestem vitam contendens. Itaque præcepta tua, quæ videlicet eò nos deducũt, ne, quæso, me celato.*

20 *Tanto siquidem legum tuarũ cognoscendarum ac præstandarum desiderio totus assiduè & tum secundis tum aduersis rebus flagro, vt iste me ardor absumat.*

21 *Feroces & contumaciter tibi reluctantes increpare & perdere consueuisti: & sunt meritò destinati exitio quicunq; præcepta tua auersantur.*

22 *At isti nihilominus omni probro & contumelia me afficere consueuerunt: sed tu ista procul à me summoue, quandoquidem testatã nobis tuam voluntatem sequor.*

23 *Etenim ipsi quoque proceres*

INTERPRETATIO.

17 BEnefac seruo tuo: viuam & custodiam verbum tuum.

18 Aperi oculos meos: & cõspiciam mirabilia ex doctrina tua.

19 Peregrinus sum in terrá ne abscondas à me mandata tua.

20 Attrita est anima mea præ desiderio: desiderando iudicia tua omni tempore.

21 Increpas superbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

22 Auolue à me opprobrium & contemptum: quia testimonia tua custodiui.

23 Etiam principes sedent & aduersum

& optimates, vnà coëuntes consilium aduersum me capiunt, & mihi detrahunt: ego verò, dum isti mecũ sic agunt, tuis meditandis edictis totum me trado,

24 *Hæ sunt enim meæ delitiæ, hi sunt viri quorum consilijs vtor.*

aduersum me loquuntur: seruus tuus meditatur edicta tua.

24 Etiã testimonia tua oblectationes meæ *sunt &* viri consilii mei.

GIMEL, Octostichon tertium, monocolon, versu phalæcio hendeca syllabo, vt psalmus secundus.

1 *HVc ades, bone, seruulo roganti,*
Vt veré rediuiuus vsque viuam,
Sermones auidè tuos sequutus,

2 *Cæco lumina tu mihi ministra,*
Quibus cernere cuncta disciplinæ.
Arcana illa tuæ stupenda possim.

3 *Ah ne me miseræ huius inquilinum*
Vitæ inter tenebras sinas vagari,
Tuæ lumine veritatis orbum.

4 *En langore animus iacet subactus,*
Et desiderio iugi intuendæ
Tam iustæ sapientiæ liquescit.

5 *Nempe perdere tu soles superbos,*
Et cuncti pereant oportet, abs te
Præscriptam sibi qui viam relinquunt.

6 *Ne me ergo expositum relinquere probris,*
Hoc dum nomine rideor, quód vnis
Tuis viuere legibus peroptem,

7 *De me vt sic quoque garriant potentes,*
Quid tum? me iuuat interim tuarum
Me totum obsequio dicare legum.

Octostichon quartum.
DALETH.

PARAPHRASIS.

25 *Fateor me tamen nō posse non grauiſsimè tot indignisſimis iniurijs excruciari, vsque adeò vt videri iam poßim exanimis & sepulchro affixus. Sed tu mihi vitam restitue, quemadmodum hoc ipso verbo tuo polliceris, à quo vno consilium & consolationem peto.*

26 *Nam ego tibi res omnes meas exponere cōsueui, neque tu mihi consilium à te postulanti vnquā defuisti. Edicta igitur tua magis ac magis me doceto.*

27 *Fac, inquā, in dies in his difficultatibus vt quæ via sit tuis mandatis consentanea cognoscam, & in illius admirabilis sapientiæ quæ in illis elucet consideratione conquiescam.*

28 *Sic enim opus est facto, siquidem præ mœrore totus colliquesco. Surrige me igitur collapsum sicut verbo tuo promisisti.*

INTERPRETATIO.

25 Adhæsit pulueri anima mea: viuifica me secundùm verbum tuum.

26 Vias meas narraui, & respondisti mihi: doce me edicta tua.

27 Viam mandatorum tuorum fac vt intelligam: & meditabor mirabilia tua.

28 Stillat anima præ mœrore: erige me secundum verbum tuum.

29 *Remoue procul à me quæcunque me à vero & recto possunt abducere, & potius hoc mihi tribue vt viam teneam doctrina tua præscriptam.*

30 *Hanc enim vt veram selegi, tuásque leges cæteris omnibus antepono.*

31 *Adhærere, inquam, iis quæ testimonio tuo sunt probata studeo, Iehoua: cuius instituti mei facito, rogo, ne me vnquam pœniteat.*

32 *Ego vero ex his angustiis abs te velut in amplissimũ locum eductus, totum vitæ meæ curriculũ, præeuntibus mihi præceptis tuis, conficiam.*

29 Viam falsitatis amoue à me: & doctrinam tuam largire mihi.

30 Viam veritatis elegi : leges tuas *mihi* proposui.

31 Adhæreo testimoniis tuis Iehoua : noli me pudefacere.

32 Viam mandatorum tuorum percurram : vbi dilataueris cor meum.

DALETH, Octostichon quartum, monocolon, carmine trochaïco dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 *PVtris en cadaueris*
Totus instar fæteo.
Tu tuis sermonibus
Me iacentem recrea.

2 *O meas qui res tibi*
Explicantem millies
Audiisti, me, rogo,
Edoce leges tuas,

3 *Quicquid, inquam, præcipis,*
Quæso, fac intelligam,

Vim vt tuam admirabilem
Vſque & vſque cogitem.

4 *En meum iſtud anxium*
Colliqueſcit corculum,
Ah tua potens Deus
Voce ſtratum ſurrige.

5 *Fac ne aberrem in deuios*
Falſitatis tramites,
Imò legibus tuis
Me benignus dirige

6 *Nam quibuſuis hanc tuam*
Veritatem prætuli:
Nec tua illa abs regula
Vſquam ocellos torqueo.

7 *Totus, inquam legibus*
Hæreo tenax tuis:
Et meorum me hoſtium
Porriges ludibrijs?

8 *Immò ab his anguſtijs*
Liberatus omnibus,
Vſque decurram tuas
Expeditè ſemitas.

Octoſtichon quintum.
HE.

PARAPHRASIS.

33 *Doce me, Iehoua, vitæ rationem tuis edictis ex-*

INTERPRETATIO.

33 Doce me Iehoua viã edictorum tuorum: & custo-

plicatam, de qua per meipsum ne cogitare quidem possum, vt illam ad extremum vsque insistam.

34 *Fac vt doctrinam tuam probè perspectam habeam quam obseruem, totóque pectore custodiam.*

35 *Dirige me prӕterea iter istud prӕceptorũ tuorũ ingressum, quandoquidem nulla re magis oblector.*

36 *Animum meum in contrariam partem sese sponte abripientem, quӕso vt ab omni turpi lucro auersum, ad ea complectenda inflectas quӕ tibi placere testaris.*

37 *Cohibe quoque oculos meos, ne vanissimarũ rerum specie illecti decipiantur, sed me potius te ducem secutum in veram vitam asserito.*

38 *Et seruo tuo re ipsa ratum facito quod es verbo tui timentibus pollicitus.*

39 *Opprobriũ illud inhibe quod non temere metuo: nam leges tuӕ bonӕ sunt ac proinde iniquum fuerit illarum studium in me damnari.*

40 *Ecce nihil est mihi tuis mandatis optatius. Tu verò me pro tua promissa misericordia aduersus omnia pericula saluum prӕsta.*

custodiam eam ad finem.

34 Fac me intelligere vt obseruem doctrinam tuam & custodiam illam toto corde.

35 Fac me incedere in via prӕceptorum tuorum: quoniam in ea mihi placeo.

36 Inclina cor meum ad testimonia tua: & non *ad* cupiditatem.

37 Auerte oculos meos ne videãt vanitatem: in via tua viuifica me.

38 Cõfirma seruo tuo sermonem tuum, qui *est* ad timorem tui.

39 Aufer à me opprobrium quod timeo: quia leges tuę bonæ.

40 Ecce concupisco mandata tua: in iustitia tua viuifica me.

HE, Octostichon quïntum, dicolon distrophon, carmine elegiaco, vt Psalmus nonus.

1 TV legum monstrato mihi præscripta tuarum,
Tu mihi quod carpam dirige tutus iter.
2 Fac illas penitus norim, fac denique poßim
Illarum notas ire redire vias.
3 Hûc greßus deflecte meos: nanque vna voluptas,
Vna, inquam, leges sunt mihi cura tuæ,
4 Fac me diuitijs inhiem fallacibus imò,
Sis mihi tu potius, tu mihi solus amor.
5 His procul illecebras oculis arceto: sit vno
Vera mihi nutu viuere vita tuo.
6 Abs te equidem fidus dependeo seruulus vno
Res fac pollicitas exitus ipse probet.
7 Ah prohibe, (iustum est etenim quod præcipis omne)
Probra meum lædant tot metuenda caput.
8 Ecce tuis mihi nil iußis optatius vsquam,
Tu bonus vsque tua me tueare manu.

Octostichon sextum
VAV.

PARAPHRASIS.

41 FAcito, Iehoua, vt illam tuam multiplicem clementiam ego quoque re ipsa experiar, & libera me sicuti facturum te dixisti.

42 Vt habeam quòd istis respondeam qui me contumelijs idcirco afficiunt, quòd à verbis tuis pendeam.

43 Ne, quæso, patitor vt istorum iniurijs aut impatientia victus quicquã aliud quàm verax illud tuum verbũ loquar, aut vt illo destitutus penitus obmutescam. Nam expecto

INTERPRETATIO.

41 ET veniant mihi misericordiæ tuæ Iehouæ: salus tua secundum sermonem tuum.

42 Vt respondeam probris me afficienti: verbum: quia confido verbo tuo.

43 Et ne eripias ex ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia iudicia tua expecto.

dis istos pœnis quas leges tua sceleratis minitantur afficias.

44 *Quicquid autem isti in me moliantur, semper ac perpetuò doctrinam nobis à te traditā obseruabo:*

45 *Ac proinde quasi latissima via incedens, securo tranquilloque animo degam tuis mandatis addictus.*

46 *Quinetiam coram ipsis regibus confidenter de ijs quæ nobis testatus es disseram.*

47 *Meque tuis præceptis, re mihi lōgè charissima, oblectabo.*

48 *Tua, inquam, præcepta, quibus nihil est mihi iucundius, vtraque manu capessam, edictáque tua meditari nūquam desistam.*

44 Et custodiam doctrinam tuam semper: in seculum & vltra:

45 Et ambulabo in latitudine: quia tua mandata exquisiui.

46 Et loquar de testimoniis tuis coram regibus:& non pudefiam.

47 Et oblectabo me præceptis tuis,quæ diligo.

48 Et tollam manus meas ad præcepta tua quæ diligo: & meditabor edicta tua.

VAV, Octostichon, sextum, monocolon carmine Iambico, dimetro acatalectico, vt Psalmus decimus tertius.

1 *Benignitatis mi Deus*
Iube tuæ sim particeps,
Vt te periclis erutus
Vera loquutum sentiam.

2 *Istisque me ridentibus*
Sermone suffultum tuo,
Os improbis quo præstruam
Sermo vicissim suppetat.

3 *De veritate fac tua*
Constanter vsque disseram,

Nec debitæ pœnæ malis
Me fallat expectatio.

4 *Tunc legibus totus tuis*
Et vsque & vsque pertinax
Hærebo, nc vel tantulum
Aberrem ab illis deuius,

5 *Tum liber apricum in locum*
Eductus ex angustijs,
Noctes diésque diligens
Tuis vacabo legibus.

6 *Tunc optimatum in ædibus*
Regúmque in ipsa regia,
Legum tuarum interritus
Edisseram præstantiam.

7 *Edicta tunc quantôpere*
Tua ô Deus mi, diligam,
Re comprobabo, his vnicè
Toto acquiescens pectore.

8 *Tunc illa pansis obuius*
Amplectar, inquam, brachijs,
Nil illa præter vnica
Noctes diésque cogitans.

Octostichon septimum ZAIN.

PARAPHRASIS.

49 F*Ac vt te memorem esse experiar eorum quæ mi-*

INTERPRETATIO.

49 MEmento verbi erga seruum tuum: super quo

bi seruo tuo loquutus sperare me insisti.

50 In omnibus enim miserijs meis hæc vnica mea est consolatio, sermo videlicet tuus, quo interueniente alioquin exanimis vita restituor.

51 Nam quantumlibet arrogantes isti me idcirco derideant, nihilominus à doctrina tua ne tantillum quidem declino.

52 Et quas tibi pœnas homines istiusmodi dederint memoria repetens, maximam inde consolationem capio.

53 Summopere nihilominus cohorrescens quum istos doctrina tuæ contemptores conspicor, quibus eadē illa pœnæ imminent.

54 Quinetiā tātùm abest vt exul animum despondeam, vt contrà canendis tuis laudibus occuper, argumento ex edictis tuis desumpto.

55 Immo medijs etiam noctibus, depositis cæteris curis, nominis tui memor de obseruanda doctrina tua peruigil cogito.

56 Et hoc ego huic rei acceptum fero, quod obseruandis tuis mandatis incumbo.

quo fecisti me sperare:

50 Hæc est consolatio mea in afflictione mea: quia sermo tuus viuificat me.

51 Superbi deriserunt me plurimum: à doctrina *tamen* tua non declinaui.

52 Memor sum iudiciorum tuorum à seculo Iehoua: & consolationem capio.

53 Horror apprehendit me propter impios derelinquētes doctrinam tuam.

54 Cantiones fuerunt mihi edicta tua, in domo peregrinationum mearum.

55 Recordatus sum nocte nominis tui, Iehoua: & custodio doctrinam tuam.

56 Hoc factum est mihi: quia mandata tua custodio.

ZAIN, Octostichon septimum, dicolon, tristrophon, primus versus est Choriambicus tetrameter acatalecticus: secundus & tertius sunt choriambici dimetri.

1 *QVod verbo es toties pollicitus mihi,*
Et quo spes mea nititur,
Reipsa perficito, Deus.
2 *Nam spes me miserum hæc recreat unica,*
Vox me, inquam, miserum tua,
E mortis reuocat specu,
3 *Nec te idcirco minus sollicitè sequor,*
Quòd me turba procacium
Addictum tibi rideat.
4 *Istos nanq; memor tu quoties, Deus,*
Ira contuderis ferox,
Sic addo ipse animos mihi.
5 *Hos ergò maneant quæ mala perfidos,*
Alta mente recogitans,
Totus territus horreo.
6 *Sed mæstum patria nunc licet exulem,*
Ad cantus hilarem tamen,
Leges sollicitant tuæ.
7 *Ipsas ergo tui haud nominis immemor*
Noctes peruigil exigo,
Iussis inuigilans tuis.
8 *Sic, te auctore, mihi, muneris istius,*
Mandatis penitus tuis
Addictum iuuat immori.

Octostichon octauum
HETH.

PARAPHRASIS.

57 *INhient alij quibuscunque volent rebus. Ego omnes opes meas in eo sitas esse statuo, Iehoua, vt ijs quæ nobis loquutus es, obsequar.*

INTERPRETATIO.

57 POrtio mea Iehoua dixi, ad custodiendum verba tua.

58 Pre

58 *Preces effundo coram te minimè simulatas: at tu, quemadmodum ore tuo pollicitus es, mei miserere.*

58 Precatus ſum faciem tuam toto corde: miſerere mei ſecundum ſermonem tuũ.

59 *Non ſum ego ex eorum numero qui rectam an prauam coram te viam inſiſtant nihil cogitãt, ſed ſollicitè quod iter mihi tenendum eſſet inueſtigaui, & veſtigia in ijs fixi quæ tibi placere teſtatus es.*

59 Reputaui vias meas: & cõuerti pedes meos ad teſtimonia tua.

60 *Neque verò ſum cunctatus quum ita ſe rem habere cognouiſſem, ſed mox tuis obſeruandis præceptis incubui.*

60 Feſtinaui & non diſtuli, vt cuſtodirem præcepta tua.

61 *Et quamuis improbi coniuratione in me factâ facultates omnes meas ſint deprædati, doctrinæ tamen tuæ neutiquã obliuiſcor.*

61 Cœtus improborum ſpoliauerunt me: ſed doctrinæ tuæ non ſum oblitus.

62 *Imò media ipſa nocte, quo tẽpore cæteri ſomno indulgent, exurgo & exempla commemoro, quæ tu in ſceleratos iſtiuſmodi edidiſti.*

62 Media nocte ſurgo ad te celebrandum: ſuper iudiciis iuſtitiæ tuæ.

63 *Sed & ſi quem tui timẽtem, & edictorum tuorum obſeruantem eſſe noui, hunc mihi ſodalem adſciſco.*

63 Socius ſum ego omnibus, qui te timent: & qui cuſtodiunt mandata tua.

64 *Iehoua, qui nullos terrarum incolas relinquis beneficentiæ tuæ expertes, hoc vnum à te peto, vt edicta tua ex te magiſtro condiſcam.*

64 Bonitate tua, Iehoua, plena eſt terra: edicta tua doce me.

HETH, Octoſtichon octauum, tricolon tetraſtrophon, vt Pſalmus tertius.

1 Firmum stat istud propositum mihi,
Vnare in istac esse sitas opes
Censere cuncta, si iubentis
Imperium fuerim sequutus.

2 Te corde supplex, mi Deus, integro,
Stans ante vultus ecce precor tuos:
Aurem ergo præbeto benignus,
Polliciq; memor, precanti.

3 Vitæ seuerus censor ego meæ,
Quemcunq; monstras tu mihi tramitem,
Contemptor vltrò omnis pericli,
Progredior pede mox sequaci.

4 Nullius, inquam, iam patiens moræ
Quocunq; tu me voce tua voces,
Præscriptum iter nusquam relinquens
Te sequor intrepidus vocantem.

5 Et turba quamuis illa rapax bonis
Priuarit olim me semel omnibus,
Haud seniore idcirco cura
Te veneror, Deus, imperantem.

6 Noctis per altæ muta silentia
Surgo, scelestos vi domitos tua
Et brachio fractos potente,
Increpitans fidibus canoris.

7 Quicunque purè te veritus colit,
Vltroq; iussis obsequitur tuis,
Huic hæreo constans amico,
Hunc sequor vsque comes sodalem,

8 O tu vniuersæ munificus tuis
Telluris orbem qui cumulas bonis,
Vnum hoc mihi præsta roganti,
Vt tua percipiam imperata.

Octo-

Octostichon nonum.

TETH.

PARAPHRASIS.

65 *EGisti, fateor, benignißimè cum seruo tuo, sicut verbo promiseras.*

66 *Sed est quod à te prӕterea petam, nempe vt me veram illã scientiam doceas cum eo iudicio coniũctã, quo possim velut ex saporis gustu singula probè discernere, quandoquidem à tuis prӕceptis pendeo.*

67 *Antequam essem ferula tua domitus, lasciuiebam vagus, nunc verò sermonibus tuis obtemperare didici.*

68 *Sed rursum à te optimo & munificentißimo peto, vt me hӕc ipsa edicta doceas.*

69 *Nullum est certè calumniӕ, nullum fraudis genus, quod ipsi audacia proiecta homines aduersum me non concinnauerint, qui tamen efficere non potuerunt quin toto pectore tuis mandatis obseruandis studerem.*

70 *Et illi quidem rebus secundis, tuaq; benignitate abusi, quasi adipe obstructis sensibus stolidi & vecordes euaserũt, ego verò doctrinӕ tuӕ meditatione me oblecto.*

71 *Fateor igitur maximo bono meo factum, vt istis ӕrumnis domitus intelligendis edictis tuis idoneus euaderem.*

INTERPRETATIO.

65 BEnignè egisti cũ seruo tuo Iehoua: secundum verbum tuum.

66 Bonitatem gustus & sciẽtiam doce me: quia prӕceptis tuis credo.

67 Priusquam humiliarer ego vagabar: sed nunc sermonem tuum custodio.

68 Bonus *es* tu & beneficus: doce me edicta tua.

69 Concinnauerũt super me mendacium superbi: ego autem toto corde custodio mandata tua.

70 Impinguatum est sicut adeps cor eorum: *sed* ego doctrina tua me oblecto.

71 Bonum est mihi quòd afflictus sum: vt discam edicta tua.

72 *Doctrina siquidem quam nobis ore tuo tradidisti, quibusuis auri & argenti cumulis infinitè præstat.*

72 Melior est mihi doctrina oris tui: quàm millia auri & argenti.

TETH, Octostichon nonum, dicolon distrophon, vt Psalmus decimus quartus.

1 *O Qui me fidei semper memor, optime, summis*
Pridem beasti commodis,
2 *Fac vera à falsis possim dignoscere, prudens,*
Tuisq; iussis credulus:
3 *Ipse equidem errabam nil olim expertus acerbum,*
Ferula eruditus nunc tua.
4 *Ah bone, & in miseros pater vsque benigne, rogantem*
Tu iura me tua edoce,
5 *Vt, sua concinnent quamuis commenta superbi,*
Legibus adhæream tuis.
6 *Delitijs illi corpusq; animumq; saginent,*
At tu vnica voluptas mihi.
7 *O mihi sub ferula exactos fœliciter annos,*
Quæ reddidit docilem tibi.
8 *Ite procul, procul ite auri argentiq; talenta,*
Vna mihi Lex Dei, omnia.

Octostichon decimum IOD,

PARAPHRASIS.

73 *TV, qui manibus olim tuis hominem finxisti & efformasti, ac proinde solus illũ prorsus à seipso destructum instaurare potes, tri-*

INTERPRETATIO.

73 MAnus tuæ fecerunt me, & firmauerunt me: fac me intelligere, vt discam mandata tua.

74 Timen-

bue mihi intellectum vt præcepta tua condiscam.

74 Nam sic quoque fiet vt omnes tui timentes vehementer exultent, vbi me verbo tuo fretum viderint hoc à te beneficium consequutum.

75 Ipsa siquidem experientia didici, Iehoua, nihil te nisi iustè agere, & in eo quòd vsque adeo duriter me habuisti, nihil à te factum quod veritati tuæ repugnet.

76 Sed præsto sit, quæso, mihi consolando tua bonitas, quod ipse seruo tuo promisisti.

77 Adsit, inquam, mihi immensa illa tua clementia vt reuiuiscam, quandoquidem vnica tua doctrina me oblectat.

78 Pudefiant irritis conatibus feroces isti qui tam peruersè mecum, & quidem nullo merito meo, se gesserunt: ego vero tanto propensiore animo mandatis tuis meditandis totus incumbam.

79 Sic fiet vt tui timentes, & quibus illa non sunt incomperta quæ nobis testatus es, sese mihi adiungant.

80 Hoc igitur mihi largire, vt cognita edicta tua syncero corde obseruem, ne pudefiam.

74 Timentes te videbunt me & letabuntur quia verbum tuum expectaui.

75 Noui Iehoua, quòd iustitia sunt tua iudicia: & cum veritate affixisti me:

76 Sit quæso clementia tua ad consolandum me: secũdum sermonem tuum ad seruum tuum.

77 Veniant mihi miserationes tuæ vt viuã: quia doctrina tua oblectationes meæ.

78 Pudefiant superbi, quia falsò subuerterunt me: ego meditabor mandata tua.

79 Conuertentur ad me, qui timent te: & qui nouerunt testimonia tua.

80 Sit cor meum integrum in edictis tuis: vt non confundar.

IOD, Octostichon decimum, dicolon distrophon, vt Psalmus centesimus decimus tertius.

1 O Tuis qui me manibus creasti,
Hominemq; finxisti Deus,
Mente fac verè sapiente leges
Possim tuas ediscere.
2 Numen ut quisquis reueretur istud,
Lætetur in me contuens,
Abs tuæ vnius solitum beato
Pendere vocis exitu,
3 Quippe iam reipsa dedici, seuerè
Afflixeris me quamlibet,
Iure sic abs te fieri, immò pactam
Sic te fidem persoluere.
4 Sed laborantem tua me illa summa
Soletur age benignitas,
Nanque te pridem memini misello
Sic polliceri seruulo.
5 Fac tua fretus maneam superstes
Multiplici clementia,
Quem tuis vnius iuuat immorari
Totum, immoriq; legibus.
6 At superbi isti indecores facessant,
Mihi immerenti qui imminent,
Dum tuas verso meditorq; leges
Toto, Deus mi, pectore:
7 Sed iube contrà pia te timentum
Se turba coniungat mihi,
Et tuæ quotquot bonitatis illo
Puro beasti lumine.
8 Hoc mihi solùm tribuas roganti,
Te mente purus vt colam,
Nempe nullius penitus futurus
Sic particeps infamiæ.

Octosti-

Octostichon vndecimum CAPH.

PARAPHRASIS

81 *Deficit me omnis animus dum cunctantem liberationem verbo tuo promissam expecto.*

82 *Ipsi me oculi deficiunt, dum sursum eos attollo, in ea quæ mihi loquutus es intentus, & in hanc subinde vocem erumpens, Eheu quando me tandem consolaberis!*

83 *Itaque præ squalore & mœrore quasi vter fumo torrefactus euasi, nec tamen propterea sum edictorum tuorum oblitus.*

84 *Eheu quàm diuturna futura sunt ista, & quando tandem in istos qui me persequuntur iustas pœnas decernes!*

85 *Nam etiam (quod disertè in doctrina nobis præscripta vetuisti) fossas mihi intercipiendo excauarunt.*

86 *Sed quicquid illi seu vi seu fraude moliantur, res ipsa declarabit firmum & verum esse oportere quicquid præcepisti. Tantum tu mihi indignissimè oppresso succurre.*

87 *Etsi enim isti me ad terram pessundatum pene in nihilum redegerunt, mandata tamen tua minimè deserui.*

88 *Vitam igitur mihi pro bonitate singulari tua restitue, vt*

INTERPRETATIO

81 Deficit ad salutem tuã anima mea: verbum tuum expecto.

82 Defecerunt oculi mei ad sermonem tuum, dicendo, quando consolaberis me!

83 Certè factus sum sicut vter in fumo: edicta tua non sum oblitus.

84 Quot sunt dies serui tui? quando facies de persecutoribus meis iudicium?

85 Foderunt mihi superbi foueas: quod non *est* secundum doctrinam tuam?

86 Omnia præcepta tua *sunt* veritas: falsò me persequũtur, adiuua me.

87 Fere consumpserunt me in terra: ego tamen non dereliqui mandata tua.

88 Secundum bonitatem tuã viuifica me: & custodiam

testimonia

quæ nobis ore tuo testatus es quam studiosissimè obseruem.

testimonia oris tui.

CAPH, Octostichon vndecimum dicolon distrophon, prior versus est Iambicus trimeter acatalecticus: posterior elegiacus.

1 *AH mente anhela langueo impatiens moræ,*
Pollicita expecto dum repetita mihi.
2 *Vix fessa sursum attollo lumina, clamitans,*
Quando age, quando feres tu mihi dexter opem?
3 *Qualis camino appendet vter torridus,*
Talis ego leges pectore verso tuas.
4 *Ah quot mihi supersunt dies, hostis meus*
Quando tibi iustas sentiet esse manus?
5 *Fodêre scelerati scrobes mihi inscio,*
Quod vetitum constat legibus esse tuis.
6 *Sermone nil vsquam est tuo fidelius,*
Perfidiam contra me iuuet ista fides.
7 *Penè ecce iaceo stratus istorum manu,*
Et tua fixa gero pectore iussa tamen.
8 *Bonitate fac tua reuiuiscam, Deus,*
Vt tua sint vitæ regula, scita, meæ.

Octosticho n duodecimum.

LAMED.

PARAPHRASIS.

89 *ET, quæso, cur de promissorum tuorum firmitate dubitem, Iehoua, qui videam in eo quod, licet immensum quoddam sit opus, est tamen multò minoris momen-*

INTERPRETATIO.

89 IN æternum, Iehoua, verbum tuum permanet in cælis.

ti quàm tuorum salus, nempe in cælorum machina, velut insculptam esse eius quod semel loquutus es firmitatem? Itaque vt piorum cœtus infinitis tempestatibus in terris agitetur, est tamen firmum futurũ quod de ipsius in cælis perpetua quiete tibi constitutum esse verbo tuo patefecisti.

90 *Nullis certè seculis veritas tua labefactabitur. Nam & ipsa terra moles ita consistit vt est à te suis basibus firmata.*

91 *Et hæc omnia sicut ab initio sunt à te directa & constituta, perseuerant, tibi nimirum vt domino mancipata.*

92 *Quod nisi res istas ex doctrina nobis abs te tradita didicissem, vnde profectò incredibilem voluptatem cepi, nempe iampridem calamitatibus obrutus perijssem.*

93 *Absit ergo vt tuorum vnquam mandatorum obliuiscar, quibus debere me vitam profiteor.*

94 *Serua me igitur, tuus quum sim & tuorum edictorum sedulus obseruator.*

95 *Hoc enim student pro viribus improbi, vt me perdant: at ego me totum ijs quæ nobis testificatus es considerandis addico.*

96 *Nam perfectissima & absolutissima quæque video tamen finiri. Sola præcepta tua*

90 In generationem & generationem veritas tua: firmasti terram & permanet.

91 Ad leges tuas stant hucusque quoniam omnia *sunt* serui tui.

92 Nisi lex ita *fuisset* delectationes meæ, tunc periissem in afflictione mea.

93 in seculum non obliuiscar mandatorum tuorum: quoniam per illa viuificasti me.

94 Tuus ego sum, serua me: quia mandata tua inquiro.

95 Me expectauerunt impij vt me perderent: testimonia autem tua considerabo.

96 In quauis perfectione vidi finem: *sed* lata *sunt* præcepta tua valdè.

in immensum & infinitum proferuntur.

LAMED, Octostichon duodecimum, dicolon distrophon. Prior versus est heroicus: alter est dactylicus tetrameter Alcmanius acatalecticus, cuius mensuram vide suprà Psalmo quadragesimo secundo.

1 *QVàm sint firma tuo quæ manant ore profecta,*
Cælorum docet ardua moles:
2 *Et tua iussa probat nullos violanda per annos,*
Firma suo stans pondere tellus.
3 *Nam te cuncta, tuo posita & perstantia nutu,*
Auctorem dominumq́ fatentur.
4 *Quod ni erexissent tua me præcepta iacentem,*
Ipsa oppressus mole perissem.
5 *Hæc igitur me perpetuò meminisse iuuabit,*
Ipsam queis ego debeo vitam
6 *Tu seruato tibi addictum, tuaq́ vnica toto*
Pronum pectore iussa sequutum.
7 N*ilq́ tuas præter media ipsa in morte repostum*
Versantem sub pectore leges.
8 *Cætera magna licet sua claudunt tempora solum*
Metæ est verbum numinis expers.

Octostichon decimum tertium

MEM.

PARAPHRASIS.

97 *QUàtopere doctrinam tuam diligo! totos certè dies in illa meditan-*

INTERPRETATIO.

97 QVàm diligo doctrinam tuam: tota die ipsa est meditatio mea.

da consumo.

98 *Neque id frustrà me fecisse experior, siquidem ex praeceptis tuis multò sapientior omnibus aduersarijs meis quantauis dignitate & auctoritate pollentibus, euasi, sapientiã videlicet nactus qua me nũquam sit desertura*

99 *Sed & ipsis doctoribus meis ac magistris doctiorem me reddidisti, quoniam videlicet non humanis commentis sed vnis ijs meditandis qua tu nobis pro solida eruditione commẽdasti, me totum addixi.*

100 *Senibus denique quibusuis peritior sum factus, mandatis tuis videlicet non tantum cognoscendis, sed etiam re ipsa praestandis intentus.*

101 *Pedes enim meos cohibui ne viam qua ad malum ducit ingrederer, sed vt potius iter quod nos ipse ore tuo docuisti, perpetuo tenerem.*

102 *Nec à legibus tuis, te magistro nimirum & monitore fretus, deflexi.*

103 *Et certè sermones illos tuos palato meo gratiores & suauiores sensi quàm si mella degustassem.*

104 *Tua denique praecepta veram prudentiam me docuerũt & idcirco caeteras instituendae vitae rationes vt prauas & falsas abominor.*

mea.

98 Aduersariis meis sapientiorem me reddidisti praeceptis tuis: quoniã ea *sunt* mihi in perpetuum.

99 Omnibus doctoribus meis prudentiorem me fecisti quia testimonia tua *sunt* meditatio mea.

100 Senibus sum intelligentior: quia mandata tua seruaui *mihi*.

101 Ab omni semita mala prohibui pedes meos: vt custodirem verbum tuum.

102 A legibus tuis non discessi: quia tu docuisti me.

103 Quã dulces fuerunt palato meo sermones tui: supra mel ori meo.

104 Ex mandatis tuis factus sum prudens: propterea odi omnem semitam falsitatis.

MEM, octostichon decimum tertium, dicolon

dicolon distrophon, vt Psalmus tricesimus primus.

1 *IPse tuas auido amplectar quàm pectore leges,*
Dieśq; mediter integros, nosti Deus.
2 *Et sanè, stupeat meritò quàm callidus hostis,*
Tua mihi iura conferunt prudentiam.
3 *Intentumq; tuis paulatim euadere dictis,*
Me doctiorem sentio doctoribus.
4 *Quin etiam euado senibus prudentior ipsis,*
Mandata seruans corde tua sub intimo
5 *Ergo via ne fortè mala vestigia figam,*
Intentus vsque tuis adhæreo vocibus.
6 *Teq; iter ignaro mihi monstrantem vsque sequutus,*
Tui haud relinquo iuris vsquam tramitem.
7 *O tua quàm nostro sunt suauia iussa palato,*
Quàm melle dulciora mellitissimo!
8 *Nanque hæc prudentem me reddunt vna, docentq;*
Odisse prauam falsitatis semitam.

Octostichon decimum quartum

NVN.

PARAPHRASIS.

105 *FVit igitur eritq; verbum illud tuum facis instar mihi gradienti prælucentis, & lucerna semitam mihi commonstrans.*

106 *Sic enim me facturum, & iustissimas tuas leges obseruaturum, addito etiam iureiurando, promisi, quod re ipsa præstabo.*

107 *Tu me vicissim, summopere*

INTERPRETATIO.

105 LVcerna pedibus meis est verbum tuum & lumen semitæ meæ.

106 Iuraui & stabiliam ad seruandum leges iustitiæ tuæ.

107 Afflictus sum vsque valde:

vexatum, Iehoua, saluum præsta, sicut verbũ tuũ pollicetur.
108 Sint tibi oris mei votiua & spontanea laudes grata, Iehoua, & leges tuas magis ac magis me doceto.
109 En vitam meam omnibus casibus perinde expositam ac si in vola illam gestarem, nec tamen doctrina tua sum oblitus.
110 Laqueos mihi tetenderunt improbi, nec tamen à tuis præceptis aberraui.
111 Sunt enim mihi quæ nobis testatus es, perpetui nec vnquam alienandi patrimonij vice, nec vllam aliunde quam ex his vnis voluptatem capio.
112 Totũ cor deniq; perpetuò & ad extremum vsq; halitũ obseruandis edictis tuis addixi.

de: Iehoua viuifica me secundum verbum tuum.
108 Voluntaria oris mei quæso habe accepta, Iehoua: leges tuas doce me.
109 Anima mea *est* in manu mea semper: & doctrinam tamen tuam non sum oblitus.
110 Posuerunt impij laqueũ mihi: & à præceptis tuis non aberraui.
111 Hæreditatis loco habeo testimonia tua in æternum: quia lætitia cordis mei sũt.
112 Inclinauit cor meum ad præstandum statuta tua: in æternum, ad finem *vsque*.

NVN, Octostichon decimum quartum, dicolon tetrastophon, vt Psalmus decimus nonus.

1 *Est tuus nostris pedibus lucerna*
Sermo: per mundi tenebras euntem,
Iste me solus siquidem corusca
Luce gubernat.
2 *Quod prius sanctè tibi pollicebar,*
Rursus hoc sanctè tibi pollicebor,
Iusta syncero tua præstiturum
Pectore iussa.
3 *Ah, Deus, valdè premor vndiquâque,*
Tu iacentem me recrea benignus,
O mihi verbis toties disertis
Certa loquute.

4 *Quas tibi laudum fero consecratas*
Victimas vltrò, facilis probato:
Meq́, sanctarum veneranda legum
Scita doceto.

5 *Hanc miser quamuis animam quibusuis,*
In vola gestem expositam periclis,
Nulla me legem penitus tuarum Ob-
liuio cœpit.

6 *Et meæ quamuis sceleratus hostis*
Non semel vitæ laqueos tetendit.
Me tamen nunquam malus euagantem
Abstulit error,

7 *Omnium est instar mihi prædiorum*
Lex mihi nunquam tua deserenda,
Hæc mihi in quouis superest voluptas
Vera dolore.

8 *Hûc feror totus, sedet hoc in alto*
Pectore infixum, tua scita toto
Corde sectari, reget hosce donec
Spiritus artus.

Octostichon decimum quintum

SAMECH.

PARAPHRASIS.

113 *INstabiles, & modò in hanc modo in illam partem in religione declinantes abominatus, doctrinam tuam habeo vnice charam.*

114 *Tu mihi perfugium es in quo delitescam, tu mihi clypeus es in ijs quæ loquutus es prorsus acquiescenti.*

INTERPRETATIO.

113 INstabiles odio habeo doctrinam tuam diligo.

114 Latibulum meum & clypeus meus es tu: verbo tuo confido.

115 Declinate

115 *Abite procul à me sceleratio*
vt Dei mei pracepta tanta,
purius obseruem.
116 *Tu me, Iehoua, sicut facturũ*
te dixisti, fulcito alioqui peri-
turum, neque me expectatio-
ne frustratum dedecorato
117 *Sustenta me potius, & sal-*
uus euadens, edictis tuis assi-
due maximo cum gaudio ope-
ram dabo.
118 *Omnes quippe à tuis edictis*
aberrantes ad terram prostra-
tos, fraudibus ipsorum euane-
scentibus, conculcas.
119 *Omnes, inquam, improbos*
quibus terra oppleta est, quasi
scoriam abijcis, ideo nihil est
mihi voluntatis tua testimo-
nijs iucundius.
120 *Sed totus intereà pra timo-*
re tui, & illa in sceleratos se-
ueritate tua cohorresco.

115 Declinate à me scelesti: &
custodiam præcepta Dei
mei.
116 Sustenta me Iehoua se-
cundum verbum tuum: vt
viuam: & ne pudefacias
me ab expectatione mea.
117 Suffulci me, & saluus ero:
& considerabo edicta tua
semper.
118 Conculcas omnes aber-
rantes ab edictis tuis: quia
res vana dolus eorum *est*
119 *Tanquam* scorias abiicis
omnes impios terræ: ideo
diligo testimonia tua.
120 Horruit à timore tui ca-
ro mea: & legibus tuis ti-
mui.

SAMECH, Octostichon decimum quintum, dicolon distrophon, vt Psalmus quinquagesimus nonus.

1 *INstabiles exosus ego, tua scita calente*
Pectore totus amo.
2 *Tu mihi perfugium, clypeus tu sola tuenti*
In tua verba mihi.
3 *I procul, i scelerata cohors, mihi grata voluntas*
Numinis vna mei.
4 *Pollicitus serua moribundum, ne tua fallat*
Me tua sponsa salus.
5 *Tu me, inquam, serua retinens: tua iussa capessam*

Vt tibi seruus ego.

6 *Errones meritò conculcas: fraus quibus omnis.*
Omnia vana parit.

7 *Abijcis vt scoriam sceleratos, hinc tua lex est*
Vnica cura mihi.

8 *Arrectis horresco, comis, dum hos cogito qualis.*
Quantáque pœna manet.

Octostichon decimum sextum
AIN

PARAPHRASIS.

121 *Comminiscantur illi impudentur quod volent. Ego ita me gessi vt nemo conqueri meritò possit præter ius & æquum fuisse à me quicquam in ipsum admissum Ne me igitur, quæso, calumniatorum libidini expone.*

122 *Imò potius quasi sponsione mea causa facta, caue mihi ne à superbis istis opprimar.*

123 *Oculi enim ipsi me deficiunt iam pridem liberationi mihi abs te promissæ, & iustissime sermonis tui præstationi intentum.*

124 *Neque quum hoc peto quicquam quod sim commeritus peto, sed hoc vnum potius, vt me seruulum tuū benignitate tua digneris, & de tuis edictis erudias.*

125 *Agedum, obsecro, quum sim ego seruus tibi mancipatus, tribue hoc mihi, vt quæ nobis testatus es, sic vt par est, in-*

INTERPRETATIO.

121 Feci iudicium & iustitiam: ne tradas me opprimentibus me per calumniā.

122 Sponde pro seruo tuo in bonum: ne opprimant me superbi.

123 Oculi mei defecerunt ad salutem tuam: & ad sermonem iustitiæ tuæ.

124 Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam: & edicta tua doce me:

125 Seruus tuus ego sum: da mihi intelligentiam, vt cognoscam testimonia tua.

126 Tempus

telligam & amplectar.

Tempus enim ipsum flagitat, Iehoua, vt manum operi admoueas, quum isti doctrinã tuam plane labefactarint.

At mihi contrà quouis & quantouis auro sunt præcepta tua pretiosiora.

Siquidem tua mandata omnia dico certissimam esse recti normam, & quicquid nos ab illis abducit, vt ad nos fallendos appositum, detestor.

126 Tempus est, Iehoua agendi: dissipauerunt doctrinam tuam.

127 Propterea dilexi edicta tua, præ auro & obrizo.

128 Propterea omnia mandata *tua* omnino recta duxi: omnem semitam mendacij odi.

AIN, Octostichon decimnm sextum, dicolon distrophon, Prior versus est heroicus: alter phalæcius hendecasyllabus,

IVstè ac integrè gessi me semper in hostem,
Fac né mole ruam calumniarum.
Tu me interueniens sponsor seruato ruentem
Ne me, mi Deus, obruant superbi.
Defecêre oculi optatam dum spero salutem,
Promissæ & fidei exitus beatos.
Fac tuus experiar te seruulus vsque benignum,
Iura & me tua tu doce Magister.
Addictoq; tibi vires, animumq; capacem
Legum suppedita bonus tuarum.
Nanque tuis penitus iussis, Deus alme, refixis,
Dextræ tempus adest tuæ exerendæ.
Idcirco nobis quæ tu mandata dedisti,
Sunt auro mihi chariora puro.
Fallendiq; viam exosus, quod præcipis, vnam
Recti illud statuo boniq; normam.

Octostichon decimum septimum.

PE,

PARAPHRASIS.	INTERPRETATIO.
129 *O Res admirabiles in ijs quæ nobis testaris comprehensas, vt iure me prorsus ijs attentißimè considerandis dediderim.*	129 REs mirabiles *sunt* testimonia tua: ideò seruauit ea anima mea.
130 *Etenim ipsum ad te illic audiendum limen ingreßis, sese lux quædam inenarrabilis cōspiciendam offert, mentes ipsas non tam fulgore perstringens, quàm lætifico splendore collustrans, & suæ sibi ruditatis conscios vera sapientia informans.*	130 Limen sermonum tuorũ illuminat: & intelligentiam præstat paruulis.
131 *Auidè itaque tua præcepta, sicut sitibundi solent, hausi cupidißimè expetita.*	131 Os meum aperui, & hausi quia præcepta tua auidè desideraui.
132 *Respice me igitur mei anhelantis misertus, prout te gerere erga tui nominis amantes consueuisti.*	132 Respice ad me & miserere mihi: secundum ordinationem erga diligentes nomen tuum.
133 *Dirige me, vt extra sermonum tuorum viam ne vestigium quidem ponam, néue mihi affectus vllus tuæ voluntati repugnans dominetur.*	133 Gressus meos dirige sermone tuo: & nulla iniquitas dominetur mihi.
134 *Tuere me & assere ab improborum fraude & calumnijs, vt ab ijs liber, seruandis tuis mandatis incumbam.*	134 Redime me à calumniis hominum & custodiam prę cepta tua.
135 *Iube mihi seruo tuo splendorem illius tui vultus illucescere, & edicta tua doce me.*	135 Faciem tuam illumina super seruum tuum: & doce me edicta tua.
136 *Oculi certe mei lacbrymis redundarunt, cernente me doctrinæ tuæ contemptum.*	136 Riui aquarum defluxerũt ex oculis meis: quod non custodiant doctrinam tuã.

RE,

RE, Octostichon decimum septimum, dicolon distrophon prior versus est heroïcus: alter est trochaïcus dimeter, catalecticus.

Admiranda tua est verè doctrina, mihiq́ue
Iure cunctis charior.
2 *Hæc siquidem cæcos illustrat limine ab ipso,*
Sapereq́ue infantes docet.
3 *Idcirco hanc inhians hausi, & fuit vna voluptas*
Hæc mihi, istam noscere.
4 *Respice me, clemens, cultores numinis æquus*
Semper vt tui soles.
5 *Tute meos gressus verbo rege, ne mihi forte*
Prauitas vlla imperet.
6 *Et leges seruare tuas seruato paratum,*
Hostium à mendacijs.
7 *Ahrecrea vultu seruum radiante, tuasq́ue*
Me bonus leges doce.
8 *In lachrymas equidem dissoluor totus, in istos*
Intuendo perfidos.

Octostichon decimum octauum.

TSADE,

PARAPHRASIS.

137 *IVstus es sane, Iehoua, & rectum est quicquid decernis.*

138 *Et quæ nobis testatus es, cognosci & obseruari tanquam iustissima, & veluti absolutissimam veritatis normam, meritò præcepisti.*

139 *Idcirco totus amore tui in-*

INTERPRETATIO.

137 IVstus es Iehoua: & rectæ leges tuæ *vel rectus es iudicijs tuis.*

138 Mandasti iustitiam testimoniorum tuorum: & veritatem valde.

139 Constrinxit me zelus tu-

flammatus absumor, quod verba tua videam ab aduersarijs meis contemni.

140 *Nam profectò sermonibus tuis nihil est purius, quamobrem etiam ego seruus tuus incredibili studio & amore ipsos complector.*

141 *Adeò quidem vt quamuis idcirco me ab istis vilem & abiectum censeri videam, tamen præceptorum tuorum studium minime abyciam.*

142 *Vnica enim illa iustitiæ regula nobis abs te tradita perpetua est, eademq; verissima ac solidissima, mutationi ac tandem etiam interitui obnoxijs cæteris & sententijs & legibus quas humana sapientia dictauit.*

143 *Idq; sum ego re ipsa expertus, summam ex ijs non modò consolationem sed etiam oblectationem nactus, quum in maximis miserijs & angustijs versarer.*

144 *Perennis enim boni fons est quod nobis voce tua testatum esse voluisti. At tu facito vt id magis ac magis intelligam, veram sic vitam victurus.*

quia obliti sunt verborum tuorum aduersarij mei.

140 Purus est sermo tuus vehementer: & seruus tuus dilexit illud.

141 Paruus ego *sum* & contemptus: sed mandata tua non sum oblitus.

142 Iustitia tua *est* iustitia in seculum: & doctrina tua *est* veritas.

143 Oppressio & angustia inuenerunt me: præcepta tua *sunt* oblectationes meæ.

144 Iustitia testimoniorum tuorum *durat* in seculum: intellectum da mihi vt viuam.

TSADE, Octostichon decimum octauum, dicolon distrophon. prior versus est phalæcius hendecasyllabus: alter choriambicus dimeter.

1 I*Vstus es mundi Deus imperator,*
Iustum, quod fieri iubes.

2 *Iusta sunt, inquam penitusq́ firma,*
Quæ tu tam rigidè iubes.
3 *Ira exæstuo, verba quòd superbus*
Hostis sic tua negligat.
4 *Nil quibus purum magis est, tuoq́*
Charum mancipio magis.
5 *Paruulus vilisq́ licet, sacratæ*
Legis viuo memor tuæ.
6 *Ius tuum æternum, tuaq́ est perennis*
Abs te tradita veritas.
7 *Hinc malis etsi premar vndiquâque,*
Leges me recreant tuæ,
8 *Iusta nam verè tua iura perstant,*
Hinc viuam vt sapiens, dato.

Octostichon decimum nonum.

COPH.

PARAPHRASIS

145 *TOto pectore te inclamãtem, Iehoua, tuisq́ seruandis edictis intentum exaudi.*

146 *Serua me, inquam, opem tuam implorantem, nec de re vlla magis quàm de ijs quæ nobis testatus es custodiendis cogitantem.*

147 *Crepusculum ipsum matutinum nosti me sonoris meis precibus anteuertere consueuisse, nempe verbis tuis confisum.*

148 *Nec vlli profectò vigiles tam sollicite excubias agũt, quàm ego sedulus fui in meditandis sermonibus tuis.*

149 *Vocem igitur meam exau-*

INTERPRETATIO

145 CLamaui toto corde, responde mihi Iehoua: edicta tua seruabo.

146 Inuocaui te, serua me & custodiam testimonia eius.

147 Præuêni crepusculum & clamaui: quia verbum tuum expectaui.

148 Præuenerunt oculi mei custodias, ad meditandum sermonem tuum.

149 Vocem meam audi se-

di, Iehoua, pro clementia singulari tua: & prout ipse in legibus tuis facturum te pollicitus es, exanimem instaura.

cundum clementiam tuã: Iehoua secundum legem tuam viuifica me.

150 *Vides quàm ex propinquo me adoriantur qui scelerum assidui sectatores quàm longissimè à doctrina tua recesserunt.*

150 Appropinquauerunt persecutores scelesti, à doctrina tua longè recesserunt.

151 *Sed tu propior etiam, sat scio, mihi adhæres, quoniam tum minis tum promissionibus quas tuis præceptis adiunxisti, necesse est sua veritas constet.*

151 Prope es tu Iehoua: & omnia præcepta tua *sunt* veritas.

152 *Et sum iam pridem re ipsa expertus illa sic esse abs te cõstituta, vt euerti nunquam possint.*

152 Initio *iam pridem* cognoui de testimoniis tuis, quòd in æternum fundaris ea.

COPH, Octostichon decimum nonum, dicolon distrophon. prior versus est Iambicus trimeter acatalecticus: alter est Iambicus dimeter acatalecticus.

1 *AVdito Deus & corde & ore clamitantem,*
Parereq; cupidum tibi.

2 *Te ego inuoco, erue clamitantem me Deus mi,*
Te liberatus vt colam.

3 *Ipsius ortus solis anteuerto clamans,*
Tua ad vna verba credulus.

4 *Attentior me nullus excubitor, sacratas*
Meditante leges sedulo.

5 *Audi ô benigne & mortuum in vitam repone,*
Ceu legibus caues tuis.

6 *Quo lege longius à tua impij recedunt,*

Hoc

Hoc imminent propius mihi,
7 *At tu vicißim mihi Deus propinquus adstas,*
Vt est ratum quod præcipis.
8 *Hæc me anteactis docuit vsus ipse seclis,*
Immota stare quæ iubes.

Octostichon vicesimum, RES,

PARAPHRASIS.

153 *DIspice, quæso, quàm grauiter premar, & me libera doctrinam abs te nobis dictatam minimè oblitum.*

154 *Tu ipse ad quem ab iniquissimis aliorum iudicijs prouoco, causæ meæ disceptator & iudex esto: & prout de iure meo ex præscripto sermonis tui statueris, assere me & saluum præsta.*

155 *Enimuero magis illi periclitantur quàm ego. Nec enim salus est à quoquam magis remota quàm ab istis improbis qui edicta tua refugiunt.*

156 *Nec ego tamen vlla mea iustitia fretus auxilium à te peto: sed quum te, Iehoua, longè clementißimum esse constet tu me, quæso, pro more tuo cõserua.*

157 *Quantumuis enim plurimi sint ac præpotentes à quibus opprimor & in extremas angustias adigor, nequaquam tamen ab ijs quæ tu nobis testatus es deflexi.*

INTERPRETATIO.

153 VIde afflictionẽ meã & erue me: quia doctrinam tuam non sum oblitus.

154 Discepta causam meam & redime me: secundum sermonem tuum viuifica me.

155 Procul ab impijs salus: quia edicta tua non quæsiuerunt.

156 Miserationes tuæ multæ Iehoua: secundum leges tuas viuifica me.

157 Multi sunt persecutores mei, & oppressores mei: sed à testimonijs tuis non declinaui.

158 *Imò nulla ex re maiorem ægritudinem concepi, quàm quum istos vsque adeò præfractè & impudenter animaduerterem sermones tuos aspernari.*

159 *Habe igitur mei rationem cui mandata tua charißima semper fuerunt, & pro bonitate singulari tua pereuntem serua.*

160 *Primarium illud est in verbo tuo, quòd est firmißimum: estq́ꝫ immota in æternum iustitiæ tuæ regula.*

158 Vidi præuaricatores & tædio sum affectus quòd sermonem tuum non custodierint.

159 Vide quòd mandata tua dilexi: Iehoua secundum bonitatem tuam, viuifica me.

160 Caput verbi tui *est* veritas: & in perpetuum omnis ordinatio iustitiæ tuæ.

RES, Octostichon vicesimum dicolon distrophon Prior versus est heroïcus, alter Iambicus dimeter catalecticus.

1 *Respice me miserum, miserum Deus erue, legum*
Vsque memorem tuarum.
2 *Tute mihi iudex esto, meq́ꝫ exime morti,*
Olim vt mihi es loquutus.
3 *Quo mage nempe tuas leges fugit impius, illum*
Hoc mage salus abhorret.
4 *O Deus immensùm clemens, me reddito vitæ.*
Fidei vt decet tenacem.
5 *Vndique me multi vexantq́ꝫ premuntq́ꝫ, nec vlli*
Me in deuia abstulêre,
6 *Ingemui potiùs, tua sic contemnere iussa*
Istos videns scelestos.
7 *Tu verò tua quæ bonitas, me reddito vitæ*
Legum tuarum amantem.
8 *Vera à principio tua semper iussa fuêre,*
Eruntq́ꝫ iusta semper.

Octosti-

Octostichon vicesimum primum.

SCHIN.

PARAPHRASIS.

161 *POtentißimi quique me, & quidem nihil tale cōmeritum, persequuntur: sed expauescere ad sermones tuos quàm ad illorum minas malo, ne te potius quàm illos offendam.*

162 *Et quamuis abnegatione tui videar magnum lucrū facturus, potius est mihi tamen quantauis opima præda, gaudium quod ex sermonibus tuis percipio.*

163 *Fraudes odi & detestor, doctrinam tuam amplexus.*

164 *Atque adeò tantum abest vt illorum exemplum sequar, vt cōtrà septies quotidie insignia iustitiæ tuæ iudicia intuēs, laudes tuas concelebrem.*

165 *Tranquillitas certè summa, veráque securitas, & ab omni casu tuta, ijs demum obtingunt qui doctrinæ tuæ studio tenentur.*

166 *Spem igitur liberationis à te mihi venturæ apud me foueo, Iehoua, seruandis interim tuis præceptis intentus.*

167 *Certum enim mihi est quæ tu nobis testatus es amore summo amplecti, & quàm diligētißimè seruare.*

168 *Et quàm id syncerè faciam, id est quàm non simulatè mā-*

INTERPRETATIO.

161 PRincipes persecuti sunt me gratis: sed à sermone tuo expauit cor meum.

162 Delector sermone tuo sicut qui educit prædā multam.

163 Fraudem odi & detestor: doctrinam tuam diligo.

164 Septies quotidiè laudo te, propter iudicia iustitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus doctrinam tuam: & non est illis offensio.

166 Expectaui salutem tuam Iehoua; & præcepta tua feci.

167 Custodiuit anima mea testimonia tua: & diligo illa valde.

168 Seruaui mandata tua: & testimonia tua: quoniam

datis & ijs omnibus quæ nobis testificatus es incumbam, tibi, quo teste & conscio ago quicquid ago, quàm optimè cõstat.

omnes vitæ meæ coram te.

SCHIN, Octostichon vicesimum primum, dicolon distrophon. prior versus est Iambicus dimeter acatalecticus, posterior est heroïcus.

1 *ME persequuntur innocentem principes,*
Vnica sed meus hic animus tua dicta veretur.
2 *Sermone lætor nec minus hilaris tuo*
Quàm spoliis gaudet miles ditatus opimis.
3 *Odi ipse fraudes, omnis impatiens doli,*
Legum perpetuo deuinctus amore tuarum.
4 *Laudo diebus septies te singulis,*
Iustitiam admirans, mundi qua flectis habenas.
5 *Tuis secunda omnia cadunt cultoribus,*
Omnia securis lapsus, turpisque ruinæ.
6 *Idcirco placidus te, Deus mi, vindicem*
Expecto, tua sollicitè mandata sequutus.
7 *Amore siquidem totus illorum ardeo,*
Testatas toto complectens pectore leges.
8 *Testata iussa, inquam, tua illa persequor,*
Vt nosti, ô morum testis vindexq; meorum.

Octostichon vicesimum secundum,

THAV,

PARAPHRASIS

169 *CLamores mei vsque ad te perueniant, Iehoua,*

INTERPRETATIO.

169 APpropinquet clamor meus in conspe-

& verbi tui intelligentiam mihi largire.

170 *Perueniant, inquam, ad te preces meæ: & eripe me sicuti te facturum verbo promisisti.*

171 *Liberatus autem ego, edictáque tua edoctus, laudes tibi ore meo quasi ex vberrimo fonte scaturientes effundam:*

172 *Tuosq́; sermones lingua personans, nihil esse tuis præceptis iustius, longe latéque prædicabo.*

173 *Sed age tu mihi, qui tua mãdata cæteris rebus omnibus prætuli, tua manu opitulator.*

174 *Nam abs te vno, Iehoua, totus pendeo, & ab vnica doctrina tua solatium peto.*

175 *Iube igitur vitam mihi prorogari, vt in tutelam tuam iustissimi vindicis receptus, perpetuas tibi laudes canam.*

176 *Eheu, sicuti vides, profugus huc & illuc velut auicula procul à grege oberrans, omnibus periculis expositus discurro, Tu verò, benignissime pastor, seruulum hunc tuum præceptorum tuorum minimè oblitum quære, repertúmque restitue.*

spectum tuum Iehoua: secundum verbum tuum fac me intelligentem.

170 Veniat deprecatio mea in conspectum tuum: secundum verbum tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum: cum docueris me edicta tua.

172 Pronunciabit mea lingua sermonem tuum: quia omnia mandata tua *sunt* iustitia, *id est, iusta*.

173 Sit manus tua ad auxiliũ mihi: quia mandata tua elegi.

174 Desideraui auidè salutem tuam Iehoua: & doctrina tua oblectatio mea *est*.

175 Viuet anima mea & laudabit te: & leges tuæ adiuuabunt me.

176 Erraui sicut ouis perdita, quære seruum tuum: quia præcepta tua non sum oblitus.

THAV, Octostichon vicesimum secundum, tricolon tristrophon. Primus versus est heroïcus: alter Dactylicus Dime-

ter hypercatalecticus: tertius Iambicus dimeter acatalecticus.

1 *CLamores præsens Deus exaudito vocantis,*
Pollicitamq; mihi
Tandem exhibe prudentiam
2 *Tu voces, inquam, præsens audito precantis,*
Pollicitiq; memor,
His me periclis erue.
3 *Tunc ego te toto memorabo fortiter ore,*
Quid tua iura ferant
Edoctus abs te scilicet.
4 *Sermones tunc lingua tuos hæc nostra sonabit,*
Tunc tua iura canam,
Quibus sit æquius nihil.
5 *Fac modo præ rebus tua cunctis dicta sequuto,*
Vt mihi fortis opem
Illa tua præstet dextera.
6 *Tu mihi certa salus, tua me, Deus Optime, iussa,*
Quæ mala cunque premant,
Rebus iuuant in omnibus,
7 *Te laudesq; tuas saluus fac carmine dicam,*
Fac tua iusta fides
His me iuuet in angustiis.
8 *Amissam ceu pastor ouem, tu quæso, vagantem,*
Haud tamen immemorem
Tui, require seruulum.

Psalmus centesimus vicesimus qui est Ascésionum primus ἐυκτικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi.

Hunc Psalmum & alios quatuordecim ordine consequentes

tes Hebraica inſcriptio Pſalmos MAHALOTH, id eſt graduũ vocat, vt omnes fere interpretantur, eo nomine intelligentes gradus quibus inſiſtebant Leuitæ, vnde fuerint decantati, & tales fuiſſe gradus aliquos conſtat ex Nehem. 9. 4. Ego, quod cuiuſdam præiudicio dictum ſit, iſtam ſententiam probare non poſſum, ſed Pſalmos ASCENSIONVM interpretor celebrando Iſraelitarum ex Babylone reditui peculiariter conſecratos, & plurali numero, id eſt aſcenſionum, non aſcẽſionis Pſalmos vocari, quoniam non ſimul rediit populus, ſed alij ſub Zorobabele, alij aliquanto poſt ſub Ezra alij denique cũ Nehemia reuerſi ſũt, quo demum tempore, quum de integro diuinus cultus eſſet ordinandus, & politia reſtituenda, tum hi Pſalmi tum etiam reliqui in vnum corpus ab Ezra collecti exiſtimantur, & hi quidem ei beneficio peculiariter prædicando deſtinati: quos etiam probabile eſt poſtea fuiſſe ab iis potiſſimum decantari ſolitos qui ad ſolennia feſta in templum aſcẽdebant. Notum eſt enim vbiq; in ſacris literis, Aſcendere ſẽper dici propter vrbis ſitũ, & propter templi dignitatem, qui Ieroſolimam adibant, adeò vt etiam Ieroſolimæ nomen interdum reticeatur veluti Act. 18. 22. Cur autem ita ſentiam ea potiſſimum ratione ducor, quod (vt in ſingulis argumẽtis docebo) ſic diſtributi ſint hi pſalmi, vt videãtur populũ primùm ſeſe ad abitum comparantem, deinde iter ingreſſum, ac deinceps in vrbẽ appulſum & inſtaurandis rebus incũbentem, ac deniq; iam vrbe temploq; reſtitutis ſeſe mutuò ad ſacra ciuiliaq; officia cohortantem, inducere. Neq; his obſtat quòd ex iis pſalmis tertius quintus, duodecimus decimus tertius, decimus quartus, Dauidi octauus autem Solomoni tribuũtur. Nihil enim obſtat quominus iam olim alia occaſione vel generali argumẽto ab illis aut ab aliis etiam ſcriptis Pſalmi poſtea ad iſtud beneficium peculiariter celebrandum fuerint accõmodati, ſicut diſertè probatur ex Pſalmo huius ordinis ſeptimo, Primus igitur iſtorum mihi quidem videtur populi perſonam repræſentare ſeſe ad exitum cõparantis, & partim deplorantis diuturnæ inter prophanas gentes captiuitatis miſeriam partim Deum precantis ne conceſſus reditus vllis hoſtiũ calumniis impediretur, ſicuti reuerſo in Iudæã populo his artibus diu impeditam vrbis inſtauratione fuiſſe legimus. Has autem gentes puta Babylonios & Perſas, non ſuis ſed vicinorũ Arabiæ populorũ efferatiſſimorũ nominibus appellat, veluti ſi hodie nimium multos populos quorũ ſæuitia nota eſt Tur-

cas & Scythas appellaremus. Hoc enim sic accipiendum esse patet ex eo quòd populus Dei nunquam in Arabiam translatus est captiuus,& ne Dauidi quidem ista tribui cōmodè possunt. Vsus autem huius Psalmi nūc quoque magnus est, quum sæpe cogantur pij impiorum crudelitate ad vltimas vsq; terras profugere. Quod si quando contigerit, aut si in media patria atque adeò inter cognatos vel affines reperiantur Mezekitæ & Kedareni, qualis sors est Ecclesiæ in mundo versantis, retinenda semper est pietas, concipiendæ assiduæ preces, peruestigandus vbicunque est aliquis piorum cœtus, denique cauendum semper ne cum lupis vlulando tandem & ipsi ex ouibus lupi euadamus.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Vocem igitur ad te sustuli, Iehoua, in his angustijs, & tu me tandem exaudisti.*

2 *At nunc præterea, ne sit irritum istud beneficium, illud superest, vt me à mendacium hominum fraudulentis calumnijs asseras, qui quod vi obtinere non possunt, his artibus impediant.*

3 *Cedò verò quisquis tale quidpiam factitas, quid ex hac fraude commodi vel emolumēmenti consequeris?*

4 *Sunt tamen, fateor, admodum acuta fraudulentæ linguæ tela, & quorum vulneris incendia nō minus difficulter quàm iuniperorum prunæ extinguuntur.*

5 *Hei mihi, tam diu ne me inter prophanos & immanes istos Mesekitas & Kadarenos patria exulantem versari!*

INTERPRETATIO.

1 AD Iehouam in angustia mea clamaui: & respondit mihi.

2 Iehoua libera animā meā ab ore falsiloquo: à lingua fraudulenta.

3 Quid dabit tibi, & quid addet tibi lingua fraudulenta.

4 *Est veiut* sagittæ robusti *hominis* acutæ, & vt carbones iuniperorum.

5 Hei mihi quòd exulo in Mesech & habito inter tētoria Kedar.

6 Diu

O longißimam & animæ meæ acerbißimam moram cum illis ab omni pace & tranquillitate alienißimus!

6 Diu habitauit anima mea cum hostibus pacis.

7 *Nam ego quidem nihil aliud quàm pacem quæro, sed quò magis illos mitigare conor, eò magis illorum odia & inimicitias accendo.*

7 Ego pacem *expeto*, sed dũ loquor, ipsi ad bellum *se comparant*.

Idem Psalmus centesimus vicesimus, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt secundus..

1 NVmen ô toties mihi vocatum,
Expertum toties mihi vocanti,
2 Tu me à criminibus calumniantum,
Tu me à fraudibus hisce mentientum
Linguarum obsecro vindicato iustus.
3 Et verò tibi quid, scelestе, lingua,
Lingua, inquam, tibi falsa commodarit?
4 Telis scilicet hæc par est acutis,
Dextra qualia præpotente iacta,
Carbonésque refert, diú diúque
Vrentes semel ignibus receptis.
5 Hei mihi nomadum Mesechæorum,
Hei mihi nomadum Kedaræorum,
In mapalibus hisce commoranti!
6 Et eheu nimium diu immoranti
Hos inter placidæ quietis hostes.
7 Quos componere si tumultuantes
Amica studeam allocutione,
Tanto in bella ruunt ferociores.

Pp

Psalmus centesimus vicesimus primus qui est Ascensionum secundus.

παραμυθητικός.

Argumentum & usus Psalmi centesimi vicesimi primi.

Inducitur hoc Psalmo populus Dei iter ingressus & ad Iudeæ mõtana in quibus vrbs prostrata iacebat, oculos, Danielis exemplo quod Dan. 6. describitur, cõuertens denique aduersus itineris tam lõgi támque molesti difficultates sese erigens, repetito beneficentiæ Dei exemplo non dissimili, quum populum suum ex Aegypti seruitute liberatum nube interdiu aduersus solis ardores, & ignis columna aduersus noctis incommoda tueretur. Hæc autem omnia quum sint typi spiritualis illius auxilij quo Filius Dei peregrinantem in mundo Ecclesiam suam admirabiliter conseruat, ac etiam totidem pignora ne in hac quidem vita defuturum nobis in desertis quantumlibet asperis quicquid ad eam transigendam requiritur, satis ex eo cognosci potest quàm sit piis omnibus necessaria doctrina hoc Psalmo comprehensa.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *AD vos, montes, in istis alioqui insuperabilibus difficultatibus, oculos conuerto, ad quos videlicet, contendo & vnde venturũ mihi demum auxilium confido.*

2 *Ipsum videlicet Iehouã, qui quum sit cæli terræq; cõditor, minimè quidem illis montibus quasi termino quodam imperium suum circumscripsit, sed illos tamen montes sibi delegit ex quibus nobis signum præsentiæ ac beneuolentiæ suæ ostentaret.*

INTERPRETATIO.

1 ATtollo oculos meos ad montes: vnde veniet auxilium mihi.

2 Auxilium meum à Iehoua qui fecit cælum & terram.

3 Non

3 *Nunquam igitur ille patiatur ut in hoc itinere vel tantillum sic offendas ut concidas aut regredi cogaris: & ut multi in pernitiem tuam excubent, ipse pericula omnia præuenturus custos est nostri peruigil futurus.*

4 *Tuendi enim sui Israëlis curam quum ipse vltro proprio quodam studio in se recepe rit, ne dormitabit quidem, nedum vt stertens vos opprimi patiatur.*

5 *Sit igitur hoc tibi certè constitutum, & hac vna spe in omnibus difficultatibus confirmator: Iehouam esse tuum custodem, Iehouã esse tibi aduersus omnes procellas vmbraculi vice: ad latus denique tuum adesse, nunquam tibi defuturum.*

6 *Et, vt olim adfuit ex Aegypto reuertenti, sic nunc quoque & aduersus Solis ardores interdiu, & aduersus noxios humores à Luna excitari solitos, tibi noctu adfuturum.*

7 *Iehoua denique aduersus incommoda omnia saluũ te præstabit: vitam, inquam, tuam tutabitur.*

8 *Denique, quacunque perges, aderit ille tibi ex vno loco egredienti, aderit in alium locum ingredienti, neque in hac duntaxat perfectione sed perpetuò tibi gubernator est futurus.*

3 Non dabit ad lapsum pedem tuum: non dormitabit custos tuus.

4 Ecce non dormitabit, neque dormiet custos Israel.

5 Iehoua *est* custos tuus: Iehoua *est* vmbra tua: *est* ad manum dexteram tuam.

6 Interdiu sol nõ vret te neque luna nocte.

7 Iehoua custodiet te ab omni malo: custodiet animam tuam.

8 Iehoua custodiet egressum tuum & ingressum tuum: ab hoc tempore & vsque in seculum.

Idem Psalmus centesimus viccesimus primus, monocolos, carmine trochaïco dimetro catalectico , vt psalmus vicesimus tertius.

1 *ERgo vos ô montium*
Specto tandem vertices,
Rebus vnde perditis
Certa prodibit salus.

2 *Nempe tu sacro sedens*
Montis in cacumine,
O potens soli Deus
Atque cœli conditor.

3 *Israël hic est tua*
Qui reget vestigia,
Iste custos peruigil
Vsque te tutabitur,

4 *Nánque custos hic dies*
Atque noctes excubans,
Vsque somni sedulus
Omnis expers exigit.

5 *Hic Deus custos tibi,*
Præbet hic vmbram tibi,
Fidus hic tuum comes
Deseret nunquam latus.

6 *Luce non te lampade*
Sol aduret torrida,

Luna

Luna te vaporibus
Non liquabit humidis.

7 *Israël hic te malis*
Asserens ab omnibus,
Te solo tandem tuo
Collocabit sospitem.

8 *Tutus ibis, hoc duce,*
Et redibis quolibet,
Nunc & vsque in vltima
Seculorum secula.

Psalmus centesimus vicesimus secundus qui est Ascensionum tertius.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi cẽtesimi vicesimi secundi.

Inducitur hoc Psalmo populus Dei inter se de mox inchoanda vel iam cœpta vrbis instauratione sibi cõgratulans, eoq; trahens Psalmum superioribus seculis à Dauide scriptũ, quum primum extrueretur illa ciuitas sacrarium Dei simul & caput regni futura. Et hæc quidem duplex dignitas illius ciuitatis fuit, sic tamen vt sacrarium politiæ ciuili manifestè anteponatur, quum ista quidem esset in genere beneficium Ecclesiæ Dei cum multis etiam prophanis populis commune, illa verò sit Ecclesiæ proprium & peculiare bonum. Tantum hoc vtrunq; donum vtinam agnoscant & studiosè retineant vrbes & status quibus id nostra memoria diuinitus est concessum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *O Faustum & iucundum nuntium. Extabit domus Iehouæ sacrata, in quam ibimus.*

INTERPRETATIO.

1 Gaudio sum perfusus propter eos qui dixerunt mihi, domum Iehouæ ibimus.

2 *Visemus te, & in tuis porticibus consistemus, Ierusalem.*

3 *Nec iam instar vici, dispersis hinc inde domunculis conspersa, sed contiguis ædibus, & vrbis specie exædificata conspicieris.*

4 *Inprimis quidem vt illuc tributim populus ille Deo sacer, ritu diuinitus Israeli ad Iehouæ celebrandum nomen cōstituto, conueniat.*

5 *Deinde quod tribunalia, tribunalia, inquam, Dauidi & ipsius posteris ad ius cuique reddendum ibi sunt diuinitus collocata.*

6 *Itaque quum in huius vrbis conseruatione posita videatur totius populi salus, agite precemur pro Ierosolyma & omnium qui ipsi fauent incolumitate.*

7 *Pacata sis intus & foris, & omni bonorum genere sis vndique toto turrium tuarum ambitu cumulata.*

8 *Nec has preces immeritò pro tua incolumitate profundo, quum omnium nostræ gentis familiarum salus in te sit reposita.*

9 *Denique, quum in te sibi domicilium posuerit Dominus Deus noster vt ibi purus ipsius cultus exerceatur, quanta maxima fieri contentione poterit, conseruare te & amplificare studebo.*

2 Stabunt pedes nostri in atriis tuis, Ierusalem,

3 Ierusalem *qua* ædificaris vt ciuitas: quæ consociata es simul.

4 Vt illuc ascendant tribus, tribus Dei in testimonium Israeli: ad celebrandum nomen Iehouæ.

5 Quia illic collocata sunt solia ad iudicium: solia domus Dauid.

6 Precamini pacem Ierusalem: prosperentur diligentes te.

7 Sit pax in munitione tua prosperitas in turribus tuis.

8 Propter fratres meos & propinquos meos, loquar *id est precabor* nunc pacem intra te.

9 Propter domum Iehouæ Dei nostri, quæram bonum tibi.

Idem

Idem Pſalmus centeſimus viceſimus ſecundus, monocolos, carmine phalæcio hendecaſyllabo, vt pſalmus ſecundus.

1 *O Lætum mihi nuntium afferentem,*
Fore vt numinis introire nobis
Illam illam liceat potentis ædem.
2 *Per te ergò Solyma, & tuas ſacratas*
Nempe incedere porticus licebit,
3 *Et magnæ ſpeciem vrbis intueri,*
Surgentéſque ſimul domos videre,
4 *Et ſpectare tribus, tribus ſacratas,*
Pacti eius memores, Deus quod olim
Cum ſuo bonus Iſraële panxit:
Illuc pergere quo iubet, ſupremo
Lætas carmina Numini canentes:
5 *Et ſurgens domui ſacrum Dauidis*
A te conſpicuum tribunal illud,
Vnde iura petant ferantq́ cuncti.
6 *Huic ergo aßidua precatione*
Optate omnia fauſta ciuitati.
Sic vobis quoque fauſta cuncta cedant,
7 *Huic quotcunque pij fauetis vrbi:*
Pax, vrbs ſacra tuas perennet arces,
Lædat noxa tuas nec vlla turres.
8 *Quum ſalus ſit enim tua iſta noſtris*
Communis ſimul omnibus propinquis,
Quî non cuncta tibi precer ſecunda?
9 *Deus denique quum peculiarem.*
Iſtanc ipſe ſibi dicarit ædem,
Certè pectore te iuuabo toto.

Psalmus centesimus vicesimus tertius, qui est Ascensionum quartus εὐχλικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi tertij.

Hoc Psalmo inducitur Dei populus imbecillis aduersus potentum vicinarum regionum gubernatorum infinitas iniurias, Deum Opt. Max. quàm ardentissimè deprecans, quæ historia copiosè describitur apud Ezrã & Nehemiam. Quod vtinam his nostris simillimis tẽporibus Ecclesia eodem consilio & remedio vtatur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *ET si omnia sint mihi in terris infesta, minimè tamen animum despondeo: sed ad te cælis insidentem mentis & corporis oculos attollo.*

2 *Ad quem enim serui potius quàm ad suorum dominorum opem confugerint? & ad quã sese potius ancilla quàm ad heræ suæ auxilium peritura conuerterit? Itaque haud secus oculos ad Iehouam Deum nostrum intendimus, nõ prius destituri quàm nostri misereatur.*

3 *Agedum igitur, Iehoua, miserere, miserere, inquam, nostri, siquidem nihil nobis abiectius fingi potest.*

4 *Et abundè ac plus satis potentium istorum superbissimorũ hominum ludibrijs ac contumelijs sumus oppleti.*

INTERPRETATIO.

1 AD te leuo oculos meos: qui habitas in cælis.

2 Ecce sicut oculi seruorum ad manum *id est opem* dominorum suorum: sicut oculi ancillæ ad manum dominæ suæ: ita oculi nostri ad Iehouam Deum nostrũ donec misereatur nostri.

3 Miserere nostri, Iehoua, miserere nostri: quia valde satiati sumus despectione.

4 Admodum satiata est sibi *apud se* anima nostra ludibrio diuitum: & cõtemptu superborum.

Idem

Idem Psalmus centesimus vicesimus tertius, dicolos distrophos, vt psalmus primus.

1 *COelestis ad te regiæ rex, turgida*
Attollo fletu lumina.
2 *Nam seruulus qualis miser herum respicit,*
Dominámque serua oculis notat,
Aeterne sic te noster aspicimus Deus,
Miseris opem vsque dum feras.
3 *Fer opem, Deus fer opem obrutis ferocium*
Iniuria & ludibrijs,
4 *Vide vt misellos diuitum superbia*
Inundet intolerabilis.

Psalmus centesimus vicesimus quartus qui est Ascensionum quintus

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi quarti.

Sicut in superiore Psalmo populus quasi sub onere fatiscens ingemiscebat, ita nunc fide erectus & tum accepto lætiore nuntio à Persarum Regibus, tum Ezræ ac Nehemiæ precibus prudentia & fortitudine, vitatis hostium insidiis, exultans inducitur, & Deo gratias agens: cuiusmodi beneficentiæ diuinæ exempla vidimus non pauca hoc ipso nostro quamuis miserrimo seculo, & posteri proculdubio nostri suo tempore intuebuntur,

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *FAteatur nunc & prædicet ingenuè Israel, absque Iehoua qui nobis omni præ-*

INTERPRETATIO.

1 ABsque Iehoua qui fuit pro nobis: dicat nunc Israel.

sidio humano destitutis adfuit.

2 Absque Iehoua, qui nobis alioqui perditis adfuit, quum homines in nos certatim insurgerent:

3 Viuos certò nos isti deglutiuissent tanta fuit illorum in nos inflammata rabies.

4 Iam, inquam, nos instar aquarum rapidissimarũ euertissent, & veluti torrentis impetu obrutos abripuissent.

5 Iampridem violentissimæ procellæ nos subuersos cooperuissent.

6 Laus sit Iehouæ, qui prohibuit ne truculentæ & immanes istæ bestiæ nos vnguibus arreptos, dentibusq; sæuissimis comminutos vorarent,

7 Vita certè nostra perinde ac auicula retibus istorum aucupum erepta est. & illorum quidem laquei rupti sunt, nos autem liberati sumus.

8 Totum autem hoc beneficium vnius Iehouæ cæli terrarúmque conditoris bonitati acceptum feramus oportet.

2 Absque Iehoua, qui fuit pro nobis, quum insurgerent contra nos homines.

3 Tum viuos deglutiuissent nos: cum excandesceret furor ipsorum in nos.

4 Tunc aquæ inundassent nos torrens transiisset super animam nostram.

5 Tunc trãsiissent super animam nostram aquæ tumidæ.

6 Benedictus *sit* Iehoua: qui non dedit nos *in* prædam dentibus eorum.

7 Anima nostra sicut auis erepta est è laqueo aucupũ laqueus ruptus est, & nos liberati sumus.

8 Auxilium nostrum *fuit* in nomine Iehouæ, qui fecit cælum & terram.

Idem Psalmus centesimus vicesimus quartus dicolos distrophos, vt primus.

1 AGedum fatêre hoc Israël, & hoc prædica,
Nisi adfuisset nunc Deus,
2 Nisi adfuisset nunc Deus, tanto ferox
Quum irrueret hostis impetu,
3 Nos iste viuos tantus hostilis furor

Iam

Iam deuorasset integros,
4 *Aut vorticibus iremus vndarum obruti,*
Altóque mersi gurgite,
5 *Et putrida rapido natarent alueo*
Hæc versa iam cadauera.
6 *At te, Deus, qua laude nos dignabimur,*
Rapti ex leonum faucibus?
7 *Nos nempe ruptis aucupum istis retibus,*
En sospites euasimus,
8 *Et istud omne munus est tuum, Deus,*
Cœli soliq; conditor.

Psalmus centesimus vicesimus quintus, qui est Ascensionum sextus.

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi quinti.

Instaurata iam tandem vrbe & politia rursum stabilita, docetur populus Dei quo fundamento deinceps inniti debeat, argumento ab ipsius vrbis situ desumpto: typo videlicet Dei tum roboris, tum patefactæ beneuolentiæ, quæ faciat vt seueritatem ipsam quoque moderatissima castigatione temperet. Sed additur pertinere istud ad eos demum qui pietatem reipsa testentur, cæteris haud aliter quàm prophanæ gentes iustas pœnas luituris, etiam si in media Dei ciuitate habitent.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *QVàm immotum suo pondere mõtem ipsum Sionẽ esse conspicimus iam certos esse iubeo quicunque Iehoua fidunt se nũquam esse corruituros.*

INTERPRETATIO.

1 QVi confidunt in Iehoua, *erunt* sicut mons Sion *qui* non commouetur, & in æternũ perstat.

2 *Sicut enim Ierosolymorũ vrbem ipsam montibus vndique circuncinctam videmus, ita Iehoua populum suum vndique circunstat, nuuquam illũ deserturus.*

3 *Quod si quando piorum ceruicibus incumbit ferreum illud tyrannorum improborum sceptrum, at illis certè tanquam perpetuò mansurum nõ insidet, vt nos ipsi non semel experti sumus: ne fortè desperatione adacti qui antea iustitiæ studebant, tandem & ipsi ad peccandi licentiam ferantur.*

4 *At tu, Iehoua, quemadmodũ adhuc fecisti, bonos & recti amantes tueri, & nouis tibi beneficijs obstringere perseuera.*

5 *Et ita sanè facturus ille est. Sed si qui ex ijs quos in populo suo accensẽt Iehoua, à recta via in prauam deflexerint, sciant fore vt eos ad iustas pœnas quantumuis reluctantes haud secus abripiat quam prophanos & sceleratissimos quosuis consueuit. Verus autem Israel solida certáque tranquillitate perfruetur.*

2 Ierusalem montes *sunt* in circuitu eius *sic* etiam Iehoua *est* in circuitu populi sui: & nunc vsque in seculum.

3 Nec enim quiescet scęptrũ impiorum super sortem *id est, cœtum* iustorum: ne extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac, Iehoua bonis & rectis in cordibus suis.

5 Qui verò diuertunt in prauitates suas ambulare faciet *eos* Iehoua cum iis qui operam dant iniquitati: Pax *erit* super Israel.

Idem Psalmus centesimus vicesimus quintus monocolos carmine trochaico dimetro catalectico vt vicesimus tertius.

1 *Vnico quisquis Deo*
Se regendum credidit,

Permanebit

Permanebit ardua
Ceu Sion immobilis.

2 *Quippe vt iſta montibus*
Hinc & inde cingitur
Sic Deus ſuos bonus
Cingit vſque peruigil.

3 *Nec bonos ſemper ſinit*
Opprimi tyrannide,
Ne boni tandem ſuas
Scelere polluant manus.

4 *Tu bonis faue Deus,*
Corde tu puros iuua,
Callidos autem pede
Claudicantes lubrico,

5 *Cum ſceleſtis ô Deus*
Puniendos ducito:
Pace verò fac tuus
Perfruatur Iſraël.

Pſalmus centeſimus viceſimus ſextus, qui eſt Aſcenſionum ſeptimus.

εὐχαριστικός.

Argumentum & vſus Pſalmi centeſimi viceſimi ſexti.

Populus Dei tandem ex Babylone reſtitutus tam inſignem αἰχμαλωσίαν gratus agnoſcit & pro reliquijs exulũ qui tardiores fuerant, & tãdem etiam pœnas ignauiæ ſuæ dederunt, precatus, lætum exitum iam eſſe ac deinceps fore prædicat earum miſeriarũ quibus Dominus ſuos caſtigat aut explorat.

Sic hodie decet eos qui ex Antichristi seruitute eò euaserũt vbi purus Dei cultus viget, pro ijs qui adhuc in eo luto hærent assiduè precari, & sese ad noua, quum Deo visum erit, certamina alacriter comparare.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *Omnino fatendum nobis est tantum istud esse Dei beneficium, vt quũ nos Iehoua tam ex insperato támque insinuato modo & tempore ex hac miseria támq; diuturna captiuitate in patriam reduceret, nobis somniare videremur.*

2 *Tunc ora in risum solui, tunc lingua lætitiam testari, tunc admirantes omnes populi dicere, Mirificum est planè Iehoua in istos beneficium.*

3 *Et certè ita se res habet, Nam si vnquam aliàs, stupendũ est istud Dei erga nos opus, nec immeritò lætamur.*

4 *At tu, Iehoua, vt plenum solidumq; istud sit gaudiũ quod nobis tribuis, cæteros quoque reducito, & illo miserrimæ captiuitatis æstu torrefactos recrea, perinde ac si arentibus Austri regionibus riuos aquarum immitteres.*

5 *Vtcunque sit, res ipsa nobis demõstrat beneficio tuo singulari fiet, vt qui lacrymantes seuerunt exultantes metant.*

INTERPRETATIO.

1 Cum reduceret Iehoua captiuos Sion: facti sumus tanquam somniantes.

2 Tunc impletum est risu os nostrum, & lingua nostra exultatione: tunc dixerunt gentes inter se: magnificè se gessit Iehoua ad agendum cum istis.

3 Magnificè se gessit ad agendum nobiscum: facti sumus lætantes.

4 Reduc Iehoua captiuos nostros: sicut torrentes aquarum *sunt* in Austro.

5 Qui seminant cum lacrymis, cum exultatione metent.

6 Iens

1 *Sic accidere videmus interdũ agricolis, qui quum in penuria non sine lachrymis per arnum ierint redierint, earum semen de promptum spargentes, tẽpore messis contra eunt: redeunt exultantes & grauibus manipulis onusti.*

6 Iens rediens flet portans semẽ quod depromit: iens rediens cum exultatione portat manipulos suos.

Idem Psalmus centesimus vicesimus sextus, carmine Anapæstico tetrametro acatalectico, vt psalmus quadragesimus septimus.

1 *REduces subito patria regredi*
In sola quum nos Solymis exules
Sinerent versi corda Tyranni,
Esse hæc somnia mera credidimus.

2 *Tunc risu hilares ora resoluimus,*
Tunc cantu hilares ora repleuimus,
Benefacta Dei maxima cunctis
Populum demirantibus in suum:

3 *Et meritò nam maxima nobis*
Præbet gaudia Maximus Optimus,
4 *Perge ergo Deus, ceptaq́, perfice,*
Reliquos patrium reuocans in solum.

Qualis torrida solis ab æstu
Rura exhilarat riuus inundans,
5 *Et ceu lachrymans serit agricola*
Quæ larga alacer messe recondat,

6 *Sic illachrymans it redit aruis*
Mandans semina cara colonus,
Qui post vt redit hilaris, lectis
Complens horrea tota maniplis.

Psalmus cẽtesimus vicesimus septimus, qui est Ascensionum octauus διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi septimi.

Hunc Psalmum quũ Hebraica inscriptio Solomoni tribuit, apparet scriptum fuisse ab eo & Populo dictatum extructo templo, & religione constituta, vt Populus tantum bonum agnosceret cuius fulcro tota gẽtis incolumitas nitebatur: neq; in lapideo tẽplo & externis ritibus subsisteret, sed vnusquisq; sese domumque suam Deo consecraret. Fuit igitur post reditum ex captiuitate, post instaurata omnia meritò repetitus, vt rursum doceretur Dei Populus nuper renatus quod sit verę tum œconomię tum politiæ fundamẽtum, & qua ratione beatus ille status qui singulari Dei beneficio post tantas calamitates illi obtigerat, conseruari posset. Summa autem est, pietate veróque Dei cultu stare, familias & ciuitates, nec verè prodesse absq; religione vlla artificia, vllósue quibus sese ciues exerceant labores, piásq; familias esse vera ciuitatum ornamenta: qua de re, vt quædã docuerint tum Philosophi tum Legislatores, dicere tamen non dubito hunc vel vnicũ Psalmũ omnibus omnium illorum libris etiam humanitus consideratis tum sententiarum pondere tum verborum splendore anteponendum. & ô felicem ciuitatem quæ hoc tibi exemplar proponis. Sed vbi tandem extas in orbe terrarum?

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Est quidem singulari Dei beneficio instaurata ciuitas, refectaq; sunt cum priuatorum domibus mœnia, & rursum agros coli, & vicos ac opida passim erigi, familias denique sobolescere cõ-*

INTERPRETATIO.

1 Nisi Iehoua ædificet domum, frustra laborant qui ædificant eã: nisi Iehoua custodiat ciuitatem, frustra vigilant custodes.

spicimus: sed quorsum hæc omnia sine Dei veri syncero cultu? Itaque huc aduertere vos & publicè & priuatim necesse est mentis oculos. Deus enim ipse tum familias alioqui ruituras extruat, tum ciuitates, alioqui vel suo maximo malo ad tempus staturas, vel mox delendas, custodiat & tutetur oportet.

2 *Etsi enim prudentes, solertes, impigros seruos habeant domini, & ciuibus eiusmodi abundet ciuitas quæpiam, in quibus damnato otio, prima luce cuncti ad operas suas consurgant, vespere maximis laboribus partum tenuémque cibum capturi (quæ iustißima est etiam auarorum pœna) frustra tamen, nisi Deus illis laboribus & commodis quæ inde percipiuntur, faueat, omnis hæc opera consumitur. At verò suis non quidem otiosis, sed sic tamen laborantibus vt sese neque diffidentia, neque auaritia, neque alijs affectibus humana vita carnificibus excrucient, omnia necessaria benignißimè Dominus quasi per iocum largitur.*

3 *Hinc illa soboles, ciuitatum seminarium non casu, non vnius natura vi, non labore aut industria, sed, vt res ipsa non pœnitus cæcis demonstrat, Iehoua benignitate patribus collata.*

2 Frustra *est* vobis mane festinando surgere, serò quiescere & comedere panem dolorum: *id est, anxietate & labore partum:* itidem dabit *Deus* dilectis suis somnum.

3 Ecce hæreditas Iehouæ *sunt* filii, & merces fructus ventris.

4 *Alterum Dei beneficium est, quum liberi diuinitus nati firma sunt valetudine, & in flore ætatis tam robusti vt tela esse dixeris validi cuiuspiam iaculatoris manu vibrata.*

5 *Felix est qui huiusmodi sagittis pharetram oppletam gestat, cui si quis fortè moueatur, non sit defensio defutura.*

4 Sicut sagittæ in manu potentis *robusti*: ita sunt filii adolescentiæ.

5 Beatus vir, qui impleuerit pharetram suam illis: non pudefiant dum loquentur inimicis suis in porta.

Idem Psalmus centesimus vicesimus septimus dicolos distrophos, vt primus.

1 *HEus nascituris qui subinde posteris*
Domum perennem fabricas
Quæcunque numinis ipsius non stat manu,
Constructa, concidit domus.
Audite propugnaculis qui fortibus
Arcetis hostium minas,
Quotcunque numen non tuetur excubans,
Ruant oportet mœnia.
2 *Frustra ergo solis ortus anteuertitis,*
Vespere reuersuri vltimo,
Multoque ventres pascitis famelicos
Partis labore frustulis,
3 *Suos benignus quum beata nutriat*
Deus quiete sospites,
Datoque prolis copiosæ munere,
Vteroque ditet fertili.
4 *Qualia valente excussa tela brachio,*
Rapido feruntur impetu.
Talem iuuentæ robore virenti satam
Sobolem piorum cernimus.

O ter

O ter beatos his sagitis qui latus
Grauida pharetra cingitis.
vos nulla cœtu in publico vis hostium
Tacere coget turpiter.

Psalmus centesimus vicesimus octauus qui est Ascensionum nonus διδακτικός. οἰκονομικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi octaui.

Psalmus iste eòdem spectans atque superior, nempe vt restitutus in integrum Dei Populus, quod esset suum munus intelligeret & quasi certis tabulis descriptum haberet, merè est œconomicus, & duo summa & præcipua veræ œconomices præcepta docet, nempe timorem Dei re ipsa testatum & manuum laborem: quorum duorum illi pios omnes sine exceptione obstringit, iste verò sic accipiendus est non quasi singulis labor manuarius præcipiatur, sed vt otio & ignauia omnibus interdictum sciamus, & cuique suas attributas siue corporis siue ingenij vires quibus sibi victum paret, aut iam partorite vtatur. Sed & illud obseruandum est hic compellari omnes homines tanquam coniuges, quòd hæc vocatio sit ordinaria, à qua quàm non liceat homini temerè discedere (nedum vt Satanica vota cœlibatus vsquam aut sacris literis aut cuiusquam exemplo comprobentur) docet miserabilis eorum conditio qui orbem terrarum in Sodomam & Gomorrham aut etiam aliquid deterius transformarunt.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *Vita huius beatè transigenda hac vera ratio est si quis verum Dei cultum teneat & ex eius præscripto viuat.*

2 *Quisquis enim sic te geres, etiam si tam tenui sis sorte vt*

INTERPRETATIO.

1 Beatus omnis qui timet Iehouam & qui ambulat in viis eius.

2 Laborem manuum tuarũ vtique manducabis: beatus

manuum opera victum in diē tibi parare cogaris, Deus tamen efficiet vt inde tibi victus suppetat: & hoc tibi dabit vt bene ac beatè sic viuas.

es & bene tibi erit.

3 *Imò genus quoque tuum propagabit. Erit enim apud te domi coniux instar vitis fructiferæ, videlicet fructum longè suauissimum tibi proferens, quos tanquam oliuarum termites ordine spectabis dispositos & ad mensam tuam collocatos.*

3 Vxor tua *erit* sicut vitis fructifera in penetralibus domus tuæ: filij tui sicut plantulæ oliuarum, in circuitu mensæ tuæ.

4 *Ecce igitur sic beabit Iehoua cunctos sui timéntes.*

4 Ecce certè sic benedicetur vir timens Iehouam.

5 *Beabit, inquam, te, quisquis sic te geres, Iehoua ille ex Sionis arce, facietque vt florētem videas Ierosólymam quandiu superstes eris.*

5 Benedicet tibi Iehoua è Sion: & videbis bona Ierusalem, omnibus diebus vitæ tuæ.

6 *Et tum domi denique sobolem tuā propagari, tum publicè Israëlem alta pace fruentem conspicias.*

6 Et videbis filios filiorum tuorum: & pacem super Israel.

Idem Psalmus centesimus vicesimus octauus, dicolos distrophos, vt psalmus primus.

1 *O Te beatum quem Dei regit timor*
Rectos per eius tramites.
2 *Te numine propitio laboribus tuis,*
Innoxiæ pascent manus:
3 *Te vitis instar fertilis, propagine*
Coniux beabit plurima.
Quales nouellos ordine satos termites
Lætus colonus prospicit,

Talis

Talis virentium cateruæ liberûm
Tuas coronabit dapes.
4 *Nanq; hæc parata sunt Dei timentibus*
Maioraq; istis præmia.
5 *Sionis (inquam) ex arce cœlestis pater*
In te bona omnia depluet:
Solymam vt beatam, & sospitem cernas domum,
Quarta in nepotum secula:
6 *Totum Israëlem denique videas bonæ*
Pacis fruentem commodis.

Psalmus centesimus vicesimus nonus qui est Ascensionum decimus ἐυχαριςικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi vicesimi noni.

Populus Dei post tot calamitates restitutus, gratias agit Deo de tot beneficiis, tanquam vni illorum auctori, & idem sibi in futurum pollicens, contrà hostibus suis certam perniciem impendêre prædicit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Agedum, merito nunc dicat Israel, sapè me ab ipsa vsq; iuuentute mea isti diuexarunt,*

2 *Sæpe me à iuuentute mea diuexarunt, nec tamen, vt ipsa res ostendit, victores euadere potuerunt.*

3 *Nam ipsi quidē, fateor, quasi aratro inducto protractis vndique lōgissimis sulcis me sauciarunt:*

4 *Sed verax ille & iustus suorū vindex Iehoua tandem omnia improborum lora concidit.*

INTERPRETATIO.

1 Saepe afflixerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel.

2 Sæpe afflixerunt me à iuuē tute mea, nec tamen potuerunt *quicquam* contra me.

3 Supra dorsum meum arauerunt aratores & produxerunt sulcos suos.

4 Iehoua est iustus: concîdit funes impiorum.

5 *Sic nimirũ omnes Sionis hostes ignominia pleni, conatibus irritis terga vertent:*

5 Pudefient & vertentur retrorsum omnes qui oderunt Sion.

6 *Eruntq́ in speciem quidem elati, & aliquandiu virentes, sed herbæ similes supra tecta domorũ enatæ, quæ priusquã assurgat, exarescit:*

6 Erunt sicut herba tectorum, quæ antequam euellatur (*vel gramen quod antequam emergat*) arescit.

7 *Quã neque plena manu quisquam demetit, neque manipulatim digerit qui messem coacervat.*

7 Qua non implet manum suam messor: neque sinum suum manipulos colligens.

8 *Et cuius causa viatores messoribus acclamantes nũquam dixerint, Beet vos cælitus Iehoua messe copiosissima, auctore Iehoua vobis labores vestri quàm optimè succedant.*

8 Neque dicunt transeuntes: Benedictio Iehouæ sit super vos: benedicimus vobis in nomine Iehouæ.

Idem Psalmus centesimus vicesimus nonus dicolos distrophos, vt psalmus decimus quartus.

1 *ME sæpe à puero, dicat nunc Israel, hostis*
Aggressus omni est impetu,
2 *Me sæpe à puero aggressus crudeliter hostis,*
Sed irritis conatibus:
3 *Et qualis sulcos immitis ducit arator,*
Sic tergus inarauit meum.
4 *Illorum sed enim funes, contortaq́ lora,*
Vindex bonorum discîdit.
5 *Sic dilapsa ruet multo suffusa pudore*
Phalanx Sionis hostium.
6 *Haud herbæ absimilis, summi quæ culmine tecti*
Vix prodiens exaruit,
7 *Cuius messe sinus non vnquam diuite messor,*

Non spicilegus impleuerit,
8 *Cuius colonis nemo frugum copiam*
De more largam comprecans,
Vestris benignus, dixerit, laboribus,
Cæli Deus ab arce faueat.

Psalmus centesimus tricesimus, qui est Ascensionum vndecimus ἐυκλικὸς.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi.

Populus Dei de patriæ vrbisque instauratæ possessione retinenda laborans, promissis tamen diuinis & experta Dei beneficentia fretus, erigit sese hoc Psalmo olim inter pœnitentiales numerato, id est inter eos quos canere consueuerant quum publicè pœnitentes cætui Ecclesiæ reconciliabantur: quem postea precibus pro defunctis ridiculè latini applicarunt, nullo, vt puto, prætextu probabiliore quàm quòd initio Psalmi dicatur de profundis clamaui, tanta fuit aliquot seculis spiritus erroris efficacia.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *EX intimis cordis penetralibus, ex altissimo gurgite in quem sum demersus, inclamo te, Domine.*

2 *Exaudi vocantem, Domine, & sonoris precibus meis attende.*

3 *Extrema, fateor, commeritus sum, Deus. Quid enim aliud dixero? Verùm si peccata obseruaueris, Domine, ecquis tandem ira tua iustissima sustinenda par vnquam fuerit?*

4 *Atqui longè aliter se res habet, quoniam alioqui tuus inter homines nullus vnquam cultus extitisset. Hominum*

INTERPRETATIO.

1 EX profundis clamo ad te, Iehoua.

2 Domine audi vocẽ meã intentæ sint aures tuæ ad vocẽ deprecationum mearũ.

3 Si iniquitates obserues Deus: Domine quis subsistet?

4 Sed apud te est propiciatio, vt timearis.

igitur peccata vincit misericordia tua. Est enim apud te excogitata & nobis tradita tui nobis reconciliandi ratio, vt inter homines agnoscaris & celebreris.

5 *Itaque licet nocētissimus, Iehoua tamen opem expecto, Iehoua, inquam, opem confidenter expecto: quoniam se mihi affuturum verbo suo testatus est, cui planè fidem habeo.*

5 Expecto Iehouā, expectat anima mea: & in verbum eius *spero.*

6 *Nullus igitur nocturnus vigil, vigil, inquam, nocturnus nemo, neq; auidius neque certius diluculū expectat, quàm ego sum ad Domini mihi opitulaturi aduentum intentus.*

6 Anima mea *intenta est* ad dominum: præ custodibus ad mane, præ custodibus ad mane.

7 *Agedum igitur, Israel, certa cum spe Iehouam praestolare: Iehouam illum immense clementem, & quem toties assertorē ac vindicem es expertus.*

7 Præstolare, Israel, Iehouā: quia apud Iehouam clementia: & multa apud eum redemptio.

8 *Hic ille est profectò qui Israelem nunc quoque, condonatis ipsi peccatis semel omnibus, liberabit.*

8 Et ipse redimet Israelem ex omnibus iniquitatibus ipsius.

Idem Psalmus centesimus tricesimus, vt psalmus decimus octauus.

1 *RAucos è mediis gurgitibus sonos*
Fundentem facilis, mi Deus, audias,
2 *Audi quæ miserum ferrea me iubet*
Inclamare necessitas.
Audi (inquam) facilis quæ precor, ô bone.
3 *Nam si fortè hominum crimina quælibet*
Vlcisci placeat vindice dextera,
Iræ par quis erit tuæ?

4 *At non is Deus es quem iuuet asperæ*
Mentis durities : quin potius patrem
Te blandum canimus : quæ propria est tui
Laus & gloria numinis.
5 *Ergo nostra malis mens licet obruta,*
In te respiciens, deposito metu,
Quæ verbo es toties pollicitus mihi,
Felix gaudia præcipit.
6 *Non sic sollicito tyro vigil metu,*
Obseruat tacitas dum tenebras fugans
Aurora excubias finiat, & suo
Saluum restituat duci.
7 *Felix Isacidum nunc agedum genus*
Secura in Dominum mente recumbito,
Cui promptum in veniam pectus, & intima
Regnat corde benignitas.
8 *Hic est ille datæ qui fidei memor,*
Deletis penitus criminibus tuis,
Depulsisq; semel commeritis malis,
Te totum asseret, Israel.

Psalmus centesimus tricesimus primus, qui est Ascensionum duodecimus.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi primi.

Psalmus iste cum historia Dauidis cui tribuitur in Hebraica inscriptione, comparatus, veræ modestiæ, quam humilitatem vulgò vocant, certum exemplum præbet : eius videlicet hominis qui Deum timens, neminem despiciens, intra conditionis suæ fines manet. Est autem postea idem hic Psalmus populo reduci dictatus, vt sicut præcedente Psalmo admonitus fuit ne rebus aduersis concideret, ita contrà sibi caueret ne prosperis rebus insolesceret.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *TEstem aduoco te, Iehoua, aduersus omnium calumnias, me neque vt in hanc dignitatem eueherer studuisse, neq; eò abs te nunc prouectum intumuisse, aut oculos ad res sublimes intendisse: neque rebus magnis quibus aliquam mihi præstantiæ opinionem compararem, quaue caput meum excederent, meipsum vltrò immiscuisse.*

2 *Quòd ni contrà sorte mea cõtentus animum ipse meum abs te vno dependens compescui, sicut ablactatum infantulum docent solam matrem, nutricis oblitum, respicere: nisi, inquam, apud me sic fui vt ablactatus infans affectus, à te sanè repudier.*

3 *Sic tu quoque, Israel, & nunc & semper in posterum in vno Iehoua conquiesce.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua non est elatum cor meum, neque incedo in *rebus* magnis, & mirificis supra me.

2 Nisi posui & quietam tenui animam meam, sicut est ablactatus super matrẽ suam: sicut ablactati super me anima mea.

3 Spera Israel in Iehouam, ex nunc & vsque in seculũ.

Idem Psalmus centesimus tricesimus primus dicolos distrophos, vt primus.

1 *ANimam Deus non insolenter extuli,*
Superciliúue sustuli.
Nec magna, nostrísue altiora viribus,
Quæsita sunt vnquam mihi.

2 *Tu testis esto mihi Deus, quæcunque me*
Sors pressit vt libet aspera.
Ni ceu puellus matris vbera qui tener

Oblita

Oblita nondum, respicit,
Ni animam quietus cohibui (inquam) ceu recens
A lacte depulsus puer.
3 *At tu Deo confide fortis Israel*
In seculorum secula.

Psalmus centesimus tricesimus secundus, qui est Ascentio num decimus tertius.

εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi secũd;

Solomon templum Deo consecrans 2. Paralip. 6. tres huius Psalmi versiculos extremæ suæ orationi totidem verbis inseruit, vt satis liqueat hunc Psalmum, quem tunc Dauid scripserit quuin area extruendo templo Dei inuenta, tempus illud sibi iam tum proponeret quo inædem ipsam extructam arca erat introducenda, valde postea notum & celebrem fuisse. Itaque instaurato post reditum templo & vniuerso diuino cultu, fuit meritò repetitus, & in illa, sicuti probabile est, solenni pompa cum præcedentibus & subsequentibus ascensionum Psalmis decãtatus, quæ describitur Nehem. 12. Continet autem luculentam repititionem promissionis tum regni Dauidici tum extruendi templi & plenissimæ Leuitici sacerdotij constitutionis: quod vtrumque fuisse constat æterni tum regni tnm sacerdotij Christi typum vt & ipsemet Dauid ipsum Christum adumbrauit: quibus de causis pretiosum hunc Psalmum semper haberi in Ecclesia oportet, cuius testimonio fides etiam nostra confirmetur. Discimus præterea ex hoc Psalmo veræ Ecclesiæ notas visibiles, cultum videlicet diuinum in duabus potissimùm rebus nempe in verbi diuini prædicatione syncera, sacramen torum administratione legitima positum: rursus quodnam sit verbum verè diuinum, & quæ minimè adulterina sacramenta, quibus videlicet Christus verus & vnicus seruator nobis annuntiatur, id est qualem ipsemet sese & omnem Patris de salutis nostræ ratione voluntatem plenissimè tum per se tum per Prophetas & Apostolos Ecclesiæ suæ patefecit. Deniq; ex hoc Psalmo docemur benedictiones vtriusque vitæ pijs esse diuini-

tus constitutas, impiorum verò irritos omnes fore conatus: & quàm sollicitè pro regni Christi propagatione, atque pro illarum politiarum incolumitate precari teneamur in quibus hospitia Ecclesiæ præbentur.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *FAc vt te memorem esse appareat, Iehoua, promissorum quibus te Dauidi obstringere voluisti, & quantis ex miseriis illum eripueris, minimè certè vt illum postea perdas, sed vt promissa ipsi facta prastes.*

2 *Nam ipse vicissim tibi Iehoua, potenti Iacobi Deo ac proinde periurij seuerissimo futuro vltori, sese cum iureiurando & his disertis verbis obligauit.*

3 *Si domum meam vnquam ingrediar, si lectum vnquam petiero.*

4 *Si somnum oculi mei viderint, si palpebris nictauero.*

5 *Priusquam Iehoua sedem nactus fuero, quàm potens ipse Iacobi Deus incolat.*

6 *Ecce igitur huc vsque subinde sedes ista est commutata. Fuit enim aliquando, vt audiuimus, versus Ephratam, in Silo videlicet nunc euersa: & tempus fuit quum in agro Iearimæorum illam inueniremus.*

7 *At nunc tandem inuento vbi cõsistat loco, eò proficiscemur, ibiq; ad subsellium cui insi-*

INTERPRETATIO.

1 MEmento, Iehoua, D[a] uidis & omnis afflictionis eius.

2 Qui iurauit Iehouæ, vouit forti Iacob *dicens.*

3 Si introiuero in tabernaculum domus meæ: si ascendero super stratũ lecti mei.

4 Si dedero somnum oculis meis: palpebris meis dormitationem.

5 Donec inuenero locum Iehouæ: habitacula forti Iacob.

6 Ecce audiuimus eam *scilicet habitationẽ* apud Ephrata: inuenimus eam in agris Iaar.

7 Ingrediemur in habitationes eius: adorabimus ad scabellum pedum eius.

8 Surge

det, sacram videlicet ipsius arcam prostrati, ipsum adorabimus.

8 *Agedum igitur, Iehoua, proficiscere in eum locum in quo non sicut antea moram aliquã trahas, sed vt in fixo domicilio, arca videlicet tui roboris tessera ibi collocata, permaneas.*

9 *Hic ergo sacerdotes tibi consecrati, & tum doctrina pura tum sanctis moribus ornati, munere suo ritè defungantur: hic tui beneficiarij triumphum tibi canant.*

10 *Hic promissionis memor cum Dauide seruo tuo sancitæ, regnum à te in ipsius posteritate stabilitum conserua.*

11 *Iurasti enim Dauidi tuo, Iehoua, certo & irreuocabili decreto in hac verba: ex te nasciturum in solio tuo collocabo.*

12 *Quod si filij tui posteri fœdus meum & edicta quæ ipsos docuero, seruauerint, posteros etiam eorum, prout alij ex alijs nascentur, vsque in perpetuũ solio tuo imponam.*

13 *Elegit autem sibi Sionem ipse Iehoua, eamq; sibi sedem, quoniam sic illi visum est, his expressis verbis destinauit.*

14 *Hæc perpetua quies mea futura est, & hic demum, quoniam sic mihi visum est, vt loco mihi grato habitabo.*

15 *Ipsius annonæ quàm diligentissimè prouidebo, & si qui fu-*

8 Surge Iehoua *venturus* in requiem tuam: tu & arca roboris tui.

9 Sacerdotes tui induantur iustitia: & beneficiarij tui exultent.

10 Ptopter Dauid̃ seruum tuum ne auersare faciem vnctorum tuorum.

11 Iurauit Iehoua Dauidi certò, nec inde se auertet, *dicens*, ex fructu ventris tui ponam super solium tuum.

12 Si custodierint filij tui fœdus meum & conuentiones meas quas docebo eos etiam filij eorum vsque in seculum sedebunt super solium tuum.

13 Quoniam elegit Iehoua Sion: dilexit eam in sedem sibi.

14 Hæc requies mea *erit* in ęternum · hic habitabo, quia dilexi eam.

15 Victui eius benedicent benedicam: pauperes eius sa-

erint illic inopes, nunquam eos cibo ad hanc vitam necessario destitui patiar.

16 *Sacros meos ministros in primis, quibus alioqui nulli sunt fundi attributi, vndiquaque tuebor, meisq; beneficiarijs nouam quotidie gaudij occasionem præbebo.*

17 *Ibi faciam vt Dauidis vertex conspicuus magis ac magis attollatur, & si quando robur ipsius imminuatur, rursum tamen pullulet: ibi regni à me constituti tanquam facis splendor inextinctus orbem terrarum olim illustraturus, lucebit.*

18 *Et omnos quidem eius hostes infamia complebuntur, ipsius verò diadema summa tandem gloria efflorescet.*

turabo pane.

16 Et sacerdotes eius induam salute: & beneficiarii eius exultando exultabunt.

17 Illic germinare faciã cornu Dauidis: paraui lucernam Christo meo.

18 Inimicos eius induam probro: & super ipsum florebit diadema eius.

Idem Psalmus centesimus tricesimus secundus, monocolos, vt Psalmus secundus.

1 *DAuidis Deus ô tui memento,*
Dauidis mala tanta totq; passi,
2 *Qui voto, Deus ô potens Iacobi,*
Iuratus tibi semet obligauit:
3 *Nunquam septa meæ, inquiens, reuisam*
Domus, nec repetam cubile lassius,
4 *Istis somnum oculis videbo nunquam,*
5 *Nusquam has clausero palpebras, priusquam*
Locum inuenero, quo potens Iacobi
Aeternus Deus ille conquiescat.

6 *Ecce audiuimus Ephrataea versus*
Te sedes posuisse rura quondam,
Quas in planitie Iarimeorum
Post inuenimus esse collocatas:
7 *At deinceps stabili tibi sacrata*
Nobis visere te licebit aede.
Et throni ad solium tui iacentes,
Gratas inde tibi preces feremus.
8 *Eia ergò Deus huc adesto tandem,*
Captatam vt capias diu quietem:
Tu tu, inquam, atque tibi arca consecrata.
9 *Hîc virtutibus omnibus iubeto*
Insignes tibi seruiant ministri,
Dignarisq; tuo ipse quos amore,
Laudes assiduè tuas celebrent.
10 *Et vernae ipse tui memor Dauidis,*
Ne regnum tibi sperne consecratum.
11 *In verba haec siquidem Deus, Dauidi*
Iurasti, irrita quae nefas putare,
Ex te exorta tuo, inquiens, sedebit
Me iubente throno propago felix.
12 *Quod si foederis illa iura nostri,*
Quae curabo tui vt sciant nepotes,
Seruent rite tui, Dauid, nepotes,
Ipsis ecce nepotibus nepotum
Istum perpetuum thronum dicabo.
13 *Sion nanque mihi adlubescit vna,*
Haec mihi statio, haec quies perennis,
14 *Hîc demum mihi considère gratum.*
Faxo ne mala regnet hîc egestas,
15 *Largas sufficiens dapes egenis.*
16 *Hîc seruabo sacros mihi ministros,*

Hic me turba hilaris colet piorum,
17 *Cornu hic ſurgere viuidum Dauidis,*
Et ſplendere procul iubebo Regi
Accenſam aſſiduè meo lucernam.
18 *Hîc ignominia ac pudore ſaxo*
Ipſius ſemel hoſtibus ſepultis,
Rex illuſtre throno ſedens in alto
Gemmante erigat vt caput corona.

Pſalmus centeſimus triceſimus tertius, qui eſt Aſcenſionum decimus quartus,

διδακτικός.

Argumentum & vſus Pſalmi centeſimi triceſimi tertij.

Dauid, cui in Hebraica inſcriptione Pſalmus iſte tribuitur, procul dubio illum ſcripſit quum poſt ciuilia octo annorum bella omnes tribus ad eum vngendum regem conueniſſent 2. Sam. 5. & prioris Paralip. 11. nempe vt illos ad deponendas omnes diſcordias, & omnibus officiis publicè priuatimque colendam mutuam amicitiam hortaretur. Sic igitur poſtea viſum eſt eiuſdem pſalmi repetitione ſtudium pacis reuerſo populo inculcare, vtpote maximè neceſſariæ, quum adhuc eſſet imbellis, & vndique à vicinarum gentium infenſiſſimis gubernatoribus tum vi tum proditionibus peteretur, vt ex Ezræ & Nehemiæ hiſtorijs liquet. Continet autem excellens & mirum in modum elegans encomium non ſimpliciter στοργῆς φυσικῆς, non communis amicitiæ, de qua re multa quoque præclarè prophani alioqui ſcriptores dixerunt, ſed ſanctæ illius Charitatis, cuius vnus Spiritus ſanctus auctor eſt, pios omnes in Chriſto primogeniti inter multos fratres, vni Patri cœleſti adiungens. Eam autem copulationem non quæuis vtilitas, cuius ratione Poetæ miris epithetis pacem cohoneſtarunt adeò vt eam etiam inter ſuas Deas recenſuerint, ſed diuina omnia tum præſentis tum futuræ vitæ beneficia conſequuntur, ab illo videlicet in nos effuſa, ex cuius plenitudine in ſubiecta cohærentia membra deriuantur. Meritò igitur charitas iſta cum rore cœleſti comparatur, vt cœlitus & quidem

gratis

gratis illam tribui nobis agnoſcamus: itemque cum ſacro Aaronis vnguento ex capite ad limbum vſque veſtis diffluente, quòd Aaron quidem fuerit Chriſti æterni noſtri ſacerdotis typus, vnguentum autem illud Spiritum ſine menſura in noſtrum caput, id eſt in ipſum Chriſtum, effuſum adumbrarit, inde ſubiecta membra id eſt Eccleſiam totã ſanctificans, cuius etiam fragrantia Patri cœleſti grati ſumus, iuxta illud Io. 14.21. Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam illum.

Eiuſdem Pſalmi.

PARAPHRASIS.

1 *ECce quàm bella ſimul & felix eſt iſta rerum commutatio, quòd videlicet fratres qui prius diſsidebant cernimus tum corporibus tum animis cõiunctiſsimos. Itaque velim aſsiduè vos cogitare & meditari, nihil eſſe fraterna veſtra cõiunctione neque vtilius neque ſuauius: ſiquidem præterquàm quod Deus ex vno eodémque patre nẽpe Abrahamo nos naſci voluit, quæ ratio non eſt nullius momenti: eodem præterea ſpiritu ſuo nos ſibi ſelectos in familiam adſciuit.*

2 *Planè igitur refert fraterna pax iſta balſamum illud tam ſuaue támque pretioſum quod ſummi Pontificis verticis & barbæ ſuperfuſum, inde ad ſacræ vſque veſtis limbum defluit.*

3 *Liceat illam quoque conferre cum rore illo dulciſsimo & fœcundiſsimo tum in Hermonis tum in Sionis montana in-*

INTERPRETATIO.

1 ECce quam bonum & quàm decorũ eſt, habitare fratres, etiam ſimul.

2 Sicut oleũ illud pretioſum *effuſum* ſuper caput, quod deſcendit ſuper barbam barbam Aaron, quod deſcendit ſuper oram veſtimenti eius.

3 Sicut ros Hermon & qui deſcendit ſuper montes Sion. Quia illic mandauit Dominus benedictio-

cidente. Nam vbi viget hac concordia, ibi, Deo cœlitus mandante, commoda omnia perpetuo mansura redundant.

nem, & vitam in perpetuum.

Idem Psalmus centesimus tricesimus tertius, dicolos distrophos, vt primus.

1 *QVàm bella res est, & quàm amabilis est amor*
Fraterna iungens pectora!
2 *Non balsamum illi conferas, cuius nitet*
Vertex Aronis vnguine,
Fragranti odore barbam & auream togam
A summo ad imum proluens:
3 *Non roris vber, Hermonis herbidi iuga,*
Iuga & Sionis inebrians.
Nánque hic benigna summus effundit manu
Pater vsque & vsque opes suas.

Psalmus centesimus tricesimus, quartus, qui est Ascensionum vltimus,

διδακτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi quarti.

Huic argumento post varios ad populum pertinentes sermones tandem finis optimus imponitur exhortatione ad Sacerdotes & Leuitas directa, quum diuinus cultus sit huius nauigij quod Ecclesiam vocamus, & prora & puppis, vt vulgatum habet prouerbium. Admonentur ergo Leuitæ quibus de causis essent in templo Dei collocati, nempe non vt mutos ritus obirent, sed vt dies ac noctes pro populi salute, id est docendo laudes Dei canendo, precando denique consumerent.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *ECce vos beati quos ex vniuerso populo Iehoua peculiariter selegit, &*

INTERPRETATIO.

1 ECce benedicite Iehouæ omnes serui Iehouæ: qui statis in domo Iehouæ

quorum sibi dies ac noctes in æde sua appaētium miuisterio vtitur, primum quidem apud Deū vestro munere diligenter fungimini, celebrondu ipsius laudibus sedulò incumbentes.

2 Precamini, inquam, Iehouam sublatis adytum versus manibus, & illum collaudate, quæ pars est ipsius cultus potissima, atque adeò ipsorum rituum finis.

3 Deinde populi quoque cœtū sacrū ritè defunctum, sanctáque doctrina instructū dimittentes Deo commendate, precati vt Iehoua cæli terraque creator, singulos ex Sione omni bonorum genere locupletet.

Iehouæ per noctes.

2 Tollite manus vestras *ad* sanctuarium: & benedicite Iehouæ.

3 *Dicite*, Benedicat tibi Iehoua ex Sion, qui fecit cælū & terram:

Idem Psalmus centesimus tricesimus quartus, monocolos, vt psalmus vicesimus tertius.

1 *Vos Deo serui Dei,*
Excubantes vos Deo,
Eia laudes dicite.

2 *Vos manus sacrarium,*
Versus eia tollite,
Et precantes dicite,

3 *Ex Sionis arcibus.*
Te locupletet soli
Atque cæli conditor.

Psalmus centsimus tricesimus quintus.

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi quinti.

In hoc quoque Psalmo Propheta sicut in superiore, Sacerdotes ac Leuitas præcipuè ad Dei laudes publicè celebrandas cohortatur, quibus tamen populum quoque vult tãquam choragis succinere. Argumenta verò laudũ partim ab operibus generalibus quibus immensam tum potentiam tum bonitatem suam cunctis hominibus veluti palpandam præbet, partim à specialibus beneficijs in populum suum collatis sunt desumpta & adiecta antithesi idolorum amplificata. His autem iisdem testimonijs etiamnum, hodie nos confirmari oportet, & de iis quotidie nunc quoque Deo gratias agere, quum vna & eadem Ecclesia semper extiterit & existat: vt & Deus vnus & fides vna, quamuis duplex fœdus, ratione formæ reuelationis, Deus cum suis inierit.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Eia vos peculiariter ministerio Iehouæ deuoti, laudate, laudate Iehouam, qualem sese re ipsa cognoscendum præbuit.*

2 *Vos, inquam, quibus statio & apparitura est in domo ipsa Iehouæ destinata, & quibus est atriorum Domini custodia commissa,*

3 *Deum verè bonum celebrate, & eius nomen, quo nihil suauius esse potest, celebrate.*

4 *Hic enim sibi Iacobum vnica sua ipsius bonitate impulsus vt vnicè charũ peculium selegit,*

5 *Et vt de peculiaribus istis beneuolentiæ ipsius testimonijs*

INTERPRETATIO.

1 Laudate nomen Iehouæ, laudate, serui Iehouæ.

2 Qui statis in domo Iehouæ, in atriis domus Dei nostri.

3 Laudate Deũ, quia bonus *est* Iehoua: canite nomini eius, quoniam suaue est.

4 Quia Iacob elegit sibi Deus: Israelem, in peculiũ sibi.

5 Certè ego noui quòd magnus *sit* Iehoua: & Deus noster

nihil amplius dicam, cur non ego affirmarim quod est satis superque perspectum, Iehouã videlicet Deum nostrũ esse verè magnum, & vtcũque stulti mortales sibi numina cõmiscantur omnibus illis ipsorum dijs potentiorem, etiam si tales esse daremus quales esse somniant?
6 Nam isti quũ plures esse Deos statuant, nullum sane ex ijs omnipotentem faciunt: & hos rursum alij otiosos spectatores esse volunt, alij causis inferioribus deuinciunt, alij absurdissima imò & nefandissima quæq; ipsis palàm affingunt. At Iehoua sicut cælum, terram, mare, & gurgites eius omnes condidit, ita etiam illis pro arbitrio suo vtitur.
7 Cuius nimirum imperio nubes ab extremis terrarum finibus assurgentes, materiem ignium & pluuiarum inde simul erumpentium suppeditant: & qui ventos ex suo penu educit.
8 Et ne quis naturalibus causarum finibus hanc Iehoua potentiam infinitam circunscribat, hic est qui in Ægypto primogenita omnia tum hominum tum bestiarum vna nocte trucidauit, quod certè ordini natura tribui non potest.
9 Hic etiam in Ægypto Pharaonem Ægyptiósque omnes regi sui nimis obsequentes ser-

noster, præ omnibus diis.

6 Omnia quæcunque vult Iehoua facit in cælis & in terra: in mari & in omnibus abyssis.

7 Ascendere faciens nubes ab extremo terræ, qui fulgura ad pluuiam facit & educit ventum ex thesauris suis.

8 Qui percussit primogenita Aegypti, ab homine vsque ad bestias.

9 Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypte: in Pharaonẽ & in omnes ser-

uos, prodigijs & miraculis
prostrauit quorum nullum est
quod infinitam Iehouæ supra
ipsam rerum naturam pote-
statem non demonstret.

10 Imò non Pharaonem solùm
& Ægyptios, sed gentes alias
plurimas earúmque potentis-
simos reges ad internecionem
cecidit.

11 Veluti Seonem Amorrheum,
Ogum Basantidis regem, &
omnia Cananæorum regna.

12 Quorum ditiones ipsis antea
attributas, Israeli populo suo
tradidit possidendas.

13 Profectò igitur, Iehoua, sem-
piternæ laudis nomen ipse tibi
cōparasti, nec vllis vnquā secu
lis tui memoria extinguetur.

14 In primis autem gloriā tuam
conseruatione populi tui tuá-
que in seruos tuos prompta in
veniam benignitate magis ac
magis illustrabis.

15 At ista insanorū populorum
simulachra pretiosiora quæ
venerantur, nihil aliud sunt
quàm aurum vel argentum
hominū artificio in hanc vel
illam formam effi cta.

16 Os habent, sed mutum: oculos
habent, sed quibus nihil cer-
nunt.

17 Aures habent, sed auditionis
expertes: naso prædita sunt,
nec tamen spirant.

18 Nec ab illis sanè quicquam
in hoc distant illorum opifices
ac cultores.

uos eius.

10 Qui percussit gentes mul-
tas: & occidit reges fortes

11 Sihon regem Amorrhæum
& Og regem Basan & om-
nia regna Canaan.

12 Et dedit terram quæ fue-
rat eorum hæreditas, hære
ditatē Israeli populo suo.

13 Iehoua, nomen tuum *est* in
seculum: Iehoua, memoria
tui *perdurat* in generatio-
nem & generationem.

14 Quia iudicabit Iehoua po
pulum suum: & seruis suis
erit propitius.

15 Simulachra gentium *sunt*
argentum & aurum: opus
manuum hominum,

16 Os *est* illis & non loquun-
tur: oculi sunt ipsis, & non
vident.

17 Aures ipsis, & non audiūt:
nasus *ipsis* & non *est* spiri-
tus in ore ipsorum.

18 Sicut illa sunt qui faciunt
illa: & omnis qui confidit
in eis.

19 Domus

19 *At vos, Israelis genus, Iehouā celebrate vos Aaronis familia, ceteris in Iehoua collaudando praeite.*
20 *Laudate Iehouā Leuitae, laudate Iehouam quotquot illius cultum profitemini.*
21 *Iehoua Ierosolymorum incolae laudes ex Sione personent sempiterna.*

19 Domus Israel benedicite Iehouæ: domus Aaron benedicite Iehouæ.
20 Domus Leui benedicite Iehouæ: timentes Iehouā benedicite Iehouæ.
21 Benedictus sit Iehoua ex Sion, qui habitat in Hierusalem.

Idē Psalmus centensimus tricesimus quintus, monocolos, vt Psalmus decimus.

1 *Cantate numen ô ministri numinis,*
2 *Cantate numen ædis eius incolæ,*
Nostri excubantes in Dei palatijs.

3 *Deum canite quo nil melius aut pulchrius,*
4 *Vltro Iacobum qui suum allegit sibi*
Et Israelem ceu peculium fouet.

5 *Nanque vnus ille est omnium fortissimus,*
Præ quo potentum sordet omnium decor,
6 *Qui rector vnus & solo, & cœlo præest.*

Huic patet ingens vasti hiatus æquoris,
7 *Hoc imperante densa surgunt nubila,*
Mixtis corruscat æther ignibus micans,

Deprompta subito diuite huius ex penu
Versura mundum, Dominus idem ni vetet
Rapida per auras differuntur flamina,

8 *Huius superba sensit Aegyptus manum,*

Primis & hominum & bestiarum fœtibus
Vna peremptis nocte pariter omnibus.

9 *Et hinc & inde istius horrenda intuens*
Aegypte, signa, concidisti præ metu,
Tecúmque Rex, Regísque adulatrix cohors.

10 *Potente gentes hic cecîdit dextera.*
11 *Regésque fortes, qualis Ogus & Seon,*
Basanis iste, Amorrhæi ille rex soli.

12 *Cæsisq; deinceps Kenaanum regibus,*
Quascúnque terras obtinebant diuites,
Suo Israëli poßidendas tradidit.

13 *Iure ergo nomen sempiternum te Deus,*
Aeterna iure fama te solum decet,
Ad posterorum transeat quæ posteros.

14 *Tu nánque populi strenuus vindex tui,*
Tu, fortè si quis te tuorum læserit,
Pœnæ rigorem tollis exorabilis.

15 *At ista manibus fusa quæ suis colunt*
Simulacra gentes aurea aut argentea,
Nos absit esse sentiamus numina.

16 *Muta quibus ora, cæca prorsus lumina,*
17 *Surda auris, omnis nasus expers halitus,*
18 *Est ipse qualis cultor illorum artifex.*

19 *Ac tu Iacobo sancta gens sancto sata,*

Aronis

Aronis ô tu chara proles Numini,
Celebrate verum laude Numen debita.

20 *Laudato Numen, ô tribus Deo sacra:*
Quicúnque Numen deniq; reueremini,
Afficite dignis Numen ingens laudibus,

21 *Sic, ô Deus, sic ex Sionis arcibus,*
Solyma & beata quam beatus incolis
Perénne resonet nominis decus tui.

Psalmus centesimus tricesimus sextus, εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi sexti.

Idem est argumentum & idem vsus huius magnificentissimi Psalmi atque superioris, sed Dei beneficia tum in vniuersum genus humanum, tum specialiter in Ecclesiam suam collata plenius hic explicantur, & vbique adiicitur carmẽ intercalare· partim vt omnia hæc beneficia statuamus ab vna Dei liberalissima bonitate proficisci, partim vt non tantum in genere omnia, sed etiam particulatim singula diuinæ erga nos & saluificæ beneuolentiæ testimonia & pignora esse statuamus, quamuis impijs ista beneficentia exitio cedat. Apparet autem ex 1. Paralip. 7. Dauidem esse huius carminis auctorẽ, quid & solennibus festis & in illustribus victorijs fuerit, vicissim intercalari carmine repetito, maxima cũ celebritate decantatũ, sicut etiã ostẽdit Iosaphati historia. 1. Paralip. 20.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *LAudate Iehouã à summa bonitate, quòd perpetua sit eius benignitas*
2 *Laudate Deum Deorũ, quod perpetua sit eius benignitas.*
3 *Laudate Dominum Domino*

INTERPRETATIO.

1 LAudate Iehouã quòd bonus sit: quia in seculũ est benignitas eius.
2 Laudate Deũ deorũ: quia in seculũ est benignitas ei9.
3 Laudate dominum domi-

rum, quòd perpetua sit eius benignitas.

4 *Qui sua vnius vi res mirificas efficit, quòd perpetua sit eius benignitas.*

5 *Qui cælos immensa sapientia sua condidit, quod perpetua sit eius benignitas.*

6 *Qui solũ sustinendis & alendis animalibus terrestribus & aëreis destinatũ super aquarũ ripas extare iussit, quod perpetua sit eius benignitas.*

7 *Qui magna illa duo luminaria creauit, quod perpetua sit eius benignitas.*

8 *Solem diei moderatorẽ, quod perpetua sit eius benignitas.*

9 *Lunam & stellas qua nocti praessent, quod perpetua sit eius benignitas.*

10 *Qui Ægyptum interfectis primogenitis cecidit, quod perpetua sit benignitas.*

11 *Et Israelem inde liberauit, quod perpetua sit eius benignitas.*

12 *Idq; solida vi & veluti brachio altè sublato, quod perpetua sit eius benignitas.*

13 *Qui mare iuncosum sic diffidit vt transeunti hac illac turmatim populo pateret, quod perpetua sit eius benignitas.*

14 *Et Israelem per illud medium traduxit, quod perpetua sit eius benignitas.*

15 *Pharaonem autem & omnes*

norum: quia in seculum *est* benignitas eius.

4 Qui fecit mirabilia magna solus: quia in seculum *est* benignitas eius.

5 Quia fecit cælos intelligenter: quia in seculum *est* benignitas eius.

6 Quia extendit terram super aquas: quia in seculum *est* benignitas eius.

7 Qui fecit luminaria magna: quia in seculum *est* benignitas eius.

8 Solem ad præfecturam in die: quia in seculum *est* benignitas eius.

9 Lunã & stellas ad præfecturam in nocte: quia in seculũ *est* benignitas eius.

10 Qui percussit Aegyptum in primogenitis ipsorum quoniam in seculum *est* benignitas eius.

11 Et eduxit Israelem è medio eorum: quia in seculum *est* benignitas eius.

12 Manu forti & brachio extento: quia in seculum *est* benignitas eius.

13 Qui diuisit mare carecti in diuisiones: quia in seculum *est* benignitas eius.

14 Et transire fecit Israelem per medium eius: quia in seculũ *est* benignitas eius.

15 Et præcipitauit Pharaonẽ

&

eius copias illo ipso submersit, quod perpetua sit eius benignitas.

16 *Qui populum per incultam solitudinem deduxit, quod perpetua sit eius benignitas.*

17 *Qui magnos reges plagis affecit, quod perpetua sit eius benignitas.*

18 *Qui potentes reges cecidit, quod perpetua sit eius benignitas.*

19 *Sihonem Amorrhæorum regem, quod perpetua sit eius benignitas.*

20 *Et Ogũ Basantidis regẽ, quod perpetua sit eius benignitas.*

21 *Et eorum ditionem possidendam aliis tradidit, quod perpetua sit eius benignitas.*

22 *Possidendam videlicet Israeli seruo suo, quod perpetua sit eius benignitas.*

23 *Qui quũ oppressi fuimus memor fuit nostri, quod perpetua sit eius benignitas.*

24 *Et nos hostibus nostris eripuit, quod perpetua sit eius benignitas.*

25 *Qui omnibus amantibus victum suppeditat, quod perpetua sit eius benignitas.*

26 *Celebrate Deum cælorũ Dominum, quod perpetua sit eius benignitas.*

& exercitum eius in mare rubrum, quia in seculum *est* benignitas eius.

16 Qui deduxit populum per desertum: quia in seculum *est* benignitas eius.

17 Qui percussit reges magnos: quoniam in seculum *est* benignitas eius.

18 Qui interfecit reges potentes: quoniam in seculũ *est* benignitas eius.

19 Sihon regem Amorrhæorum: quoniam in seculum *est* benignitas eius.

20 Og regẽ Basan: quoniã in seculũ *est* benignitas eius.

21 Et dedit terrã eorũ in hæreditatẽ: quoniam in seculum *est* benignitas eius.

22 Hæreditatẽ *inquam* Israeli seruo suo: quoniam in seculum *est* benignitas eius.

23 Qui in humiliatione nostra memor fuit nostri: quia in seculũ *est* benignitas eius.

24 Et eripuit nos ab inimicis nostris: quia in seculum *est* benignitas eius.

25 Qui dat panem *id est escam seu cibũ* omni carni: quia in seculũ est benignitas eius.

26 Celebrate Deum cælorũ quia in seculum *est* benignitas eius.

Idem Psalmus centesimus tricesimus sextus, dicolos distrophos vt psalmus tricesimus primus.

1 Eia Deum celebrate omnes facilémque bonúmque:
Nánque est perennis ipsius benignitas,
2 Eia Deum celebrate, Deûm quem turba veretur:
Nánque est perennis ipsius benignitas
3 Et Dominum domini subdunt cui colla potentes,
Nânque est perennis ipsius benignitas
4 Qui solus toto sparsit miracula mundo:
Nánque est perennis ipsius benignitas
5 Miranda cœlorum arces qui condidit arte.
Nánque est perennis ipsius benignitas
6 Qui ciecumfusis terras expandit in vndis.
Nánque est perennis ipsius benignitas
7 Qui gemino ingenti collustrat lumine cælos:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
8 Qui Soli nitidæ commisit lucis habenas,
Nánque est perennis ipsius benignitas.
9 Qui tenebris Lunam & Stellarum præficit ignes:
Nánque est perennis ipsius benignitas,
10 Primigenas magna Aegypti qui strage peremit:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
11 Qui valido Isacidûm defendit robore gentem:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
12 Et priscam in patriam Aegypto indignante reduxit:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
13 Qui medias rubri diuisit gurgitis vndas:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
14 Diuisique suos traduxit per maris vndas:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
15 Qui Pharium medio prostrauit in æquore regem:
Nánque est perennis ipsius benignitas.
16 Pérque Arabum steriles populum deduxit arenas.
Nánque est perennis ipsius benignitas.

17 *Immanes multa strauit qui cæde gigantes:*
Nánque est perennis ipsius benignitas,
18 *Præcipitésque alta deiecit sede Tyrannos:*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
19 *Gentis Amorreæ tenuit qui sceptra Seonem:*
Nánque est perennis ipsius benignitas
20 *Et molem ingentis iactantem corporis Ogum.*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
21 *Hisque erepta suæ donauit prædia genti:*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
22 *Quæ longa Isacidæ colerent in secla nepotes:*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
23 *Qui toties miseros & opis respexi tegentes:*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
24 *Et sæuo toties saluos ex hoste recepit:*
Nánque est perennis ipsius benignitas.
25 *Qui quæcunque bonus fecit, nutrítque fouétque.*
Nánque est perennis ipsius benignitas
26 *Stellantíque potens regnat sublimis in æde,*
Nánque est perennis ipsius benignitas.

Psalmus centesimus tricesimus septimus.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi cẽtesimi tricesimi septimi.

Pulcherrimum hunc Psalmum tempore captiuitatis à leuitis cantoribus proculdubio editum, extare voluit Spiritus sanctus, vt nos doceret res maximas & ad nostram consolationem valde necessarias, nempe.

Tempus aliquod esse silentii sub cruce, quum est hora potestatis tenebrarum.

Retinendam semper esse nihilominus constantiam nõ modo in fide sed etiam in zelo, ne silentio veritatem prodamus, aut hominum metu officium deseramus.

Indignos quidẽ esse canes quibus offeratur quod sanctum

est, sed hoc ipsum quòd canes sint non esse, quum de gloria Dei agitur, dissimulandum.

Impunè nunquam suum scelus laturos Ecclesiæ oppressores, ac præsertim eos qui potentiorum sæuitiam aduersus innocentes accendunt.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Babylonem illam prophanam abrepti, apud Euphratis fluenta, vitato videlicet pro viribus impiorũ hostium conspectu, mœstissimo cum silẽtio, profusis etiam lachrymis, culpam simul & dolorem confitebamur, Sionis memores.*

2 *Et, quamuis cytharas, solatio videlicet nobis in tanta calamitate futuras, asportassemus tamen quum gemẽdum potius quàm canendum illo tempore & loco videretur, mutas illas ex salicibus in Babyloniorum conspectu suspenderamus.*

3 *Quum illi ipsi qui nos in hanc miserrimam captiuitatẽ pertraxerant, nostris calamitatibus insultantes, petere à nobis, vt sese nostris cantibus & resumptis quas suspẽderamus cytharis oblectaremus, verbis istiusmodi cœperũt, Ehodum, bellos nobis illos vestra Sionis modulos cantillate.*

4 *Nos verò (ludibrium istud in ipsius Iehouæ cõtumeliam redundans impatientissimè ferentes) nequaquã illis acquie-*

INTERPRETATIO.

1 Super flumina Babylonis, illic, inquam, sedebamus atque adeo flebamus: dum recordaremur Sionis.

2 Ad salices in medio eius suspenderamus cytharas nostras.

3 Quum quæsiuerunt ex nobis, qui ceperant nos, verba cantici, & in suspensionibus nostris lætitiam: canite, *inquientes*, nobis ex canticis Sionis.

4 Quomodo cantauerimus canticum Iehouæ in terra aliena?

5 Si

uimus. Etenim quo pudore quáue, conscientia sacras Iehouæ laudes impijs istis hostibus deridēdas prostituissemus?

5 *Absit verò, absit, Ierusalem, vt licet tam procul à te summotis irrepat tui obliuio: sed dextera hæc nostra singulorum, omnis fidium pulsationis potius obliuiscatur.*

6 *Adhæreat potius palato nostra singulorum lingua, quàm tui immemor sacrum tuum nomen deridendum istis propinet: & nisi quandiu procul à te profugi exulabimus, tandiu dolori indulgeamus, tunc demum quū tibi restituemur lætitiæ initium abs te facturi.*

7 *At tu, Iehoua, ne ingratos illos cognatos nostros Idumæos obliuiscere, & quibus hortamentis Chaldæorum immanitatem acuerint, quum die illo funesto tuæ ciuitatis, diruite, diruite illam, clamitarent, ad ipsa vsque fundamenta.*

8 *Atqui tempus erit quo tu quoque Babylon vastaberis: & ista tua felicitas ad eum transferetur qui tecum vicißim sic aget vt tu nobiscum egisti.*

9 *Et beatus erit qui tuos ipsos quoq; infantulos arreptos saxis illidet.*

5 Si oblitus fuero tui Ierusalem, obliuiscatur dextera mea *cantici*.

6 Adhæreat lingua mea palato meo, si non meminero tui: nisi extulero Ierusalem super caput lætitiæ meæ.

7 Recordare *istorum* Iehoua aduersus filios Edom, qui dixerunt in die Ierusalem: nudate, nudate, vsque ad fundamentum *quicquid est* in ea.

8 Filia Babylonis vastaberis beatus *erit* qui repēdet tibi retributionem, quam tribuisti nobis.

9 Beatus qui apprehendet & allidet paruulos tuos ad petram.

Idem Psalmus centesimus tricesimus septimus dicolos distrophos vt Psalmus tricesimus primus.

1 QVū Solymæ memores riguæ Babylonis ad vndas,
Mærore pleni corda, lumina lachrymis,
2 E salicum ramis pendentia spectaremus
Tunc muta, sed canora quondam nablia:
3 Tum qui nos patriis adeò crudeliter oris
Ludibrium sibi futuros traxerant,
Non, non (aiebant) lachrymas vos poscimus istas,
Solymæ sed illos poscimus suaues modos.
4 Siccine nos verò populis ridenda prophanis
Præbere summo sacra carmina Numini.
5 Quin cytharam potius mea nunquā hæc dextra pulset
Quàm me Sionis capiat vlla obliuio.
6 Hæreat hæc (inquam) potius mea lingua palato,
Quàm chara tu Sion animæ excidas meæ:
Vel, si quando hilares in cantus ora resoluam,
Aliunde sumam gaudij primordia.
7 Tu verò memor esto, Deus, crudelis Idume
Illo in Sionem quid die iactauerit:
Quum sæuis addens animum prædonibus, Eia,
Clamaret, vrbem perdite, ruite, vertite,
8 Atqui tempus erit, Babylon, quum tu quoq; iustæ
Vltoris iræ debitas pœnas dabis.
9 Tunc ô felicem qui matris ab vbere raptos
Illidet asperis puerulos cautibus.

Psalmus centesimus tricesimus octauus,

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi octaui.

Dauid regnum adeptus, & arca in vrbem introducta, de templo quoque extruendo cogitans, Deo gratias agit, prædicens etiam fore vt (quod in Christo demum æterno Dauidis filio impletum est) omnes orbis terrarum reges tantum hoc beneficium agnoscerent ac celebrarēt. Quoniā verò nullis magis quàm primas in Ecclesia Dei tenentibus insidiari

Satanæ

Satanæ organa consueuerunt, preces etiam adiungit, sicut facere nos prosperis rebus decet, de bello aduersus Satanam & mundum nunquam magis quàm induciarum tempore cogitantes. Precatur autem certo illo spei nostræ triplici fundamento nitens, nempe, quòd omnia Deus perspiciat, demissos fouens, superborum hostis: vtcunque ad tempus conniuere videatur: quod simus opus Dei ἀμεταμέλητον, ac proinde suo tempore necessariò perficiendum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Celebrabo te toto pectore, neque me coram magnatum cœtu, ipsisq; adeò angelis arcam tuam stipantibus laudes tuas cantibus quoque psallere pudebit.*

2 *Adorabo te apud palatium tuæ maiestati consecratum, & de benignitate veritateq; tua canam, quoniam nunc demum celebritatem tibi longè maximam, tam admirabiliter mihi præstito quod fueras verbo pollicitus, peperisti.*

3 *Nam aliquandiu quidem liberationem meam distulisti, sed tamen quoties te imploraui, suppeditato mihi inuicto animi robore, protinus me clamantem exaudiuisti.*

4 *Et certè futurum est, Iehoua, vt omnes orbis terrarum reges, vbi cognouerint quid mihi fueris pollicitus, & quàm certo fidem mihi datam præstiteris, tibi gloriam tribuant.*

5 *Illud in primis admirati, quod tam admirabili & inexpectato modo promissa tua imple-*

INTERPRETATIO.

1 Celebrabo te toto corde meo: coram diis psallam tibi.

2 Incuruabo me apud palatium sanctitatis tuæ, & canam nomini tuo super clementia & veritate tua: quia extulisti super omne nomẽ tuum, verbum tuum.

3 Quo die clamaui, mox exaudisti me: multiplicasti mihi in anima mea robur.

4 Celebrabunt te Iehoua omnes reges terræ: quando audiuerint verba oris tui.

5 Et canent de viis Iehouæ, quòd magna sit gloria Iehouæ.

ueris, confitentes ea in re maximè tuam potentiam at gloriam eminere.

6 *Vt qui te re ipsa sis demonstraris quantumuis sublimi solio resideas, infima tamen & humillima quaque perspicere, & sese efferentes eminus agnoscere, quantumuis ad vtrasque conniuere ad tempus videaris.*

7 *Certe etiamsi medijs asperrimis tempestatibus implicitus comperiar, saluum me præstabis: manuq; hostibus meis quàtumuis truculentis iniecta, dextera me tua liberabis.*

8 *Perficies enim ipsemet omnino, Iehoua, opus auctore te à me susceptum: quoniam perennis hac tua est benignitas verbis tuis testata, nec quod semel cœpisti imperfectum deseres.*

6 Quia excelsus Iehoua, humilem tamen respicit: & excelsas eminus agnoscit.

7 Si ambulauero in medio tribulationis, viuificabis me: super iram inimicorũ meorũ mittes manum tuam, & seruabit me dextera tua.

8 Iehoua *rem* absoluet pro me: Iehoua clementia tua *est* in perpetuum: opera manuum tuarum non deseres.

Idem Psalmus centesimus tricesimus octauus, dicolos distrophos. vt Psalmus decimus quartus.

1 *TE tota, alme Deus, celebrabo mente, canenti*
Succinite cœlitum chori.
2 *Te, Deus, æde colam sacra, bonitate fideq;*
Illustre nomen prædicans.
3 *Ecquis enim te promissi dictiq; tenacem*
Non orbe toto personat?
4 *Ipsi te externi reges, quibus hæc tua virtus*
Sat est abundè cognita,

5 Hoc

5 *Hoc tantum mirantur opus, teq́, Optime, summis*
Dignum fatentur laudibus.
6 *Quippe Deus solio sedeas licet arduus alto,*
Cuncta super imminens procul,
Cuncta tamen tum magna potens, tum parua, suprema
Ex sede præsens despicis.
7 *Tu me igitur fessum recreabis, tu mihi rebus*
Vires in arctis suggeres.
Iniectaq́; manu sæui me prorsus ab hostis
Tutum furore proteges,
8 *Nec, tua quandoquidem bonitasq́, fidesq́, perennis*
In cuncta durat secula,
Incepto prius absistes, quàm scilicet omne
Tuum hoc opus peregeris.

Psalmus centesimus tricesimus nonus.

παραμυθητικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi tricesimi noni.

Docet nos hic Psalmus quum à potentioribus contra fas & ius ac præsertim religionis causa opprimimur, rectam semper conscientiam seruare, & ad Dei cordium ipsorum inspectoris tribunal prouocare, cuius infinita vis à Dauide in hoc Psalmo magnificentissimè describitur.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua, ad quem ego prouoco, & quem, ne si velim quidem possim decipere, tu me penitus cognitum & perspectum habes.*

2 *Nulla siquidem tibi vitæ meæ pars est incomperta, siue sedeam, siue surgam: imo etiam cogitationes omnes meas pro-*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua tu *me* explorasti & nosti.

2 Tu nosti sedere meum, & surgere meum: intelligis cogitationem meam procul.

cul intelligis.

3 *Et ambulantem, & cubantem proximus obseruas: nec eorum quæ aggredior quicquam prorsus te latet.*

4 *Nam & ipsas voces nosti, Iehoua, antequam illas lingua pronuntiet.*

5 *Tu me & à tergo & à fronte conclusum, & quasi iniecta manu circumsessum, tenes.*

6 *Obstupefacit me profectò sui admiratione scientia tua tam sublimis vt eam comprehendere nemo poßit.*

7 *Itaque si fortè tam sim insanus vt effugium aliquod captem, quonam, obsecro, abierim vt vbi delitescam nescias? & quò tandem extra tui conspectum aufugerim?*

8 *Si vel in cælos ipsos fugiens ascendam, nempe ibi te reperiam. Si contrà in ipsis sepulchri claustris iacuero, ecce rursum ibi te deprehendero.*

9 *Si mihi vel Sol ipse exoriens alas suas longè velocißimas commodet, quibus in vltimũ vsque Occidentem auolem,*

10 *Perinde id fuerit ac si tu ipse me eò deduxeris, ibiq; dextera tua me deprehensum corripiet.*

11 *Quod si tam sim amens vt mihi persuadeam fore vt me saltem tenebræ occultent, ipsa nox erit quasi lux me circumcingens vt tuo conspectui pateam.*

12 *Nam ne tenebræ quidem quic*

3 Semitam meam & accubitum meum circumcingis & omnes vias meas intelligis.

4 Quia nullus sermo in lingua mea, ecce Iehoua agnoscis totum.

5 Retro & ante coarctas me & ponis super me manum tuam.

6 Mirabilis est scientia tua supra me: sublimis est, non possim *pertingere* ad eam.

7 Quò ierim à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugerim.

8 Si ascendero in cælum, illic tu es. Si stratum fecero in sepulchro, ecce tu.

9 Si sumam alas auroræ, & inhabitem in extremo maris,

10 Etiam illuc manus tua deducet me: & prehendet me dextera tua.

11 Si dixero, saltem tenebræ operient me: etiam nox lux circa me *erit*.

12 Etiam tenebræ non occultabun

quam tegũt quominus id peruideas imo tibi nox non aliter quàm lux ipsa splendet, vt nullum sit apud te lucis & tenebrarum discrimen
13 *Neque id mirum. Tui sunt enim iuris & dominij viscera ipsa mea intima, vt qui me in ipso matris vtero inuolucris conditum texeris.*
14 *Et hoc opus profectò quod in me ipso conspicor, tã est prorsus admirabile, vt planè sim stupidißimus & maximè ingratus, nisi hoc nomine te celebrem, & opera tua supra modum esse mirifica profitear, quum id ipsum prorsus ita esse animaduertam.*
15 *Iam tum enim erat tibi nota meorũ oßium compages quũ tam occulto loco formarer, & velut opere acupicto in profundo specu compingerer.*
16 *Iam tum, inquam, me cernebas quum adhuc essem rudis & informis massa, & omnis ista efformatio, ac etiam ipsum tempus illi destinatum, erant in libro tuo descripta, antequàm vlla pars ipsius opificij existeret.*
17 *Itaque, Deus, quàm ego rebus omnibus studium rerum istarum antepono! tantarũ profectò, vt illarum ne summam quidem inire quisquam poßit.*
18 *Etenim si fortè recensere illas studeã, comperero plures esse*

tabunt *me* à te, sed nox quasi dies illucebit: sic *tibi sunt* tenebræ sicut lux.

13 Certè tu possides renes meos: operuisti me in vtero matris meæ.

14 Celebrabo te, quòd mirabiliter mirificatus sum mirabilia sunt opera tua & anima mea *hoc* cognoscit valde.

15 Non est abscondita ossium meorum compages abs te qui firmatus sum in occulto, & opere phrygionico contextus in insimis partibus terræ.
16 Informè meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnia ista scribebantur, & dies *quibus* formabantur: quum non *extaret* vnum ex ipsis.

17 Itaque mihi quàm pretiosæ sunt cogitationes tuæ, Deus! quàm fortes sunt summæ earum.
18 Si numerem eas, præ arena multiplicabuntur: cui-

quàm arena grana: & vt me de ijs cogitantem somnus opprimat, nūquam euigilo quin nouum sese tui laudandi argumentum offerat

19 *Quod si, ô Deus, potentiam istam excercens perditos è medio tollere semel statuas, tum nempe fuero ab istis cruentis liber.*

20 *Ab istis, inquam, de te ipso scelerate loquutus: tāta est & vsque adeò elata non tā meorum quàm tuorum hostium, vt pote sancto tuo nomine abutentium, ferocitas*

21 *Ego verò, vt tu nosti, quoniā te oderunt, idcirco vicissim illos odi, atque adeò abominor quod eos in te insurgere animaduertam.*

22 *Summè, inquam, illos odi, & pro mihi inimicissimis duco, nedum vt me ipsis adiungam, aut ad ipsorum saltem scelera coniungere sustineam.*

23 *Subijcio me ipsum, hac quidē in re, Deus, explorationi tuæ vt cor meum penitus perspicias, & omnia cogitata mea penitus scruteris.*

24 *Dispice denique an istos vlla offensione prouocarim, & prout insontem me cognoueris, ita me saluum esse iube, & vitæ meæ spatium decurrentem consilijs tuis rege.*

lio, & adhuc ego *sum* tecum.

19 Si occideris Deus impium: tunc viri sanguinum declinate à me.

20 Qui loquuti sunt de te scelerate: extulerunt se mendaciter aduersarij tui.

21 Nonne osores tuos, Iehoua, odio habui, & insurgētes contra te auersatus sum?

22 Perfecto odio odi illos: pro inimicis fuerunt mihi.

23 Explora me Deus & cognosce cor meum: & examina me, & cognosce cogitationes meas.

24 Et vide an via irritationis *sit* in me, & deduc me in via seculi.

Idem Psalmus centesimus tricesimus nonus, monocolos, vt Psalmus vicesimus tertius

tertius.

1 INtus & foris tibi
Cognitus sum, mi Deus.
2 Seu quiescam considens,
Siue surgens ambulem,
Quicquid intus cogito,
Cogitantem perspicis.

3 Tu me euntem circuis,
Tu cubanti concubas,
4 Omnium iam præscius.
Lingua si quid hæc mea
Cogitauit eloqui.
Tu loquenda præuides.

5 Ante tu me, tu retrò
Cognitum prorsus tibi,
Cingis & manu regis.
6 Vis sed ista qualis est?
Quàm tuum istud præ meo
Robur admirabile?

7 Ergo quónam fugero,
Quóue me subduxero,
Vt latentem nescias?
8 Ipsa forte si petam
Syderum palatia,
Hæc throni sedes tui.

Ipsa si refugero
Ad sepulchrorum caua,

Te quoque hic inuenero,
9 Imò lucis ipsius
Fretus alis vltimum
Littus vt maris petam:

10 Illa me potens tua
Insequetur cœlitus
Auolantem dextera,
Meq; raptum de fuga,
Vltimo de littore
Protinus retraxerit.

11 Sin apud me dixero,
Nigra te nox occulet,
Ipsa nox sit lux mihi:
12 Nulla nanque nox tibi,
Noctis ac lucis tibi
Nulla sunt discrimina.

13 Tu tibi renes meos
Quippe iure vendicas,
Qui parentis in meæ
Ventre me reconditum,
Atque opertum mollibus
Circuisti fasciis.

14 Ergo mire sit tibi
Mira laus, ô artifex,
Cuius en opus merum
Esse me ipse sentiens,
Vsque & vsquè te, Deus,
Mente tota cogito.

15 Tu

15 *Tu quibus tandem modis*
Corpus istud oßibus
Clam suis compegeris,
Et nigro sic in specu
Arte mira finxeris,
Solus ipsemet tenes.

16 *Massa quum rudis forem,*
Tu rudem dispexeras:
Facta iam descripseras,
Facta quæ tandem dies,
Legibus currens suis,
Inuenda præbuit.

17 *Ista verò quàm iuuat*
Cogitare me Deus!
18 *Ista, magnitudine,*
Ista, multitudine
Tanta, noctes & dies
Cogitantem vt opprimant!

16. 20 *Impium quod si Deus*
Hunc semel peremeris,
Tunc procul faceßite
Cædibus vos obliti,
Vos loquentes impia,
Fraudibusq́, nobiles.

21 *Nam tui osores, Deus,*
Et tui hostes numinis,
Totus omnes execror,
22 *Totus, inquam, abominor.*

Hostis vllus nec tibi;
Quin sit hostis & mihi.

23 *Tu, Deus, me dispice,*
Pectus istud perspice,
Cogitata peruide,
24 *Praua forte si sequor,*
Meq; per mei rege
Omnis æui tramitem.

Psalmus cẽtesimus quadragesimus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi.

Psalmus iste eiusdem est argumẽti atque multi alii, in quibus Dauid partim calumniis partim aperta vi oppugnatus & in extremas angustias redactus, ostendit quænam sit piorum in hoc mundo conditio, & ad quem sit nobis confugiendum: additis suauissimis sententiis ex quibus intelligitur qua fide niti nos oporteat, & quàm istorum certaminum exitus sit tandem piis felix, impiis exitialis futurus.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS

1 *ERipe me, Iehoua, hominibus malignis: serua me aduersus istos vim mihi inferentes.*
2 *Qui partim astu me aggrediuntur nihil non apud se machinati, partim etiam vim apertam aduersum me parant.*
3 *Serpentes esse dixeris linguam virulentam in me acuentes, & aspidas venenũ ore circũferẽtes, quo incautos perimãt.*
4 *At tu, Iehoua, serua me, ne in cuiusquam ex istis sceleratis manus incidam: tutare me ad-*

INTERPRETATIO.

1 ERipe me, Iehoua, ab hominibus nequam, & à viris violentis serua me.
2 Qui cogitant mala in corde & quotidie congregant prælia.
3 Acuunt linguas sicut serpens: venenum aspidis sub labiis eorum.
4 Serua me, Iehoua, à manibus improbi, à viris violẽtis serua me: qui cogitant de

uersus eos qui mihi iniuriam faciunt, & in eo toti sunt vt miserum me præcipitem euertant.

5 *Laqueos enim mihi atrogantes isti clam apposuerunt, & retia ac tendiculas quacũque me transire oportet, mihi tenderunt.*

6 *At ego, Iehoua, fixum istud apud me teneo, quòd Deus meus sis. Exaudi igitur, Iehoua, deprecantis vocem.*

7 *Iehoua, mi Domine, tu is es qui me seruare vis & potes, vt qui meo capiti mille telis impetito galea vice fueris.*

8 *Ne, quæso, improbos iubeto voti suis pessimis potiri, siue quod conantur perficere, ex eo magis ac magis superbiẽdi occasionem arrepturos.*

9 *Fac potius vt dux istorũ tam sedulò mihi imminentium atque adeò ipsimet cum suo duce, eo malo, quod mihi calumnijs suis machinati sunt, obruantur.*

10 *Et ita sanè futurum prospicio: nempe vt incidant in eos ardentes prunæ calitus demissæ, & fulminibus icti in profundissimos gurgites nunquam inde regressuri præcipitentur.*

11 *Certum enim illud est, nunquam staturos maledicos & calumniatores, & quicunque vi grassantur sibi ipsis exitiũ suis sceleribus accersituros.*

de præcipitandis gressibus meis.

5 Absconderunt superbi laqueũ mihi: & funibus extenderunt rete ad viam semitæ: tendiculas posuerunt mihi.

6 Dixi Iehouæ, Deus meus es tu: ausculta, Iehoua, voci deprecationis meæ.

7 Iehoua, Domine mi, robur salutis meæ, posuisti operimentum capiti meo die armorum.

8 Ne des Iehoua' desideria improborum: cogitationẽ eorum ne promoueas: *nam* efferrentur.

9 Caput obsidẽtium me: molestia labiorum eorum operiat eos.

10 Cadent super eos carbones: cum igne præcipitabit eos in profunditates non resurgent.

11 Vir lingua *nocens* non stabilietur: virum violentũ noxa venabitur ad expulsiones.

12 *Neque ambigi potest quin oppressos & inopes asserat, asserat, inquam, Iehoua.*
13 *Iusti verò, Deus, nomen tuum celebrabunt, & quantacunq; vi oppugnentur, tuti tamen coram te recti & aequi amantes perseuerabunt.*

12 Scio facturũ Iehouã iudicium afflicti: iudicium pauperum.
13 Vtique iusti celebrabunt nomen tuum: habitabunt recti coram facie tua.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus, carmine heroïco, vt psalmus octauus.

1 *ERipe me miserum sceleratis, erue saeuis*
2 *Hostibus, inde dolis, hinc vi grassantibus istis,*
3 *Lethiferum quorum iaculatur lingua venenum,*
Quale vomunt saeuis metuendi dentibus angues.
4 *Impia fac ne me rapiat manus: improba contra*
Istius immanis tu me molimine serua.
5 *Nanq; mihi laqueum incauto abscondêre superbi,*
Insidiasq; parant iuxo, ac retia tendunt.
6 *At tu Aeterne mihi Deus alta in mente repostus*
Semper eris: Deus audi igitur te voce vocantem.
7 *Audi Aeterne, inquam, mea magna potentia solus,*
O caput hoc toties mediis tutate periclis.
8 *Sancte veta votis hostes potiantur iniquis,*
Quin potius fac vana cadant quaecunq; pararunt,
Cornua ne semper tollant sic alta feroces.
9 *Fac inquam, potius tanto quaecunq; labore*
Cùm duce damna suo linguis mendacibus isti
Non cessant inferre mihi, ipsi damna reportent,
10 *Iussa pluant facito flammantes nubila prunas,*
Imaq; deuoluant istos ad tartara flammae,
Scilicet aeternis luituros crimina poenis,
11 *Haud etenim firmas in terris figere sedes*

Mendaces

Mendaces fas est: & vis quibus improba cordi,
Hos adigit sua præcipites in retia noxa.
12 *Oppressos certè cœli seruabit ab arce*
13 *Ille inopum vindex, iustorum vt turba perennes*
Illi grata canat laudes, eiusq; beatos
Ante oculos felix secura sede moretur.

Psalmus centesimus quadragesimus primus εὐκτικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi primi.

In hoc quoque Psalmo Dauid grauissimè vexatus, Deum magna cum fiducia suo more precatur, sed tria petit præcipue in hac precatione obseruanda, vnum vt linguam etiam frenare possit, quæ nimirum nisi cohibeatur, sæpissime malum reddit deterius: alterum ne prauis exemplis aut illecebris victus sese sceleratis adiungat: tertium ne tamen sibi desint æqui & moderati reprehensores.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *NE, quæso, Iehoua, diutius differas clamãtem exaudire, sed potius aurem vociferanti præbe.*

2 *Sint tibi acceptæ preces meæ quasi suffitus odor à te præscriptus, sintq; tibi preces meæ quas sublatis ad te manibus effundo, sacrificij vespertini vice.*

3 *Comprime os meum, & obsera labiorum meorum fores, sancti tui Spiritus virtute ne quid temere vel impatienter effutiant.*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua, clamo ad te, festina ad me: attende ad vocem meam dum ad te clamo.

2 Dirigatur precatio mea *sicut* suffitus corã facie tua: *&* eleuatio manuum mearum *sicut* sacrificium vespertinum.

3 Appone, Iehoua, custodiã ori meo: obserua ostium labiorum meorum.

4 *Ne cor meum praui cupiditatibus meis regendum trade, ne fortè me dedam malo cum ijs qui sceleribus student, vel periculorum magnitudine victus, vel degustatis eorum illecebris illectus.*

5 *Contundant me sanè iusti, quod summa benignitatis loco ducam: & increpent me, nec vnquam excellens istud balsamum desit capiti meo, quo minimè lædetur. Sed quorsum plura? Nam breui futurū est vt in istorum sceleratorum miserijs pro ijs ipsis te deprecer, nedum vt ab ipsis absorbear.*

6 *Ubi verò istorum præcipuos de gradu præcipites deiecerit, ceteri nunc mihi infensi meos sermones æquis animis vt sibi gratos & suaues accipient.*

7 *Interea non modo velut exanimes, verùm etiam haud secus quàm lapidicidæ huc & illuc lapidum frusta dissecāt, dissipatis disiectisque ossibus apud sepulchri specū iacemus.*

8 *Tu vero Iehoua Domine mi, quum ad te spei plenus oculos conuertam, ne me prorsus ad nihilum redigito.*

9 *Sed me potius tutare, ne fortè in laqueos incidam, & in retia quæ scelerati mihi apposuerunt.*

10 *Et ita proculdubio futurum est. Nam illi quidem cadent potius in Dei retia: ego verò*

4 Non inclinas cor meum ad rem malam, ad patrandum opera impij cum viris deditis sceleri: & ne comedā ex delitiis eorum.

5 Contundat me malleis iustus *erit mihi* beneficium: & castiget me: oleum pretiosum *erit quod* non franget caput meum: certè adhuc *paululum* & oratio mea *erit* in malis eorum.

6 Deiiciantur in rupes iudices eorum & audientur sermones mei, quoniam suaues *erunt*.

7 Veluti quum quispiam proscindit & dissecat *lapides* in terra: dispersa sunt ossa nostra apud os sepulchri.

8 Certè ad te Iehoua, Domine mi, *tendunt* oculi mei, in te spero ne exinanias animeam meam.

9 Custodi me à manibus laquei *quem* tetenderunt mihi: & à retibus eorum, qui dant operam sceleri.

10 Cadent in retia eius impij: simul ego semper transibo.

sicut.

sicut adhuc euenit; ita quoque semper deinceps illæsus ex illorum laqueis euadam.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus primus, dicolos distrophos, prior versus est Choriambicus dimeter, alter Iambicus dimeter catalecticus.

1 *AD te vociferor, Deus,*
Ades agedum promptus vocanti.
Surdis nec Deus auribus
Contemne seruulum precantem.
2 *Ceu te, thure litans tibi*
Odore recreat sacerdos,
Fac ad te penetrent graues
Quas eiulans fundo, querelæ
Seræ vt tempore vesperæ
Grati excipis sacri nidores,
Tendentem tibi sic manus
Tu cælo ab alto me tuêre.
3 *Ori frena meo iniice*
Linguæ obserans fores loquaci,
4 *Nec mens hæc facito mea*
In omne prona scelus feratur,
Vel se se impia polluat
Cœtibus adhærens improborum,
Et victam illecebris, mala
Pessundet implicitam voluptas.
5 *Me verò potius petat,*
Me vulneret monitor seuerus,
Et nunquam capiti meo
Hoc desit balsamum suaue.

6 *Sanè aut fallor ego, aut mora*
Non longa præterierit, istis
Quin nostra sit opus prece,
Sic impotenter nunc superbis,
Quorum præcipuos vbi
Tu rupe deieceris ab alta,
Tunc turba hæc monitus meos
Exaudiet docilis salubres,
7 *Qualis rupibus ex cauis,*
Ingente vix suo labore,
In frusta silex, fabri
Ferrata quem manus cecidit,
Sic nos ad tumuli specum,
Sparsis & hinc ossibus & inde.
Vt despecta cadauera,
Et artubus laceris iacemus.
8 *At te luminibus meis*
Ego, Deus mi, intueor vnum,
In te spes residet mea,
Animulã vt hãc serues misellam.
9 *Fac ne istis laqueis miser*
Quas nexuêre mihi scelesti,
His, inquam, capiar plagis,
Quas impia hæc manus tetendit.
10 *Nempe ipsi potius tuis*
Simul ruent pedicis retenti,
Contra retibus omnibus
Semel ego ruptis euolabo.

Psalmus centesimus quadragesimus secundus, εὐκτικός.

Argumen-

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi secundi.

Significat inscriptio Hebraica editum hunc Psalmum fuisse à Dauide quum vndique à Saule conclusus in speluncam Engaddi refugisset: vnde perspici potest quanta ipsius fides & constantia fuerit, sicuti narratur, 1.Sam. 24. Continet igitur hic quoque Psalmus pulcherrimum precum ardentissimarum exemplum.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *VOciferans Iehouam imploro: vociferans Iehouam precor.*

2 *Omnem mentem meam coram ipso effundo: quicquid me premit illi significo.*

3 *Ac mihi quidem anxietas tenebras offundit, sed tu nosti quo tramite mihi sit in his desertis rupibus incedendum, quamuis illi mihi vndique laqueos tetenderint.*

4 *Circunspicio quidem huc & illuc, sed neminem video qui me agnoscat: nullum vsquam patet effugium, nemo est qui de me seruando cogitet.*

5 *Te igitur vnum clamans requiro: tu perfugium meum es, tu mihi funditus es me versantem inter viuos sustentans.*

6 *Eheu, exaudi miserrimi & penitus exhausti hominis clamorem: libera me ab istis longè superioribus hostibus qui me tam immaniter persequũtur.*

INTERPRETATIO.

1 VOce mea ad Iehouam clamo: voce mea ad Iehouam precor.

2 Effundo coram facie eius mentem meam: afflictionẽ meam corã facie eius declaro.

3 Inuoluit se super me spiritus meus, sed tu nosti semitam meam in ea via qua ambulem: posuerunt mihi laqueum.

4 Quum respicio ad dexteram & aspicio, nemo est qui me agnoscat periit fuga à me: nullus requirit animam meam.

5 Clamo ad te Iehoua, dico, tu refugium meum & portio mea in terra viuentium.

6 Attẽde ad clamorem meũ, quia exhaustus sum valde: libera me a persecutoribus meis: nam inualuerunt super me.

7 *Educ me ex isto carcere vt iustorum hominum corona cinctus praestitam à te liberationem mihi gratulantium, tuas assiduè laudes decantem.*

7 Educ è carcere animam meam, vt celebrem nomen tuum: me coronabunt iusti quòd conditionem meam commutaris.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus secundus dicolos distrophos: prior versus est choriambicus tetrameter acatalecticus: alter choriambicus dimeter.

1 *AD te vociferans clamito, mi Deus,*
Raucas ingeminans preces,
2 *Effundoq; tuos vnius in sinus,*
Quicquid pectore cogito:
Et quicunq; premit me dolor anxium,
Mox à me patefit tibi.
3 *Nanq; vt prorsus inops consilij haereat:*
Mens secum ista tumultuans,
Tu nosti via sit quae mihi peruia,
Quamuis retibus obsita,
4 *Heu circunspiciens vndiq;, me vndiq;*
Ignotum video omnibus.
Eheu nulla patet nunc profugo fuga,
Nulli cara mea est salus.
5 *Ergo ad te fugio, Tu mea spes, Deus,*
Quo solo incolumis fruar.
6 *Clamosas agedum percipito preces,*
Tantis impliciti malis:
Tu me istis capiti iam veluti meo
Insultantibus eripe.
7 *Isthoc me miserum carcere libera,*
Laudes vt celebrem tuas.

Mutatòq;

Mutatòque mihi succinat vndique
Iustorum chorus ambiens.

Psalmus centesimus quadragesimus tertius

εὐκτικὸς

Argumentum & vsus psalmi centesimi quadragesimi tertij.

Vix alius extat Psalmus in quo apertius demostretur quis sit nobis modus tenendus cũ calumniis opprimimur. Etsi enim qui iniustè accusatur quòd hunc vel illum læserit, si non est eius criminis conscius, sicuti Dauidem constat immeritissimè proscriptum fuisse quasi seditiosum & læsæ regiæ maiestatis reum (quæ res facit vt tum alibi tum in hoc Psalmo ausit sua innocentia fretus ad Deum prouocare) tamen quum conscientia coram Dei tribunali, plus satis eos quoque redarguat qui coram hominibus sunt innocentissimi, duplicem hic personam conscientia sustineat oportet, tum sese videlicet ream confitens, tum apud idem tribunal sese tanquam insontem sistens. Hoc autem manifestissimè facit hoc Psalmo Dauid, addita insigni sententia siqua vsquam in sacris literis extat, qua vniuersi singulíque homines sine exceptione (præter illum vnum qui natus est purus ab omni labe) in sese considerati, repetundarum ac pro inde pœnarum alternarum rei damnantur. Additur postea insignis descriptio luctæ fidei cum diffidentia, illa quidem armante sese Dei Opt. Max. tum potentia inuicta tum veritate certissima verbo scripto patefacta: ista verò sumente vires ex magnitudine & multitudine vexationum quibus nnnquam suos expositurus fuisse Deus videretur, Sed vincit tandem fides, quoniam (vt inquit Apostolus) non sumus sub peccato sed sub gracia, id est in regeneratis non vincit caro sed spiritus.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *IEhoua, tu nosti causæ meæ, quod ad hostes meos attinet bonitatem. Itaque te*

INTERPRETATIO.

1 IEhoua audi preces meas, attende ad deprecationem meam: in veri-

precor vt innocentem vindices. Rursum autem quis sim ego coram te considerans, quid aliud potius fecero quàm vt iustissimã iram tuam deprecer? Audi me igitur precãtem, audi deprecantẽ, tum veritate in præstandis promissis tua, tum in tuis asserẽdis iustitia fretũ.
2 *Sed illud vnicè quãtumuis insons, quod ad istos attinet, peto, ne iure mecum agas seruo tuo. Illud enim constat nullum vsquam hominẽ extitisse vel extare, qui, si qualis in sese est coram tuo tribunali sistatur, iustus comperiatur.*
3 *Sed vide tamen, obsecro, quomodo isti me habeant. Quæsierunt me ad necem. prostrato vix ipsa salua vita superest. imò teneor iam ab illis quasi putre iampridem cadauer in sepulchri specu repositum.*
4 *Et quid hic agam? quò me vertam, mi Deus? Sum enim animo planè consternato, & corde percuss⁹ palpito, siue in te seuerũ iudicẽ, siue in istos immanes aduersarios meos respicio.*
5 *Veruntamen quum memoria repeto quàm benignè cum tuis agere cõsueueris, nec promissa tua dũtaxat recordor, quæ per se certissima sunt, verum etiã quàm multis insignibus factis illa confirmaris, quorum nullus auctor esse præter te vnum potest, incredibilem inde consolationem capio.*

tate tua exaudi me & in iusticia tua.
2 Nec intres in iudicium cũ seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo vllus viuens.
3 Sed persequitur hostis animam meam: prostrauit humi vitam meam: collocauit me in tenebris, sicut mortuos seculi *id est iampridem*.
4 Et inuoluitur super me spiritus meus: in medio mei obstupuit cor meum.
5 Recordatus sum *tamẽ* dierum ab antiquo, meditatus sum omnia facta tua: opus *inquam* manuum tuarũ meditatus sum.

6 Expandi

6 *Expansis igitur manibus ad te accedo, haud secus à te demissum cœlitus spiritum efflagitans, quàm terra præ æstu torrida ac penitus dehiscens rorem expectat.*

6 Expandi manus meas ad te: anima mea, sicut terra siticulosa *est* tibi.

7 *Audi me igitur, Iehoua, nihil cunctatus, siquidem omnes me vires deficiunt: & quum iam sim mortuo quā viuo similior, ne te procul a me subducito.*

7 Festina, exaudi me Iehoua: deficit spiritus meus, ne abscondas faciem tuam à me: quia similis sum descẽdentibus in fossam.

8 *Fac potius vt primo quoque tempore mihi ad te vnum cõfugienti clementia tua quasi lux quædam effulgeat, quæ me in istis tenebris vagantem regat, quandoquidem abs te vno totus dependeo.*

8 Fac vt ego audiam mane clementiam tuam, quia in te confido: ostende mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meã.

9 *Eripe me, Iehoua, istis hostibus meis, quandoquidem sub tuis vnius alis delitesco.*

9 Eripe me ab inimicis meis Iehoua: apud te latebras quæsiui.

10 *Denique quum tu sis non tantum Deus qui me possis seruare, sed etiam Deus meus, id est qui testatus sis hoc te velle mei causa quod possis, ereptum me istis hostibus perge porro docere id quod tibi gratum est simul & nosse & facere: ne me vel ipsa mens mea cæca, vel affectus suapte natura effrenes extra viam rapiant, sed vt potius spiritus ille tuus omnis boni effector recta via toto vitæ meæ curriculo me deducat.*

10 Doce me vt faciam voluntatem tuam, quia Deus meus es tu: spiritus tuus bonus deducat me in terra recta.

11 *Neque verò peto vt me iã moribundum & angustiis mortis cõstrictũ vitæ restituas, quasi vllis meritis meis nitar; sed vt tuæ ipsius gloriæ consulas.*

11 Propter nomen tuum Iehoua viuifica me: iusticia tua: educ ex angustia animam meam.

11 *Quid igitur futurum est? nempe omnino vt pro benignitate singulari tua meos hostes à quibus tam immeritò vexor, deleas, quoniam seruus tuus ego sum.*

12 Et in clementia tua disperdes inimicos meos, & perdes omnes affligentes animam meam: quia ego *sum* seruus tuus.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus tertius, monocolos, carmine phalæcio hendecasyllabo, vt Psalmus secundus.

1 *AVdi me Deus, obsecro, eiulantem,*
Audi me tibi, quæso, supplicantem,
Sic immota sibi tua illa semper,
Mi Deus, bonitas fidesq; constet.

2 *Nec seuerus apud tuum tribunal*
Causam dicere me reum iubeto:
Te prorsus siquidem innocens abire.
Mortalis poterit sedente nullus.

3 *Cerne vt me petit ad necem, soloq;*
Illidit miserum cruentus hostis,
Immò putre velut forem cadauer,
Iam caui tenet in specu sepulchri.

4 *Expers consilij horreo impeditus,*
Corde intus trepido tumultuante,
5 *Priscis illa tibi peracta sæclis*
Dum verso, meditor, voluto mecum.

6 *Tot curis igitur malisq; pressus,*
Ambas tende tibi manus supinas,

Haud

Haud terræ absimilis siticulosæ,
Quam Solis nimius recoxit æstus.

7 *Adfer promptus opem mihi roganti,*
Nec me despicito, Deus, labantem,
Atque illis penitus parem, profundi
Iam quibus tumuli paratur antrum.

8 *Quamprimum facito tua quiescam,*
O tu spes mea, voce recreatus,
Et tutam mihi semitam indicato,
Abs te pendeo qui misellus vno.

9 *Istis eripe me hostibus superbis*
Opis tegmine sub tuæ latentem:
10 *Quod tu vis facito velim, Deus mi,*
Te rectum duce tramitem sequutus.

11 *Seruato examinem, Deus benigne,*
Sic tuum vigeat perenne nomen:
Opressum erue me potente dextra,
Sic toto celebreris orbe iustus.

12 *Clemens tu mihi, tu seuerus istis,*
Cunctos disiicitoq́, perditoq́,
Hos inquam, Deus opprime, innocentis
Serui in perniciem tui ruentes.

Psalmus centesimus quadragesimus quartus, ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi quarti.

Dauid insignibus victoriis inclytus, neque id absque sin-

gulari tum animi tum corporis fortitudine, vt ex historia intelligitur, tamen hoc psalmo, prorsus consentiente cum decimo octauo, sic Deo gratias agens vt nihil sibi magis in re bellica tribuat quàm Paulus in Euangelii ministerio, quum inquit eum qui plantat & qui rigat nihil esse, sed Deum vnicum esse qui dat incrementum, docet omnes suo exemplo veram ταπεινοφροσύνην quantacunque diligentia functi sint in opere sibi commisso. Et quoniam tam diuturnum est hoc certamen quàm longa est hæc vita, sic agit gratias de concessis sibi victoriis vt aduersus noua imminentia certamina nouum robur petat, singulari admonitione cauendum ne successibus prosperis negligentiores facti ab hoste intercipiamur. Aperit denique fontem ex quo bona omnia tum publicè tum priuatim scaturiunt, veri Dei videlicet syncerum cultum, psalmum tandem claudens magnificentissimo epiphonemate, quod vtinam omnes politiæ seriò meditarentur.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *Tibi, Iehoua, vnico meo robori, laudem omnem tot victoriarum optimo iure tribuo. Quod enim manus istæ fortiter sint præliatæ, quod digiti mei gladium scienter tractarunt, vni tibi acceptũ fero.*

2 *Tu enim is es cuius beneficio sum superstes: tu præsidium meum es, arx mea, cõseruator meus, clypeus meus, perfugium meum, is denique qui mihi vnus omnem istum populum subiecisti.*

3 *Nam, quæso, quid rei tandem est homo, miserrimum istud & calamitosissimum animal, cur ipsius curã geras? quid habent in sese mortales mortalibus sati, cur eorum habeas rationem?*

INTERPRETATIO.

1 Laus sit Iehouæ rupi meæ: qui docet manus meas ad prælium, digitos meos ad bellum.

2 Beneficentia mea & præsidium meum, arx mea, & liberator meus, clypeus meus, ad quem protectionis causa confugio: qui subiicit populum meũ sub me.

3 Iehoua, quid est homo, quòd agnoscis eum? filius hominis quòd de eo cogitas?

4 Homo

4 *Est ipse quidem certe nihilo-quàm similimus, & eius vita omnis est instar vmbræ quàm velocissime prætervolantis.*
5 *Ades itaque mihi Iehoua, citra cuius opẽ perij: & ex arce tua cœlesti terribilis prodiens præsentiam tuam tempestatibus sequuturis testificaturus, percussos nubium vertices, iube nimborum globos eructare.*
6 *Consequantur fulmina quibus istorum cuneos disjicias: ingeminentur instar telorum vibrata fulgura, quibus omnem illorum aciem conturbes.*
7 *Exerta denique manu erue me ex istis aquarum vorticibus, & extraneorum istorum manibus.*
8 *Extraneos appello, quoniã etsi in familia tua censentur, nihil tamen ad te pertinent, quũ os quidem illorum sit perfidiæ plenũ, manus vero mille fraudibus contaminatæ.*
9 *Sed istos quoque nimirum propulsabis. Itaque nouum tibi carmen tum voce concinam, tum fidibus Psallam,*
10 *Tibi, inquam, regiæ dignitatis vindici, & Dauidis serui tui iam iam aduersariorum gladio perituri propugnatori.*
11 *Erue me igitur, & assere ex istorum extraneorũ manibus, quorũ os perfidia, manus fraudibus plenæ sunt.*
12 *Sic enim (ne me quisquam pri*

4 Homo vanitati similis est: dies eius *sunt* quasi vmbra præteriens.
5 Iehoua, inclina cælos tuas & descende: tange montes & fumigabunt.
6 Fulmina fulmen & dissipa-pis eos: mitte sagittas tuas & conturbabis eos.
7 Mitte manum tuam ab excelso: erue me & eripe me ex aquis multis: è manu alienigenorum.
8 Quia os eorum loquitur fallatiam: & dextera eorũ *est* dextera fraudulenta.
9 Deus, canticum nouum cantabo tibi: nablio decachordo Psallam tibi.
10 Qui dat salutem regibus: & eruit Dauidem seruum suum è gladio noxio
11 Erue me & eripe me de manu alienigenarum: quorum os loquitur fallatiam: & quorum dextera *est* dextera fraudis.
12 Certe filij nostri *erunt* si-

uatis commodis studere existimet) filij quidē nostri generosas plantas referent in ipso exortu maturè adolescentes: puellæ verò nostræ precera & elegante statura columnis similes erūt affabrè politis, quibus palatiorum limina sustinentur.

cut plantæ, quæ creuerunt in adolescentia sua. filiæ nostrę sicut anguli politi in similitudinem palatij.

13 *Ex penuarijs nostris omnia annonæ genera redundabunt: fœcundæ pecorum myriades plateas complebunt.*

13 Egressus nostri *erunt* pleni, producētes à specie in speciem : oues nostræ mille parientes, decem millia parientes in plateis nostris.

14 *Armenta robusto compactoq; corpore cernentur: nulla vspiam hostilis fiet irruptio, quam repelli copijs oporteat : nullus vrbibus totis clamor audietur.*

14 Boues nostri onusti, non *erit irruptio* neq; egressus, neque clamor in plateis nostris.

15 *O beatum populum cui istud tribueris . ô beatum populum qui Iehouam pro Deo, & quē pro populo Iehoua vicissim agnoscit.*

15 Beatus populus cui sic, beatus *est* populus cuius Iehoua *est* Deus.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus quartus dicolos distrophos vt Psalmus nonus.

1 *TE Deus alme cano cuius sic munere, pugnis*
Hæc habilis tractat fortia tela manus.
2 *Tu mihi nanque bonus rebus tu tamen in arctis,*
Tu scutum, & rupes, tu mihi certa salus.
Nam quòd me populus Regem subiectus adorat,
Omne tui est, fateor, grande fauoris opus.
3 *Ecquid enim tanto cur nos digneris honore*
Mortales miseros commeruisse putem?

4 *Mortales*

4 *Mortal~, quibus est eheu nil vanius vsquam,*
Et fugiunt quorum ceu leuis vmbra, dies?
5 *Prodi agedum Deus, & cælorum cardine moto,*
Sydera decurrant fac propiora solo.
6 *Tacta tibi exhalent montana cacumina nimbos,*
Vnde tonent rutila fulmina missa manu.
Sancte tona, ignitis istos contunde sagittis,
Vt nunc qui nunquam te timuêre, tremant.
7 *Cælitus exerta me denique surrige dextra,*
Seruer vt ex medijs sic tibi raptus aquis.
8 *Eripe degeneri me turbæ, & falsa loquutis,*
Quorum mille manus nobilita, dolis.
9 *Tunc celebrabo nouo te carmine, tunc tibi nerui*
Ista modos denis barbitos icta canet.
10 *Te seruatorem regum tunc carmine dicet*
Ille tua Dauid sic rediuiuus ope.
11 *Eripe degeneri me turbæ, & falsa loquutis,*
Quorum mille manus nobilitata dolis.
12 *Tunc patribus proles sobolescet plurima, qualis*
Intonsis arbor surgit in astra comis.
Corpora natarum spectabunt talia matres,
Sustentant quales regia tecta pilæ.
13 *Vndique congestæ complebunt horrea fruges,*
Non capient totos compita tota greges.
14 *Plaustra domum referent robusti plena iuuenci,*
Rumpetur nullis motibus alta quies.
Horrida nemo domo sectabitur arma relicta,
Nec clamor totis vrbibus vllus erit.
15 *Felicem ô populum tali qni sorte beatus*
Tam placidum numen senserit esse sibi.

Psalmus centesimus quadragesimus quintus, εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi.

Vel vnicus hic Psalmus dignissimus est quem omnes sibi pro norma & regula deligant ad veras laudes numini tribuendas. Nihil enim neque grauius neque magnificentius dici possit tum de sapientia, bonitate, iustitia, potentia Dei omnibus ipsius operibus testata, tum in primis de priuatis eiusdem erga suam Ecclesiam summis beneficiis, vt verè sit hic psalmus perfectum rationalis illius cultus exemplum, qui in sola Ecclesia perdurat.

Eiusdem Psalmi centesimi quadragesimi quinti.

PARAPHRASIS.

1 *Efferam te summis laudibus mi Deus, mi Rex, & nomen illud tuum perpetuo celebrabo.*

2 *Singulos vitæ meæ dies gloriæ tuæ prædicandæ consecrabo: tuumq; nomen nunquam desituris cantibus amplificabo.*

3 *Magnus enim es & omni laude maior, Iehoua, nec ad tuam magnitudinem quisquam possit pertingere.*

4 *Nec enim vnius ætatis & seculi sunt admirãda opera tua, sed vt alia alijs succedunt, ita vicissim alij alys eorum memoriam commendent oportet, nisi officio suo deesse velint.*

5 *Itaque mihi quidem absit vt quicquam sit antiquius quàm vt magnificentiæ tuæ nobis in ipso rerum vsu elucentẽ splendorem, & omnium conceptu atque admiratione grandiora facta tua aßidue cogitem.*

INTERPRETATIO.

1 Veham te Deus mi rex, & benedicam nomini tuo in seculum & vsque.

2 Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum & vsque.

3 Magnus *est* Iehoua, & laudabilis valde, & magnitudinis eius non *est* inuestigatio.

4 Generatio generationi laudabit opera tua, & potentiam tuam narrabunt.

5 Decus gloriæ excellentiæ tuæ, & verba mirabilium tuorum meditabor.

6 *Et certe vt stupidißimi & supra modum ingrati sunt plerique, nunquam tamen deesse poterunt qui tuam saltem terrificam potentiam vel inuiti fateantur: sed vt cæteri conticescant, ego tamen magnitudinem tuam prædicare nunquam desinam.*

6 Et fortitudinem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabo.

7 *Absit autem vt vnus ego defungi hoc munere meo studeam. Nam certe cœtus erit semper aliquis, qui tuæ benignitatis peculiaris memoriam, & promissiones certissimas tuas modis omnibus testetur,*

7 Memoriam magnitudinis bonitatis tuæ eloquentur, & iustitiam tuam cantabunt, *dicentes.*

8 *Te videlicet clementissimum esse & ad summam misericordiam propensissimum, & de quo pene possit ambigi, sisne ad irascendum tardior an ad parcendum promptior.*

8 Propitius & misericors *est* Iehoua, tardus ad iram & magnus clementia.

9 *Ecquid enim est Iehoua, tuæ benignitatis expers! immò quid vsquam est in ista vniuersitate quod tuam clementiam vel eo ipso non testetur quod tot modis contaminatũ mundum tam multis iam seculis feras?*

9 Bonus Iehoua omnibus, & misericordia eius super omnia eius.

10 *Nihil igitur condidisti, nihil à condito mundo abs te gestũ est, Iehoua, quod tuam gloriam per se non celebret: sed soli beneficiarij tui te agnoscũt, & tibi conuenientes laudes tribuunt.*

10 Celebrabunt te Iehoua omnia opera tua, & beneficiarij tui benedicent tibi.

11 *Soli enim isti quod tuum sit imperium & quæ potestas norunt, & experti prædicant,*

11 Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquẽtur.

12 Tuorũ videlicet fortißimorũ gestorum præcones, & regni tui decus ad posteros vsque transmittentes.

13 Regnum tuum siquidem nullis est temporum momentis circũ scriptum, vt pote quod semper idem sibique simile à perpetuis seculis perduret.

13 Quàm autem æqua & moderata sit hæc tua dominatio, ex eo liquet, Iehoua, quod quantumuis indignos quosuis alioqui lapsuros sustines, imò etiã prolapsos erigis.

15 Et cuiusmodi tandem est illud tuum beneficium omnibus cõmune, quòd animantium omnium vita ad te conditorem suum ac conseruatorem refertur, & tu vicißim illis alimẽta suo commodo tempore suppeditas.

16 Nec enim aliunde viuit quicquid viuit, quàm eo quod tu vnicuique velut porrecta manu vltrò, solàque librealitate expulsus præbes.

17 Nec minus in ijs quæ tu condidisti gubernandis & ad destinatos fines quaqua via deducendis, tum iusticia tum benignißima tua bonitas elucet:

18 Præcipuè tamen & peculiari quodam beneficentiæ testimonio sese patefaciens in ijs qui te colũt & serio cordis affectu venerentur sedulò tutandis, tanquam ab illorum latere nunquam discedas.

12 Vt notas faciant filiis hominum potentias eius, & gloriam decoris regni eius.

13 Regnum tuum *est* regnum omnium seculorum, & dominatio tua perdurat in omnem generationem & generationem.

14 Sustẽtat Iehoua omnes cadentes, & erigit omnes curuatos.

15 Oculi omnium ad te expectant, & tu das illis cibũ ipsorum tempore suo.

16 Aperis manum tuam, & satias omne viuens beneplacito *tuo*.

17 Iustus *est* Iehoua in omnibus viis suis, & clemens in omnibus operibus suis.

18 Propinquus Iehoua omnibus inuocantibus eum, omnibus qui eum inuocãt in veritate,

19 *Adeò quidem vt nihil à te ritè flagitent quod eis non concedas, & clamantibus nunquam non opituleris.*

20 *Sicut autem omnes à quibus diligeris saluos præstas, ita improbos omnes disperdis.*

21 *Optimo itaque iure, Iehoua, laudes tuas sonora etiam voce prædicabo: & hoc ipsum assiduè perpetuoque facere cunctos decet quibus huius vitæ vsuram concedis.*

19 Desiderium timentium se perficit, clamorem eorum audiet & seruabit eos.

20 Custodit Iehoua omnes diligentes se, & omnes impios disperdet.

21 Laudem Iehouæ loquetur os meum, & benedicet omnis caro nomini sancto eius in perpetuum & vsq;.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus quintus, dicolos tetrastophos, vt psalmus decimus nonus.

1 *MI Deus, mi Rex, tibi nostra dicet*
Barbitos laudes: tibi consecrata
Voce venturis memoranda pangam
Carmina seclis.

2 *Me dies nullus tacitum videbit,*
Quinimò laudes tibi concinentem
Audient ipsi mea post sequuti
Secla nepotes.

3 *Nanque tu verè Deus vnus ingens,*
Laude tu maior Deus vnus omni,
Omnium cuius superat potentum
Robora robur.

4 *Omnis hæc ætas hominum fatetur*
Virium testis locuples tuarum,
Orbe quæ toto tua comprobante
Facta recensent.

5 *Ipse quos inter tibi consecratus*

Præco, tot partos tibi iam triumphos,
Mira tot dextra tibi gesta forti
Pectore verso.
6 *Ipsa te ingentem tua facta cantant,*
Nemo quem possit satis obstupere,
Ipse te ingentem quoque voce dicam,
Maxime rerum.
7 *Sic tuæ summæ bonitatis huius,*
Sic tuæ semper memor æquitatis,
Debitas grato tibi fundat orbis
Pectore laudes.
8.9. *Namque tu verè Deus es benignus,*
Tu malo in nostro facilis dolere,
Tardus irasci, miserisq; nobis
Parcere promptus.
10 *Te mare & tellus, radiansq; cœlum,*
Quæq; sunt toto fabrefacta mundo,
Te colunt patrem, dominumq; solum
Cuncta fatentur.
11 *Sed tui inprimis, bone, quos beasti,*
Hi tui demum decus omne regni,
Hi tuas vires merito celebrant
Laudis honore.
12 *Orbis vt norit semel vniuersus*
Istius roburq; decusq; regni,
13 *Nulla quod claudunt spatia, atque nullæ*
Terminat ætas.
14 *Pondere oppressos retines labantes,*
Surrigis curuos, dapibusq; largis
15 *Pendulos abs te reficis, decenti*
Tempore, cunctos.
16 *Nanque tu dextra saturas aperta*

(Sic

(Sic tibi visum Deus ô benigne)
Vspiam quicquid fruitur tributæ
Lumine vitæ.
17 *Iustus est certè Deus vndiquáque,*
Mitis est idem Deus vndiquáque
18 *Promptus haud fictè sibi supplicantum*
Audire querelas.
19 *Hic suum numen veritos querentes*
20 *Compotes voti facit, eruitque,*
Impios perdens, simul & piorum
Scilicet vltor,
21 *Istius laudes mihi concinenti,*
Succinat, quâqua patet orbis ingens,
Ipsius sacrum celebrans perenni
Carmine numen.

Psalmus centesimus quadragesimus sextus, ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi sexti.

Hortatur omnes hoc psalmo Propheta ad laudes Dei celebrandas, in eo præcipuè positas, vt omnis fiducia in eo vno tanquam potentissimo simul & moderatissimo ac in primis clementissimo rerum omnium Domino collocetur, cuius tum potentiæ, tum æquitatis ac clementiæ aliquot profert exempla illustria & ipso vsu quotidiano comprobata.

PARAPHRASIS.

1 *AGedum, animula mea, lauda Iehouam.*
2 *Est enim hoc mihi constitutum, totum vitæ meæ tempus collaudando Iehouæ impendere, & Deum meum quandiu vixero celebrare.*

INTERPRETATIO.

1 LAudate anima mea Iehouam.
2 Laudabo Iehouam in vita mea: psallam Deo meo quandiu fuero.

3 *Hæc autem propria ipsius laus est, vt in eo vno fiduciam omnē nostram collocemus Cui enim potius fidas? principibus scilicet, quorum splendor solet stultorum oculos perstringere Atqui quum isti quoque mortales sunt mortalibus sati, id est neque firmi roboris neque constantis voluntatis, salus sita in ipsis esse nequit.*

4 *Etenim ipsorumet vita in halitu consistit, quo simulatque anima ex corpore demigrante, destituuntur, rursū in puluerem rediguntur, & simul cum iis cogitationes eorum omnes euanescunt.*

5 *Sed ô beatum illum qui Dei Iacobi præsidio nititur, & cuius spes omnis est in Iehoua Deo suo reposita.*

6 *Huius enim vires quales & quantæ sint ex eo vel cæcis liquet, quòd cælum, & terram & mare, omniáque in iis comprehensa creauit: summa verò eiusdem tum bonitas tum fides, in eo apparet quòd datam fidem nunquam fallit.*

7 *Quòd iniustè oppressos asserit, famelicos pascit captiuos vinculis soluit.*

8 *Cæcis & præ cōsiliū inopia perculsis quasi oculos aperit sub calamitatū pōdere fatiscentes erigit, Iehoua deniq; iustitiæ amantes omnes complectitur.*

9 *Iehoua humanis præsidiis destitutos veluti vagos aduenas,*

3 Ne confidatis in principibus in filio hominis, in quo non est salus.

4 Exibit spiritus eius reuertetur in terram suam: in illa die peribunt cogitationes eius.

5 Beatus cui est pro auxilio Deus Iacob: cui spes est ad Iehouam Deum suum.

6 Qui fecit cęlum & terram, & mare, & omnia quæ in illis sunt: qui custodit veritatem in perpetuum.

7 Ius reddit iniustè oppressis: dat escam famelicis. Iehoua soluit vinctos.

8 Iehoua illuminat cæcos: Iehoua erigit incuruatos Iehoua diligit iustos.

9 Iehoua tuetur peregrinos: pupillos & viduas sustentat: &

pupillos, viduas in primis tutatur & fouet: flagitiose verò viuentes subuertit.

10 *Denique cætera quidem imperia caduca sunt & interitui obnoxia. Regnum autem Iehouæ vnicum est sempiternum. Deus, inquam, tuus, Sion, in omnes ætates perdurat. Laudate dominum.*

tat: & viam impiorum disperdit.

10 Regnabit Iehoua perpetuò: Deus tuus, Sion *perdurat* in generationem & generationem.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus sextus, dicolos distrophos. Prior versus est Iambicus dimeter hypercatalecticus: alter Iambicus dimeter acatalecticus.

1 *Eia animula laudemus illum*
Ter maximum, ter optimum,
2 *Hunc prædicemus, hunc canamus,*
Hæc vita donec suppetit.
3 *Opes valete præpotentum,*
Quibus nihil fugacius.
Mortalium omne genus valeto,
Quibus nihil fallacius.
4 *Spirare quorum pulmo anhelans*
Simulátque desiit semel,
In puluerem redit cadauer,
Consulta pereunt irrita
5 *At ô beatum qui potente*
Pendens ab vno numine,
Illius acquiescit vno
Suffultus vsque robore.
6 *Cælum hic solúmque & æquor ipsum.*

Hísque sita cuncta condidit.
Hic quicquid vsquam pollicetur
Constante perficit fide.
7 *Bonos tuetur iste pressos,*
Cibíque pascit indigos,
Hic liberat compede reuinctos,
Cæcísque lumina suggerit.
8 *Sub onere mersos hic labantes,*
Fautor bonorum, surrigit.
9 *Et hospites hic & pupillos,*
Viduásque tutor protegit.
Hic impiorum vltor seuerus,
10 *Sion beata denique,*
Rex hic tuus, tuúmque numen,
Seclis idem cunctis manet.

Psalmus centesimus quadragesimus septimus, εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi septimi.

Hoc Psalmo celebrauit populus beneficium illud maximũ reditus ex Chaldæa, qui fuit Ecclesiæ παλιγγενεσία præsertim si diuini cultus ratio potissima, sicuti par est, habeatur. Admiscentur autem testimonia beneficentiæ Dei, tam eleganter descripta vt nihil supra': vniuersalia quidem sed quæ tamen propria sint filiorum Dei, quòd ij soli agnoscant à quo proficiscantur, & iustas Deo laudes persoluant. Commemorat itaque in extremo Psalmo summum illud & omnium maximum beneficium, quo sibi Ecclesiam peculiariter deuinxit Deus, voluntatis nimirum suæ saluificæ notitiam: & quum illa ex Chaldęa liberatio, & Israelis collectio, sicut & vrbs ipsa Ierosolymorum typi fuerint, quarum veritas in Euangelio nobis reipsa est exhibita, dubium non est quin multo magis teneatur Christiana Ecclesia beneficium redemptionis, qua ni

in cœlestem patriam inducimur, quotidie celebrare, nostris præsertim vltimis temporibus quibus cœpit Deus Ecclesiam suam ex altera Occidentali Babylone colligere.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *Agite quæso, Dominum collaudate. Quid enim potius facto opus fuerit, quàm vt Deo qui, præterquā quòd Deus est eóque iure omnes sibi obstrinxit, tot peculiaribus beneficijs nos affecit, gratias agamus? & rursum istiusmodi pietatis testimonio quid esse poßit iucundius & optatius?*

2 *Nam ecce, Deus, (quod te solum efficere potuisse res ipsa testificatur) tu prostratā, dirutam, euersam, in puluerem redactam Ierosolymam cōtra spem omnium populorum instauratas, & totos annos septuaginta dispersum Israelem tuum aggregas.*

3 *Tu penitus deploratos recreas, tu lethalibus & vulneribus vni tibi sanabilibus medicaris*

4 *Nempe quoniam nihil est quod praestare nō poßis. Tenes enim ipsarum stellarum numerum, quas, vt illarū Dominus, nominatim cies.*

5 *O magnum Dominum nostrū immensa tum efficacitatis, tū etiam intelligentiæ:*

6 *Et ista infinita potestate sua*

INTERPRETATIO.

1 Laudate Dominū, quia bonū est psallere Deo nostro: quia iucunda, & decens res *est* laus.

2 Aedificat Ierusalem Iehoua. dispersos Israelis congregat.

3 Sanat contritos corde: & alligat dolores eorum.

4 Numerat multitudinē stellarum: singulis nomina imposuit.

5 Magnus *est* Dominus noster, & multus virtute: intelligentiæ eius non est numerus.

6 Subleuat oppressos Ieho-

minime superbè aut immoderatè sed oppressis quidē subleuandis, sceleratis autē ad terram prosternendis, utentem!

7 *Agite igitur, Iehouam Deum illum nostrum & voce & fidibus celebrate.*

8 *Cœlum nubibus prætexentem, inde pluuias irrigandis terris & montium verticibus omni herbarum genere vestiendis expromentem:*

9 *Hoc pabulo bestias pascentem: & crocitantes coruorum pullos à parentibus desertos educantem.*

10 *Neque verò quicquā in nobis inest quod eum ad nos complectēdos alliciat, minimè eorum similem qui equum probant ipsius forma aut generositate capti, aut qui cursorem à velocitate æstimant.*

11 *Quid enim ille in quoquā inueniat quod non sit ipse prior ei largitus? Itaque omnia in ipsius timētes & in unicā eius clemētiam respicientes collata beneficia ab una eius benignitate proficiscuntur.*

12 *Eia igitur, Ierusalē, lauda Iehouam: eia Sion, lauda Deum tuum.*

13 *Hic enim portas tuas vectibus munit, hic tuam familiam ciues videlicet tuos, fouet & multiplicat.*

14 *Hic tibi pacem cum vicinis conciliat: hic te pascit opima tritici medulla.*

ua: deprimit impios ad terram.

7 Canite Iehouæ in laude: psallite Deo nostro cythara.

8 Qui operit cælum nubibus: parat terræ pluuiam: germinare facit herbam in montibus.

9 Qui dat iumentis cibum suum: filiis coruorum qui clamant.

10 Non in fortitudine equi placet ei *equus* neque cruribus viri delectatur.

11 Beneficentia Iehouæ est super timentes eum: & in iis qui sperant super misericordia eius.

12 Lauda Ierusalem Iehouā: lauda Deum tuum Sion.

13 Quia roborat vectes portarum tuarum: benedicit filiis tuis in medio tui.

14 Qui reddit fines tuos pacificos: pinguedine frumenti satiat te.

15 *Dum*

15 *Nec enim illi copiis vllis aut machinamẽtis opus est: sed simulatque quid sibi placeat significauit, percurrit terrarũ orbẽ instar velocissimi veredarij, mandatum ipsius.*

15 *Dum* emittit sermonem suum terræ: valde velociter currit sermo eius.

16 *Hic niuiũ floccos quasi vellus à nubibus depluit: hic minuta quoque pruina solum quasi puluere conspergit:*

16 Qui dat niuem sicut lanã pruinam quasi cinerẽ spargit.

17 *Hic glaciem frustulatim vibrat, & frigore cui tolerando nemo par esse possit cũcta constringit.*

17 Proiicit glaciẽ suam quasi frusta: coram frigore eius quis consistet.

18 *Et idem rursus simulatq; iussit, conglaciata liquefacit, & aquæ repẽte quasi solutis vinculis rursum fluunt.*

18 Emittit sermonem suum & liquefacit ea: flat spiritus eius, & fluunt aquæ.

18 *Et ista quidem infinitã ipsius tum bonitatem tum potentiã luculentissime testificantur: sed nihil sunt profectò præ eo beneficio quo suum Israelem affecit, quum illi salutis doctrinam, & tum piè tum honestè viuendi regulam traderet.*

19 Annunciauit verbũ suum Iacobo statuta sua & iudicia sua Israeli.

20 *Nec enim vlla gens est sub cœlo cum qua sic egerit, imo cæteros homines huius doctrinæ certissimæ ac iustissimæ expertes reliquit.*

20 Non fecit ita cuilibet genti: & iudicia eius alij non nouerunt.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus septimus, monocolos, carmine trochaico dimetro catalectico, vt Psalmus vicesimus tertius.

1 *Erte numen laudibus:*
Lande nanque numinis

Eequid vſquam iuſtius?
Ecquid vſquam pulchrius?
Ecquid vſquam dulcius?

2 *Vrbis hic eſt diruta*
Conſecratæ mœnia,
Qui benignus ſurrigit:
Fortis hic Abramidas
Diſsipatos colligit.

3 *Hic medetur anxijs,*
Curat iſte ſaucios.
4 *Iſte cœli flammulas*
Perſpicit, nouit, vocat
Nominatim ſingulas.

5 *Vnus iſte maximus*
Plenus vnus roboris,
Gnarus vnus omnium,
6 *Iſte preſſos ſubleuat,*
Iſte ſternit impios.

7 *Eia vos hunc dicite,*
Eia vos huic pſallite,
8 *Quo iubente cœlitus*
Irrigata montium
Germinant Cacumina,

9 *Inde larga beſtiis*
Qui miniſtrat pabula:
Quin nec ipſos coruulos,
Matribus ſpretos ſuis,

Crocitantes

Crocitantes deserit.

10 *Fortis hic equi nihil*
Robur admirabile,
Fortis athletæ nihil
Comparatus currere
Curat iste tibias.

11 *Sed sui timentibus*
Iste verè prospicit.
Hic sui nitentibus
Vnius Clementia,
Cuncta clemens sufficit.

12 *Huic tuo, Sion, Deo*
Grata laudes concine,
Qui tuos intus beat,
13 *Teq; firmat ferreis*
Obseratam pessulis.

14 *Pace qui te ad vltimos*
Vsque ditat limites:
Vberante qui tuos
Lectioris tritici
Messe pascit incolas.

15 *Cuius vt vox insonans*
Ore missa prodijt,
Orbis omnes integri
Mox obit plagas celer,
Obsequutus omnibus.

16 *Quo iubente, velleris*
Instar, arua cœlitus
Depluens nix candidat,
Et pruina ceu cinis
Lapsa terris spargitur.

17 *Qui suum vibrans gelu,*
Dura mox in fragmina,
Ipsa stipat flumina.
Cuius acrem frigoris
Quis rigorem perferat?

18 *Quo iubente nubilus*
Mox vt Auster prosilit,
Colliquata, vinculis
Dissolutis diffluunt
Quæ rigebant flumina.

19 *Qui suis Isacidis*
Ipse leges tradidit:
Israeli qui suo
Vtriusque cœlitus
Iura vitæ sanciijt.

20 *Nulla gens prioribus*
Seculis hanc gratiam
A Deo parem tulit,
Eius vt sic regulas
Atque scita nosceret,

Psalmus centesimus quadragesimus octauus, ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quadragesimi octaui.

Huius magnificentissimi & cœlesti plane ardore scripti Psalmi scopus ac finis est, quum tot extent locupletissimi testes diuinæ sapientiæ, potentiæ, atque bonitatis, quot sunt res conditæ: omnes illas summas, medias, ac infimas ad Dei laudes communi concentu celebrandas compellare. Quamuis enim illarum plæræque non intelligentiæ modò sed etiam sensus sint expertss, omnes tamen suo quæque modo dicuntur Dei gloriam etiam tacentes personare: quanuis homines rationis compotes, & quorum causa sunt conditæ, propriè oporteat tum suo tum illorum etiam nomine illo munere defungi & quidem pios in primis beneficium illud incomparabile assiduè prædicare qno sūt in filij Dei societatem asciti.

Eiusdem Psalmi centesimi quadragesimi octaui.

PARAPHRASIS.

1 *Ela, è cælis ipsi, & quidē supremis, personent Iehouæ laudes*

2 *Traite cæteris in hac eius collaudatione vos omnes beati spiritus, maiestatis ipsius apparitores, innumerabilibus turmis distributi.*

3 *Tu sol, tu luna, vos omnes in cælo fulgentes stellæ laudem opificis prædicate.*

4 *Laudate illum ipsi cælorum orbes supremi, & superius suspensa aquarum fornices.*

5 *Celebrent, inquam, hæc omnia Iehouam, siquidē vnius illius*

INTERPRETATIO.

1 Laudate Iehouam è cælis lauddate eum in excelsis

2 Laudate eum omnes Angeli eius: laudate eum omnes excercitus eius.

3 Laudate eum Sol & Luna: laudate eum omnes stellæ lucidæ.

4 Laudate eum cæli cœlorum, & aquæ super-cœlestes.

5 Laudent nomen Iehouæ: quia ipse mandauit & cre-

mandato existere cœperunt:

6 *Suntq́ eiusdem nutu eo in quo perstant loco & ordine firmissimè collocata, certisque spatiis ac metu distributa, quas prætergredi ne si velint quidē vllo modo possint.*

7 *Respondeant autem vicissim cœlestibus terrestria, & in ipsis etiam subterraneis cauis serpentes bestiæ, ipsaq́ adeò aquarum voragines.*

8 *Vos quoque fulminum flāmæ, grandines, niues, vapores sursum elati, turbines, cæteraq́ tempestates, quæ omnia ipsius mandato & existitis & mouemini.*

9 *Montes & colles omnes, arbores fructibus onustæ: cedri admirabili altitudine sursum elatæ,*

10 *Vos itidem feræ: vos domestica animantia: quicquid humi repit: quicquid per aerem volitat.*

11 *Et quidem in primis tum Reges tum populi regibus subditi, principes & terrarum gubernatores,*

12 *Iuuenes simul & senes, puellæ pariter & pueri,*

13 *Laudate nomē Iehouæ. Summam enim hic vnus laudē meretur, vtpote qui tum ipsa terra sit profundior, tum cœlis ipsis sublimior.*

14 *Sed hæ sunt in primis partes populi quem Deus inenarrabili fauore sibi delectū ac cōsecra-*

ata sunt.

6 Et statuit ea in perpetuum: in secundum posuit statutum, quod non præteribit.

7 Laudate Iehouam ex terra: dracones, & omnes abyssi.

8 Ignis & grando, nix & vapor: spiritus tempestatis faciens verbum eius.

9 Montes & omnes colles: arbores fructiferæ, & omnes cedri.

10 Feræ & omnia pecora: reptilia & aues volucres.

11 Reges terræ & omnes populi: principes, & omnes iudices terræ.

12 Iuuenes atque etiam virgines: senes cum pueris:

13 Laudent nomen Iehouæ, quia excelsum est nomen eius solius: laus eius supra terram & cælos.

14 Et exaltauit cornu populi sui: laus conuenit omnibus beneficiariis eius,

tum præ cæteris in summum dignitatis fastigium extulit. Itaque Dei beneficiarios propriè decet laudes ipsius celebrare, Israelis videlicet sobolem quem populum sibi familiarem ac domesticum Deus asciuit.

filij Israel populo suo, qui propinquus est ei.

Idem Psalmus centesimus quadragesimus octauus. monocolos, carmine Choriambico tetrametro, vt Psalmus tricesimus octauus.

1 *FElix sydereα turba sedens domo,*
AEternis Dominum carminibus cane:
Vos, inquam, ætherei luminis incolæ,
AEternis Dominum tollite laudibus.
2 *Felix turba Patris iussa renuntians,*
AEternis Dominum carminibus cane:
Et quotcunque Deum cingitis agmina,
AEternis Dominum tollite laudibus.
3 *Solis fulgida fax, ætheris ô decus,*
Mundi luna decus totius alterum,
Et quæcunque polo sydera curritis
AEternis tollite laudibus.
4 *Cœlorum ignea vis perpetuò rotans,*
AEternis Dominum carminibus cane:
Suspensum aërijs fornicibus mare
AEternis Dominum tollite laudibus.
5 *Nanque hic est opifex vnicus omnium,*
Nutu cuncta creans, cuncta regens suo.
6 *Et quotcunque semel constituit, potens*
Fixum perpetuo limite continet.

7 *Tellus hunc pariter quamlibet infima,*
Et quæ trayçitis cærula belluæ,
Ipsiq; Oceani vos quoque gurgites
AEternis Dominum tollite laudibus.
8 *Grando fulguribus, fulgura grandine*
Permixta, & gelida cum glacie niues,
Tempestasq; Dei vocibus excita
AEternis Dominum tollite laudibus.
9 *Montes aëriys nubibus æmuli,*
Colles pampineis frondibus obsiti,
Incuruæ omnigenis fructibus arbores,
Cedri nubifero vertice nobiles:
10 *Errantes pecudum cornigeri greges,*
Dispersæ nemorum per latebras feræ,
Terrarum colubri sepositi cauis,
Et quotquot volucres aëra scinditis:
11 *Terrarum domini denique principes,*
Et plebs imperiys subdita principum,
Cuncti, inquam, proceres, iura quibus datum
Sublimi è solio reddere gentibus.
12 *Et vos ô Pueri, vos quoque virgines,*
Et lanugo quibus prima notat genas,
Vitæ & qui spatium curritis vltimum,
13 *AEternis Dominum tollite laudibus.*
Hic est cuncta procul qui supereminens,
Cælum quâque patet, quâque patet solum,
Complet cuncta sui nomine numinis,
14 *Et firmo Isacidas robore roborat.*
Hunc ergo Isacidæ, sacrum hominum genus,
Et chari superûm præ reliquis patri,
Aeternis hilares dicite cantibus,
Aternis alacres tollite laudibus.

Psalmus

Psalmus centesimus quadragesimus nonus, ἐυχαριστικός.

Argumentum & usus Psalmi centesimi quadragesimi noni.

Planior & ad historiam sacram accōmodatior videtur esse huius Psalmi interpretatio, si ad initia regni Dauidici potius quàm ad captiuitatis Babylonicæ tempora postrema, vel liberationem illam proximè cōsequuta, referatur. Itaque meo iudicio populus ex tot calamitatibus quas Iudicum & ipsius Saulis temporibus sustinuerat tunc primùm respirans, tum cultu Dei instaurato, tum politia optimè constituta, docetur hoc psalmo Deo gratias agere, nec tantis Dei beneficiis abuti. Qua in re Dauid ipse illis præit, communem cum illis Regem ac Dominum Iehouam agnoscens. Quod autem de musicis instrumentis hic dicitur fuit pars legalis cultus aboliti: Musices tamen & vocalis & instrumentalis ad permouendos animos vim esse maximam, nullus, nisi dignus qui ne inter bestias quidem censeatur, inficiari potest. Sed tamen eiusmodi symphoniam aut instrumentalem Musicam in Ecclesia Christiana quàm non expedierit institui (quòd etiam sero factum fuit) docent plus satis & veteris Ecclesiæ prioris exemplum, & horribiles mox abusus inde consequuti. Simul autem adjicitur prophetia quam euentus ipse confirmauit tot victoriis Dauidi concessis, & regni finibus ad Euphratem vsque propagatis, tunc demum denique impleta promissione Abrahæ facta, quod ad typum quidem attinet. Nam hæc fuisse regni Christi & spiritualium ipsius victoriarū, ac tandem etiam horribilis illius iudicii figuras, quo in rebelles omnes subinde animaduertit, & quod plenissimè tandem vltimo die exercebit, ambigi nompotest.

Eiusdem Psalmi.

PARAPHRASIS.

1 *AGite, nouum & minimè vulgare carmen tot non tam periculis quàm mortibus defuncti, nunc Iehouæ concinite omnes ipsius beneficiarij.*

INTERPRETATIO.

1 CAntate Iehouæ canticum nouum: laus eius audiatur in cætu beneficiariorum *eius.*

2 *Tu videlicet, Israel, oblecta teipsum celebrandis illius laudibus cuius nouum quoddam es opus: ciues Sionis exultate Iehoua Rege & gubernatore vestro freti, quod nulli alia sub cœlo genti contigit.*

3 *Laudes eius longè latéq; non priuatim dũtaxat, sed publicè quoq;, nec voce tãtùm verùm etiam & tibiis, & tympanis, & omni musices organicæ genere, celebrate.*

4 *Nempe quòd Iehoua pro infinita benignitate sua visum sit populum hunc sibi cõsecrare, &, vt res ipsa ostendit, quum perdita iam videretur, conspicuum illum maximaq; dignitate insignem reddere.*

5 *Itaq; & iam exultant & deinceps exultabũt gloriosi quos tot beneficijs affecit: & summa quiete perfruẽtes triumphum canent,*

6 *Clamoribus quidem Iehouam efferentes, manibus verò gladijs ancipitibus armatis,*

7 *Quibus de prophanis gentibus pœnas sumant, & populorum sæuitiam vlciscantur:*

8 *Atq; adeò reges illorũ ac proceres catenis & ferreis compedibus vinctos trahant,*

9 *Præscriptum videlicet dictatumq; à Iehoua iudicium executuri. Et hæc quidem est omnium Dei beneficiariorum dignitas & amplitudo.*

2 Lætetur Israel de factore suo: filij Sion exultent de rege suo.

3 Laudẽt nomen eius choris tympanis & cytharis psallant ei.

4 Quia delectatur Iehoua populo suo: glorificat afflictos in salutem.

5 Exultabunt beneficiarij *eius* gloriosè: iubilabunt in cubilibus suis.

6 Exaltationes Dei *erunt* in gutture eorum, & gladij erunt ancipites in manu eorum.

7 Ad faciendam vindictam in gentibus: castigationes in populis.

8 Ad vinciendos reges eorum catenis, & proceres eorũ compedibus ferreis.

9 Ad exequendum in illis iudicium scriptum: decor hic *est* omnibus beneficiariis eius.

Idem

Idem Psalmus centesimus quadragesimus nonus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt psalmus decimus tertius.

1 *SAcer piorum agedum chore,*
Carmen nouum, nouum melos,
Summo canamus numini.

2 *Auctore tu tuo Israel,*
Tu Rege Sion hilaris tuo,
Testare voce gaudia.

3 *Hunc personate fistulæ,*
Hunc concrepate tympana,
Hunc psalle suauis barbitos.

4 *Namque vnus hic verè suos*
Ex omnibus periculis
Beare sueuit erutos.

5 *Tunc illa sanctorum cohors*
Foris domiq; iubilans,
Noctes dies q; gestiet.

6 *Deique toto gutture,*
Vtrinque acutis ensibus
Accincta, laudes concinet

7 *Vltura quas ferocium*
Olim iugo sub gentium
Indignitates pertulit.

8 *Ducturaque ipsos hostium*
Cum regibus duces suis,
Vinculis onustos ferreis.

9 *Tandémque, iura ceu iubent*
Perscripta, pœnis pessimos
Coercitura debitis.

Hoc est, pij, vestrum decus,
Huic ergo laudes dicite,
Hunc personate cantibus,

Psalmus centesimus quinquagesimus

εὐχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quinquagesimi.

Hoc Psalmo mirifici ardoris pleno, probabile est sanctos templi cantores mutuò sese incitasse. Quàm nõ expediat autem istius symphoniæ vsum in sacris cętibus ipsis retineri, qui portio fuit legalis siue leuitici cultus, & vnde hic demum fructus est patrum memoria consequutus, vt prædicatio verbi in cantiones ne ab ipsis quidem cantoribus intellectas, ac tandem psalmodia illa grauis & simplex qua haud satis scio an vnquam caruerit Ecclesia, in turpissimum lenocinium est cõmutata, superiore psalmo diximus.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *LAudate Deum sanctissimum in illo sublimi sacrario considentem: laudate, inquam, eum ex illo firmissimo palatio suo infinitæ suæ potentiæ robur testificantem.*

2 *Sit vobis illius celebrandi ar-*

INTERPRETATIO.

1 LAudate Deum in sanctitate ipsius: laudate eum in firmamẽto roboris eius,

2 Laudate eum clangore buccina-

gumentum tanta illa ipsius vis tot mirificis rebus gestis declarata.

3 *Clangant illius laudes tubæ, personent eius gloriam nablia & cithara.*

4 *Intonent illum tympana, sibilent illi fistulæ, concinant tũ percussæ digitis fides, tum organa follibus inflata.*

5 *Tinniant illi sonora cymbala, triumphum* inquam, *illi canant cymbala.*

6 *Denique quicquid spirat, Dei laudes concelebret.*

buccinarum, laudate eum nabliis & cytharis.

4 Laudate eum tympanis & fistulis: laudate eum fidibus & organis.

5 Laudate eum cymbalis sonoris, laudate eum cymbalis triumphalibus.

6 Omnis halitus, laudet Deum.

Idem Psalmus centesimus quinquagesimus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt Psalmus decimus tertius.

1 *LAudate numen fulgidas*
Cæli quod arces obtinet,
Laudate numen dextera
Cælos potente sustinens.
2 *Laudate numen præpotens*
Rebúsque gestis inclytum.
Laudate numen bellicæ
3 *Stridore rauco buccinæ.*
Laudate numen nabliis,
Laudate numen barbitis,
4 *Laudate numen tympanis.*
Laudate numen fistulis,
Laudate numen tibiis,

8 *Ductúraque ipsos hostium*
Cum regibus duces suis,
Vinculis onustos ferreis.

9 *Tandémque, iura ceu iubent*
Perscripta, pœnis pessimos
Coercitura debitis.

Hoc est, pij, vestrum decus,
Huic ergo laudes dicite,
Hunc personate cantibus,

Psalmus centesimus quinquagesimus

ἐυχαριστικός.

Argumentum & vsus Psalmi centesimi quinquagesimi.

Hoc Psalmo mirifici ardoris pleno, probabile est sanctos templi cantores mutuò sese incitasse. Quàm nō expediat autem istius symphoniæ vsum in sacris cœtibus ipsis retineri, qui portio fuit legalis siue leuitici cultus, & vnde hic demum fructus est patrum memoria consequutus, vt prædicatio verbi in cantiones ne ab ipsis quidem cantoribus intellectas, ac tandem psalmodia illa grauis & simplex qua haud satis scio an vnquam caruerit Ecclesia, in turpissimum lenocinium est cōmutata, superiore psalmo diximus.

Eiusdem Psalmi

PARAPHRASIS.

1 *LAudate Deum sanctissimum in illo sublimi sacrario considentem: laudate, inquam, eum ex illo firmissimo palatio suo infinitæ suæ potentiæ robur testificantem.*

2 *Sit vobis illius celebrandi ar-*

INTERPRETATIO.

1 LAudate Deum in sanctitate ipsius: laudate eum in firmamēto roboris eius,

2 Laudate eum clangore buccina-

gumentum tanta illa ipsius vis tot mirificis rebus gestis declarata.

3 *Clangant illius laudes tubæ, personent eius gloriam nablia & cithara.*

4 *Intonent illum tympana, sibilent illi fistulæ, concinant tũ percussæ digitis fides, tum organa follibus inflata.*

5 *Tinniant illi sonora cymbala, triumphum* inquam, *illi canant cymbala.*

6 *Denique quicquid spirat, Dei laudes concelebret.*

buccinarum, laudate eum nabliis & cytharis.

4 Laudate eum tympanis & fistulis: laudate eum fidibus & organis.

5 Laudate eum cymbalis sonoris, laudate eum cymbalis triumphalibus.

6 Omnis halitus, laudet Deum.

Idem Psalmus centesimus quinquagesimus, monocolos, carmine Iambico dimetro acatalectico, vt Psalmus decimus tertius.

1 *LAudate numen fulgidas*
Cæli quod arces obtinet,
Laudate numen dextera
Cælos potente sustinens.
2 *Laudate numen præpotens*
Rebúsque gestis inclytum.
Laudate numen bellicæ
3 *Stridore rauco buccinæ.*
Laudate numen nabliis,
Laudate numen barbitis,
4 *Laudate numen tympanis.*
Laudate numen fistulis,
Laudate numen tibiis,

5 *Laudate numen cymbalis,*
Laudate tintinnabulis,
Lætisq́ꝫ læti voculis.
6 *Quicquid mouetur denique*
Mundiq́ꝫ ſpirat ambitu,
Dei celebret gloriam,
Summiq́ꝫ laudes numinis.

Finis Pſalmorum.

INCHES
1
2
3
4